Memoria: [illegible]

HISTORIA
PELAGIANA

HISTORIA PELAGIANA

& Dissertatio

DE SYNODO V. ŒCVMENICA

IN QVA

Origenis ac Theodori Mopsuesteni Pelagiani erroris Auctorum iusta damnatio exponitur,

ET

AQVILEIENSE SCHISMA DESCRIBITVR.

ADDITIS

VINDICIIS AVGVSTINIANIS

PRO LIBRIS A S. DOCTORE CONTRA PELAGIANOS, ac SEMIPELAGIANOS scriptis.

AVCTORE

P. M. HENRICO DE NORIS VERONENSI

Augustiniano Sacræ Theologiæ Professore, & S. R. vniuersalis Inquisitionis Qualificatore.

PRIVILEGIO.

PATAVII:

Typis Petri Mariæ Frambotti. *Superiorum Permissu.* MDCLXXIII.

CHARITAS

Eminentissimo Principi

FRANCISCO
S.R.E. CARDINALI
BARBERINO
Sacri Collegij Decano.

GIgantes olim in cœlum iter affectantes, impium bellum superis intulisse, atque inde fulmine deiectos, ac montium ruina consepultos, matrique suæ redditos, temeritatis pœnas persoluisse, fictis fabulis Poetæ prodiderunt. Eadem Pelagium Hæresiarcharum callidissimum vecordia, idem planè furor impulit, vt audacia gigantea, & sacrilega spe sibi cœlum destinans, plurimos pestilenti sydere afflatos, in idem votum alliciens, immane bellum aduersus Dei Gratiam concitaret. Verùm D. Augustinus in rei Orthodoxæ tutelam vigilantissimè excubans, contra superbissimorum hominum impetum impauidus stetit, atque ex Africana arce in perduelles detonans, viginti annorum bello magnum diem imposuit. Huius sacri belli historiam à pluribus, ijsq; præclaris Scriptoribus contextam, attentiore cura ad incudem reuocatam, & ope codicum manu exaratorum auctā,

Aug. lib. 4. op. imperf. cap. 121.

publici

publici iuris facere, illique tui magni nominis fulgorem circumponere ausus sum, Purpuratorum Eminentissime. Haud enim ingratum tibi fore speraui totius operis argumentum, quod effusam cœlestis Gratiæ beneficentiam complectitur, cuius admirabile, ac propè singulare exemplum in te Christianus Orbis admiratur. Facere fortia, ac pati, non humanæ virtutis, quod insanientis sapientiæ dogma fuit, sed diuinæ Gratiæ munus est, ab inexhausto æternæ indulgentiæ fonte promanans. Etenim vt rectè eiusdem Gratiæ defensor dixit, si semel nobis eadem subtrahatur, non dico vincere, sed nec pugnare poterimus. Quæ verò ac quanta tu fortiter gesseris, cum Vrbanus VIII. Pontificum Maximus in tuos humeros pares, ac validos totius imperij molem reclinauit, ea in oculis omnium, in ore famę versantur. Et postquam ille ad superos recessit, quanta animi constantia, ac firmitudine fortunę cuncta miscentis impetus tuleris, notius singulis est, quàm vt mea opera fieri possit illustrius. Hęc enim pręclarissimi scriptores annalibus consignarunt, & seram posteritatem in virtutis ęmulationem tot ex te datis exemplis prouocabunt. In secundis magno animo fuisti, cum tot millia hominum audienda erant, cũ tot libelli, hoc est, mortalium fortunę disponendę, cum tantus rerum ex Catholico Orbe accurrentium congestus ante te staret, cum circumfusa aulicorum turba, ac magnorum Principum Legati tuam gratiam prensantes, vndique te obsiderent. Tu verò inter tot arridentis fortunę lenocinia, non te felicitate corrumpi passus es, sed ęquam mentem, atque

Idē serm. 13. de Verb. Ap.

ab

ab insolenti lętitia temperatam perpetuò seruasti. At in aduersis, quę animus meminisse horret, te ipso maior semper extitisti; quippe qui supra ancipites casus, aulęque incerta, ac lubrica eminens, insignia inuictę virtutis trophęa domi, forisque erexisti. Hęc autem animi bona, si tibi ex te nata essent, non dicam exilia, sed nulla propemodum fuissent. Nam si sibi animus relinquatur, & secundis rebus defluit, & aduersis ingruentibus frangitur, prosperis insolenter elatus, contrarijs miserè elisus. Illam igitur animi tui firmitatem, constantemque in vtraque fortuna tenorem amicum tibi Numen indulsit. Etenim vt olim alter diuinæ Gratiæ strenuissimus defensor Prosper ad Demetriadem scripsit, inter secunda vitæ istius, „
& aduersa, quibus gemina semper tentatione pulsa- „
mur, si proficimus, inde alimur: si stamus, inde sub- „
sistimus. Quare cum omnia animi bona, ingentesque virtutes, quæ te in Ecclesiastica Hierarchia post Christi seruatoris Vicarium primo loco spectabilem vniuerso Orbi faciunt, cœlesti Gratiæ acceptas feras, profectò hilari, promptoque animo excipies, simulque intelliges, quantum pro eadem gratia à Pelagianorum insidijs asserenda à Romanis Pontificibus, à totius Christiani Orbis Synodis, & ab Augustino pręsertim peractum sit. Hic enim, vt Fulgentij verbis vtar, turrim fortitudinis ipsam gratiã tenens, „ *Lib. 2. de ver. præd. & grat. c. 18.*
& exinde cuncta hostilium machinamenta telorum „
cœlestis iuvaminis virtute confringens, non solùm „
ipse de hoste victoriam referens triumphauit: quin „
etiam posteris certandi, & vincendi ordinem, si quan- „
do victa prauitas recidiuo ausu infandum caput eri- „
gere

gere niteretur, oſtendit. His accedit, quòd nemo ignorat, quantùm hiſtoriæ cum ſacræ, tum profanæ promouendæ manum & generosè, & ſapienter admoueris. Etenim cum egregiè factis ampliſsimam hiſtoriæ materiem iam pridem, & exemplum præbueris, animum ad Rempublicam literariam optimis ſcriptis illuſtrandam, & locupletandam adiecisti. Byzantinæ hiſtoriæ, ac Sanctorum Patrum monumentis ingens ex liberalitate tua pretium, atque incrementum nouis codicibus ſuppeditatis accreuit. Res Eccleſiaſtica pluribus Synodis, ac Romanorum Pontificum epiſtolis, quę hactenus in bibliothecarũ angulis cum blattis luctatæ fuerant, tua cura in lucẽ emiſsis, aucta, atque colluſtrata eſt. Hinc erga bonarum literarum profeſſores ſingularis tua illa beneuolentia, & regium in morem effuſa largitio. Quot enim ſęuiente in ipſos domi vel hęreticorum furore, vel curtę ſupellectilis penuria, patrijs laribus exactos in tuum ſinum humaniſsimè recepiſti, totque, ac tantis beneficijs cumulaſti, vt in lucri loco deputauerint, patriam amiſiſſe; dum te veluti Patrem ſortiti ſunt, à quo tam ſplendidè alerentur, atque omni beneficiorum genere ornarentur. Quibus tu, vbi fato conceſſere, ſepulchrales ex ære ſtatuas erexiſti, non tam gloriæ ipſorum, quàm tuæ munificentiæ perpetuò duraturum monumentum: qui ſanè perierant, niſi domi antea perijſſent. Hanc eximiam, raramque liberalitatem, qua literas, ac literatos foues, qua nobiles aduerſa fortuna ad egeſtatem redactos, qua tot pauperum familias, foues, erigis, ſuſtentas, quantùm in te eſt ſupprimis, ac celas: huncquè vnum be-

neficij

neficij fructum putas, si se accepisse negauerint. Sed latere non potes: In multa luce tua te liberalitas posuit, & quo studiosius premitur, erumpit. Tu quidem, vt de me loquar, cum isthic essem, me hominem vmbraticum non semel aduocasti, atq; ad Ecclesiasticæ historiæ, quam vix à limine salutaueram, adyta penetranda, tuam omnem operam, opemquè pollicitus eadem, qua cęteros ratione animasti. Hos pietatis, & in omne genus hominum propensionis stimulos tibi cœlestis Gratia subdit, hunc eximium sapientiæ amorem accendit, ad hæc tam illustria ac nunquam interituræ famæ facinora impellit, vt eiusdem diuinæ Gratiæ aduersus Pelagianos ab Augustino Doctorum summo defensæ historia tibi vni iure ac merito nuncupanda videatur. Vale.

EMINENTIÆ VESTRÆ

Dat. Patauij 10. Kal. Aprilis 1673.

Deuinctissimus, atque addictissimus servus
F. Henricus de Noris Augustinianus.

Magister F. Hieronymus Valuasorius Mediolanensis totius Ordinis Eremitarum S. P. Augustini Prior Generalis.

CVm opus tripartitum F. Henrici de Noris Veronensis nostri instituti Magistri, ac Regentis, cui tituli *Historia Pelagiana, & dissertatio de Synodo V. additis Vindicijs Augustinianis*, duo nostri Sac. Theologiæ professores, quibus id à nobis iniunctum fuerat, recognouerint, ac in lucem edi posse probauerint, facultatem concedimus, vt seruatis seruandis typis mandetur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, ac sigillo nostro munitas dedimus. Romæ in Cœnobio S. P. N. Augustini die 20. Iunij 1672.

Magister Franciscus Maria Ferregatta à Secretis. Reg. lib. 6.

Noi Reformatori dello Studio di Padoua.

HAuendo veduto per fede del Padre Inquisitore di Padoua, nel Libro intitolato *Historia Pelagiana, &c.* non esserui cosa alcuna contro la santa fede Catholica, e parimente per attestato del Segretario nostro, niente contro Prencipi, e buoni costumi, concedemo licenza à Pietro Maria Frambotti di poterlo stampare; osseruando &c.

Dat. à primo Agosto 1672.

{ Nicolò Sagredo Cau. Proc. Ref.

{ Pietro Basadonna Cau. Proc. Ref.

Angelo Nicolosi Segr.

INDEX CAPITVM
Vtriusque Libri.

LIBER I.

Cap. 1. *ORigenes Pelagianæ Sectæ Princeps.* Pag. 1

Cap. 2. *Rufinus Aquileiensis Origenista primus in Occidente Pelagianorum errores docet. Pelagius, ac Celestius eiusdem in vrbe discipuli. Origenes à Theophilo Alexandriæ damnatur. Hieronymus, ac Rufinus mutuis se scriptis lacerant. Anastasius Papa cum Origene Rufinum damnat. Pelagius Rufini opera Romæ in insignium Virorum clientelam irrepit.* 7

Cap. 3. *Pelagij patria, professio Monastica, & doctrina. Scribit Romæ commentarios in epistolas Pauli. Celestius Eunuchus Pelagij Achates. Rufini in Sicilia obitus. Palinodia eiusdem ex codice Vaticano nunc primùm recitatur.* 20

Cap. 4. *Celestius in Synodo Carthaginensi ab Aurelio Primate damnatus Ephesum pergens Presbyter consecratur. Pelagius ab Augustino, & Hieronymo scriptis confutatur. Theophilus Alexandrinus moritur.* 28

Cap. 5. *Sanctus Flauius Marcellinus Donatistarum, ac Pelagianorum hostis occiditur. Dies martyrij eiusdem statuitur. Insigne de illo elogium. Augustinus Carthagine publicè è suggestu in Pelagianos declamat. Pelagius ad Augustinum, & Demetriadem Virginem scribit.* 34

Cap. 6. *Liber Pelagij ab eiusdem discipulis proditur, & ab Augustino impugnatur. S. Doctor Celestij sophismata dissoluit. Paulus Orosius ex Hispania ad Augustinum venit, inde in Asiam ad Hieronymum pergit.* 40

Cap. 7. *Hieronymus librós dialogorum contra Pelagium scribit. Hæreticus Hierosolymis à Ioanne Episcopo examinatur. Iansenij hallucinatio notata. Orosij apologia de libertate arbitrij defenditur.* 44

Cap. 8. *Pelagius in Synodo Diospolitana subdolè absolutionem suffuratus in Hieronymum scriptis, atquè iniurijs debacchatur.* 49

Cap. 9. *Theodorus Episcopus Mopsuestiæ pro Pelagio contra Hieronymi dialogos scribit. Eiusdem librorum fragmenta contra Augustinum pro originali peccato eliminando ex Codice MS. Vaticano referuntur.* 55

Cap. 10. *Synodus Carthaginensis, & Mileuitana contra Pelagium, ac Celestium celebrantur. De Mileuitanis canonibus contra Pelagianos aliorum sententiæ expenduntur.* 64

Cap. 11. *S. Innocentius Papa Pelagianos damnat, paulò post obit, eiusdem mortis tempus aliud à vulgari chronologia probatum. Augustinus contra Pelagij sectatores ad Paulinum scribit.* 69

Cap. 12. *Pelagiani Zosimo Papæ imponere conantur. De Erote, & Lazaro Pelagij accusatoribus nonnulla adnotantur, ac Fl. Dextri Chronicon redarguitur.* 75

Cap. 13. *Pelagianorum dolis per Africanos Patres detectis Zosimus illos damnat. Synodi Africanæ canones contra eosdem recitantur. Honorius Imperator Pelagium, & Celestium proscribit. Præfecti Prætorio edicti promulgatores ex Codice Theodosiano probantur, ac Salmasij de eisdem error castigatur.* 80

Cap. 14. *Recitata Pelagianorum damnatio reiectis aliorum Scriptorum sententijs illustratur. Ex Commonitorio Marij Mercatoris ad Theodosium Augustum nonnulla scitu digna adnotantur.* 90

Cap. 15. *Moritur Zosimus, inde schisma inter Eulalium, & Bonifacium conflatur. Placidia soror Honorij ad Augustinum scribit. Quid de schismate Pelagiani publicarent. De legatione Alipij ad Imperatorem contra Pelagianos Baronij, Iansenij, ac Scriptorum Augustinensium chronologia non probata. Edictum Honorij contra Pelagij, ac Celestij defensores, itemque literæ Aurelij Primatis Carthaginensis contra eosdem.* 98

Cap. 18. *Iulianus Episcopus Eclanensis nouus Pelagianus. Eiusdem Patria, Parentes, Nuptiæ, Episcopatus, Hæresis exponuntur.* 112

Cap. 19. *De Anniano Pelagiano Baronij, Vossij, ac Ianseniј diuinationes. Sigeberti, itemque Haberti de eodem dicta corriguntur. S. Eusebius Cremonensis Pelagianos insequitur. Moritur D. Hieronymus. Vincentius Victor ab Augustino impugnatur. Fastidius Episcopus in Britannia Pelagianizat.* 118

Cap. 20. *Constantius Imperator Pelagianos Roma exturbat. Annus imperij eiusdem contra vulgarem sententiam ex codice Theodosiano, & Olympiodoro demonstratur. Rufus Thessalonicensis, & Atticus Constantinopolitanus à Pelagianis frustra tentati. Ea occasione quadam de Vicariatu Thessalonicensi adnotantur. Iustiniani Nouella castigatur. Vicariatus Corinthiorum à Morino, & Hallicro assertus improbatur.* 125

Cap. 21. *Alipius in Italiam venit, idemque in Africam reuertens Iuliani scripta ad Augustinum defert: Eadem S. Doctor pluribus libris statim impugnat.* 133

Cap. 22. *Moritur Honorius Imperator, ac postea Bonifacius Papa. Pelagiani à Celestino ex Italia victi. Iulianus cum collegis in Ciliciam ad Theodorum Mopsuestenum nauigans eodem Magistro octo contra S. Augustinum libros ibidem conscribit.* 138

Cap. 23. *Monachi Adrumetini in Africa de gratia, & liberoarbitrio litigantes acceptis ab Augustino libris in concordiam reuocantur. Fuerint-ne iidem Monachi Augustiniani instituti? De Monachatus apud Africam origine Holstenii sententia expenditur. Adrumetini Monasterii insigne priuilegium refertur. Leporii Monachi per Augustinum conuersio ea occasione hic recitatur.* 141

Cap. 24. *Pelagiani Ioanne Tyranno in Occidente imperante tumultuant. Valentinianus occiso Ioanne legem in Pelagianos promulgat. S. Augustinus libros Retractationum scribens eosdem Hæreticos confutat, & nouis Iuliani libris respondet.* 150

LIBER II.

Cap. 1. *Cassianus apud Massiliam Semipelagianismi Author. De Cassiani patria Holstenii sententia laudata. Plura Guesnay de Cassiano dicta confutantur.* pag. 158

Cap. 2. *Lerinenses Monachi Cassiano contra Sanctum Augustinum adhærent. De Hilario Episcopo Arelatensi id præsertim contra vulgarem sententiam euidenter ostenditur.* 166

Cap. 3. *Lerinenses Monachi fuerint ne Augustiniani. Illorum initia ea occasione indagata, ac de variis Monasteriorum Galliæ regulis vsque ad Pontificatum S. Gregorii Magni plura adnotata. Agaunenses, itemque Iurenses in Gallia Monachos Augustinianos fuisse ex eorundem Regula demonstratur.* 170

Cap. 4. *Theodoti Patriarchæ Antiocheni, ac Theodori Mopsuesteni obitus. De Theodoti Synodo contra Pelagianos. Praylus Antistes. Pelagium Hierosolymа exturbat. Nestorius nouus Antistes Constantinopolitanus.* 184

Cap. 5. *Semipelagiani ab Augustino, & Prospero confutati. Quàm honorificè vterque de eisdem loquatur. Germanus Antisiodorensis, ac Lupus Trecensis à Synodo Gallicana in Britanniam contra Pelagianos delegantur.* 188

Cap. 6. *Iulianus, ac collegæ Ex-Episcopi Pelagiani Theodosij Imperatoris, ac Cleri C-P. patrocinium implorant. Marius Mercator Commonitorium Principi, ac Clero contra eosdem offert. Idem Commonitorium ex codice Vaticano recitatur, ex quo tempus damnati apud Constantinopolim ab Attico Celestij exactius traditur, ac pleraque alia scitu digna colliguntur.* 194

Cap. 7. *Nestorius pro Iuliano, ac collegis apud Celestinum intercedens ab eodem Pontifice increpatur. Pelagiani Ex-episcopi à Theodosio Imperatore Constantinopoli expelluntur. Augustinus contra Iulianum scribens moritur. De eodem elogium, atque epinicia.* 202

Cap. 8. *Alipius Tagastensis Numidiæ Primas. Ciuilis, ac Ecclesiastica Prouinciarum Africæ diuisio præmittitur, vbi de Arzugitana prouincia nonnulla adnotantur. De Numidiæ Primatum viuente Augustino successione Cardinalis Baronij sententia ab obiectis à Christiano Lupo erroribus vindicatur. Scriptorum Augustinensium de Profuturo Episcopo narratio expenditur. De Primatiali Numidarum sede Salmasij opinio reiecta. Caroli à S. Paulo, ac Holstenij tabula Numidiæ suppleta. Gregorij Magni textus restituitur. Mors Alipij, itemque Aurelij Carthaginensis, ac de vtroque elogium.* 208

Cap. 9.

Index Capitum.

Cap. 9. *Pelagiani in Synodo Ephesina cum Nestorio damnati. Episcopos Schismaticos nullum canonem in fauorem Pelagianorum statuisse monstratur.* 226

Cap. 10. *Celestinus Pontifex S. Augustini reprehensores compescit, ac Pelagianos damnat. Mors eiusdem. Cassianus à S. Prospero confutatur. Semipelagiani ab eodem descripti.* 236

Cap. 11. *Faustus Abbas Lerinensis, & Vincentius Monachus ambo Semipelagiani. De Vincentio Lerinense id pluribus contra vulgarem opinionem ostenditur.* 242

Cap. 12. *De legatione Episcoporum Galliæ ad Britannos, ac Synodo Reiensi Baronij sententia expensa. Iulianus à Sixto Papa repulsus. Annus mortis Cyrilli statuitur. Pelagiani à Leone Magno apud Venetos repressi, & à Germano ex Britannia expulsi. Mors Germani, ac Adonis de eodem historia confutata. De anno obitus Cassiani, aliaque de eodem Guesnay dicta reiecta.* 253

Cap. 13. *Eucheris Lugdunensis, & Hilarii Arelatensis mors. Prosper ab epistolis Leoni Papæ. Celebratur Synodus Chalcedonensis. Valentinianus Imperator occiditur. Iuliani Pelagiani mors recitatur.* 263

Cap. 14. *Faustus Reiorum Episcopus. Prosperi obitus, de cuius Episcopatu sententia profertur. Plures libri eidem falsò adscripti. Ioannis Flaminii errores notati.* 269

Cap. 15. *Faustus Reiensis magni nominis Episcopus sub prætextu Prædestinatiani erroris ex decreto Synodi Arelatensis, ac Lugdunensis confutandi S. Augustini doctrinam impugnat. Vbi plura de Prædestinatianis, de epistola Fausti ad Lucidum, atque de vtraque Synodo disquiruntur.* 276

Cap. 16. *Gennadius Massiliensis Semipelagianus. Moritur Faustus Reiorum Episcopus, de quo aliorum iudicia expenduntur.* 293

Cap. 17. *Fausti Reiensis, atque Cassiani libri à Gelasio Papa in Romana Synodo damnati. S. Augustini nomen, ac doctrina contra Pelagianos ab eodem Pontifice defensa.* 298

Cap. 18. *Ioannes Maxentius, ac Scythæ Monachi pro S. Augustino Constantinopoli contra Faustum insurgunt. Idem Faustus ab Africanis Episcopis, & ab Hormisda Papa reprobatur.* 300

Cap. 19. *Vitalianus Consul Fausti hostis, ac Monachorum Scytharum Patronus occiditur. Hormisdas Papa Fausti libros reijcit. De Io: Maxentio Vsserij hallucinatio.* 310

Cap. 20. *Maxentius, ac Monachi Scythæ S. Augustini contra Faustum Reiensem defensores ab Eutychianæ hæreseos nota vindicati.* 315

Cap. 21. *Faustus Reiensis septem libris à S. Fulgentio confutatur. Eiusdem libri tanquam haretici ab Africanis Episcopis condemnantur, Vandalorum in Africa Regum chronologia exactius tradita.* 319

Cap. 22. *S. Cæsarius Arelatensis Faustum scriptis impugnat. Aliorum de Cæsario Chronologia reiecta.* 326

Cap. 23. *Felix IV. Arausicana Synodus; & Bonifacius II. Semipelagianos damnant. Annus Synodi, & vtriusque Pontificis statuitur.* 329

Cap. 24. *Mors Fulgentii, ac Cæsarii, & vtriusque comparatio.* 335

S. PRO-

S. PROSPERI AQVITANI
Aduersùs Calumniatorem D. Auguſtini
EPIGRAMMA.

QVidam Doctiloqui libros ſenis Auguſtini
Carpere, & aduerſum condere fertur opus.
Vſque adeòne bonum ingenium, & facundia diues
Oſtentare artem non aliter potuit?
In noua proſtratas acies niſi bella cieret,
Impiaquè extinctis hoſtibus arma daret?
Hac pugna, Incentor, mors eſt tua; te ſtylus iſte
Conficit, & verbis perderis ipſe tuis.
Dumquè doces quantum valeat mens libera, monſtras
Velle tuum tibimet ſufficere, vt pereas.
Verte gradum, fuge perniciem, ſtratoſquè rebelles
Oris Apoſtolici fulmine vbiquè vide.
Nec te mutato defendi nomine credas,
Si Paſtorem ouium lædere vis, Lupus es.

Aliud eiuſdem.

COntra Auguſtinum narratur ſerpere quidam
Scriptor, quem dudum liuor aduſſit edax.
Qui caput obſcuris contectum vtcumquè cauernis
Tollere humo miſerum perpulit anguicolum.
Aut hunc fruge ſua æquorei pauere Britanni
Aut huic Campano gramine corda tument.
Quæ concepta fouet, promat, quæ parturit, edat:
Seu vetere armatur dogmate, ſiue nouo.
In quoſcumquè ſinus ſpirarum torqueat orbes,
Et fallax multa torqueat arte caput,
Currentem attritos ſuper aſpidas, & baſiliſcos
Declinare ſenem vipera non poterit.

PRÆ-

PRÆFATIO
Ad Historiam Pelagianam.

AVgustinum Parentem sanctissimum, eundemquè doctissimum ad debellanda hæresum monstra in Catholicæ Ecclesiæ subsidium veluti è cœlo demissum, illos solùm ignorare arbitror, quibus ignorare contigerit Augustinum: illum dico Augustinum, qui ingenij vi, ac magnitudine ita cæteris mortalibus præstitit, vt nihil penè sibi ad expugnandum proposuerit, quod validissimarum rationum acumine non irruperit, aut sacrarum literarum pondere non eliserit. Sciunt hoc Ariani, sciunt Manichæi, sciunt Donatistæ, cæterique impostores, quorum ille deliramenta tot libris, veluti fulminibus ita disiecit, vt quot Ecclesia habuit hostes, tot vnus Augustinus triumphos erexerit. Sed præter cæteros hoc probè sciunt Pelagiani, quorum nefaria dogmata per quatuor ferè lustra exagitauit, ac toto terrarum Orbe luculentissimis scriptis insectatus est. Porro res à strenuissimo bellatore aduersus sectariorum colluviem gestas enarrare, haud mihi consilium est; etenim id ante nos præclari scriptores, quorum omnium studia Ioannes Riuius vicit, tanta industria executi sunt, vt id iterum tentantes actum agere planè videri possint. Cæterùm cum Augustiniana volumina aduersus Pelagianos edita à quorundam nouorum scriptorum censuris vindicare in animum induxerim, facturum me operæ pretium duxi, si rerum Pelagianarum historiam præmitterem, paucisquè exponerem, qua occasione, quoue tempore libros illos cedro dignos contra superbissimos hostes magnus Doctor emiserit, itemque qualis, quantaue sit in vniuersis de diuina gratia controuersijs eiusdem Sanctissimi Præsulis ex vnanimi Summorum Pontificum, Synodorum, ac Patrum approbatione auctoritas, antequam eidem quantulamcunq; aduersus nuperos censores aduocationem commodarem. Hoc verò satis pro dignitate me præstiturum arbitror, vbi palam fecero, vnum Augustinum in Pelagiano bello fuisse, qui totius Catholicæ Ecclesiæ causa in se suscepta, cæteris ferè domi quiescentibus, vndeuiginti annos in acie steterit, inuictaque dextera victrices lauros præciderit, quibus Romanorum Pontificum tiaras redimiret. Sanè nihil ad S. Doctoris commendationem illustrius afferri potest, quàm de Pelagiana ipsum hæresi triumphasse. Ariana quidem hæresis Imperatorum armis suffulta, atque Ariminensis Synodi trecentorum, & triginta Episcoporũ auctoritate instructa, Catholicam fidem toto penè Orbe exegit, sed instar flammæ defunctis Constantio, ac Valente Augustis, qui eandem impensiùs fouebant, subtracto veluti pabulo in cineres ferè ac fauillas desijt. Donatistarum secta in Bagalensi conuentu trecentorum, & decem Antistitum suffragijs munita fuit, sed inter Africana claustra vna cum cæteris monstris illa defæuijt. At hæresis Pelagiana vniuersum, quà latè patet, Orbem peruagata, non modò sacras Synodos in Africa, Asia, ac tot Romanos Pontifices in Europa exercuit, verùm etiam ad hæc vsque tempora Rempublicam Christianam longis, ac perpetuis (quod pessimum procul omen Numina auertant) dissidijs implicuit. Quas enim turbas post Augustini excessum Pelagianorum reliquiæ in Gallijs non dederè? Nono sæculo in Gotteschalci Monachi causa ob exorta de diuinæ gratiæ auxilijs litigia docti quiq; Galliarum Episcopi aduersis scriptis, ac Synodis sese inuicem insectati sunt. Maiorum ætate religiosorum hominum familiæ in eadem causa acerrimis disputationibus secum inuicem veluti in arena concurrerunt, & quanquam indictis Summorũ Pontificum iussu post diuturnum bellũ inducijs tantisper conquiescere visi sunt, sibi tamen temperare non potuerunt, quin crebris velitationibus, quasi aliud agentes ad veteres scholarum contentiones relaberentur. Sed neque apud hostes pax fuit, Arminianorum, ac Gommaristarum factionibus in Batauia exortis, quæ abiectis libris, ac calamis, armisquè correptis è schola in aciem erumpentes, tanta animorum contentione, ac rabie decertarunt, vt defectis Pelagianæ Hydræ capitibus, Arminiano sanguine diris Caluini manibus parentatum sit. Postremò paucis abhinc annis Cornelius Iansenius ex Louaniensi Doctore Iprensium Episcopus in noua certamina Scholasticos (ita enim Theologiæ consultos vulgus nominat) prouocauit, conquestus S. Augustinum sub induciarum prætextu proditum, atque occultè à quibusdam Pelagianis diuenditum, dum illarum sententiarum Magister passim in illorum scholis publicabatur, quas vti Pelagianæ hæreseos paradoxa constanter æquè ac feliciter expugnasset. Quam calumniam ij, qui eadem supra cæteros se grauari sentiebant, procul à se excutere pertentantes, omni conatu in id incubuerunt, vt oppu-

Apud Aug. lib. 1. contra Maxim.

Lib. de baptism. cap. 69.

oppugnatas ab aduersario sententias consarcinatis hinc inde Augustini testimonijs fulcirent, quod cum obcæcato potiùs partium, quàm Augustinianæ doctrinæ studio factum sit, eximij Doctoris authoritas ab vtraque factione in apertum discrimen vocata est. Illi enim nescio quæ absurda opinionum portenta non semel ab Apostolica Sede damnata, Augustino per summam iniuriam imposuere. Hi verò cum in plerisque, ne quidem Syracusani senis machinis admotis, in suam ipsorum sententiam Augustinum trahi posse intelligerent, in id consilij descenderunt, vt S. Doctoris auctoritatem in ijs, quæ contra Pelagianos scripsit, quoquo modo eleuarent, ac varijs eiusdem doctrinam censuris inuerecundè perstringerent. A priorum quidem imposturis S. Doctorem solidè vindicandum suscepit Pater Michael Hekius Doctor Duacensis, ac in Romana Academia sacrarum literarum Interpres, vir doctissimus, & in Augustini libris summa cum laude versatus: qui nuper à Summo Pontifice pro Augustinianis Superioris, & Inferioris Germaniæ prouincijs Assistens designatus fuit. Posteriorum verò conatus reijcere mihi decretum est, vnde totius Pelagianæ causæ retractandæ necessitatem mihi pariter impositam nullus, vt puto, inficias ibit. Nemo tamen mihi audaciæ vertat, quòd post Baronium, Riuium, Vossium, Latium, Vsserium, qui de rebus Pelagianis commentaria singulari diligentia conscripta posterorum memoriæ consignarunt, eandem & ipse Spartam aggredior illius fortè dicti immemor, *In syluam ne ligna feras*. Illorum quidem eruditionem, raramque ea in causa gestorum peritiam non modò laudare, sed ne admirari quidem pro dignitate possumus. At seduli isti messores eo in campo plerasque, quas colligeremus, spicas reliquerunt, vti nos quoque *nec dubitamus*, vti olim ad Vespasianum conterraneus meus Plinius præfabatur, *multa esse, quæ & nos præterierint, homines enim sumus, & occupati officijs, subsecciuisque temporibus ista curamus*. Plures namque horas Scholasticæ Theologiæ, cui vni explicandæ Maiorum imperio vacabamus, suffurati sumus, quo Pelagianarum rerum notitiam exactiorem nancisceremur; an verò id ex voto assecuti simus, aliorum iudicium esto, certè enixi sumus. Gerardus Ioannes Vossius, quo exortas apud suos Batauos de diuina gratia, ac libero arbitrio controuersias componeret, hinc Pelagianorum errores, illinc aduersa Patrum dogmata exhibuit, vt vetustioris Ecclesiæ sensum litigantibus aperiret. Eadem mente, ac methodo Ioannes Latius Pelagianam historiam composuit. Insudauit, & quidem pleno viginti annorum spatio in eodem campo Iansenius; at ille cum alieniori erga recentes quosdam Theologos animo esset, eo consilio Pelagianos cineres ventilasse visus est, quò eisdem illos, quibus infensus erat, per summam iniuriam aspergeret. Horum vestigijs in hoc opere minimè insisto, plenum enim inuidia, ac periculis argumentum est, doctis quibusque in factiones diuisis, quibus ex æquo grata scribere nemo possit. Pelagianam historiam Ecclesiasticis annalibus magnus Baronius inseruit, cuius studia æmulati sunt Iacobus Vsserius vir Heterodoxus in commentarijs de antiquitate Ecclesiarum Britannicarum, & noster Riuius Belga libro tertio, & quarto de vita S. Augustini. Quibus sanè scriptoribus curæ fuit, Pelagianorum natales, progressum, exitumque enarrare, non verò eorundem dogmata, oppositasque Patrum sententias ad verbum diffusiùs recensere, easque subtilioribus subinde considerationibus subijcere. Eadem cum istis via pergere mihi decretum est, & historici, non Theologi munere perfungi; hoc namque vnico consilio idem argumentum retracto, vt pateat, sub vnius Augustini auspicijs Ecclesiam Catholicam de Pelagianis vbique feliciter triumphasse, & *vt facilè*, verba S. Prosperi sunt aduersus veteres Augustini hostes, *vel tenuis diligentia aduertat inspector, quàm iniustis opprobrijs Catholici Prædicatoris memoria carpatur, & in quod peccatum cadant, qui aliena instigatione commoti scriptorem celeberrimi nominis promptiùs habeant culpare, quàm nosse*. In quo opere in plerisq; Cardinalis Baronij sententiæ minùs mihi probantur, non quòd viro eruditissimo, quem in Ecclesiastica historia Principem & fateor, & veneror, parùm deferendum putem, sed quòd is Veritati cultus debetur, vt nemo illi in amore præferendus sit. Quæ præfari libuit, *ne incidamus*, vt Augustini verbis concludam, *in suspicionem pueriilis iactantiæ, quasi nostro nomini famam viros illustres accusando quæramus*.

In resp. ad cap. Gallor.

Epist. 19.

HISTO-

HISTORIÆ PELAGIANÆ

Liber Primus.

CAPVT I.

Origenes Pelagianæ Sectæ Princeps.

PElagianæ Hæreseos primordia quidam altiùs deducentes parem eandem Orbis natalibus dixerunt, non vt illi quidem ex originis antiquitate, vt in vrbium, ac regnorum initijs à præclaris quibusque scriptoribus fieri mos est, aliquod nobilitatis pondus adijcerent, sed vt execrabilis sectæ iam inde ab Orbe condito humano generi insidiatæ infamiam posteritati propagarent. Angelorum rebellantium, ac primorum hominum facinus recolunt, cum vtrique diuinæ prouidentiæ auxilijs exclusis propriorum bonorum auctores sibi & esse, & dici detestanda superbia voluere. Hunc quidem errorem vix nato homini malis Dæmonis artibus instillatum Philosophorum celeberrimi, quos Stoicos dixere, acutissimis disputationibus promouerunt, dum cæteris Numini votis remissis, vni virtuti per nos nobismet comparandæ sedulò insudandum esse docuere. Hinc nihil magis in eorum scholis decantatum, quàm ad optima quæque capessenda hominem sibi sufficere, partemque ex virtute laudem nequaquam nos cum Deo partiri, qui in illius societatem nobiscum profectò venire non possit. Hæc quidem vti eleganter, ita impiè inculcat Dialogista apud Tullium lib. 3. de natura Deorum: *Atque hoc quidem*, inquit, *mortales sic habent, externas commoditates, vineta, segetes, olineta, vbertatem frugum, & fructuum, omnem denique commoditatem, prosperitatemque vitæ à Dijs se habere, virtutem autem nemo vnquam acceptam Deo retulit*. Vti verò Patres, qui Pelagianam hæresim scriptis oppugnarunt, ex gratiarum actione, quas ob accepta animi bona Deo referimus, à Deo nobismet eadem collata ineluctabili argumento probarunt, ita Stoicus ille alia prorsus via pergens, *Num quis*, inquit, *quòd bonus vir esset, gratias Dijs egit vnquam? At quòd diues, quòd honoratus, quòd incolumis, Iouemque Opt. Max. ob eas res appellant, non quòd nos iustos, temperatos, sapientes efficiat.* Concinit huic alter eiusdem dogmatis professor Seneca hæc ad Lucilium scribens epist. 20. *Huc cogitationes tuæ tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus, vt contentus sis temetipso,*

& ex re nascentibus bonis. Itaque cæterorum bonorum vota Deo illi remittebant, ad parandas verò animi dotes vnumquemque sibi sufficere dicebant, solamque desidiosis, atque inertibus voluntatem deesse. Et hoc quidem Stoicæ sectæ dogma fuit, ex quo veluti fonte Pelagianas lacunas deriuasse Hieronymus non vno loco affirmauit. In prooemio lib. 4. comment. in Hierem. scribit: *Hæresis Pythagoræ, & Zenonis* ἀπαθείας καὶ ἀναμαρτησίας, *idest impassibilitatis, & impeccantiæ, quæ olim in Origene, & dudum in discipulis eius Grunnio, Euagrioque Pontico, & Iouiniano iugulata est, cœpit reuiuiscere*. Et initio epistolæ ad Ctesiphontem testatur hæresim Pelagianam *omnium hæreticorum venena complecti, quæ de Philosophorum, & maximè Pythagoræ, & Zenonis Principis Stoicorum fonte manarunt*. Cæterùm harum rerum historiam tam altè repetere non vacat, mihi enim decretum est, ab ijs Scriptoribus Pelagianæ hæreseos initia auspicari, qui cum Christianæ religioni nomen dederint, prauas de diuina gratia, atque humano arbitrio doctrinas asserentes sectæ fundamenta iecere.

Hæresis, quæ à promotore Pelagio nomen postea sortita est, Authorem habuit Origenem Adamantium Alexandrinum virum satis suo nomine famosum. Hic, vt Lerinensis cap. 23. Commonit. verbis vtar, *dum gratia Dei insolentius abutitur, dum ingenio suo nimium indulget, sibique satis credit, dum paruipendit antiquam Christianæ religionis simplicitatem, dum se plus cunctis sapere præsumit, dum Ecclesiasticas traditiones, & veterum magisteria contemnens &c.* omnium penè hæreticorum Magister euasit. Iustinianus Imperator in literis ex Synodi sententia contra Origenem publicatis, quas Vigilius Papa, cæterique Patriarchæ teste Liberato Diacono Breuiarij cap. 23. subscripsere, vocauit Origenem Paganorum, Manichæorum, & Arianorum Doctorem; & Theophilus Alexandrinus Antistes epistola 1. Paschali Origenem *hydram omnium hæreseon* ignominiæ causa nuncupauit. Nec iniuria: etenim ille ingenio, quo acutissimo, ac subtilissimo polluit, velificatus more Academicorum in vtramque partem sæpè disputans, diuersasque in sacras literas interpretationes exarans ea problemata statuit, quæ subsecuti postea Hæresiarchæ sedulò excipientes, quò tanti viri patrocinium ostentarent, suorum errorum veluti fundamenta posuere. In huius gloriæ partem vnà cum cæteris venerunt Pelagiani, qui in Origenem natales suos referunt. Hieronymus, ex magno Origenis laudatore maximus postea eiusdem accusator, in fine dialogorum Adamantium Pelagianorum *Amasium*, & in epistola ad Ctesiphontem Pelagiani *erroris Principem* dicit, ibidem contra Pelagium exclamans: *Doctrina tua Origenis ramusculus est*. Tantum autem Pelagiani Origeni suo detulerunt, vt in omnibus vnius Origenis auctoritate ducerentur, quod in calce dialogorum dixit laudatus Pater: *Transite ad Amasium vestrum, qui præterita in cœlis, & antiqua delicta solui dicit in baptismo, vt cuius in cæteris auctoritate ducimini, etiam in hac parte errorem sequamini*. Nusquam verò peiùs Origenes audiuit, quàm in libris Peri-archon, sunt enim ex erroribus consarcinati, quorum syllabum recitat Hieronymus in epistola ad Auitum. In eis non modò Pelagianis oua fouit, sed pullos certè exclusit. Etenim diuinæ gratiæ munificentiam illis in libris penitus è medio sustulit, ne Deus personarum acceptor videretur; vnde omnia Dei munera ex meritis suspendit, quæ postea Pelagiani grandioribus tibijs cecinere. Dabo Origenis loca insigniora, neque enim vacat per singula discurrere.

Tria

Tria præcipua fuere Pelagianorum paradoxa, quibus vniuersum dogma innixum fuit; Paucis illa insinuat S. Augustinus libro de dono perseuer. cap. 2. *Tria sunt, vt scitis, quæ maximè aduersus eos Catholica defendit Ecclesia; Quorum vnum est, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, quoniam Dei dona sunt, & Dei gratia etiam conferuntur merita uniuersa iustorum. Alterum est, in quantacunque iustitia sine qualibuscunque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem uiuere. Tertium est, obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & uinculo damnationis obstrictum, nisi reatus, qui generatione contrahitur, regeneratione soluatur.* Origenes capitalem Pelagij sententiam, nempe Gratiam Dei secundum merita dari, tam altè asseruit, vt certè illius sententiam Pelagius ipse mitigauerit, adeoque longè isto peius Origenes locutus est. Imprimis Angelos non ex diuina gratia in excellentiore Hierarchia locatos fuisse docuit, sed cum pares à Deo effecti fuerint, ex proprijs meritis hos præ alijs nobiliora dona, locumque sortitos finxit. Ita fatur lib. 2. Peri-archon cap. 9. *Verum quando rationabiles ipsa creaturæ, sicut frequenter ostendimus, & suo loco iterum ostendemus, arbitrij facultate donatæ sunt, libertas unumquemque uoluntatis suæ, uel ad profectum per imitationem Dei prouocauit, uel ad defectum per negligentiam traxit.* Hinc etiam Dæmones posse ad meliorem frugem conuerti, si velint, affirmare non dubitauit. *Et est altissimus*, inquit, *iste ordo rationalis creaturæ, quæ se ita præceps nequitiæ dedit, ut reuocari nolit magis, quàm non possit, dum scelerum rabies iam libido est, & delectat.* Lib. 1. cap. 8. vbi iterum pluribus contendit Angelos diuersa officia promeruisse *ex suis quemque meritis, & studijs.* Gratiam verò etiam hominibus ex meritis dari probat lib. 1. cap. 7. vbi ex meritis ipsum Ioannem Baptistam in vtero matris sanctificatum fuisse commentatur; Etenim inde contendit, non vna cum corpore Baptistæ animam factam fuisse, quia iam antea illa sanctificeantem gratiam promeruerat. *Quomodo*, inquit, *cum corpore simul facta est, & plasmata, etiam illius anima, qui antequam in utero formaretur, notus esse Deo dicitur, & antequam de uulua procederet, sanctificatus est ab eo? Ne forte non iudicio, nec pro meritis replere aliquos Deus uideatur Spiritu Sancto, & sanctificare non merito. Et quomodo effugiemus illam uocem, quæ ait*; Numquid iniustitia est apud Deum? Absit, *vel illud*, Numquid persona rum acceptio est apud Deum? *Hoc enim consequitur eam defensionem, qua anima subsistere simul cum corporibus asseueratur.* Ecce vti planè absurdum reputat Adamantius, aliquem à Deo sanctificari sine merito, nè Deus & iniustus, & personarum acceptor iudicetur, quæ postea Pelagiani altiori voce declamarunt. Pessimè verò contra diuinam gratiam disseruit lib. 2. cap. 6. vbi maximam gratiarum, nempe vnionem hypostaticam ex præcedentibus assumpti hominis meritis datam fuisse scripsit, quod Pelagius asserere non est ausus. *Quod autem*, inquit, *dilectionis perfectio, & meriti affectus sinceritas ei hanc inseparabilem cum Deo fecerit unitatem, ita ut non fortuita fuerit, aut cum personæ acceptione eius animæ assumptio, sed uirtutum suarum ei merito delata; audi ad eum Prophetam dicentem*, dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lętitię, *idest anima Christi cum Verbo Dei unum efficitur.* Cuius sententiæ absurditatem cum Augustinus consideraret, exclamauit: *Quis non dico Christianus, sed insanus hæc dicat?* Lib. de prædest. SS. cap. 15. Vbi aduersarios exemplo hypostaticæ vnionis, quam nulla merita præcesserunt, gratiam ex meritis dari affirmantes solidè confutat. Pelagiani initio quidem hęresis, licet Dei

Rom. 9.
Rom. 2.
Psal. 44.

gratiam humanis meritis retribui contenderent, id tamen in vnione Verbi cum anima Christi contigisse nũquam dixere; Cęterum cum Augustinus exemplum de Christo vrgeret dicens, esse *præclarissimum lumen prædestinationis, & gratiæ*, eoque veluti argumento prostratis aduersarijs insultaret. *Respondeatur quæso, ille homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitatem personæ aßumptus filius Dei unigenitus eßet, unde hoc meruerit? quod eius bonum qualecumque præcessit? Quid egit ante, quid credidit, quid petiuit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perueniret?* Pelagiani conuicti, & nusquam exitum reperientes, in desperationem acti Origenis deliria de meritis vnionem Verbi præcedentibus amplexati sunt; Hoc de postremis Pelagianis testatus est Cassianus lib. 5. de Incarnat. cap. 2. *Hoc utique*, inquiens, *illa etiam, quam antè dixi, hæresis asserebat, Christum non propter se colendum, videlicet quia Deus esset, sed quia bonis, ac pijs actibus Deum in se habere meruisset*. Et statim. *Ergo vides Pelagianum te virus uomere, Pelagiano te spiritu sibilare*. Hinc Hæresis Pelagiana mater euasit Nestorianæ blasphemiæ, neque enim homo potuisset mereri vnionem cum Verbo, nisi prius solitariè vixisset à Verbo separatus; quæ fuit hæresis Nestorij, de qua re plura inferius nobis describentur.

Alter præcipuus Pelagianorum error fuit, posse hominem viuere sine quocunque peccato. Hoc autem celebre Origenis paradoxum erat, vnde sunt illa eiusdem verba. *Virum Sanctum cum ad uirtutum uenerit summitatem, ne in nocte quidem ea pati, quæ hominum sunt, nec cogitatione uitiorum aliqua titillari*. Ita quidem testatur Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem; Rursus in proemio dialogorum ait. *Illud autem Origenis proprium est, impossibile esse humanam à principio usque ad mortem non peccare naturam; Et rursum eße possibile, cum se quis ad meliora conuerterit, ad tantam fortitudinem peruenire, ut ultra peccare non possit*. Vnde in laudato proemio lib. 4. com. in Hierem. *impeccantiam* Origenis hæresim meritò nuncupauit. Hoc dogma Origenianæ Scholæ peculiare fuit, vnde & Euagrius Monachus, qui in Synodo. VI. act. 11. ex literis Sophronij *Origenianæ uanitatis secretarius fœdissimus* dictus fuit, *edidit librum, & sententias περὶ ἀπαθείας*, inquit Hieronymus, *quam nos impassibilitatem, uel imperturbationem possumus dicere, quando nunquam animus ullo perturbationis uitio commouetur*. In epist. ad Ctesiphontem. Cum verò non semel in sacris literis diuini auxilij ad superandas tentationes necessarij mentio habeatur, hoc pacto id intelligendum esse Origenes pronunciauit, vt virtus nobis à Deo ministrata ipsum sit liberum arbitrium, quo si gnauiter vti volumus, omnes hostium conatus possumus nullo negotio superare. Audiatur lib. 3. Peri-archon cap. 2. *Non enim*, ait, *idem est habere uincendi uirtutem, & uincere, sicut idem Apostolus cautissimo sermone signauit dicens*, quia dabit Deus exitum, vt sustinere possitis, *non ut sustineatis, multi enim sustinent, sed in tentatione uincuntur, à Deo autem datur, non ut sustineamus, alioquin nullum iam uideretur esse certamen, sed ut sustinere possimus; Ea autem uirtute, quæ nobis data est, ut uincere possimus, secundum liberi arbitrij facultatem aut industriè utimur, & uincimus, aut segniter, & superamur*. Et superius cap. 1. *Ex quo utique non illud intelligitur, quia quod mouetur manus u. g. ad uerberandum iniustè, uel ad furandum ex Deo est, sed hoc ipsum quod mouetur*, nempe manus, *ex Deo est, nostrum uero est motus istos, quibus motum ex Deo habemus, uel ad bona, uel ad mala conuertere. Ita ergo est, quod dicit Apostolus, quia uirtutem quidem uoluntatis accipimus,*

1.Cor.10.

mus, nos autem abutimur uoluntate uel in bonis, uel in malis desiderijs. Ita eodem modo facit liberum arbitrium auctorem boni absque Deo, quo auctor est mali actus. Quare vult Origenes, in eo consistere indifferentiam liberi arbitrij, vt posse velle, seu potentia ipsa volitiua sit à Deo, non autem ipse actus volendi; Hoc pacto Origenem indifferentiam voluntatis explicasse, olim etiam tradiderat summus Theologorum Magister S. Thomas 3. con. Gent. cap. 89. *Quidam uero*, inquit, *non intelligentes qualiter motum uoluntatis Deus in nobis causare possit absque praiudicio libertatis uoluntatis, conati sunt has auctoritates malè exponere, ut scilicet dicerent, quòd Deus causat in nobis uelle, & perficere, in quantum dat nobis uirtutem uolendi, non autem sic, quod faciat nos uelle hoc, vel illud, sicut exponit Origenes in 3. Periarchon liberum arbitrium defendens contra auctoritates prædictas.* Idem planè sensit Pelagius, cuius hanc sententiam refert S. Doctor lib. de grat. Christi cap. 4. *Quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est, qui hoc posse adiuvat, quod verò benè vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est;* Item. *Quod loqui possumus, Dei est, quod verò benè, vel malè loquimur, nostrum est.* Vbi verò Origenes exemplo manus vsus est, Pelagius linguam in exemplum adduxit, itemque oculum; *Quod possumus*, ait, *videre oculis, nostrum non est, quod verò benè, aut malè uidemus hoc nostrum est.* Hunc vero errorem latè insequitur Augustinus in laudato opere de gratia Christi; Egregiè cap. 5. ex Apostolo sensum illum explodit: *Non ait* Deus est enim, qui operatur in vobis posse, *tanquam ipsi iam uelle, & operari per se ipsos habeant, nec in his duobus adiutorio eius indigeant, sed ait:* Deus enim est, qui operatur in vobis & velle, & perficere; *Vel sicut in alijs, & maximè Græcis codicibus legitur* & velle, & operari. *Videte si non Apostolus Gratiæ Dei futuros aduersarios* Origenem, & Pelagium *Sancto Spiritu tanto ante præuidit &c.* Philip. 2.

Tertius Pelagianorum error fuit, nullum esse originis peccatum; Hoc certè palam nusquã ab Origene assertum fuit; imo si commentaria, seu homiliæ in Leuiticum, quæ Origeni adscribuntur, verè illum auctorem habuere, oppositum apertè docuit; In homilia 8. adductis duobus testimonijs ad probandum puerorum nascentium peccatum additur: *Cum baptisma Ecclesia in remissionem peccatorum detur, secundum Ecclesiæ obseruantiam etiam paruulis baptismum dari, cum utique si nihil esset in paruulis, quod ad remissionem deberet, & indulgentiam pertinere, gratia baptismi superflua uideretur.* Idem repetitur hom. 12. sed nonnulli hasce homilias S. Cyrillo Alexandrino tribuere, vnde & inter illius volumina locum habent, Vossius incerto easdem Auctori deputat lib. 2. hist. Pelag. p. 1. thesi. 6. Ex Origenis tamen principijs tollendum esse originale peccatum, mihi probatum est; nam ad huius vitæ miserias citra diuinæ iustitiæ repræhensionem defendendas, non ad originis demerita cum Catholica Ecclesia recurrit, sed in alia superiori vita homines peccasse fingit, quorum postea criminum natæ recens animæ meritò pœnas darent; Totus est in hoc adstruendo Origenes lib. 3. Periarchon initio, & lib. 2. cap. 9. vnde sunt impia illa eiusdem verba: *Iustitia debet Creatoris in omnibus apparere, quæ vt mihi videtur, ita demum lucidius ostendetur, si causas diuersitatis unusquisque vel cœlestium, vel terrestrium, vel infernorum in semetipso præcedentes natiuitatem corpoream habere dicatur.* Vbi Iacob in vtero dilectum ob merita præcendentis vitæ, Esau vero reprobatum ob scelera ante conceptionem patrata stultè comminiscitur. Hinc S. Augustinus

gustinus lib. 4. con. Iul. in fine ait: *Huius euidentia miseriæ gentium philosophos nihil de peccato primi hominis siue scientes, siue credentes compulit dicere, ob aliqua scelera suscepta in vita superiore pœnarum luendarum causa nos esse natos.* Quare cum in illorum sententiam transierit Origenes, nihil planè ille credidit de originali peccato. Et quidem cum citra dubium Adamantius animas in alia anteriori vita peccasse dixerit, etiamsi centies in baptismo & tolli peccata, & nasci pueros peccato infectos asseruisset, haud inde illo auctore peccatum originis habebitur; Certè S. Hieronymus, cui Origeniani dogmatis fibræ perspectæ fuere, scribit, putasse Origenem antiqua tantum peccata in baptismo auferri, etenim cum in calce dialogorum asseruisset, peccatum originale dimitti in baptismo, ita Pelagianis insultat: *Transite ad Amasium vestrum, qui præterita in cœlis, & antiqua delicta solui dicit in baptismo, vt cuius in cæteris authoritate ducimini, etiam in hac parte errorem sequamini.* Ergo Hieronymo teste Origenes non originale peccatum, sed habituale, vt aiunt, in superiori vita commissum in baptismo tolli autumauit. Hinc Origenes exponens illud Rom. 5. *Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi*, docet Adamum exemplo nos peccatores effecisse; vt qui inobedientiæ formam sequentes constituti sunt peccatores, obedientiam Christi imitantes salui fiant; quæ est ipsa Pelagianorum explicatio, qui exemplo tantum, non verò alicuius peccati transfusione Adamum posteris nocuisse contendebant. Rufinus, qui Origenis volumina, doctrinamque supra cæteros apprimè calluit, peccatum originale negauit, vnde & de Magistro nobis suspicionem reliquit, de quo tamen cum nemine contenderem, tantum enim abest, vt dubias ego sententias Origeni affricem, quin potius longè illum à cæteris erroribus fuisse mallem.

Ex his constat Adamantium Pelagianis præcinuisse, idque & Hieronymi testimonio, & Origenis ipsius verbis manifestum esse. Orosius etiam, qui Hieronymo, atque Augustino conuixit, & coram cum Pelagio altercatus est, initio apologetici de libero arbitrio: *Quanquam*, inquit, *& hæc uenenatissimorum dogmatum abominatio habet etiam nunc uiuentes mortuos, mortuosque uiuentes. Nam Origenes, Priscillianus, & Iouinianus olim apud se mortui in his uiuunt, & non solum uiuunt, sed etiam loquuntur, nunc uerò Pelagius, & Celestius, si in his perseuerauerint uiuentes mortui &c.* Ex Origenis castris Pelagium nouum Gratiæ hostem erupisse insignis annalium Ecclesiasticorum scriptor affirmauit tomo 4. ad annum 388. num. 110. *Pelagius & ipse Monachus maiore accessione impietatis nouæ hæresis Auctor factus non amplius inter gregales militauit Origenistas, sed ipse sibi nomen conciliauit hæresiarchæ.* Idem tamen Pelagius noluit videri Origenista, imò sectam illam abominari professus in concilio Diospolitano, cum dixisset impios æternis pœnis puniendos esse, addidit: *Et si quis aliter credit, Origenista est.* Apud Aug. lib. de gestis Pelag. cap. 3. In libris etiam pro libero arbitrio aduersus gratiam conscriptis inter Patres, quorum testimonijs suum dogma fulcire conatus fuit, Origenem non nominauit, vt patet ex Augustini libro de natura, & gratia; Sciebat enim pessimè illum apud Latinos audire, vnde nec semel illum appellauit; Attamen Origenistæ Pelagium dilexere, isque vicissim parem eisdem amoris vicem rependit, vt cap. 3. dicetur.

CAPVT II.

Rufinus Aquileiensis Origenista primus in Occidente Pelagianorum errores docet. Pelagius, ac Celestius eiusdem in vrbe discipuli. Origenes à Theophilo Alexandriæ damnatur. Hieronymus, ac Rufinus mutuis se scriptis lacerant. Anastasius Papa cum Origene Rufinum damnat. Pelagius Rufini opera Romæ in insignium Virorum clientelam irrepit.

RVfinus Monachus Aquileiensis Origenianæ doctrinæ maximus propugnator, ac promotor, Pelagianorum idem Magister, & amicus fuit. Hieronymus lib. 4. in Hierem. in præfatione scribit, hæresim Zenonis, idest *impassibilitatis, & impeccantiæ, quæ olim in Origene, & dudum in discipulis eius Grunnio, Euagrioque Pontico, & Iouiniano iugulata est*, cœpisse per Pelagium reuiuiscere. Per Grunnium Rufinum intelligit, quem non semel hoc cognomine irridendum exhibet, alludens ad M. Grunnij Corocottæ Porcelli testamentum, quod olim cum risu à cunctis exceptum fuit. Et lib. 1. in Hierem. in procemio arguens Pelagium ait: *Quod non videns præcursor eius Grunnius olim nisus est carpere*. Hinc Cardinalis Baronius ad annum 402. Num. 41. hæc scripsit: *Tantum absfuit, vt Rufinus parato à S. Hieronymo antidoto curaretur, quin potius post Origenis errores, quos fouit, Pelagianæ hæresis aspides ex eis obortos percaram sibi sobolem enutriuerit*. Marius Mercator in Commonitorio contra Iulianum ad Pintam Presbyterum, cum recitasset Theodori Mopsuesteni opinionem de naturali moriendi necessitate, cui, etiamsi non peccasset, Adam subijciendus erat, hæc habet: *Hinc ineptam, & non minus inimicam rectæ fidei quæstionem sub sanctæ recordationis Anastasio Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus inuexit, & vt erat argutus se quidem ab eius inuidia muniens per se proferre non ausus, Pelagium gente Britannum Monachum tunc decepit, eumque ad prædictam apprimè imbuit, atque instituit impiam vanitatem*. Hic Mercator fuit contemporaneus S. Augustini, ad quem S. Doctor sexennio circiter à Rufini obitu literas datas recenset, vt cap. 9. ostendam. Quòd Rufinus ex Syria Romam venit, postquàm plenis quinque lustris in Oriente degit, Syrus vulgò habebatur, cum tamen in Aquileiensi pago natales sortitus fuerit; itemque ex eo, quòd sub Anastasio Rufini doctrina Romæ publicata, & dein damnata fuit, putauit Mercator, Rufinum eandem sub eodem Pontifice vrbi primitus intulisse, quod tamen in fine Pontificatus Siricij contigisse mox tradam. Quare cum Rufinus primus fuerit, qui in Occidente Pelagianam hæresim docuerit, ac Pelagium, & Celestium eadem imbuerit, idemq; in nostra hac Veneta prouincia natus sit, instituti operis ratio postulat, vt vnde vir ea ætate percelebris, ac Augustino nostro commendatus in errores delapsus fuerit, eosq; Romam inuexerit, exponamus.

Natus est Rufinus in territorio Aquileiæ Venetiarum Metropolis, vt ipse fatetur in literis ad Anastasium Papam Aquileia datis: *Post triginta*, ait, *ferè annos parentibus redditus sum, & durum satis, atq; inhumanum erat, si tam citò desererem eos, quos tam tardè reuiseram*. Irrisit hominem Hieronymus Apol. 1. lib. 2. qui & parentes nominauit, & tamen non cum eis in patria, sed in vicina Metropoli morabatur: *Quos*, inquit, *quia non vult deserere, ne inhumanus putetur, aut*

durus

durus, iccirco relicta patria, Aquileiæ moratur. In paruo castro eundem natum ex apologia 2. Hieronymi patet: *Rogantem*, ait, *Romam, vt eam illustrares præsentia tua, oppiduli tui amore contempseris*. Testatur verò Rufinus initio ferè prioris inuectiuæ, se in Aquileiensi Ecclesia Christianæ religioni initiatum propè annum 370. & Monachum induisse Valeriano Episcopo, ac Chromatio eiusdem Ecclesiæ presbytero. Orientalium verò Monachorum fama permotus cum Melania seniore Alexandriam se contulit. Baronius anno 372. Num. 35. contendit, vtrumq; in Ægyptum tum temporis nauigasse, sed rectiùs id annò 371. contigisse dicetur. Nam Palladius Melaniæ, ac Rufini amicus, ac famosus Origenista in Lausiacis cap. 102. scribit, Melaniam pretiosa supellectile, quam secum Roma aduexerat, Alexandriæ diuendita in Ægyptias eremos secessisse, atq; *dimidium annum* monasterijs visitandis insumpsisse: orta verò Alexandriæ contra Catholicos persecutione subsecutam Episcopos Orthodoxos Cæsaream in exilium deportatos. Rufinus libro 2. hist. Eccles. cap. 2. post mortem Athanasij statim persecutionem incœptam scribit, hic autem decessit ex Socrate lib. 4. cap. 16. anno 371. Gratiano II. & Probo Coss. VI. Non. Maij; addit verò Rufinus cap. 4. *Quæ præsens vidi loquor, & eorum gesta refero, quoniam in passionibus socius esse promerui*. Scio Baronium Socrati, quod ad annum mortis Athanasij pertinet, fidem non præstare, putat enim eundem obijsse anno 372. Quod etiam rectè vir vndequaque eruditissimus probat, nam Alexander Athanasij decessor obijt post quintũ mensem ab exitu Synodi Nicænæ, quod idem Athanasius in apologia secunda testatum reliquit; at Synodus Nicæna desijt VIII. Kal. Septembris Paulino, & Iuliano Conss. nempe anno 325. Vnde liquet Alexandrum Episcopum Alexandrinum decessisse anno 326. & quidem in fastis Ecclesiæ eiusdem obitus recensetur die 26. Februarij, quintum enim mensem ab eiusdem reditu Alexandriam post celebratam Synodum Athanasius fortè numerauit. Hic autem *integros quadraginta sex annos Alexandrinæ Ecclesiæ pontificatum egregia cum laude gessit*. Verba sunt Cyrilli eiusdem Vrbis Episcopi epist. 1. ad Monachos, quod etiam alter Antistes Alexandrinus S. Proterius in epistola ad Leonem scribit. Decessit ergo Athanasius anno 372. die 2. Maij Modesto, & Arintheo Conss. Quo defuncto statim Valens, quem tunc Antiochiæ fuisse scribit laudatus Rufinus, misso Alexandriam Euzoio cum Magno Quæstore persecutionem contra Catholicos inchoauit. Et quidem habemus lib. 6. Cod. Theod. tit. 4. de præt. & quæst. rescriptum Valentis Imperatoris ad Senatum *Datum Idibus Aprilis Antiochiæ Modesto, & Arintheo Consulibus*. Ex his constat, Rufinum anno 371. ex Italia Alexandriam nauigasse, ac vigintiquinque annos in Oriente moratum. Hinc Paulinus Rufini, ac Melaniæ redeuntium hospes epist. 9. ad Seuerum scribit, *post quinque lustra* eosdem Vrbi restitutos. Hæ chronologicæ tricæ erunt fortasse legentibus molestæ, sed profectò scribenti fuerunt longè molestiores, quas præterire per me cuilibet liceat, qui res tantùm gestas, non earundem tempora scire desiderat, quæ hic adnotata volui, quòd vereor, ne seriem historiæ diligentiori chronologiæ obseruatione plerumque interpolans nonnullis epocharum minùs curiosis fastidium ingeram.

Rufinus celeberrima Didymi fama motus Alexandriam iterum se contulit, illiusq; per sexennium auditor fuit, quod lib. 2. Inuect. contra Hieronymum fatetur.

tetur. Erat Didymus Origenistarum facilè princeps, vide etiam in Synodo V. cum Origene damnatus fuit. Hinc Origeniana scabie infectus Rufinus eandem etiam summa cum nominis iactura Occidenti primus intulit. Sed & Theodori Mopsuesteni idem errores imbibit: num eundem sacra loca visitantem, vel adhuc Presbyterum Antiochiæ catechesim exponentem audiens, vel eiusdem tantùm libros legens, in medio relinquo. Hoc certum est, Theodori errores ab eodem Rufino in Italiam aduectos, vt ex Mercatore superiùs diximus. In Oriente Presbyter consecratus fuit; testis est Palladius cap. 103. historiæ Lausiacæ, vbi ait: *Cum qua Melania vixit etiam nobilissimus, & moribus simillimus, & fortissimus Rufinus ex Aquileiâ ciuitate Italiæ, qui posteà dignus est habitus Presbyteratu, quo non est inuentus inter homines nec doctior, nec mitior.* Rufinus à Gennadio dicitur *Aquileiensis Ecclesiæ Presbyter*. Sed ego puto eundem nostræ Metropolitanæ Ecclesiæ non fuisse incardinatum, ad titulum monasterij, vti Hieronymus, alijq; Monachi consecratum arbitror, de qua re eruditè Christianus Lupus in notis ad canonem 6. Chalcedonensem. Neq; post reditum à Chromatio Antistite in suum clerum adscriptus videtur, etenim paulò post inde discessit Orientem repetiturus.

Cum Melania suos postliminiò tandem reuisura iter in Italiam adornasset, Rufinum secum aduexit. Adeò verò prospera nauigatione vsi sunt, vt Cæsarea soluentes breui viginti dierum spatio Neapolitanum portum tenuerint, quod Palladius paulò ante memoratus scripsit. Ibi verò magnificè à suis Roma eò vsq; profectis excepti, ob curruum, carrucarum, ac carpentorum multitudinem *Appia gemente*, vt ait Paulinus in epistola 10. ad Seuerum, Romam ingressi sunt. Baronius, cum videat, Rufinum ineunte anno 398. Aquileiam contendisse, anno 397. eundem Vrbi redditum putat. At rectiùs id contigisse affirmabimus anno 396. quod ex Hieronymo non obscurè colligitur, qui cum à Rufino accusaretur, quòd discipulos Romam contra ipsum submisisset, respondet: *Paulinianus, & Eusebius post annum vestræ nauigationis profecti sunt; Rufinus in causa Claudij post biennium missus &c.* Apologia 2. Eusebium autem Cremonensem secum Romæ fuisse testatur Rufinus lib. 1. inuect. vbi de eodem scribens ait: *Cum me, sicut ipse nosti, Romæ positū haberet.* Quare vltra annum Romæ Rufinus substitit, ac ferè biennio ibidem degisse ex eodem Hieronymo habemus. Etenim cum post biennium à Rufini discessione alter ille Rufinus in causa Claudij Romam, dein Mediolanum ad Imperatorem veniret, Hieronymus eundem, vt suo nomine Rufinum Aquileiensem Romæ salutaret, rogauit: *Sanctum quoque*, inquit, *Presbyterum Rufinum ob quandam causam per Romam Mediolanum misimus, & orauimus, vt nostro animo, & obsequio vos videret.* Epistola 66. ad Rufinum. Exacto biennio nondum Hieronymus intellexerat Rufinum Roma discessisse, cum tamen ob Melaniam vltrò, citròq; sæpius literæ volitarent. Interea Macarius vir nobilissimus Vicaria Vrbis præfectura functus rogauit Rufinum, vt libros Peri-archon Origenis, quos vltra sydera laudibus ille extollebat, in latinum sermonem verteret, quod diu reluctans, vt fingit, tandem executus fuit. Qua verò fide nouus id interpres præstiterit, ostendit in suis apologeticis Hieronymus. Hæc prima fuere in Occidente Pelagianæ hæreseos fundamenta à Rufino iacta; capitalia enim Pelagianorum dogmata in libris Peri-archon contineri capite proximo tradidimus. Immò O-

B rige-

rigenis erroribus non contentus, & sua addidit Rufinus paradoxa; nempe Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret, moreretur; nullum item à parentibus originale peccatum traduci. Primum testatur laudatus Mercator: alterum mox ostendetur. Hinc Pelagius, ac Celestius tunc Romæ degentes, ac Rufini studiosi auditores in prauas opiniones abiere. Aderant præter Melaniam Macarius, & Apronianus, qui, vt sunt homines nouarum doctrinarum cupidi, Rufini sententias toti ferè Vrbi inculcabant, nec Siricius simplicissimi vir ingenij Apostolica auctoritate nouorum dogmatum professores repressit. At diuina prouidentia Viduæ Romanæ alteram Viduam itidem Romanam opposuit, quæ nouis Origenistarum conatibus magno animo obuiam iret. Audiatur Hieronymus, quo nemo meliùs rem nouit, nec elegantiùs descripsit, in epitaphio Marcellæ epist. 16. *Tunc*, ait, *Sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem quippiam facere videretur, postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam in plerisq; violari, ita vt Sacerdotes quoque, & nonnullos Monachorum* (hos inter fuere Pelagius, ac Celestius) *maximèq; sæculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi*, nempe Siricij Papæ, *qui de suo ingenio cæteros æstimabat, publicè restitit, malens Deo placere, quàm hominibus.* Hinc Romæ initium duxere illi *sermones, contentionesq;* in quibus *diutissimè* ibidem degentem *versatum fuisse* Pelagium scribit S. Augustinus lib. 2. de pec. orig. cap. 21. Sed rursus audiendus Hieronymus Rufini, ac sectatorum Origenistarum strophas recensens: *Cernentes hæretici de parua scintilla magna incendia concitari, & suppositam dudum flammam iam ad culmina peruenisse, nec posse latere, quod multos deceperat, petunt, & impetrant Ecclesiasticas epistolas, vt communicantes discessisse viderentur. Nec multum tempus in medio succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius.* Hæ literæ *formatæ*, seu *communicatoriæ* vulgò dicebantur ex Augustino epist. 163. erantq; publicæ veluti tesseræ, quibus in longinqua peregrinantes Orthodoxæ fidei professores publicabantur. Hanc abs se impetratam à Siricio epistolam, antequam Roma discederet, opposuit postea Rufinus Anastasij literis, quibus acerrimè increpabatur ob tentatam Peri-archon interpretationem. Hoc enim eidem exprobat Hieronymus apologia 2. *Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & uiuentis Anastasij dicta contemnis.* Rufinus tanto Origenianæ doctrinæ propagandæ desiderio ferebatur, vt eandem in Vrbe fundasse non contentus, Mediolanum vsq; pererrauerit, Venerium illius vrbis Antistitem doctissimum in partes tracturus. Fatetur enim in priori libro inuectiuarum, se cum Eusebio Monacho Hieronymi discipulo Mediolani de libris Peri-archon nescio quam quæstionem habuisse. Denique eodem anno 398. affines reuisurus, Aquileiam se contulit, vt Origenianis delirijs patrium etiam solum locupletaret, & Chromatio alteri Italiæ Metropolitæ nouorum dogmatum virus instillaret, ac pro Catholicæ fidei rudimentis, quæ ante triginta annos ab eodem tunc presbytero edoctus fuerat, ingratas profectò vices rependens impijssimis erroribus sanctissimum iuxta, ac doctissimum senem imbueret. Quis autem hic hominis conatus non execretur, qui vno ferè tempore tres primarias Italiæ Ecclesias, Romanam, dein Mediolanensem, postremò Aquileiensem Origenianæ sectæ adijcere petulantissimè pertentauit? Mortuo Siricio die 22. Februarij Anastasius subrogatus fuerat, & Marcella, Pammachius, & Oceanus strenuè Rufini sectatores in

Vrbe

Vrbe exagitabant. Illi quidem in schedulis libros Peri-archon noua Rufini interpretatione Latio donatos ad Hieronymum in Bethlehemitico monasterio degentem transmittendos curarunt, addita etiam præfatione eiusdem, in qua Hieronymum ob Origenis libros in latinum sermonem versos eximiè laudans peractæ abs se Peri-archon interpretationi patrocinium parauerat.

Anno 399. Hieronymus satis prolixam epistolam ad Pammachium, & Oceanum rescripsit, quæ. 65. inter eiusdem literas in editione Mariani Victorij collocatur, in qua delatas sibi à Rufino laudes despexit, eiusque interpretationem vti religioni Catholicæ perniciosissimam detestatus est. Eiusdem quoque insidias patefecit, qui librum apologeticum pro Origene ab Eusebio Cæsareensi Ariano homine procusum S. Pamphili Martyris titulo incrustasset, vt sub tanto aduocato Origenes nequaquam in hæresis suspicionem veniret. Breuem etiam epistolam ad eundem Rufinum misit, qua datas sibi laudes in contumeliarum loco se habere testatus est. Verùm statim ac Hieronymi literæ Pammachio redditæ sunt, earundem exemplar Apronianus, qui in Rufini rem vigilantissimè incumbebat, Aquileiam ad Magistrum transmisit. Hic verò fracta amicitiæ tessera, totusque in rabiem actus, duos è vestigio inuectiuarum libros scriptitauit, quibus non modò datam ad Pammachium epistolam confutauit, sed commentaria etiam Hieronymi eiusdem in sacras literas aculeatis censuris perstrinxit, quò summi in Ecclesia Doctoris famam eleuaret. Hos libros Aproniano nuncupauit, quos iste postea, ac collegæ amicis per vniuersam Italiam legendos exhibuere. Porrò epistolam 66. ad Rufinum, itemque inuectiuarum libros hoc anno exaratos Hieronymi testimonio comprobatur, qui in apologia secunda, quam anno 402. scripsit, vt ostendam, de laudata epistola fatetur *ante hoc circiter triennium* ab se missam fuisse. De libris verò inuectiuarum ibidem hæc scribit: *Libri enim tui, quos limasti per triennium disertiores sunt.* Quare eisdem componendis hoc anno Rufinus manum admouit, quos demum veluti postrema lima expolitos exeunte anno 401. ipsemet veluti de victoria securus ad Hieronymum iactabundus transmisit. Baronius cum illo triennio computandum esse contendit annum 397. quo Rufinus in vrbe morabatur. At non ita est; hæc enim scribit initiò statim libri primi Rufinus: *Perlegi scripta tua, Aproniane charissime, quæ ab amico, & fratre bono*, Hieronymum sugillat, *de Oriente ad virum nobilissimum Pammachium missa transmisisti ad me.* Quare Aquileiæ erat, cum Hieronymi epistolam Roma ab amico Aproniano accepit, quam duobus postea libris confutare conatus est.

Anno 400. Hieronymus, ac Rufinus siluere. Existimo Rufinum epistola tantùm ad Apronianum missa Hieronymi literas ad Pammachium confutasse, inuectiuarum verò libros inchoasse quidem, sed à Chromatio Metropolita Aquileiense ad alia traductum. Etenim sanctissimus Antistes cum Hieronymo egit, ne stylum in Rufinum acueret, neue veterem amicum aduersarijs scriptis persequeretur; hoc enim testatur Hieronymus initio apologetici, quod etiam cum Rufino coram præstitisse certum est. Immò hoc anno idem Chromatius Rufino iniunxit, vt ecclesiasticam Eusebij Cæsareensis historiam in latinum idioma verteret, quod reapse Rufinus executus est, in cuius præfatione ad Chromatium scribit, se illud opus exarasse: *Tempore, quo diruptis Italiæ claustris ab Alarico Duce Gothorum se pestifer morbus infudit, & agros,*

& armenta, viros longè, latèque vastauit. Baronius Alarici ingressum in Italiam, ac pugnam cum Stilichone commissam refert ad annum 403. Ibid. n. 65. quòd Claudianus lib. 4. de bello Get. Alaricum his suos alloquentem inducat ante pugnam:

Si numero non fallor, ait, trigesima currit
Bruma ferè, rapidum postquam tranauimus Istrum.

At ex Ammiano lib. 30. Gothi Istrum superarunt Valentiano, & Valente IV. Coss. nempe anno 373. His triginta superadditis habemus annum 403. Verùm biennio ab Alarici in Italiam irruptione pugna apud Pollentiam contigit. Prosper in Chronico ait: *Stilichone, & Aureliano Coss. Gothi Italiam Alarico, & Radagaiso ducibus ingressi.* Consentiunt & Cassiodorus in Chronico, & Iornandes Gothus lib. de gestis Gothorum cap. 29. Quare annò 400. Alaricus in Italiam per alpes Iulias descendit. Anno verò 402. ad Pollentiam prælium commissum fuisse ante Cassiodorum, quem Baronius minus rectè repræhendit, tradidit Prosper: *Arcadio, & Honorio V. Coss. Pollentiæ aduersum Gothos vehementer vtriusque partis clade pugnatum est.* Hinc Cassiodorus Theodorico Gotho inseruiens victoriam Gothis adscripsit: Claudianus verò Stilichoni, cuius gesta decantabat. Nec oppositum canit Claudianus, dum *trigesimo fere* anno ab Istro superato hanc pugnam recitat; siquidem anno 29. peracta est, dum enim *ferè trigesimo* inquit, vnum ad minùs annum ad illum numerum desiderari palam indicauit.

Anno autem 401. bellum contra Origenem in Oriente, & Occidente recruduit, idemque vbique damnatus fuit. Marcella cum Anastasio egit, vt Origenem, eiusque interpretem Rufinum Apostolica auctoritate proscriberet, *dum*, inquit Hieronymus epist. 16. *impia* περίαρχῶν *ingerit volumina, quæ emendata manu Scorpij*, Rufini scilicet, *monstrabantur.* Pontifex, ne ex prauis Origenis libris Catholicæ fidei integritas quicquam mali pateretur, eiusdem recenter interpretatos libros damnauit datis ea de re ad Venerium Mediolanensē, & ad Orientem literis. Prioris epistolæ meminit idem Anastasius in literis ad Ioannem Hierosolymitanum anno sequenti missis, quæ etiamnum extant. At eundem etiam ad Orientem scripsisse, testatur Hieronymus apologia 2. quam tamen Anastasij epistolam à Hieronymo compositam Rufinus calumniabatur, eamque à Ioanne Hierosolymitano expectabat; hæc enim S. Doctor scribit: *Si autem Romani Episcopi est, stultè facis ab eo exemplar epistolæ petere, cui missa non est, & non ab illo, qui miserit. De Oriente expectare testimonium, cuius auctorem habes in vicino.* Existimo illam Anastasij epistolam datam ad Theophilum, cum hic de damnato abs se Origene ad Anastasium scripsisset. Enimuerò hoc ipso anno Antistes Alexandrinus in doctissima Paschali epistola Origenem vti hæreticum acerrimè insectatus est. Hanc epistolam Hieronymus in latinum vertit, eamque statim ad Pammachium, & Marcellam Romam misit, quò non modò eos in Oriente gestorum contra Origenem certiores redderet, verùm etiam vt eadem Anastasio Papæ exhibita tam nobili exemplo eundem ad Originem iterum damnandum prouocaret. Harum literarum meminit Hieronymus epistola 78. quam vnà cum altera Paschali anno sequenti ad eundem Pammachium, & Marcellam misit. Baronius anno 399. n. 51. quatuor Paschales Theophili à Hieronymo latinitate donatas existimauit, scri-

bens

bens hanc earundem primam intercidisse. Sed planè tres tantùm Theophili Paschales literas Hieronymus interpretatus est, neque illa intercidit, sed habetur tomo 9. operum S. Hieronymi, cuius est exordium: *Christum Iesum Dominum gloriæ &c.* Etenim in fine eiusdem intimatur futurum Pascha: *Nonodecimo mensis Pharmuthi* iuxta cyclos Ægyptios, at iuxtà supputationem Iulianam die 14. Aprilis, qua die contigit Pascha hoc anno 401. Cyclo Solis XVIII. Lunæ III. lit. F. De qua tamen epistola idem annalium scriptor asserit n. 53. *quòd promulgata fuerit ipso anno Domini quadringentesimo secundo pro sequenti anno quadringentesimo tertio*. Qui biennij metachronismus est. Sed neque verum est, Paschales literas anno anteriori solitas fuisse publicari; nam promulgabantur à Theophilo iuxta veterum morem ex Cassiano collat. 10. cap. 2. *peracto Epiphaniorum die*. Vir insignis, & nunquam satis laudatus ibidem promittit, se ex cyclis Theophili singulas quasque eiusdem epistolas à Hieronymo latinitate donatas suis annis deputaturũ. Illas tamen inuerso ordine apud codices Hieronymianos positas non animaduertens, & cyclos Paschales earundem non considerans, putauit primam epistolam, quæ incipit: *Solemnitatis Augustæ sermo diuinus &c.* reapse esse earum, quæ extant, primam, ante quam cum in epistola 78. dicat Hieronymus aliam se præterito anno misisse, quartam epistolam, quæ desideretur, idem excogitauit. Prima, & secunda inuerso ordine positæ sunt; prima enim est illa, quæ designat Pascha adfuturum *decimanona die Pharmuthi*, quæ ibidem secunda asseritur, quem errorem nec Marianus Victorius adnotauit; quæ verò prima ibidem dicitur, secunda nuncupanda est, de qua mox sermo redibit. Theophilus plurium Origenis errorum catalogum recenset in priori epistola scripta anno 401. quæ à Hieronymo interpretata, & Romam missa S. Anastasij mentem mirum in modum turbauit. Latini enim Græci hominis errores nondum perspectos habuerant. Quare nil vltra morandum ratus, Origenem lata sententia condemnauit, quod ipsum hoc anno eodem Chromatius, ac Venerius, qui duo tantùm eo tempore Metropolitæ in Italia censebantur, in suis Ecclesijs præstitere. Scribit hæc Hieronymus apol. 1. lib. 2. *Ergo Beati Episcopi Anastasius, Theophilus, & Venerius, & Chromatius &c. illum*, nempe Origenem, *hæreticum denunciant*. Immò cum illæ ipsæ literæ Rufino præsente legerentur, teste ibidem Hieronymo, *dicitur obturasse aures suas, & dixisse, vsq; ad illud tempus se ignorasse, quod tam nepharia scripserit*. Rufinus tamen in ea Origenis damnatione minimè nominatus fuit; vnde & in literis, quas statim Romam ad Anastasium misit, gratias egit Pontifici, quòd *calumniantibus non accommodauit auditum*. Interea cum veluti damnatorum Periarchon voluminum interpres Romæ passim malè audire se ab amicis accepisset, memoratas ad Romanum Antistitem literas dedit, in quibus fidei, quam profitebatur, tesseram exhibuit, quò omnem à se hæreseos suspicionem, qua vbique in Italia se laborare sentiebat, excuteret. Hæc verò ad Anastasium scripsit: *Æquum putaui, vt quoniam ipse post triginta ferè annos parentibus redditus sum, & durum satis, atque inhumanum erat, si tam citò desererem eos, quos tam tardè reuiseram, simul & quia tam longi itineris labor fragilem me reddit ad iterandos labores, literis meis satisfacerem beatitudini tuæ*. Has literas existimo Rufinum scripsisse, cum Romam ad se purgandum ab Anastasio euocaretur; nam Hieronymus iteratis literis eundem ab Anastasio accitum fuisse testatur

epist.

epist. 16. vbi de Rufino, ac collegis, ait: *Dum acciti frequentibus literis hæretici, vt se defenderent, venire non sunt ausi, tantaq; vis conscientiæ fuit, vt absentes damnari, quàm præsentes coargui maluerint.* Porrò insulsam illam, ac frigidam Rufini excusationem lepidè irridens idem Hieronymus apol. 1. lib. 2. ait: *Hic supinus, & lassulus post triginta annos per mollissimum Flaminiæ iter essedo venire non potest, sicque prætendit longi itineris lassitudinem, quasi triginta annis semper cucurrerit, aut biennio Aquileiæ sedens præteriti itineris labore confectus sit.* Iam enim ab aliquot mensibus exactum erat biennium, ex quo Mediolano Aquileiam anno 398. se contulerat.

Interea duæ Rufini inuectiuæ contra Hieronymum tota Italia, ac Dalmatia per Origenistarum præsertim manus, oraq; volitabant, ita vt etiam earundem excerpta à pluribus, qui ex Italia in Palæstinam veniebant, memoriter recitata Hieronymus intelligeret: *Sic pudens*, inquit de Rufino in posteriori apologia, *vt cateruatim de Occidente venientes mihi tua maledicta narrauerint ita memoriter, & consentaneè, vt ego cogerer non scriptis tuis, quæ necdum legeram, sed scriptorum respondere opinionibus.* Quare S. Doctor priorem hoc anno apologiam in duos libros diuisam elucubrauit, in quorum primo Rufini apologeticum pro Origene S. Pamphilo adsutum vellicat, ac translati à se Peri-archon codicis rationem reddit: in altero verò scriptam ad Anastasium Papam ab eodem Rufino epistolam examinat, alia insuper refellens, quæ contra abs se edita in sacras literas commentaria à Rufino scripta fuisse ex Pauliniano fratre intellexerat. Baronius putauit anno sequenti hosce apolegeticos libros à Hieronymo elucubratos, sed ex suorum scriptorum ordine, quem in posteriori apologia recenset, aliter sentiendum apparet: *Postquam*, inquit in epistola ad Pammachium, & Oceanum, *repuli crimina, idest laudes tuas, & absq; inuidia tui nominis respondi criminibus, non criminatori &c. irasceris, furis, & luculentissimos libros contra me cudis, quos cum legendos, & cantandos omnibus tradidisses, certatim ad me de Italia, & Vrbe Roma, atq; Dalmatia scripta venerunt, quibus me laudator pristinus ornasses encomijs. Fateor illicò ad obiecta respondi; misique hos ipsos apologiæ meæ libros ad eos, quos tu vulneraueras, vt venena tua nostra sequeretur antidotus. Ob hanc culpam mittis mihi, & priores libros tuos, & recentem epistolam plenam iniuriarum, & criminum.* Igitur Hieronymus duos priores apologeticos libros in Oriente conscripsit, eosq; ad Pammachium, & Marcellam, quibus eosdem nuncupauerat, misit, quorum exemplaria cum in manus amicorum Rufini venissent, illa ad eundem Aquileiam transmiserunt, quæ postea cum Rufinus prolixa satis epistola confutasset, vnà cum duabus inuectiuis ad Hieronymum misit. His omnibus postea altera apologia procusa idem Sanctus Pater responsionem luculentam, & satis aculeatam adornauit, viuente adhuc Anastasio Papa, nam ibidem ait: *Viuentis Anastasij dicta contemnis.* At cum Anastasius decesserit. 27. Aprilis, nulla ratione fieri potuit, vt tam breui spatio eiusdem anni 402. Hieronymus libros priores exararet, illiq; Romam, dein Aquileiam mitterentur, & Rufinus eosdem impugnaret, ac per Orientalium mercium negotiatorem (nam is planè fuit eorundem delator) libros inuectiuarum à triennio ab se limatos, nouamque apologeticam epistolam ad Hieronymum deferendam curaret, quibus Hieronymus alteram apologiam statim reposuerit, antequam Anastasius è viuis excederet. Quòd verò opponit Baronius, Hiero-

Hieronymum libro 2. prioris apologiæ laudare catalogum illustrium scriptorum *ante annos fermè decem* scriptum, quem, vt ibidem patet, anno XIV. Theodosij emissum constat, non officit; etenim annus ille Theodosij incipiebat à die 16. Ianuarij anni 392. siquidem ea die dictus est Imperator anno 379. vnde toto anno 401. à die 16. Ianuarij decimus annus à Theodosij anno XIV. currebat. Immò dum ait *fermè decem*, planè nondum plenum decennium elapsum demonstrat.

Anno sequenti 402. Theophilus in festo Theophaniorum Paschalem de more epistolam promulgans, Origenem iterum in eadem strenuè impugnauit. Quare Hieronymus, qui probè norat, quantum prioris anni literæ Theophili Romanorum animos contra Origenistas commouerant, primo vere easdem latinitate donatas ad Pammachium, & Marcellam Origenistarum in Vrbe Antagonistas misit, addita ad eosdem epistola 78. in qua hæc habet: *Alexandrinas opes primo vere transmitto.* Postea de eadem Paschali ait: *Quam sciatis in quatuor partes esse diuisam; In primo credentes hortatur ad Dominicum Pascha celebrandum: in secundo, & tertio loco Apollinarium, & Origenem iugulat; in quarto idest extremo hæreticos ad pœnitentiam cohortatur. Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur.* Hæc epistola Paschalis incipit: *Solemnitatis augustæ sermo diuinus &c.* in qua cum pluribus ad Paschale festum celebrandum Theophilus cohortetur, S. *cessent Apollinaris discipuli &c.* contra Apollinaristarum errores orationem vertit. At S. *sciant igitur se huius solemnitatis &c.* contra Origenistas insurgit, vbi vocat ignominiæ causa Origenem *hydram omnium hæreseon*. Tandem S. *denique ne occupati &c.* ad pœnitentiam hortatur. Epistola *præteriti anni* ibidem laudata est illa, quæ perperam secundo loco in codice Hieronymiano recensetur, de qua superiùs locuti sumus. In fine verò Paschalis contra Apollinarem, & Origenem emissæ indicitur Pascha celebrandum *vndecima die mensis Pharmuthi*, nempè iuxta epocham Iulianam die 6. Aprilis, qua die anno 402. Paschalia festa peracta sunt Cyclo Solis XIX. Lunæ IV. lit. E.

Cum verò hanc Paschalem Hieronymus mitteret, nondum Anastasij Papæ literas hoc ipso anno ad Ioannem Hierosolymitanum datas acceperat, nam in epistola illa 78. scribit: *Prædicationem quoque Marci Euangelistæ cathedra Petri Apostoli sua prædicatione confirmet. Quanquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem feruore, quia eodem spiritu est, latitantes in foueis suis hæreticos persecutum; eiusque literæ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est.* At in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum non modò Origenis libros damnat, sed eosdem quoq; ab Imperatoribus proscriptos esse significat, & Rufinum nominatim acriter increpat, vbi inter cætera eundem damnatum abs se tradit: *Rufinum scito, quòd propria mente Origenis dicta in latinum transtulit, ac probauit, nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitijs præstat assensum. Illud denique scire te cupio, ita haberi à nostris partibus alienum, vt quid agat, vbi sit, nescire cupiamus. Ipse denique viderit, vbi possit absolui.* Hieronymus sub id ferè temporis hanc S. Anastasij epistolam, ac libros inuectiuarum Rufini ab hoc ipso post triennium limatos accepit, vnde animosior factus toto impetu contra aduersarium inuectus, elegantissimam apologiam è vestigio emisit, qua veluti vltimo ictu Rufinum confecit. Profectò in Anastasij epistola triumphum cecinit:

nit: *Esto*, inquit, *præteriti anni ego epistolam finxerim, recentia ad Orientem scripta quis misit, in quibus Papa Anastasius tantis te ornat floribus &c.* Sanctus Pontifex Rufino Pelagianæ scholæ magistro, atque Origenis Pelagianorum Patris defensore damnato die 27. Aprilis ad superos transijt, eique subrogatus est Innocentius, qui postea Pelagium, ac Celestium Rufini eiusdem discipulos damnauit, vt inferiùs nobis describetur.

Augustinus, qui in ore famæ versabatur, atque ex Alipij in Palæstinam peregrinatione cum Hieronymo, ac Rufino tunc concordibus amicitiam contraxerat, eisdem postea litigantibus neutri adhæsit, immò data ad Hieronymum epistola 15. etiam, atque etiam indoluit, tantam repentè inter vtrumque inimicitiam exortam: *Quis denique*, inquiens, *amicus non formidetur, quasi futurus inimicus, si potuit inter Hieronymum, & Rufinum hoc, quod plangimus, exoriri*. Cum verò ab vtroque inuectiuarum libros, quibus sese inuicem proscindebant, accepisset, quod ex Hieronymi Epistola 13. apud Augustinum intelligitur, in hanc sententiam rescripsit: *Ne de vobis ea conscribendo spargatis, quæ quandoq; concordantes delere non poteritis, qui nunc concordare nolitis, aut quæ concordes legere timeatis, ne iterum litigetis*. Postea Hieronymum alloquens ait: *Veruntamen illum*, nempe Rufinum, *maluerim aliquo modo mitiorem, quàm te isto modo armatiorem. Hoc magnum, & triste miraculum est, ex amicitijs talibus ad has inimicitias peruenisse, lætum erit, & multò amplius ex inimicitijs talibus ad pristinam concordiam reuertisse*. Hæc S. Augustinus scripsit. Verùm ex Celestij postea confessione cognouit, Rufinum primum omnium in Vrbe peccatum originale negasse, quod cum perpetua Rufini infamia in libris contra Pelagianos editis testatum reliquit, vt mox ostendam, totusque in Hieronymi partes transijt.

Hic iam nobis monstrandum est, Rufinum reapse fuisse Pelagianorum Magistrum. Enimuerò quòd primus in Occidente docuerit, Adamum etiam non peccantem moriturum fuisse, ex Marij Mercatoris testimonio laudato patet. Tria diximus fuisse præcipua Pelagianorum dogmata. Primum quidem: *Gratiam ex meritis dari*. Hoc tradidisse Rufinum, qui humani arbitrij vires altiùs exaggerabat, mihi compertum est. Insuper Stoicorum impeccantiam, qui alter erat Pelagianorum error, omni conatu promouit. Gelasius Papa in edicto de libris recipiendis ait: *Quoniam B. Hieronymus Rufinum in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa sentimus, quæ prædictum B. Hieronymum sentire cognoscimus*. Quod de Rufino iudicium Vossius cap. 3. perperam Gennadio Massiliensi cap. 18. de Script. Eccles. attribuit. Sanè ex meritis omnia cum suo Origene Rufinus suspendit; vnde inuectiua altera in Hieronymum omni censura liberat dicentes, *inæqualitatis causas vnamquamque sibi animam iam ex anterioris vitæ, quam in cælestibus habuit, motibus, ac sensibus comparasse*. Quo sanè asserto gratuita diuinorum beneficiorum largitio penitus euacuatur. Quò verò Rufinus Origenis de impeccantia opinionem promoueret, Euagrij Pontici Monachi, ac Sexti Philosophi Pythagorici libros in latinum sermonem vertit, in quorum sanè hominum voluminibus impeccantia pluribus suadebatur. De Euagrio scribit Hieronymus ad Ctesiphontem: *Edidit librum, & sententias περὶ ἀπαθείας, quam nos impassibilitatem, vel imperturbationem possumus dicere, quando nunquam animus vllo perturbationis vitio commouetur, & vt simpliciter dicam, vel saxum, vel Deus est &c. Huius libros per Orientem Græcos, & interpretante discipulo eius Rufino*

ſius pleriq; in Occidente lectitant. Pelagianorum verò cauſam alium per dolum incautos circumducens plurimùm promouit memoratum Sexti Pythagorei hominis librum, quò maiori in æſtimatione apud vniuerſos eſſet, S. Xyſti Papæ, & Martyris titulo præmuniens; Fraudem exaggerat Hieronymus in procœm. lib. 4. in Hierem. *Miſerabilis Grunnius, qui ad calumniandos ſanctos viros aperuit os ſuum, linguamq; ſuam docuit mendacium Sexti Pythagorei hominis gentiliſſimi vnum librum interpretatus eſt in Latinum, & ſub nomine S. Martyris Xyſti vrbis Romæ Epiſcopi auſus eſt edere*. Hinc Pelagius ex hoc libro veluti à Sancto Pontifice edito teſtimonia contra diuinam gratiam deprompſit, ægrèq; ab ijs ſe expedire conatus olim Auguſtinus in lib. de nat. & grat. cap. 64. tandem in lib. 2. Retract. cap. 42. dolis cognitis librum illum Ethnico Auctori adiudicauit. Hieronymus in epiſtola ad Cteſiphontem teſtatus eſt, Pelagianos ex illo volumine *plurima contra Eccleſiam vſurpare teſtimonia*. Atq; his ſuppetijs enaſcentem hæreſim Rufinus communiuit; Vtriuſq; operis Euagrij, ac Xyſti Rufini opera latinitate donati meminit Gennadius in Rufino.

Tertium Pelagianorum dogma, nullum ſcilicet eſſe originis peccatum, non modò Rufinus aſſeruit, ſed Pelagianæ ſcholæ Magiſtri hoc ſe à Rufino didiciſſe publicè conteſtati ſunt. Rem ſic narrat Auguſtinus Lib. de pec. orig. cap. 3. Cœleſtius Pelagij Achates in concilio Carthaginenſi coram Aurelio Epiſcopo interrogatus, quid de peccati originalis traduce ſentiret, ita reſpondit; *Dixi de traduce peccati, me dubium eſſe, ita tamen, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, conſentiam, quia diuerſa ab eis audiui, qui vtiq; in Eccleſia Catholica conſtituti ſunt Presbyteri. Paulinus Diaconus dixit: Dic nomina ipſorum: Cæleſtius dixit; Sanctus Presbyter Rufinus Romæ, qui manſit cum Sancto Pammachio, Ego audiui illum dicentem, quia tradix peccati non ſit: Paulinus Diaconus dixit: Eſt aliquis alius? Celeſtius dixit, Non tibi ſufficit unus Sacerdos?* Vides Celeſtium de originalis peccati traduce dubitaſſe, vnoq; Rufino Auctore negantem partem ſatis tutam exiſtimaſſe. Rectè Cardinalis Baronius tomo 5. ad annum 412. Num. 23. *At obſerua & illud, citari à Celeſtio non Pelagium ipſum, ex quo hæreſis nomen accepit, ſed Rufinum, ut Coriphæum, atq; ſectæ Anteſignanum*. Eſt igitur Baronio Auctore Pelagianorum Coriphæus, atq; Anteſignanus. Illorum ſanè rem etiam, atq; etiam promouit, dum libros Peri-archon Latinis donauit, in illis enim Pelagiana dogmata non obſcurè quidem, ſed apertè tradi ſuperiori capite oſtendimus.

Rufinus certè non modò Romæ, & in Palæſtina Pelagium fouit, ſed & eundem amicis ſuis, ac patronis cariſſimum fecit, quod non leui ignominiæ Rufino eidem vertitur. Melania ſenior nobili, ac conſulari familia Romæ orta, Rufinum adeò coluit, vt longiſſimarum peregrinationum comitem illum voluerit, vt dictum eſt; Huic verò Melaniæ Rufinus Pelagium notum reddidit, qui poſtea & librum eidem fœminæ nuncupauit: *Et re uera*, inquit, Auguſtinus in lib. de geſtis Pelagij cap. 4. *in libro Pelagij ad Melaniam ita legitur*. Paulinum Nolanum, & Seuerum Sulpitium non modò Rufini amicos, ſed & encomiaſtas fuiſſe, ex ipſorum literis ſatis intelligitur. At Pelagius Paulini Nolani itidem amicus fuit, teſtis eſt idem Auguſtinus initio epiſtolæ 106. ad Paulinum, *Pelagium, quòd ut ſeruum Dei dilexeris, nouimus, nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus*. Ita tamen Paulinus Pelagium ſanæ olim fidei iudicatum

dilexit, vt monente postea Augustino errantem fugerit; secus verò Sulpitio accidit, *qui à Pelagianis deceptus*, errorem tandem cognoscens perpetuo silentio sibi indicto pœnas dedit ex Gennadio cap. 19. de Script. Ecclesiasticis. Ioannes Hierosolymitanus cum Rufino, & Melania pro Origene contra D. Hieronymum conspirauit, quæ pluribus recensent Ecclesiæ Annales à Baronio editi ad annum 393. tomo quarto; Hinc sunt illæ satis iustæ Hieronymi querelæ epist. 101. ad Pammachium. *Hæc non est illius culpa, cuius sub persona alius agit tragœdiam, sed Rufini, & Melaniæ Magistrorum eius, qui illum magna mercede nihil scire docuerunt.* Sancti Epiphanij epistolam Græcam ad Ioannem Hierosolymitanum scriptam, in qua plurium hic errorum arguebatur, Hieronymus Eusebio Cremonense Monacho petente in latinum verterat, quam quidam pseudomonachus Melaniæ pecunia corruptus surripuit, ac Ioanni detulit, qui contra Hieronymum omnes odiorum ventos concitauit. Porrò hic Ioannes Hierosolymitanus Pelagio patrocinatus est, & licet illius sententiam non probaret, hominem tamen semper defendit, quòd ex apologetico Orosij patet, & ex vtraq; Pelagij absolutione, quam tum Hierosolymis, tum Diospoli in iudicio, illic præsidente, hic præsente Ioanne Hierosolymitano suffuratus fuit; Hinc S. Augustinus veritus, ne insignem ob vitæ sanctimoniam, ac doctrinæ excellentiam Episcopum suam in sententiam Pelagius traheret, ad eundem literas dedit, queis hæresiarchæ dolos aperiens *Pelagium*, inquit, *fratrem nostrum, filium tuum, quem audio, quòd multum diligis, hanc illi suggero exhibeas dilectionem, ut homines, qui eum nouerunt, & diligenter audierunt, non ab eo tuam sanctitatem existiment falli*. Epist. 252. Orosius, qui paulò antè Hierosolymis in Africam ad Augustinum redierat, sinistra fortè de Ioannis doctrina publicauerat, quare eundem per literas Pelagianæ fraudis Augustinus admonendum duxit.

Interea initio Pontificatus Innocentij Rufinus, atq; Origenistæ respirare visi sunt, Theophilo eorundem Antagonista reo coràm Apostolica sede constituto; Etenim cum hic non modò Origenem damnasset, verùm & Monachos quosdam Origenistarum doctrinis infectos procul ab Ægypto expulisset, illos verò in regiam vrbem profectos Chrysostomus, quod illi pij viderentur, & docti, neq; eorundem errores perspectos haberet, humaniter excepisset, submissosq; contra illos à Theophilo Oratores in carcerem detrusisset, grauissima inter vtrumq; Antistitem dissidia exorta sunt. Cum Theophilo Epiphanius Cyprius, ac Hieronymus contra Chrysostomum ob eandem causam facto veluti fœdere conspirarunt. Epiphanius vir sanè doctissimus, idemq; sanctissimus in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum, quæ tomo 2. operum Hieronymi legitur, hæc de Rufino scripsit: *Te autem frater liberet Deus, & sanctum populum Christi, & omnes fratres, qui tecum sunt, & maximè Rufinum ab hæresi Origenis.* Idem etiam profectus Constantinopolim Chrysostomi præsentiam, ac colloquium fugit ob receptos Alexandria eiectos Origenistas, palamq; de eodem Chrysostomo questus est, qui cum probè intelligeret, Eudoxiam Augustam Epiphanio, ac Theophilo fauere, publicè è suggestu contra fœminarum odia, rabiemq; inuectus, non obscurè Augustam impetere visus est; Hinc illa in furorem acta sanctum Episcopum in pseudosynodo ad Quercum dicta paulo post deponendum curauit, in quam rem acriter Theophilus

incu-

incubuit, qui etiam Chrysostomi nomen è sacris diptychis erasit. Hinc eodem Arcadij iussu in exilium deportato, Innocentius Papa Cleri C-P. legatione iterata commotus in Principes, ac Theophilum excanduit, quo tempore Origenistæ, qui pro Chrysostomo ob semel contra Theophilum odium conceptum altiùs loquebantur, pacem, seu potius inducias à Romano Pontifice obtinuere. Vnus legatorum, qui Romam pro Ioanne Chrysostomo venere, fuit Palladius Episcopus Helenopolitanus publicus Hieronymi hostis, de hoc enim in Lausiaco, seu volumine ad Lausum cap. 78. scribit: *Tanta fuit eius inuidia, vt ab ea obrueretur virtus doctrinæ*, quod vitium etiam postea eidem Hieronymo obiecit Origenistarum discipulus Pelagius teste Augustino lib. 2. con. Iul. cap. 10. Hieronymum verò contra Chrysostomum stetisse, ex eiusdem epistola ad Theophilum, quæ tomo 9. habetur ante tres literas Paschales, apertè deducitur, ibi enim hæc scribit: *Vnde & nos Ioannem, qui dudum Constantinopolitanam rexit Ecclesiam, Deo placere semper optauimus, & causas perditionis eius, in quas ferebatur improuidus, nequaquam credere volumus, sed ille, vt cætera flagitia eius taceam, Origenistas in suam recipiens familiam, & ex his plurimos in sacerdotium prouehens, atque ob hoc scelus beatæ memoriæ hominem Dei Epiphanium, qui inter Episcopos clarum in orbe sydus effulsit, non paruo mærore contristans, meruit audire, cecidit, cecidit Babylon.* Ita Origenistarum opera factum est, vt Sanctissimi viri mutuis dissentionibus confligarentur.

Rebus ergo eo pacto turbatis Rufinus Romam se contulit, testatur hoc Paulinus in epistola ad Rufinum: *Etiamnum*, inquit, *nunc vos in æstu sollicitudinis, & incerto morarum Romam peti indicastis*; Cum verò idem accepisset, Rufinum iterum in Orientem nauigaturum, missa per Cerealem epistola eundem rogauit, vt Nola inuisendi sui gratia transiret: *Remeaturus ad Orientem non feres inuisitatis nobis abire.* At Rufinum non longè ab Vrbe degisse ex laudatæ epistolæ Paulini exordio colligo: *Etsi incertum*, inquit, *mihi fecit filius Cerealis, quòd ad te perrecturus foret in tempore, quo ad S. Petrum reuertitur, tamen per eum, qui æquè tuus, ac noster est, non scribere tibi tam culpabile nobis, quàm tibi triste futurum iudicauimus.* At Rufinus rescribit Paulino: *Communem quidem filium Cerealem nondum videram, sed is conscius, quid mihi doloris infligeret, si reddere moraretur literas tuas, præmisit eas ad me.* Additque, *Quia autem quadragesimæ diebus in monasterio Pinneti positus hæc rescripsi ad te &c.* Est Pinnetum locus suburbanus extra portam Angelicam primo ab Vrbe lapide, vulgòque *Pigneto* Romanis nuncupatur. Interim Rufinus egregium opus de benedictionibus Patriarcharum, quod etiamnum extat, ad Paulinum perscripsit, in nuncupatoria verò epistola ait: *Quantum ergo vel mediocritas intelligentiæ nostræ valet, vel tempus indulget, vel hi sinunt, qui rescripta ad Origenem perurgent &c.* Ex quibus patet Rufinum continuatam Origeni interpretando operam posuisse, neque S. Anastasij Papæ sententia ab eo vnquam studio deterritum, immò Origenis in librum Numerorum commentariorum interpretationem morti proximus Vrsacio petente exequutus est, vt capite proximo videbimus, vbi tamen ostendemus, eundem errores partim ab ipso assertos, partim vulgò sibi obiectos retractasse; neque enim secus agens Romam ausus fuisset accedere.

CAPVT III.

Pelagij patria, professio Monastica, & doctrina. Scribit Romæ commentarios in epistolas Pauli. Celestius Eunuchus Pelagij Achates. Rufini in Sicilia obitus. Palinodia eiusdem ex codice Vaticano nunc primùm recitatur.

DOnatistis postremo, ac memorabili congressu anno à Seruatoris aduentu quadringentesimo vndecimo in celebri Carthaginensi collatione superatis, diuturnis dissidijs, quæ tot annos Christianum Orbem crudeliter lacerauerant, impositum tandem finem Orthodoxi sibi inuicem, atque Augustino præsertim, cuius vnius virtuti post Numen eam victoriam acceptam ferebant, gratulabantur, cum repentè Pelagianum bellum hominum opinione maius erupit, quod Africam, Asiam, atque Europam longè latèque peruagatum, vti nouis laboribus Augustinum implicuit, ita eidem nouorum quoque triumphorum materiem suppeditauit. Hæresis Princeps Pelagius Britanniam habuit patriam, ita Prosper initio carminis de Ingratis.

Anno. CCCCXI.

Dogma quod antiqui satiatum felle Draconis
Pestifero vomuit coluber sermone Britannus.

& inferius cap. 34.

I procul insana impietas, artesque malignas
Aufer, & authorem comitare exclusa Britannum.

Paulus Orosius in apologetico patriam eandem Pelagio dedit, hæc de Pelagio locutus, *Britannicus noster mox, ut uoluerit, se posse confidit.* S. Augustinus epist. 106. ad Paulinum scribit Pelagium, vt à Tarentino Pelagio distingueretur. *Britonem fuisse cognominatum.* Et S. Prosper in Chronico ad consulatum Lucij, & Heracliani 413. *Pelagius Brito dogma nominis sui contra gratiam Christi Celestio, & Iuliano adiutoribus exerit.* Corrigendus est Danæus comment. in lib. S. August. de hæresib. cap. 88. qui Pelagium *Gallum Britonem* vocat; Ex dictis enim Prosperi paret, Pelagium haud natum apud Britones, qui Galliam Celticam ad Oceanum incolebant, sed ex Britonum gente illum fuisse, quæ occidentalem Britanniam occupauerat, vnde illius insulæ populi vulgò Britones appellabantur; Vnus è Britannia antiquissimus, idemque doctissimus testis Beda sufficiat lib. 1. hist. gentis Anglorum: *Imprimis, inquit, hæc insula Britones solùm, à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armoricano, ut fertur, Britanniam aduecti australes sibi partes uindicarunt.* Legatur Vsserius de antiquitate Britan. Eccles. vbi Britanni passim Britones apud veteres appellantur. Reijciendus est etiam Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 3. vocans Pelagium Scotum, nam Britonem illum fuisse Augustinus laudatus, & Beda ipse cap. 10. testantur, Scoti verò, ac Picti Septemtrionales insulæ plagas tenebant, eosque Beda dicit cap. 12. *gentes à parte Britonum remotas*, quæ deinde sub Valentiniano plurima mala Britonibus intulere, quæ in Beda, ac Gilda pluribus ennarrantur.

Pelagium Monachum fuisse non semel scribit Augustinus, in lib. de hæresib. cap. 88. ait: *Pelagianorum est hæresis hoc tempore omnium recentissima à Pelagio Monacho exorta.* Nullis tamen sacris Ecclesiæ dignitatibus insignitus vnquam fuit, nam Zosimus Papa in epistola ad Aurelium, & Afros Episcopos vocat

Pela-

Pelagium. *Laicum uirum ad bonam frugem longa erga Deum seruitute nitentem.* Eo enim tempore Monachi ad Sacros Ordines non promoti inter Laicos recensebantur. Scriptores Anglici plura de illo tradunt, neminem tamen veterem testem laudant. Abbatem fuisse illum dicunt insignis cęnobij Bangorensis propè Cestriam, vbi duo mille, & centum Monachi vixere; Illorum testimonia recitat Vsserius cap. 8. sed meritò contemnit Vossius citatus, vocans eadem iuniorum fabulas. Hæc quidem libentius omitto, vti illud quoque natum Pelagium eodem anno, atque eadem prorsus die, qua in Africa exortus est Augustinus, quod ex antiquo scriptore Walfila producit Dempsterus lib. 15. hist. Scotorum, licet de die non consentiat Ludouicus ab Angelis lib. 5. de vita S. Augustini cap. 14. Porrò Augustinus natus est anno 354. Idibus Nouembris, quem diem vti natalatium disputationibus cum doctissimis viris celebrauit ex lib. de vita beata cap. 1. Illud omnibus in confesso est, vixisse illum in Oriente Monachum, ad quod probandum Baronius, Vossius, Vsserius, alijque producunt epistolam Chrysostomi anno 405. in exilio apud Arabissum in Armenia datam, in qua Pelagij casum deplorans ait: *De Pelagio Monacho magno dolore affectus sum; Cogita igitur, quot, quantisue coronis digni sint, qui forti animo in acie steterunt, cum uiros piè, ac sanctè, tantaque cum tolerantia uiuentes abripi, atque in fraudem impelli uideamus.* Verum ex sola nominis similitudine Pelagium Hæresiarcham designari, leuem suspicionem dixit vir eruditissimus Petauius in calce tom. 3. dogm. Theol. libro de hæresi Pelagiana cap. 1. n. 3. Ego quidem arbitror Pelagium ante annum 411. nunquam in Orientem transfretasse; Scribit Marius Mercator in Commonit. ad Pintam. *Hinc ineptam, & non minus inimicam rectæ fidei quæstionem sub Sanctæ recordationis Anastasio Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus inuexit, & ut erat argutus, se quidem ab eius inuidia muniens, per se proferre non ausus, Pelagium gente Britannum Monachum tunc decepit, eumque ad prædictam apprimè imbuit, atque instituit impiam uanitatem.* At Rufinus cum Melania anno 396. & sequenti Siricio adhuc superstite Romæ degebat, cum nuper ex Oriente in Italiam venisset, vt capite superiori dictum est, quo tempore Rufinum libros Periarchon ibidem in latinum sermonem vertisse diximus, tunc verò Pelagius Romæ aderat, quem ibidem *diutissimè uixisse* testatur Augustinus, cuius verba mox dabimus; Cum verò mortuo Anastasio Rufinus timore deposito fauente Melania, Macario, Aproniano, alijsque Illustribus viris Romam redierit, eodem Magistro familiariùs iterum vsus est Pelagius, atque in semel imbibitis erroribus confirmatus, nempe nullum esse originis peccatum, neque mortem ex primi parentis statu in homines deriuasse, quæ Pelagianæ sectæ fundamenta fuerunt, quibus vastam postea errorum molem imposuere. Ex his mihi satis probabile videtur, Pelagium in Occidente Monachum induisse, ac capta à Gothis Roma in Orientem primitus trāsfretasse, neque Chrysostomum in laudata epistola, vbi Pelagij casum deplorat, de Britanno Pelagio ea scripsisse.

Extat apud Isidorum Pelusiotam acerrima cuiusdam Pelagij Monachi repræhensio, nam lib. 1. epist. 314. his Pelagium perstringit: *Si tibi caruium nidor, atque absoniorum condimentum curæ est, ijs, qui magistratum gerunt, potius blandire, atque urbium caminos uestiga; neque enim homines Eremitæ facultates eas habent, ut te, quemadmodum tibi gratum est, excipere ualeant.* Quo anno hæc scripserit.

Isido-

Isidorus, incertum est, ille quidem etiam post annum 431. viuebat, nam libro eodem epistola 410. ad Cyrillum meminit Synodi Ephesinę eo anno celebratæ. Vossius cap. 3. id parum verisimile dicit, videt enim Pelagij sanctimoniam à Chrysostomo, atque Augustino, alijsque laudari; Sed habemus alterum coetaneum testem Orosium in apologetico, qui Pelagium *ministrum mensarum*, itemque *balneis, epulisque nutritum* dixit. Ex illorum Monachorum grege erat Pelagius, de quibus hæc quidem lepidè scribit Hieronymus in epistola ad Pammachium: *Et tamen miror, cur carni detrahentes viuant carnaliter, & inimicam suam foueant, & nutriant delicatè, nisi fortè implere volunt scripturam dicentem: Amate inimicos uestros.* Lautiores igitur mensas, ac pingiores bolos noster delicatior Monachus consectabatur, vnde nil mirum, si Paulus Orosius, qui de facie satis hominem nouit, illum nobis depinxerit in apologetico *latos humeros gestantem, robustamque ceruicem, præferentem etiam in fronte pinguedinem*. Ibidem etiam dicitur *mutilus, leuis in fronte, μονόφθαλμος*, erat ergo Pelagius altero oculo læsus.

Sed neque rectè eundem vnquam de gratia, & libero arbitrio sensisse existimo, erat enim Origenianæ Scholæ rigidus professor, semperque aliquid monstri aluit. Scribit ipse anno 417. hæc ad Innocentium: *Legant illam epistolam, quam ad Sanctum uirum Paulinum Episcopum ante duodecim ferè annos scripsimus*; Scripta fuit epistola anno 405. Porrò Augustinus lib. de grat. Christi cap. 35. ait: *Hanc ego epistolam legi, & inueni, eum penè per totam non immorari, nisi in facultate, & possibilitate naturæ, & penè ibi tantum Dei gratiam constituere.* Diutius in Vrbe moratus est, vbique verò in colloquijs, ac disputationibus hæretica semper illum dogmata sparsisse, author est S. Doctor lib. 2. de pec. orig. cap. 21. *Alia quoque ipsius*, inquit, *in Vrbe Roma, ubi diutissimè uixerat, atque in his fuerat priùs sermonibus, contentionibusque uersatus &c.* Passim enim peccatum originale eleuabat, & altius pro libero arbitrio contra diuinam gratiam loquebatur. Cum semel Romæ quemdam insignem Episcopum illam Augustini & breuissimam, & deuotissimam precatiunculam recitantem audisset, nempè *Da quod iubes, & iube, quod uis*, quam S. Doctor libro 10. Confess. cap. 29. & 37. inseruerat, eandem pluribus refellere non extimuit, & teste Augustino lib. de dono perseu. cap. 20. *penè cum eo, qui illa commemorauerat, litigauit.* Inde nouæ doctrinæ author publicari cœpit Pelagius, eaque de ipso fama ad Augustinum in Africam vsque peruenit, qui tamen quòd Pelagij sanctimoniam à pluribus commendari cognouerat, doluit eum virum in distortas adeo sententias abijsse, nihil interim contra eundem scripsit.

Edidit Romæ Pelagius breuissimos in Pauli epistolas commentarios, quos non vno loco excutit Augustinus, nempe libro tertio de peccatorum meritis, & remissione, libro de gestis Pelagij cap. 16. & lib. de pec. origin. cap. 16. Marius Mercator in libello supplici ad Theodosium Imperatorem pag. 37. Cod. Vaticani superius laudati ait: *Vt autem & Pelagius cum isto pariter damnaretur, istud in causa est; Ausus est memoratus ante uastationem urbis Romæ in Apostolum Paulum commentarios condere, & his edere, de quorum amicitia præsumebat.* Quare ante annum 410. quo Roma à Gothis capta fuit, commentarios illos edidisse certum est, cum Romæ propè Rufinum Magistrum degeret. Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 4. valdè eò inclinauit, vt putaret hos Pelagij commen-

tarios eos ipsos esse, qui libris Hieronymi vulgò subiungi solent, quod citra dubium Iansenius postea asseuerauit. Ex Mario Mercatore hæc nobis sententia probatur, qui ibidem hæc scribit de Pelagio: *In epistola igitur, quæ est ad Romanos, cum ad illa loca venisset, vbi vas electionis ita loquitur.* Propterea sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, *hactenus credidit exponendum, quem librum eius habemus, & proferimus ad conuincendum inimicum eius errorem; verba Pelagij: Et in omnes homines mors pertransijt, cum sic, inquit, qui peccant, similiter moriuntur, neque enim aut in Abraham, aut Isaac, aut Iacob mors pertransijt, de quibus Dominus ait &c.* Quæ quidem verba, & sequentia leguntur in commentarijs Hieronymi libris annexis, vt patet ex cap. 5. ad Rom. ad illa: *Et ita in omnes homines mors pertransijt*, quæ ita ibidem exponuntur: *Dum ita peccant, & similiter moriuntur. Non enim in Abraham, & Isaac, & Iacob mors pertransijt, de quibus dicit Dominus &c.* Præterea Augustinus lib. de gestis Pelag. cap. 16. ait: *Sunt quædam expositiones epistolæ Pauli, quam scribit ad Romanos, quæ ipsius Pelagij esse dicuntur, vbi hoc quod scriptum est:* Non volentis, neq; currentis, sed miserentis est Dei, *non ex persona Pauli asserit dictum, sed eum voce interrogantis, & redarguentis vsum fuisse, cum hæc diceret, tanquam hoc vtique dici non deberet.* At in memoratis commentarijs illi prorsus sinistro interpretamento laudata Apostoli sententia subijcitur, ibi enim post nonnulla Pelagius concludit: *Vnde intelligitur, quia hic interrogantis voce vtitur, & redarguentis potius, quàm negantis.* Scio S. Doctorem lib. 3. de pec. mer. & remiss. nonnullas ex eisdem Pelagij commentarijs argumentationes ad verbum recitare, quæ in editis non leguntur, sed illud satis verisimillimum iudico, eas ratiocinationes Celestij manu insertas, eoque pacto in S. Doctoris manus venisse, etenim familiare Celestio fuit, breuissimis syllogismis ad hæresim stabiliendam vti; Iansenius existimauit, easdem expositiones Pelagij ipsius manu fuisse subinde parumper immutatas, de quo nolo cum eodem ducere contentionis funem. Porrò apertis verbis ibidem peccatum originale excluditur, nam cap. 5. ista leguntur: *Quomodo potest vnius delicto Adæ omnes homines condemnare, cum nec vnius Christi iustitia omnes homines iustificati sint?* quo loco pluribus tradit, Adam nocuisse posteris exemplo tantum, ac forma, quà mors animæ, non verò corporis Adami culpam imitantibus intimatur. Et cap. 7. totum se prodit inquiens: *Insaniunt, qui de Adam per traducem asserunt ad nos venire peccatum.* Vides ergo Pelagium strenuum Rufini defensorem. Præterea in eisdem commentarijs vniuersum hæresis, quam postea fusiùs docuit, virus euomuit. In cap. 8. laudatæ epistolæ ad Romanos ad illa verba: *Lex enim spiritus vitæ in Christo* ait: *Notandum, quia gratiam legem appellat*, & inferius: *Quicunque secundum doctrinam Spiritus Sancti viuunt, ipsi sunt, qui spiritu Dei aguntur*; Neutrobique enim gratiam Spiritus Sancti à lege, & doctrina distinguit. In cap. 11. vers. 7. *Electio autem consecuta est*, hæc scribit: *Diuina Scriptura hoc habet, cum vnusquisque habeat libertatem, faciendi bonum, vel malum, Deum dicat, tradere, aut dare, propterea, quia ipse est, qui dedit libertatem.* Quibus actuale Dei auxilium prorsus negauit, admittens tantum adiutorium possibilitatis, quod idem est, ac liberum arbitrium naturę rationali insertum. Augię stabulum purgare mallem, quàm illorum commentariorum errores in indicem cogere.

Rom. 5.

Rom. 9.

Viue-

Viuebat Romæ cum Pelagio eiusdem discipulus, ac defensor Celestius qui tantam sectæ operam nauauit, *vt sectatores eorum*, inquit Augustinus cap. 88. de hæres. *Celestiani etiam nuncupentur*, nec alio quidem nomine Pelagiani in Ephesina Synodo damnati sunt. Scotum illum fuisse non obscurè innuit Hieronymus in procemio lib. 3. in Hierem. vbi carpens Pelagium ait. *Ipseq; mutus latrat per alpinum canem grandem, & corpulentum, & qui calcibus magis possit sæuire, quàm dentibus; Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia, qui iuxta fabulas Poetarum instar Cerberi spirituali percutiendus est claua, vt æterno cum suo Magistro Plutone silentio conticescat.* Quibus sanè ænigmaticis formulis describi Pelagium, ac Celestium rectè obseruauit Baronius ad annum 410. Vbi notes velim, Pelagium ab eodem Hieronymo mutum appellari, quòd publicè pro hæresi non loquebatur, vnde idem in epistola ad Ctesiphontem his hæretico insultat: *Publicè prædica, quod secretò discipulis loqueris; Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non liberè, quod sentis, loqueris.* Celestius verò Cerbero comparatur, hic enim palam pro hæresi latrabat, vnde ab Augustinó lib. de pec. orig. cap. 12. Celestius *liberior*, Pelagius *astutior* iuremeritò nuncupati sunt. Marius Mercator in commonitorio ad Pintam contra Iulianum hæc scribit: *Huic Pelagio adhæsit Celestius nobilis natus quidem, & illius temporis auditorialis scholasticus, sed natura vitio eunuchus matris vtero editus.* [illegible]quioris Ecclesiæ Scholasticis agit Illustrissimus Suaresius in nuper edita eruditissima dissertatione de Origenis Hexaplis, & Octaplis pag. 77. Vnde colligitur, Pelagium scholam rexisse, & quidem Romæ, vbi cæteros inter Celestium discipulum habuit. Hic prima iuuenta monasterio nomen dedit, & vt acerrimo ingenio pollebat, eruditos satis libros, imberbis licet, conscripsit, audiatur Gennadius: *Celestius antequam Pelagianum dogma incurreret, imò adhuc adolescens scripsit ad parentes suos de monasterio epistolas in modum libellorum tres in omnibus Deum desiderantibus necessarias.* Cap. 44. de Script. Eccles. Romam profectus Rufini, ac Pelagij familiaritate vsus recti dogmatis naufragium fecit, etenim nullum esse originale peccatum, ex Rufino se didicisse palam fassus est in Synodo Carthaginensi, vt capite sequenti referam. Hieronymus hostes semper despicere suetus, Pelagij, atq; Celestij ingenium deprimit, certè de Celestio hæc sentit in epistola laudata: *Vnus discipulorum eius, immò iam magister, & totius ductor exercitus, & contra Apostolum uas perditionum per solæcismorum, & non ut sui iactant, per syllogismorum spineta decurrens sic philosophatur, & disputat.* Verum Augustinus lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 3. vocat Celestium *hominem acerrimi ingenij, qui profectò si corrigeretur, plurimis profuisset.* Et quidem ratiocinationes eiusdem apud Augustinum in lib. de perfectione iustitiæ Celestij acumen satis ostendunt. Cum verò Alaricus Roma capta per vniuersam Italiam populandum exercitum raperet, Pelagius, ac Celestius qui ante Vrbis expugnationem in longinqua secesserant, in Siciliam se receperunt, an cum Rufino Pinianum, ac Melaniam Romanorum ditissimos secuti, in incerto est, id tamen licet suspicari, eò quòd Pelagius supra cæteros Rufino carus, ac Piniano amicissimus fuit.

Hoc anno 410. exeunte, vel melius initio sequentis Rufinus in Sicilia apud Messanam vltimum diem clausit. Etenim Gothorum Rege infestis agminibus Romam aduentante Pinianum ac Melaniam coniugem secutus in Siciliam tran-

transfretauit. Testatur hoc Rufinus in epistola ad Vrsacium, quam Henricus Valesius vir clarissimus, & de sacra iuxtà, ac profana historia supra omne praeconium optimè meritus è veteri codice exscriptam vulgauit pag. 129. animaduersionum in historiam Eusebij Caesareensis, vbi ait: *Quamuis amantissimus filius noster Pinianus; cuius religiosum coetum pro amore pudicitiae profugum comitamur, iniungat & alia &c.* Fuisse verò eundem in Sicilia exeunte anno 410. ex his, quae ibidem scribit, intelligitur: *Vbi fugitur*, inquit, *per varia discrimina, & ne ipsa quidem absque metu habentur exilia. In conspectu etenim, vt videbas etiam ipse, noster barbarus, qui Rhegino oppido miscebat incendia, angustissimo à nobis freto, vbi Italiae solum Siculo dirimitur, arcebatur. In his ergo posito quae esse ad scribendum securitas potuit?* Haec Rheginensis territorij deuastatio contigit exeunte anno 410. nam Alaricus Vrbem expugnauit IX. Kal. Septembris, vt ex Miscella scribunt Panuinius in Fastis, ac Cardinalis Baronius, idemque ex Chronographia Teophanis habetur. Alaricus Roma triduò post egressus Latium, Campaniam, Brutios, Apuliam, ac Calabriam denique cum victore exercitu percurrit, vrbes expugnans, diripiens, incendens. Quare Rhegium vltimum Italiae limitem in fine tantùm anni peruenire potuit, quo tempore adhuc superstes erat Rufinus apud Messanam ex aduerso Italiae litore angusto pelago interfluente Rhegij incendia prospectans. Sigonius lib. 11. de imperio Occid. ad initia anni 411. Alaricum Rhegium iuisse scribit. Baronius, qui laudatam Rufini epistolam ad Vrsacium non vidit, putauit Pinianum cum Melania anno 409. in Africam ex Campania transfretasse, sed ineunte anno 411. eundem in Africam delatum existimo. Etenim cum Augustinus accepisset, Albinam, Pinianum, ac Melaniam Tagastem aduenisse, epistolam 227. ad eosdem statim misit, causatus quòd, *hyeme tam horrenda tam in proximo constitutos* inuisere non poterat; Tagastis enim Hippone regiò M. P. LIII. tantùm distabat. At cum ex Scriptore vitae S. Melaniae Piniani vxoris apud Surium die 31. Decembris, & Lipomanum nostrae Veronae Antistitem tomo 1. ad diem 31. Ianuarij, constet, eosdem *septem annos* Tagaste degisse, antequam in Palaestinam transmitterent, & ex procemio libri de gratia Christi pareat anno 418. post Maium literas ad S. Doctorem ex Palaestina eosdem misisse, quibus ille Numidarum Legatum in Synodo apud Carthaginem agens respondit, vt cap. 15. explicabitur, non obscurè infertur, eosdem ineunte anno 411. Tagastem ad S. Alipium se recepisse, quòd Alaricus naues ad Siciliam oppugnandam vndique Rhegium contrahebat, qui foedo postea naufragio conflictatus, incoepta deserens paulò post è vita apud Cosentiam discessit. Scribit Olympiodorus Cod. 80. Photij Alaricum statua quadam apud Rhegium prohibitum, ne in Siciliam classem appelleret, quae somniantis figmenta esse, nemo non videt. Alipius adhuc Monachus Augustianianus, cum ex peregrinatione Hierosolymitana in Italiam venisset, ob generis claritatem, eximiam doctrinam, ac morum integritatem cum Piniano, ac Melania amicitiam contraxerat; hinc Italia vastata, ac tremente Sicilia nobiles illi coniuges ad Alipium sese contulere.

Rufinum sub idem temporis apud Messanam obijsse tradit Hieronymus in praefatione ad librum Ezechielis, vbi alloquens Virginem Eustochium tempus mortis Rufini designat: *Ecce subitò*, inquit, *mors mihi Pammachij, atque Marcellae,*

Romanæ vrbis obsidio, multorumque fratrum, & sororum dormitio annunciata est, atque ita consternatus obstupui, vt nihil aliud diebus, ac noctibus, nisi de salute omnium cogitarem. Et rursus: *Postquàm verò clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, immò Romani imperij truncatum caput, & vt verius dicam, in vna Vrbe totus Orbis interijt, obmutui, & silui de bonis &c.* Hieronymus diutius captæ Vrbis dolore confectus manum è tabula amouit; cum verò stylum resumpsit, iam vulneri cicatricem paulatim obductam fuisse, testatus est. Quare post annum 411. commentaria in Ezechielem exorsus fuisse videtur, id rogante Eustochio, ac Rufini paulò antè morte intellecta, cui ignominiæ causa epitaphium ibidem inscribit. Verba eius sunt: *Verùm quia tu indesinenter hoc flagitas, & magno vulneri cicatrix paulatim obducitur, Scorpiusque inter Enceladum, & Porphyrium Trinacriæ humo premitur, & Hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessauit.* Hunc vitæ exitum in Sicilia, quæ à veteribus Trinacria appellata fuit, Rufinus habuit, vir quidem eruditus, ac Paulini Nolani encomijs decoratus, cuius studio insignem Eusebij historiam Latio donatam se euoluisse Augustinus affirmauit in lib. de hæres. cap. 83. Hic tamen nimio erga Origenem, eiusque scripta amore, quo semper exarsit, non modò Hieronymi, & Epiphanij Cyprij odia sibi contraxit, verùm etiam Romanæ Ecclesiæ censuras meruit; inde etiam Pelagianæ sectæ fundamenta posuit, grauissimaque dissidia Orbi Catholico intulit. S. Gelasius Papa in Romana Synodo hanc de Rufino sententiam tulit: *Rufinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam Beatus Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa sentimus, quæ prædictum Beatum Hieronymum sentire cognoscimus, & non solùm de Rufino, sed etiam de vniuersis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione reprehendit.* Ex quibus vltimis verbis corrigendus est Gennadius iniquus Hieronymo scriptor, dum cap. 17. eximiè Rufino commendato ait, Hieronymum *æmulationis* contra Rufinum *stimulo incitatum ad obloquium stylum vertisse.* Cæterùm Rufinus non fuit hæreticus, licèt Hieronymus eundem hæreticis annumeret, neque enim S. Paulinus tam religiosam cum eodem amicitiam coluisset, neque Pinianus, & Melania illum vnà secum in Siciliam adduxissent, neque in suburbano Pineti Monasterio degere potuisset, si palam hæresi infectus fuisset. Vnde errorum suspicionem, qua apud Anastasium laborauit, Romam rediens coram Innocentio Pontifice à se procul excussit. Et quidem libellum, quo errores partim ab se assertos, partim sibi, vt questus est, imputatos condemnauit, inueni in antiquo codice Vaticanæ Bibliothecæ inter MSS. Palatina Num. 234. in cuius voluminis initio ponitur epistola S. Anastasij Papæ ad Ioannem Hierosolymitanum contra Rufinum, ab eoque translata Peri-archon volumina, pagina verò secunda hæc Rufini palinodia legitur.

INC. PROPTER FIDEM.

" Propter venerationem Sanctorum locorum Hierosolymarum, & Bethlehem
" venimus, & intelleximus plurimos fratres in nobis scandalizari, eò quòd au-
" dierint nos multa hæretica, & quæ contra fidem Ecclesiæ veniunt, profiteri.
" Itaque Deo præsente testamur, quæ infrascripta sunt, nos ex parte sensisse per

" errorem, & præsenti tempore condemnare; Alia autem, in quibus falsò infamamur, nec dixisse, nec dicere, & contraria, quæ in alijs suspicamur, posuisse, atque damnasse.

" I. Qui dicunt Diabolo, & Dæmonibus, & impijs, hoc est Gentilibus, Iudæis, Sammaritanis, omnibusque Hæreticis, exceptis Christianis, qui rectam fidem sequuntur, & sunt peccatores, pœnas eorum non esse perpetuas, Anathema sint.

" II. Qui dicunt, quemuis Sanctum virum, & Prophetalem, & Apostolicum sine Dei auxilio posse esse perfectum, anathema sint.

" III. Qui dicunt, Christum filium Dei Deum Verbum in hominem esse mutatum, ita vt Deus Verbum esse desierit, aut hominem purum natum ex Maria secundum Paulum Samosatenum, & Photinum, & merito, atque virtutibus in Dei vocabulum profecisse, anathema sint.

" IV. Qui dicunt, illud, quod scriptum est: *De die, anno, & hora nesciunt neque Angeli, neque Filius* iuxta blasphemias Arianorum, & non propter dispensationem carnis assumptæ, anathema sint. *Mar. 13. 12.*

" V. Qui dicunt, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, hoc est Sanctam Trinitatem, diuersæ inter se esse substantiæ, & non vnius potestatis, atque naturæ, anathema sint.

" VI. Qui dicunt, quolibet modo, & quolibet sensu Filium Patrem non videre, anathema sint.

" VII. Qui dicunt, animas nostras ex Angelorum fastigio in hæc corpora corruisse propter quædam antiqua peccata, & in isto mundo agere pœnitentiam assumentes illa testimonia: *Priusquam humiliarer ego peccaui*, & *educ de carcere animam meam*, & cætera his similia, anathema sint. *Psal. 118. 67. Psal. 141. 8.*

" VIII. Qui dicunt, Dominum, & Saluatorem nostrum non in nostra venisse, sed diuersæ, sublimiorisque fuisse substantiæ, siue cœlestis, & non in totum sumpsisse, quod de Maria est, vel animam hominis non habuisse, vel mentem absque peccato, anathema sint.

" IX. Qui dicunt, post multa sæcula, & tempora, quæ non possumus humana cogitatione compræhendere, restitutionem fieri omnium in antiquum statum, & vniuersa ad sua redire principia, anathema sint.

" X. Qui dicunt, post resurrectionem non eadem habere nos corpora, sed aerea quædam, & spiritalia, & non eiusdem naturæ, cuius in sepulchro conditi sumus, licet incorruptæ, atque immortalis, anathema sint.

" XI. Qui dicunt, post resurrectionis finem, & post multa tempora aboliri corpora, & reuerti in vsum, vt sine corporibus tantum animæ simus, quod prius fuimus, anathema sint.

" XII. Qui dicunt, animas prius fuisse, quàm natæ sunt, & non cum corpore secundum exemplum primi hominis à Deo quotidie fieri, anathema sint.

FINIT DE FIDE DE NOMINE RVFINI.

Et hæc quidem in laudato codice leguntur. In his verò anathematismis reprobantur maiori ex parte Origenis errores, vt legenti epistolas Hieronymi ad Auitum, & Epiphanij ad Ioannem Hierosolymitanum patebit; Vnde

habemus Rufinum nostræ prouinciæ insignem scriptorem, & dum viueret, S. Augustini amicissimum, ab omni hæreseos Origenianæ crimine se purgasse, ac in Ecclesię Catholicę communione defunctum, neque enim, si secus contigisset, assertus fuisset à S. Gelasio *Vir religiosus*. Cum verò videam à Hieronymo in prooemijs ad libros Ezechielis, itemque Hieremię, quos post Rufini mortem interpretatus est, eundem acriter perstringi, satis probabile existimo, laudatam palinodiam in Hieronymi manus non peruenisse, cur enim pijs correcti hominis manibus tam seuerè insultasset? Vtcunque res se habuerit, illud notandum est, nihil à Rufino ibidem asseri de peccato originali, quod fortè eam sententiam, vti eiusdem postea discipulus Celestius dicere solebat, non ad dogma fidei pertinere, sed inter adiaphora reponendam arbitrabatur; Ibidem tamen in secundo anathematismo Pelagianorum dogma de gratia condemnat, vt planum sit, de diuinæ gratiæ ad opera pietatis præstanda necessitate, Rufinum Pelagianis olim præcinuisse, vt iure in Synodo Romana sub Gelasio de arbitrij libertate per semetipsam ad virtutem capessendam sine auxilio Dei sufficiente à D. Hieronymo repræhensus asseratur.

CAPVT IV.

Celestius in Synodo Carthaginensi ab Aurelio Primate damnatus Ephesum pergens Presbyter consecratur. Pelagius ab Augustino, & Hieronymo scriptis confutatur. Theophilus Alexandrinus moritur.

CVm Pelagius, ac Celestius aliquandiu Syracusis substitissent, id enim facilè suspicor, quod vel initio hæresis ea vrbs erroribus infecta fuit, in Africam se contulerunt; Indicta erat ab Honorio Imperatore celebris illa collatio inter Catholicos, & Donatistas anno 411. cuius rei fama commotus Pelagius, eiusque Achates Celestius eò fortè cursum intenderunt, quò celebres illos Africę Episcopos cognoscerent. Pelagius absente Augustino Hipponem appulit, indeque Carthaginem venit, ac paulò post in Asiam profectus est; Scribit hęc Augustinus lib. de Gestis Pel. cap. 22. *Posteaquam in Africam*, inquit, *venit me absente nostro, idest, Hipponensi littore exceptus est, vbi omnino nihil ab illo huiusmodi auditum est, quia & citius, quàm putabatur, inde profectus est; Postmodum eius faciem Carthagine, quantum recolo, semel, uel iterum uidi, quando cura collationis, quam cum hæreticis Donatistis habituri eramus, occupatissimus fui, ille uerò etiam ad transmarina properauit*. Ex his Augustini verbis bis in Africam Pelagium transfretasse putat Iansenius, sed non ita est, nam Hippone versus Asiam profecti Cathagine pręteruehuntur, ibi verò Pelagius exscensionem fecit celeberrimam vrbem, ac Synodi Patres inuisurus. Inchoata est illa collatio Kalendis Iunij in thermis Gargilianis ducentis septuaginta nouem Episcopis suffragia pro Donati parte ferentibus, Catholici Antistites ducenti, & octoginta sex eo tempore Carthagine numerati sunt. Triduò verò collatio durauit; Inserta legitur tomo 4. Concil. edit. Regię à pag. 101. Papirij Massonis opera primùm in lucem edita, eiusdem verò compendium recitat Augustinus tomo septimo. Ex his patet Pelagium mense Maio Carthaginem appulisse, cum eò ex vniuersa Africa Episcopi confluerent.

Pelagio interim Hierosolymã profecto, Celestius Carthagine substitit, statimq; contra peccatum originale garrire occœpit pręsente adhuc Augustino, qui sanè tunc primùm originis peccatum antiquari inter quorundam collo-quia se cursim intellexisse testatus est Lib. 3. de pec. mer. & remiss. cap. 6. *Ante paruum tempus*, ait, *à quibusdam transitoriè colloquentibus cursim mihi aures perstrictæ sunt, cum illic apud Carthaginem essemus, non ideo paruulos baptizari, vt remissionem accipiant peccatorum, sed vt sanctificentur in Christo; Qua nouitate permotus, & quia opportunum non fuit, vt contra aliquid dicerem, & non tales homines erant, de quorum essem authoritate sollicitus, facilè hoc in transactis, atq; abolitis habui.* Celestius noua dogmata latè per Vrbem spargebat plerisq; suã in sententiam adductis, scholæq; omnes, ac congressus nouis disputationibus ebulliebant. Ille verò cum quibusdam excellentioris scientiæ homo videretur, ad Presbyterij dignitatem aucupandam subdolè irrepebat, idq; facilè impetrasset, nisi Paulini Diaconi industria vti hæresis nouæ magister, & accusatus, & conuictus fuisset. Ista quidem recitat Augustinus epist. 89. ad Hilarium in sol. 3. quæstionis; *Nec tamen hic deesse aliquos arbitror maximè apud Carthaginem, sed iam occultè mussitant, timentes Ecclesiæ fundatissimam fidem; Nam vnus eorum nomine Celestius in eiusdem ciuitatis Ecclesia iam ad Presbyterij honorem surrepere cœperat, sed fidelissima libertate fratrum propter has ipsas contra Christi gratiam disputationes vsq; ad iudicium episcopale perductus est.* Res autem referente Augustino lib. 2. de pec. orig. cap. 3. hoc pacto se habuit. Paulinus Diaconus indignatus nouo dogmate plebem Carthaginensem infici, ac dissidijs cuncta compleri, Celestium nouarum dissensionum, ac doctrinarum authorem ad Aurelium Primatem Anno CCCCXII. Carthaginensem, aliosq; Collegas Synodum vere nouo de more celebrantes detulit. Accitus ille in iudicium, obijciente Paulino, negasse ipsum originis peccatum, respondit: *Dixi de traduce peccati, me dubium esse, ita tamen, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, consentiam, quia diuersa ab eis audiui, qui vtiq; in Ecclesia Catholica constituti sunt Presbyteri.* Instante verò Paulino, vt authorum nomina produceret, respondit, *Sanctus Presbyter Rufinus, Romæ qui mansit cum Sancto Pammachio; Ego audiui illum dicentem, quia tradux peccati non sit;* Vrgenti verò accusatori, vt alios quoq; nominaret, indignatus respondit: *Non tibi sufficit vnus Sacerdos?* Errores, quorum Paulinus Celestium accusauit, recitat Augustinus lib. de gestis Pelagij cap. 11. 1. *Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret, moriturus esset.* 2. *Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læserit, & non genus humanum.* 3. *Quoniam lex sic mittit ad regnum, quemadmodum Euangelium.* 4. *Quod ante aduentum Christi fuerunt homines sine peccato.* 5. *Quoniam infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante præuaricationem.* 6. *Quoniam neq; per mortem, vel præuaricationem Adæ omne genus hominum moritur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat.* Septimum etiam hunc errorem, *Hominem posse esse sine peccato, & mandata Dei facilè custodire, si velit*, Celestio obiectum fuisse, testatur Orosius in apologetico; Scribit autem laudatus Augustinus ad Aurelium: *Hæc ita obiecta sunt*, nempe Pelagio in Synodo Diospolitana, *vt etiam apud Carthaginem à Sanctitate tua, & ab alijs tecum Episcopis dicerentur audita, atq; damnata.* Paulinum Hæretici delatorem D. Ambrosij Diaconum fuisse rectè Baronius subodoratus fuit, quod disertè tradit Marius Mercator in Commonitorio ad Theodosium Imperatorem: *Celestius,*

stius, inquit, *quidam Eunuchus matris vtero editus ante viginti plus minus annos discipulus, & auditor Pelagij egressus ex vrbe Romana Carthaginem Africæ totius Metropolim venit, ibiq; de infrascriptis capitulis apud Aurelium Episcopum memoratæ Vrbis per libellum à quodam Paulino Diacono sanctæ memoriæ Ambrosij Mediolanensis Episcopi est accusatus*. Hic idem est Paulinus, qui eiusdem Ambrosij vitam descripsit, eandemque Augustino nuncupauit, quem plerique cum Paulino Nolæ Episcopo perperam confundunt. Cæterum cum Celestius sine ambagibus dilucidè dogmata illa anathematizare recusaret, à Synodo anathemate ipse percussus abscessit. Augustinus lib. 2. Retract. cap. 33. *Celestius verò discipulus eius iam propter tales assertiones apud Carthaginem in Episcopali iudicio, vbi ego non interfui, excommunicationem meruerat*. Hæc accidisse anno 412. verno tempore constat ex literis Concilij Carthaginensis ad Innocentium datis circa autumnum anni 416. vbi *ante fermè quinquennium* iudicatum de Celestio ibidem fuisse Patres perscribunt. Ille publico anathemate proscriptus ex Africa fugiens in Asiam se contulit, ne tamen vti hæreticus palam traduceretur, simulque latam contra se sententiam ab Africanis declinaret, ad Romanam Sedem appellationem interposuit. Testatur hoc laudatus Marius Mercator, qui etiam designat Vrbem, in quam se receperit, vbi & Presbyter fuit consecratus: *Ecclesiastica*, inquit, *communione priuatus est, à qua sententia ad Romani Episcopi examen credidit appellandum; Qua mox idem ipse appellatione neglecta Ephesum Asiæ vrbem contendit, ibique ausus est per obreptionem locum Presbyterij petere*. Non ergo in Siciliam se contulit ex Africa Celestius, vt putauit Vsserius lib. de antiq. Eccles. Britan. cap. 9.

Ioannes Latius, qui rerum Pelagianarum historiam paucis perstrinxit, lib. 1. cap. 4. hæc scribit: *Vnde Celestij appellatio ad Apostolicam Sedem, quam inculcat Baronius, doceri possit, non video; Nam si in priori*, inquit, *illo Carthaginensi iudicio Celestius appellationem interposuit, mirum videri potest Africanos Patres secundò iudicasse, & ad Innocentium quinquennij tempore nullam notitiam eiusdem appellationis peruenisse*. Hæc ille, sed imperitè; Etenim vt ineluctabile Mercatoris, quem Latius non legit, testimonium proximè recitatum, omittam, ex literis Zosimi Papæ ad Aurelium, & collegas datis anno 417. habemus Celestium Carthagine damnatum Apostolicam Sedem appellasse, de illo enim hæc scribit: *Pariter vobiscum voluimus habere tractatum de illo, qui apud vos, sicut ipsi per literas dicitis, fuerit accusatus, & ad nostram (qui se assereret innocentem non refugiens iudicium ex appellatione pristina) venerit Sedem*. Scio Latium suspicari literas hasce Zosimi suppositıtias, sed cum cæteris legitimæ sint, nullo iure appellationem Celestij omni fundamento carere affirmauit; certè easdem legit Facundus Hermianensis, qui anno 550. floruit, indeq; lib. 7. cap. 3. eandem Celestij appellationem inculcauit, verba Authoris damus inferius cap. 13. Sed eadem Celestij appellatio ex Paulini Diaconi, qui Celestium accusauerat, libello ad Zosimum euidenter ostenditur, ex codice Vaticano exhibet illum Baronius ad annum 418. inter alia hæc ibidem recitantur. *Quem*, nempe libellum, *idcirco direxi, quia me licet sermone Basiliscus Subdiaconus à tua beatitudine cum gestis Sedis Apostolicæ directis, Carthagine conuenit IV. Non. Nouembrium die, vt adessem ad Apostolicam sedem, & tuæ iudicio sanctitatis, ad quam me fugisse suggestum est, nec defuturum fore promitterem, si aduersum me, & non pro me fuisset latæ*

sen-

ſententia. Vbi tunc igitur nihil agere potui, quia is, qui ad Sedem Apoſtolicam prouocauerat, defuit, quem oportuerat vtiq; merita ſuæ appellationis adſtruere, maximè cum nihil agente appellatore ſecundùm etiam humanas leges ſuperior eſt ſemper ille, qui vicit. Ex his conſtat, Paulinum Diaconum audita appellatione Celeſtij Romam illicò ſe contuliſſe, vt contra eundem coram Innocentio Romano Pontifice latam ab Synodo Carthaginenſi ſententiam defenderet, inquit enim: *Vbi*, nempe apud Apoſtolicam Sedem, *nihil agere potui, quia is, qui ad Sedem Apoſtolicam prouocauerat, defuit.* Liquet Celeſtium cauſæ diffiſum Innocentij tribunal ſubterfugiſſe, & elapſo quinquennio coram nouo Pontifice veterem appellationem poſtliminiò interpoſuiſſe. Patres verò Africani iterum Celeſtium condemnarunt, quòd interpoſitam appellationem Innocentij timore perculſus omiſerat. Et hæc contra Latium ſufficiant. De literis Zoſimi vide lib. 2. cap. 6.

Sed non prior fuit iſthæc nouæ hæreſeos peracta Carthagine damnatio, nam olim S. Cyprianus ibidem in Synodo LXI. Epiſcoporum eandem proſcripſerat. In epiſtola 59. ad Fidum inquit: *A baptiſmo, atque gratia nemo prohibetur, quantò magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccauit, niſi quòd ſecundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima natiuitate contraxit, qui ad remiſſam peccatorum accipiendam hoc ipſo facilius accedit, quòd illi remittuntur non propria, ſed aliena peccata.* Hoc antiquum, ac venerabile Africanæ Eccleſiæ decretum in faciem ſemper Pelagianis Auguſtinus illiſit. Anno ſequenti cum publicè in Eccleſia Carthaginenſi in Celeſtij dogma rogatus declamaret: *Rogo vos*, inquit, *vt paulùlum acquieſcatis; lego tantum: S. Cyprianus eſt, quem in manus ſumpſi, antiquus Epiſcopus Sedis huius, quid ſenſerit de baptiſmo paruulorum, immò quid ſemper Eccleſiam ſenſiſſe monſtrauerit, paululum accipite...* Serm. 14. de verbis Apoſtoli verſus finem, ſtatimq; poſitam Cypriani ſententiam inculcat. Eodem teſtimonio S. Martyris vſus eſt Hieronymus in fine libri tertij dialogorum. Quare non ſine diuinæ prouidentiæ conſilio factum eſt, vt Celeſtius ab irato Numine Carthaginem ablegaretur, vbi dudum conuictæ, ac damnatæ antiquitus ea in Vrbe hæreſeos reus fidelium communione priuaretur.

Interea Carthago nouis de gratia, & libero arbitrio quæſtionibus perſonabat, ac Celeſtij fautores Flauium Marcellinum V. C. in partes trahere conabantur. Is anno ſuperiore ab Honorio Imperatore in Africam ſumma cum poteſtate miſſus Collationi celeberrimæ apud Carthaginem interfuerat, ac pro Catholicis contra hæreticos ſententiam pronunciauerat; interim Principis decreta contra Donatiſtas opperiebatur. Cum verò Celeſtianos diſputatores moleſtiſſimos pateretur, illarum quæſtionum, quas illi mouerant, ſolutionem per literas ab Auguſtino petijt. Huc vſque Pelagiana hæreſis ſermonibus, ac collocutionibus ab Auguſtino, alijſq; cohibita fuerat, nullis contra eandem ſcriptis emiſſis. Vrgente tamen amiciſſimo viro, atq; ob leges in Donatiſtas nuper promulgatas de Catholica Eccleſia benemerito, Auguſtinus ſtylum in Pelagianos acuens tres ad Marcellinum libros edidit, quos de peccatorum meritis, & remiſſione inſcripſit. In horum primo Adam, niſi peccaſſet, minimè moriturum, eiuſq; poſteros originali labe infectos naſci demonſtrat. In altero verò quatuor haſce quæſtiones ſoluit. *Vtrum poſſit eſſe homo ſine peccato. Vtrum ſit. Si non eſt, cum poſſit eſſe, cur non ſit. Vtrum qui omnino nun-*

tio nunquam vllum peccatum habuerit, non solùm quisquam sit, verùm etiam potuerit aliquando esse, vel possit. In postremo volumine nonnullis argumentationibus, quæ in Pelagij super Paulinas epistolas commentarijs legebantur, respondet, nam eosdem S. Doctor finitis duobus libris prioribus acceperat. In hoc sanè opere Pelagij consilium laudat, qui sub aliena persona ea contra peccatum originis obiecerat, ne nouitatis inde inuidiam subiret: *Hæc ergo*, inquit S. Pater cap. 3. *quæ hunc sequuntur errorem nimiùm peruersa, & Christianæ repugnantia veritati, credo quòd vir ille tam egregiè Christianus omninò non sentiat.* Degebat Carthagine Honoratus vir doctus, & ab ineunte ætate Augustino carissimus, quem nondum Christianum ad Manichæos audiendos Augustinus eo morbo infectus hortatus fuerat, cui postea egregium volumen de vtilitate credendi, in quo Manichæorum vanitatem confutat, nuncupauit. Hic quinque quæstionum solutionem S. Doctorem rogauerat, cui Augustinus respondens sextam contra Pelagianorum errores Carthagine iam serpentes addidit. *Ego autem*, inquit 2. Retract. cap. 36. *intuens supradictam hæresim nouam inimicam gratiæ Dei, sextam mihi proposui quæstionem de gratia noui testamenti.* Erat Honoratus Catechumenus ex cap. 18. vnde corrigendus titulus, vbi in plerisque codicibus Episcopus nominatur. Hoc opus habetur inter epistolas, & est 120. ad Honoratum, quam dum scribebat, tres à Marcellino remissos libros recepit, quòd notariorum incuria mendis vndiq; scatebant, quos mille occupationibus implicitus tandem emendatos ad eundem iterum perferendos curauit: *Si autem*, inquit in epist. 158. ad Marcellinum, *rationem omnium dierum, & lucubrationum alijs necessitatibus impensarum tibi possem reddere, grauiter contristatus mirareris, quanta me distendant, quæ differri omnino non possunt, nec agere illa permittant, in quæ me petendo, & admonendo vrges volentem, & ineffabiliter, quia non possum, dolentem.* Marcellinus acceptos ab Augustino libros magna diligentia euoluens, cum in secundo volumine legisset, posse hominem diuina gratia adiutum esse sine peccato, ea statim difficultate perculsus est, qua id ratione fieri posset, quando ipso Augustino teste, vnus humani generis Seruator, idemq; Dei Filius sine peccato inter homines vixerit: quod dubium iterum per literas Augustino soluendum proposuit. Quare S. Doctor librum de Spiritu, & litera exarans prolixam difficultatis solutionem procudit. In eo volumine multa Deo auxiliante ab homine fieri posse ostendit, quæ tamen nusquam à quoquam facta leguntur. Qua occasione, tradit, legem sine Dei gratia ad peccata vitanda non sufficere, sed legi diuinum auxilium sociandum, cui etiam Christiana fides deputanda est. Hæc veluti prima velitatio fuit, qua S. Augustinus in Pelagianos impetum fecit.

Sed iam nobis sermo vertendus est ad Pelagium sectæ Magistrum in Orientem anno superiore profectum. Hic benignè à Ioanne Hierosolymitano exceptus est, quòd aduersus Hieronymum opportuno præsidio sibi futurus videbatur. Profectò Pelagius egregiam se operam Patrono suo nauaturum credidit, si Hieronymum scriptis perstringeret, eiusque famam, quæ in Palæstina amplissimè personabat, decurtaret. Hinc editos à S. Doctore in Diui Pauli epistolam ad Ephesios commentarios carpere occœpit. Interim Hieronymus commentarijs in Ezechielem ad vmbelicum perductis, Hieremiam prophetam nouis expositionibus illustrandum susceperat. In procemio verò primi

libri

libri ægrè ferre se ostendit, Pelagium sua scripta lacerare, ac rancida Rufini argumenta in eadem congerere; Iansenij sententia est, Hieronymum Hieremię explicando intentum Pelagij audaciam diutius patienter tulisse, nam in procemio lib. 3. ait de Pelagio. *Patientiam nostram de Christi humilitate venientem malæ conscientiæ signum arbitratur*. Sed planè Iansenius hallucinatur, non eo erat stomacho Hieronymus, qui superbi hominis contumelias deuoraret, nam vix primo libro in memoratum Prophetam expleto, statim contra Pelagium à Ctesiphonte rogatus stylum conuertit; Hæc sunt eius verba in procemio lib. secundi in Hieremiam contra Pelagium. *Opinione virtutum corruunt in superbiam, & Deo se similes arbitrantur, vt æqualitatem, quam impia Arrianorum hæresis in filio negat, cunctis hominibus tribuant; & ponant in cælum os suum, & nihil futuræ Sanctorum beatitudini ampliùs derelinquant; quorum furori respondimus, vt potuimus, & si Dominus vitam dederit, pleniùs responsuri sumus*. & lib. 4. in procemio de Pelagio pariter loquens ait. *Cui respondere diu tacens, & dolore silentio deuorans crebra fratrum expostulatione compulsus sum, nec tamen hucusq; prorupi, vt auctorum nomina ponerem, malens eos corripi, quam infamari*. Hieronymus scripta satis prolixa ad Ctesiphontem epistola Pelagij conatibus in Oriente obuiam iuit, illiusq; audaciam, ac furorem repressit, dubiæ autem fidei censebatur, quicumq; à Hieronymo reprehenderetur; In ea epistola Hieronymus Origenismum Pelagio obiecit, renouatamq; veterum Stoicorum apathiam, qua homines sine vllo peccato esse posse dictitabat; Diuinæ gratiæ necessitatem monstrauit, nihil tamen de peccato originis dixit, quòd ea quæstio haud tanto studio agitabatur à Pelagio, qui apathiæ confirmandæ vnicè incumbebat; Sectam iam ille condiderat gaudens plurimos de suo nomine Pelagianos dici, ridebatq; sua causa homines in factiones diuidi. *Fratrum*, inquit ibi Hieronymus, *inter se cernis iurgia, & rides, atq; lætaris quod alij tuo nomine, alij Christi appellentur*. Pelagius interim verbo discipulos docebat, nil literis mandabat, verebatur enim ne erroris ita argueretur, vt nullus defensioni locus esset reliquus, Magistri tamen silentia discipulorum loquacitas proferebat; In id consilij Pelagius impellebatur, vt si grata essent, quæ discipuli propalabant, in magistri gloriam id referretur, sin minus, discipuli culparentur; Dei gratiam ad opera virtutis implenda necessariam autumabat, sed gratiam illam à lege, doctrina Euangelij, atq; exemplo Christi minimè distinguebat.

Hoc Anno XV. kal. Octobris Theophilus Alexandrinus decessit, qui contra Origenistas Orientem, atq; Occidentem commouit, ille verò ob eiectum in exilium Chrysostomum, eiusq; nomen è diptychis expunctum non parum famæ suæ nocuit. Idem tamen Theodorum Mopsuestenum Pelagianorum postea Magistrum, ac Patronum, acerrimè impugnauit, quo nomine nobis commendandus venit, constat hoc ex collat. 5. Synodi V. Oecumenicæ vbi hæc leguntur: *Sancti verò Theophilus Alexandrinus, & Gregorius Nyssenus suscepti querimonijs aduersus Theodorum adhuc viuentem, & aduersus eius conscripta, scripserunt aduersus eum epistolas, quarum pars est. Sanctæ memoriæ Theophili ad Porphyrium Antiochiæ Episcopum*, ibiq; fragmenta contra Mopsuestenum recitantur. Scriptæ sunt illæ literæ intra annos 404. & 408. quo tempore Porphyrius Antiochiæ sedit. Scribit S. Ioannes Damascenus lib. 3. de imag. eundem morti proximum Ioannis Chrysostomi effigiem adorasse. Theophi-

lum vti Sanctum Apostolica Sedes coluit, eiusq; libros omnes recepit. S. Leo Magnus epist. 97. ad Leonem Augustum ait: *S. Theophili Episcopi Alexandrini de epistola Paschali &c.* Gelasius Papa in Romana Synodo vna cum alijs Patribus approbauit: *Opuscula Beati Theophili Alexandrini Episcopi*. Paulus Emisenus Antistes cum in Ecclesia Alexandrina de pace inter S. Cyrillum, & Orientales verba faceret, dixit: *Hæc beati Athanasij sunt dogmata, hæc magni Theophili est doctrina, columnarum vtiq; Orthodoxæ doctrinæ*, acclamante populo: *Filij Athanasij, & Theophili, & Cyrilli sapientiam audiamus*. In actis post Synodum Ephesinam pag. 895. apud Binium.

CAPVT V.

Sanctus Flauius Marcellinus Donatistarum, ac Pelagianorum hostis occiditur. Dies martyrij eiusdem statuitur. Insigne de illo elogium. Augustinus Carthagine publicè è suggestu in Pelagianos declamat. Pelagius ad Augustinum, & Demetriadem Virginem scribit.

Anno ccccxiii. ANnus quadringentesimus tertius luctuosus Africæ, atq; Augustino fuit, Marcellino viro clarissimo, ac sanctissimo Hęreticorum fraude perempto. Heraclianus Africę Gubernator, ac Consul contra Honorium rebellans hoc anno cum numerosissima classe in Italiam appulit, ac milite exposito ad Vrbem properans apud Vtriculum cum Marino Honorij duce signa contulit, amissoq; ingenti clade exercitu Carthaginem se recepit. Marinus cum victrici classe hostem insecutus viuum eundem cœpit, statimq; obtruncauit. Plurimorum inde cędes secutę sunt, non modò rebellium, sed & aliorum, qui procul ab eo crimine fuerant, faciles enim aures delatoribus Marinus dabat. Flauius Marcellinus ante biennium pro concordia Ecclesiarum Africæ illuc ab Honorio missus, tanquam cum tyranno conspirasset vna cum fratre in carcerem coniectus fuit. Augustinus qui tunc Carthagine aderat, amicissimi viri vices dolens, cuique ob Donatistas, ac Pelagianos in Africa repressos plurimùm se, immò Catholicam Ecclesiam debere norat, nullum non lapidem mouit, vt innoxium ab imminenti periculo eriperet; Quanto verò in discrimine vel probi quique id temporis versarentur, exponit Augustinus epist. 259. ad Cęcilianum: *Potestas illius*, Marinum intelligit, *magna tunc erat, calumniæ facilitas radiabat. Non erat grande negotium, procurari aliquem, qui diceret, quod salute promissa dicendum ille mandasset. Omnia ista in tempore suffragabantur, vt etiam vno teste tanquam inuidioso, & credibili crimine sine iubentis discrimine quilibet de medio tolleretur.* Quare Augustinus cum collegis Episcopis de nobilissimi, atque innocentissimi viri salute sollicitus totius Africanæ Ecclesiæ nomine Episcopum Legatum ad Imperatorem mittendum decreuit, quo statim ad Comitatum profecto, idem noster Hipponensis Præsul Cęcilianum Africæ Præsidem conuenit, eumq; pro Marcellini liberatione etiam, atque etiam deprecari non destitit. Cęcilianus Augustini precibus motus eidem promisit, se Marcellini salutem *veluti familiare viaticum* à Marino petiturum. Sed secus res cecidit, quæ ex Augustino tota accipienda est: *Postero die*, inquit, *quo illius parturitionis nefarius fœtus est ortus, cum esset nobis repentè nunciatum, illos*

è car-

è carcere ad eum Iudicem ductos, quamquam perturbati fuerimus, tamen ego considerans, & quæ nobis pridie dixeras, & qui esset post illum exorturus dies, quoniam B. Cypriani erat pridiana solemnitas, existimaui, quòd etiam elegerit diem, quo & tibi postulata concederet, & vniuersam Christi Ecclesiam repentè lætificans ad locum tanti Martyris ascendere voluerit parcendi voluntate, quam occidendi potestate sublimior; Cum ecce nobis nuncius irruit, quo priùs percussos esse nossemus, quàm quomodò audirentur, quærere valeremus. Contigit ergo S. Marcellini, eiusque maioris natu fratris occisio Idibus Septembris, cui diei succedebat pridiana solemnitas B. Cypriani, qui capite plexus occubuit XVIII. Kal. Octobris. Ita enim accipi ab Augustino *pridianum* ex contextu patet, & ex epistola 65. ad Paulinum, vbi testatur se festinatò scripsisse, quia delator literarum *repentè*, ait, *comperta occasione nauigij, mihi pridianam suam profectionem iam nocte suggessit.* Laudatam S. Doctoris epistolam nec Cardinalis Baronius, nec alij martyrologiorum concinnatores obseruarunt, vnde Marcellini martyrium recitarunt VIII. Idus Aprilis. Et quidem S. Augustinus ibidem nec Marinum Comitem, nec Marcellinum expresso nomine describit, sed de Marcellino loqui certum est, vt Vindingus in Critico Augustiniano primus adnotauit, nam de eodem scribit: *Religiosè vixit, & multùm corde, vitaque Christiana; Hæc eum fama præcessit, vt in causa Ecclesiæ sic veniret, hæc consecuta est, cum venisset.* Fuerat Marcellinus in Donatistarum causa, Iudex ab Honorio summa cum potestate in Africam delegatus. Et sanè illius obitum minimè contigisse die 6. Aprilis, inde satis euincitur, quòd hoc anno Heraclianus cum numerosa adeo classe aperto mare verno tantùm tempore soluere potuit ex Africa Vrbem inuasurus, cum tamen Marcellini mors Heracliani in Italia exercitus stragem, Tyranni fugam, ac tandem cædem consecuta fuerit. Occisum autem fuisse anno 413. patet ex Cod. Theod. *L.* 55. *De Hæreticis*, vbi legitur decretum emissum III. Kalend. Septembris Constantio, & Constante Conss. anno 414. quo Imperator rata habet *Marcellini spectabilis memoriæ viri contra Donatistas gesta.* Floruit Marcellinus insigni apud Principem gratia, nam in collatione Carthaginensi dicitur *Tribunus, & Notarius*; De hac dignitate agunt viri eruditissimi Pancirolus de Notitia Imp. Orient. cap. 92. & Lazius lib. 2. de Republ. Rom. cap. 4. Audiatur Theodoricus Rex apud Cassiodorum lib. 1. epist. 4. *Pater eius*, inquit, *candidati sub Valentiniano Principe gessit Tribuni, & Notarij laudabiliter dignitatem, honor enim, qui tunc dabatur egregijs, dum ad imperiale secretum tales constet eligi, in quibus reprehensionis vitium nequeat inueniri*; Erant ergo Tribuni, & Notarij Imperatori à secretis. Honorius Africanorum Patrum legatione motus Marcellinum vti innoxium è carcere statim dimittendum iusserat, teste in laudata epistola Augustino; sed Imperatoris mandata post maturatam Tribuni, & Notarij cædem in Africam perlata sunt, quam tamen cum ille intellexisset, Marino Comiti iratus eundem statim ex Africa reuocauit, ac magistratu deposito priuatam vitam agere iussit ex Orosio lib. 7. cap. 42. Marcellinus non modò Donatistas, verùm etiam Pelagianos in Africa pullulantes compressit, nam Augustinum contra hos ipsos per literas excitauit. Hinc S. Doctor tres de peccatorum meritis, & remissione libros, itemque proximè elucubratum volumen de Spiritu, & litera, quibus bellum contra Pelagianos palam inchoauit, eidem Marcellino honoris gratia nuncupauit, cui etiam ingens il-

lud, ac præclarum volumen de Ciuitate Dei inscripsit. Fuit Marcellinus omnium veluti virtutum compendium: *Quanta illi*, inquit Augustinus epist. 259. *probitas in moribus, in amicitia fides, in doctrina studium, in religione sinceritas, in coniugio pudicitia, in iudicio continentia, erga inimicos patientia, erga amicos affabilitas, erga sanctos humilitas, erga omnes charitas, in beneficijs præstandis facilitas, in p.tendis pudor, in rectè factis amor, in peccatis dolor? Quantum decus honestatis, qui splendor gratiæ, quæ cura pietatis, quæ in subueniendo misericordia, in ignoscendo beneuolentia, in orando fiducia? Quod salubriter sciebat, qua modestia loquebatur, quod inutiliter nesciebat, qua diligentia scrutabatur? Quantus in eo contemptus rerum præsentium? Quanta spes, & desid.r.um bonorum æternorum?* Cum Augustinus eundem in carcere inuiseret, atque ad noxarum, quæ furente quandoque concupiscentia committuntur, expiationem hortaretur, *vtraque manu*, ait S. Pater, *meam dexteram apprehendens testor, inquit, sacramenta, quæ per hanc afferuntur manum, me nullum esse expertum concubitum præter vxorem, nec antea, nec postea*. S. Hieronymus in fine lib. 3. Dialogorum contra Pelagium scribit de Marcellino: *Sub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæsus est*. Vnde Sanctorum Martyrum fastis ab Ecclesia Catholica additus fuit cum hoc elogio in Martyrologio Romano: *VIII. Idus Aprilis Carthagine S. Marcellini Martyris, qui ob Catholicæ fidei defensionem ab hæreticis occisus est*. Nempe insidijs, ac falsis hæreticorum delationibus, nam Marinum Comitem Catholicum fuisse ex laudata Augustini epistola apertè colligitur.

Cum Augustinus hoc anno Carthaginem perrexisset, vt cum Aurelio Primate, ac collegis Catholicæ rei plurimùm per Donatistas turbatæ consuleret, cum plerique etiam Celestij erroribus imbuti prauas ibidem doctrinas spargerent, rogatus ab Aurelio in Basilica maiori (*Maiorini* alij legunt, sed Carthagine *Basilicam maiorem, vbi corpora SS. Martyrum Perpetuæ, & Felicitatis sepulta* erant, laudat Victor lib. 1. de persecut. Vandalica) luculentissimam orationem ad Carthaginenses habuit, qua ex sacris literis apertè ostendit, pueros nasci infectos originali peccato, excludi illos regno cœlorum, si absque baptismo decedant, nec vsquam fingi posse tertium locum, vbi sine baptismi gratia mortui felicem, ac beatam vitam agere possint. Quò verò validiùs Catholicam sententiam aduersùs Pelagianorum conatus Carthaginensibus persuaderet, eandem S. Cypriani sanctissimi illius Vrbis Episcopi testimonio confirmauit, sumpto enim Cypriani codice præclaram inde sententiam recitauit, quam superiùs cap. 4. posuimus. Audiatur Augustinus cap. 12. lib. de gestis Pelagij ad Aurelium: *Vnde*, inquit, *coacti sumus sollicitudine charitatis, quam erga Ecclesiam Christi nos habere conuenit, etiam ad beatæ memoriæ Marcellinum, qui eos quotidie disputatores molestissimos patiebatur, & me per literas consulebat, de quibusdam istarum quæstionibus scribere, & maximè de baptismo paruulorum, de quo etiam postea te iubente in basilica maiori gestans quoque in manibus epistolam gloriosissimi Martyris Cypriani, & de hac re verba eius recitans, atque pertractans, vt error iste nefarius de quorundam cordibus auferretur, quibus persuasa fuerant, quæ in his gestis videmus damnata, adiutus orationibus tuis, quantum potui laboraui*. Ex quibus patet, iam inde ab exorientis Pelagianæ hæresis primordijs illius expugnandæ curam vni Augustino commissam fuisse, cum Aurelius doctissimus aliòqui Antistes præsente Augustino contra eandem loqui recusauerit, qui tamen Cele-

ſtium in ſuperioris anni Synodo damnauerat. Laudata Auguſtini oratio nunc etiam legitur inter ſermones eiuſdem de verbis Apoſtoli, eſtque ſermo XIV. in cuius calce, quo in loco Pelagianorum res id temporis eſſent, his deſignat: *Impetremus ergo ſi poſſumus à fratribus noſtris, ne nos inſuper appellent hæreticos, quòd eos talia diſputantes nos appellare poſſimus forſitan, ſi vellemus, nec tamen appellamus.* Item. *Nimium eſt, quò progrediuntur, multùm eſt, vix ferendum eſt, magnæ patientiæ adhuc ferri; Non abutantur hac patientia Eccleſiæ, corrigantur, bonum eſt. Vt amici exhortamur, non vt inimici litigamus &c. Non expedit adhuc, fortè noſtra non eſt reprehendenda patientia, ſed debemus timere, ne culpetur etiam negligentia.* Quare Celeſtio Carthagine pulſo mitiùs cum diſcipulis agebatur, qui licèt Catholicos hæreticorum nomine inſolenter æquè, ac falsò traducerent, à Catholicis tamen inter hæreticos nondum deputabantur, nihilque interim contra eoſdem ſtatuebatur, quòd ad rectum dogma breui reuerſuri crederentur. Recitauit hanc orationem Auguſtinus in die natali S. Ioannis Baptiſtæ, vt ex eiuſdem exordio liquet. Hoc verò anno laudatum ſermonem Sanctum Epiſcopum ad Carthaginenſes habuiſſe, inde mihi probatur, quòd poſt ſcriptos libros ad Marcellinum ſe eandem concionem recitaſſe affirmat, vt ex cap. 12. de geſtis Pelagij adnotauimus; quare cum anno 412. laudatos libros elucubrarit, & fortè hoc tantùm anno correctos ad Marcellinum remiſerit, poſt illum annum eandem orationem habuit. His adde, quòd anno CCCCXII. XVII. Kalend. Iulij Auguſtinus cum reliquis Numidiæ Epiſcopis Cirtæ aderat in Synodo ex epiſtola 152. in cuius fine legendum eſſe, *Honorio Auguſto VIIII. Coſ.* eruditè Baronius obſeruauit. Anno verò 414. Hippone degit S. Doctor pluribus libris conſcribendis intentus, vt poſtea ex epiſtola 102. ad Euodium oſtendemus. Quare cum certò conſtet, S. Doctorem hoc anno diutius Carthagine commoratum vſque ad Marcellini cædem, optimo iure laudatam contra Pelagianos declamationem anno præſenti recitatam diximus. Cæterùm Auguſtinus occiſo die 13. Septembris patrono, atque amico, pro cuius ſalute longiores apud Carthaginem moras traxerat, tanto animi angore correptus fuit, vt altera ſtatim die licèt ſolemni ob annuum feſtum S. Cypriani Carthaginenſis Epiſcopi inde properè diſcedens mœſtiſſimus Hipponem redierit; neque enim Marini vultum ſuſtinere ampliùs potuit, hominis innocentiſſimorum fratrum cruore polluti. Simul ac verò ſuis reſtitutus fuit, longiorem ad Cæcilianum Africæ Præſidem epiſtolam ſcripſit, qua de illata Marcellino per ſummam iniuriam nece conquerebatur, nam fama erat Marinum Comitem de obtruncando Marcellino cum Cæciliano conſilia communicaſſe. Legatur epiſtola 259. in qua totius tragœdiæ narrationem Auguſtinus exhibuit.

Hoc anno Pelagius, cum alicuius nominis ſibi eſſe videretur, in aliorum gratiam per literas irrepere tentauit. In primis illud vnicè eidem curæ erat, Auguſtinum ſibi beneuolum vel facere, vel ſeruare, videbat enim ſi aduerſantem habuiſſet, cum quo potentiſſimo hoſte ſibi luctandum foret. Itaque Auguſtinum humaniſſimis literis conuenit, totus laxatis habenis in S. Doctoris laudes effuſus commendabat raras ipſius animi dotes, quibus erat inſtructus, altum, ac ſublime ingenium, cui cæteri vel doctiſſimi faſces ſubmitterent, arbitratus hac veluti laudum offa iniecta ſoporem viro aduerſus hæreſes vigi-

lantissimo inijcere. Sensit Hæretici dolos Augustinus, ac sub herba latitantem anguem; breuem tamen epistolam eidem reposuit, quam primus omnium typis edidit noster Ludouicus ab Angelis lib. 5. de Vita S. Aug. cap. 14. illam autem excerpsit ex libro de gestis Pelagij MS. in Bibliotheca Canonicorum Regularium Fesulensium, qui postea liber in lucem datus est. Apponam epistolæ exemplum, eam enim veluti aggerem aduersantium accusationibus postea opponere solebat idem Hæresiarcha, quò fidei suæ integritatem vel ipso Augustino teste probaret.

Domino dilectissimo, & desideratissimo Fratri Pelagio Augustinus in Domino salutem.

" GRatias ago plurimùm, quòd me literis tuis exhilarare dignatus es, &
" certum facere de salute vestra, retribuat tibi Dominus bona, quibus
" semper sis bonus, & cum illo viuas in æternum, Domine dilectissime, & desi-
" deratissime frater. Ego autem & si non agnosco præconia de me tua, quæ tuæ
" benignitatis epistola continet, beneuolo tamen animo erga exiguitatem
" meam ingratus esse non possum, simul admonens, vt potius ores pro me, quò
" talis à Domino fiam, qualem me iam esse arbitraris. *Et alia manu*. Memor no-
" stri incolumis Domino placeas Domine dilectissime, & desideratissime frater.

Sed cur illum Augustinus erroris non admonuit? Immò in omnibus penè verbis huius epistolę abs se tacitè eundem admonitum fuisse per singula discurrendo à salutatione ad ipsam vsque subscriptionem ostendit Augustinus lib. de gestis Pelagij cap. 29. Scriptam autem epistolam Pelagio iam malè audienti testatur Author ibidem inquiens: *Dixi*, desideratissimum, *quoniam valdè cupiebam, cum præsenti aliquid colloqui, iam enim audieram contra gratiam, qua iustificamur, quando hinc aliqua commemoratio fieret, aperta eum contentione conari*. Et antea. *Sine eius commotione quæstiones de Dei gratia rectè sapere admonui*. Ibi enim & à Deo eidem bona optauit, & precum necessitatem inculcauit, *vt eum*, inquit, *sic admonerem contra quod ille sapiebat, ipsam quoque iustitiam, quam in me laudandam putauerat, non esse volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*.

Demetrias nobilissima virgo Romana Gothicam rabiem effugiens in Africam tum temporis transmiserat, cum Heraclianus facta rebellione bellum vrgebat; ibi S. Augustini exhortatione iam paratis ferè nuptijs castæ vitæ propositum induens postea cum Iuliana matre Hierosolymam nauigans sacrarum Virginum choro sese adiunxit. Quare falluntur ij, qui ab Augustino Demetriadem sacro velo ornatam putant, quòd ex epistola 179. ad Probam, & Iulianam redarguitur. Hoc generosum, piumque nobilissimæ Virginis propositum celeberrimos quosque illius æui Scriptores in commendationem Demetriadis prouocauit. Gratulatus est cum matre Augustinus epistola 179. Hieronymus elegantissimas quoque ad ipsam puellam literas dedit, & qui primo loco ponendus erat S. Innocentius Pontifex. Pelagius quoque, vt caneret inter olores, ad eandem Virginem luculentissimam, ac prolixam satis epistolam perscripsit, quam iubente Iuliana se dictasse testatur. Vnum hocce opusculum Pelagij habemus cum symbolo fidei ad Innocentium misso. Vniuersas & calli-

liditatis, & elegantiæ vires in vna illa epiſtola exerit Pelagius, ita enim hæreticas ſententias componit, vt non ſolum Catholicus à pluribus habitus ſit, ſed eadem epiſtola inter Auguſtinianas, vel Hieronymianas per plura ſęcula locum habuerit. Beda in præfatione ad librum Canticorum Iuliano illam adſcripſit; Primus tamen etiam ante S. Auguſtinum Paulus Oroſius illam tanquam Pelagij opus publicauit, atque impugnauit, nempe anno 415. vt dicemus. Audi ipſius epiſtolæ, poſt nonnulla veluti procemij loco præmiſſa, exordium elatum, atque ſuperbum. *Quoties mihi de inſtitutione morum, & ſanctæ uitæ conuerſatione dicendum eſt, ſoleo prius humanæ naturæ vim, qualitatemque monſtrare, & quid efficere poſsit, oſtendere, ac iam inde audientis animum ad ſpecies incitare virtutum, ne nihil proſit ad ea vocari, quæ fortè ſibi impoſsibilia eſſe præſumpſerit.* Poſtea. *Hæc igitur prima ſanctæ, ac ſpiritalis vitæ fundamenta iaciantur, ut vires ſuas Virgo agnoſcat, quas demum benè exercere poterit, cum eas ſe habere didicerit.* Inde pluribus exemplis probat, hominem viuere poſſe ſine peccato. At ne Dei gratiæ oblitus videatur, addit. *Nam ſi etiam ante legem, vt diximus, & multò ante Domini noſtri Saluatoris aduentum iuſtè quidam uixiſſe, & ſanctè referantur, quantò magis poſt illuſtrationem aduentus eius nos id poſſe, credendum eſt, qui inſtructi per Chriſti gratiam, & in meliorem hominem retrati ſumus.* Ita ſub ambiguo gratiæ vocabulo quaſi in aureo calice venenum propinabat. Sed inſidiæ non ita occultari à vaferrimo homine potuere, quin nudam ſe in eadem epiſtola Pelagiana hæreſis oſtenderet. *Corporalis nobilitas, atque opulentia tuorum*, inquit, *intelliguntur eſſe, non tua; Spiritales verò diuitias, nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda es, in his meritò cæteris præferenda es, quæ niſi ex te, & in te eſſe non poſsunt*; quę planè ex Tullio, & Seneca exſcripta videntur, quorum verba cap. 1. poſuimus. Hęc Pelagij epiſtola abhinc quadriennio ad minùs in Auguſtini manus venit, qui ſtatim vna cum Alipio ad Iulianam ſcripſit, eſſetne ea epiſtola Pelagij, nam abſque nomine ad ipſum delata fuerat, pluribus etiam hęreticum ſenſum detegit, quo aduerſus Pelagianas verſutias nobiles illę fœminę fierent oculatę; In ijs verò literis S. Doctor meminit epiſtolæ, quam Pelagius anno 417. ad Innocentium in ſui defenſionem dedit, in qua huiuſce ſui ad Demetriadem operis mentionem fecit. Quædam huius Pelagij epiſtolæ excerpta expendit Auguſtinus in libro de gratia Chriſti à cap. 37. At iam inde ab initio antequam quicquam Hæreticus ad Demetriadem ſcriberet, Hieronymus eruditiſſimis literis eiuſdem animum aduerſus Pelagianorum verſutias præmunierat, rogans vt vnius Romanæ Eccleſiæ fidem ſequeretur, Rufini olim ab Anaſtaſio percuſſi, quòd ex Oriente Origeniana dogmata Romanis auribus, oculiſque ingeſſiſſet, diſcipulos, ac venenatorum dogmatum hæredes vitaret, Hydram quidem extinctam, ſed viuere adhuc, ac pullulare nouella plantaria, quibus Pelagianos ſignificabat. Legatur eiuſdem procemium in lib. 6. comment. in Ezechielem. Verùm quidem eſt, in ea epiſtola intelligi à Hieronymo non vnum Pelagium, ſed cæteros etiam Origeniſtas, nam monuit Demetriadem, ne vanam illam animarum in cœlis inhabitationem, antequam in corpora detrudantur, crederet, à quo dogmate procul fuit Pelagius vel teſte ipſo Hieronymo in fine libri 3. dialogorum. Cæterum Pelagius inter reliquos Origeniſtas cenſebatur, licet in nonnullis diſſentiret.

C A-

CAPVT VI.

Liber Pelagij ab eiusdem discipulis proditur, & ab Augustino impugnatur. S. Doctor Celestij sophismata dissoluit. Paulus Orosius ex Hispania ad Augustinum venit, inde in Asiam ad Hieronymum pergit.

Anno CCCCXIV. ANno 414. Pelagiana hæresis clariùs prodita est à Timasio, & Iacobo ipsius Pelagij discipulis. Res autem hoc pacto se habuit. Plures iam sibi Pelagius discipulos in Palæstina asciuerat, quibus secretiora hæresis mysteria tradebat. Cum verò se à Hieronymo data ad Ctesiphontem epistola acerrimè impugnari animaduerteret, nec tamen quidquam edere vellet, ne ex scriptis hæreseos conuictus damnaretur, id denique consilij cœpit, respondere quidem Hieronymo, non tamen volumen publicare. Itaq; quò discipulos in fide contineret, neue illi scholam desererent, librum elucubrare statuit, quo & suam sententiam assereret, & Hieronymi argumenta dilueret; Illius voluminis nonnulla tantum fragmenta leguntur in libro S. Augustini de natura, & gratia, ex quibus haud indubiè illud aduersus epistolam ad Ctesiphontem emissum credimus. Initio quidem epistolæ obijcit Hieronymus, quòd *dicerent cum Diabolo: In cœlum ascendam, super sydera cœli ponam thronum meum, & ero similis Altissimo*; Quæ enim esse potest maior temeritas, quàm cum Deo non dicam similitudinem, sed æqualitatem sibi vendicare? At S. Augustinus cap. 34. hæc de Pelagio loquitur. *Absit autem, vt ei dicamus, quod à quibusdam contra se dici ait, comparari hominem Deo, si absq; peccato esse asseratur, quasi verò Angelus, quia absq; peccato est, comparetur Deo.* Scribit in eadem epistola Hieronymus. *Nullum, aut rarum sine peccato proferre potes.* Item. *Egregij Doctores, dicunt esse posse, quod nunquam fuisse demonstrant.* At Pelagius cap. 36. laudati operis Augustiniani latè exemplis Abel, Enoch, Melchisedech, aliorumq; complurium probat, posse hominem esse sine peccato. Adducit ibidem Hieronymus plura testimonia sacrarum literarum, quibus probat, nullum hominem esse sine peccato; Porrò hæc ipsissima testimonia explicantur à Pelagio apud Augustinum cap. 7. vbi contendit, ijs testimonijs ostendi, quales homines quidam tempore aliquo fuerint, non quòd aliud esse non potuerint. Rursus sic Hieronymus premit Pelagium. *Responde mihi, uelis, an nolis carere peccato?* At scribit Augustinus cap. 59. de Pelagio: *Quòd uerò contra eos disputat, qui dicunt, & quis nolit sine peccato esse, si hoc in hominis esset positum potestate?* Obijcit Hieronymus Apostolum dicentem ad Galat. 5. *Caro desiderat contra Spiritum, & spiritus contra carnem.* Rursus latè versat illa ad Rom. 7. *Non enim, quod uolo, illud operor &c.* Quas auctoritates exponit Pelagius apud Aug. cap. 52. & sequentibus. His sanè adducor in eam opinionem, cum idem Pelagius postea etiam scripserit contra libros dialogorum eiusdem Hieronymi. Vt, vt sit de hoc, Pelagius in eo opere naturæ vigorem, liberiq; arbitrij vires contra gratiam prædicabat, & ne solus ea asserere videretur, nonnullorum Patrum testimonia pro se adduxit, quos inter ipsos Antagonistas Hieronymum, & Augustinum. Hunc librum hoc pacto publicatum scribit Augustinus. Erant inter alios Pelagij discipulos Timasius, ac Iacobus adolescentes

hone-

honestissimè nati, qui ipsius Pelagij exhortatione Monasticam vitam agebant, at prauis doctrinis imbuti contra Dei gratiam disputabant. Hæc vbi Augustinus accepit, admonere identidem iuuenes non destitit, qui cum primùm corrigi cœpissent, secretum Pelagij librum ad Augustinum miserunt. Iam inde ab initio hæresis, cum adhuc Pelagius Romæ moraretur, aliqua illius scripta Augustinus legere desiderabat, sed tandiu irrita eiusdem vota per memoratos iuuenes impleta sunt. Augustinus, vt testatur initio libri de natura, & gratia, cæteris quæ ad manum aderant, intermissis Pelagij librum euoluit, quem cum erroribus passim scatentem cognouisset, statim iustum eidem volumen opposuit, quod *de natura, & gratia* inscriptum ijsdem adolescentibus, qui Pelagianum librum prodiderant, nuncupauit, quo veluti præsentissimo antidoto egregij illi iuuenes præmuniti Pelagianum virus euomuere. Docet autem S. Doctor, neminem per legem naturæ saluari posse, sed tantùm per fidem, & sacramentum sanguinis Christi. Non ita laudandum esse Creatorem, vt conuincamur dicere superfluum Saluatorem: laudandam hominis naturam primitus à Deo creatam, sed hanc Adæ peccato sauciatam ab eodem sanandam esse. Vitia, quæ patimur, non diuino operi, sed voluntati humanæ, iustæque Numinis vindictæ adscribenda: in nostra quidem fuisse potestate, ne illa acciderent; vt autem auferantur, à Deo solùm sperandum, illumq; insuper exorandum, non modò, vt præterita peccata condonet, verùm etiam rogandum, vt futuris sua nos gratia eximat. Neminē, excepta Dei genitrice, fuisse sine peccato: libertatem arbitrij diuino auxilio roborandam: nullum deniq; veterum Patrum contraria docuisse, quod explicatis eorundem à Pelagio adductis testimonijs eruditè demonstrat. Hæc ibi Augustinus, qui tum primùm Pelagium hæretica docere cognouit: *Proposuit de gratia*, inquit, *quæstionem; id respondit, quod habebat in corde, definita quæstio est, non quam volebamus, sed vbi, quid sentiret, dubitabamus.*

Paulus Orosius Hispanus Augustini fama permotus Hipponem venerat, quò nonnullarum difficultatum solutionem impetraret. Ab Augustino vti sacratiori Christiani Orbis oraculo vndequaquè responsa petebantur, ac si illo loquente Deus occulta reuelaret. De his tantùm sermonem faciemus, quæ Pelagianæ historiæ congruent. Cum Syracusis Pelagij discipuli noua dogmata publicantes graues turbas darent, Hilarius quinque quæstiones sibi explicandas ad Augustinum è Sicilia transmiserat. Hic autem non minùs eruditam, quàm prolixam epistolam reposuit pluribus demonstrans, neminem in hac vita viuere posse sine peccato: liberum arbitrium absque gratiæ auxilio non posse mandata diuina seruare: damnari infantes sine baptismo ex hac vita migrantes: non teneri diuites, ad vniuersa bona pauperibus eroganda: neminem denique esse debere ad iurandum procliuem. Nondum erat id temporis Hilarius Episcopus, nam in epigraphe epistolæ inter Augustinianas 89. *filius* à S. Doctore nominatur. Anno verò 417. cum alteram ad eundem epistolam 94. Augustinus per Palladium misit, ad sacrum Syracusanæ Ecclesiæ thronum euectus fuerat, vocatur enim ab Augustino Frater, & Con-Sacerdos. Eodem ferè tempore cum Paulus, & Eutropius Episcopi Gallicani plurium hæresum commonitorium Augustino detulissent, libellum etiam eidem dederunt Pelagianis ratiunculis contextum, quem ex Sicilia acceperant, & Cælestij nomine

circumferebatur. Augustinus, cum nusquam nouos Pelagianorum motus intelligeret, ingens, ac iamdiu meditatum opus inchoarat, nempè expositionem Psalmorum, simulq; volumen de ciuitate Dei penè cœptum prosequebatur. Vix autem tres psalmos interpretatus fuerat, duosq; libros prioribus tribus de ciuitate Dei addiderat, cum ad Pelagianos stylum conuertere coactus est. Ex Epistola 102. ad Euodium.

Non conuenit inter Scriptores, à quonam Paulus Orosius ad Augustinum missus fuerit. Nonnulli missum putant ab Erote, & Lazaro Galliæ Episcopis, qui anno 415. Pelagium apud Palæstinos Episcopos accusarunt. Alij illius peregrinationis auctores faciunt Eutropium, & Paulum. Ita Baronius, & Biuarius, ille in annalibus ad annum 414. iste in comment. Chronici Flauij Dextri ad annum 400. Sed hanc quæstionem ipse Orosius tollit, qui in epistola ad Augustinum, quæ habetur tomo 6. ante librum aduersus Priscillianistas, & Origenistas, scribit: *Ad te per Deum missus sum, de te per eum spero, dum considero, qualiter actum est, quòd huc venirem. Agnosco cur venerim, sine voluntate, sine necessitate, sine consensu. De patria egressus sum, occulta quadam vi actus, donec in istius terræ litus allatus sum. Hic demum in eum resipui intellectum, quòd ad te venire mandabar; impudentem non iudices, si accipis confitentem.* Facilius sanè erat illis Auctoribus ista legere, quàm, à quibus Orosius missus fuerit, indagare. Ex his patet Chronologiæ Flauij Dextri anti-historia, inanisque pro eadem defendenda Biuarij labor; scribit enim Dexter anno 400. Orosium ab Episcopis Hispanis ad Synodum Africanam cum mandatis legatum. Audiatur ipse Augustinus hæc ad Euodium de Orosio scribens: *Ad nos ab vltima Hispania, id est ab Oceani litore solo sanctarum scripturarum ardore inflammatus aduenit.* Erat in animo Orosio, tradere S. Doctori commonitorium, seu consultationem de prauis Priscillianistarum, atq; Origenistarum sententijs, quibus Hispaniæ agitabantur, sed cum quotidie tantis occupationibus obrutum Augustinum videret, ne fesso nouos labores adderet, rem procrastinabat, cum Eutropius, & Paulus superuenere plurium Celestij ratiocinationum confutationem S. Doctorem rogaturi. Orosius quidem in eadem epistola testatur, illos Episcopos *commonitorium dedisse de aliquantis hæresibus*. Cum verò habeamus, Augustinum librum de perfectione iustitiæ ad Eutropium, & Paulum dedisse, in quo, vt petierant, Celestij sophismata dissoluit, neq; vllum aliud Augustinianum ad eosdem opus perscriptum legamus, hæc Celestij argumenta ad illud commonitorium referenda sunt. Librum igitur elucubrauit Augustinus, cuius hunc titulum legimus, *De perfectione iustitiæ.* In hoc volumine Celestij ratiocinationes diluit (sexdecim illæ numerantur) quibus probare hæreticus nitebatur, hominem solis ingenitis arbitrio viribus posse esse sine peccato. Augustinus verò constanter docet, vitari posse peccatum, si gratia Dei per Iesum Christum natura vitiata sanetur, quæ in tantum sana non est, in quantum id, quod faciendum est, aut cœcitate non videt, aut infirmitate non implet: Non esse opus liberis liberatore, sed seruis, vt eis dicat gratulatio libertatis: *Saluasti de necessitatibus animam meam.* Ipsa enim sanitas est vera libertas, quæ læsa non fuisset, si bona permansisset voluntas: Dei vnius esse, hominem facere, & reficere. Plura etiam postea exponit testimonia, quæ ex sacris literis Celestius opponebat, vt hominis voluntatem contra diuinam gratiam erigeret. Hunc librum de perfe-

Psal. 30.

perfectione iustitiæ inter illos, quos in libris Retractationum recensuit, Augustinus non numerauit, quòd inter epistolas reponendus sit, vt ex hoc initio eiusdem patet: *Sanctis fratribus, & Coepiscopis Eutropio, & Paulo Augustinus*. Eius tamen esse tres præcipui S. Augustini discipuli, ac defensores acerrimi testantur, Prosper in fine libri aduer. Collatorem, Fulgentius libro 1. ad Monimum capite 2. & Possidius in indice. Scriptum verò hoc ipso anno constat, nam Orosius, antequam discederet ex Africa, Paulum, & Eutropium S. Doctori commonitorium illud tradidisse in memorata epistola narrat.

Augustinus, vt Orosio morem gereret, eiusdem consultationi respondens Priscillianistarum, atque Origenistarum deliria summa perspicuitate, ac breuitate reiecit, ac librum assertione peccati originalis, veluti capitalem Pelagij errorem suffocaturus, conclusit. Orosius de origine animæ certius aliquid ab Augustino cognoscere desiderabat, sed ea in quæstione magnum illud ingenium perpetuò fluctuauit. Illam quidem è nihilo creatam citra dubium asseuerasset, sed in ea sententia peccati originalis traducem difficillimè explicari autumabat; diu verò hac dubitatione agitatus, solutionem, cui acquiesceret, desperans à Hieronymo rei difficilis intelligentiam petere decreuit. Quare Orosium monuit, vt Hieronymum adiret, originem animæ ab eodem intellecturus. Itaque prolixàm epistolam de origine animæ ad Hieronymum dedit, in qua omnes ea de re sententias examinat, quibusue in singulis difficultatibus prematur, exponit. Epistolam ijsdem omnino verbis finit, quibus opus ad Orosium conscriptum clauditur, hæc autem sunt: *Sed antequam sciam quænam earum potiùs eligenda sit, hoc me non temerè sentire profiteor, eam, quæ vera est, non aduersari robustissimæ, ac fundatissimæ fidei, qua Christi Ecclesia nec paruulos homines recentissimè natos à damnatione credit nisi per gratiam nominis Christi, quam in suis Sacramenti commendauit, posse liberari*. Quando verò Augustinus ad Orosium scribebat contra Priscillianum, iam eiusdem Orosij in Orientem iter decretum erat, nam cap. 12. sic Orosium alloquitur: *Quamuis autem desideratiuè rogem, votis ardentibus exoptem, & expectem, vt per te mihi Dominus huius rei auferat ignorantiam*, nempe de origine animæ.

Hic nobis probandum restat, Timasij, ac Iacobi conuersionem, atque hæc, quæ de Orosio diximus, hoc anno 414. contigisse, nam illa ad annum sequentem Iansenius refert. Augustinus epist. 102. ad Euodium recenset quæcunque illo anno, antequam eiusdem epistolam acciperet, literis mandarat, narrans se duos de ciuitate Dei libros scripsisse, quartum scilicet, & quintum: insuper trium psalmorum explicationem (quæ quidem volumina adueniente Quadragesima abs se inchoata testatur,) additque duos ad Hieronymum libros, tertiũ ad Orosium, *cui*, inquit, *vt ad Hieronymum quoque pergeret, persuasi*. Et postea: *Scripsi*, inquit, *etiam grandem quendam librum aduersus Pelagij hæresim cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Christi opinionem perniciosissimam ille persuaserat*. At Orosius mense Iulio anni sequentis erat Hierosolymæ, quod apertè constat ex ijs, quæ idem habet in apologia, vt mox dicemus. Quare hoc anno eos libros à S. Doctore elucubratos compertum sit. Puto autem Orosium Hippone soluisse hoc ipso anno, antequam Augustinus librum de natura, & gratia perfecisset, etenim secum illum in Asiam deportasset, vti epi-

 stolam

ſtolam illam ſatis prolixam ad Hilarium datam ad ipſum Hieronymum detu-lit. Adde Oroſium in conſeſſu Hieroſolymitano de libro de natura, & gratia dixiſſe: *Hoc Auguſtinus Epiſcopus ſcriptis ſuis, ſicut audiſtis ex horrait, hoc in ipſius nunc Pelagij ſcriptis ſua reſponſione condemnat*. Et Hieronymus, qui anno ſequenti ſcripſit libros Dialogorum, cum mentionem feciſſet trium S. Auguſtini librorum de peccatorum meritis, & remiſſione, ait Pelagium alloquens: *Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur*. Nempe librum de natura, & gratia; quæ quidem ab Oroſio intellexerat.

CAPVT VII.

Hieronymus libros dialogorum contra Pelagium ſcribit. Hæreticus Hieroſolymis à Ioanne Epiſcopo examinatur. Ianſenij hallucinatio notata. Oroſij apologia de libertate arbitrij defenditur.

Anno ccccxv. AVguſtinus anno 415. acri ſtudio, ac continuato labore Dauidicos pſalmos interpretabatur, quod opus anno ſuperiori inchoauerat. Quàm verò huic expoſitioni intentus incumberet ex his, quæ hac de re in epiſtola 102. ad Euodium ſcripſit, accipitur: *Ab his*, inquit, *me reuocari, & retardari irruentibus de tranſuerſo quibuslibet quæſtionibus nolo, ita vt nec libros de Trinitate, quos diu in manibus verſo, nondumque compleui, modò attendere velim*. At quoties in illa pſalmorum interpretatione argumentum poſcit, diuinam gratiam commendat, ac liberi arbitrij ſuperbiam comprimit, vt nec ſic à Pelagianis impugnandis auocari potuerit. Toto hoc anno in Oriente ſtylum morari neceſſe eſt, Pelagius enim vti hæreticus coram iudice non ſemel cauſam agere coactus, non vnum profundæ calliditatis argumentum dedit.

Hieronymus cum in epiſtola ad Cteſiphontem commodiùs ſe plura contra Pelagium ſcripturum ſpopondiſſet, crebra amicorum expoſtulatione prouocatus hoc anno libros dialogorum tres aduerſus Pelagium emiſit; Quò tamen illius verecundiæ parceret, Socratico more ex vtraque parte, quod diceretur, vel dici poſſet, exponens, Attici, & Critobuli nomina induxit ſecum inuicem diſceptantium, vt & Catholicorum ſententiæ, & aduerſariorum dicta exprimerentur maiori, qua fieri poſſet breuitate, ac claritate. Semel tantùm in procemio Pelagium, vt hæreſeos reſtauratorem nominauit: *Iouinianus*, ait, *cuius, ò Pelagi, à te nunc hæreſis ſuſcitatur, Romanam fidem me abſente turbauit*. Hinc Pelagius ſui ipſius gloria Hieronymum morderi, atque inuidia ſuccendi dictitabat, ad ſe ſcriptis exagitandum, quod tum ipſe Hieronymus in prologo huius operis, tum Auguſtinus lib. 2. con. Iulian. cap. 10. conteſtantur. Hoſce Dialogos paulò ante Synodum Dioſpolitanam, quæ hoc anno exeunte celebrata fuit, euulgauit, ſiquidem Oroſius in apologia, quam poſt Septembrem contra Pelagium emiſit, hæc habet de Hieronymo: *Similiter & in libro, quem nunc ſcribit, collata in modum dialogi altercatione, confutat*. Idemque Hieronymus reſpondens literis Auguſtini per Oroſium acceptis: *Certè*, ait, *in dialogo, quem nuper edidi, tuæ Beatitudinis, vt dignum fuerat, recordatus ſum*. Oroſius autem menſe Decembri iter in Africam maturabat, vt dicemus, atque initio ſtatim anni in Africam nauigauit. Vnde minùs exactè Baronius ſcribit, Hieronymum poſt Syno-

Synodum Diospolitanā dialogos publicasse. De his Hieronymi libris testatur Iulianus, Augustinum scripsisse Alexandriam: *Pelagium Scripturarum ab eo oppressum molibus arbitrium liberum vindicare non posse*. Libro 4. oper. imperf. cap. 87. Suspicor eam S. Doctoris epistolam datam fuisse ad Cyrillum. Porrò in his libris toto Scripturarum sacrarum campo Pelagianos insequitur, diuinam gratiam commendans, atque vanam hæreticorum apathiam iugulans. De peccato originali suam tantùm in fine libri tertij sententiam posuit dicens, de illo argumento Augustinum scripsisse, vnde nouo sanè labori supersedendum arbitrabatur, ne sibi illud Horatij obiectaretur, *In syluam ne ligna feras*: aut enim dicturum se, inquit, eadem, quæ Augustinus, ex superfluo, aut si noua, à clarissimo ingenio occupata esse meliora. Quibus ad Augustinensium voluminum commendationem nihil afferri potest illustrius. Illa tamen fuere primæ veluti Augustini contra Pelagianos velitationes, libris enim, quos S. Doctor postea contra Iulianum emisit, idem veluti triarijs decertasse dicendus est, siquidem anteriora volumina siue vim argumentorum, siue doctrinæ subtilitatem spectes, longo superant interuallo. Hinc Hieronymus, licèt diu superstes fuerit, ac suos hosce dialogos à Pelagio impugnatos videret, silentium seruauit, vno tonante ex Africa in Pelagianos Augustino. Immò cum hic scripsisset Hieronymo, an respondisset Anniani obiectionibus, quibus scripta ad Ctesiphontem epistola oppugnabatur, rescripsit Augustino: *Si autem Dominus vitam tribuerit, & notariorum habuerimus copiam, paucis lucubratiunculis respondebimus, non vt conuincamus hæresim emortuam, sed vt imperitiam, atque blasphemiam eius nostris sermonibus confutemus. Meliusque hoc faceret Sanctitas vestra, ne compellamur contra hæreticum nostra laudare*. Epist. 24. apud Aug. Nullam tamen responsionem elucubrauit, sed intra Bethlehemiticæ rupis silentia sese continens, veluti intra castra emeritæ militiæ miles Augustinianæ contra Pelagianos pugnæ spectator vsque ad obitum fuit, nouis subinde literis Augustino victorias gratulatus. Posthac vnus Augustinus Catholicam fidem contra nouos illos Dogmatistas tutatus est. Nam licèt in Africa summa in æstimatione ob sanctitatis, ac doctrinæ famam esset Aurelius Carthaginensium Antistes, ac totius Africæ Primas, hic tamen præsente Carthagine Augustino silebat, vnusque Hipponensis Episcopus ad populum declamabat, quod ex sermone 14. de verbis Apostoli supra ostendimus, & ipsemet Augustinus modestissimus vir his fatetur in prologo Retractationum: *Tantumque mihi tributum est, vt vbicunque me præsente loqui opus esset ad populum, rarissimè tacere, atque alios audire permitterer*. Sed de his aliàs.

Cum Orosius in Asiam appulisset, Hieronymum statim adijt, cuncta quæ Carthagine contra Celestium peracta fuerant, exponens, libros etiam de peccatorum meritis, & remissione ab Augustino contra Pelagium elucubratos prodidit, literasque exhibuit, quas S. Doctor nuper ad Hilarium in Siciliam miserat. Hæc vbi à Hieronymi amicis per Palæstinam vulgata sunt, Pelagij fides in suspicionem vocata est, neque enim viri cordatiores sibi persuadere poterant, Hieronymum, & Augustinum, quos veluti Christianæ Reipublicæ Consules Catholicus Orbis suspiciebat, Pelagium impugnandum suscepisse vera edocentem. Ioannes Hierosolymitanus, quòd Pelagium Catholicum credebat, eius enim sententias de cute tantùm nouerat, ægrè ferebat hæc

passim

passim de amicissimo sibi homine spargi, cùm tamen peiùs in dies audire illum post Orosij aduentum ad Palæstinos animaduerteret, ne suborta dissidia latiùs propagarentur, pluribus Hieronymo, multis etiam Pelagio adstipulantibus, coram toto clero Hierosolymitano iudicio agere decreuit, placuitque Orosium acciri Hierosolymam, qui è vestigio aduenit. Ioannes coacta vrbana Synodo Orosium rogat, quæ in Africa aduersus Celestium gesta sint, edisserat. Ille dudum Celestium Carthagine ab Aurelio, alijsq; Episcopis damnatum respondit, atq; ex Africa aufugisse. Se verò discedente Augustinum Pelagij librum ab huius discipulis ad eundem missum confutare, habere secum eiusdem Hipponensis Episcopi epistolam, quam nuper in Siciliam ad nouos hæreticorum conatus compescendos destinauerat, quam quidem epistolam illis iubentibus legit. Accersitus inde in consessum Pelagius interrogatur, doceret-ne ea, quæ Augustinus in epistola ad Hilarium confutaraт. Ille, vt erat impudentissimus, ac tunc subinfenso in Augustinum animo, respondit; *Ecquis est mihi Augustinus?* Cum verò vniuersi conclamassent, blasphemasse in Episcopum, cuius industria hæresum monstris suffocatis toti Africæ expetitæ diu pacis dies affulserat, expellendumq; vt hæreticum non modò ab illo conuentu, verùm etiam ab Ecclesia; Ioannes sui auctoritate interposita iudicio rem decerni imperauit, & ne Pelagio quicquam rursus iniuriæ in Augustinum excideret, esse se Augustinum dixit, liberè suam sententiam exponeret, rogauitq; Orosium promeret, si quæ Pelagio obijcienda arbitraretur. Ille docere Pelagium dixit, posse hominem esse sine peccato, & mandata Dei facilè custodire, si velit. Hæc quidem fassus Pelagius, cum tamen id non absque Dei gratia fieri posse asseueraret, non leuis confusio exorta est. Instabat Ioannes Orosio, ageret accusatorem, se tunc Iudicem futurum, cui Orosius: *Nos accusatores huius non sumus, sed quid Fratres tui Patres nostri senserint, & decreuerint super hac hæresi, quam nunc Laicus vulgò prædicat, intimamus.* Ioannes, cum præmisisset, Zachariam, & Elisabeth pronunciatos esse iustos, diuinam tamen gratiam ad vitæ sanctitatem seruandam pernecessariam esse tribus sacrarum literarum testimonijs comprobauit. Illo turbabatur Orosius, quòd Ioannes olim Coryphæus, fuerat Origenianæ scholæ, quæ apathiam, seu impeccantiã, defendebat, atq; eò quæ de Zacharia, & Elisabeth dixerat, referebat: *Quod quidem*, inquit, *ab Origene dictum, ab eo proferri compluribus nobis notum erat.* At Pelagium ex Origene suam doctrinam mutuasse, nulli dubium erat. Accedebat quòd Orosio cum Græcis per interpretem loquendum erat, quem Pelagianæ fidei esse cognouerant Posserius, Auitus, ac Dominus ex duce, qui sæpè vel prauè interpretantem, vel plura supprimentem, vel alia ex alijs suggerentem confutauerant. Erat Auitus Presbyter Bracarensis ex Idatio in Chronico. Quare cum plura hinc inde dicta fuissent, nihil de Pelagio iudicatum est, decretumque, rem integram ad Innocentium Pontificem deferri, in quam sententiam omnes pedibus iuere. Hic consessus habitus est Hierosolymæ exeunte Iulio; nam Orosius testatur se pòst septem, & quadraginta dies Hierosolymam redijsse prima encæniorum die. Hoc festum verò ob dedicationem Martyrij celeberrimi templi à Constantino Magno extructi ea in vrbe agebatur die 14. Septembris, de quo hæc recitat Nicephorus lib. 8. cap. 50. *Erat is decimus quartus mensis Septembris dies, qui ab eo tempore in Ecclesia Hierosoly-*

rosolymitana quot annis publicè ab omnibus festus, & celebris agitatus est octo ex ordine diebus conuentibus celebrandis, quibus diebus ex omni terrarum Orbe homines eò conueniunt, & ad festos conuentus concurrunt, arcana sacra peracturi, & loca Sancta cognituri. De Martyrij consecratione latè agit Eusebius lib. 4. de vita Constantini, & ex eo Baronius ad annum 335.

Pelagius, eiusque satellites Ioannem conuenientes plura in Orosium, qui nouum Pelagio periculum molitus fuerat, congerebant, tandemque in eam sententiam eundem traxerunt, vt crederet, Orosium asserere, nec per Dei gratiam homines esse posse sine peccato. Hinc cum prima solemnitatis die Orosius Ioanni sacra peracturo adstitisset, acriter ab eodem vti hæreticæ doctrinæ assertor repulsus grauem ignominiam tulit. Ille verò quò se defenderet, obiectamque hæreseos notam à se procul excuteret, paucos intra dies apologiam edidit de libertate arbitrij inscriptam, in qua gestis in Hierosolymitano consessu enarratis, sui defensionem prosecutus in vnum Pelagium inuehitur, eiusque epistolam ad Demetriadem nuperrimè datam primus omnium euentilat, modestè semper de Ioanne locutus, vt dixerit: *Concedendum est magis, vt interpres errasse dicendo, quàm Episcopus audiendo finxisse videatur.* Totam eam stropham in subdolam interpretis fidem deuoluit.

Hic Hierosolymitanus consessus coram Ioanne, ac cuncta, quæ ex Orosio hucusque diximus, non modò in dubium vocantur, sed à nonnullis Auctor apologiæ non Orosius, sed hæreticus quis Nouatianus asseritur, quod Wistellius Carmelita tomo 2. Vindiciarum lib. 3. sect. 5. tradit, nec dissentit Lezana tomo 3. Annal. Carmelit. ad annum 415. Baronius nec verbum quidem habet de hoc Pelagij examine à Ioanne peracto. Iansenius mentitorem quendam illam apologiam Orosio suppofuisse fidenter pronunciat; timetq; vir eruditus Aloysius Torellus tomo 1. sæculorum Augustin. ad annum 415. num. 7. integram fidem inter tantam contradictorum turbam præstare. Mirum quomodò in re certissima Scriptores celeberrimi falli, ac fallere potuerint. Etenim cuncta, quæ Orosius in illa apologia narrat, repetit quoque S. Augustinus in libro de gestis Pelagij, quæ sanè nisi ab Orosio accepisse credendus est. Omitto hic omnia, quæ ibi narrantur, optimè rei veritati ita congruere, vt nisi ab eorum temporum Scriptore, & gesta Pelagianorum optimè callente dici potuerint. Ibi enim libri eò vsque à S. Augustino editi recensentur, Timasij, ac Iacobi conuersio, libriq; Pelagiani evulgatio proditur; insuper narratur, Celestium ab Aurelio Carthagine damnatum aufugisse, Hieronymum id temporis libros dialogorum elucubrasse, Pelagium nuper ad Demetriadem scripsisse, recitatis ad verbum pluribus eiusdem epistolæ versibus; fit mentio ibidem encæniorum, quæ quot annis Hierosolymæ celebrabantur, nihil in eadem apologia traditur de Synodo Diospolitana exeunte postea anno coacta, quæ cuncta, aliaue, si attentiùs considerata fuissent, Orosij apologia haud in dubium venisset, etiamsi de hoc Pelagij examine S. Augustinus siluisset.

Iansenius hallucinatus est, existimans hunc consessum, de quo Orosius scribit, esse Synodum Diospoli habitam, cuius gesta cum ex S. Augustino habeamus, atq; Orosium ibi minimè adfuisse S. Doctor testetur, fieri nequit, inquit Auctor ille, vera esse, quæ de se Orosius in memorata apologia narrat. Verùm Orosius scribit, se in consessu coram Ioanne fuisse Diospoli, non

Hierosolymæ: *Latebam ergo*, ait, *in Bethlehem traditus à Patre Augustino, vt timorem Domini discerem sedens ad pedes Hieronymi, inde Hierusalem uobis accersentibus uocatus adueni, dein in conuentu uestro unà uobiscum Ioanne Episcopo præcipiente consedi*. Huius verò primi examinis, quod Pelagius hoc anno coram Ioanne Hierosolymitano subijt, præter Orosium testis est Augustinus lib. de gest. Pelag. cap. 14. 15. 16. 17. & 30. Quæ legens Iansenius putauit, intelligenda esse de Synodo coacta Diospoli, quæ abhinc quinque mensibus, nempe ad finem anni habita est. Audiatur Augustinus cap. 14. *Etiam hoc visus est testimonio S. Ioannes Hierosolymitanæ Antistes Ecclesiæ, sicut interrogatus, quæ apud illum ante iudicium* Diospolitanum *gesta fuerant, Coepiscopis nostris, qui simul in illo iudicio præsidebant, ipse narrauit*. Item: *Ait enim, tunc quibusdam susurrantibus, & dicentibus, quòd sine Dei gratia diceret Pelagius, posse hominem perfici, idest, quod superius dixerat, esse posse hominem sine peccato, culpam, inquit, super hoc etiam intuli, quia & Apostolus multùm laborans sed non secundùm suam virtutem, sed secundùm Dei gratiam dixit* &c. & cap. 15. *Hæc narrauit Episcopus Ioannes audiente Pelagio, qui posset honorificè dicere, fallitur sanctitas tua, non benè meministi &c.* Vides à Ioanne gesta nonnulla fuisse ante iudicium Palæstinum? Quòd autem hæc paulò ante Synodum peracta sint, audi eundem cap. 17. *Sed si fortè*, loquitur de Pelagio, *illud iam dudum à Sancto Ioanne narratum cogitare, vel meminisse non potuit, recentissimam suam responsionem reciperet, & quæ paulò ante de Celestio sibi obiecta anathematizauerit, aduerteret*. Ioannem verò amarulento fuisse in Orosium animo, patet ex ijs, quæ de ipsomet absente idem retulit postea Diospoli in Synodo. Eundem etiam ab interprete deceptum tradit idem Augustinus cap. 16. hæc scribens: *Nam quidquid dixit Ioannes Episcopus de absentibus Fratribus nostris, siue Coepiscopis Erote, & Lazaro, siue de Presbytero Orosio, siue de alijs, quorum ibi non sunt nomina expressa*, nempe Auito, Passerio, ac Domino ex duce, *credo quòd intelligat ad eorum præiudicium non valere; Si enim præsentes essent, possent eum fortasse, absit vt dicam, conuincere de mendacio, sed fortè commemorare, quòd fortè fuisset oblitus, aut in quo eum fefellerit latinus interpres*. Quibus apertè confirmantur, quæ de Ioanne in apologia Orosius narrat.

Cæterùm huic apologiæ nonnulla assuta leguntur desumpta ex libro Augustiniano de natura, & gratia, adeòque imperitè, vt hæc inibi scribantur: *In libris, quos ad Marcellinum scripsi, sicut potui, explicare curaui*. Cum Marcellinus occisus fuerit, antequam Orosius in Africam appelleret, & Augustinus librum de natura, & gratia elucubrauerit profectò paulò ante in Palæstinam Orosio, vti ex epist. 102. ad Euodium patet. Quare si Orosianæ apologiæ infarta eximantur, integrum suo authori opus adscribetur. Legatur Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 7. vbi capita designat, quæ librariorum vitio in memoratam apologiam irrepserunt. Hic liber vulgò inscribitur apologia de libertate arbitrij, cum tamen ibidem Orosius se potius, ac diuinam gratiam defendat contra Pelagium, qui pro libertate arbitrij supra gratiam erigenda decertabat. Et quidem alium titulum ab Orosio in apologetico inscriptum facilè suspicor, sed de hoc alij iudicent.

CA-

CAPVT VIII.

Pelagius in Synodo Diospolitana subdolè absolutionem suffuratus in Hieronymum scriptis, atque iniurijs debacchatur.

INterea Eros, ac Lazarus Episcopi Gallicani suis ab Ecclesijs pulsi, cum Apostolicam Sedem vtriusque depositionem ratam haberet, in Orientem transfretarant, vt illius regionis Antistitum suffragia corrogarent; vbi verò in Palęstinam venientes Pelagij conatus intellexere, de Orthodoxa pietate, ac religione solliciti libellum contra eundem hereticum, eiusque socium Celestium Eulogio Cęsareensi Palęstinorum Primati dederunt, à quo Synodus etiam indicta fuit Liddę, quę id temporis Diospolis dicebatur. Quatuordecim illuc Episcopi conuenere, quorum nomina exhibet Augustinus lib. 1. con. Iul. cap. 5. nempe Eulogius Synodi Pręses, Ioannes Hierosolymitanus, Ammonianus, Porphyrius, Eutonius, Porphyrius, Fidus, Zosimus, Zoboënus, Nimphidius, Chromatius, Iouinus, Eleutherius, & Clematius. Accitus est ad Synodum Pelagius, Eros verò, ac Lazarus propter vnius ęgritudinem non interfuere, absuit etiam Orosius, qui iter in Africam parabat. Errores vnus & triginta Pelagio à Patribus ex accusatorum libello obiecti sunt, quos fusiùs recitat Augustinus in libro de gestis Pelagij. Cum verò nullus ex aduerso accusator instaret, facili negotio Hæreticus Synodo imposuit, nam cum eiusdem liber latino sermone contextus per interpretem Græcis iudicibus exponeretur, & ipse Pelagius Græcè interloqueretur, eiusdem hæreses quibusdam ab ipso verborum circumlocutionibus vestitæ non adeo deformes Patribus visæ sunt, vt Pelagius publico anathemati subijciendus iudicaretur. Subdolas illius artes paucis perstringit Innocentius Papa in epistola ad Africanos, quæ 96. est apud Augustinum. *Obiecta*, inquit, *partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo tota obscuritate confudit, aliqua magis falsis argumentis, quàm vera ratione, vt ad tempus poterat videri, purgauit negando, alia falsa interpretatione vertendo.* Tantò enim, vt ait Augustinus, iudices fefellit occultiùs, quantò exposuit illa versutiùs; Damnauit enim Pelagius dicentes, Adam sibi soli, & non generi humano suo peccato nocuisse, at versipellis vulpecula cæteris Adamū obfuisse non transfusione, sed exemplo delicti sentiebat. Item illos reiecit, qui dicerent, infantes in eo statu esse, in quo fuerat Adam ante peccatum, quòd ille præcepti capax fuerit, isti non sint, non verò, quòd dicerent, infantes esse innocentes, sicut fuit Adam ante peccatum. Hęc posuimus ex Augustino lib. 1. con. Iul. cap. 5. vt vnam, vel alteram Pelagianæ versutiæ lineam monstraremus. Ille quidem hac nobili fidei Catholicæ professione iudices sibi fauentes reddidit: *Iterum dico, quia hæc, & secundum ipsorum testimonium, non sunt mea, pro quibus, vt dixi, satisfactionem non debeo. Quæ verò mea esse confessus sum, hæc recta esse affirmo; Quæ autem dixi, non esse mea, secundum iudicium Sanctæ Ecclesiæ reprobo, anathema dicens omni contrauenienti, & contradicenti Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ doctrinis; Ego enim in vnius substantiæ Trinitatem credo, & omnia secundum doctrinam Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, si quis verò alia ab hac sapit, anathema sit.* Qua sanè recti dogmatis protestatione, vt Synodo

videbatur, apertissima hanc absolutionem dolosè ab eadem impetrauit: *Nunc quoniam satisfactum est nobis prosecutionibus præsentis Pelagij Monachi, qui quidem pijs doctrinis consentit, contraria verò Ecclesiæ fidei reprobat, & anathematizat, communionis Ecclesiasticæ eum esse, & Catholicæ confitemur.* Apud Aug. lib. de gestis Pelagij cap. 19. & 20. Satis neruosè in hasce Pelagij præstigias, quibus illusit Palęstinis Episcopis, inuehitur Augustinus lib. de pec. orig. cap. 16. *Quando tibi*, inquit, *illa damnanda obijciebantur, non ea Catholici Episcopi sic intelligebant, ideo cum illa damnares, Catholicum te esse credebant. Propterea ergo, quod te illi sapere existimabant, absoluendum fuit, quod verò tu sapiebas, damnandum fuit. Non ergo tu absolutus es, qui damnanda tenuisti, sed illud absolutum est, quod tenere debuisti. Vt autem tu absolutus putareris, creditus es sentire laudanda, cum te Iudices non intelligerent, occultare damnanda.* Et sanè adeo ambiguis verbis, subdolis sententijs, & aptis in speciem verborum restrictionibus vsus est Pelagius, vt Augustinus illius Synodi gesta recensens dixerit: *Quod & nobis* nempe decipi, *forsitan contigisset, si cum eis in illo iudicio sedissemus.* Illud autem in hac Synodo, quod summæ Augustino gloriæ vertitur, notandum venit, vnius S. Patris epistolam ad Hilarium iterum Pelagio obiectam fuisse, quod ipse S. Doctor his verbis testatum reliquit lib. de pec. orig. cap. 10. *Synodus dixit. Quoniam Sanctus Augustinus Episcopus aduersus discipulos eius in Sicilia respondit Hilario ad subiecta capita scribens librum, in quo continentur: Posse hominem sine peccato esse, si velit &c.* Ita Augustinus, licet longè in Africa tam procul à Palęstina constitutus, Pelagium scriptis persequebatur, Sanctorum Patrum Concilijs arma in hæreticos procudebat, & absens grauissimarum difficultatum Iudex sententiam dabat, cum ad eius doctrinæ amussim Pelagianorum sententia exigeretur; Non epistolam ad Ctesiphontem, non Hieronymianos dialogos Patres hæretico obiecerunt, sed vnam Augustini epistolam, vt euidens sit, in Pelagiana causa plus vni Augustino, quàm cæteris Patribus tribuendum, de qua re alibi ex professo sermo redibit. At Pelagius, quò obiectæ Augustini ad Hilarium epistolæ vim declinaret, literas ab Augustino ad se datas, quarum exemplum supra datum est, protulit, vt ex earumdem commercio, & se pluris Augustinum facere, seque vicissim plurimi fieri ab Augustino persuaderet, aceruum etiam aliarum epistolarum, quas à pluribus Episcopis acceperat, in fidei suæ testimonium legendas exhibuit. *Quid enim ei prosunt*, inquit Augustinus, *tantæ eius laudes in epistolis Episcoporum, quas pro se commemorandas, vel etiam legendas, vel etiam allegandas putauit?* lib. de gest. Pelag. cap. 25. Cæterum tantùm abest, vt in hac Synodo absolutus fuerit Pelagius, vt potius suo semet ore damnarit, quod frequenter Pelagianis exprobat Augustinus, immò inter reliquos Patres, quorum testimonijs Pelagianorum dogma confutat, quatuordecim illos Diospoli congregatos recenset, eosque nominat lib. 1. con. Iul. cap. 5. & 7. *Ac per hoc*, inquiens cap. 5. *Orientales vos iudices damnent, à quibus Pelagius damnari timens eos, qui sentiunt ista, damnauit, cum eis, quos damnauit, profectò damnandus, quia id, quod negauit ore, corde seruauit.*

Hieronymus in epistola 24. inter Augustinianas scribit, Annianum quendam Diaconum in hoc concilio Pelagij partes acerrimè propugnasse, quinam verò ille fuerit, inter Scriptores non conuenit, nos plura de illo dicemus cap. 17. Hunc quidem exitum habuit Synodus Diospolitana, in qua Pelagius Pa-

tribus fucum fecit; vnde Hieronymus in laudata epistola *miserabilem Synodum* eandem appellauit. At Augustinus passim Episcopos illos excusat, audiatur cap. 21. de gestis Pelagij: *Neque hoc dicens iudicum arguo vel negligentiam, vel conniuentiam, vel, quod ab eis longè abhorrere certissimum est, impiorum dogmatum conscientiam, sed eorum iudicio pro merito approbato, atque laudato, Pelagius tamen apud eos, quibus ampliùs, certiùsque notus est, non mihi videtur esse purgatus.* Plura etiam de his habet lib. 1. con. Iul. cap. 5. Sanctus Prosper initio poematis contra Ingratos hæc de laudata Synodo canit.

——— non segnior inde Orientis
Rectorum cura emicuit: captumque nefandi
Dogmatis authorem constrinxit lege benigna
Commentum damnare suum, nisi corpore Christi
Abiungi, & sancto mallet grege dissociari.
Lene quidem hoc, nimiùmque malos tolerasse videtur
Iudicium: Sed sancta fides examine in illo
Vicit oborturam diro de semine prolem.
Prospectum namque est, diuino & munere cautum,
Vt licet instantem declinans bestia pœnam,
Perfidiæ secum sensus tenuisset eosdem,
Ipsa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens sobolem, quam protulit ore.

Meminit huius Synodi Photius cod. LIV. Errauit verò Sethus Caluisius, scribens in sua chronologia ad annum 415. Pelagium in hac Synodo hæreseos conuictum, ac pœnitudine ductum eandem eiurasse, atque ad Catholicorum partes accessisse; etenim Hæresiarcha *id, quod negauit ore, corde seruauit; nam quod verbis eius anathematizatur, in literis eius inuenitur.* Verba sunt Augustini in laudato libro contra Iulianum.

Hanc Synodum exeunte hoc anno celebratam fuisse ex Luciani Presbyteri epistola de inuentione corporis S. Stephani apertè constat. Scribit enim feria VI. Tertio Nonas Decembris consulatu Honorij X. Theodosij VI. Augg. sibi per somnium Protomartyris reliquias reuelatas, iterumque feria sexta sequenti id sibi contigisse. Quod cum *in tertia septimana eadem die, & hora* accidisset, Hierosolymam se contulit rem Ioanni Episcopo manifestaturus, à quo sepulchri locum quærere iussus fuit, quod cum inuenisset, *statim*, inquit, *renunciaui Episcopo, cum esset in Lidda, quæ est Diospolis, Synodum agens, qui assumpsit secum duos alios Episcopos Eleutherium de Sebaste, & Eleutherium de Hiericho*, à quibus VII. Kal. Ianuarias Sacræ Stephani exuuiæ summa cum pompa aliò translatæ sunt. Ex his colligitur, Synodum memoratam celebratam fuisse intra decimam octauam diem & vigesimam quintam Decembris. Quòd verò duo Eleutherij à Luciano memorantur, & vnus tantum Eleutherius nominetur inter Synodi Patres ab Augustino, & alter ab eodem Eutonius dicatur, alterutri codici errorem irrepsisse certum est. Orosius id temporis reditum in Africam ad Augustinum adornabat, qua occasione Auitus, qui Hierosolymæ contra Pelagium Orosio fauorem præstiterat, per hunc ipsum eiusdem S. Martyris reliquiarum fragmenta ad Episcopum Bracarensem misit, vt ex eiusdem Auiti epistola patet, quam Baronius suis annalibus inseruit. Mirum autem

dictu, quanto mœrore perculsi sint Eros, & Lazarus, qui inanem operam se posuisse cognoscerent, Pelagio per dolum absoluto. Sed animum minimè despondentes literas per eundem Orosium ad Africanos Episcopos misere, quos Palæstinæ Synodi gesta perdocebant.

Anno cccxvi. Interea Anno 416. Pelagius datis ad amicos literis approbatam suam ipsius sententiam ab Episcopis Diospoli gloriabatur: *Quatuordecim*, inquit, *Episcoporum sententia definitio nostra comprobata est, qua diximus, posse hominem sine peccato esse, et Dei mandata facilè custodire, si velit. Quæ sententia contradictionis os confusione perfudit, et omnem in malum conspirantem societatem ab inuicem separauit.* Apud Aug. cap. 30. de gestis Pelagij. Illud autem in primis curauit, ne gesta eiusdem Synodi tam properè publicarentur, neuè Romam ad Innocentium transmitterentur. Quare Augustinus nouas hasce Hæresiarchæ versutias increpans: *Et tamen*, inquit, *epistola carnalis ventositatis, et elationis volat, et gestorum tarditate procurata celeritate præcedens in manus hominum præuolat.* Lib. de gest. Pel. cap. 30. Cum verò ab vno sibi Augustino timeret, cuius vim in quatuor contra se editis libris nimiùm expertus erat, breuissimum quidem suæ defensionis Synodo adprobatæ exemplum per ciuem Hipponensem ad eundem Antistitem transmisit.

At Hæresiarcha illa victoria tumidus vniuersum in Hieronymum amarulenti animi virus euomuit stylo, gladioque eundem persecutus. Quidam perditorum cuneus Hæretico impensiùs fauens religiosos viros, ac fœminas, quarum curam Hieronymus gerebat, aggressus Diaconum interemit, facibusque admotis Monasteria incendit. Hieronymus, vt ait Augustinus in fine libri de gestis Pelagij, vix in turrim munitiorem arrepta fuga vitæ consuluit. Ob hæc acriter negligentiæ, vel conniuentiæ Ioannes Hierosolymitanus ab Innocentio Pontifice repræhensus est; quæ cum laudatus Augustinus retulisset, *expectandum*, inquit, *quid illic fratres nostri Episcopi de his tantis malis agendum existiment, quibus eos dissimulari posse quis credat?* Sed & scriptis in Hieronymum idem infremuit; nam libros dialogorum à S. Doctore scriptos editis quatuor de libero arbitrio libellis confutare conatus fuit. Hos verò libros contra Hieronymi volumina à Pelagio editos fuisse ex Iuliani verbis colligo, qui libro 4. oper. imperf. cap. 87. apud Augustinum hæc habet: *Verùm illi operi à Catholico viro*, Pelagio, *qui pulsatus fuerat, obuiatum est.* At nullum aliud opus à Pelagio postea scriptum fuisse, testis est S. Augustinus in lib. de grat. Christi à cap. 35. & seq. De his quoque libris scribit Innocentio idem Pelagius: *Legant etiam recens meum opusculum, quod pro libero nuper arbitrio edere compulsi sumus, et agnoscent, quam iniquè nos negatione gratiæ infamare gestierint.* Apud August. ibidem c. 41. Hos verò libros editos post Synodum Diospolitanam, nempe hoc anno 416. testatur S. Augustinus hæc scribens lib. de pec. orig. cap. 14. *In eisdem quippe libris et contra peccati ex Adam in paruulos transitum loquitur, et de gestis Palæstinæ Synodi gloriatur, vbi eos, qui sic tenent, veraciter damnaße putatus est, et absolutionem suam fallendo furatus est.* Sed novus ex Asia Pelagianus nos in Ciliciam vocat, interim Orosio Sancti Stephani reliquias ex Asia in Africam deferente, de quo paulò post iterum sermo redibit.

CAPVT IX.

Theodorus Episcopus Mopsuestiæ pro Pelagio contra Hieronymi dialogos scribit. Eiusdem librorum fragmenta contra Augustinum pro originali peccato eliminando ex Codice MS. Vaticano referuntur.

NOvum Pelagianum exhibeo, & eum quidem, cui ob sacræ, ac profanæ eruditionis copiam cæteri Pelagiani superborũ ingeniorum fasces submittant, immò nec eadem cum illo die nominentur. Florebat tunc in Oriente Theodorus Episcopus, quem vniuersi illius ætatis Patres ob eximiam doctrinæ famam veluti oraculum suspiciebant, qui cum viuens acerrimè Pelagianos defenderit, ac mortuus graues postea turbas Ecclesiæ dederit, vt altero volumine dicturi sumus, paucis hic nobis describendus venit, cum præsertim Baronius, Iansenius, Vossius, Vsserius, & alij, qui Pelagianarum rerum historiam diligentissimè concinnarunt, insignem hunc Pelagianum non cognouerint, quodve magis mirum videtur, nec ipse Photius rei totius scriptor id obseruauerit. Patria illi fuit Antiochia; etenim in Synodo Mopsuestena anno 550. iussu Iustiniani Imperatoris celebrata, vt refertur collat. 5. Synodi V. cum seniores quique interrogarentur, num Theodori Episcopi nomen sacris diptychis insertum quandoque legissent, respondit Anatholius principalis: *Theodorum veterem Antiochenum nostræ ciuitatis Episcopum nescio in sacris diptychis recitari*. Vnà cum Ioanne Chrysostomo Libanij celeberrimi apud Antiochenos sophistæ, atque Andragathij Philosophi auditor fuit. Dein forenses causas aggressus verba clientibus vendidit, ac tribunalibus inseruiuit. Cum verò Chrysostomus foro relicto monachum induisset, hoc ipsum Theodoro supra cæteros amicissimo persuasit. *Erat Theodorus*, inquit Sozomenus lib. 8. cap. 2. *& sacrorum librorum, & aliarum disciplinarum, Rhetorum, ac Philosophorum sufficienter gnarus, & initio quidem, vbi incidisset in diuinas leges, & cum sacris viris conuersaretur, illud vitæ genus approbauit, & vrbicam conuersationem damnauit*. Verùm paulò post monasticæ disciplinæ pertæsus vrbem, ac forum repetijt, & solitariæ vitæ osor nuptias apparauit. At Ioannes Chrysostomus his probè cognitis epistolam ad Theodorum misit, *& phrasi, & sensibus diuiniorem, quàm mens humana capere queat, qua ille lecta resipuit, ac rursus relictis facultatibus, & abdicatis nuptijs, consilijs Ioannis acquiescendo seruatus est, & ad philosophicam vitam reuersus*. Verba sunt laudati Sozomeni. His similia recitat etiam Socrates lib. 6. cap. 3. Qui narrant Theodorum ad meliorem frugem reuersum Carterio, ac Diodoro Magistris sacrarum literarum scientiam breui ita assecutum, vt vniuersos in sui admirationem traxerit.

Diodorus interim ad Tarsensem Ecclesiam in Cilicia euectus fuit, qui anno 381. Synodum Constantinopolitanam subscripsit, itemque Antiochenam sub Meletio, vt patet ex literis Damasi ab Holstenio collectis, & ab Eminentissimo Francisco Barberino sacræ eruditionis studiosissimo Principe publicatis. Mortuo Olympio Episcopo Mopsuestiæ, qui vnà cum Diodoro Concilio laudato apud regiam vrbem interfuit, Theodorus Antiochenus illius vrbis sacris præpositus fuit, seditque quartus à Protogene eiusdem sedis Episco-

Episcopo. Mopsuestia celebris vrbs erat in secunda Cilicia, *vatis domicilium Mopsi* ex Ammiano Marcellino lib. 19. vbi inter tres illius prouinciæ vrbes insigniores eandem nominat. Plinius lib. 5. cap. 27. describens Ciliciæ oppida ait: *Mopsos liberum Pyramo impositum*. Procopius etiam lib. 5. de ædificijs Iustiniani Mopsuestiam Pyramo allui scribit. Straboni lib. 15. dicitur Μόψου ἑστία, *quasi lares Mopsi diceres*, inseruit latino textui interpres Casaubonus, ἑστία enim lares significat. S. Hieronymus in epitaphio Nepotiani cum Plinio Mopsum appellauit, loquens enim de morte Constantij Imperatoris Ariani ait: *In Mopsi viculo moriens magno dolore hosti reliquit imperium*. Erat hic viculus in agro Mopsuesteno aquis vndique scaturientibus irriguus ad radices Tauri montis, vnde Mopsicrinas, vel Mopsicrenæ nomen loco impositum, vt videre est in Chronicis Hieronymi, & Idatij ad consulatum Tauri, & Florentij. Socrates in fine lib. 2. & Sozomenus lib. 5. cap. 1. scribunt Constantium obijsse *ad fontes Mopsi*, nam Græci fontes κρήνας appellant. Chronicon Alexandrinum ait: *Constantius initio IV. Indictionis denunciatis sibi Iuliani Cæsaris insidijs concitus à Tarso Ciliciæ ad Mopsi fontes veniens &c. moritur*. Eusebius anno DCCCXXXV. edit. Scaligeri in Chronico ait: *Mopsus regnauit in Cilicia, à quo Mopsicrene, & Mopsijstia*, vt planè distincta veluti loca recenseat; quæ miramur Henricum Valesium in notis ad lib. 21. Ammiani non obseruasse. Pelagius II. Papa Mopsuestiam *ignobilem locum* nuncupauit in epist. 3. ad Episcopos Histriæ, verba damus in dissert. hist. de Synodo V. cap. 11. quæ quidem intelligenda sunt facta comparatione cum nobilissimis vrbibus; nam Ammianus post Tarsum, & Anazarbum vtriusque Ciliciæ Metropoles eandem nominat, neque alias Ciliciæ vrbes inferiores commemorat. Antoninus Pius Imperator eiusdem vrbis priuilegia noua adprobatione rata habuit, quæ & Hadrianæ cognomen sortita est, vt ex hac inscriptione apparet.

IMP. CAESARI. DIVI. HADRIANI. FILIO.
DIVI. TRAIANI. PARTHICI. NEPOTI. DIVI.
NERVAE. PRONEPOTI. T. AELIO. HADRIANO.
ANTONINO. AVG. PIO. PONTIFICI. MAXIMO.
TRIB. POT. III. COS. III. P. P. BENEFICO. AC
SERVATORI HADRIANAE MOPSVESTIAE CILICIAE
SACRAE. LIBERAE. INVIOLATAE. SVIS.
LEGIBVS. VIVENTIS. P. R. AMICITIA. ET SOCIETATE CONIVNCTAE.
QVOD. DIVINA. IPSE. IN. IVRE. DICENDO. CLEMENTIA. SIT. VSVS.
NEC NON. VETERA. EIDEM. CIVITATI. IVRA.
FIRMA. RATA. QVE. ESSE. VOLVERIT.
S. P. Q. R. D. D.

Recitat hanc inscriptionem magnus Romanæ antiquitatis instaurator Onuphrius noster Veronensis in comment. fastorum ad annum Vrbis DCCCXCIII. Initio Synodi Mopsuestenæ anno 550. iussu Iustiniani celebratæ dicitur: *In Mopsuestia colonia Christianissima*. Ex his ergo nobilitas illius vrbis intelligitur. Tempore etiam Plinij erat libera Ciuitas, vti proximè notauimus. Cleri verò, ac ciuium nobilitas colligitur ex laudata Synodo, quæ collationi 5. Sy-

nodi

nodi V. inferitur, ibi enim nominantur ciues Comites, Palatini, &c. Ex quibus iterum Mopsuestiam à Mopsucrene distinctam esse apparet, illa enim nobilis fuit Romanorum colonia, hæc vero viculus in agro Mopsuesteno. Huius igitur vrbis, quæ post duas vtriusq; Ciliciæ Metropoles cæteras Prouinciæ ciuitates, & antiquitate, & nobilitate superabat, Ecclesia Theodoro Antiocheno tradita fuit. Contigit eiusdem Episcopatus propè annum 391. Nam Theodoretus Mopsuesteni eximius Encomiastes scribit, mortuos eodem ferè tempore Theodotum Patriarcham Antiochenum, & Theodorum Mopsuestenum, seq; cum vtriusq; vitæ termino historiæ quoq; suæ finem imponere, ibi verò tradit Theodorum triginta sex annos Ecclesiam illam rexisse, quare cum Theodotus obierijt anno 427. vt lib. 2. cap. 3. ostendemus, si per triginta sex annos retrocedamus, statuentur initia Theodori Episcopi circa annum 391. In Synodo C. P. sub Nectario Arcadio III. & Honorio II. Conss. anno 394. in causa Bostrenæ Ecclesiæ in Arabia sedit cum alijs Episcopis Theodorus Mopsuestenus, vt ex actis synodalibus apud Balsamonem pag. 761. edit. Parisiensis colligitur.

Theodorus innumera penè volumina exarauit, omnesq; hæreses acerrimè vellicauit, *aduersus Arianum, & Eunomianum dogma quasi in acie dimicans, nec non latrocinium Apollinaris compescens*, describitur à Theodoreto in calce Ecclesiasticæ historiæ, Origenis etiam paradoxa eundem confutasse, in fine sui breuiarij Liberatus testatum reliquit. Cæterum dum plus iusto ingenio indulget, & antiquiores semitas fastidiens nouam viam sternere tentat, in absurdissimos errores lapsus hæresum magister euasit, etenim & Pelagianis, & Nestorianis noua dogmata procudit; de Nestorianis inferiùs id nobis ostendetur, de Pelagianis hoc modò probandum est. Primum, ac veluti capitale Pelagianorum dogma fuit, Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret, erat moriturus, hoc enim hæreticorum assertum à S. Augustino inter paradoxa Pelagiana priori loco refertur epist. 106. & in Synodo Africana primo itidem loco damnatur, vt cap. 13. constabit; Porrò hunc errorem primus per ea tempora docuit Theodorus, dein Rufinus, ac postremò Pelagius, socijque; horum testis venit Marius Mercator, qui Pelagio ipsi, ac Iuliano conuixit; extat eiusdem libellus contra Iulianum M. S. in Bibliotheca Vaticana inter volumina Palatina Num. 234. quem Commonitorium idem nominat, ac Pintæ presbytero nuncupat vbi pag. 3. hæc scribit: *Quæstio contra Catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, & præcipuè in Cilicia à Theodoro quondam Episcopo oppidi Mopsuesteni iamdudum mota nunc vsque penes paucos eorum admodum proditur, nec ea palam profertur, sed ab ipsis, qui de ea fornicantur, velut Catholicis intra Ecclesias interim retinetur; Progenitores videlicet humani generis Adam, & Euam mortales à Deo creatos, nec quemquam posterorum sua præuaricatione transgreßos læsisse, sed sibi tantum nocuisse, se mandati reos apud Deum fecisse, alterum penitus nullum. Hinc ineptam, & non minus inimicam rectæ fidei quæstionem sub sanctæ recordationis Anastasio Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus inuexit, & vt erat argutus se quidem ab eius inuidia muniens per se proferre non ausus Pelagium gente Britannum Monachum decepit, eumq; ad prædictam apprimè imbuit, atq; instituit impiam vanitatem &c.* Ex quibus patet Theodorum Pelagianorum magistrum fuisse, vnde factum est, vt Pelagius contra Hieronymum, &

Iu-

Iulianus contra Augustinum ab eodem suppetias tulerint, vnumq; habuerint in Occidente damnati Patronum in Oriente, vt ex ijs, quæ nobis postea describentur, apparebit. Hic Mercator, cuius testimonium laudauimus, ab Augustino nominatur in libro de octo quæstionibus ad Dulcitium in solutione quæstionis tertiæ, vbi ait: *De illis autem, qui rapientur in nubibus in quadam epistola, quam scripsi ad filium meum nomine Mercatorem, quæ incipit*, Proculdubio notissimum vobis, *cum me consuluisset de quibusdam quæstionibus Pelagianorum, qui negant mortem esse peccato retributam &c.* Possidius in indice scriptorum Augustinensium contra Pelagianos eiusdem epistolæ mentionem facit, sed Mercatorem Episcopum nominat: *Ad Mercatorem Episcopum contra eosdem vna.* At anno 419. cum S. Augustinus scripsit librum illum ad Dulcitium, Mercator nondum erat Episcopus, neq; enim filium, sed fratrem eundem nuncupasset; Constat autem ex laudato Augustini testimonio hunc Mercatorem esse eundem, cuius commonitorium contra Iulianum adduxi, nam ibidem memoratam tantùm quæstionem contra hæreticum agitat, nempè sit ne Adam mortalis factus, de qua S. Doctorem consuluit. Hæc libuit adnotare, quia huius Mercatoris testimonio non semel vtemur, nostraque commentaria secretiora, atq; hucusq; ignota inde nonnulla deproment. Harum quidem rerum notitiam debeo eximiæ, ac singulari eruditioni Eminentissimi Cardinalis Bonæ, qui cum Romæ essem, libellos Marij Mercatoris mihi prorsus incognitos patefecit, legendosq; iussit, quos etiam exscriptos, ac in Galliam abs se missos, affirmauit, quæ hic inserere libuit, quod ingenui sit, fateri, per quos profecerim.

Pelagiani cum se à Hieronymo, & Augustino aduersarijs scriptis vellicari cognouissent, Theodori Mopsuesteni patrocinium implorarunt, ad quem etiam Hieronymi dialogos recens quidem publicatos detulere; Ille scientia tumidus, quò solus sapere videretur, aliorum ingenia despiciens sua tantum probabat, quare contra tres Hieronymi libros satis iustum volumen in quinque libros digestum procudit sub hoc titulo, *Contra asserentes peccare homines natura, non voluntate.* Hi Theodori libri Photij ætate supererant, cuius verba ex eiusdem bibliotheca codice 177. huc referre non pigeat, quod rem nemini hucusq; obseruatam, nec ipsimet Photio scribenti notam aperiunt; nullus enim hucusq; sciuit dialogos Hieronymi impugnatos fuisse à Theodoro Mopsuesteno: Verba Photij sunt: [Lectum est opus Theodori Antiocheni,
« qui Mopsuestenus ille Episcopus est, vt ex eius quibusdam epistolis colligi-
« gimus, hoc titulo: *Contra asserentes peccare homines natura, non voluntate*; Ea
« disputatio quinque libris absoluitur, quos aduersus Occidentales hac labe
« infectos scripsit; Inde enim oriundum hæresis huius authorem in Orientis
« modò regionibus versari, librosq; de recens à se excogitata hæresi composi-
« tos ad populares suos in patriam transmittere narrat, vt iam ibi multos per
« hanc artem in suam pertraxerit sententiam, integrasq; adeo Ecclesias absur-
« dis illis imbuerit opinionibus. Haram verò illorum librorum Authorem, siue
« nomine, siue cognomine incertum, appellat. Hunc etiam quintum euange-
« lium confinxisse, illudq; se in Eusebij Palæstini bibliothecis reperisse ait;
« reiecta præterea diuini, ac veteris testamenti versione, quam Septuaginta
« interpretes simul conuenientes ediderunt, vt & Symmachi, & Aquilæ, alio-

rumq;

ſumq; interpretatione propriam quamdam ſuam, nouamque conficere auſum, «
cum neque Hebraicæ linguæ, vt illi, à puero aſſueuiſſet, neque mentem S. «
Scripturę didiciſſet, Hebręis tantummodo quibuſdam abiectę ſortis in diſci- «
plinam ſe tradidiſſe, atque hinc propriam ſibi editionem ſcribere aggreſſum] «
Hęc ille. Certè hic Hieronymum deſcribi nemo non videat. Erat ille Dalmata, & ex Occidente in Oriente ſedem locarat, ac latino ſermone apud Gręcos libros dialogorum exarauerat. Cum verò reperti in Cęſareenſi apud Palęſtinam Euſebij bibliotheca quinti euangelij illum arguit, libros dialogorum notat, in quibus Hieronymus illius euangelij quinti mentionē habet, quod itidem à Iuliano Pelagiano Epiſcopo eidem crimini datum eſt in opere imperfecto Auguſtini lib. 4. c. 87. *Qua fiducia*, inquit, *tu cum Hieronymi ſcripta collaudes, dicas in Chriſto non fuiſſe peccatum, cum ille in dialogo illo, quem ſub nomine Attici, & Critobuli mira, & vt talem fidem decebat, venuſtate compoſuit, etiam quinti euangelij, quod à ſe translatum dicit, teſtimonio nititur oſtendere, Chriſtum non ſolùm naturale, verùm etiam uoluntarium habuiſſe peccatum, propter quod ſe cognouerit Ioannis baptiſmate diluendum?* Sed mera hæc fuit Pelagianorum calumnia, vt patet ex Hieronymi libro Dialogorum tertio initio ferè hæc ſcribentis. *In euangelio iuxta Hebræos, quod Chaldaico quidem, Syroque ſermone, ſed Hebraicis literis ſcriptum eſt, quo utuntur uſque hodie Nazaræni, ſecundum Apoſtolos, ſiue ut plerique autumant, iuxta Matthæum, quod & in Cæſareenſi habetur bibliotheca, narrat hiſtoria; Ecce Mater Domini, & fratres eius dicebant ei, Ioannes Baptiſta baptizat in remiſsionem peccatorum, eamus, & baptizemur ab eo; Dixit autem eis; Quid peccaui, ut uadam, & baptizer ab eo? Niſi fortè hoc ipſum quod dixi, ignorantia eſt.* Huius euangelij Nazaręnorum meminit alibi S. Doctor, præcipuè lib. 4. comment. in Matth. in cap. 23. *In Euangelio*, inquit, *quo utuntur Nazaræni pro filio Barachiæ filium Ioiadæ reperimus ſcriptum*, quam Hieronymi ſententiam habes in Breuiario Romano in tertia lectione vltimi nocturni in feſto S. Stephani Proto-martyris. Cæterum mentitur Iulianus, dum quintum illud Euangelium à Hieronymo translatum dicit, neq; Theodorus id vitio vertere debuit Hieronymo, qui quintum illud euangelium non approbauit, ſed illius ſe vſum teſtimonio dicit, quò Pelagianorum dogma de impeccantia etiam à Nazaręna Eccleſia damnatū fuiſſe oſtenderet, addit enim: *Quibus teſtimonijs, ſi non uteris ad authoritatem, utere ſaltem ad antiquitatem, quid omnes Eccleſiaſtici uiri ſenſerint.* Denique cum nouam Scripturæ ſacræ translationem carpit, iterum Hieronymum deſignat, ille enim poſt Septuaginta Interpretes, poſt Symmachum, & Aquilam Damaſo Pontifice iubente vetus teſtamentum Græcæ fidei reddidit probata modò Eccleſiæ interpretatione. Horum tamen calumnias repellit S. Doctor non vno loco, præſertim in apologia ſecunda contra Rufinum; Illa notanda ſunt: *Quod ſi apud Græcos poſt ſeptuaginta editionem, iam Chriſti euangelio coruſcante, Iudæus Aquila, & Symmachus & Theodotion Iudaizantes hæretici ſunt recepti, qui multa myſteria Saluatoris ſubdola interpretatione cœlarunt, & tamen in hexaplis habentur apud Eccleſias, & explanantur ab Eccleſiaſticis uiris, quantò magis ego Chriſtianus de parentibus Chriſtianis natus, & uexillum crucis in mea fronte portans, cuius ſtudium fuit omiſſa repetere, deprauata corrigere, & ſacramenta Eccleſiæ puro, & fideli aperire ſermone, uel à faſtidioſis, uel à malignis lectoribus non debeo reprobari?* Et his patet Theodorum contra Dialogorum libros ſcripſiſſe, & in vno Hieronymo omnium Catholi-

eorum sententiam impugnasse, quod mox etiam fiet manifestum; Haram verò illum ignominiæ causa agnominauit, quòd ἀρὰς Græcè maledictionem sonat, quo nomine hostem compellando, Pelagio, socijsque Hieronymi hostibus seruiliter assentatus est.

Porrò quo euidens fiat, Theodorum Mopsuestenum purum, putum Pelagianum fuisse, referam, quæ ex eiusdem libris recitat Photius [Sectæ verò illius, *inquit*, summa capita hæc ferè sunt: Homines natura, non voluntate " peccare; Natura, inquam, non ea, qua præditus ab initio, conditusque est " Adam (illam enim bonam, & boni Dei opus asserunt) sed ea, quam post pec- " catum adeptus sit, quando per præuaricationem, atque peccatum malam pro " bona, mortalemque pro immortali commutauit. Hac quippe ratione natu- " ra quoque improbos effectos, qui antea natura boni fuissent, in natura iam, & " non in voluntate peccatum sibi acquisiuisse. Alterum deinde caput ex illo de- " ductum; Infantes tametsi recens natos peccati immunes non esse, cum ob Adę " pręuaricationem natura in peccatis constituta ad omnes eius posteros pecca- " trix, vt ipsi loquuntur, natura propagetur. Adferre autem ipsos, & illud ait, "
Psal. 50. *Ecce in iniquitatibus conceptus sum*, & si quę sunt generis eiusdem. Sanctum " ad hęc baptisma, sacrique corporis communionem in peccatorum remissio- " nem; quin etiam ipsis infantibus allata hęc prębere ad proprię opinionis con- " firmationem] Vides Theodorum palam negare pueros infectos peccato nasci, pro quo tollendo illis sacrum baptisma impertiatur; Impugnare celebrem illam humanæ naturæ considerationem integræ ante peccatum, & immortalis, lapsæ verò, & mortalis post culpam. Addit Hieronymum cum asseclis docete: *Ne Christum quidem Deum, adsumpta nimirum peccatis infecta natura, sceleris purum esse*, subiungens. *Non verè hos & natura, sed figura dumtaxat humanam ipsi naturam attribuere*. Mera hæc erat Pelagianorum calumnia, qua Catholicos onerabant, quam procul ab Ecclesię sensu arcet S. Augustinus passim in libris operis imperfecti contra Iulianum; Quòd autem Catholici ex Apostolo dicebant, Verbum venisse ad nos non in carne peccati, sed in similitudinem carnis peccati, neque enim naturam originali labe infectam assumpsit, inde illa de nostris portenta fingebant. Alium etiam nostris errorem imponit; *Matrimonium, vel certè congrediendi cupiditatem, & seminis missionem, omniaq; similia, quibus succesione genus hominum propagatur, peruersæ naturæ opera esse aßerunt, in quam quidem per peccatum lapsus Adam, naturæ mox vitio malorum omnium examen in se susceperit. Hæc sectariorum dogmata sunt*. Hæc quoq; famosa est calumnia Augustino, & Orthodoxis omnibus à Pelagianis importata, cuius repellendæ gratia S. Doctor vnum, & postea alterum librum de nuptijs, & concupiscentia inscriptos emittere coactus est, probans matrimonium, ac nuptias, semen, cæteraque instrumenta generationi inseruientia bona esse, sed malam esse concupiscentiam, sine qua humana generatio non fit; Vnde lib. 2. cap. 5. de nuptijs, & concupiscentiæ. Pater interroganti Iuliano [vtrum diuersitatem sexuum dicamus ad Diabolum pertinere, an commixtionem, an ipsam fœcunditatem] hæc reponit. *Respondemus itaque nihil horum, quia & diuersitas sexuum pertinet ad uasa gignentium, & utriusque commixtio ad seminationem pertinet filiorum, & ipsa fœcunditas ad benedictionem pertinet nuptiarum. Hæc autem omnia ex Deo; sed iste in his omnibus noluit nominare concupiscentiam carnis, quæ non est à Patre &c.* Hæc autem

autem Theodorum Pelagianum publicant; vbi etiam ex Photio docet: *Iam inde ab initio quidem formatum esse mortalem Adam, sed Deum, vt scilicet peccatum odisse mus, ita tantùm simulasse, quasi pro peccato pœnæ loco mors imposita fuerit.* Et hoc sanè capitale Pelagij dogma extitit: *Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret, mortuus fuisset.* Quod in Palæstina Synodo ne damnaretur, ipse damnauit, vti sexcenties Pelagianis Augustinus exprobat. Photius, qui cætera non animaduertit, & eam, quam Theodorus describit, in Occidente hæresim fuisse arbitratus est, illam tamen Theodori assertionem de naturali Adami conditione mortali reijcit, ac detestatur. P. Lupus in veterum lectione summa cum laude versatus, in dissertatione de Synodo Ephesina cap. 1. codicem Theodori à Photio productum putat à quodam incerti nominis Pelagiano elucubratum, *& ex illo*, ait, *Theodorus, adeoque & Nestorius didicerunt Pelagianizare.* Labitur vir eruditus, nam liber ille, cuius excerpta refert Photius, ab ipsomet Theodoro scriptus fuit, neque ex illo Theodorus didicit Pelagianizare, sed in eodem idemmet pessimè Pelagianizauit, quod ex Photio, & ex proximè dicendis certissimum est. Eidem tamen Lupo laudi detur, quòd primus Theodorum Pelagianum publicauit.

Hæc quidem scripseram, cum in quædam memoratorum Theodori voluminum fragmenta incidi ad verbum mihi hic prorsus inserenda. Cum Romæ Reuerendissimus Pater Laurentius Brancatus eximius nostræ ætatis Theologus, Scoticæ Academiæ ob præclara, ac cedro digna volumina edita præsidium ac decus, idemque Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus præ singulari, qua literarùm studiosos fouet humanitate, insigniores quosdam laudatæ Bibliothecæ codices euoluendi potestatem mihi fecisset, hos inter legi volumen Palatinum MS. Numero 234. cui Commonitoria Marij Mercatoris ab Eminentissimo Bona mihi indicata inserta sunt, quod cum curiosiùs perscrutarer, Theodori quædam fragmenta fol. 89. inueni, eiusdem dubio procul Mercatoris industria excerpta, ac Latio donata, quæ cum Theodori aduersùs peccati originalis assertionem argumenta contineant, libuit hic eadem subnectere, & quidem mendis plurimis expurgata.

Constat, inquit Mercator, *hunc Theodoretum per hæc, quæ scripta sunt, cum Nestorio, ac Theodoro iure damnari, cuius autem perfidiæ fit etiam præfatus Theodorus, ex scriptis eius, quæ de Græcis transtulimus, adprobemus.* THEODORI MOPSVESTENI EPISCOPI *de secundo codice lib. 4. folio decimo contra S. Augustinum defendentem originale peccatum, & Adam per trangressionem mortalem factum Catholicè differentem.*

Tantis extantibus, quæ demonstrent, Adam sic ex terra formatum, vt mor« talis prorsus existeret, erga cibum proprium voluit occupare sermonem, nec « exinde volens aduertere veritatem, pro dogmate verò seductorio ex mendacio « adminationem iungens, non ait, mortales eritis, sed *morte moriemini*, pro- Gen. 2. « fus existentibus natura mortalibus inferre mortis experientiam comminatus, « quam etiam iuxta morem propriæ benignitatis ad effectum perducere distu« lit. Sicutque cum dicit: *Qui effuderit hominis sanguinem, sanguis eius pro eo funde-* Gen. 6. « *tur*, non hoc dicit, quia qui occiderit hominem, erit mortalis, sed quia dignus « est, huiusmodi morte damnari, sicut impræsentiarum dixit, *morte morlemini*, « non quòd tunc mortales fierent, sed quòd digni essent, qui mortis sententiam

 per

per transgressionem referrent. Sed & diuinam sententiam, quam post pecca- «
Gen. 3. tum Deus Adæ inferre videtur, aduerte, sic enim dicit: *Quia audisti vocem* «
vxoris tuæ, & comedisti de ligno, de quo præceperam tibi, de hoc solo non comedere, ex eo comedisti, maledicta terra in operibus tuis, in tristitia comedes eam omnibus diebus vitæ tuæ, spinas, & tribulos proferet tibi, & comedes fœnum agri, & in sudore vultus tui comedes panem tuum, donec reuertaris in terram. Homo autem per hæc omnia natus est, quod verum mox ambitum habiturus esset, cum labore deinceps fructus « de terra sumpturus, quibus aleretur, atque subsisteret, nequaquam habens « vt pridem tantam propositam largitatem, quanta ex paradisi copia fruebatur. « Non enim operari terram pro supplicio dedit Deus, quasi ex immortali natura « in mortalitatem homines transferens, quandoquidem & paradisum ei vt ope- « raretur, & custodiret indixit, pro tanta verò pristina largitate, & voluptate « paradisi ærumnosam eius fore sustentationem de terræ fructibus comminatur. « Nam prorsus ita mortalis factus, & tunc paradisi fructibus indigebat, « sicut nunc terræ fructus inquirit, & pro supplicio pristinis fraudatus delicijs « hac ærumnosissima, laboriosissimaque conuersatione mulctatur. Vndè ad po- «
Ibidem. stremum consequenter adiecit: *Quia terra es, & reuerteris in terram.* Hæc etiam « mortalitatem naturæ significant. Non enim immortali, & tunc primùm inci- « pienti sententiam mortis excipere, sicut sapientissimi defensores peccati ori- « ginalis, immò potius patres peccati mirabiles adseuerant, vocabulum huic « terræ imposuit, sed vt ab exordio naturaliter effecto mortali appellationem « hanc congruere iudicauit diuina scriptura, hoc de hominibus vocabulum ad «
Ps. 102. ostensionem corruptibilis eorum naturæ sæpius assumens: *Nam recordatus est,* « inquit, *quia puluis sumus. Homo sicut fœnum dies eius, & sicut flos agri ita florebit, quia spiritus pertransibit in eo, & non erit amplius locus eius.* Vult autem dicere, « quòd corruptibiles, & resolubiles omnes sumus in modum fœni parumper flo- « rentis, pereuntisque post paululum. Nam ad breue quidem tempus, vt iam « diximus, ad non existendum deinceps omnimodè peruenimus, sicut & Abra- «
Gen. 18. ham, *Ego sum*, inquit, *terra & cinis*, pro eo ac si diceret, non sum dignus, cum « Deo conloqui homo factus è terra, & omnimodis hoc futurus. Magis ergo di- « cere debuit, quia terra eris, & in terram reuerteris, siquidem tunc primum « fieret natura mortalis. «

Eiusdem Theodori ex II. Codice libro III. ante quatuor folia finis libri.

Sed nihil horum perspicere potuit mirabilis peccati originalis assertor, « quippe qui in diuinis Scripturis nequaquam fuerit exercitatus, nec ab infan- « tia iuxta B. Pauli vocem sacras didicerit literas, sed siue de Scripturæ sensi- « bus, siue de dogmate sæpè declamans multa frequenter inepta proposuit, con- « traria videlicet ipsis Scripturæ dogmatibus, quæ plurimis impudenter ex- « prompsit. Nam potentiæ metus nullum contra sinebat effari, sed tantummodò « taciti, qui diuinarum Scripturarum habebant notitiam, detrahebant. Nouissi- « mè verò in hanc dogmatis recidit nouitatem, qua diceret, quòd ira, atq; fu- « rore Deus Adam mortalem esse præceperit, & propter eius vnum delictum « cunctos necdum natos homines morte mulctauerit. Sic autem disputans non «

veretur, nec confunditur, ea sentire de Deo, quæ nec de hominibus sanum sapientibus, & aliquam iustitiæ curam gerentibus vnquam quis æstimaret. Sed nec illius diuinæ vocis recordatus est, quòd non diceretur vlteriùs ista parabola in Israel: *Patres manducauerunt vuam acerbam, & filiorum dentes obstupescunt;* Ezech. 18. *quia hæc dicit Adonai Dominus, dentes eorum, qui manducauerunt vuam acerbam, obstupescent.* Ostendens per hæc, quòd alterum pro altero iuxta quorumdam errorem Deus omninò non puniat, sed vnusquisque pro delictis suis redditurus est rationem. His consonans Beatus quoque Paulus adnectit: [1] *Deus*, inquit, Rom. 2. *qui reddet vnicuique secundùm opera sua;* [2] *& vnusquisq; nostrum onus suum portabit;* Galat. 6. & ; [3] *tu qui iudicas fratrem tuum, aut tu quare spernis fratrem tuum, omnes enim adstabimus ante tribunal Christi.* Rom. 14. Sed vir mirabilis propter vnum peccatum Adæ Deum tanto furore commotum arbitratus est, vt vellet illum atrocissimæ pœnæ subdere, & ad vniuersos omnes posteros eius patem sententiam promulgare, inter quos quanti iusti fuerint, non facilè numerare quis poterit. Ex quibus eum maximè considerare conuenerat, quòd valdè videretur incongruum, Noe, Abraham, Dauid, Moysem, & reliquos innumerabiles iustos obnoxios pœnæ redditos ob vnius delictum, & vnum, atque ex gustu arboris adprobatum, & quòd sic vltra modum iustitiæ iram suam Deus extenderit, ita vt posterorum virtutes cunctas abijceret, eosque propter vnius peccatum Adæ tanto supplicio manciparet. Nam & si nihil aliud, saltem de Abel mente perpendens conuenienter æstimare debuerat, qui primus iustus existens, primus est mortuus. Et siquidem mortem Deus ad pœnam statuerat hominum, quomodò non impietatis erat extremæ, viuere quidem eum, qui fuit causa peccati, viuere etiam cum illo & Euam malitiæ repertricem (prætermitto autem Diabolum in immortalitate hactenus perdurantem) primum verò iustum, repertoremq; virtutis, primumq; diuini cultus curam gerentem ante omnes pœna peccantium fuisse perculsum. Oportebat autem sapientissimum virum & de Henoch, qui non est mortuus, diligenter expendere; non enim tanta virtute, vel pietate præditus fuit, vt melior omnibus existeret, Moyse dico, & Prophetis, Apostolisque, & reliquis omnibus, de quibus ait beatissimus Paulus, *quibus dignus non erat mundus*, ita vt illis mortuis ipse solus sine mortis experientia perduraret. Hebr. 11. Sed iam ab initio Deus hoc habuit apud se definitum, vt primùm quidem mortales fierent, postmodum verò immortalitate gauderent, sic ad vtilitatem nostram fieri ipse disponens. *Et post paululum.* Manifestiùs, *inquit*, hæc eadem Deus ostendit, cum transfert Henoch, & immortalem facit. Nam si per peccatum causa supplicij Deus intulit mortem, nec olim definitum hoc habuit, apud se ineffabiliter pro nobis iuxta propriam sapientiam cuncta dispensans, nequaquam Henoch quidem immortalis existeret, Dominus autem Christus ad mortis experientiam perueniret. *Et post paululum.* Idcirco, *inquit*, Dominus auctor omnium bonorum hominibus factus est, vt sicut Adam primi, & mortalis status extitit inchoator, & ipse secundi, & immortalis status initiator existens primitus Adæ prioris naturalia custodiret, dum nascitur ex muliere, dum pannis inuoluitur, & paulatim ætatis incrementa sortitur, Lucas enim inquit: *Proficiebat ætate, & sapientia coram Deo, & hominibus,* Cap. 2. dum circumcisionem suscipit, dum iuxta legalem consuetudinem Deo adstitit in templo, parentibusq; subijcitur, & conuersationi legitimæ mancipatur, sic

20. i etiam

etiam ad expletionem reliquorum, & mortem, vtpotè naturæ tributam, po- "
stremò suscipit, vt secundùm legem humanæ naturæ moriens, & à mortuis di- "
uina virtute resurgens, initium cunctis hominibus, qui mortem secundùm pro- "
priam naturam suscipiunt, fieret, vt à mortuis surgant, & ad immortalem "
substantiam commutentur. Sicut enim conformes Adæ secundùm statum præ- "
sentem sumus omnes effecti, sic Christo Domino iuxta carnem conformes ef- "
Philip. 3. 21. ficiemur imposterum: *Transfigurabit enim corpus humilitatis nostræ conformes fieri corporis gloriæ suæ*. Et: *Qualis terrenus, tales & terreni, qualis cælestis, tales & cæle-*
1 Cor. 15. 48. *stes, & sicut portauimus imaginem terreni, portemus etiam imaginem cælestis*. Ostendens quòd primi status Adæ participes effecti, necessariò etiam secundi Adæ "
Christi Domini secundùm carnem futuri status participium consequemur, vt- "
potè qui ex hac eadem natura constet exortus, & cuncta, quæ fuerant naturæ, "
susceperit, & ideo sustinuerit mortem, vt mortem naturę suscipiens, & à mor- "
tuis resurgens, naturam liberam à morte perficeret, & mortem quidem pro- "
pterea suscepit, peccatum verò nequaquam, sed ab hoc immunis omninò per- "
mansit; quod enim erat naturæ, idest mortem, indubitanter assumpsit, pec- "
catum verò, quod non erat naturæ, sed voluntatis, nullo pacto suscepit, quòd "
si fuisset in natura peccatum iuxta sapientissimi huius eloquium, peccatum in "
natura prorsus existens necessariò suscepisset. "

Eiusdem Theodori de Codice II. ex lib. III. fol. XVIII.

Si, *inquit*, peccaturum Deus nesciebat Adam, sit horum sapiens sapientis- "
simorum & ista responsio, quòd hoc insanissimum est vel in cogitatione per- "
cipere, manifestum est, quòd & peccaturum eum nouerat, & propter hoc "
proculdubio moriturum. Quomodò ergo non est extremæ dementiæ credere, "
quòd primitus eum immortalem in sex horis fecerit, nam tantæ fuerunt à con- "
ditione eius vsque ad commissionem peccati, quandoquidem sexto die factus "
è terra, & comedens contra diuinum mandatum de paradiso pulsus est, mor- "
talem verò post peccatum monstrauerit; certum est enim, quia si eum immor- "
talem esse voluisset, nec intercedens peccatum Dei sententiam commutasset, "
quia nec Diabolum fecit ex immortali mortalem equidem cunctorum malo- "
rum existens principium. "

Eiusdem Theodori II. Codice ex lib. III. fol. XXV.

Non enim, *inquit*, his, qui ab Adamo vsque ad aduentum Christi Domini "
in tantis fuerunt impietatibus, & iniquitatibus, quantas B. Paulus proprijs "
verbis expressit, vt in superioribus ex eius declaratum est vocibus, tanquam "
magnum quiddam resurrectionis collaturus est præmium, si eos supplicijs "
quibusdam sine fine, & sine correctione tradiderit. Nam vbi iam loco muneris "
resurrectio computabitur, si pœna sine correctione resurgentibus inferetur? "
Et post paululum. Quis, *inquit*, ita demens, vt tantum bonum credat materiam "
fieri resurgentibus infiniti supplicij, quibus vtilius erat omnino non surgere, "
quàm tantorum, & talium malorum post resurrectionem sub infinitis pœnis "
experientiam sustinere. "

Hos

Hos verò Theodori libros, quorum excerpta Mercator literis consignauit, esse illos ipsos, quorum Photius superiùs laudatus meminit, certum est, hic enim scribit ibidem, Theodorum *Origenis saltem de fine suppliciorum mussitare sententiam*, quod Origenis delirium de futuro in die iudicij suppliciorum inferni fine Theodorũ tradidisse ex adductis eiusdem à Mercatore verbis intelligimus. Puto etiam hosce Theodori libros eosdem esse, qui in Synodo V. collat. 4. cum plerisq; eiusdem voluminibus nominantur sub hoc titulo: *Ex libro quinto commenti de creatura*, vbi hæc Theodori verba recitantur: *Ideo in duos status diuisit Deus creaturam præsentem, & futuram, in illo quidem ad immortalitatem, & immutabilitatem omnia ducturus, in præsenti verò creaturam in mortem, & mutabilitatem interim dimittens; Nam siquidem statim ab initio immortales nos fecerit, & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus proprium nescientes bonum &c.* Cur verò in memorata Synodo in qua Theodori errores discussi sunt, impiæ eiusdem aduersus originalis peccati assertionem argumentationes in examen vocatæ non fuerint, illud in causa fuit, quòd iam inde ab initio Theodorus tanquam Nestorianæ hæresis Magister à Catholicis statim post celebratam Synodum Ephesinam publicatus fuerat, prauæq; eiusdem de Christi Incarnatione sententiæ ab alijs passim disseminatæ, vnde ob easdem præcipuè auctor hæreseos accusabatur, omissis alijs plurimis eiusdem erroribus; Ita etiam in Constituto Vigilij Papæ, vbi tot hæretica Theodori asserta referuntur, nullus eiusdem de peccato originali error memoratur, sed solummodo impiæ de Christo opiniones.

Porrò licet in illis quinque libris contra Hieronymum præsertim Theodorus scripserit, illius enim fama toto Oriente personabat, Augustini etiam libros de peccatorum meritis, & remissione impugnauit, itemque epistolam 89. ad Hilarium; Etenim Hieronymus in fine dialogorum pauca tantùm verba pro peccato originali adstruendo habet, laudat verò pro ea re operosa Augustini volumina de peccatorum meritis, & remissione in Asiam ad se delata, quæ cum Theodorus in Hieronymi dialogis legerit, eadem quæsiuisse indubium est, præsertim cum ex Photij excerptis constet, ea Theodorum impugnasse, quæ apud Augustinum tantùm de originis reatu explicata leguntur; vnde rectè Mercator, qui Theodori libros legit, scriptos illos dixit *contra S. Augustinum defendentem originale peccatum*. Profectò Pelagius, eiusq; discipuli laudata Augustini volumina vnà cum epistola ad Hilarium, quæ in Synodo Diospolitana contra eosdem lecta fuerat, ad nouum sectæ patronum misere, quò Catholicorum conatus per eundem infringerent. Puto autem Theodorum quinque illa volumina exarasse circa annum 416. etenim Theodorus referente Photio scribit, Hieronymum *libros de recens à se excogitata hæresi compositos ad populares suos in patriam transmittere*, cum verò illos Hieronymus emiserit anno 415. eosdem anno sequenti Theodorus vano, ac infelici labore confutare conatus fuit. Et quidem cum anno 417. Zosimus Papa Pelagium, eiusq; hæreses condemnasset, encyclicas contra eundem literas publicauit, quas Marius Mercator in Commonitorio ad Theodosium Imperatorem missas testatur *ad Orientales Ecclesias, Aegypti diœcesim, & Constantinopolim, & Thessalonicam, & Hierosolymam*, & inferius de eadem epistola ait: *Per totum Orbem missa subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata*. Quare certum est, Alexandrum

drum Antiochenum, qui id temporis Orientales Eccleſias vti Patriarcha regebat, eandem encyclicam Zoſimi per vniuerſam Orientis diœceſim publicaſſe, contra quam Theodorus tam multa ſcribere minimè auſus fuiſſet, nec dixiſset Occidentales ea hæreſi infectos, vt ex eodem Photio habemus, cum Orientales Eccleſiæ Occidentalium Patrum ſententiam vti Orthodoxam ſubſcripſiſsent.

CAPVT X.

Synodus Carthaginenſis, & Mileuitana contra Pelagium, ac Celeſtium celebrantur. De Mileuitanis canonibus contra Pelagianos aliorum ſententiæ expenduntur.

OROſius ex Oriente in Africam cum ſacris Stephani reliquijs appulerat; quæ non vno loco ſumma pietate, ac veneratione receptæ plura miracula edidere, de quibus Euodius Vzalenſis librum ſcripſit, qui in appendicem tomi decimi Auguſtiniani reiectus fuit. Ille quidem rectà ad Auguſtinum perrexit, eique tum Hieroſolymæ, tum Dioſpoli in Pelagij cauſa geſta ſignificauit, literas etiam oſtendens, quibus Eros, ac Lazarus Africanos Epiſcopos de Pelagij dolis certiores reddebant. Auguſtinus his probè cognitis ægrè tulit, Orientales Antiſtites Hæretici arte deceptos, quare author Oroſio fuit, vt Aurelium Primatem Carthaginenſem, qui primus Celeſtium anathemate percuſſerat, conueniret, eique geſtorum in Palæſtina ſeriem exponeret. Aurelius rem ad prouinciæ Proconſularis Synodum referendam duxit, quæ vbi Carthagine conuenit, Pelagianorum cauſa ab Epiſcopis LXVIII. cognita eſt. Patres re ſeriò agitata, ac ijs repetitis, quæ *ante ferme quinquennium* contra Celeſtium ſtatuta fuerant, ſimulque geſta in Palæſtina conſiderantes, vbi Pelagius à prouinciali Synodo abſolutus fuerat, in hanc ſententiam deſcendere: *Etiamſi Pelagius, Celeſtiuſque correcti ſunt, vel ſe iſta nunquam ſenſiſſe dicunt; & quæcunque ſcripta contra eos prolata fuerint, ſua eſſe negabunt, nec eſt quemadmodum de mendacio conuincantur: generaliter tamen quicunque dogmatizat, & affirmat, humanã ſibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda ſufficere poſſe naturam, & eo modo gratiæ Dei, quæ Sanctorum euidentiùs orationibus declaratur, aduerſarius inuenitur; Et quicunque negat, paruulos per baptiſmum Chriſti à perditione liberari, & ſalutem percipere ſempiternam, anathema ſit.* Quibus Pelagij, ac Celeſtij perſonæ parcentes, eorundem errores anathemate confixerunt; Porro quò maior decreto vis ineſſet, illud per literas Innocentio Papæ ſubſcribendum miſere vnà cum epiſtolis Erotis, ac Lazari, quas ab Oroſio ſe accepiſſe Patres teſtantur in literis Synodalibus, quæ apud Auguſtinum epiſt. 90. leguntur.

Paulò poſt etiam à Numidis celebratum eſt concilium Mileuitanum, eſt autem Mileuis Numidiæ vrbs, cuius ſacris id temporis Seuerus præfectus erat, vnde patet errare eos, qui hanc Synodum in inſula Melita coactam putant. Conuenere ad hunc conſeſſum vnus & ſexaginta Epiſcopi, quos inter Syluanus Numidiæ Primas, ac concilij præſes, Auguſtinus, & Alipius; Erat Syluanus Epiſcopus Zummenſis, & anno 411. tempore collationis Carthaginenſis vti Numidiæ Primas encyclicas ſubſcripſerat, vti lib. 2. cap. 7. dicemus.

Discussa est Pelagianorum causa, nihil tamen contra Pelagium, aut Celestium decretum fuit, sed eosdem vti nouorum dogmatum inuentores per literas apud Innocentium Papam accusarunt, in quibus hæc inter cætera conscripsere: *Vt ergo alia omittamus, quæ contra sacras scripturas plurima disserunt, hæc interim duo, quibus omnino totum, quod Christiani sumus, nituntur euertere, quæ fidelia corda sustinent, non esse rogandum Deum, vt contra peccati malum, atque ad operandam iustitiam sit noster adiutor, & non opitulari paruulis ad consequendam vitam æternam Christianæ gratiæ Sacramentum.* Insinuarunt postea Pontifici Celestium in Asia ad presbyteratum irrepsisse, Pelagium verò Hierosolymis subsistere, laudantes interim Hieronymum aduersus eosdem acriter decertantem; epistola Synodica est inter Augustinianas 92. Numidæ mitiùs eo in conuentu egere, quàm Patres Carthaginenses, nam Pelagianos nullo anathemate percusserunt, sed causam ex integro Romano Pontifici iudicandam detulere. Harum Synodorum mentionem facit S. Prosper in carmine contra ingratos cap. 2.

Tu causam fidei flagrantiùs Africa nostra
Exequeris, tecumque suum iungente vigorem
Iuris Apostolici solio, fera viscera belli
Conficis, & lato prosternis limite victos.
Conuenere tui de cunctis vrbibus almi
Pontifices, geminoque *senum celeberrima* cœtu
Decernis, quod Roma probet, quod regna sequantur.

Hi conuentus circa autumnum huius anni 416. celebrati fuisse videntur, nam exeunte Ianuario anno sequenti vtrique epistolæ Innocentius respondit.

Collectores Conciliorum edidere Synodum Mileuitanam coactam, vt in titulo prænotatur, Arcadio, & Honorio Augg. Conss. in qua leguntur statuti canones viginti septem, quorum octo priores Pelagianorum hæresim damnant. Cardinalis Baronius præ singulari, qua pollebat eruditione, rectè obseruauit, nullos in ea Synodo canones contra Pelagianos potuisse decerni, quippe quæ anno 402. quo fratres Augusti vltimum simul consulatum gessere, celebrata fuit, quo tempore nondum Pelagianorum nomen orbi innotuerat. Ibi autem rectè monet, farraginem illam septem, & viginti canonum, quos veteres Synodorum collectores per satyram congestos vnius Synodi Mileuitanæ nomine inscriptos publicarunt, ad diuersa Africana Concilia pertinere. Idem tamen arbitratur, octo canones contra Pelagianos, qui ibidem leguntur, non à priori, sed à posteriori Mileuitana Synodo anno 416. decretos esse. Digestores verò Conciliorum eiusdem vrbis, nomine deceptos tradit, itemq; *quòd vtrumque generale concilium fuerit, quibus & vnus, idemque Aurelius Carthaginensis Episcopus præfuit.* Hæc ille ad annum 402. pag. 164. Baronij sententiam sequuntur eiusdem exscriptor Binius, & in recenti Conciliorum editione Philippus Labbæus, qui pariter Binij tantùm notas satis ieiunè exscripsit, nihil tamen de Vossij, ac Iansenij sententia prælocutus, qui negant octo memoratos canones contra Pelagianos Mileui editos fuisse, quæ etiam sententia placuit Chiffletio in notis ad canonem 50. Ferrandi pag. 287.

Existimo ex viginti septem canonibus, qui vulgò Mileuitani dicuntur, tres tantùm à priori Synodo ea in vrbe habita exaratos fuisse: nempe XIII. XIV.

& XV. reliquos verò alienum fundum occupare. Etenim cùm anno 419. in Synodo Carthaginensi recitarentur statuta omnium Conciliorum, quæ sub Aurelio Primate in Africa celebrata fuerant, tres tantùm canones memorati Mileuitanæ priori Synodo deputati sunt, cæteris reapse duobus Concilijs Carthaginensibus adscriptis. Primi VIII. canones editi fuerunt, vt mox probabo, à plenaria Synodo Africana Honorio XII. & Theodosio VIII. Cōss. anno 418. quando Pelagiana hæresis in vniuersali ex Africa Concilio primitus damnata fuit. Canones verò sequentes IX. X. XI. XII. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. statuti fuerunt à Synodo Carthaginensi Honorio VII. & Theodosio iterum Augg. Consſ. anno 407. Canones XXI. XXII. XXIV. XXV. XVI. XVII. leguntur ijsdem omnino verbis prolati in plenaria Synodo proximè memorata anni 418. Profectò canon XXVII. est ab illa Synodo alienus; nam illic legitur subscriptus Donatianus Teleptensis primæ sedis; cum certum sit anno 402. quando Synodus Mileui habita fuit, Mizonium fuisse Episcopum primæ sedis in Byzacena prouincia. Erat Mizonius anno 397. Byzacenorum Primas ex codice laudato, vbi recitatur Synodus Cæsario, & Attico Consſ. celebrata; idem pariter memoratur inferiùs in Synodo indicta Stilichone iterum, & Anthemio Consſ. anno 405. & viuebat anno 411. vt deducitur ex gestis collationis Carthaginensis capite 173. quo tempore Donatianus nondum ad primatum prouinciæ euaserat, vt dicemus inferius cap. 13. In codice Africanorum Conciliorum à capite 53. sex tantùm isti canones Mileuitanæ priori Synodo adscribuntur. I. Quinam Episcopi alios debeant præcedere. II. De archiuo, & matricula Numidiæ. III. De Quodvultdeo Episcopo. IV. De Maximiano Episcopo. V. De epistola diem consecrationis Episcoporum exprimente. VI. De Lectoribus ad alienas Ecclesias non promouendis. Cur enim, si Mileuitana Synodus tot canones disciplinæ Ecclesiasticæ pernecessarios præscripsisset, in illa eorundem repetitione anno 419. ab Aurelio iniuncta prætermissi fuissent, & diuersis alijs Concilijs deputati? Ferrandus Diaconus Carthaginensis in collectione canonum laudat duo huiusce Mileuitani Concilij statuta. Titulo X. Vt Episcopus ordinatus ab ordinatore literas accipiat: & tit. LXXVII. Vt nullus Episcopus prioribus suis se audeat anteponere. Qui duo canones verè à Mileuitanis Patribus emanarunt, nusquam verò vllum aliorum canonum ex ijs, qui vulgò Mileuitani dicuntur, sub titulo huiusce Synodi adducit. Immò tit. XXX. recitat canonem, quo vrgente necessitate virginis consecratio ante annum vigesimum quintum permittitur, appellat autem non Synodum Mileuitanam, sed Carthaginensem, licèt inter canones Mileuitanos sit vigesimus sextus; est autem canon XVIII. Synodi Carthaginensis anno 418. celebratæ, & rectè ab eodem Ferrando vti canon decimus octauus eiusdem Concilij adducitur. Præterea titulo XXXXIII. recitat canonem ex Concilio Carthaginensi tit. 9. quo appellationes ad Imperatorem Episcopis interdicuntur. Hic etiam canon est inter Mileuitanos vndeuicesimus, & verè statutus fuit à Synodo Carthaginensi anno 407. Tandem tit. CLXIII. laudat canonem, quo continentia præcipitur ijs, qui vxores, aut viros dimittunt, illumque attribuit Synodo Carthaginensi proximè memoratæ tit. 7. non verò Mileuitanæ anni 402. cum tamen titulo 17. ibidem insertus legatur. Ex quibus euincitur, canones Mileuitanos à Concilijs Carthaginensibus statutos

fuisse

fuisse teste eiusdem Ecclesiæ Carthaginensis Diacono sanctissimo, ac doctissimo. At neque octo illi canones contra Pelagianos adscribi possunt Synodo posteriori Mileuitanæ, quoniam nusquam S. Augustinus canones huius Synodi appellat, sed literas tantùm ab Africanis scriptas ad Innocentium laudat. Epistola 95. *De concilijs duobus*, inquit, *prouinciæ Carthaginensis, atque Numidiæ ad tuam sanctitatem à non paruo Episcoporum numero subscriptas literas misimus contra inimicos gratiæ Christi*. Si verò canones condidissent, memoratis literis adnexi legerentur, eosque Innocentio adprobandos misissent. Rursus epist. 94. ad Hilarium ait: *Iam enim, cum ista scriberem, cognoueramus in Ecclesia Carthaginensi aduersus eos Episcopalis concilij conditum fuisse decretum per epistolam sancto, & venerabili Papæ Innocentio dirigendum, & nos de concilio Numidiæ ad eandem Apostolicam Sedem iam similiter scripseramus*; & antea præmittit hæc ipsa: *Noua quædam hæresis inimica gratiæ Christi conatur exurgere, sed nondum euidenter ab Ecclesia separata est*. Porrò decretum Carthaginensis concilij hic ab Augustino laudatum in hæc verba in epistola Synodali conceptum legitur: *Id communi deliberatione censuimus, vt huiusmodi persuasionis authores, quamuis ad presbyterium idem Celestius postea peruenisse dicatur, nisi hæc apertissimè anathematizauerint, ipsos anathematizari oportere, vt si ipsorum non potuerit, saltem eorum, qui ab eis decepti sunt, vel decipi possunt, cognita sententia, quæ in eos lata est, sanitas procuretur. Hoc itaque gestum Domine Frater sancte charitati tuæ intimandum duximus, vt statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur authoritas*. Ex quibus constat Africanos nullos contra Pelagianos canones statuisse, sed ni palinodiam errorum canerent, à fidelium communione eosdem remouendos duxisse; At octo illi canones à Baronio his Synodis prouincialibus Africæ deputati anathemate sigillatim clauduntur, vt iam ea sentientes, quæ per illos damnantur, *euidenter ab Ecclesia separati* appareant, cuius oppositum contigisse Augustinus Hilario per literas contestatus est. Idem epistola 106. ad Paulinum ait: *Missæ sunt itaque de hac re ex duobus concilijs, Carthaginensi, & Mileuitano relationes ad Apostolicam Sedem*. Nullos itaque canones Africani condidere, sed integram Pelagianorum causam ad Romanam Ecclesiam detulerunt. Hinc Celestinus Papa, vt vulgò putant, in literis ad Gallicanos Episcopos cap. 10. scribit: *Illud etiam, quod intra Carthaginensis Synodi decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ Sedis amplectimur*, statimque subiungit quosdam canones Mileuitano concilio à Baronio attributos, qui tamen Carthaginensi ibidem adscribuntur, & quidem plenario ex vniuersa Africa coacto. Postremò cum præterita concilia tempore Aurelij in Africa celebrata anno 419. in plenaria Synodo Carthagine indicta repeterentur, canones illi octo recitati sunt ex concilio Honorio XII. & Theodosio VIII. Augg. Consf. Kalendis Maij Carthagine peracto ex cap. 76. Cod. Africani. Ex his patet perperam tomo 4. Concil. edit. regiæ illos octo canones cum reliquis attribui Synodo Mileuitanæ II. cui ibidem canone vltimo dicitur præfuisse Aurelius cum Donatiano Primate Byzaceno, ac prouinciarum legatis. Etenim huic præsedit Syluanus Zumensis cum Numidiæ Episcopis, neque fuit concilium generale, vt putauit Baronius, cuius verba superiùs dedimus, sed prouinciale ex epigraphe epistolæ 92. apud Augustinum.

Augustinus fidei causam omni conatu aduersus Pelagianorum insidias defensurus priuatas etiam ad Innocentium literas dedit, quibus tamen vt maius

authoritatis pondus inesset, easdem ab Alipio, Euodio, ac Possidiò subscribendas curauit. Hi quidem olim Augustino conuixerant, atque ex Augustiniano Hipponensi monasterio nobiles in Africana Ecclesia Sedes indepti erant. Alipius Tagastensis Episcopus scientia, & authoritate percelebris, rebusque contra Pelagianos gestis insignis sæpius nobis inferiùs commendabitur. Euodius militia relicta, ac Christianis sacris initiatus Monachum cum Augustino conciue induerat, & paulo post Vzalæ in prouincia Proconsulari Antistes consecratus anno 404. contra Donatistas à Synodo Africana legatus ad Honorium missus fuit; Hic Synodo Carthaginensi hoc anno contra Pelagianos peractæ non interfuerat, non enim in literarum epigraphe nominatur. Possidius erat Episcopus Calamensis, & anno 410. publica legatione contra eosdem Donatistas apud Imperatorem perfunctus fuit, eiusque opera factum est, vt Honorius Marcellinum in Africam summa cum potestate mitteret, à quo anno sequenti indicta collatione Carthaginensi, Possidius vnus è septem Episcopis fuit, qui contra Donatistas disputarunt. Egit pariter Augustinus cum Aurelio, vt & ipse tanquam Primas Africæ laudatę epistolæ nomen daret. Cæterum in his literis Augustinus fucis omnibus abrasis, suis coloribus Pelagianam fraudem depinxit; insinuauit Innocentio, vulgò iactari, Pelagium plures Romæ patronos habere, nonnullos, quòd Pontificem in eadem sententia cum Pelagio esse sibi persuadebant, cæteros, quòd Pelagio falsò eos errores adscribi arbitrabantur; dein pluribus in Pelagianam hæresim inuectus, quò de facie tota ab Innocentio cognosceretur, Pelagij librum ab eiusdem discipulis sibi proditum eidem misit; ne verò Pontifici tot curis occupato multum laboris inijceret, asteriscis capitales eiusdem errores notauit, addidit etiam volumen de natura & gratia, quo librum Hæresiarchæ confutauerat, itemque epistolam abs se ad Pelagium datam, qua respondebat alteri ab ipsomet Pelagio in sui defensionem perscriptæ, curauit autem per Summum Pontificem eandem transmittere, vt Pelagius magis eum, qui misisset, quam qui scripsisset, attenderet. Insinuauit etiam Pontifici, Pelagium aut Romam acciendum, vt diuinæ gratiæ suomet ore palàm sine ambagibus testimonium daret, vel hoc ipsum per literas agendum; nondum etiam ad se delata significauit, gesta Synodi Palæstinæ, ex quibus Pelagij sententia meliùs cognosceretur, & concludit epistolam: *Vtrum etiam noster* rivulus *licet exiguus ex eodem, quo etiam tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuisque rescriptis de communi participatione vnius gratiæ consolari*. Hanc epistolam vnà cum literis vtriusque Synodi Carthaginensis, & Mileuitanę Iulius Episcopus Romam ad Innocentium tulit. Palladio interea Syracusas nauigante Augustinus scripsit ad Hilarium, cunctorum, quæ tunc in Africa contra Pelagianos gesta fuerant, eundem certiorem reddens, nam & ante biennium alias ad illum literas dederat, quibus excitatas Syracusis à Celestij discipulis quæstiones enodarat. Priùs etiam scripserat Augustinus ad Ioannem Hierosolymitanum, cum accepisset ab Orosio, quantam Pelagio aduocationem commodasset, rogans eundem, vt gesta Synodalia in Africam transmittere dignaretur, ea enim ab Africanis enixè desiderabantur, cum verò diu, diuque responsum expectasset, iteratò ad eundem scripsit; Ea autem est epistola 252. in qua hæc habet, quibus nimiùs Ioannis erga Pelagium amor significatur. *Pelagium verò*

fra-

fratrem nostrum, filium tuum, quem audio, quòd multum diligis, hanc illi exhibeas suggero dilectionem, vt homines, qui eum nouerunt, & diligenter audierunt, non ab eo tuam Sanctitatem existiment falli; Cumque sibi certò Augustinus persuaderet, ambiguo gratiæ vocabulo Ioannem à Pelagio fortè decipi, non solùm eundem fraudis admonuit, verùm etiam librum Pelagij, & suum de natura, & gratia transmisit, rogans Ioannem, vt Pelagium erroris admoneret hæc præfatus. *Si diligitis Pelagium, diligat vos etiam ipse, immò magis se ipsum, & non vos fallat.* Video Scriptores Carmelitas Baronio subinfensos, quod Ioannem Pelagianismi incusarit; Illud tamen certum est, Augustinum apertè docuisse, Ioannem Pelagij sententiam in congressu Hierosolymitano expugnasse, hæc enim ad perpetuam Ioannis commendationem in lib. de gestis Pelag. cap. 30. scripta reliquit, nempe, *ipsum giganteos montes aduersus supereminentiam gratiæ cælestis structos tribus diuinorum testimoniorum tanquam fulminum ictibus deiecisse.* Ioannes quidem non Pelagij sententiam tenuit, sed Pelagium suam ipsius tenere existimauit, in quo deceptus est, sed haud mirum, cum hæreticus ipsum Romanum Pontificem Zosimum ijs quoq; artibus circumuenerit. Num verò Ioannes libros, ac literas ab Augustino missas acceperit, in incerto est, paulò enim post diem obijt succedente Praylo, qui Pelagio impensiùs initio, & ipse fauebat.

Cum Synodalia gesta de more literis mandanda essent, quò posterorum memoriæ traderentur, vtraq; Synodus eam prouinciam Augustino imposuit, qui Hipponem rediens, quò diligentiùs iniunctum munus exequeretur, cuilibet se adeundi facultate interdicta, per quinque dies gesta disposuit, quæ postea ad plerosq; subinde, vt occasio ferebat, ipse transmisit. Hæc pro concione Hippone recitauit Augustinus: *Placuit*, inquiens, *mihi, & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi Fratres, & Patres mei Coepiscopi duobus Concilijs Numidiæ, & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset; Gesta confecta sunt, placuit, acclamastis; Recitatur placitum vestrum, & acclamatio vestra.* epist. 110. Quæ tamen non adeo constanter affirmare ausim, quin de alijs fortè Synodis illa meliùs accipi possint, quotannis enim tum in Numidia, tum in Proconsulari prouincia Synodi cogebantur, illa verò Augustinus pro concione dixit anno 425., vt recentiora videri cupiam possit concilia laudasse, quàm olim ante nouennium celebrata.

CAPVT XI.

S. Innocentius Papa Pelagianos damnat, paulò post obit, eiusdem mortis tempus aliud à vulgari chronologia probatum. Augustinus contra Pelagij sectatores ad Paulinum scribit.

INnocentius Pontifex Africanorum Patrum literis à Iulio Episcopo acceptis anno 417. re maturè considerata Pelagianorum hæresim damnauit; Anno cccxvii. Acceperat idem paulò ante gesta Palæstina, quibus euolutis probè se cognouisse, testatus est, Pelagium *obiecta partim vitando, partim interpretando, partim ad tempus negando tota se obscuritate confudisse.* Epist. 96. inter Augustinianas. Quare in Pelagium, ac Celestium nouis istis ex Africa literis excitatus anathema

thema

thema pronunciauit, quod ibidem epist. 93. ad Mileuitanos tale est: *Quare Pelagium, Celestiumq; idest inuentores vocum nouarum, quæ sicut dixit Apostolus, ædificationis nihilum, sed magis vanissimas consueuerunt parere quæstiones, Ecclesiastica communione priuari, Apostolici vigoris auctoritate censemus, donec resipiscant de Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur secundùm ipsius voluntatem, eosq; interim ouili Dominico non recipi, quod ipsi peruersæ viæ sequuti tramitem deserere voluerunt. Datum VI. kal. Februarias Honorio Aug., & Constantio V. C. Cons.* Postridie verò nempe V. Kal. Februar. rescripsit Patribus Carthaginensis Synodi; In plerisq; tamen codicibus M S. eadem die vtraque epistola data legitur, at priuatis literis Aurelij, Alipij, & Augustini respondit Innocentius pridie kal. Februarias, nam è codice Corbeiensi hanc earundem subscriptionem profert Sirmondus lib. 2. Propem. cap. 2. *Data pridie Kal. Februarias post consulatum gloriosissimi Theodosii Aug. VII. & Iunii Quarti Palladu V. C.* Porrò in epistola ad Augustinum scribit, à Laicis quibusdam gesta se Palæstina accepisse, indeq; satis colligi, Pelagium suæ absolutioni non fidere, quippe qui neç illa ad se perferenda curasset, nec ab aliquo iudicum ad Sedem Apostolicam mittendum pro sui defensione testimonium impetrauisset; haud illum sibi per literas Romam accersendum, sed huic potiùs festinandum, quò correctus vel coram, vel per literas absolutionem obtineat; Eiusdem Pelagij librum se euoluisse, multis illum blasphemijs scatere, nihil in illo, quod placeret, nihil, quod non displiceret, assertum; ipsius verò Augustini epistolam latiùs contra Pelagium disputantem *integra ratione consistere, vt & illis omnem tollere posset errorem, & idoneum dato cuius nostræ legis exemplo, quem sequi debeat, dignum posset præbere Doctorem*. Hæc Innocentius.

Augustinus amicorum tandem industria Palęstinę Synodi gestis acceptis, quòd vulgò in illa Pelagius absolutus ferebatur, quasi illi Episcopi in eiusdem sententiam pedibus iuissent, opere pretium duxit, librum condere, quo gesta illa Orbi Catholico exponens hęretici vafrementa propalaret, eiusq; dolos apertissimè demonstraret, simul etiam doctos, ac pios Antistites defenderet, quos fama erat, Pelagianos errores plenis suffragijs adprobasse. Librum ergo de gestis Palęstinis, seu vt alij malunt, de gestis Pelagij, (& hic planè titulus libri legitur) conscriptum Aurelio Carthaginensi nuncupauit, *ne illo velut absoluto* de Pelagio loquitur 2. Retract. cap. 47. *eadem quoq; dogmata putarentur iudices approbasse, quæ ille nisi damnasset, nullo modo ab eis nisi damnatus exisset*. Hic liber de gestis Palęstinis diu latuit, tandemq; in Fesulana Canonicorum Regularium bibliotheca inuentum Velserus edidit; ego Romę in Bibliotheca Vaticana inter codices olim Ducum Vrbini numero CXVII. aliud eiusdem exempli volumen pulcherrimis caracteribus exaratum legi.

Innocentius Pontifex damnatis Pelagianis, quasi nihil, vnde plus glorię eidem adijci posset, esset reliquum, paulò post ad superos euocatur IV. Idus Martij. Video insignem annalium scriptorem ad annum 417. scribere, S. Innocentium diem obijsse V. Kal. Augusti, quo die eiusdem memoria ab Ecclesia celebratur; Scio Panuinum meum in Chronico Ecclesiastico asserere Innocentium mortuum anno superiori 416. Verum ab vtriusq; sententia discedo; Certè Panuini opinio euidenter refellitur ex subscriptione literarum S. Innocentij ad Synodum Mileuitanam inter epistolas Augustini 93. datæ enim di-

cuntur.

cuntur *Sextò kal. Februarias Honorio, & Constantio V. C. Coss.* planè designatur præsens annus 417. quo Honorius XI. Constantius verò alterum consulatum gessit; nam primùm consul hic fuit cum Constante anno 414. tertiùm verò cum Theodosio Augusto anno 420. Baronij, & omnium ferè sententia ex Anastasio desumpta inde nobis non probatur, quòd in omnibus antiquis Martyrologijs S. Innocentij Papæ mors recitatur die duodecima Martij. Edidit Bollandus martyrologium S. Hieronymi ante mille annos vetustissimis caracteribus exaratum, vbi legitur: *IV. Idus Martij Romæ depositio S. Innocentij Episcopi.* Hunc verò non Romanum Episcopum, sed alterius sedis Præsulem Romam profectum, ibique postea mortuum idem Bollandus existimat. Sed est vetustissimum martyrologium, quod Rosuueydus vir eruditus vocat *fontem omnium aliorum martyrologiorum*, missum ex vrbe ad Aquileiensem Antistitem à Romano Pontifice, quod etiam *antiquum* Bollandus nominat; porrò ad IV. Idus Martij scriptum ibi legimus: *Sanctorum Pontificum Gregorij, & Innocentij.* Idem habet martyrologium editum à Luca Holstenio vnà cum actis martyrum Felicitatis, & Perpetuæ. Hoc item constat ex martyrologijs Bedæ, & Adonis, qui auctores antiqui sunt, & ex vetustioribus codicibus sua martyrologia exscripsere. Beda scribit: *IV. Idus Martij Romæ S. Gregorij Papæ &c. Eadem die B. Innocentij Papæ, qui rexit Ecclesiam annos XV. menses duos, dies 21. Hic constitutum fecit de Ecclesia, & Pelagium, & Celestium Hæreticos damnauit.* Bollandus addit: *Si aliunde certiora indicentur, ea vt Lector amplectatur suademus.* Sunt planè eam in rem certiora eruditissimi, ac sanctissimi viri verba, quæ omne posthac dubium tollant. Paschasinus Lilybæi in Sicilia Episcopus, qui Apostolicæ Sedis Legatus in Synodo celeberrima Chalcedonensi primo loco sedit, in epistola ante 64. Leonis ita scribit: *Tempore recordationis Domini mei prædecessoris vestri Zosimi anno consulatus Honorij Augusti XI. & Constantij II. tunc enim cum declinaretur, ne decimo Kal. Maij dies Paschæ teneretur, celebratum est octauo die Kal. Aprilis.* Et postea: *Cum sanctæ memoriæ Domino quondam meo, ac beatissimo Papa Zosimo &c. illa nocte, quæ lucescebat in diem Dominicam X. die Kal. Maij fons sacer hora competenti repletus est.* Ecce testimonio viri Zosimi quondam clientis sedisse hunc ipsum Pontificem anno 417. tempore Paschatis. Baronius ad annum 453. scribit datas hasce literas anno 454. quòd in illis soluitur dubium de Paschate anni 455. de quo Leo etiam scripsit ad Iulianum Coensem. Vir insignis cyclos minimè aduertens non vno loco procul à vero abit. Anno 455. dies passionis Dominicæ accidit X. Kal. Maij Cyclo Lunæ XIX. Solis XVI. lit. B. itemque IX. Kal. Maiarum dies Sabbato occurrit. At anno, de quo Paschasini literæ loquuntur, *dies passionis XI. kalendas Maij occurrit*, ac *IX. Kal. Maiarum die Dominica dies* obuenit. Est planè ex recitatis caracteribus annus 444. qui fuit Bissextilis Cyclo Lunæ VIII. Solis V. lit. B. A. quo anno festiuitas Paschalis peracta fuit die 23. Aprilis, de qua eo tempore grauis orta erat controuersia, quam Paschasinus soluit. Hoc etiam ostenditur ex consulatu Aetij II. & Sigesvulti, à quo annus, de quo scribit Paschasinus, vt ibi testatur, est *octauus embolismalis*. Nam cum illi magistratum inierint anno quadringentesimo trigesimo septimo, quando incœpit cyclus ille octo annorum, patet annum 444. ibidem designari. Quòd autem in eisdem literis legimus annum, de cuius Paschate controuertitur, esse

à con-

à consulatu Antonini, & Syagrij *sexagesimum quartum*, (fuere consules anno 382.) ex librariorum errore descendit, est enim LXIII. atque ita se legisse in Sirmondiano codice testatur Petauius lib. 2. doctr. temp. cap. 62. Quare cum literæ Paschasini superiori anno datæ sint, liquet eas scriptas fuisse anno 443. qui fuit vigesimus sextus à Paschate sub Zosimo à Latinis citra tempus debitum celebrato. Hæc diligentiùs discussimus, vt literas easdem anno 417. viciniores ostenderemus, ne Paschasini fortè memoriæ vitio illa de Zosimo verterentur. Præterea in chronico Iornandis apud Hermannum Contractum legimus: *Anno 417. Quæstio de huius anni Pascha oritur sub Zosimo.* Hoc ergo anno erratum est in Paschatis celebratione, nam peractum illud fuit die 25. Martij, cum celebrandum fuisset die 22. Aprilis. Prosper in chronico ait: *Theodosio VII. & Palladio Coss. Zosimus succedit Innocentio regnans annum vnum, menses nouem, dies octo.* Cum verò certum sit apud omnes, Zosimum mortuum die 26. Decembris, eius electio cadit circa diem 17. Martij, vacante Sede quinque duntaxat diebus. Idatius Episcopus, qui iuvenis sub Innocentio vixit, initium, & finem Pontificatus Innocentij duplici caractere cœlesti signat: *Arcadij 8. Solis facta defectio Tertio Idus Nouembris feria II. Romanæ Ecclesiæ XXXVIII. habetur Episcopus Innocentius.* Altera etiam eclypsi designat annum obitus eiusdem: *Honorij 24. Solis facta defectio die 14. Kal. Augusti, qui fuit V. feria. Romanæ Ecclesiæ XXXIX. præsidet Episcopus Zosimus.* Initia Innocentij rectè statuuntur anno octauo Arcadij, (cum Honorio fratre die 17. Ianuarij anno 395. imperare cœpit) nempe anno 402. Addit Idatius fuisse Olympiadis 295. annum secundum, quo sanè anno die 11. Nouembris semihora post ortum Solis cœpit Romæ videri eclypsis, quæ durauit horis 2. 16. Sole in gradu Scorpij 20. 12. Verùm Idatius minus rectè feriam secundam eo anno in tertiam Iduum Nouembris incidisse putauit; fuit feria III. Cyclo Lunæ IV. Solis XIX. lit. E. Rursus errauit Idatius, dum annum mortis Innocentij statuit 418. quo Honorij 24. & secundus Olympiadis 299. concurrunt, quo anno XIV. Kal. Augusti accidit eclypsis, de qua Chronicon Alexandrinum: *Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. His Conss. solis eclypsis accidit mense Iulio XIV. kal. Aug. die Veneris hora octaua.* De hac etiam scribit Philostorgius lib. 12. num. 8. *Quòd mense Iulio in decimam nonam progresso circa octauam diei horam Sol adeo defecerit, vt & stellæ lucerent.* Incœpit Romæ hora post mediam noctem 11. 31. durauit hora 1. 48. Sole in Cancri gradu 27. 55. Errauit etiam ponens ea die 19. Iulij feriam V. fuit enim feria VI. vt disertè tradit Chronicon laudatum Cyclo Lunæ I. Solis VII. lit. F. Denique idem lapsus est, dum Innocentium XXXVIII. Romanorum Pontificum nuncupauit, qui XXXX. dicendus erat, vnde & Zosimus sedit XXXXI. Augustinus epistola 165. ad Generòsum exactè à D. Petro vsque ad Anastasium Innocentij decessorem Romanorum Pontificum catalogum deducit, estque illi Anastasius XXXIX. à D. Petro. Atque hæc de tempore obitus S. Innocentij, cuius memoria die 28. Iulij recolitur, quòd fortè ea die à Sergio II. eius reliquiæ translatæ sunt in titulum Equitij.

Hic Innocentius relatus est inter Diuos, atque ab Augustinianis summa religione colitur, quòd primus Romanorum Pontificum S. Augustini sententiam contra Pelagianos in Synodo Mileuitana latam Apostolica auctoritate firmauit. Idem verò Augustinum impensiùs amauit, habuitq; cum illo familiare

liare literarum commercium, quarum nonnullas salutationis tantùm gratia scribere solebat, vt paret ex epistola 97. inter Augustinianas, vbi Augustinum *Carissimum* nuncupat. Gennadius in lib. de illustr. Script. cap. 43. hæc ait: *Innocentius Vrbis Romanæ Episcopus scripsit decretum Occidentalium Ecclesiarum, & Orientalium aduersus Pelagianos datum, quod postea successor eius Papa Zosimus latiùs* (non latinis vt vulgò legitur) *promulgauit*. Nescio quid Orientalis Ecclesia ante Innocentij decretum statuerit contra Pelagianos; In sola Synodo Diospolitana eorum causa agitata est, in quo iudicio Pelagius absolutus fuit, licet reapse coactus fuerit ad errores obiectos anathematizandos, quod sexcenties Pelagianis Augustinus exprobat. Sanè Innocentius noluit approbare acta Synodi Palæstinæ, *vnde*, inquit epist. 96. ad Augustinum, *non possumus illorum nec culpare, nec approbare iudicium, cum nesciamus vtrum vera sint gesta, aut si vera sunt, illum*, Pelagium scilicet, *constet magis subterfugisse, quàm se totæ veritate purgasse*. Photius Cod. 54. scribit, Pelagianos in Oriente ab Alexandrina Ecclesia fuisse damnatos; *Eiecti sunt*, inquit, *qui ita senserunt ex Ecclesia velut hæretici temporibus Theophili Alexandrini, & Innocentij Romani Antistitis*. Errat Photius, nam Theophilus *lethargo correptus obiit consulatu Honorii IX. & Theodosii V. XV. Kal. Octobris* ex Socrate lib. 7. hist. Eccles. cap. 7. anno scilicet 412. At eo anno adhuc Pelagiana hæresis latebat, neq; vsquam, præterquam Carthagine, insonuerat. Præterea cum Valerianus seruus Pelagianus Alexandriam se recepisset, Eusebius Cyrillum Theophili nepotem monuit, ne hæretico locum daret, cum à cæteris Orientalibus Pelagiani expellerentur; *Quomodo nunc*, inquit, *cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Celestiumq; cum suis capitibus condemnarit cunctis eos abiicientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem receperit, quæ sola, & prima inter comprouinciales suos tales refutare debuerat*. Nihil hic de lata à Theophilo in Pelagianos sententia dicit, quod tamen nepoti avunculi decretorum ad repræhensionem vsq; in causa Chrysostomi tenacissimo inculcandum fuerat. Hinc patet Ecclesiam Orientalem tempore Theophili nihil statuisse contra Pelagianos, vnde deceptus est Vossius, qui lib. 1. hist. Pelag. cap. 39. Theophilum inter Pelagij damnatores numerat Photij testimonio deceptus.

Baronius Anno 416. Num. 14. legens laudatum Gennadij caput 43. putauit Innocentium præter literas aduersus Pelagianos ad Africanas Synodos datas condidisse etiam decretum contra eosdem, quod postea Zosimus ad vniuersos Orbis Episcopos direxit. Sed non possum his assentiri, cum huius decreti nusquam mentionem fecerit Augustinus; Hic epistola 47. scribit ad Valentinum, mittere se omnia decreta in causa Pelagianorum, ibiq; numerat tres Afrorum epistolas, itemq; tria Innocentij ad eosdem rescripta; rursus Concilii Africani literas ad Zosimum datas, eiusdemq; ad vniuersos Episcopos rescriptum; vbi altum de hoc asserto Innocentii decreto silentium. Sed nec putandum est, idem decretum ab Innocentio morte præuento non fuisse publicatum, quod postea Zosimus præstitit; Etenim cur Zosimus initio Pelagianis credebat? Et quidem cum Celestius, fraudibus per Africanos palam nondum factis, iterum à Zosimo audiretur, Pontifex Innocentii tantum literas ad Carthaginensem, & Mileuitanam Synodum obiecit, quod non vno loco repetit Augustinus; Lib. 2. ad Bonif. cap. 3. ait: *Insuper etiam Celestium se*

purgare molientem ad consentiendum supradictis Sedis Apostolicæ literis crebra interlocutione constrinxerit; Et lib. 2. de pec. orig. cap. 7. testatur Zosimum instasse Celestio, *vt Sedis Apostolicæ literis, quæ à sanctæ memoriæ suo præcessore manauerant, præberet assensum*. Sanè Innocentij decretum, Zosimus Celestio opposuisset, si in Ecclesiasticis scrinijs illud inuenisset. Quare Gennadius nomine decreti illud tantùm intellexisse dicendus est, quod in memoratis Innocentij literis ad Africanos Patres contra Pelagianos statutum fuerat. Scio Erasmum scribere Innocentium in dictis literis *suo more sæuum potiùs, quàm eruditum* apparere, cuius censura sine repræhensione ita à Vossio recitatur libro 1. cap. 27. *An verò epistolæ istæ tanto sint dignæ Antistite, cum quoquam contendere nolumus. Negabat sanè id magnus Desiderius*. Verum epistolæ illæ commendantur ab Augustino lib. 1. con. Iul. cap. 4. *Quid enim*, inquit, *potuit vir ille Sanctus Africanis respondere Concilijs, nisi quod antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cum cæteris tenet perseueranter Ecclesia*? & quibusdam eiusdem sententijs laudatis, *Huic responde*, inquit, *imò ipsi Domino, cuius ille Antistes vsus est testimonio*. & lib. 2. ad Bonif. cap. 3. *Literis beatæ memoriæ Papæ Innocentij de hac re dubitatio tota sublata est*; & cap. 4. recensitis earundem literarum verbis exclamat: *Quid ista Sedis Apostolicæ sententia clariùs, atq; manifestiùs?* vide lib. 2. de pec. orig. cap. 8. & 9. Cur enim imperitus censor sæuitiem Innocentio exprobat? quòd Pelagianos damnauit, quos ille fortè voluisset absoluere? Illos tantum vti morbidas oues à Catholicis caulis exclusit, at hoc Africanæ Synodi antea peregerant, quæ prima hæreticis pœna decernitur. Ineruditum stylum carpit: ergone & Sanctus Antistes manum tuæ ferulæ subijciet, quò dictionis elegantiam vel inuitus doceatur? In illis literis non sæuus, sed pugnax Innocentius exhibetur, plura enim, eaq; solida argumenta exerit, queis Pelagianam hæresim proscindit; Potuerat quidem plura ex sacris Scripturis testimonia educere, sed optimè meminerat, scribere se Synodis doctissimorum, ac sapientissimorum Patrum; hinc sunt eius verba in epistola ad concilium Carthaginense: *Possem plura dicere, nisi vos constaret cuncta dixisse*. Augustinus in epistola 106. ad Paulinum Nolanum Innocentij literas hoc grandi elogio exornat: *Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium præter Conciliorum relationes literas familiares, vbi de ipsa causa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas erat, atq; oportebat Apostolicæ Sedis Antistitem*. Quibus verbis Erasmi iudicium inscitiæ arguitur scribentis, in memoratis literis *ingenium, & eruditionem tali dignam Præsule desiderari*.

Interea mortuo Innocentio Pelagiani in Campania præcipuè securiùs pro secta loquebantur; Nolæ enim nonnulli Pelagianos errores tanta pertinacia defendebant, vt assererent, paruulos sine baptismo decedentes damnari non posse, idq; se adeo constanter tenere affirmabant, vt vel Pelagium ipsum, si secus sentiret, se deserturos profiterentur. Paulinus illius vrbis sacris præfectus erat, quem Augustinus ob singularem eruditionem, ac pietatem mirificè colebat, vicissim & ipse à Paulino dilectus, erat enim vetus vtriusq; amicitia ante annum 395. contracta ex epistola 36. ad Romanianum; cum verò S. Doctor probè sciret, quantùm à Paulino Pelagius olim amaretur, idq; etiam ex epistola ab anno 105. ad Paulinum à Pelagio scripta pateret, quæ teste ipso Hæresiarcha apud Augustinum cap. 35. de gratia Christi *trecentis fortè versibus*

constabat, timuit, ne Pelagius homini fucum faceret, quare prolixam satis epistolam ad Paulinum perscripsit, qua certiorem eundem fecit eorum, quæ tum in Africa per Synodos Carthagine, & Mileui habitas, tum Romæ per literas ab Innocentio gesta fuerant, quorum omnium exempla etiam ad ipsum, quò pleniùs instrueretur, transmisit, scribens insuper duodecim præsertim errores in Synodo Palæstina Pelagio obiectos fuisse, quos ibi recenset, aitque: *Hæc omnia Pelagius sic anathematizauit, quod satis gesta ipsa testantur, vt nihil ad ea quoquo modo defendenda disputationis attulerit*; ibidem etiam disputat de electorum prædestinatione, ac reproborum damnatione tanta quidem dicendi copia, tantaq; argumentorum subtilitate, vt nusquam fortè meliùs; Hinc factum est, vt Semipelagiani, qui gratuitam Augustini prædestinationem respuebant, hanc quoq; ad Paulinum epistolam improbarent ex lib. de dono perseu. cap. 21. Has autem literas exaratas post Innocentij mortem compertum est, nam ibidem *beatæ memoriæ* Innocentium appellat; concludens epistolam ait: *Quæ autem, & de quibus audierimus, quæ multùm dolemus, & facilè credere noluimus, audiet à communi amico Sanctitas tua*: Quibus suspicor Iulianum in Campania Episcopum communem amicum, ac Paulino vicinum Pelagianis iam publicè fauentem designari.

CAPVT XII.

Pelagiani Zosimo Papæ imponere conantur. De Erote, & Lazaro Pelagij accusatoribus nonnulla adnotantur, ac Fl. Dextri Chronicon redarguitur.

SEd ad Pelagium in Oriente degentem redeundum est. Eorum quæ apud Africam in Synodo vtraque gesta, & postea Romæ à S. Innocentio Apostolica auctoritate firmata fuerant, fama in Asiam delata, Pelagius, ac Celestius, quò rebus suis consulerent, statim Pontificem adeundum sibi esse decreuerunt, itaque è re visum est, Pelagium literis, Celestium coram Romæ causam dicere; Scripserat enim Innocentius epist. 96. apud Augustinum de Pelagio: *Potest enim damnare, quæ senserat, ac datis literis erroris sui, vt regressum ad nos decet, veniam postulare.* Quare Pelagius literas ad Innocentium dedit, quibus iniustè se infamari questus, Erotem, ac Lazarum vti publicos calumniatores accusabat, quorum falsis delationibus præsens quidem in Palæstina accusatus, sed plenis suffragijs à iudicibus absolutus fuerat; Ea verò, quæ in Africa contra se gesta fuerant, ijsdem accusatoribus impellentibus sine consultatione, ac præcipiti deliberatione decreta affirmabat; Quò verò faciliùs Romano Pontifici ea persuaderet, libellum suæ fidei, quem symbolum dixit, ad eundem transmisit, *in quo*, vt ait Augustinus lib. de grat. Christi cap. 32. ea, de quibus non interrogabatur, pluribus prosecutus, *ab vnitate Trinitatis vsque ad resurrectionem carnis* latè suam fidem deduxit, illa autem, quæ præcipuè ab eo petebantur, paucis, ijsque ambiguis verbis inclusit, nempe: *Baptisma vnum tenemus, quod ijsdem sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus asserimus esse celebrandum.* De libero verò arbitrio hæc posuit: *Liberum sic confitemur arbitrium, vt dicamus nos semper Dei indigere auxilio, & tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt, hominem peccatum vitare non posse, quàm illos, qui cum Iouiniano*

asserunt, hominem non posse peccare; vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos verò dicimus hominem semper & peccare, & non peccare posse, vt semper nos liberi confiteamur esse arbitrij. Hocce Symbolum inter opera D. Hieronymi diu circumlatum est, sed esse Pelagij patet ex S. Augustino in lib. de gratia Christi cap. 32. & 33. quibus in locis adductas proximè hæretici sententias excutiens ambiguitatis plenas esse demonstrat. Nonnulla etiam fragmenta literarum Pelagij lege ibidem cap. 30. & 31. & sequentibus, in quibus Pelagius ex libris abs se editis, quos recenset, diuinam semper gratiam semet asseruisse comprobare conatus est. Praylus Episcopus Hierosolymitanus, qui in demortui Ioannis locum suffectus fuerat, commendatitias pro Pelagij causa literas Romam vnà cum Pelagij eiusdem libello transmisit, nam Zosimus de Praylo scribit ad Africanos epist. 4. *Causæ Pelagij enixiùs adstipulator interuenit.* Putat Baronius Palladium Episcopum Helenopolitanum Origenistam celeberrimum, ac Pelagij hæresi, qua apathiam docet, infectum Romam cum illis literis venisse, vt Pelagij causæ apud Pontificem patrocinaretur.

Celestius Innocentij morte intellecta Romam illicò aduolauerat, optimè enim sciebat, fieri non posse, vt Innocentius palinodiam caneret, quasi nimis præcipitem Afrorum Patrum relationibus aduersus Pelagium, eiusq; asseclas fidem accōmodasset; Itaque veteres ille amicos adit, præcipuè verò Sixtum Presbyterum, quem ex Augustino epist. 104. Pelagiani *magnum suarum partium patronum* iactabant, *& de cuius amicitia plurimùm efferebantur*, obtestatus se festinato iudicio inauditos, indefensos tum in Africa, tum in Vrbe esse damnatos; Catholicam se doctrinam docere, nec latum quidem vnguem ab illa discedere. Iulianus testatur se duas ad Zosimum literas dedisse, quas hoc tempore scriptas credibile est, Pelagianis neruis omnibus pro obtinenda absolutione adnitentibus. Contexuit Celestius suæ fidei libellum, quem Zosimo causam cognoscenti exhiberet, de quo hæc scribit Augustinus lib. de pec. orig. cap. 23. *Item in libello, quem Romæ dedit, cum fidem suam à Trinitate unius Deitatis usque ad resurrectionem, qualis futura est mortuorum, de quibus eum nullus interrogauerat, & unde illi nulla quæstio mouebatur, quantum dicere libuit, explicasset &c.* Hac prorsus etiam ratione Pelagium libellum fidei, quem symbolum vocauit, concinnasse proximè diximus. Pontifex in basilica S. Clementis Celestium in iudicium vocauit, qui Pelagianis omnibus dolis instructus tribunali stitit. In primis verò libellum obtulit, in cuius exordio causam his verbis præmuniuit. *Si fortè ut hominibus quispiam ignorantiæ error obrepserit, nostra sententia corrigatur:* Ex Augustino laudato cap. 6. *Quam prælocutionem venerabilis Papa Zosimus tenens egit cum homine, quem falsæ doctrinæ uentus inflauerat, ut ea, quæ illi à Diacono Paulino*, nempe anno 412. Carthagine coram Aurelio, *fuerant obiecta, damnaret, atque ut Sedis Apostolicæ literis, quæ à sanctæ memoriæ suo præcessore manauerant, præberet assensum; at ille noluit quidem Diaconi obiecta damnare, sed B. Papæ Innocentij literis non est ausus obsistere, immò se omnia, quæ sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit:* Ibidem cap. 7. Et quidem Pontifex hac interrogatione Celestium strinxit: *Illa omnia damnas, quæ iactata sunt de nomine tuo?* Cui ille: *Damno secundum sententiam beatæ memoriæ præcessoris tui Innocentij:* Idem lib. 2. ad Bonifacium cap. 4. Baronius, vti diximus, scribit, obiectas esse Celestio literas Innocentij ad vniuersam Ecclesiam missas, quas post datas ad Africanos ab Innocentio com-

compoſitas arbitratur, ſed hoc ſuperiùs reiectum eſt, & ex ipſa interrogatione Zoſimi in libello Paulini apertè refellitur, ſiquidem Pontifex inquit: *Cognouiſti quales literas dederit Sedes Apoſtolica ad Fratres, & Coepiſcopos Africanæ prouinciæ?* nec aliarum literarum ibi mentio vlla fit. Porrò Celeſtius in libello ſuę fidei apertè negauit peccatum originis, nam hæc in illo ſententia apud Aug. lib. de pec. orig. cap. 6. continebatur. *In remiſsionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco diximus, vt peccatum ex traduce firmare videamur, quod longe a Catholico ſenſu alienum eſt, quia peccatum non cum homine naſcitur, quod poſtmodum exercetur ab homine, quia non naturæ delictum, ſed voluntatis eſſe demonſtratur.* Ex quibus ſanè mirum alicui videbitur, Celeſtium non ſtatim tanquam hæreticum condemnatum, cum apertè illa hæreſis damnata fuiſſet eodem anno à S. Innocentio, libellum enim illum lectum in iudicio ipſe Zoſimus teſtatur in epiſtola ad Aurelium & collegas, quem tamen catholicum putauit. Huius autem rationem ipſius Auguſtini verbis expono. *Cum hoc Celeſtius in ſuo libello poſuiſſet, inter illa duntaxat, de quibus ſe adhuc dubitare, & inſtrui velle confeſſus eſt, in homine acerrimi ingenij, qui profectò, ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, voluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt; & propterea libellus eius Catholicus dictus eſt, quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua forte aliter ſapit, quàm veritas exigit, non ea certiſsimè definire, ſed detecta, ac demonſtrata reſpuere. Hoc in illo factum eſſe putabatur, quando ſe literis beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota ſublata eſt, conſentire reſpondit*: lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. Zoſimus Celeſtium adeo promptam Innocentij literis obedientiam, atque aſſenſum profitentem haud damnandum iudicauit, ſed ne illum abſoluendum ſtatim duceret, iudicium vtriuſque Synodi Carthaginenſis, & Mileuitanæ remorabatur, quare eundem anathemati Carthagine ante quinquennium in ipſum lato non exemit, ſed geſta omnia in illo iudicio ad Africanos per Baſiliſcum cum literis tranſmiſit, in quibus acriùs inuectus eſt in Erotem, & Lazarum, tanquam turbarum præſentium authores; quòd verò ad cauſam ſpectat, hæc ſcripſit: *Vnde in præſenti cauſa nihil præcox, immaturumque cenſuimus, ſed innoteſcere Sanctitati veſtræ ſuper abſoluta Celeſtii fide noſtrum examen, cui etiam prior libellus ab eo intra Africam teſtimonio apud nos eſſe debuiſſet, ne inexploratis, famaque iactantibus tam facilè crederetur. Quare intra ſecundum menſem aut veniant, qui præſentem redarguant, aliter ſentire, quàm libellis, & confeſsione contexuit, aut nihil poſt hac tam aperta, & manifeſta, quæ protulit, dubii Sanctitas veſtra reſediſſe cognoſcat. Data... Honorio XI. & Flau. Conſtan. Coſs.* Ex quibus accuſatores intra vnum, & alterum menſem Romam euocatos vides, quod etiam de ſe teſtatum reliquit Paulinus Diaconus in libello ad Zoſimum, quem recitat Baronius anno ſequenti.

Paulò poſt ſuperuenere literæ Pelagij, qui cum callidiùs hæreſim Catholicæ doctrinæ fucis obduxiſſet, Zoſimum magis Pelagianis propitium fecit, longèque eorundem hoſtibus acerbiorem; etenim Pontifex nouis literis Aurelium, ac cæteros Africanos Patres duriùs increpuit dolens Pelagij, ac Celeſtij vices, qui cum Catholica ſaperent, hæreſeos damnati fuiſſent; Romæ verò [illegible] Pelagij, eiuſque libellum, tum epiſtolam Prayli Hieroſolymitanį pro Pelagio publicè recitandas iuſſit, de quibus hæc inter alia ad Aurelium, ac collegas ſcripſit: *Literas quoque ſuas idem Pelagius purgationem continentes abundantiſsime miſit, quibus & profeſsionis ſuæ fidem, quid ſequeretur, quidue damnaret,*

ſinę

sine aliquo fuco, ut cessarent totius interpretationis insidiæ, cumulauit. Harum recitatio publica fuit, omnia quidem paria, & eodem sensu, sententijsque formata, quæ Celestius ante protulerat, continebant. Vtinam ullus uestrum, dilectissimi Fratres, recitationi literarum interesse potuisset! Quod Sanctorum uirorum, qui aderant, gaudium fuit? quæ admiratio singulorum? Vix fletu quidam se, & lacrymis temperabant. Tales etiam absolutæ fidei infamari potuisse? Estne ullus locus, in quo Dei gratia, uel adiutorium prætermissum sit? &c. Postea verò vehementiùs Pelagij accusatores increpans hæc addit. *Mirum est, si isti Laicum Virum ad bonam frugem longa erga Deum seruitute nitentem falsis literis percellere uoluerunt, qui in fratres, & Coepiscopos tanta machinati sunt, qui tot tempestates Ecclesiæ reddiderunt. Non decet Episcopalem auctoritatem, & præcipuè prudentiam uestram ad leuium susurrorum scripta pendere; Ecce Pelagius, Celestiusque Apostolicæ Sedi in literis suis, & confessionibus suis præsto sunt; Vbi Eros? Vbi Lazarus? Erubescenda facta, & damnationibus nomina. Vbi illi adolescentes Timasius, & Iacobus, qui scripta quædam, ut asserebatur.... Vos conijcite, si qui talia in Sede Apostolica profitentur, illa, quæ de ijsdem à prauis, ac leuibus auctoribus, ac dubio rumore iactata sunt, oporteat credi.* Hæc Zosimus; Ex quibus Pelagianorum doli, quibus Summum Pontificem circumuenerant, suis coloribus exprimuntur. Ex his postea literis, quæ Pelagianę hæresis authores tantoperè commendabant, istis postea à Zosimo damnatis, Iulianus cum suis Sedem Apostolicam crimine præuaricationis aspergebat, de quibus inferiùs dicemus. Augustinus verò pro Zosimo hæc reposuit lib. 2. ad Bonif. cap. 3. *Quænam tandem epistola uenerandæ memoriæ Papæ Zosimi, quæ interlocutio reperitur, vbi præceperit credi oportere, sine vllo uitio peccati originalis hominem nasci, nusquam prorsus hoc dixit, nusquam omninò conscripsit.* & in fine. *Profectò quidquid intereà leniùs actum est cum Celestio, seruata dumtaxat antiquissimæ, & robustissimæ fidei firmitate, correctionis fuit clementissima suasio, non approbatio exitiosissimæ prauitatis. Et quòd ab eodem sacerdote postea Celestius, & Pelagius repetita auctoritate damnati sunt, paululum intermissæ iam necessario proferendæ ratio seueritatis fuit, non præuaricatio priùs cognitæ, vel noua cognitio veritatis.* Nulla pro Zosimo solidior apologia procudi potest. Literæ illæ Zosimi datæ sunt hoc anno 417. XI. Kal. Octobris; credo verò Carthagine acceptas IV. Nonas Nouembris, nam eo die per Basiliscum Subdiaconum Paulinus se intellexisse scribit Pontificis mandata, quibus Romam euocabatur.

Cum in recitatis Zosimi literis Eros, ac Lazarus adeò seuerè perstringantur, ijdemque fuerint, qui & coram in Palæstina contra Pelagium, ac Celestium Synodum Diospolitanam per Eulogium Metropolitam indicendam curauerint, & postea per literas vniuersam in vtrumque Africanam Ecclesiam concitarint, opere pretium duxi, nonnulla hic de eisdem inferere. Eros Sancti Martini Turonensis Episcopi discipulus fuit, Lazarum etiam Turonensis Ecclesiæ presbyterum fuisse ex eo arbitror, quòd in Taurinensi Synodo Britium Turonensem Episcopum plurium criminum reum detulit. Eros Arelatensem, Lazarus Aquensem Ecclesiam clero, ac populo contradicente innasere, Zosimus enim hæc de vtroque ad Africanos scribit: *Patuit hos inobseruatis ordinationibus, plebe, cleroque contradicente ignotos, alienigenas intra Gallias sacerdotia vendicasse.* Augustinus initio libri de gestis Pelagij ait: *Sancti fratres, & Coepiscopi nostri Galli Eros, & Lazarus,* eosdemque Gallos Episcopos vocauit

uit Pelagius apud Augustinum epist. 252. Lazarus quidem in Taurinensi concilio à Proculo vti falsorum criminum delator reiectus fuerat, à quo tamen, *post multos annos*, inquit idem Zosimus epistola quarta, *Sacerdos tyrannici iudicij defensor ciuitatis Aquensium &c. stetitque in eo hactenus vmbra sacerdotij, donec tyranno imago staret imperij, quo loco post internecionem Patroni sponte se exuit, & propria cessione damnauit*. Constantinus imperium in Gallijs inuaserat, quem Lazari patronum Zosimus vocat, at ille *post triennium inuasæ tyrannidis ab Honorij duce Constantio intra Gallias occiditur*, eiusdem capite in conto Rauennam delato XIV. Kalend. Octobris Theodosio Augusto IV. Cos. Hæc testatur Idatius in Chronico, & in fastis; Quare Lazarus anno 411. sponte Aquensis Ecclesiæ regimine se abdicauit, ne quid grauius ob tyranni amicitiam contra se ab Honorio statueretur. Paulò post etiam Eros populari tumultu ex Arelatensi sede deijcitur Patroclo ad eandem euecto; Prosper in Chronico ad consulatum Honorij IX. & Theodosij V. anno 412. ait: *Eodem tempore Eros uir sanctus, & B. Martini discipulus, cum Arelatensi oppido Episcopus præsideret, à populo ipsius ciuitatis insons, & nullis insimulationibus obnoxius pulsus est, inque eius locum Patroclus ordinatur amicus, & familiaris Constantij Magistri militum, cuius per ipsum gratia quærebatur, eaque res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.* Baronius ad annum 412. addit: *Constantius, dum aduersus Sanctos Episcopos aggressus est inire certamen, expertus est pariter Deum ad postremum suis conatibus aduersarium.* Idem etiam ad annum 417. pag. 402. *De Lazaro*, inquit, *remansit obscura memoria, sed ex Erote Lazarum disce, quos enim calumnia par inuoluit, eandem decorasse æqualem virtutem putandum &c.* Quæ quidem mihi non probantur, cum non Constantij iussu, sed populari tumultu Eros Arelate eiectus fuerit; quod populi factum Apostolicam etiam Sedem ratum habuisse ex Zosimi laudata epistola colligitur: *Patuit hos*, inquit, *inobseruatis ordinationibus plebe, cleroque contradicente ignotos, alienigenas intra Gallias sacerdotia vendicasse, quibus se ipsi propria abdicauere sententia, nosque licet & alia, tum eorum de se pœnitudinem secuti sacerdotali eos loco, & omni communione submouimus.* Constantinus Arelate inclusus, cum diutiùs obsidionem tolerare non posset, deposita purpura ad Erotem confugit, à quo & Presbyter statim ordinatus est ex Sozomeno lib. 9. cap. 15. hinc ob tyrannum sacro honore decoratum Eros Arelatensium odium sibi contraxit. Sed neque Constantius post Erotis depositionem quicquam mali vltore Numine passus est, immò ob egregiè contra Tyrannos nauatam operam Placidiam Honorij sororem in vxorem obtinuit, ac quinquennio elapso in imperij consortium assumptus fuit, vt cap. 19. dicemus. At Eros, & Lazarus, cum Apostolicæ Sedis iudicio se se depositos cernerent, in longinqua, ad insignium Orbis Catholici Episcoporum suffragia corroganda perrexere, vti olim Chrysostomus fecerat, qui è Constantinopolitana cathedra per vim eiectus Occidentis Metropolitarum suffragia per literas petijt; Zosimus tamen vtriusque Episcopi conatus increpans ait: *Vbi de Episcopatu abdicando agitur, maria, terraque lustrantur, nec vlla suffragia prætermittunt &c.* Athanasius, Chrysostomus, alijque plurimi ab Episcopatu depositi Apostolicæ Sedis, ac primos Occidentis Metropolitas in subsidium contra aduersantes Episcopos implorarunt, at à Pontificis Romani decreto ad alios Antistites appellare non licuit. Interim Eros, ac Lazarus pro recuperanda dignitate in Orientem pro-

fecti

fecti Pelagium apud Eulogium Palæstinæ Metropolitam hæreseos accusarunt, quo ibidem per dolum absoluto causam iterum ex integro cognoscendam Africanis Patribus per literas detulerunt, de quibus cap. 8. plura diximus. Anno 417. Lazarus in Gallias redierat, ac Proculo Massiliensi adhærebat, etenim cum hic Patrocli Arelatensis iura inuasisset, atque Vrsum, & Tuentium Episcopos consecrasset, Lazarus vnus è tribus Episcopis fuit, qui ex antiquo Ecclesiæ ritu ad Episcopi consecrationem peragendam requiruntur, quæ vbi Zosimus Papa accepit, datis ad Africæ, Galliæ, & Hispaniæ Antistites literis Proculum grauiter increpuit, non modò quod alienæ diœcesis Episcopos consecrasset, verùm etiam quòd fuerit *Lazarus in consortio illicitæ ordinationis adscitus*, quem ibidem vti multorum criminum reum ab Aquensi Sede expulsum testatur; Hæ Zosimi literæ datæ sunt Honorio XI. & Constantio II. Conss. Ex his patet Chronicorum Fl. Dextri impostura, ibi enim ad annum 400. Eros Derthosanus, Lazarus Vicensis in Hispania Episcopi affirmantur; Etenim vterque in Gallijs Episcopus fuit, & Lazarus à Proculo Massiliensi post annum 400. est consecratus, nam *post multos annos* à celebrata Synodo Taurinensi, quam anno 397. Baronius peractam scribit, eundem Aquensi Ecclesiæ præpositum laudatus Zosimus affirmauit. Biuarius Dextri commentator scribit, vtrumque ex Aquitania eiectum nouas in Hispania Sedes obtinuisse, ac constare ex literis Synodi Carthaginensis ad Innocentium, Erotem, ac Lazarum fuisse in Hispania Episcopos. Sed neuter in Aquitania Episcopus fuit, viuebatq; adhuc in Gallijs Lazarus anno 417. Illos verò postea in Hispaniam secessisse, gratis dicitur, neque id in laudatis literis Synodalibus legitur, in quibus nuda tantum Erotis, ac Lazari nomina recitantur; consulatur epistola 90. inter Augustinianas. Hæc de duobus illis Pelagij accusatoribus in veterum monumentis inuenire potuimus.

CAPVT XIII.

Pelagianorum dolis per Africanos Patres detectis Zosimus illos damnat. Synodi Africanæ canones contra eosdem recitantur. Honorius Imperator Pelagium, ac Celestium proscribit. Præfecti Prætorio edicti promulgatores ex Codice Theodosiano probantur, ac Salmasij de eisdem error castigatur.

Africani Præsules Zosimi literis acceptis grauiter conquesti sunt, post S. Innocentij sententiam iterum Romæ Pelagij, ac Celestij causam retractari, statimque per literas cum Zosimo egere, ne quidquam ante Synodi Africanæ relationem de vtroq; decerneret; indicitur autem plenarium concilium totius Africæ Carthagine. Romæ verò Pelagiani graues turbas dabant; credo equidem nonnullos Episcopos illi sectæ adhærentes Romam aduolasse, quò Pontificis animum in concepta semel erga Pelagij causam propensione retinerent, nam anno 419. plures Episcopi pro Pelagio cum Iuliano literas subscripsere, vt dicemus. Eorum tamen conatibus Constantius vir clarissimus, ac vicaria præfectura in Vrbe perfunctus obuiam iuit pro gratia Dei, aduersus subdolos Pelagianorum conatus defendenda laborans, vnde *factione eorundem*

do

do verba Prosperi in Chronico ad annum 418. *multa mala pertulit, quæ illum Sanctis confeßoribus sociarunt*; eius memoria recolitur in Romano Martyrologio 30. Nouembris. Palladius in Lausiaca historia laudatis, qui Romæ viuebant, Macario, ac Pammachio ait cap. 124. *Constantius quoq; Assessor Præfectorum Italiæ, insignes viri, & eruditißimi, qui peruenerunt ad summum pietatis, & religionis.* Baronius anno 418. num. 1. putat Romæ iterum causam Pelagianorum recognitam fuisse eodem tempore, quo in Africa pariter retractabatur, addens anno sequenti 418. Celestium libellum fidei exhibuisse, de quo plura ex S. Augustino ibidem recitat. Sed hæc facilè reijciuntur, nam libellus Celestij hoc anno 417. publicè coram Zosimo recitatus fuit in basilica S. Clementis; audiatur Zosimus in epistola ad Aurelium data Honorio XI. & Flauio Constantio iterum Conss. hoc nempe anno 417. *Intromißo*, inquit, *Celestio libellum eius, quem dederat, fecimus recitari*, quod etiam repetit in literis ad eundem datis XI. Kal. Octobris, quæ literæ Carthaginem, vti ex Paulino diximus, aduenere IV. Nonas Nouembris, statimq; Aurelius rescripsit, ne quid innouaretur ante Africanæ Synodi relationem; At Zosimus prioribus ex Africa literis acceptis nihil ea in causa insuper se egisse testatus est in epistola data 21. Martij anno sequenti ad Aurelium his verbis: *Idcirco nouerit uestra fraternitas, nihil nos post illas, quas superiùs vel literas uestras accepimus, immutaße, sed in eodem cuncta reliquiſſe statu, in quo dudum fuerant, cum hoc nostris literis vestræ indicauimus Sanctitati, vt illa, quæ à vobis ad nos missa erat, obtestatio remaneret.* Quot verò literæ vltrò, citròq; inter Afros, & Zosimum id temporis volitarint, liquet ex Augustino lib. 2. ad Bonif. cap. 3. *Tot enim*, inquit, *& tantis inter Apostolicam Sedem, & Aphros Episcopos currentibus, & recurrentibus scriptis Ecclesiasticis* &c. Quod autem ait Baronius, Celestium se se subtrahentem examini coactum fuisse publicè interroganti Zosimo respondere, planè ad iudicium anno præsente peractum pertinet, in quo eundem à Zosimo interrogatum ex Augustino, & Paulino diximus, nam cum anno 418. post allatas Romam Africanorum literas examini se subduxisset, (videbat enim dolos, ac fraudes nudatas) statim sententia in illum, ac socios publicata fuit, nec ad aliud iudicium tractus est; hoc ex Augustino patet, qui cum dixisset, allatas fuisse Romam Africanorum literas, quibus Pelagianorum præstigiæ Zosimo detegebantur, hæc addit: *Tunc ergo, cum eius præsentia posceretur, vt certis, ac dilucidis responsionibus uel astutia hominis, uel correctio dilucesceret, & nulli ambigua remaneret, se subtraxit, & negauit examini. Nec differendum iam fuerat, sicut factum est, quod alijs prodesset, si nimium peruersorum pertinaciæ, dementiæq; non posset* lib. 2. ad Bonif. cap. 3. ex quibus nullum postea iudicium ea in causa habitum fuisse monstratur.

Inierant consulatum Augusti Honorius XII. & Theodosius VIII. qui fuit annus 418. quo Pelagiana hæresis in toto Orbe Catholico tum sacris Pontificis decretis, tum Imperatorum sanctionibus damnata fuit, sed Africani Patres, & præsertim Augustinus, ea fulmina procuderunt, quæ à Romano Præsule validiori brachio eiaculata nouorum Gigantum superbiam deiecere. Ineunte anno Africani Episcopi Carthaginem confluxere, omnibusq; iterum in Pelagij, ac Celestij causa quàm diligentissimè retractatis, Innocentij aduersus Pelagianos decreto standum esse plenis suffragijs censuere, ac statim per Marcellinum Subdiaconum gesta Synodalia Romam ad Zosimum misere. Pontifex, Anno CCCCXVIII.

L

sex, cum ex Africanorum Patrum literis de cute, & intus, vt aiunt, Pelagianam hæresim cognouisset, diem Celestio dixit, qui, quòd se detectum, conuictumque per Africanos sciebat, examini se subtraxit, vt ex Augustino mox dicebamus. Quare cum ea fuga reum se, ac peruicacem citra ambages ostendisset, Zosimus haud vlteriùs morandum ratus Pelagium, ac Celestium hæreticos, eorumque doctrinam Orthodoxo dogmati contrariam lata sententia pronunciauit, ac datis ad vniuersos Orbis Episcopos literis infamem hæresim vbique gentium proscripsit. Hæc sanè epistola non extat, sed illius meminit Augustinus epist. 47. ad Valentinum, recitatque eiusdem fragmentum epist. 157. ad Optatum; Literæ quoque concilij Africani interiere, earum tamen summarium legimus apud Augustinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. vbi ait: *Quæ Romam literæ posteaquam venerunt id continentes, non sufficere hominibus tardioribus, & solicitioribus, quòd se generaliter Innocentij Episcopi literis consentire fatebatur, sed apertè eum debere anathematizare, quæ in suo libello praua posuerat, ne, si id non fecisset, multi parùm intelligentes, magis in libello eius illa fidei venena à Sede Apostolica crederent approbata, propterea quòd ab illa dictum erat, eum libellum esse Catholicum, quàm emendata propter illud, quòd se Papæ Innocentij literis consentire ipse responderat.* Porrò libellum Celestij esse Catholicum dixerat Zosimus in epistola ad Aurelium, & collegas, vnde immeritò Ioannes Latius lib. 1. Historiæ Pelagianæ cap. 4. Zosimi epistolas vti suppositias reijcit, nihil enim in illis legitur, quod in S. Augustini voluminibus non contineatur; hinc Facundus Hermianensis, qui altero sæculo vixit lib. 7. cap. 3. ait: *Inuenient postremò B. quoque Zosimum Apostolicæ Sedis Antistitem contra S. Innocentij decessoris sui sententiam, qui primus Pelagianam hæresim condemnauit, fidem ipsius Pelagij, eiusque complicis Celestij, quem in Ecclesia Carthaginensi conuictum, atque appellantem Apostolicam Sedem, & ipse gestis discusserat, tanquam veram, & Catholicam laudantem, insuper etiam Africanos culpantem Episcopos, quòd ab illis heretici crederentur, cum necdum ipsis Africanis Episcopis dolos eorum multò manifestiùs detegentibus, memoratos Pelagium, & Celestium putaret Orthodoxos*: Hæc ille.

Sixtus magni inter Romanos sacerdotes nominis, quem suarum partium patronum Pelagiani iactabant, quò tantam à se procul infamiæ notam insigni quodam facto repelleret, primus in Pelagium, ac Celestium coram frequentissimo populo anathema pronunciauit, cuius rei missis per Leonem in Africam literis Aurelium certiorem fecit, quæ quidem literę passim ab Africanis teste Augustino epist. 104. ad eundem Sixtum descriptæ sunt, passim omnibus lectæ. *Quid enim*, inquit S. Doctor, *gratius legi, vel audiri potest, quàm gratiæ Dei tam pulchra defensio aduersus inimicos eius ex ore eius, qui eorundem inimicorum magni mometi patronus ante iactabatur?* Idem Sixtus ad Augustinum etiam, itemq; ad Alipium de eodem argumento perscripsit. Peractæ Romæ Pelagianorum damnationis nuncio in Africam delato, paulò post etiam Zosimi literæ ad Patres Africanos ea de re peruenere, quas laudatæ Sixti etiam epistolæ consecutæ sunt ex epist. 105. ad Sixtum initio; acceptæ verò dicuntur Apostolicæ literæ *Tertio Kal. Maias*, at Patres ipsis Kalendis Maij in secretario basilicæ Fausti Pelagianam hęresim condemnarunt. Adfuere eo in Senatu Episcopi ex vniuersa Africa CCXIIII. vt scribit Prosper contra Collatorem cap. 10. *Errauerunt*, inquit, *ducenti quatuordecim Sacerdotes, qui in epistola, quam suis constitutioni-*

tutionibus prætulerunt, *ita Apostolicæ Sedis Antistitem beatum Zosimum sunt allocuti*. Quod si in chronico eiusdem Prosperi huius Synodi Patres numerentur CCXVII. Amanuensium error fuit, qui duas priores vnitates in inferiore parte iunxerunt, ac ex IIII. reddidere VII.

Laudat hanc Synodum Photius cod. LIII. sed eiusdem textus nobis planè restituendus est, dicuntur ibidem præsedisse in ea Synodo Αὐρήλιος Ἐπίσκοπος καὶ Δονατιανὸς τοῦ τε Πτεντεσὶυ τοῦ πρώτου θρόνου Βυζακηνῆς ἐπαρχίας. *Aurelius Episcopus*, *& Dotianus Ptentesii primæ Sedis Byzacenæ prouinciæ*. Sed ex codice antiquissimo Gandauensi apud monasterium S. Bauonis Photij lectio corrigenda est, ibi enim legitur; *Honorio Augusto XII. consule Kal. Maij in basilica Fausti, cum Aurelius Episcopus simul cum Donatiano Teleptensi primæ Sedis Episcopo prouinciæ Byzacenæ &c.* Hoc fragmentum habetur tom. 1. Concil. editionis Coloniensis apud Quintelum anno 1551. Erat Donatianus Episcopus Teleptis in Byzacena prouincia, & in actis collationis Carthaginensis cap. 123. dicitur: *Donatianus Episcopus Ecclesiæ Teleptensis*, contra quem Bellicius Donatista stabat; In Synodo S. Cypriani nominatur ab Augustino lib. 7. de baptismo cap. 21. inter alios Episcopos *Iulianus à Telepte*. Binius in notis ad Synodum, vt putat, Teleptensem celebratam ab eodem Donatiano anno 418. VI. Kal. Martias, antequam Carthaginem ad Synodum plenariam veniret, scribit Teleptem fuisse Metropolim prouinciæ Byzacenæ, quod itidem legitur in scholijs conciliorum editionis regiæ tomo 4. pag. 421. vbi Teleptis dicitur *Metropolis*, *& prima Sedes prouinciæ Byzacenæ*; Sed aliam apud Afros fuisse Metropolim à prima Sede ex professo probabimus lib. 2. cap. 7. Nam Ecclesia, quam regebat senior prouinciæ Episcopus, dicebatur prima Sedes, quæ quandoque erat in viliori prouinciæ oppido; Adrumetum autem erat ciuilis Metropolis Byzatij sedes Vicarij, quod cap. 23. ostendemus. Ante Donatianum primatus Byzacenarum Ecclesiarum penes Mizonium erat, quod ex Synodis Africanis cap. 10. monstrauimus; hinc cap. 61. codicis conciliorum Africæ ad *Mizonium legati* vti ad Primatem destinantur, erat autem Mizonius Episcopus Tzellensis, contra quem Natalicus Donatista stabat ex collat. 1. Carthagin. cap. 163. In hac verò vrbe Donatianus hoc anno Synodum celebrarat, quæ in antiquis codicibus cum Telensis diceretur, collectores conciliorum Donatianum item Telensem Episcopum scripsere; At Baronius ad annum 418. cum videret Donatianum Teleptensem Episcopum, Synodum quoque Teleptensem nominauit, eumque secuti sunt Binius, alijque passim. Sed ex Ferrando Diacono Carthaginensi error corrigendus venit, qui canones ex Siricij epistola in Synodo Donatiani recitatos, attribuit concilio Zellensi, nam tit. VI. CXXX. & CXXXVIII. tribus canonibus recitatis ait: *Concilio Zellensi ex epistola Sirici Papæ*, quæ quidem epistola cum ijsdem decretis lecta est in Synodo Donatiani Primatis, vt ex actis patet. *Zella*, *& Achollaliberæ ciuitates* Africæ appellantur à Strabone lib. 17. eam verò vrbem Zellam, vel Tzellam dictam fuisse eruditè notauit Holstenius in notis ad tabulas Ecclesiasticas Caroli à S. Paulo, ex quibus etiam tabulis corrigendus est Chiffletius, qui Zellam cum Vsula confundit, diuersa enim fuere Byzatij oppida, vt ibidem demonstratur; Sed de his satis. Cæterùm libet hic Lectorum oculis subijcere canones Africani concilij, cuius, vt ait Prosper cap. 2. con. Ingratos, *dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat, veluti de Pelagiana hæresi erectum trophæum*.

Gloriosissimis Impp. Honorio XII. & Theodosio VIII. Consulibus Kalendis Maijs Carthagine in secretario basilicæ Fausti, cum Aurelius Episcopus in vniuersali Concilio consedisset adstantibus Diaconis, placuit omnibus Episcopis, quorum nomina, & subscriptiones indictæ sunt in Sancta Synodo Carthaginensis Ecclesiæ constitutis. "

I.

Vt quicunque dixerit, Adam primum hominem mortalem factum, ita vt siue peccaret, siue non peccaret, moreretur in corpore, hoc est de corpore exiret non peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit. "

II.

Item placuit, vt quicunque parvulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, aut dicit, in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lauacro regenerationis expietur, vnde fit consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit: Quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus: *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum,*
Rom. 5. 12 *& per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt,* nisi quemadmodum Ecclesia Catholica vbique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt. "

Item placuit, vt si quis dicit, ideo dixisse Dominum, in domo Patris mei mansio-
Io. 14. nes multæ sunt, *vt intelligatur, quia in regno cœlorum erit aliquis medius, aut vllus alicubi locus, vbi beatè viuant parvuli, qui sine baptismo ex hac vita migrarunt, sine quo in regnum cœlorum, quod est vita æterna, intrare non possunt, anathema sit. Nam cum Dominus dicat:* Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non in-
Io. 3. trabit in regnum cœlorum, *Quis Catholicus dubitet, participem fori Diaboli eum, qui cohæres esse non meruit Christi? Qui enim dextra caret, sinistram procul dubio partem incurret.*

III.

Item placuit, vt quicunque dixerit, gratiam Dei, qua iustificamur per Iesum Christum D. N. ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, vt non committantur, anathema sit. "

IV.

Item quisquis dixerit, eandem gratiam Dei per Iesum Christum D. N. propter hoc tantùm nos adiuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, vt sciamus quid appetere, & quid "

vitare

" vitare debeamus; non autem per illam nobis præstari, vt quod faciendum co-
" gnouerimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema sit. Cum
" enim dicat Apostolus: *Scientia inflat, charitas verò ædificat*, valdè impium est, 1. Cor. 8.
" vt credamus, ad eam, quæ inflat, nos habere gratiam Christi, & ad eam, quæ
" ædificat, non habere, cum sit vtrumque donum Dei, & scire quid facere de-
" beamus, & diligere, vt faciamus, vt ædificante charitate scientia non possit
" inflare. Sicut autem de Deo scriptum est: *Qui docet hominem scientiam*, ita Psal. 93.
" etiam scriptum est: *Charitas ex Deo est*. 1. Io. 4.

V.

" Item placuit, vt quicunque dixerit, ideo nobis gratiam iustificationis dari,
" vt quod facere per liberum iubemur arbitrium, faciliùs possimus implere per
" gratiam, tanquam etsi gratia non daretur, non quidem facilè, sed tamen pos-
" simus etiam sine illa implere diuina mandata, anathema sit. De fructibus enim
" mandatorum Dominus loquebatur, vbi non ait, sine me difficiliùs potestis fa-
" cere, sed ait, *sine me nihil potestis facere*. Io. 15. 5.

VI.

" Item placuit, quod ait S. Ioannes Apostolus: *Si dixerimus, quia peccatum non* 1. Io. 1.
" *habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est*: quisquis sic accipien-
" dum putauerit, vt dicat propter humilitatem non oportere dici, nos non ha-
" bere peccatum, non quia verè ita est, anathema sit. Sequitur enim Aposto-
" lus, & adiungit: *Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est, & iustus, qui*
" *remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate*. Vbi satis apparet, hoc
" non tantùm humiliter, sed etiam veraciter dici; Poterat enim Apostolus di-
" cere: Si dixerimus, quia non habemus peccatum, nos ipsos extollimus, &
" humilitas in nobis non est: Sed cum ait, *Nos ipsos decipimus, & veritas in nobis*
" *non est*: satis ostendit eum, qui dixerit, se non habere peccatum, non verum
" loqui, sed falsum,

VII.

" Item placuit, vt quicunque dixerit, in oratione Dominica ideo dicere San-
" ctos: *Dimitte nobis debita nostra*, vt non pro se ipsis hoc dicant, quia non est eis Matth. 6.
" iam necessaria ista petitio, sed pro alijs, qui sunt in suo populo peccatores, &
" ideo non dicere vnumquemque Sanctorum, *Dimitte mihi debita mea*, sed *Dimitte*
" *nobis debita nostra*, vt hoc pro alijs potiùs, quàm pro se iustus petere intelliga-
" tur; anathema sit. Sanctus enim, & iustus erat Apostolus Iacobus, cum di-
" cebat: *In multis enim offendimus omnes*; Nam quare additum est *omnes*? nisi vt Iacob. 3.
" ista sententia conueniret & psalmo, vbi legitur, *Non intres in iudicium cum ser-* Psal. 142.
" *uo tuo, quoniam non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens*, & in oratione sa-
" pientissimi Salomonis; *Non est homo, qui non peccet*; & in libro Iob: *In manu om-* Eccles. 7.
" *nis hominis signat, vt sciat omnis homo infirmitatem suam*; Vnde etiam Daniel San- Iob 37.
" ctus, & iustus, cum in oratione pluraliter diceret: *Peccauimus, iniquitatem feci-* Dani. 9.
" *mus* & cætera, quæ ibi veraciter, & humiliter confitetur, ne putaretur (quem-
admo-

admodum quidam sentiunt) hæc non de suis, sed de populi sui potiùs dixisse, "
Ibidem. peccatis, postea dixit; *Cum orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi* "
mei Domino Deo meo; Noluit dicere, peccata nostra, sed populi sui dixit, & "
sua, quia futuros istos, qui tam malè intelligunt, tanquam propheta præuidit. "

VIII.

Item placuit, vt quicunque ipsa verba Dominicæ orationis, vbi dicimus, *Di-* "
Matth. 6. *mitte nobis debita nostra*, ita volunt à Sanctis dici, vt humiliter, non veraciter "
hoc dicatur, anathema sit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, sed "
ipsi Domino mentientem? qui labijs sibi dicit dimitti velle, & corde dicit, "
quæ sibi dimittantur, debita non habere? "

Canon ille post secundum diuerso caractere descriptus in vetustis codicibus reperitur, & ea ratione à Collectoribus conciliorum insertus est, & sanè magnum auctoritatis pondus Photius illi addit, qui disertè illum ponit, ac canones nouem contra Pelagianos ea in Synodo Carthaginensi statutos affirmat, Scriptorem verò illum vsum optimis exemplaribus, ijsque antiquissimis nullus negabit; do illius verba ex Cod. LIII. vbi de laudato concilio sermonem facit: *Damnat*, inquit, *hæc Synodus eos, qui asserunt, Adamum mortalem esse conditum, non autem præuaricationis causa morte mulctatum*; est primus canon. Addit: *Similiter & eos, qui recèns natos infantes baptismo minimè indigere dicerent, quòd illos peccato originis ex Adamo non putarent obnoxios*; hic canon est secundo loco positus; tertium his designat: *Eos quoque, qui affirmarent medio quodam loco paradisum inter, & inferos non baptizatos infantes beatè viuere*; *Sex item alia his affinia capita, quæ à Pelagianistis, & Celestianis traduntur, anathemate Patres iugulant*. Quare nouem authore Photio ea in Synodo canones contra Pelagianos decreti sunt. Huc facit, quod scribit S. Augustinus lib. 2. de orig. animæ cap. 12. *Nouellos*, inquit, *hæreticos Pelagianos iustissimè conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnauis authoritas, eo quòd ausi fuerint non baptizatis paruulis dare quietis, & salutis locum etiam præter regnum cælorum*. Vnde in hoc præsertim Concilio illa Pelagianorum opinio videtur damnata, & fortè si literæ Zosimi extarent, ibidem pariter reiecta legeretur. Verum intrusum illum canonem probare possum ex appendice ad literas S. Celestini Papæ ad Episcopos Galliæ, quæ licet Celestini non sit, vt alias demonstrabitur, est tamen antiquissimę, manus quippe quæ adducitur à Petro Diacono in libro de Incarnatione, & gratia cap. 8. Porro in cap. 10. dictæ appendicis initio hæc recitantur: *Illud etiam, quod intra Carthaginensis Synodi decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ Sedis amplectimur, quod scilicet tertio capitulo definitum est: Vt quicunque dixerit, gratiam Dei, qua iustificamur per Iesum Christum D. N. ad solam remissionem peccatorum valere &c.* postea quartus, & quintus canones ibidem subnectuntur, eo modo, quo eosdem superiùs numerauimus, vt nullus canon contra beatitudinem naturalem puerorum ibidem locum habeat, qui tamen tertio loco ponitur in codice Photij. Hæc circa illum canonem ex antiquis Scriptoribus obseruauimus, de quibus alij iudicent. Octo verò illi canones Pelagianam hæresim iugulant, quorum primi duo peccatum originale spectant, tres intermedij necessi-

necessitatem gratiæ ad rectè, sanctèque operandum, totidem postremi iustitię inhærentis imperfectionem continua, iugique Dei gratia confirmandam contra decantatam Pelagianorum, ac Stoicorum apathiam.

Zosimus damnatis Pelagio, ac Celestio egit statim cum Honorio Imperatore, vt ijdem imperiali authoritate Romano imperio pellerentur, quod statim pijssimus Princeps executus rescriptum dedit ad Palladium Præfectum Prætorio Italiæ, quod ex Atrebatensi Monasterio eduxit Henrici Grauij Doctoris Louaniensis diligentia, & cum subscriptione emendatius è Thuana bibliotheca exhibet Salmasius par. 2. de Eccles. Suburbic. cap. 1. pag. 288. Hoc verò Imperatoris edictum in hæc verba conceptum, ac publicatum fuit.

Imperatores Honorius, & Theodosius Augusti
Palladio Præfecto Prætorij.

Ad conturbandam Catholicæ simplicitatis lucem puro semper splendore radiantem dolosæ artis ingenio nouam subitò emicuisse versutiam peruulgata opinione cognouimus, quæ fallacis scientiæ obumbrata mendacijs, & furioso tantùm debacchata luctamine, stabilem quietem cœlestis conatur attrectare fidei, dum noui acuminis commendata vento insignem notam plebeiæ ęstimat vilitatis, sentire cum cunctis, ac prudentiæ singularis palmam fore, communiter approbata destruere; Cuius impiæ commentationis authores Pelagium, Celestiumque percrebuit extitisse. Hi parenti cunctarum rerum Deo, præcipuæque semper maiestatis interminatione potenti omne vltra principium transeunti tam trucem inclementiam sæuæ voluntatis assignant, vt cum formandi mundi opificem curam sumeret, qualitatemque hominis struendi profunda spiritus conceptione libraret, fundati muneris finem anteferret exordio, & mortem præmitteret nascituro; Non hanc insidijs vetiti fluxisse peccati, sed egisse penitus legem immutabilis constituti; ad declinandum lethi exitialis incursum nihil prodesse abstinentiam delinquendi, cuius ita vis putaretur adstricta, vt non possit aboleri deinceps. Primitiui hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cæcitas irruisset, delapsum ad posteros non fuisse, tantumq; apud eum, quem male suadæ gratiæ infelix rapuisset illecebra, transgressionem interdicti extitisse discriminis, cum euidens Catholicę legis omnifaria testetur authoritas, illum interitus omniũ fuisse vestibulum, quem diuinę pręceptionis sedulum liqueat corrupisse mandatum: aliaque quàm plurima, quę sermo respuit, lex refutat, quę perexosum sit, recordari etiam sub dispositione plectendi, quę maturato remedio, & celeritate festina oportet intercipi, ne corroborato vsu nequitię adolescentes vix valeant coerceri. Si quidem aures mansuetudinis nostrę recens fama perstrinxerat, intra sacratissimam Vrbem, aliaq; loca ita pestiferum virus quorundam inoleuisse pectoribus, vt interrupto directę credulitatis tramite, scissis in partes studijs asserendi, materia impacatę dissensionis inducta sit, nouoq; scandali fomite concitato beatissimę Ecclesię acta mutet, & attentata tranquillitas (alijs iter aliud ancipiti interpretatione sectantibus) & absoluta sanctorum apicum claritas, ac dilucidè, quod sequi vniuersitas debeat, explanans, pro captu versipellis ingenii profanam nouorum authorum mouentibus

« tibus quęſtionem, Palladi parens cariſsime, atque amantiſsime. Ob quam
« rem illuſtris authoritas tua victura in omne ęuum, lege nos ſtatuiſſe cogno-
« ſcat, vt pulſis ex Vrbe primitus capitibus dogmatis execrandi Celeſtio, atq;
« Pelagio, ſi qua huius de cętero ſacrilegii ſectatores quibuſcunque locis po-
« tuerint reperiri, aut de prauitate damnata aliquem rurſus proferre ſermonem,
« à quocunque correpti ad competentem Iudicem pertrahantur, quos ſiue cle-
« ricus, ſiue laicus fuerit, deferendi habeat poteſtatem, & ſine pręſcriptione
« aliqua perurgendi, quos relicta communis ſcientię luce nouę diſputationis
« tenebras introferre depręhenderit, contra Apoſtolicam ſcilicet diſciplinam,
« Euangelicamq; claram, & ſine errore ſententiam vafra rudis ſectæ calliditate
« pugnantes, inuoluenteſq; ſplendentem fidem veri ambagibus differendo. Hos
« ergo repertos vbicumq; de hoc tam nefando ſcelere conferentes, à quibuſcun-
« que iubemus corripi, deductoſq; ad audientiam publicam promiſcuè ab om-
« nibus accuſari, ita vt probationem conuicti criminis ſtylus publicus inſequa-
« tur, ipſis inexorati exilij deportatione damnatis; decet enim originem vitij
« à conuentu publico ſequeſtrari, nec in communi eos celebritate conſiſtere,
« qui non ſolùm facto nefario deteſtandi, verùm etiam exemplo venenati ſpiri-
« tus ſunt cauendi. Iuuat autem per omnem penè mundum, qua imperium no-
« ſtrum extenditur, huiuſmodi promulgata diffundi, ne ſcientiæ fortaſſe diſſi-
« mulatio paſtum præſtet errori, atque impunè ſe quiſque putet audire, quod
« condemnatum vigore publico ſe ſe finxerit ignorare. Datum pridie Kal.
« Maias Rauennæ DD. NN. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. AA.

Exemplar edicti propoſiti à Palladio Præfecto Prætorio.

Iunius Quartus Palladius, Monaxius, & Agricola
iterum Præfecti Prætorio edixerunt.

« In Pelagium, atque Celeſtium Catholici dogmatis fidem ſæuis tractatibus
« deſtruentes ſententia principalis inualuit, vt venerabili Vrbe ſubmoti bono-
« rum concilio mulctarentur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne
« quis ſiniſtræ perſuaſionis erroribus credulum præſtet aſſenſum. Et ſi ſit ille
« plebeius, ac Clericus, qui in caliginis huius obſcœna reciderit, à quocunque
« tractus ad iudicem ſine accuſatricis diſcretione perſonæ facultatum publica-
« tione nudatus, irreuocabile patietur exilium. Nam ſuperna maieſtas, vt col-
« ligit ex ſecreti ignoratione reuerentiam, ita ex inepta diſputatione iniuriam.

Hoc edictum Baronius Anno 420. num. 4. recitat eo tempore, quo Con-
ſtantius Imperator contra Celeſtium ad Voluſianum Præfectum Vrbi ſcripſit
anno 420. vt ille putat. Sed ex reſcriptis Imperatorijs conſtat hoc anno
emiſſum edictum à memoratis Præfectis Prætorio; Et ſanè hoc ipſo anno 418.
Palladius erat Præfectus Prætorio Italiæ ex *Cod. Theod. lib. 11. L. 12. de indul-
gentijs debitorum*, vbi recitatur reſcriptum ad eundem *de cenſibus Campaniæ, Tu-
ſciæ, & Piceni*. Flauius Monaxius erat Præfectus Prætorio Orientis ex eodem
Cod. lib. 16. L. de Epiſcopis, Eccleſiis &c. eſt reſcriptum *de Parabolanis* pro Anti-
ſtite Alexandrino. Agricola erat Pr. Prætorio Galliarum ex literis Impera-
toris

toris Honorij ad illum datis XV. Kal. Maias *de agendo singulis annis Arelate conuentu VII. Prouinciarum* apud Sirmondum in notis Sidonianis ad epithalamium Polemij; omnia hæc rescripta Honorio XII. & Theod. VIII. Coss. data sunt, nempe hoc anno 418. Legem Honorij contra Pelagianos ijdem Præfecti Prætorio per singulas suarum præfecturarum diœceses promulgarunt, de qua re Salmasius pagina 293. Hic tamen eiusdem Salmasij error corrigendus est, qui ibidem pag. 291. ait: *sequitur edictum quatuor Præfectorum Prætorio*, & numerantur, *Iunius Quartus, Palladius, Monaxius, Agricola*; cum tamen tres tantùm ibidem nominentur Præfecti Prætorio, nam Iunius Quartus Palladius vnus, idemque fuit, quem prauè in duos Salmasius dissecat; patet hoc ex lapide apud Panuinium meum lib. 3. comment. in fastos ita inscripto: IVNIVS QVARTVS PALLADIVS. V. C. COS. ORD. In códice Augustiniano bibliothecæ Ducum Vrbinatum, quæ modò Vaticanæ coniuncta est, numero 118. pag. 167. legitur epistola S. Innocentij Papæ ad Patres Carthaginensis prouinciæ cum hac subscriptione: *Data VI. Kal. Februarias post consulatum Theodosij Aug. VI. & Iunij Quarti Palladij V. C.* sed consulatus Theodosij VII. dicendus est atque ita legitur in M SS. Chisianę bibliothecę, itemque Vaticanę Num. 495. pag. 149. ex codice etiam Corbeiensi eiusmodi subscriptionem exhibet Sirmondus lib. 2. Propemptici cap. 2. Eodem anno quadringentesimo decimo octauo Palladius erat Pręfectus Pretorio Italię, & Illyrici, hoc enim non semel ab Imperatoribus factum est; celebre est rescriptum Gratiani, Valentiniani, & Theodosij ad Probum Pręfectum Pr. *Igitur sinceritas tua idipsum per omnem Italiam, tum etiam per Vrbicarias, Africanasque regiones, ac per omne Illyricum prælata oraculi huius auctoritate firmabit*. lib. 11. Cod. Theod. tit. 13. *Si per obreptionem*: Atque ita anno pręsenti 418. idem erat Pręfectus Pretorio Italię, Africę, & Illyrici, anno vero 421. Philippus erat Pręfectus tantùm Pr. Illyrici, vt ex rescripto Theodosij cap. 19. dicemus.

Cæterum Iulianus Honorij legem à Præfectis Prætorio publicatam sibi fauere dictitabat, quem S. Augustinus lib. 3. cap. 1. hisce irridet &c. *Sanè vt dicis, si pro vobis potius ab Imperatore responsum est, cur non in medium prosilitis, & hoc vltrò publicis potestatibus allegatis, vos esse monstrantes, quorum Christianus princeps approbauit fidem?* &c. Quæ verba Augustini Baronius Iuliani Pelagiani esse putauit ad annum 418. pag. 414. De hac Pelagianorum damnatione hæc scripsit ad Pinianum S. Pater lib. 2. de pec. orig. cap. 17. *Profectò sentitis in tam nefandi erroris authores Episcopalia concilia, & Apostolicam Sedem, vniuersamque Romanam Ecclesiam, Romanumque imperium, quod Deo propitio Christianum est, rectissime fuisse commotū, donec resipiscant de Diaboli laqueis*: Vbi vides *Romanæ Ecclesiæ* nomine vniuersam Christi fidelium cōgregationem significari, vt planè constet, Romanam Ecclesiā totius Christianæ religionis regulam censeri.

M CA-

CAPVT XIV.

Recitata Pelagianorum damnatio reiectis aliorum Scriptorum sententijs illustratur. Ex Commonitorio Marij Mercatoris ad Theodosium Augustum nonnulla scitu digna adnotantur.

PEractam in Africa, Romę, ac Rauennę Pelagianorum proscriptionem paucis perstrinximus, in qua sanè narranda cum plerique extra orbitas excurrerint, huc eorum dicta refellenda sepostuimus, ne subinde altercandi necessitas historię filum interrumperet. Baronius vnicam hoc anno 418. Synodum Carthagine celebratam existimat, quę initio veris inchoata vsque ad Kalendas Maias durauerit. Vsserius duas quidem ponit, sed priorem anno 417. adscribit, posteriorem anno 418. deputat. Vossius lib. 1. cap. 44. duo sub Zosimo concilia statuit Carthagine contra Pelagianos coacta, sed vnum prouinciale putat, alterum plenarium ex vniuersa Africa, in qua sententia est etiam Vsserius cap. 10. Brit. Antiq. pag. 269. In primis contra Baronium dicendum est, duo concilia ab Africanis Patribus celebrata esse, in quorum primo, quid literis Zosimi, queis Pelagianos laudabat, respondendum esset, quaue ratione eorum fraudes detegendę, seriò actitatum est. Huius testis est Augustinus epist. 47. ad Valentinum vbi memoratis Synodis Carthagine, & Mileui sub Innocentio celebratis ait: *Item quod Papa Zosimo de Africano concilio scriptum est, eiusque rescriptum ad vniuersos totius Orbis Episcopos missum, & quod posteriori concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breuiter constituimus.* Et lib. 2. de pec. orig. cap. 7. loquens de Celestii damnatione à Zosimo peracta, ait: *Sed posteaquam ex Africano Episcoporum concilio rescripta directa sunt, quid fuerit consecutum, vt iustissimè in eum sententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmisimus.*

Vtramque verò Synodum plenariam fuisse colligitur ex Prospero in Chronico, vbi ait: *Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Concilio apud Carthaginem habito CCXIIII. Episcoporum ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* En apertè literas, queis Pelagianorum versutias Afri aperiebant, missas esse ad Sedem Apostolicam à Synodo CCXIIII. Episcoporum, qui sanè numerus non erat ex sola prouincia Proconsulari, sed ex vniuersa Africa; etenim CCXVII. anno 419. in concilio plenario de appellationibus interfuere ex literis Synodi ad Bonifacium Papam. Hinc S. Pater priorem sub Zosimo Synodum semper Africanam, nunquam Carthaginensem nuncupauit. Iansenius nomine Synodalium decretorum intellexisse Prosperum ait, canones octo contra Pelagianam hæresim statutos; sed illi in posteriori Synodo Kalendis Maij habita exarati sunt, *quod posteriori concilio*, scribit Augustinus epist. 47. *plenario totius Africæ contra ipsum errorem breuiter constituimus*; at octo illi canones id certè dicendi sunt, quod breuiter Patres constituere; In priori congressu procusa est instructio ad Zosimum, qua Pelagianam hæresim de facie posset cognoscere; audiatur S. Doctor lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. vbi de Celestio per Africanos conuicto scribit: *Hoc vt plenius, & manifestius in illo fieret, expectabatur venturis ex Africa literis,*

in qua prouincia eius aliquantò calliditas euidentiùs innotuerat; Quæ Romam literæ postea quam venerunt id continentes non sufficere hominibus tardioribus, & solicitioribus, quòd se generaliter Innocentij Episcopi literis consentire fatebatur, sed apertè eum debere anathematizare, quæ in suo libello praua posuerat &c. neque semel Augustinus canonum ad Sedem Apostolicam transmissorum mentionem facit. In quibusdam Prosperi chronicis & præsertim in codice M.S. Augustano, quod volumen inter opera eiusdē in Bibl. PP. edit. Colon. anno 1618. legitur, duplex Synodus hoc anno Carthagine habita recensetur: *Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Concilio apud Charthaginem habito CCXVII. Episcoporum ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est. Valentinianus Constantij & Placidiæ filius nascitur V. Nonas Iulias. Carthaginis concilium contra Pelagianos.* Quæ postrema verba imprudenter fortè exscriptores eraserunt, ne idem repeteretur, cum tamen eam lectionem cęteris veriorem existimem, nam duplex eo anno Synodus habita fuit; etenim cum literę Zosimi, queis Africanos pręcipitis iudicij in causa Celestij accusabat, Carthaginem IV. Nonas Nouembris delatę fuerint, antequam Synodus plenaria deliberaretur, atque indiceretur, & ex remotis Africę regionibus Episcopi conuenirent, reliquum anni tempus elapsum fuit, immò ne Natalem Domini extra suas Ecclesias vniuersi Episcopi celebrarent, indictam ab Aurelio diem Synodi arbitror propè Kalendas Februarias.

Rursus neque verum est, quod nonnulli scribunt, Pelagianos Romæ damnatos esse Kalendis Maij, qua ipsa die etiam in Africa damnati fuere, etenim Africani Patres nihil de Pelagianis ausi fuissent statuere, nisi priùs delato in Africam nuncio eorum, quæ Romæ à Zosimo decreta fuissent. Porrò cum literæ Zosimi, queis se plenè Pelagianas tecnas depræhendisse significabat, in Africam peruenerint Tertio Kal. Maias, ea enim die acceptæ signantur, & ipsis Kalendis Maij ab Aurelio, & cæteris Patribus Pelagiani Carthagine damnati sint, consequens est, vt illi Romæ prædamnati fuerint, antequam literæ illæ scriberentur, quæ cum datę dicantur XII. Kal. Aprilis, rectè inferimus, Pelagianos Romæ damnatos mense Martio. Inde etiam eadem sententia improbatur, quòd Honorius legem in Pelagianos emisit pridie Kal. Maias, vt ex subscriptione patet, vnde priùs ab Imperatore, quàm à Zosimo proscripti fuissent, oppositum scribente Possidio Episcopo Calamense, qui in Synodo Carthaginensi contra eosdem sententiam dixit, is enim in libro de vita Augustini hæc scribit cap. 18. *Instantissimè etiam Concilijs Africanis Sanctorum Episcoporum gestum est, vt Sancto Papæ Vrbis Romæ, & priùs venerabili Innocentio, & postea Sancto Zosimo eius successori persuaderetur, quòd illa secta Catholica fide & abominanda, & damnanda fuisset. At illi tantæ Sedis Antistites suis diuersis temporibus eosdem notantes, atque à membris Ecclesiæ præcidentes datis literis ad Africanas, Orientis, & Occidentis Ecclesias eos anathematizandos, & deuitandos ab omnibus Catholicis censuerunt: Et hoc tale de illis Ecclesiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam pijssimus Imperator Honorius AVDIENS, AC SEQVENS suis eos legibus damnatos inter hæreticos haberi debere constituit.* Hæc ille.

Ex his Possidij verbis refellitur Vsserius, qui pag. 271. libri memorati scribit, Honorium acceptis gestis Synodi Africanæ, haud expectato Zosimi decreto, legem in Pelagianos sanxisse, nam ista in codice à Salmasio è Thuana

bibliotheca producto talem, inquit, titulum præfert: *Sacrum Rescriptum acceptis Synodi gestis datum.* At in vrbana Synodo Zosimus Pelagianos damnauerat, vti anno superiori in basilica S. Clementis coram eadem Synodo Celestium examini subiecerat, & Possidius apertè testatur, Honorium audiuisse, ac secutum fuisse latum à Zosimo contra Pelagianos anathema, hoc enim emissum est mense Martio, lex verò Honorij in fine tantùm Aprilis. His adde labi Vossium cap. 45. vbi scribit, Orosium in apologetico laudare plenarium Concilium Africæ Kalendis Maij celebratum anno 418. vocarique ab eodem Synodum Africanam, nam apologiam Orosij scriptam esse in Asia anno 415. eo anno demonstrauimus, Africanam verò Synodum Orosius ibidem illam intelligit, quę anno 412. coram Aurelio in causa Celestij Carthagine coacta fuit absente Augustino, à cuius sententia Romanam Sedem hęreticus appellauit; Orosius his in Pelagium inuehitur: *Non vt tu aßeris cum discipulo tuo Celestio, cui iam apud Africanam Synodum occulta illa impiorum dogmatum natura contusa est*: At in postrema hac contra Pelagianam hęresim Synodo Africana, non vnus Celestius, sed & Pelagius quoque damnatus fuit.

Cæterùm quantus in plenaria vtraque Africana Synodo Augustini labor fuerit, industria, ac sollicitudo, eleganter cecinit Prosper in carmine de Ingratis cap. 2. & 3.

An alium in finem poßet procedere sanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
Vberiore rigans nostro lumen dedit æuo
Accensum vero de lumine, nam cibus illi,
Et vita, & requies Deus est, omnisque voluptas;
Vnus amor Christi est, vnus Christi est honor illi,
Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia templo.
Istius ergo inter cunctos, qui de Grege sancto
Insanas pepulere feras, industria maior,
Maius opus, totum præstantiùs imbuit Orbem;
Nam quocunque gradum conuertit callidus hostis,
Quàue per ambages anceps iter egit opertas,
Huius ab occursu est præuentus, mille viarum
Insidijs aditum non reperientibus vllum.

Vnius ergò Augustini præcipuè industria Hęresis Pelagiana, quę huc vsque sub Catholica imagine Orbi illuserat, fucis abrasis de facie à Romano Pontifice Zosimo, atque Romano etiam Imperatore cognita vtrorumque decretis Christiano Orbe exacta est.

Non est hic omittendum, quod de eadem per Zosimum Pelagianorum damnatione scribit Marius Mercator in Commonitorio ad Theodosium Imperatorem, cum ijdem Hęretici Principis patrocinium implorarent. *Atque ob hoc*, inquit de Celestio, *à prædicto Zosimo Episcopo scriptis amplißimis, vel longißimis prædamnatus est, in quibus & ipsa capitula, de quibus accusatus fuerat, continentur, & omnis causa cum eodem Celestio suprascripto, quæ de Pelagio magistro eius prauiore videretur esse, narratur, quorum scriptorum & nos hic habemus exemplaria, & ad*

Orien-

Orientales Ecclesias, Ægypti Diœcesim, & Constantinopolim, & Thessalonicam, & Hierosolymam similia, eademque scripta ad Episcopos transmissa suggerimus. Vnde Gennadius superiùs cap. 11. laudatus rectè de Innocentij Papę contra Pelagianos decreto ait, quòd illud *Zosimus latiùs promulgauit*; Nam ille ad Africanos tantum illud transmisit, hic verò ad Cyrillum Alexandrinum, Atticum C.P. Rufum Thessalonicensem, Praylum Hierosolymitanum, itemque ad Alexandrum Antiochenum, qui Orientalium Ecclesiarum Primas erat. Colligitur etiam ex eodem Mercatore, septem illa capita, de quibus Celestius Carthagine coram Aurelio accusatus fuerat, eidem Romæ à Zosimo obiecta, eorumque damnationem encyclicis literis insertam, quæ licet interierint, ex damnatis tamen capitulis integra ferè earundem sententia procul dubio deducitur. Hæc insuper de eadem Zosimi encyclica idem Marius Mercator ibidem scribit: *Et illa beatæ memoriæ Zosimi epistola, quæ tractoria dicitur, qua Celestius, Pelagiusque damnati sunt, quæ & Constantinopolim, & per totum Orbem missa subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata; Cui Iulianus, & reliqui complices eius subscribere detrectantes, consentaneosque se nolentes ijsdem Patribus facere, non solum Imperialibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi, atque exauctorati ex omni Italia deturbati sunt, ex quibus plurimi resipiscentes, & à prædicto errore correcti regressi sunt supplices ad Sedem Apostolicam, & suscepti suas Ecclesias receperunt.* Fuisse verò octodecim in Italia Episcopos, qui Zosimi encyclicam subscribere recusarunt, ex inferiùs dicendis constabit, nam totidem pro Pelagianis ad Rufum Thessalonicensem scripsere, quorum tamen maior pars duce Turbantio ad meliorem frugem reuersa amissam dignitatem recepit, Iuliano, Floro, Orontio, Fabio, ac Præsidio obstinatè in hæresi perdurantibus, vt lib. 2. cap. 5. dicemus.

CAPVT XV.

Augustinus missis Hierosolymam libris Pelagij insidias detegit. Pergit iubente Zosimo in Mauritaniam. Disputat Cæsareæ cum Emerito Donatistarum Episcopo. Hipponem reuersus Romam ad Sixtum contra Pelagianos, dein ad Valerium Comitem contra eosdem scribit.

INterea Pelagius Romani iudicij exitum in Palęstina operiebatur, vbi Albinę, Piniani, eiusque vxoris Melanię senioris alterius neptis familiaritate gaudebat; Hi quidem nobilissimi Romanorum tanti quondam census fuerant, vt author vitę S. Melanię apud Surium die 31. Decembris hęc scripserit: *Neque enim vllus alius, excepto Imperatore, de diuitijs cum eis contendisset*; At illi ditissimo patrimonio in pauperes omni ferè ex parte erogato, atque monasterijs construendis impenso in Africam primùm, dein in Palęstinam se receperant. Cum ijsdem adeo arctam necessitudinem fouebat Augustinus, vt illorum visendorum causa vel maria sibi volatu pertranseunda esse affirmaret in epist. 127. ad eosdem. Igitur hi, cum Pelagij veteris familię & nobilissimæ, & ditissimæ clientis vicem dolerent, quòd passim tanquam hæreticus traducebatur, hominem conueniunt, rogantque, vt quæcunque contra ipsum iactantur, scripto damnet, gratiam Dei, ac peccatum originale fateatur, quæ ab ipso negari

fama

fama erat. Pelagius plusquam Punica fallendi arte vsus de gratiā quidem hæc respondit: *Anathema, qui sentit, vel dicit gratiam Dei, qua Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, non solùm per singulas horas, aut per singula momenta, sed etiam per singulos actus nostros non esse necessariam*: ex Augustino lib. de gratia Christi cap. 2. At de peccato originali ex symbolo, cuius exemplum Romam miserat, hæc reposuit: *iisdem Sacramenti verbis debere baptizari infantes, quibus & maiores*. Læti igitur nobiles illi coniuges citissimas ad Augustinum literas dedere, quibus catholicas, vt rebantur, Pelagij sententias significarunt, eas verò S. Doctor Carthagine accepit, duosque è vestigio libros elucubrauit, priorem de gratia Christi, posteriorem de peccato originali inscripsit, in quorum præfatione hæc habet: *Festinante enim perlatore inter occupationes nostras multo apud Carthaginem, quàm vbicunque alibi densiores, quantum Deus donare dignatus est, vt potuimus, ista dictauimus*: ex quibus laudati libri Carthagine scripti declarantur. Alloquens verò amicos eosdem ait: *Dilecti à Deo Albine, Piniane, ac Melania*. Baronius ad annum 409. pag. 281. pro Albino Albinam substituendam arbitratur (erat Albina Piniani socrus) anno 419. idem repetit addens: *Nisi præter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius*: Sed ea ætate fœminæ masculina nominis inflexione à viris doctis nominabantur; ita Paulæ filia non Eustochia, sed Eustochium dicebatur, S. Paulinus epist. apud Aug. 249. Melaniam *Melanium* nuncupauit, & Hieronymus epist. 79. ait: *Albinus, Pinianus, Melania salutant vos*; Alibi Augustinus epist. 124. & 125. Albinam dixit. Hæc adnotaui, ne quis cum Baronio Albinum filium Melaniæ fratrem sine teste supponeret. Cæterum S. Doctor in libro primo de gratia Christi demonstrat, Pelagium nomine tenus Christi gratiam adstruere, neque illam à libero arbitrio, lege, doctrina Euangelica, aut exemplo Christi distinguere, solam possibilitatem eadem iuxtà hæreticum adiuvari, non verò reapse virtutum actus donari; dari illam ex meritis, & ad hoc vt faciliùs tantùm prauis suggestionibus resistamus; varia deinde testimonia, quæ ex editis abs se libellis Pelagius in gratiæ commendationem producit, S. Doctor ventilat, quantùmque fraudis singulis insit, exponit; manifestissimis denique pro diuinæ gratiæ assertione Ambrosij pronunciatis opus concludit. Hic tamen eorum sententia castiganda est, qui putant Pelagium veram gratiam agnouisse, quæ speciale quoddam auxilium esset humanæ voluntati cœlitus donatum, intusq; eandem mouens, sed inde errasse, quòd ad faciliùs operandum gratiam illam necessariam tantùm esse voluerit; Etenim Pelagius sentiebat, eas esse liberi arbitrij vires, vt se solo quarumcunque virtutum actus posset licet difficulter elicere, idem verò diuinæ legis, ac doctrinæ Euangelicæ instructione suffultum easdem sibi virtutes faciliùs comparare posse autumabat; horum luculentissimus testis venit Augustinus in hoc libro de gratia Christi, in quo cap. 40. hæc scribit: *In quibus eius verbis certè manifestum est, ita eum velle, nos adiuvari gratia Spiritus Sancti, non quia sine illo etiam per solam naturæ possibilitatem non possumus resistere tentatori, sed vt faciliùs resistamus. Quod tamen qualecunque, & quantulumcunque adiutorium, eum credibile est, in hoc constituere, quod nobis additur scientia, reuelante spiritu per doctrinam, quam vel non possumus, vel difficilè habere possumus per naturam*. En gratia Pelagiana, qua facilior nobis ad virtutes via sternitur, nempe scientia, & doctrina, non verò interna quædam motio singulari Dei

pro-

prouidentia nobis impressa; Nõ ergo Pelagius veram gratiam vnquam agnouit, sed fucato gratiæ vocabulo conatus est, inuidiam frangere, & piorum offensionem declinare. In altero libro de peccato originali tradit, Celestium tum Carthagine, tum Romæ palam originalem culpam negasse, & vtrobique ob illud dogma damnatum; idem & Pelagium docere, licet verbis aliud dicere videatur; vitiatam nasci hominum naturam, nec sanari lege Moysis, vel exemplo Christi, sed sola gratia, & fide à Deo homini infusis; bonas esse nuptias, malam autem libidinem, sine qua nuptiarum bonum, nempe filiorum generatio, haberi non potest. Hæc duo ad Pinianum volumina damnatis à Zosimo Pelagianis scripta abs se fuisse testatur S. Doctor lib. 2. Retract. cap. 50. Hinc reijcitur Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 13. scribens, hosce libros editos fuisse *ex Synodi* Carthaginensis scilicet sub Innocentio anno 416. *postulato, quemadmodum liquet ex epistola* 110. nam compositi sunt libri illi Carthagine anno 418. scripta verò laudata in epistola 110. fuere gesta Synodalia Hippone elucubrata, vt ex memorata epistola apertè deducitur, sed de his cap. 10. abundè diximus.

Augustinus id temporis agebat Numidarum legatum, etenim cum Synodus Kalendis Maij cogi cœpisset, nec ob plurimas Ecclesiarum Africæ causas ibidem discutiendas breui solui posset, ne tot Episcopi molestiores Carthagine moras pati cogerentur, ex singulis prouincijs terni Patres selecti fuerunt, qui cæteris domum reuersis quælibet Ecclesiastica negotia plena authoritate discuterent. Pro Numidis legatione fungebantur Alipius Tagastensis, Augustinus Hipponensis, ac Restitutus. Interim Zosimi literæ superueniunt, quibus Augustinus, & Alipius Cæsaream Mauritaniæ ad nonnulla expedienda destinantur: Ex epist. 157. Cum illuc S. Doctor peruenisset, disputationem publicam habuit cum Emerito Donatistarum Cæsareensis vrbis Episcopo, præsentibus Deuterio Metropolita Catholico Cæsareensi, Alipio, Possidio, alijsque Episcopis, vniuerso Clero, ac frequentissima plebe; exitum describit Augustinus lib. 2. contra Gaudentium cap. 6. *Affuit maxima multitudo, nihil pro sua, seu pro vestra defensione dicere potuit, communicare noluit, dilatus perseuerauit, conuictus obmutuit, illæsus abscessit.* Gesta verò à publicis Notariis excepta sunt, quorum hocce initium legitur: *Gloriosissimis Impp. Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Duodecimo Kal. Octobris Cæsariæ in Ecclesia maiori &c.* Erat in ea vrbe vetus quidem, sed crudelis consuetudo; solemni congressu statis diebus singulis annis ciues duas in partes diuisi lapidibus se obruebant, quam plusquã ciuilem pugnam *cateruam* nominabant; Eam tamen consuetudinem ab Auis per longam annorum seriem traditam suis declamationibus Augustinus tandem antiquauit, dum ibidem hoc anno moras necteret. Ex lib. 4. de doctr. Christ. cap. 24.

Cum Augustinus Cæsareæ varijs occupationibus detineretur, Renatus Monachus ipsius familiaris epistolã ab Optato Episcopo, qui ipsum de animæ origine consulebat, accepit, quam cum Augustino legendam tradidisset, accidit, vt Muresses Episcopus Optati necessarius eò adueniret, qui de eodem argumento ab hoc ipso ad se missas fuisse literas Augustino significauit, Sanctum Doctorem simul consulens, rogansque, vt ipsemet quid sentiendum foret vel sibi coram, vel Optato per literas exponeret; quod etiam cum Rena-

tus

tus vrgeret, Augustinus eruditam ad Optatum epistolam misit, in qua apertè fatetur, dubium iam inde à pluribus annis se esse de animæ origine, num crearetur immediatè à Deo, vel per traducem à parentibus in filios deriuaret, de qua re nihil ex Scripturis certi colligi posse ostendit; scripsisse se ea de re ad Hieronymum, à quo nondum responsionem acceperat, quodlibet tamen asseratur, adstruendum esse peccatum originale, quod contra Pelagium, ac Celestium Ecclesia Romana credendum esse decreuit, mittere verò se exempla recentium literarum, siue quæ speciatim ad Africanos, siue quæ vniuersim ad omnes Episcopos de memorata Sede manarunt, statimque subdit damnatam illis in literis Pelagij argumentationem, qua ex animarum creatione tolli originis peccatum contendebat, recitans etiam fragmentum epistolæ Zosimi, quæ intercidit. Duas alias epistolas Augustini de eodem argumento ad Optatum datas citat Sanctus Fulgentius lib. 3. de verit. prædest. & grat. versus finem, quæ tamen interiere, illa verò ponitur inter epistolas Augustinianas tomo 2. num. 157.

Rebus Cæsareæ expeditis Augustinus Hipponem redijt, ibique plures ad se transmissas literas accepit, has inter erant duæ Valerii Comitis, simulque epistola satis prolixa Sixti Presbyteri Romani, qui Celestino Papæ postea successit, detulerat eas Firmus Presbyter, atque absente Augustino literis Hippone relictis, aliò diuerterat ex epistola 105. initio. Hic Firmus Paulæ, eiusque filiæ Eustochii amicus anno 414. *ob rem earum Rauennam, & inde in Africam, Siciliamque* directus, vt scribit Hieronymus epist. 30. apud Augustinum, dum Rauennæ moraretur, Valerii Comitis intima familiaritate vsus fuerat, erat iste Honorii Imperatoris Dux, ad quem etiam aliquoties scripserat Augustinus, sed nullum ab eo respónsum tulerat, illius tamen hoc anno tres literas accepit, vnam per Vindemialem Episcopum, & per Firmum, vti diximus, duas ex initio lib. 1. de nuptiis, & concupiscentia. Cum verò Pelagiani à Zosimo Romæ damnati sunt, Firmus aderat Romæ, vnde Augustinus eundem ad Sixtum scribens vocat *non solùm aduectorem scriptorum tuorum, verùm etiam narratorem, testemque factorum.* epist. 105. Sixtus cum falsis Pelagianorum rumoribus, qui illum sectæ Patronum publicabant, malè se in Africa audire intelligeret, breues ad Aurelium literas miserat, queis talem à se notam excuteret, paulò verò post proficiscenti in Africam Firmo epistolā ad Augustinum, & Alipium dedit, quam cum Augustinus ingenti lætitia perfusus legisset, eandem cum breuiori responso ad Alipium per Albinum Acoluthum legendam transmisit; Verùm remeante ex Africa in Italiam Firmo prolixiorem ad eundem Sixtum epistolam Augustinus perscripsit, in qua vniuersæ Catholicæ doctrinæ contra Pelagianos assertæ compendium posuit. Ostendit ex eadem massa originali peccato infecta alios misericorditer liberari, aliis iustè in eadem perditionis massa relictis; Pelagianos conclamantium piorum vocibus pressos gratiæ auxilium iam tandem fateri, sed ex humanis meritis illud suspendere, ad gratiam nulla merita supponi, quoniam meritis impii non gratia, sed pœna debetur. Pelagianos gratiam sine meritis datam perperam contendere esse humanam naturam; Fidem sine vllis meritis à Deo homini donari, idque pluribus Sacrarum literarum testimoniis comprobat; Orationem ipsam inter gratiæ munera computandam; Nullam peccatoribus

aduer-

aduerſus iudicia Dei inſcrutabilia excuſationem ſuppetere, nam ſi excuſatio illa iuſta eſſet, non inde iam gratia, ſed iuſtitia liberaret. Qui Deum in gratuitæ gratiæ largitione perſonarum acceptorem obijciunt, in paruulis omnes argumentationis vires perdere, quorum tam plurimi ſine meritis ſaluantur: Iacob ſine meritis à Deo electum, Eſau ob peccati demeritum reprobatum; Non damnari paruulos ob peccata, quæ ſi viuerent, perpetrarent, cum non commiſſorum delictorum minimè ſit vltor Deus; Originalis peccati per fideles genitores transfuſionem exemplo oleæ, & oleaſtri explicari, illudque ex eccleſiæ cęremonijs in exſufflandis, & exorcizandis infantibus in baptiſmo euidenter conuinci. Hæc Epiſtola 105. ad Sixtum, ita enim numeratur inter Auguſtinianas, non modò vltimo ictu Pelagianos confecit, ſed & Semipelagianos, antequam orirentur, ſuffocauit, dum initium fidei ex meritis, & infantium nunquam futura merita, vel demerita irriſit, atque electionem Dei prædeſtinantis omnia humana merita præcedere aſſeruit, vnde factum eſt, vt huic epiſtolæ Semipelagiani poſtea exorti acerrimè contradixerint teſte Auguſtino lib. de dono perſeuer. cap. 21. Vim autem occupationibus ſuis interrumpendis longioris epiſtolæ dictandæ gratia ſe feciſſe S. Doctor teſtatur non ſolùm, vt virum eruditum, & magni apud Romanos nominis in ſententia confirmaret, ſed quia probè ſciebat, eandem epiſtolam Romæ ab vniuerſis legendam fore, atque exſcribendam.

At cum Auguſtinus intelligeret, nonnullos apud Valerium Comitem ſibi imponere, quod nuptias damnaret aſſerendo originale peccatum, librum priorem de nuptijs, & concupiſcentia ad Valerium Comitem tranſmiſit, quem vel hoc anno ferè exeunte, cum Cæſareea Hipponem redijt vel initio ſequentis elucubratum fuiſſe non dubito: Docet in eo volumine, bonas eſſe nuptias, malam verò concupiſcentiam, qua benè vtuntur nuptiæ, originis reatum tolli per baptiſmum, cum quo omnis homo naſcitur ſubditus Diabolo. Hominem factum à creatore, captiuatum à deceptore, indigum Redemptoris; filios ob originalem maculam naſci peccatores à mundis, & ſanctis parentibus, idq; exemplo oleæ, & oleaſtri ſatis congruè explicari; nullum in paradiſo fuiſſe nuptiarum pudorem, qui poſt peccatum ex concupiſcentiæ effrænibus motibus nobis ineſt, eſſeque eandem concupiſcentiam vehiculum originalis peccati, eiuſque reatum dimitti in baptiſmo; egregio verò S. Ambroſij Mediolanenſis à Pelagio eximiè laudati teſtimonio opus concludit. Erat Valerius Comes Auguſtini ſtudioſus, eiuſque libros libenter euoluebat, *Nam & hoc*, inquit Auguſtinus in procemio, *comperi, quod inter tuas multas, magnaſque curas, facilè, ac libenter legas, noſtriſque opuſculis, etiam, quæ ad alios conſcripſimus, ſi quæ in manus tuas venire potuerunt, admodum delecteris*; & in fine libri eiuſdem ſtudium commendans, intelligere ſe dicit, *quòd tam libenter legas, vt etiam nocturnas aliquas horas lectioni vigilanter impendas*. Ex quibus calumnia Iuliani euaneſcit, qui Auguſtino poſtea vitio vertit, quòd libros viro militari nuncuparet, Valerius enim & literis, & armis ſimul vacabat, quò & diſceret facienda, & faceret dicenda, quæ ſumma virorum laus eſt. Libeat autem hic inſinuare, quantum abhorreret modeſti vir ingenij Auguſtinus à dedicandis libris Nobilibus, ac Principibus viris; Hæc enim ibidem cap. 2. ſcribit: *Mihi nunquam placuit, cuiquam illuſtri viro, & tanta, quanta es ipſe ſublimitate conſpicuo,*

præsertim non ociosa dignitate iam fruenti, sed adhuc actibus publicis, eisdemque militaribus occupato aliquid meorum opusculorum legendùm non à me petenti, non tam diligenter, quàm impudenter impingere. Inter causas autem, cur eidem Comiti opus præsens inscripserit, hanc secundo loco posuit: *Quia prophanis*, ait, *istis nouitatibus, quibus hic disputando resistimus, tu potestate curando, & instando efficaciter restitisti.* Hunc librum ad Valerium *post damnationem Pelagij, Celestijque conscripsi*, inquit Augustinus lib. 1. ad Bonif. cap. 5. Iulianus, socijque hunc nobilissimum virum plusquàm Vatiniano odio persequebantur, etenim ipsum Imperatorem Honorium contra Pelagianos semper excitans prauis eorum conatibus obuiàm ibat. Fuit hic Valerius magna apud Principem in æstimatione. Anno 425. erat Comes rei priuatæ, ad quem datum legitur rescriptum lib. 10. Cod. Theod. *L.* 32. *de petit. & vltrò datis.* Theodosio XI. & Valentiniano Cæs. Conss. Item anno 427. erat Comes sacrarum largitionum ex lib. 10. Codicis eiusdem *L.* 17. *de murilegulis &c.* Hierio, & Ardabure Conss. Idem etiam anno 432. gessit consulatum ordinarium; anno verò 435. erat Magister officiorum, extat enim ibidem lib. 7. tit. 8. *L.* 16. *de metatis* rescriptum ad Valerium *Magistrum officiorum, & exconsulem* datum Theodosio XV. Cos. Vnde Iulianus, cum ab Augustino nuncupatos Valerio libros mille dicterijs impeteret, Valerium *Patronum* tantùm Augustini nuncupauit, & libro 1. operis imperfecti cap. 17. eundem *militiæ sudoribus occupatum* dixit, viri enim potentiam reneritus ab omni conuicio abstinuit.

CAPVT XVI.

Moritur Zosimus, inde schisma inter Eulalium, & Bonifacium conflatur. Placidia soror Honorij ad Augustinum scribit. Quid de schismate Pelagiani publicarent. De legatione Alipij ad Imperatorem contra Pelagianos Baronij, Iansenij, ac Scriptorum Augustinensium chronologia non probata. Edictum Honorij contra Pelagij, ac Celestij defensores, itemque literæ Aurelij Primatis Carthaginensis contra eosdem.

Anno CCCCXIX. Exeunte anno superiore 418. decesserat Zosimus Papa de diuina gratia optimè meritus, nam licèt initio Pelagianorum fraudibus circumuentus mitiùs cum ipsis egerit, eorundem tamen dolis per Africanos Patres sibi patefactis, tam vehementi ictu illos prostrauit, vt se se humo tollere nunquam postea valuerint, datis enim ad totius Orbis Episcopos literis eosdem sacro anathemate percussit; idem Augustinum maximè coluit, suumque ad Cæsareensem Ecclesiam legatum destinauit. Cæterum mortuo Zosimo periculosa tempestas Romanam Ecclesiam adorta est inter Bonifacium, & Eulalium schismate conflato. Honorius Imperator vrbanis dissidijs cognitis, ne factionum Principes præsentia tumultum augerent, mandauit Symmacho Vrbis Præfecto, vt vtrumque Pontificem nuper electum Roma dimitteret, at ne Romani futura festa Paschalia sine Antistite peragerent, eam curam Achilleo Spoletinæ Ecclesiæ Episcopo demandauit, omnia interim tentans, quo dissidentes componeret. Verùm cum grauioris difficultatis id negotium cerneret, statuit Synodum plenariam apud Spoletum cogere, quare Africanos Patres

ad

ad eandem per literas euocauit; Cardinalis Baronius easdem ex codice Vaticano publicauit ad hunc annū 419. queis indicitur Synodus *intra diem Iduum Iuniarum*. Præter verò sacras diuales idem Imperator priuatas literas, ait Baronius, ad Aurelium Primatem scripsit; eiusdem pariter exempli literas ab eodē Honorio datas ad Augustinum, ac sex alios Episcopos ex laudato codice idem testatur eadem epistola ibidem recitata, in qua hæc leguntur: *Sed quamuis sacra Domini Germani mei Augusti Principis ad Italiæ Synodum euocans auctoritas non negligenda prouenerit, sociandā specialiter etiam Serenitatis nostræ scripta iudicamus*; dicitur epistola data Tertio Kal. Aprilis Rauennæ. Cardinalis subdit Num. 24. *Quod autem ait, alias ante literas datas ad ipsos Episcopos per Germanum suum, Honorius Imperator Constantium intelligit, cui ab præclaras res gestas aduersus tyrannos sororem suam Gallam Placidiam dedit vxorem*. Labitur vir insignis, nam anno 419. Constantius non erat Imperator Augustus, ille verò, qui priores ad Africanos literas dederat, nuncupatur ibidem *Dominus meus Germanus Augustus Princeps*; anno tantùm sequenti ex ipsius Baronij sententia Constantius dictus est Augustus, vel certè, vt monstrabo, anno 421. quare eo titulo illis in literis idem minimè designatur. Præterea eodem anno, eademque de re Constantius, ac Symmachus vltrò, citròque literas conscripsere, quas ibidem Baronius recitat; Symmachus verò easdem ita inscribit: *Domino semper illustri, & per cuncta magnifico, meritòque sublimi, & præcelso Constantio Symmachus*. Neque semel Constantium aut Principis, aut Augusti nomine honorauit. Ex quibus obiter reijcitur sententia Panuinij conterranei mei, qui lib. 1. Rom. Principum scribit, Theodosio Augusto VII. & Palladio Conss. anno nempe 416. Honorium Placidiam sororem Constantio in vxorem tradidisse, eundemque Cæsarem designasse, quæ Cuspiniani, Blondi, aliorumque sententia fuit, etenim Constantius à Symmacho Nobilissimus, Cæsarque appellatus fuisset; certè in rescripto Honorij dato anno 416. Rauennæ Kal. Martij ex *Cod. Theod. lib.* 15. *L.* 14. *de infirmandis his, quæ à tyrannis &c.* Constantius vocatur *solummodo Comes, & Patricius*, quin immò nuptias cum Placidia ineunte anno 417. celebrauit, vt ex Olympiodoro cap. 19. ostendemus. Quare binę illę priuatę epistolæ, quarum vna ad Aurelium, altera ad Augustinum data fuit, scriptæ sunt citra dubium ab ipsa Placidia Honorij sorore, atque vxore Constantij Comitis, ac Patricij, quod poterat satis cognoscere insignis annalium scriptor, dum illa ibidem *Germanum suum Augustum Principem* appellabat, cuius tantum erat obortō schismate Episcopos ad Synodos vocare, non verò Constantij priuati adhuc viri. Ita eadem ipsa Placidia de obliteranda postea pseudosynodo Ephesina à Dioscoro Alexandrino contra S. Flauianum celebrata literas dedit ad Theodosium Imperatorem, itemque ad Æliam Pulcheriam Augustam, quæ habentur inter epistolas præambulares Synodi Chalcedonensis. Eo pacto corrigendus est Scriptor Sæculorum Augustinensium, qui more sibi familiari cum Baronio laudatam epistolam ad Augustinum non Placidiæ, sed Honorio adscribit anno 419. itemque Ludouicus ab Angelis lib. 5. de vita Aug. cap. 16. Eulalius vrbe, vti diximus, pulsus XV. Kalen. Aprilis contra Honorij decretum eandem ingressus, atque festis Paschalibus in basilica Constantiniana celebratis Imperatorem ad iracundiam excitauit, qui Tertio Nonas *Aprilis* decretum ad Symmachum misit, quo Eulalio eiecto Bonifacius

N 2 Pon-

Pontifex iussus est sedere, in quem & cleri Romani, & populi frequentiora suffragia conspirasse didicerat, cum verò Imperatoris literæ Romam VI. Idus Aprilis peruenissent, Symmachus statim Eulalio expulso, ac Bonifacio ingenti ciuium plausu in Sede Apostolica constituto finem dissidijs fecit, simulque mandatum de Synodo Spoleti habenda per Largum Proconsulem in Africa reuocatum fuit.

Interim Pelagiani hocce Eulalij schisma ob damnatam anno superiore Pelagij, ac Celestij doctrinam ab vltore Numine permissum publicabant, quam sanè calumniam repellens Augustinus dixit: *Memento sanè quemadmodum de constituendo Episcopo dissensionem populi Romani insultabundus obiectas; Quod abs te quæro, vtrum homines sua fecerint voluntate? Quod si neges, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo autem eam vocas vltionem Dei, atq; à vestro dogmate exorbitas, dum putari diuinitus vindicatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obstinatissima contentione negaueras, occulto iudicio fieri, vt in ipsis hominum voluntatibus inueniatur aliquid, quod & peccatum sit, & pœna peccati? Hoc enim nisi in ista tua sententia sapuisses, nullo modo factum hominum vltionem Dei esse dixisse. l.6. con. Iul. c.12.* Deinde schismatis inter S. Damasum, & Vrsicinum exemplo vsus, cum nondum Pelagiani orti fuissent, inanem hæretici calumniam ostendit. Pelagianos quidem contra Bonifacium Romæ stetisse scribit Baronius: Et sanè litigantibus Pastoribus Lupi ad Catholicas caulas fremebant, & Zosimi timore deposito vbique turbas dabant, quo etiam tempore Celestium se se Vrbi insinuasse arbitror, qui postea instante Bonifacio à Constantio inde expulsus fuit.

Hic annus CCCCXIX. ob famosam Alipij nostri Tagastensis ad Honorium susceptam contra Pelagianos legationem à Baronio, Iansenio, nostrisque Riuio, ac Torello celebratur. Mirum in rem planè falsam vniuersos tanta concordia conspirasse. Alipium ob Pelagianos præcipuè coercendos, aliaque Africanæ Ecclesiæ negotia expedienda ter ad Comitatum in Italiam venisse ostendemus, hoc enim instituto nostro plurimùm congruit, cum nullus Patrum post Augustinum plus Alipio pro diuina gratia aduersus superbissimos hæreticos insudauerit, ille enim non modò scriptis ad doctissimos quosque literis eosdem exagitauit, verùm etiam longarum nauigationum incommoda deuòrans impias eorum machinas fregit, vt planè mirum sit, apud Pelagianarum rerum scriptores adeo tenuem de Alipio mentionem fieri, eamque non eo, quo deberet tempore, vt mox ostendo; Etenim Baronius, alijque post ipsum Alipium in Italiam ad Honorium anno 419. profectum fuisse scribunt, atque sanctionem contra Pelagianos à Principe impetrasse datam V. Idus Iunij, eamque secum in Africam detulisse; Certum tamen est eo tempore Alipium Carthagine Synodi causa adfuisse, in qua subortis grauibus dissidijs de appellationibus transmarinis, Alipius in sessione habita VIII. Kal. Iunij sententiam dixit, idemque III. Kal. eiusdem mensis acta synodi subscripsit, vt capite sequenti latiùs parebit, quare certum est eo tempore Alipium non degisse apud Rauennam, neque ab Honorio contra Pelagianos rescriptum coram impetrasse. Honorius quidem cum aliunde accepisset, quosdam Episcopos Pelagianis publicè pro secta loquendi facultatem in Africa permittere, datis ad Aurelium Carthaginensem literis, seuerissima id lege prohibuit; exemplum

epi-

epiſtolæ è Vaticano codice magni Baronij diligentia exſcriptum ſubijcimus.

Imperatores Honorius, & Theodoſius Auguſti Aurelio
Epiſcopo Salutem.

DVdum quidem fuerat conſtitutum, vt Pelagius, & Celeſtius nefandi «
dogmatis repertores ab Vrbe Roma veluti quædam Catholicæ verita- «
tis contagia pellerentur, ne per ignorantiam mentes ſæua perſuaſione per- «
uerterent; In quo ſecuta eſt Clementia noſtra iudicium Sanctitatis tuæ, quo «
conſtat eos ab vniuerſis iuſtæ ſententiæ examinatione eſſe damnatos. Sed quia «
obſtinati criminis pertinax malum, vt conſtitutio geminaretur coegit, recen- «
ti quoque ſanctione decreuimus, vt ſi quis eos in quacunque prouinciarum «
parte latitare non neſciens, aut propellere, aut prodere diſtuliſſet, præſcrip- «
tæ pœnæ velut particeps ſubiaceret. Præcipuè tamen ad quorundam Epiſco- «
porum pertinaciam corrigendam, qui prauas eorum diſputationes vel tacito «
conſenſu adſtruunt, vel publica oppugnatione non deſtruunt: Pater cariſſi- «
me, atque amantiſſime ſanctitatem tuæ authoritatem cauere conueniet, qua- «
tenus in abolitione pr poſteræ hæreſis omnium deuotio Chriſtiana conſen- «
tiat. Religio itaq; tua competentibus ſcriptis vniuerſos faciat admoneri ſci- «
turos definitione teſtimonij tui hanc tibi definitionem eſſe præſcriptam, vt «
quicunq; damnationi ſupra memoratorum, quo pateat mens pura, ſubſcribe- «
re impia obſtinatione neglexerint, Epiſcopatus amiſſione mulctati interdicta «
in perpetuum expulſi ciuitatibus communione priuentur. Nam cum ipſi nos «
iuxta Synodum Nicænam confeſſione ſincera conditorem rerum omnium «
Deum, imperijque noſtri veneremur authorem, non patietur ſanctitas tua ſe- «
ctæ deteſtabilis homines in iniuriam religionis noua, & inuſitata meditantes «
ſecretis tractatibus occultare ſacrilegium publica ſemel authoritate damna- «
tum; Vna enim, eademque culpa eſt eorum, qui aut diſſimulando conniuen- «
tiam, aut non damnando fauorem noxium præſtiterint. *Et alia manu*. Diui- «
nitas te per multos annos ſeruet incolumem Pater cariſſime, atque amantiſſi- «
me. Data V. Idus Iunias Rauennæ Monaxio, & Plinta Coſſ. «

Eiuſdem exempli, literas ab Honorio ad Auguſtinum ſcriptas teſtatur Baronius, qui in eodem codice hæc legit: *Eodem tenore etiam ad S. Auguſtinum datum reſcriptum*. Ad annum 419. pag. 445. Aurelius Honorij literis acceptis encyclicam ad omnes Byzacenos, & Arzugitanos ſcripſit, qua Imperatoris decreta eiſdem ſignificabat, illius verò exemplum ſubijcio.

Dilectiſſimis, ac deſiderabilibus fratribus, ac Conſacerdotibus Donatiano
primæ ſedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alij
Gaiano, Ianuario, Victorino, & cæteris per tractum prouinciæ
Byzacenæ, & Arzugitanæ conſtitutis Aurelius Epiſcopus.

SVper Celeſtij, & Pelagij damnatione, eorumque dogmatibus participem «
ſanctam dilectionem veſtram in plenario Concilio fuiſſe commenini, di- «
lectiſſimi, ac deſiderabiles Fratres; Sed quoniam pro honore Dei, in cuius «

manu

« manu cor Regis est constitutum, gloriosissimorum Principum Christianorum « fidem rectam, & Catholicam custodientium accessit authoritas, quam per hu- « militatem meam vniuersis Coepiscopis meis voluit intimari: idcircò hono- « rabilem fraternitatem vestram missis exemplaribus instruere festinaui, ne « quid mali in aliqua parte prouinciæ ex supradictorum serpentina persuasione « ab vniuersali Ecclesia totius Orbis exclusa fortasse subrepat; Ob hoc ergo « tam necessaria constitutio Christianorum Principum charitatem vestram la- « tere non debuit, & ad me ab eis datæ literæ, quarum simul exemplaribus le- « ctis, quemadmodum subscribere vnusquisque vestrum debeat, dilectio vestra « cognoscat, siue quorum Synodalibus gestis subscriptio iam tenetur, siue qui « non potuistis eidem plenario totius Africæ interesse Concilio; quò cum in su- « pradictorum hæreticorum damnatione omnium vestrum fuerit integra sub- « scriptio, nihil omnino sit, vnde vllius dissimulationis, vel negligentiæ, vel « occultæ forsitan prauitatis aliqua videatur merito remansisse suspicio. *Et* « *alia manu*: Opto, Fratres, benè viuatis mei memores. Data Kalendis Au- « gusti Carthagine Monaxio, & Plinta Conss.

Arzugitanæ regionis mentionem facit codex Synodorum Africæ cap. 16. *Quia in Tripoli forte, & in Arzuge interiacere videntur barbaræ gentes*, & cap. 19. *Cogitare etiam debetis fratres, quia hoc sibi & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerunt exigere*: Ex quibus patet minus rectè ab Ortelio in tabulis Geographicis, vbi Africam describit, Tripolim cum Arzuge confundi. Arzugem magis, quàm Byzacium, & Tripolim, ad meridiem accedere disertè scribit Augustinus epist. 48. ad Vincentium, irridens enim vanum illud interpretamentum, cui Donatistæ illa Scripturæ verba *vbi pascas, vbi cubes in meridie*, subijciebant, quasi Deus fidem Orthodoxam apud solos Donatistas in meridianis Africæ regionibus degentes remansuram denunciasset, hæc habet: *Si enim hoc scripturarum loco meridies Africa intelligenda est in parte Donati, quæ sub cæli ferventiori plaga est, omnes vos Maximianistæ superabunt, quorum schisma in Byzacio, & in Tripoli exarsit; Sed confligant cum eis Arzuges, & hoc magis ad se pertinere contendant, Mauritania tamen Cæsariensis Occidentali, quàm meridianæ parti vicinior, quando nec Africam se vult dici, quomodo de meridie gloriabitur?* Hæc Augustinus; Sed de Arzugitana prouincia vide inferiùs lib. 2. cap. 7.

CAPVT XVII.

Cogitur Synodus Africana, ac de appellationibus transmarinis agitur. Recitatur codex Conciliorum Africæ, & canones contra Pelagianos statuti in eadem Synodo leguntur. Marius Mercator Pelagianorum hostis, ac S. Doctoris Hipponensis amicus laudatur. Bucherij metachronismus castigatur. S. Augustinus à M. Antonij de Dominis calumnia in causa de appellationibus vindicatur.

GRauis hoc anno controuersia Augustinum cæterosque Africanos Patres exercuit. Vrbanus ex Hipponensi eiusdem Augustini Clero ad Siccensem cathedram promotus Apiarium presbyterum quorundam criminum reũ

Syno-

Synodali sententia ex Siccensi Ecclesia amouendum curauerat, at ille appellationem ad Zosimum interposuerat, qui statim Faustinum Potentiæ in Piceno Episcopum, vnàque Philippum, & Asellum presbyteros suos è latere legatos in Africam destinauit, vt Apiarij causam retractarent; At Africani ægrè ferebant, & acerbè, damnatos in prouincijs Africæ ad transmarina iudicia prouocare; cum verò Apostolici legati eas appellationes à Nicæna Synodo approbatas assererent, neque id in Nicænis canonibus, qui in Africanis Ecclesijs seruabantur, legeretur, grauissima, ac penè diuturna contentio suborta est. Mortuo paulò post Zosimo ac succedente Bonifacio hoc anno 419. in plenaria Synodo Africana de appellationibus disputatum fuit. Africani prætendebant inolitam vel ab ipsis Christianæ religionis apud Africam primordiis consuetudinem, nempe vt Presbyteri, Diaconi, ac clerici inferiores in suis quique prouinciis iudicarentur ad transmarinos iudices appellatione omninò interdicta; hoc ipsum Baronius, cæteriq; arbitrantur decretum fuisse in Synodo priori Mileuitana canone XXII. at canones illos ad illam Synodum non pertinere superiùs cap. 10. ostendimus, ille canon iisdem omninò verbis conditus fuit à plenaria Synodo Carthaginensi Honorio XII. & Theodosio VIII. Conss. anno superiore 418. in qua canone XVII. transmarinæ appellationes vetantur, quod decretum ob tentatam id temporis contra Africanæ Ecclesię consuetudinem ab Apiario appellationem emissum existimo; laudata verò consuetudo colligitur ex Augustino epist. 162. vbi de Cęciliano Carthaginensi, ac collegis Episcopis ait: *Neque enim de presbyteris, aut diaconis, aut inferioris ordinis clericis, sed de collegis agebatur, qui possent aliorum collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram reseruare:* scripta fuit hęc epistola ad Episcopos Donatistas, post quam ad eosdem alteram dedit, nempe 163. in hac verò scribit Augustinus, se ad Cirtensem Ecclesiam perrexisse ordinandi causa Episcopi; Fuit hic Fortunatus anno 398. vt lib. 2. cap. 7. probabimus in Profuturi locum suffectus; quę ideo ex Augustino adduxi, ne quis fortè arbitraretur, S. Doctorem in laudata epistola 162. canonem illum 22. vulgò Mileuitanum secutum, cum epistola quadriennio ad minus istam Synodum pręcesserit: Et quidem de canonibus Mileuitanis video Chiffletium in eadem mecũ esse sententia. At non modò perpetua Africę consuetudo memoratis appellationibus obstabat, verùm etiam summa prosequendi extra prouinciam iudicii difficultas, hęc enim Africani ad Celestinum scripsere: *Quomodo ipsum transmarinum iudicium ratum erit, ad quod testium necessariæ personæ, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel multis alijs intercurrentibus impedimentis, adduci non poterunt?* statimque addunt: *Nam vt aliqui, tanquam à tuæ Sanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus Patrum Synodo constitutum.*

Baronius scribit ad annum 419. pag. 448. Africanos non vno Apiarii facto turbatos fuisse, sed & ob Celestii quoque appellationem, qui Carthagine damnatus ad Romanum Pontificem prouocauerat. Ego duplex causarum genus distinguendum censeo, vnum, quod fidei dogmata spectat, alterum, quod ad Ecclesiasticam politiam pertinet; Nunquam Africani in causis fidei appellationem ad Romanam Sedem vetitam voluere, immò illam quàm libentissimè admiserunt. Celestius Carthagine ab Aurelio in Proconsularis prouin-

uinciæ Synodo damnatus Romanum Antistitem appellauit, quo intellecto Paulinus Diaconus Carthaginensis è vestigio Romā se contulit, quo lata contra Celestium sententia Apostolico iudicio iterum comprobaretur, neque Aurelius Primas Africæ de Celestij appellatione questus fuit, aut Paulino Romanum iter inhibuit, ne eo facto Afrorum iura lædere videretur; Quantùm verò Africani in causis fidei Romanæ Sedi detulerint, non vno exemplo comprobatur; Cum Pelagius, ac Celestius Carthagine, ac Mileui in Numidia anno 416. damnati fuissent, scribit Augustinus epist. 94. ad Hilarium: *Noua quædam hæresis inimica gratiæ Christi conatur exurgere, sed nondum euidenter ab Ecclesia separata est.* Id temporis nondum Innocentij rescriptum Africanæ Synodi receperant, quorum scripta *venerabili Papæ Innocentio* directa S. Doctor laudat, at cum Innocentius ratum habuisset Africanorum decretum contra vtrūque hæreticum publicatum, Augustinus serm. 2. de V. Apost. ait: *Iam enim de hac causa duo concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt; Causa finita est, vtinam aliquando finiatur error.* Finitam causam dixit, quòd nullus appellationi aditus pateret postrema sententia à Romana Sede promulgata; at Pelagiana hæresis post Innocentii decretum *euidenter ab Ecclesia separata est.* Zosimus epist. 4. ad Africanos scribit: *Graue fuit Lazaro, & Eroti literarum suarum pedissequos esse? An nesciebant dilectionem vestram ad Sedem Apostolicam relaturam? Huc certò calumniæ compendio nauigassent.* Ex quibus patet, in causis fidei Africanos suorum decretorum confirmationem ab Apostolica Sede petere consuesse. Hincmarus Rhemensium Antistes, qui sæculo nono vetera Africanorum iura Galliis asserere volebat, appellationes quoad Ecclesiasticam tantùm politiam impedire conatus fuit, vt patet ex epistola 47. scripta nomine Caroli Calui Imperatoris; in causis verò fidei licèt Hincmarus Gotteschalcum ad Romanum tribunal prouocantem in carcerem detrusit, illius tamen appellationem nusquam irritam dixit, sed malis artibus fecit. Horum omnium ratio est, quòd in causis politicis, quæ regimen Ecclesiasticum spectant, ad pleniorem earundem intelligentiam assequendam testes plurimi requiruntur, qui cum in longinqua difficulter peregrinari possint, inde prosequendæ extra prouinciam appellationis difficultas emergit; At in causis fidei Romani Pontifices non hominum, sed sacrarum literarum testimonia consulunt, vnde de quibuscunque rebus ad fidei dogmata pertinentibus, licet in prouinciis per Synodos discussis, integrum iudicium Romano Pontifici reseruatur.

Apiarius non læsæ fidei, sed quorundam criminum accusatus, extra Siccensis Ecclesiæ confinia viuere iussus Apostolicam Sedem appellauerat, quare hoc anno VIII. Kal. Iunii coram Pontificiis legatis in Synodo, cui omnium prouinciarum Africæ legati intererant, de Apiarii causa actitatum est. In primis lectum fuit Commonitorium Faustino, ac collegis à Zosimo traditum, in quo duo canones tanquam à Nicæna Synodo statuti laudabantur, vnus, quo Episcoporum totius Christiani Orbis ad Romanum Pontificem appellatio probabatur, alter, quo Presbyteros à diœcesano Episcopo damnatos ad finitimorum Antistitum iudicium prouocare posse decernebatur. Porrò his auditis Alipius Numidarum legatus palam negauit recitatos canones in Synodo Nicæna, cuius tum Græca, tum Latina exemplaria plurima penes Afri-

canos erant, reperiri, quod cum ab vniuersis assereretur, in hanc sententiam Alipio nostro præeunte cæteri pedibus iuere, vt legati ad Antistites Alexandriæ, Antiochiæ, & Constantinopolis ad sinceriores Nicænæ Synodi codices, quos illis in Ecclesijs seruari fama erat, inuestigandos mitterentur. Quàm verò honorificè Alipius, & Augustinus de Apostolicæ Sedis authoritate eo in concilio senserint, ex eorundem verbis intelligitur; etenim Legatis Romani Pontificis iura, Patribus Synodi è contra Africanę Ecclesię perpetuam consuetudinem prętendenribus, Alipius de ijs, quę in Zosimi Commonitorio continebantur, ita censuit: *Ista nos tamen tantisper seruaturos, vt antea dixi, donec integra exemplaria veniant, profitemur*; Hinc Faustinus legatus dixit: *Nec vestra Sanctitas praiudicat Ecclesia Romana siue de hoc capitulo, siue de alijs*. Eidem sententię Augustinus consentiens dixit: *Et hoc nos seruaturos profitemur salua diligentiore inquisitione concilij Niceni*. Quare duo illi doctissimi Patres Romanę Sedis decreta inolitę Africanorum Ecclesiarum consuetudini re dubia anteponenda esse censuerunt. Ex his Scriptoris sęculorum Augustinensium error corrigendus est, qui ad annum 419. num. 5. tradit, Augustini nomen in hac Synodo non legi, à qua Alipium etiam absentem facit, nam cum Baronio id temporis Rauennę eundem morarum scribit, vterque enim non modò eo in concilio sedit, verùm etiam ambo sentenriam pronunciarunt, cui facer Senatus albos calculos adiecit, vt patet ex epistola Synodali ad Bonifacium.

Cęterùm Innocentius presbyter Alexandriam, & Marcellus Subdiaconus Constantinopolim Oratores destinati paulò post ex Africa in Orientem transmisere. Cuspinianus vir magnę lectionis in comment. fast. Cassiodori ad consulatum Monaxij, & Plinrę ait: *Augustinus epistolam scribit ad Episcopos Gracos, in cuius datis ponit hos consules*: Hęc epistola latet, certè de canonibus Nicęnis S. Doctorem scripsisse iure possumus suspicari. Interim Pontificij legati Apiarium Synodo conciliarant; etenim hic ob tentatam appellationem ex canone 17. Synodi anni superioris fidelium in Africa communione priuatus fuerat, at cum patratorum criminum veniam supplex petijsset, intercedente pręsertim Faustino Episcopo Potentino, absolutionem impetrauit hac conditione, vt in Trabacena Ecclesia procul à Siccensi territorio degeret. His verò peractis Legati cum literis Synodi Africanę, quę etiamnum extant, in Italiam reuersi sunt, vt ex gestis Synodi aperrè colligitur, nam in cod. concil. Africę cap. 100. in decretis exaratis III. Kal. Iulij hęc leguntur: *Die sequenti per fratres nostros Faustinum Episcopum, Philippum, & Asellum presbyteros venerabili Fratri, & Coepiscopo nostro Bonifacio rescribemus*; in fine verò epistolę synodalis ad Bonifacium legati Apostolici dicuntur *secum ferre* gesta in Synodo, quę hic adnotaui, quòd nonnulli scripsere Legatos vsque ad pontificatum Celestini in Africa moras traxisse, cum tamen paulò ante mortem Zosimi illuc appulsi octauo postea mense transacto in Italiam ęstate iam incumbente redierint.

In hac Synodo lecti sunt canones pręteritorum conciliorum, quę tempore Aurelij Primatis in Africa peracta sunt; in primis verò recitata est Synodus Hippone habita Theodosio Aug. III. & Abundantio Conss. anno 393. quando Augustinus adhuc presbyter publicè de symbolo coram Patribus disseruit. Hęc ergo est prima synodus sub Aurelio celebrata, vnde Synodus, quę indicta legitur Valentiniano IIII., & Theodosio Conss. Carthagine perperam Au-

relij nomen exhibet, ac mendosa prorsus est. Pater Lupus in quæstione quodlibetica de origine Augustinensiũ, cum in ea Synodo legeret Genethlium, ac Aurelium velut collegas consessui præsidentes, suspicatus est, adhuc superstiti Genethlio Primati Carthaginensi suffectum fuisse veluti coadiutorem Aurelium; sed id sine teste gratis asseritur, primaque synodus ab Aurelio indicta appellatur Hipponensis, quæ anno 393. celebrata est. Prçterea in actis synodalibus Alipius, & Fortunatus, itemque *Valentinus primæ sedis prouinciæ Numidiæ* nominantur, cum Alipius anno tantùm 394. Tagastensis Ecclesiæ regimen susceperit, Fortunatus anno 398. Cirtæ primùm sederit, Valentinus verò post annum 416. Numidarum Primas euaserit, quæ omnia lib. 2. cap. 7. nobis ostendentur. Chiffletius in calce opusculorum nostri Fulgentij Ruspensis è MS. codicibus germana illius concilij acta vulgauit, in quibus laudatorum proximè Patrum nomina non leguntur; consules verò in titulo ponuntur Valentinianus IV. & Fl. Neoterius, qui magistratum gessere anno nostræ epochæ 390. video tamen numeros canonum ibidem descriptorum non conuenire cum ijs, quos Ferrandus Diaconus Carthaginensis appellat, etenim canones VII. & IX. apud Ferrandum sunt Chiffletio IX. & XI. Sed his omissis, hoc pro comperto habeo, primam Synodum sub Aurelio Genethlij successore, esse Hipponensem, quæ primo loco in recensione laudata Conciliorum nominata fuit.

Deinde repetita fuere decreta aliarum XVI. Synodorum vsque ad annum 419. ab Aurelio celebratarum, quarum vltima relecta fuit, quæ superiori anno contra Pelagianos habita est, hæc autem continebat ante alios octo canones contra Pelagianos, qui iterum cum reliquis & lecti, & noua subscriptione firmati sunt. Porrò ex ijs synodalibus decretis conflatus est codex ille famosus conciliorum Africæ à Dionysio Exiguo codici canonum Occidentalis Ecclesiæ insertus, et à Ioanne C-P. vulgò Scholastico Græco Nomocanoni intextus, in conuentu Trullano can. 2. vt membrum codicis canonum Orientalis Ecclesiæ approbatus, atque à Theodoro Balsamone græco, & à Iustello latino etiam sermone cum notis in lucem emissus. Iacobus Vsserius cap. 10. de antiq. Eccles. Britan. pag. 293. putat in hac plenaria Synodo quædam hoc anno 419. contra Pelagianos nominatim sancita fuisse, quòd Augustinus epist. 47. ad Valentinum scribit: *Quod Papæ Zosimo de Africano concilio scriptum est, eiusque rescriptum ad vniuersos totius Orbis Episcopos, & quod posteriori concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breuiter constituimus*: vbi palam Augustinus duo plenaria Africana concilia laudat, à quibus Pelagianos damnatos dicit, at anno tantùm 418. in plenaria Synodo hæretici illi primùm proscripti sunt, quare in Synodo huius anni 419. nouis contra eosdem statutis publicatis iterum damnati fuere: Ita Vsserius; sed planè hallucinatur, nam Augustinus suo ordine cuncta in Pelagiana causa gesta recenset: in primis ibidem literas Synodales Numidarum, & Proconsularium Episcoporum ad Innocentium laudat, eiusque ad eosdem rescripta, postea concilij Africani literas ad Zosimum, dein Pontificis encyclicam epistolam, alterumque subsecutum in Africa concilium, at concilium anno superiori contra Pelagianos celebratum fuit post acceptam Zosimi encyclicam, quòd si & hoc anno quidpiam contra Pelagianos eosdem specialiter statutum fuisset in plenaria Synodo Africana, vt contendit Vsserius, iam à duobus plenarijs concilijs post memoratas Zosimi lite-

ras canones contra eosdem hæreticos editi fuissent, cuius oppositum ex Augustino colligitur; Quale verò S. Doctor concilium ante latum à Zosimo contra Pelagium anathema intelligat, iam satis explicuimus cap. 14.

Legatis Apostolicis Romam reuersis soluta est Synodus, ac sub initium Iulij mensis Augustinus Hipponem redijt. Scribit in proœmio libri de VIII. quæstionibus ad Dulcitium: *Per Pascha quippe hoc anno, quo Dominicus eius fuit Tertio Kal. Aprilis à Carthagine mihi missas literas tuæ dilectionis accepi, post eos autem dies sanctos confestim Carthaginem sum profectus*. Hoc anno celebratum est Pascha III. Kal. Aprilis Cyclo Solis VIII. Lunæ II. lit. E. addit verò ibidem: *Post tres menses redire permissus sum*. Ineunte ergo Iulio mense suis restitutus est, quindecim verò diebus componendis Hipponensium rebus insumptis, literis ante quatuor ferè menses à Dulcitio acceptis respondit. Fuerat is ab Honorio Imperatore in Marcellini locum contra Donatistas in Africam delegatus, qui cum Augustino singulari amicitia iunctus esset, octo quæstiones Sancto Doctori sibi soluendas proposuit. Augustinus cum vetera sibi dubia objici animaduerteret, nihil noui elucubrare statuit, sed ex editis olim abs se voluminibus responsiones ad singulas dubitationes excerpere, ea facti ratione reddita: *Vt nec studio tuæ sanctitatis deessem, quod mihi est gratissimum, nec alio modo eadem dicere cogerer, quod mihi esset laboriosissimum, nec te aliquo amplius adiuuaret*. Porrò in solutione tertiæ quæstionis meminit epistolæ ad Mercatorem datæ contra Pelagianos: *In quadam epistola*, inquit, *quam scripsi ad filium meum nomine Mercatorem, quæ incipit*: Procul dubio notissimum vobis, *cum me consuluisset de quibusdam quæstionibus Pelagianorum, qui negant mortem esse peccato retributam, quatenus disputauerim, in subditis lege*. Hic est celebris ille Marius Mercator Pelagianorum hostis acerrimus, cuius scripta toties in hac historia laudamus, qui anno 429. Constantinopolim profectus Iuliani, ac aliorum Pelagianorum Excpiscoporum apud Imperatorem conatus elusit, vt lib. 2. cap. 5. dicemus. Hæ quidem literæ S. Patris ad Marium Mercatorem interiere, illarum tamen meminit Possidius in indice. Et quidem plures epistolas scripsit Augustinus contra Pelagianos, quæ quo anno datæ sint, non liquet; has inter insigniores sunt epistola 144. ad Anastasium, epistola 200. ad Asselicum Episcopum Tusuritanum ex cap. 120, collat. 1. Carthaginensis.

In eodem libro ad Dulcitium in solutione secundæ quæstionis recitatur S. Doctoris Enchiridion. Laurentius Romanæ Ecclesiæ Primicerius Augustini fama permotus petijt à S. Doctore Enchiridion, hoc est, veluti omnium credendorum summarium, *quod manibus posset astringi, non quod armaria posset onerare*, ex Aug. ibidem cap. 6. quod nempe contineret, quid iuxta dogma Catholicum sequendum, quid ob plurimas subortas hæreses fugiendum, quid ab Orthodoxa fide probaretur, improbareturve. Augustinus illa occasione Pelagianam hæresim solidissimè confutauit, nam per plura capita post vigesimum quintum in eandem toto impetu inuectus docet, nasci hominem originali macula infectum, neque reparari amissum nitorem meritis, sed gratia Dei; Fidem à nobis ortum non habere, sed esse donum Dei, totum illi dandum, qui hominis voluntatem bonam & præparat adiuuandam, & adiuvat præparatam; Deum præuenire nolentem, vt velit, subsequi volentem, ne frustra velit, atque hæc vsque ad cap. 34. inde hæresim, quam postea Nestorius docuit,

latissimè insequitur, illam enim in Leporio olim damnauerat, & cum Nestoriana hæresis ex Pelagiana ortum traxerit cap. 36. vtramque sic eruditè confutat: *Hic omnino granditer, & euidenter Dei gratia commendatur; Quid enim humana natura in homine Christo meruit, vt in vnitatem personæ vnici filij Dei singulariter esset aßumpta? Quæ bona voluntas, cuius boni propositi studium, quæ bona opera præcessere, quibus mereretur iste homo, vt vna fieret persona cum Deo? Nunquid antea fuit homo, & hoc ei singulare beneficium præstitum est, vt singulariter promereretur Deum? Nempe ex quo homo esse cœpit, non aliud cœpit esse, quàm Dei filius, & hoc vnicus, & propter Deum Verbum, quod illo suscepto caro factum est, vtique Deus, vt quemadmodum est vna persona quilibet homo, anima scilicet rationalis, & caro, ita sit Christus vna persona Verbum, & homo. Vnde naturæ humanæ tanta gloria nullis præcedentibus meritis sine dubitatione gratuita, nisi quia magna hic, & sola Dei gratia fideliter, & sobriè considerantibus euidenter ostenditur.* Quo vno ictu Pelagiana hæresis, eiusque filia Nestoriana conficiuntur. Aureus planè liber ille est, quem S. Doctor in indice librorum ab se retractatorum lib. 2. cap. 63. nominari voluit: *De Fide, Spe, & Charitate*, cuius rationem vide apud eundem cap. 3. laudati operis; Et licèt S. Pater Enchiridion post editos libros contra Iulianum locauerit in libris Retractationum, illud tamen scriptum fuisse ante volumen VIII. Quæstionum ad Dulcitium constat, nam quæstione secunda ait: *Dixi etiam tale aliquid ad Laurentium:* ibique ex cap. 109. Enchiridij sententiam longiorem exscribit, quare vltra annum 419. liber ad Laurentium minimè scriptus fuit.

Dum hæc, ac pleraque alia in Africa ab Augustino scribuntur, Innocentius, ac Marcellus felici nauigatione vsi Attico, ac Cyrillo Africanorum Antistitum postulata exposuerant, à quibus benignè excepti exemplaria canonum Nicænorum ex antiquioribus codicibus exscripta vnà cum vtriusque Episcopi literis ad Africanam Synodum deferendas acceperunt, nullaque mora interposita eadem maria remensi Carthaginem rediere. Hic tamen nobis corrigendus venit error, qui in literas Cyrilli ad Aurelium, Augustinum, & collegas irrepsit, antequam ad alia gradum faciamus; Hæc ibidem leguntur: *De Pascha verò, vt scripsistis, nunciamus vobis XVII. Kal. Maias nos futura indictione celebrare.* Bucherius in comment. ad can. Paschal. Victorij Aquitani cap. 1. & 3. scribit in melioribus codicibus legi IX. Kal. Maij, ex quo paschali caractere colligit designari Pascha anni 444. vnde pag. 96. ait: *Idem probat Cyrilli ad Synodum Carthaginensem epistola anno Christi 443. scripta.* Hic author totus hospes apparet in Ecclesiastica historia, nam anno 443. gemebat sub Genserico Vandalo Carthago, obierat ante tria lustra Aurelius, eiusque post Capreolum successor Quodvultdeus in exilium ab Ariano Rege deportatus fuerat ex Victore Vitensi lib. 1. de persecutione Vandalica; cum verò Africani literas ad Cyrillum pro impetrandis exemplaribus canonum Nicænorum anno 419. per legatum miserint, seram nimiùm responsionem anno 443. Cyrillus reposuisset viginti quatuor annis ab accepta epistola elapsis; quare nota illa paschalis mendosa est, erroris verò causam paucis explicamus. Cyrillus græcè quidem scripserat, atque his planè verbis Pascha anni sequentis designarat, scribens celebrandum τῇ εἰκάδι καὶ τρίτῃ τοῦ Φαρμουθὶ μηνός: nempe die *tertia & vicesima mensis Aprilis*, interpres verò transtulit IX. Kal. Maias puri puti Grammatici

tici functus munere, cyclorũ Ægyptiorum à Latinis diuersitate minimè prænotata. Pharmuthus apud Ægyptios quinq; diebus Latinorum Aprilem antecedit; scribit S. Ambrosius in epistola de paschalis celebrationis ratione ad Episcopos per Æmiliam: *Primus mensis apud Aegyptios dicitur Pharmuthi, & incipit VI. Kal. Aprilis, & finitur VII. Kal. Maij*: & antea, si quartadecima Luna in Dominicam inciderit, *adiungendam* ait *hebdomadam alteram, sicut & septuagesimo sexto anno ex die imperij Diocletiani factum est; Nam tunc vigesimo octauo die Pharmuthi mensis, qui est IX. Kal. Maij Dominicam Pascha celebrauimus*. Epocha Diocletiani incœpit anno 284. quare anno 360. Pascha ab Alexandrinis peractum fuit 28. Aprilis, à Latinis verò die 23. Cyclo Solis V. Lunæ XIX. lit. B.A. cum quartadecima Luna inciderit die 16. Aprilis, quæ erat Dominica. Quare dies vigesima tertia Pharmuthi apud Alexandrinos correspondebat diei decimæ octauæ Aprilis apud Latinos, eademque dies, quæ est apud nostrates XIV. Kal. Maij, est apud Ægyptios IX. Kal. Maij. Ex caractere ergo paschali laudatæ epistolæ S. Cyrilli designatur Pascha anni 420. quo celebrata fuit dies resurrectionis Domini IX. Kal Maii Alexandriæ, Romæ verò XIV. Kal. eiusdem mensis Cyclo Solis IX. Lunæ III. lit. D.C. Antiqui interpretes rectè quidem iuxta Latinorum cyclos epistolam Cyrilli è græco vertentes scripsere XIIII. Kal. Maias, sed ex Amanuensium imperitia, ac negligentia priores duæ vnitates in inferiori parte connexæ VII. reddidere, quem mendosum etiam numerum Theodorus Balsamon, aliique etiam Græci, & Latini omnes conciliorum collectores huc vsque secuti sunt. Hoc Pascha S. Cyrillus homilia octaua designauit, in cuius calce ita fatur: ἑορτάζοντες δὲ τῇ ἑξῆς ἐπιφωσκούσῃ κυριακῇ τῇ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ Φαρμουθὶ μηνός &c. *Celebrantes verò Pascha illucescente deinceps Dominica die tertia, & vicesima eiusdem mensis Aprilis*. Et hæc de Cyrilli ad Africanos epistola, quę scripta est ante Septembrem pręsentis anni 419. nam ibidem indicitur Pascha *futura indictione* celebrandum, indictio verò III. quę fluebat tempore Paschatis anno 420. incœperat initio Septembris anno superiori.

Cęterum Africani vbi has à Cyrillo, itemque alias ab Attico literas vnà cum canonibus Nicęnis ex autographis exscriptis accepissent, neque in ijs duo illi canones, quos vti à Nicæna Synodo editos Apostolici legati publicauerant, minimè legerentur, decreuere eosdem iterum legatos Innocentium, & Marcellum cum delatis ex Oriente scriptis Romam ad Bonifacium mittere; in antiquis codicibus hæc leguntur: *Exemplaria Concilij Nicæni directa sub die VI. kal. Decembris post consulatum gloriosissimorum Impp. Honorij XII. & Theodosij VIII. Bonifacio vrbis Romæ Episcopo*. Ex quibus metachronismus Baronij paret hæc de Innocentio, & Marcello legatis Africanis scribentis ad annum 419. pag. 450. *Antequam legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in eius locum suffici Celestinum*; Etenim hoc ipso anno Carthaginem rediere, & ante Decembrem Romana legatione perfungi iussi sunt, cur enim legati anno 419. ex Africa profecti pleno quadriennio Alexandriæ, & Constantinopoli vsque ad annum 423. quo VIII. Kal. Nouembris Bonifacius decessit, morati fuissent? Sed & hoc ipsum testatur in literis ad Celestinum Synodus Africana: *In conciliis*, inquit, *verioribus, quæ accipiuntur Nicæna, à S. Cyrillo Coepiscopo nostro Alexandrinæ Ecclesiæ, & à venerabili Attico C. P. Antistite ex authentico missis, quæ etiam ante*

hoc

hoc per Innocentium presbyterum, & Marcellum subdiaconum, *per quos ad nos ab eis directa sunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Episcopo prædecessori vestro à nobis transmissa sunt.* In eam verò opinionem vir insignis descendit, quòd legens proximè recitatam ad Celestinum epistolam, vidit adhuc sub Celestino in causa Apiarij Faustinum legatum degisse Carthagine, vnde eiusdem causæ cognitionem vsque ad Celestini pontificatum protractam existimauit. Sed bis Faustinus in eiusdem Apiarij causa legatus in Africam venit, primò quidem anno 418. sub finem pontificatus Zosimi, ac paucos menses Carthagine moratus, cum Apiarium Episcopis Africanis conciliasset, Romam reuersus est. At idem Apiarius Celestino Pontifice immanium criminum apud Tabracenos patratorum iterum accusatus, damnatusque Celestini patrocinium implorauit, à quo Ecclesiasticæ communioni restitutus fuit, misso in Africam eodem Faustino legato, vt cum Episcopis Apiarij causam retractaret; Ille verò conscientiæ reæ stimulis actus vniuersa crimina, quæ diu perfricta fronte negauerat, tandem confessus fuit, quę omnia narrantur in epistola Synodi Africanę ad Celestinum.

Hic verò ea statim cogitatio animum pulsat, cur Romani Pontifices duos superiùs memoratos canones vti Nicænos publicarint, cum constet esse Sardicenses? itemque cur Africani Antistites Sardicensis concilij canones ignorauerint, cum tamen Sardicæ sederit cum alijs ex Africa collegis Gratus Carthaginensis, qui etiam in Synodo plenaria abs se postea in Africa celebrata canone 5. Sardicensis concilij meminit? Doctissimi Cardinales Baronius, ac Bellarminus, quos postea cæteri secuti sunt, respondent Synodum Sardicensem non fuisse nisi clariorem Nicænæ explicationem, vnde nil mirum, si sub nomine Nicænæ proposita fuerit. Illud sanè mirum videtur, Africanos Sardicensem Synodum à priori Concilio Carthaginensi laudatam ignorasse; immò illam non tantùm ignorarunt, verùm etiam putarunt, eandem fuisse ab Arianis celebratam, horum testis est Augustinus lib. 3. contra Cresconium cap. 34. scribens: *Disce ergo, quod nescis, Sardicense concilium Arianorum fuit, quod notum iam diu est.* Ariani Episcopi Sardica profecti Philippopolim secessere, ibique nouum fidei Symbolum edidere, scribentes postea & ipsi encyclicas, in harum epigraphe Donatum Carthaginensem cum alijs eiusdem farinæ Episcopis nominarunt, ita enim illorum Epistola inscribitur: *Gregorio Alexandriæ Episcopo, Amphioni Nicomediæ Episcopo, Donato Carthaginis Episcopo &c. qui ad ciuitatem Sardicam congregati concilium celebrauimus in Domino salus.* tom. 3. concil. edit. regiæ pag. 82. Harum literarum meminit S. Doctor epist. 163. ad Eleusium, Glorium &c. quas cum arbitraretur scriptas fuisse à Sardicensi concilio, id enim in titulo Arianorum fraude prænotatum fuerat, Sardicensem conuentum ab Arianis habitum censuit, non enim Sardicensem Synodum à Philippopolitano conuentu distinguere potuit, cum veri Sardicensis concilii canones id tēporis Africanos laterent, ac epistola ficto Sardicensis confessus titulo prænotata in sinistram de memorata Synodo opinionem eosdem induceret. Immò Africani non solum Sardicenses, verùm & ipsos Nicænos canones diù ignorarunt, etenim Augustinus à Valerio Hipponensi Episcopo in consortium dignitatis adscitus fuit contra canonem Nicænum 8. statuentem: *Ne in vna ciuitate duo Episcopi probentur existere;* Aurelius tamen totius Africæ Primas id per-

permisit teste Possidio lib. de vita S. Augustini cap. 8. & Megalius Numidiæ Primas eundem consecrauit, facto *transmarinis, & Africanis Ecclesiæ exemplis* comprobato, quod etiam testatus est idem Augustinus in epistola 34. ad Paulinum: *Quod in se ipso*, scribit de Augustino Possidius, *postea fieri non debuisse, vt viuo suo Episcopo ordinaretur, & dixit, & scripsit, propter concilij vniuersalis vetitum, quod iam ordinatus didicit.* Vnde author fuit, vt Episcopo initiando Synodalia statuta proponerentur.

Hic nobis impudentissima calumnia, quam M. Antonius de Dominis lib. 4. de republ. Eccles. cap. 8. num. 28. Augustino importat, reiicienda est: *Africana*, inquit, *Ecclesia Romano Papatui vehementer restitit tempore Augustini, Augustino etiam ipso cum reliquis aduersus Papatum reclamante*; Pro Africanis enim stabat antiquissima consuetudo, qua nullus Presbyter, Diaconus, aut inferioris ordinis clericus ad transmarina iudicia vnquam prouocauerat, quæ etiam canone Synodali confirmata fuerat; ignorabant Africani canones Sardicenses, vnde duo illi canones, quos Legati Apostolici pro Romanę cathedrę priuilegijs asserendis proferebant, nusquam ab Africanis inuenti fuerant, non in Nicæna Synodo, à qua reapse conditi non fuerant, non in Sardicensi, quam ignorabant; inde ergo orta dissensio inter Africanam, & Romanam Ecclesiam, in qua quidem Africani Pontificio primatui minimè restitere, immò Augustinus, vti ostendimus, Zosimi decreta inolitæ apud Afros consuetudini præponenda esse censuit. Etiamnum ex Adriani IV. Pontificis per Innocentium III. roborato priuilegio inferior Siciliæ clerus Romam appellare non potest, & tamen non dubitat de primatu Romano; Profectò vti superiùs obseruauimus, Africani appellationes in rebus fidei admisere. Episcopis tamen Africanis licitum fuisse ad Romanam sedem appellare tradit disertè Augustinus epist. 163. vbi agens de sententia lata contra Cæcilianum à Secundo Tigisitano Numidarum Primate ait: *Neque enim de presbyteris, aut diaconis, aut inferioris ordinis clericis, sed de collegis agebatur, qui possent aliorum collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum causam suam integram reseruare.* Præterea cum Antonius Fussalensis in Numidiæ Synodo damnatus Romanum Pontificem Bonifacium appellasset, isto verò interim defuncto Celestinus eandem appellationem admisisset, Augustinus epistolam 261. ad Celestinum dedit, qua enixè eundem deprecatus est, ne Antonius, si in illius fauorem iudicaret, cum militari apparitura Fussalæ restitueretur, non enim se pati posse dicebat, *publicas potestates, & militares impetus tanquam executuros Apostolicæ Sedis sententiam.* Appellationes verò Episcoporum in eadem epistola palam admittit: *Existat*, inquiens, *exemplo ipsa Sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopali spoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos.* Hęc luculentissima Augustini testimonia posuerat Cardinalis Baronius, vnde Apostata satis intelligere poterat, quali Augustinus esset erga Romanam Sedem obsequio. Michael Rousselius lib. 4. hist. iurisd. Pont. pag. 499. putat laudatas Africanorum ad Celestinum literas esse suppositias, quòd in illis etiam Episcoporum Africę ad Romanum Antistitem appellationes interdicuntur; At veras easdem arbitror, Africani enim iura extendere conabantur, sed Augustinum in alia fuisse sententia ex memorata epistola 261. nobis probatum est. Hęc quidem postea euenere, quę tamen hic à nobis recitata sunt,

sunt, quò plenior Africanarum appellationum, de quibus hoc anno in Synodo ab Aurelio, Alipio, Augustino, alijsque actitatum fuit, notitia haberetur. At secutis temporibus non semel apud Romanos Pontifices Africani appellationes prosecuti sunt, pertinebat enim Africa ad Patriarchatum Romanum, vnde Vrbis Antistitem vti supremum Ecclesiasticæ rei Principem quilibet iure optimo poterat ex eadem prouincia appellare. S. Leo Magnus epist. 85. ad Mauritanos ait: *Causam quoque Lupicini Episcopi illic iubemus audiri, cui multùm, & sæpius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudiciũ prouocasset, immeritò eum pendente negotio communione suspensũ &c.* Circumfertur epistola Bonifacij II. in qua hæc leguntur: *Aurelius enim præfatæ Carthaginensis Ecclesiæ olim Episcopus cum collegis suis (instigante Diabolo) superbire temporibus prædecessorum nostrorum Bonifacij, atque Celestini contra Romanam Ecclesiam cœpit.* Scripta est hæc epistola ad Eulalium Antistitem Alexandrinum, cui narrat Eulalium Episcopum Carthaginensem postliminio tandem in Apostolicæ Sedis gratiam damnato Aurelij, ac successorum facto rediјsse. Verùm hasce literas commentitias esse rectè obseruauit Baronius ad hunc annum 419. pag. 456. quòd nullus tunc sederet Alexandriæ Eulalius, sed Timotheus, itemque quòd *tempore eiusdem Bonifacij regnante Gelimere Vandalorum Rege nec vnus esset reperiri in Africa Catholicæ communionis Episcopus.* Primùm quidem optimè rem conficit, addo etiam nec Eulalium tunc sedisse Carthagine, sed Bonifacium, qui anno 523. electus fuit illius Ecclesiæ Antistes, & anno 535. ex Victore Tunonensi decessit; Alterum verò, quod insignis historicus scribit, admitti nulla ratione potest; viuebat enim id temporis Bonifacius Primas Carthaginensis, Liberatus Primas Byzacenus, itemque Fulgentius noster Ruspensis, cæterique Africanarum Ecclesiarum Antistites, non enim Gelimer illos in exilium deportandos iussit. Præterea in eisdem literis scribit Bonifacius, vna cum Eulalij epistola se mittere etiã Iustini clementissimi Principis Orientis sacrarum literarum exemplaria; At biennio, antequam Bonifacius Pontificatum iniret, Iustinus & viuendi, & imperandi finem fecerat, obijt enim anno 527. Kal. Augusti, Bonifacius verò in Pontificem inauguratus est anno 529. IV. Kal. Nouembris. Fœdis ergo mendacijs tota illa epistola scatet, neque Alipius, Augustinus, cæterique collegæ cum Primate Aurelio appellationibus transmarinis se se opposuere instigante Diabolo, sed antiquissima Africanarum Ecclesiarum consuetudine moti, quam ęgrè ferebant Apiarij scelestissimi hominis conatibus primùm infringi.

CAPVT XVIII.

Iulianus Episcopus Eclanensis nouus Pelagianus. Eiusdem Patria, Parentes, Nuptiæ, Episcopatus Hæresis exponuntur.

CVm liber S. Augustini de nuptijs, ac concupiscentia delatus fuisset in Italiam, passimque in varia exemplaria spargeretur, Iulianus Eclanensis Episcopus eundem quatuor libris impugnauit. Fatetur Hæreticus apud Augustinum lib. 1. oper. imperf. cap. 18. viuente Zosimo nullum se in Pelagiana causa librum scripsisse, & in his quatuor Eulalianum schisma Catholicis obij-

obijcit, quod cum præsenti anno contigerit, vel hoc ipso eodem anno, vel sequenti Iulianus manum stylo admouit, iudicatam causam per summam audaciam retractaturus. Cum verò hic linguarum peritia, ingenij acumine, orationis elegantia, librorum copia, ac concepta præsertim contra Augustinum rabie cæteros Pelagianos longò post se interuallo reliquerit, ad alia properantem in sui consideratione remoratur. De Iuliani patria, ac sede Episcopali inter Scriptores non conuenit, & vti olim septem vrbes de natali solo Homeri poetarum Græcorum Principis contenderunt, ita Iuliano septem seu patrias, seu sedes Ecclesiasticas assignari video. Gennadius in lib. de Script. illustr. cap. 45. Iulianum *Capuanum* Episcopum dicit, cui Baronius, Vghellus, alijque frequentiùs adhæsere. Gelasius in decreto de libris apocryphis, itemque Beda in præfat. in Cantica *Celanensem* eundem faciunt. Petrus Diaconus in fine lib. de Incar. & grat. *Edanensem* illum vocat. Vignierius in præfatione ad opus imperfectum S. Augustini tradit, eundem natum *Celiæ* in Apulia. Holstenius, ac Rosuveydus, hic in notis ad carmen 14. Paulini, ille in notis ad Italiam Cluverij *Celennensem* in Campania Iulianum pronunciant. Nonnulli ex Prosperi deprauato Chronico *Attelensem* fuisse contendunt, est autem Atella, Neapolim inter, & Capuam, *Auersa* Italis vulgò nuncupata. At ex melioribus codicibus Scaliger, ac Pontacus ita in Prospero legunt ad consulatum Theodosij Augusti XVII. *Hac tempestate Iulianus Eclanensis iactantissimus Pelagiani erroris assertor &c.* Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 6. *Heracleensem* illum dicendum esse suspicatur. Has inter opiniones non recenseo, quòd lib. 2. de vita S. Augustini Gallicè scripta à Claudio Maimburgio cap. 11. Iulianus Patauij, vbi hæc ipsa conscribimus, Episcopus asseratur, Typographi enim fortè error fuit. Verùm ex Mario Mercatore Iuliani Antagonista lis ex parte finem sortitur, nam pag. 13. Codicis Vaticani cap. 9. laudati ait: *Simul admonere volens Iulianum etiam Episcopum oppidi Eclanensis hæreticum Pelagianum, seu Celestianum hunc secutum esse Theodorum &c.* Quare Prospero concinit, qui itidem & ipse Iuliano conuixit; & sanè codices Gelasij, Bedæ, ac Petri Diaconi deprauati sunt vnius literæ transpositione, vel coniunctione; etenim in voce Celanensi *e* per imperitiam Amanuensium post *c* ponitur, quæ litera si præponatur *eclanensem* leges, in codice verò Petri Diaconi, vbi Edanensis appellatur litera *d* diuidenda est in *c*, & *l*, quæ perperam iunctæ errorem continent: hæc minuta adnotare libuit, vt ex communi veterum sententia Iulianus Eclanensis Episcopus appareat. Illustrissimus Suaresius Augustini studiosissimus in dissert. 2. de opere imperfecto S. Doctoris pag. 19. scribit, Iulianum *Eclanensem Episcopatum obtinuisse*, qui quidem doctissimus, raræque eruditionis Antistes Iuliani sedem mihi primitus indicauit, antequam in Mercatoris codicem incidissem. Fuit Eclanum, seu Eculanum antiqua Hirpinorum vrbs Plinio, Ptolomæo, Ciceroni, alijsque memorata, distans Beneuento ex itinerario Antonini M. P. XV. seu ex tabulis Peutingerianis XVI. Camillus Peregrinius in eruditis commentarijs de Ducatu Beneuentano pag. 15. scribit Eclanũ postea Frequentum dictum fuisse, quod anno 986. terremotu deiectum, vt ait Ostiensis in Chronico, dein ob bella propemodum ciuibus viduatum anno 1465. die 7. Maij Sedem Episcopalem amisit, atque in Abellinensis Episcopi iurisdictionem transijt, vt ex tabulis Vghelli tomo 8. Italiæ Sacræ intelligitur. At Lucas Holste-

nius in Frequenti territorio propè Mirabellam fuisse Eclanum contendit, vbi etiamnum antiquorum mœnium ruinæ visuntur, in quibus nobiles statuæ repertæ sunt, & à Prorege Neapolitano in Hispanias trãsmissę; addit posteriori æuo Quintodecimum fuisse appellatum, cuius mentio fit in actis S. Mercurij Martyris, ac postea à Constantino Græcorum Imperatore funditus euersum anno 669. in notis ad pag. 1203. Italiæ Cluverij. Verùm in Chronico antiquo Beneuentano Monasterij S. Sophiæ in calce tomi 9. Vghelli non semel Quintodecimi mentio habetur, pag. 620. *Qui habitare videntur in Decimo-Quinto loco, qui Pontilia dicitur*; Insuper quædam donatio ibidem recitatur facta anno 17. Radelchis Principis Longobardi indictione 3. Iulio mense; Radelchim Beneuenti dominum Leo Ostiensis lib. 1. cap. 31. memorat anno 851. indictio verò tertia currebat Iulio mense anno 855. quo anno adhuc extabat Quintodecimum. Eclanum verò Quintodecimum dictum fuisse cum eodem Holstenio affirmo, is enim ea loca præsens diligentissimè explorauit, & distantia à Beneuento hoc ipsum comprobat, nam Frequentum inde M. P. XII. circiter distat, Eclanum vero XV. vnde Quintodecimum postea appellatum. Certum tamen est Episcopalem Sedem Eclano destructo Frequentum, vulgò *Frigento*, fuisse translatam, vt planè idem antea Eclanensis, qui postea Frequentinus, Episcopus fuerit. De patria verò Iuliani non constat; Attellanensem fuisse scribit Baronius ad Annum 430. Num. 6. Verùm non in Campania, vbi Attella sita est, sed in Apulia eundem natum disertè tradit S. Augustinus lib. 6. oper. imperf. cap. 18. *Neque enim*, inquit, *quia te Apulia genuit, ideo Pœnos vincendos existimas gente, quos non potes mente*. Cum verò sciamus vrbes antiquitus doctissimos ciues in Episcopos elegisse, Eclani pariter natum Iulianum suspicor; alteraque coniectura idipsum indicatur, quòd Æmilius Beneuentanus filiam Iuliano in vicina vrbe degenti, ac proinde sibi satis, superq; noto despondit; Neque quis repugnet, quòd Augustinus gente Apulum Iulianum dixit, cum Eclanum in Campania fuerit, vt ex itinerario Antonini patet, vbi ait: *A Capua Equo Tutico M. P. LIII. vbi Campania limitem habet*, distat autem Equus Tuticus à Beneuento intra Hirpinos M. P. XXI. Nam Hirpini medij sunt inter Campaniam, & Apuliam, vnde modò Campaniæ, modò Apuliæ deputati. Seruius lib. 7. Æneid. Hirpinos intra Apuliam locat, & Vossius lib. 1. hist. Pelag. c. 6. Eclanum Apuliæ Peucetiæ oppidum dicit, laudatque *veteres, & recentiores Geographos*; Ex diuisione verò Adriani Eclanum, & Beneuentum ad Campaniam pertinebant, vnde leguntur Beneuenti epigrammata inscripta Consularibus Campaniæ.

T. AVONIO. MARCELLINO.
V. C. CONS. CAMP. PATRO
NO DIGNISSIMO. OB. IN
SIGNIA. BENEFICIA. QVI
BVS. LONGA. POPVLI. TAE
DIA. SEDAVIT. VNIVER
SA. PLEBS. BENEVENTA
NA. CENSVIT. PONENDAM.

Item

Item aliud.

CLAVDIO IVLIO
PACATO. V. C. CONS. CAMP.
OB. ÆQVITATEM. IVDICII.
ET PATROCINIA. IAM. PRIVATI.
ORDO. BENEVENTANVS
PATRONO. POST FASCES DEPOSITOS
CENSVIT COLLOCANDAM.

Prior inſcriptio recitatur à Grutero pag. CCCLXXI. altera verò pag. CCCCXXV. Hinc Iulianus etiam à Beda dicitur *Epiſcopus à Campania*, & in codicibus melioribus Gennadij teſte Peregrinio Iulianus Epiſcopus non Capuanus, ſed Campanus aſſeritur, Trithemius etiam Iulianum Epiſcopum Campanum vocat; vnde & Proſper Iulianum itidem Campanum appellat in epigrammate contra S. Auguſtini detractorem.

Aut hunc fruge ſua aquorei pauere Britanni;
Aut huic Campano gramine corda tument.

Qua phraſi Pelagium, ac Iulianum deſignauit. Atque hæc de patriâ, & Eccleſia Iuliani Epiſcopi. Idem nobili familia ortus fuit patre Memorio, matre Iuliana, à qua & nomen ſortitus eſt; Hæc illi exprobat Marius Mercator pag. 5. eiuſdem codicis. *Tune ſanctæ, ac beatæ recordationis Memoris Epiſcopi filius? Tu Iulianæ primariæ fœminæ, & qua nihil honeſtius inter reuerendiſsimas matronas inuenias, vtero èditus?* Neque hic placet correctio Baronij, qui non Memorem, ſed Memorium Iuliani Patrem dicendum contendit, nam Auguſtinus quoque, & Paulinus, vt patebit, eundem Memorem etiam nominarunt. In ſacris Capuanæ Eccleſiæ tabulis Memorius inter illius Vrbis Epiſcopos recenſetur, quod in Italia Sacra Vghelli apparet, ex quibus tamen Memorij ſucceſſor Iulianus expungendus eſt, ac inter Frequentinos Epiſcopos, vt ea tamen dignitate indignus, reponendus. Erat Memorius S. Auguſtini inter paucos amicus, vt conſtat ex epiſtola S. Doctoris 131. ad illum ſcripta, alterius etiam epiſtolæ ad eundem datæ mentionem facit Poſſidius in indiculo. Audiatur Auguſtinus lib. 1. con. Iul. cap. 4. *Ego certè beatæ memoriæ Memoris Patris tui non immemor, qui mecum non paruam inierat amicitiam colloquio literarum, teque ipſum mihi cariſsimum fecerat &c.*

Iulianus adoleſcens latinis iuxta, ac græcis literis operam dedit teſte Gennadio laudato cap. 45. *Rhetor peritiſsimus* dicitur à Beda in præfatione ad Cantica, additque ex coniectura Voſſius, *ut Romanus Demoſthenes haberetur uulgò*; Et ſanè eiuſdem eloquentiam pompoſam, ac phaleratam fuiſſe ex fragmentis operi imperfecto S. Auguſtini inſertis intelligimus. Iuuenis nobiliſſimam vxorem duxit Æmilij Epiſcopi Beneuentani filiam, qui dudum ab Innocentio Papa in cauſa Chryſoſtomi cum literis ad Anyſium Theſſalonicenſem totius Illyricianæ diœceſeos Apoſtolicæ Sedis Vicarium, & ad Atticum C-P. miſſus fuerat, ac Eudoxia iubente in carcerem detruſus quarto demum menſe dimiſſus re infecta in Italiam redierat, quæ pluribus proſequitur, Metaphraſtes apud Surium die 27. Ianuarij cap. 128. de vita Chryſoſtomi. Celebres ſanè

euasere Iuliani nuptiæ ob epithalamium, quod illarum occasione cecinit S. Paulinus Episcopus Nolanus. Do nonnulla carmina, quorum priora sic corrigenda arbitror.

Infula Pontificet diuino iungit honore,
Humano pietas iungit amore Patres.
Hanc Memor officij, nec immemor ordine recto
Tradit ad Æmilij pignora cara manus.
Ille iugans capita amborum sub pace iugali
Velat eos dextra, quos prece sanctificat.

Postea vtrique Antistiti Sponsorum parenti longam nepotum seriem auguratus addit:

Casta sacerdotale genus ventura propago,
Et domus Aron sit tota domus Memoris.

Erat verò Iulianus Clericus Lectoribus adnumeratus, cum vxorem duxit, vnde canit idem sacer Poeta.

Clericus vxorem Christo comente decoram
Diligat, & pulchram lumine cordis amet.
Auxilioque uiri diuino munere factam
Lector cælesti discet ab historia.

Lectores in plerisque Ecclesijs vxorem ducebant, vt patet ex canone 14. Synodi Chalcedonensis, de qua re in concilio Carthaginensi celebrato Cæsareo, & Attico Conss. cap. 19. extat hic canon: *Lectores cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.* Lege nouellam Iustiniani ad Ioannem Præfectum Pr. lib. 1. cod. tit. 3. cap. 45. Vxor Iuliani ex Paulini epithalamio Ia vocabatur, estque huius nominis fœmina apud Terentium in Adelpho, & sancta Martyr in Romano Martyrologio 4. Augusti, cuius templum vetustate collapsum Iustinianus restituit ex Procopio lib. 1. de ædificijs eiusdem Imperatoris. Verùm Iulianus vel mortua vxore, vel ex mutuo consensu ab eadem seiunctus Diaconus consecratus est, quo tempore S. Augustinus epistolam 131. ad Memorium scripsit, in qua ægrè se ferre testatur, Iulianum *adolescentem* tanto studio liberalibus disciplinis vacare, additque hæc ista, quæ in eximiam Iuliani commendationem veniunt, loquens de sex libris musicæ ad Memorium vnà cum eadem epistola missis: *Nam superiores quinque vix filio nostro, & Condiacono Iuliano, quoniam & ipse iam nobiscum commilitat, lectione, & cognitione digni videbuntur. Quem quidem non audeo dicere plus amo, quàm te, quia nec veraciter dico, sed tamen audeo dicere, plus desidero, quàm te*, rogatq; Memorium, vt ad se in Africam Iulianum mittat. Profectò S. Doctor tanto amore Iulianum prosecutus est, vt eidem mille postea conuicijs in se debacchanti hęc responderit: *Ego quidem pro dilectione, quæ mihi est erga te, quam Deo propitio quibuslibet conuicijs absit; vt de medullis mei cordis extirpes, mallem fili Iuliane, vt iuuentute meliore, atq; fortiore te vinceres.* Lib. 1. cap. 7. Idem Iulianus adhuc iuuenis Eclanensis Ecclesiæ in Hirpinis Antistes ab Innocentio Papa consecratus fuit, quo superstite nihil contra latam ab eodem Pontifice contra Pelagianos sententiam tentauit. Scribit Marius Mercator in commonitorio ad Theodosium: *Prædicti sanè Celestius, & Pelagius non tunc primò à S. memoria Zosimo videntur esse damnati, sed ab eius decessore sanctæ recordationis Innocen-*

nocentio, à quo & Iulianus fuerat ordinatus, quique post illorum damnationem vsque ad prædicti Innocentij Episcopi excessum è vita in eius communione permanens, & perseuerans in sincera sententia, & communicans damnatori prædicto, & ipse quoque sine dubio Pelagium, Celestiumque damnauit. Sub Zosimo cum in Vrbe de peccato originali disputaretur, Iulianus, qui Romæ tunc erat, liberè pro hæresi loquebatur; horum author venit Mercator pag. 7. commonitorij ad Pintam: *Meminimus enim*, inquit, *tempore, quo præsens in Vrbe Roma cum participibus huius amentissimi erroris tui in nonnullis simplicioribus Ecclesiæ ventilabas, qualiter interrogabas, quid est peccatum, inquiens, malumne aliquid, an bonum? malum vtique respondebatur tibi: Ad hæc addebas, Deusne huius mali author, & opifex? absit, absit &c.* Cum verò à Zosimo Pelagiani damnati fuissent anno 418. atq; ea de re per vniuersum orbem encyclicas ad Episcopos misisset, Iulianus renuit in eorundem damnationem consentire, quo tempore Pelagianum dogma non ex toto sectabatur, sed mortem ex peccato Adæ humano generi inflictam in epistola ad Zosimum palam confessus est. Hoc testatur Mercator pag. 6. Vaticani codicis: *Audi nunc*, ait, *& tu, & qui me, & te dignanter habuerint legere, quid contra hunc sensum tuum impijssimum, prauissimum, impudentissimum, petulantissimumq; quæ olim ipse pronunciaueris in epistola videlicet tua, quam ad Sedem Apostolicam illo tempore ausus es mittere, quando conuentus detrectasti cum vniuersa Ecclesia per totum orbem Pelagium, Celestiumq; damnare, quæ antequam in manus sancti illius Romanæ Ecclesiæ veniret Antistitis, te agente à nonnullis à te deceptis per totam penè Italiam circumlata est, & tanquam magnum aliquid multorum auribus insinuata cognoscitur, ibi namq; inter cætera ita ais*: Qui est igitur assertor, quòd neq; per mortem Adę omne genus hominum moritur, neq; per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat, contra Apostolum sentit dicentem: *Sicut in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes viuificabuntur &c.* Et pag. 10. appellans eandem Iuliani epistolam ait: *Quæ vt memorauimus ad sanctæ memoriæ Papam Zosimum missa est, displicet tibi, eumque condemnas, qui sentit, Adam mortalem factum, qui sine peccatet, sine non peccaret, fuisset moriturus, & ais, nec hoc esse ratione subnixum*, credo enim *inquis* immortalem quidem factum, sed qui, si non peccasset, per gustum ligni vitæ posset virtutem immortalitatis adipisci. *&c.* Verum in libris postea editis obstinatè negauit, Adam sine peccato non fuisse moriturum, addens tamen *leniter* fuisse moriturum teste Augustino lib. 6. oper. imperf. cap. 27. Iulianus fatetur apud Augustinum lib. 1. operis eiusdem cap. 18. duas se ad Zosimnm literas dedisse: *Ad Zosimum*, inquit, *quondam illius ciuitatis Episcoporum super his quæstionibus duas epistolas destinaui eo tempore, quo adhuc libros exorsus non eram.* Scripsit itaque Iulianus quatuor libros contra prius volumen S. Augustini de nuptijs, ac concupiscentia initio Pontificatus Bonifacij, nam vti diximus ex Augustino, in illis Eulaliani schismatis mentionem fecit. 1. Cor. 15.

Et quidem Pelagio, ac Celestio à Zosimo, & ab Honorio proscriptis, ac tot fulminibus circumquaque strepentibus territis Iulianus Eclanensis Pelagiani belli summa in se suscepta desperatis suorum rebus opem laturus in vnū Augustinum furibundus infremuit proclamans: *Maioris sibi esse apud Deum gloriæ destitutam ueritatem tueri*: apud Aug. lib. 2. con. Iul. cap. 10. Primi autem Iuliani impetus fuere contra laudatum librum S. Patris ad Valerium Comitem missum. Porrò tanta superbia tumidus in arenam descendit, vt Augustinum

Go-

Goliath, se verò Dauidem appellans Virgiliano carmine S. Doctorem ad monomachiam prouocarit: *Oblato placuit componi fœdere bellum, ut pugnas omnium contentio nostra dirimeret*: apud Aug. lib. 6. cap. 8. Totus verò in eo est Iulianus, vt probet, Augustinum nuptias damnare, filios recèns natos Diaboli opus asserere, Deum hominum conditorem negare, liberum arbitrium fato subdere, mali naturam à Manichæis fictam iterum in Ecclesiam inuehere, contendens nullum contrahi ab infantibus originale delictum, concupiscentiam esse bonam, neq; ex peccato ortam, naturales esse miserias, ipsamq; mortem. Quid plura? latam contra Pelagianos ab Honorio Imperatore legem pro se, suaque secta facere mentitus est, quem Augustinus his lepidè postea irrisit: *Verum si Dei legem non sicut se se habet, sed sicut vobis placet, intelligitis, quid mirum si & de lege Imperatoris hoc facitis.* Lib. 3. con. Iul. cap. 1. In illis verò quatuor libris ea ferè Iulianus inculcat, quæ Theodorus Mopsuestenus in quinque contra Hieronymum, & Augustinum voluminibus dudum scripserat, quæ credibile est Iulianum accepisse ab Anniano Diacono Pelagiano, cum ex Oriente paulò post Diospolitanam Synodum, cui interfuerat, in Italiam redijsset, de quare legantur dicta cap. 9. De hoc Anniano proximo capite dicendum est.

CAPVT XIX.

De Anniano Pelagiano Baronij, Vossij, ac Iansenij diuinationes. Sigeberti, itemque Haberti de eodem dicta corriguntur. S. Eusebius Cremonensis Pelagianos insequitur. Moritur D. Hieronymus. Vincentius Victor ab Augustino impugnatur. Fastidius Episcopus in Britannia Pelagianizat.

DVo illi diuinæ gratiæ defensores Augustinus, & Alipius de damnata vbique tum in Africa, tum in Italia à Synodis, Pontifice; atque ipso etiam Honorio hæresi Pelagiana literas ad Hieronymum dederant, illud etiam ab eo quærentes, num Anniani libros, quos contra epistolam ipsius ad Ctesiphontem publicauerat, confutasset; his verò literis respondit hoc anno Hieronymus, nam epistola 24. apud Augustinianas tradit, se ob Eustochij nobilissimæ Virginis mortem penè dolore confectum, ne dum à libris conscribendis auocatum, obijt verò Eustochium hoc ipso anno 28. Septembris. Cæterum in ea epistola sanctissimus senex, & emeritæ militiæ dux recentem victoriam contra Pelagianos vtriq; gratulatus ait: *Testem inuocans Deum, quod si posset fieri, assumptis alis columbæ vestris amplexibus implicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maximè, quia cooperatoribus, & adiutoribus vobis hæresis Celestina iugulata est, quæ ita infecit corda multorum, vt cum superatos, damnatosq; esse se sentiant, tamen venena mentium non omittant, & quod solum possunt, nos oderint, per quos putant se libertatem docendæ hæreseos perdidisse*: De Anniani verò libris respondet, accepisse se quidem illos ab Eusebio presbytero, & vel aduersa valetudine, vel morte Eustochij ingenti adeo dolore correptum, vt contemnendos petulantissimi Sicophantæ insultus putarit; vita tamen superstite obuiam se hæretico iturum, meliùsq; hoc fieri posse ab Alipio, & Augustino, ne ipse epistolæ ab se perscriptæ defensionem adornans sua laudare

coge-

cogeretur. At quinam iste Annianus fuerit diuersæ sunt Authorum diuinationes, cum Anniani Pelagiani scripta nusquam legerint. Baronius ad Annum 417. Num. 16. putat errorem codici irrepsisse, ac loco Anniani *Valeriani* nomen substituendum, etenim cum Eusebius de Valeriano ad Cyrillum scripserit, de eodem ad Hieronymum etiam literas dedisse arbitratur. Vossius lib. 1. Hist. Pelag. cap. 6. Iulianum Pelagianum intelligi suspicatur, qui initio hæresis sub Anniani nomine veluti casside tectus in aciem prodierit. Iansenius existimat à Hieronymo Pelagium designari, etenim familiare illi fuit, ridiculis, ac fictis nominibus suos hostes delineare, sic Rufinum Grunnium, Scorpium, Hydram ignominiæ causa nominat. Vsserius cap. 10. rem sub dubio relinquit. Miror hos Scriptores Annianum neq; ex epistola apud Bedam neq; ex præfatione in homilias Chrysostomi cognouisse. Is vnus fuit è præcipuis Pelagianæ scholæ magistris, cuius opera primùm Pelagius, dein Orontius Episcopus ad sectam promouendam vsi sunt. Erat Annianus Diaconus, atq; ob latinæ, græcæq; linguæ peritiam magna in æstimatione à Sectarijs habebatur. Pelagij lateri adhærens in Asiam se contulit, suamq; eidem operam in Diospolitana Synodo præstitit, nam de Anniano hæc scribit Hieronymus: *Quid quid enim in illa miserabili Synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere profitetur*. Pelagius in latina lingua minùs exercitatus, quò sub verborum lenocinio auditoribus faciliùs hæresim instillaret, Anniano Rhetore vtebatur; hinc Orosius Pelagij epistolam ad Demetriadem vellicans ait in apologia de libertate arbitrij: *Quamquam hoc, quod neq; aptè, neque decorè dicitur, tibi imputare non debeamus, cui neq; natales dederunt, vt honestioribus studijs erudireris, neq; naturaliter prouenit, vt saperes, sed illis dictatoribus tuis, qui miserum sensum miserrimo sermone conscribunt, & te legendum cachinnis, quasi titulum confusionis exponunt.* Quæ quidem dixit Orosius, non quòd reapse inelegantiam epistolæ Pelagij ad Demetriadem notare vellet, vt putauit Vsserius pag. 234. sed quòd exemplum adulteræ Ægyptię Iosephum lasciua manu tentantis oculis castissimę Virginis subiecisset, nam ibidem Orosius fatetur illam epistolam esse *lucubratissimam*. Author est etiam Hieronymus epistola 24. laudata Annianum Pelagij dogmata *uerbis tinnulis atq; emendicatis* exornasse. Hunc Annianum armigerum Pelagij tacito nomine designatum ab Orosio suspicor dum ait: *Stat immanissimus superbia Goliath carnali potentia tumidus &c. habens post se armigerum suum, qui etsi ipse non dimicat, cuncta tamen æris, & ferri suffragia subministrat*; Quibus concinere videtur Hieronymus scribens Annianum *alienæ blasphemiæ uerba friuola subministrare*. Vsserius cap. 9. de antiq. Eccles. Britan. pag. sup. Celestium vult ab Orosio armigerum Pelagij designari, at Celestius in conuentu Hierosolymitano non aderat, armiger ille intererat, ait enim: *habens post se armigerum suum*: Rursus: *& Goliath*, inquit, *cum armigero suo calumniatur mihi*; Item: *Quod etiam ille Phinees tuus pedetentim nobis tentauit obijcere*: Vnde idem & *Phinees*, & *armiger* affirmatur in Synodo pręsens, atq; contra Orosium agens; Celestium verò absentem fuisse, nec cum Orosio locutum ex ea ipsa apologia, & ex gestis Synodi apud Augustinum in lib. de gestis Pelagij discertè patet, loquuntur enim ibi Patres, atque Orosius de Celestio vti de absente.

At eo conuentu dissoluto, causaque ad Innocentium Papam deuoluta, ac

paulò

paulò post celebrata Diospoli Synodo, quò Pelagio benè consultum foret, Annianus in Italiam reuersus Hieronymi epistolam ad Ctesiphontem datam editis contra illam libris impugnauit, quos in Italia eundem evulgasse inde colligo, quòd Eusebius hinc in Asiam ad Hieronymum illos misit; hi quidem periere, sed eiusdem Anniani erga Pelagianos studium aliunde nobis innotescit; Hæretici ne omni prorsus veterum Patrum præsidio destituti viderentur, sub Ioannis Chrysostomi lacinijs præsertim se se occultare conabantur, hinc grauis de Chrysostomi sententia Augustinum inter, & Iulianum disputatio fuit, vt ex lib. 1. & 2. con. Iulianum patet; sanè libri primi sexto capite hæc habet S. Doctor: *Ingredere S. Ioannes, ingredere, & conside cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te separauit. Opus est & tua, & maximè tua sententia, quoniam in tuis literis iste iuvenis inuenisse se putat, vnde tot, tantorumque Coepiscoporum tuorum se arbitratur percellere, & euacuare sententias*: Itaque Annianus suum esse putauit Ioannis Chrysostomi homilias è græco in latinum sermonem vertere. In primis autem quò viro auctoritatem apud Latinos conciliaret, Chrysostomi homilias de laudibus D. Pauli interpretatus est, quod opus Euangelo cuidam Pelagianæ sectæ presbytero inscripsit, in epistola verò nuncupatoria, cuius titulus est: *Domino Sancto Euangelo Presbytero Annianus salutem*: Catholicos inuidioso Traducianorum nomine infamat, & S. Augustinum etiam non obscurè sugillat; Eius verba sunt: *Quod quidem opus eò esse apud te amabilius debet, & gratius, quò de Sanctarum Scripturarum luce rutilans clarissimi syderis vice noctem Manichæi erroris exagitat. Quantum enim nobis consolationis exoritur, cum cernimus tam erudito, tamque illustri Orientis Magistro eam, quam in nobis Traducianus oppugnat, adstrui veritatem? quam certè beatus Ioannes, vt in omnibus libris suis, ita hic quoque ab omni munitam latere custodit, armat, accendit, vt videatur non tam præsentes informasse discipulos, quàm nobis contra veræ fidei oppugnationem auxilia præparasse. Quantus enim ille aduersus necessitatem? quantus pro libero surgit arbitrio? quàm nostrorum libris vbique concinens voluntatis iure seruato diuinæ gratiæ præsidia commendat? &c.* Gratiam Pelagianam Annianus iuxta scholæ suæ phrasim intelligebat, nempe quæ in doctrina, lege, exemploque consisteret, sub quorum vocabulorum ambiguo deformissimæ hæresis nuditatem occulere versipelles illi tentabant; Postea verò S. Augustini explicationem in illud Pauli dictum: *Non enim hoc facio, quod uolo bonum, sed quod nolo malum, hoc ago* Rom. 7. qua in propria persona Paulum locutum contendit libro 1. de nupt. & concup. cap. 27. & 31. lib. 1. oper. imperf. cap. 67. his refellit. *Sextò soluendo omnes illas quæstiones, quibus Traducianum os innitens beatum Paulum uitiorum offuscatione commaculat, ut scilicet fidelibus suis Apostolico exemplo peccata conciliet*: Fortè novum Traducianorum nomen, quo postea Iulianus semper ignominiæ causa contra Augustinum vsus est, Annianus primùm inuexit; hinc Iulianus S. Augustinum appellabat Traducianæ gentis primatem lib. 1. oper. imperf. cap. 66. cui Augustinus cap. 76. respondet. *Vos uerò soli nos appellatis Traducianos.*

Idem Annianus grande opus homiliarum Ioannis Chrysostomi in Matthæum in latinum sermonem transferendum suscepit, octo eodem interprete latinas orationes Chrysostomi legimus, omnes quidem se interpretaturum spoponderat, idne reapse præstiterit, vel manum de tabula amouerit, incertum est. Hocce volumen Orontio Episcopo Pelagiano, quem in Ephesina Synodo

nodo cum alijs Episcopis Pelagianis damnatum videbimus, pro quo etiam duæ leguntur Nestorij epistolæ datæ ad Celestinum Papam, inscripsit. Præfationem sic orditur: *Domino verè Sancto, & beatissimo Orontio Episcopo Annianus. Pijssimi Patris affectum, & sapientissimi artem magistri me pariter exerces, quem inter has, quas pro fidei vobiscum amore perpetimur tentationum procellas, & à mœrore simul, & à torpore subducis, animumque anxietate marcentem ad studium scripturarum remittis; iubes enim beatissime, ut commentarium S. Ioannis Constantinopolitani Episcopi, quem in Matthæo Euangelista nonaginta, & uno libro explicuit, in latinam linguam, quo possim sermone, transfundam*: Ex his patet ab Orontio Pelagiano Episcopo ad illam interpretationem Annianum impulsum fuisse. Postea in Augustinum, immò in Ecclesiam Catholicam inuectus addit: *Quid inquam ille pressius commendat, quam ingenitæ nobis à Deo libertatis decus, cuius confessio præcipuum inter nos, gentilesque discrimen est? Qui hominem ad imaginem Dei conditum tam infeliciter fati violentia, & peccandi putant necessitate deuinctum, ut is etiam pecoribus inuidere cogatur. Quid ille aduersus eosdem magistros potiùs insinuat, quàm Dei esse possibilia mandata, & hominem totius, uel quæ iubetur, uel suadetur à Deo, capacem esse uirtutis? quo quidem solo & iniquitas ab imperante propellitur, & præuaricanti reatus affigitur*: Ita ex mandatorum possibilitate Pelagiani diuinæ gratiæ auxilia solebant refutare, de qua re pluribus agit Augustinus in lib. de perfectione iustitiæ, & lib. 5. con. Iul. oper. posterioris. Hæc de Anniano ex vetustis monumentis eruere potui, quæ ad hunc annum reduximus occasione epistolæ Hieronymi id temporis ad Augustinum scriptæ.

Ex his nonnulli Scriptores corrigendi sunt. Isaac Habertus Episcopus Vabrensis in concordia Patrum Latinorum, & Græcorum de gratia cap. 2. minus consideratè laudauit *Anniani ueteris Ecclesiæ Scriptoris iudicium*; nam ab Ecclesia eiectus inter Pelagianos ille militauit; Sigebertus in lib. de Script. Eccles. cap. 70. confundit hunc Annianum cum altero Anniano, qui ex legibus Theodosianis grande volumen conflauit, cum tamen inter vtrumque ferè sæculum intercesserit; scribit Annianus legum collector in præfatione: *Annianus uir spectabilis ex præceptione D. N. gloriosissimi Alarici Regis hunc codicem de Theodosianis legibus, atque sententijs iuris, uel diuersis libris electum Aduris Anno XXII. eo regnante edidi*: Annus XXII. memorati Regis labebatur anno 506. nostræ Epochæ ex subscriptione Synodi Agathensis: *Die III. Idus Septembris Messala V. C. Consule anno XXII. regni Domini Nostri Alarici Regis*. Posseuinus in catalogo Scriptorum duos Annianos facit, vnum, qui septem homilias Chrysostomi de laudibus D. Pauli interpretatus est, & alterum, qui eiusdem Græci Patris homilias in Matthæum latinis auribus donauit, cum tamen vnus, idemque Annianus vtriusque operis scriptor fuerit. At nullus hunc Annianum Pelagianum fuisse animaduertit, quod ex epistola ad Euangelum presbyterum euidenter ostenditur; hæc epistola legitur præfixa septem homilijs Chrysostomi de laudibus D. Pauli, quæ tomo 6. Bedæ operum editionis Coloniensis anni 1612. pag. 823. itemque eiusdem commentarijs in epistolas Pauli editis Parisijs 1649. insertæ sunt.

Cęterum cum Hieronymus scribat Augustino, se Anniani *libros in schedulis missos à sancto fratre Eusebio Presbytero suscepisse non ante multum temporis*, ęquum est, vt nonnulla de Eusebio hoc ob egregiè contra Pelagianos nauatam ope-

Q ram

ram hic inseramus. Eusebius patria Cremonensis fuit, teste Hieronymo in epistola ad Pammachium; Forenses causas agitauit, vt ait Rufinus in inuectiua priori, *& à tergiuersatione illa actuum publicorum ad monasterium conuersus adhæsit Magistro nobili*, nempe Hieronymo. Diu eidem S. Doctori in monasterio Bethlehemitico comes fuit, exortis verò postea inter Rufinum, & Hieronymum dissidijs, Eusebius vti à Rufino pluribus calumnijs perstrictus fuit, ita à Hieronymo in priori apologia acerrimè defensus est. Eusebio inscripsit Hieronymus libros commentariorum in Matthęum, & post aliquot annos etiam commentaria in Hieremiam eidem nuncupauit, in quorum posteriorum voluminum pręfationibus Pelagium, ac Celestium sugillat, vt superiùs cap.4. narrauimus. Cum verò Rufino, atq; Origenistis Pelagius, ac discipuli successissent, paribusq; & fortè grauioribus Hieronymum odijs exercerent, Eusebius pro magistri, atq; amici honore excubauit. Cum in Italiam venisset, ac Valerianum Valerij Comitis seruum ex his, quos in Ariminensi agro possidebat, hominem gulæ deditum, ac Pelagianorum erroribus infectum ex Italia Alexandriam aufugisse cognouisset, egit per literas cum Cyrillo, vt nequissimum nebulonem ex Ægypto pelleret: epistolam recitat Baronius anno 417. inter alia hæc ibidem leguntur: *Quomodo nunc, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Celestiumq; cum suis capitibus condemnarit cunctis eos abijcientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem recepit, quæ sola, & prima inter comprouinciales suos tales refutare debuerat*: Patet scriptam epistolam initio Pontificatus Zosimi ante latam ab eodem in Pelagianos sententiam, aliàs & Zosimi celeberrimum iudicium nominasset; vnde corrigendus est Ferrarius Scriptor vitæ S.Eusebij, dum cap.4.num.18. apud Bollandum V. Martij scriptam illam epistolam dicit *tempore Innocentij Papæ*, qui tamen *beatæ memoriæ* ibidem dicitur. Eodem ferè tempore cum libros Anniani Diaconi contra epistolam Hieronymi ad Ctesiphontem reperisset, eosdem in Asiam in schedulis ad S. Doctorem transmisit. Eusebium anno sequenti 420. morienti Hieronymo adstitisse, aliaque quam plurima de eodem narrantur in literis suppositítijs S.Cyrilli ad Augustinum, quæ libens hic omitto. S. Eusebij memoria colitur Cremonæ, & in monasterio Patrum Minorum apud Bethlehem, vbi summa veneratione eiusdem sepulchrum inuisitur, quæ legere poteris apud Bollandum ad V. Martij, qua die Eusebij festum agitur.

Anno CCCCXX. Hieronymus transmissis ad se ab Eusebio Presbytero Anniani excerptis non respondit, vt sperabat, morte enim præuentus decessit anno 420. Theodosio IX. & Constantio III.Coss. vt scribit Prosper in Chronico; De hoc sapientissimo, æquè ac sanctissimo Ecclesiæ Doctore præstat silere potiùs, quàm pauca dicere. Illum post plures hæreticos confutatos stylum in Pelagianos vertisse dictum est; Propiùs Pelagij impetum & sustinuit, & fregit, vti enim Iulianus in vnum Augustinum infremuit, ita vnum Hieronymum Pelagius persecutus est. Initio quidem Pelagiani belli collegam Augustino se se exhibuit, acremq; in rebelles impressionem fecit editis post epistolam ad Ctesiphontem tribus contra Pelagium dialogorum voluminibus; at lectis prioribus S. Augustini aduersus eundem libris de peccatorum meritis, & remissione, pedem ex acie reuocauit, quòd vnus Augustinus expugnandis Pelagianis sufficeret, & quidem silentium imposterum tanta religione seruauit, vt oppugna-

tus quinque libris à Theodoro Mopsuesteno, & quatuor alijs ab ipso Pelagio, itemq; postremò ab Anniano, non modo stylo pepercerit, sed Augustinum etiam per literas rogauerit, vt contra eosdem decretoria arma in sui ipsius defensionem indueret. Idatius Episcopus, qui iuuenis de facie Hieronymum nouit, scribit de eodem in Chronico: *Pelagianorum sectam cum eiusdem Authore adamantino veritatis malleo contriuit*. De Hieronymi contra Pelagianos certaminibus canit Prosper in carmine de Ingratis cap. 2.

Tunc & Bethlæi præclari nominis hospes
Hebræo simul, & Græio, Latioq; venustus
Eloquio, morum exemplum, mundiq; Magister
Hieronymus libris valdè excellentiùs hostem
Dissecuit, nosciq; dedit, quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obscurare tenebræ.

Baronius, ac Riuius scribunt, quatuor libros de origine animæ ab Augustino hoc anno exaratos, quibus assentior; nam initio libri primi ait libros Vincentij, quibus eo in opere respondet *proxima æstate* sibi à Renato Monacho missos, *quamuis*, inquit, *mihi eò, quòd absens fuissem, in autumni fine sint redditi*. At anno 418. circa æstatem Augustinus Cæsareeam perrexerat, vbi de origine animæ petente eodem Renato ad Episcopum Optatum scripsit, certè die 20. Septembris ibidem cum Emerito Donatista disputauit. Anno verò sequenti circa initium Iulij Hipponem redierat ex initio VIII. quæst. ad Dulcitium: Cum verò lib. 1. cap. 19. Pelagianam hæresim *nuperrimè damnatam* dicat, huic anno 420. libri illi deputari iure possunt. Vincentius Victor iuuenis, cui plus audaciæ inerat, quàm doctrinæ, cum in Mauritania Cæsareensi apud quendam Petrum presbyterum Hispanum quoddam Augustini opusculum reperisset, in quo de origine animæ magnus Doctor dubitabat, duos è vestigio libros contra Hipponensem Antistitem scripturiuit, quos Renatus Monachus Augustini studiosissimus Cæsareea ad eundem æstate iam incumbente transmisit, eos verò exeunte Autumno reuersus Hipponem Augustinus inuenit. Quatuor verò libros contra illos duos Augustinus exarauit; priorem, quem Renato ipsi inscripsit, statim composuit, de quo in fine eiusdem hæc fatur: *Hunc ad te librum, mox vt illos legi, sine aliqua dilatione conscripsi*. Paulò verò post alterum librum emisit ad eundem Petrum presbyterum, qui Vincentium ob duos illos editos libellos plurimùm diligebat. Distulisse verò aliquantulùm duos postremos contra ipsummet Vincentium Victorem elucubrare, colligitur ex his, quæ habet lib. 2. cap. 4. *Si autem Dominus*, inquit, *voluerit, vt ad illum ipsum iuuenem scribam, sicut desidero &c.* Scripsit verò duos eruditissimos libros, in quibus Hæresis Pelagiana acerrimè impugnatur; nam Victor hic, qui se Vincentij à Vincentio Rogati Donatistæ successore, quem plurimùm venerabatur, cognomine nuncupari honoris causa volebat, vndecim errorum author ab Augustino conuictus est, quorum sex Pelagiana paradoxa, immò & hæc quidem Pelagianis peiora continebant. Docebat enim: Infantes ante baptismum morte præuentos peruenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum: Rursus quos Dominus prædestinauit ad baptismum, prædestinationi eius eripi posse, & ante defungi, quàm in eis fuerit, quod omnipotens prædestinauit, impletum; Sacrificium Christianorum pro non ba-

ptizatis mortuis posse offerri; Aliquas esse manosines extra regnum cœlorum, vbi vsque ad diem iudicij infantes non baptizati beatè, ac feliciter viuunt. Hæc quidem, aliaque pessima dogmata Augustinus impugnat his increpans Victorem lib. 3. cap. 13. *Neque consideras, in hac causa quantò deteriùs sapias, quàm Pelagius*. Cæterum hunc iuuenem lectis quatuor illis Augustini libris ad meliorem frugem reuersum, ac ad se *correctionis rescripta* misisse testatur S. Doctor lib. 2. Retract. capite 56.

Trithemius scribit, Fastidium Britannorum Episcopum claruisse sub Honorio, & Theodosio Principibus anno Domini CCCCXX. Fertur scripsisse plures libros, inter quos *ad Fatalem quendam de vita Christiana vnum librum, & alium de viduitate seruanda sana, & Deo digna doctrina*. Verba sunt Gennadij in suo Catalogo; Sed planè Gennadium errasse mihi probatur ex libro ipso de vita Christiana, qui ad viduam quamdam, non ad virum, Fatalem missus est, & inter opera supposititia S. Augustini tomo octauo reponitur, quem librum Lucas Holstenius in vetustissimo codice Fastidij Episcopi nomine inscriptum inueniens suo tandem Authori postliminiò restitutum vulgauit; Ibi verò non ex omni parte sana, & Deo digna doctrina legitur, nam cap. 13. (ita enim apud Augustinianam appendicem habetur) scribit de Adamo: *In quo nihil fuisse incredulitatis inuenio præter solam inobedientiam, cuius causa ille damnatus est, & omnes suo damnantur exemplo*. Quę sanè est Pelagij hæresis dicentis. *Adæ peccatum posteris exemplo nocuisse, non transitu*. Apud Prosp. in epist. ad Demetriadem, cuius prauæ doctrinæ plena sunt commentaria Pelagiana in cap. 5. epist. Pauli ad Romanos in appendice Hieronymi, vti diximus cap. 3. Idem verò Fastidius cap. 11. hæc scribit: *Ille enim meritò ad Deum extollit manus, ille preces bona conscientiæ fundit, qui potest dicere: Tu nostri Domine, quam sanctæ, quam innocentes, quam puræ sunt ab omni fraude, & iniuria, & rapina, quas ad te expando manus, quam immaculata labia, & ab omni mendacio libera, quibus tibi, vt mihi miserearis, preces fundo*. Hæc ipsissima verba posita in libro Pelagij ad viduam recitat S. Hieronymus lib. 3. Dialogorum exclamans statim: *Christiani est hæc, an Pharisei superbientis oratio?* quo loco superbam illam orandi formam pluribus insequitur. Scripsisse totam eam sententiam Pelagium in libro ad viduam testatur Augustinus in libro de gestis Pelagij cap. 6. Quare cum Fastidius hic dicto libro de vita Christiana impias Pelagij sententias exscriptas inseruerit, Pelagiana illum loligine aspersum fuisse non dubito, indeque suspicio crescit, quòd Pelagius Britanniam patriam infecit, latèque ea pestis vniuersam insulam peruagata fuit, vnde anno 429. à Concilio Gallicano Legati contra Pelagianos in Britanniam missi sunt, vt ad eum annum nobis memorabitur.

CAPVT XX.

Constantius Imperator Pelagianos Roma exturbat. Annus imperij eiusdem contra vulgarem sententiam ex codice Theodosiano, & Olympiodoro demonstratur. Rufus Thessalonicensis, & Atticus Constantinopolitanus à Pelagianis frustra tentati. Ea occasione quædam de Vicariatu Thessalonicensi adnotantur. Iustiniani Nouella castigatur. Vicariatus Corinthiorum à Morino, & Halliero assertus improbatur.

HAud diu Hieronymi morte Pelagiani lætati sunt paulò post contra eosdem potenti hoste exorto; Fuit is Constantius Honorij Imperatoris Dux fortissimus, idemque felicissimus, cuius res gestas pluribus Olympiodorus illius ætatis historicus literis prodidit, sed malo rei literariæ fato præclara illa monumenta interiere, pauca tamen Photij diligentia ad posteros transmisit. Fuit Constantius genere Illyrius è Panæso Vrbe Cadiæ, qui multis obitis iam inde à Theodosij magni temporibus militię muneribus nuptias demum cum Placidia Honorij sorore celebrauit anno 417. Audiatur Olympiodorus apud Photium Cod. LXXX. *Honorius XI. & Constantius iterum consules creati Placidiæ nuptias conciliant, sed hus ipsa nuptias cum vehementer detrectaret, effecit, vt ipsius famulis indignaretur Constantius: Tandem nihilominus ipso, quo consulatum inijt die manu ipsam arreptam Honorius Imperator frater eius inuitam Constantio in manum tradit, nuptiæque splendidè celebrantur.* Scribit Prosper in Chronico Constantium anno 420. in regni societatem ab Honorio adscitum his verbis: *Theodosio IX. & Constantio III. Coss. Constantius ab Honorio in consortium regni assumitur.* Prosperum omnes Latini Chronologi secuti sunt; sed errasse Prosperum vnius anni prochronismo inferiùs demonstrabo, accidit enim Constantij inauguratio anno 421. VI. Idus Februarias. Cæterum vti bellicæ virtutes Constantium Honorio affinem, dein in imperio collegam reddiderant, ita eiusdem religio, ac pietas Bonifacio Pontifici illam electionem gratissimam fecerant; Quare cum Celestius Epheso eiectus & in Italiam reuersus sese vrbi insinuasset, ac clanculum per domos cursitaret, Pontifex cum nouo Imperatore egit, vt tanta pestis Vrbe pelleretur. Constantius, qui priuatus iam diu Pelagianos oderat, ad Volusianum Vrbi Pręfectum literas dedit, queis Celestij proscriptionem statim iniunxit, Officio, si secus ageret, capitalem sententiam intermminatus. Exemplum literarum ab Henrico Grauio acceptum Baronius publicauit, sed idem emendatius ex Cod. Thuano exhibet Salmasius 2. p. de Ecclesiis Suburbicarijs pag. 283. Anno CCCCXXI.

Imp. Fl. Constantius Pius Felix Augustus Victor &c.
Volusiano Prefecto Vrbi.

QVum tum pręterita superstitionis, tum recentia plena vanitatis iamdudum corrigi iusserimus, quotidianis insinuationibus maiora fieri nunciantur, & quoniam discordia animos commouet populorum, ea, quę iamdudum iusseramus, pręcipimus iterari; Vnde his lectis, Eximietas tua

" omnes, qui Dei inuident pietati, diligenter inquirat, & eos faciat statim è " muris Vrbis expelli, ita tamen vt ne intra centesimum quidem lapidem ha- " beant licentiam consistendi. Celestium quoque magis, ac magis ex Vrbe pel- " li mandamus, constat enim ijsdem è medio sublatis gratiam, & concordiam " tenere veterem firmitatem. Sanè deinceps si tale quicquam fuerit nunciatum, " Officium præstantiæ tuæ capitale sententiæ subdendum esse cognosce. Non " enim patimur impunitum esse, præcepta nostræ executionis negligentia pro- " telari. Vale Parens carissime, atque amantissime. *Et adiecta subscriptio*. Im- " pleatur quod iussimus, quia hoc famæ tuæ expedit.

Harum literarum Constantij ad Volusianum Præfectum Vrbi meminit Photius Cod. LIII. licet loco Constantij Κωνστάντιος ibidem per errorem legatur. Porrò Volusianus nondum Christianorum mysterijs imbutus Ethnicorum superstitionem sectabatur, erat ille tamen Augustini studiosissimus, vt patet ex epistola 2. tom. 2. operum Augustini; Et quidem S. Pater eundem ad verum cultum traducere non semel per literas conatus fuerat; legatur epistola tertia ad Volusianum; Hic sanè tam altè de Augustini ingenio sentiebat, vt scribere non dubitarit: *Cum ad Antistitem Augustinum venitur, legi Dei deest, quidquid Augustinum contigerit ignorare*. Quare Volusianus accepto Principis mandato etiã, atque etiam Augustino, eiusque amicis gratulatus edictum in hæc verba conceptum statim emisit.

Volusianus Præfectus Vrbi edixit.

" HActenus Celestium diuinę fidei, & quietis publicę turbatorem iudicijs " amica reis secreta subduxerunt. Iam leges etiam, & edicta persequen- " tur absentem, cui, quod primum est, ęternę Vrbis negatur habitatio, vt si vel " in proximis fuerit diuersatus, debitum non euadat exitium. Pro merito etiam " temeritatis, atque ausus sui cunctos huius edicti cautione pręmonemus, ne " quis iniquo noxius latebram putet esse prębendam, ne cum huiusmodi posita " pœna supplicium, ac stylum necesse sit proscriptionis incurrere quisquis reum " diuinis, humanisque legibus apud se putauerit occultandum.

Cum Constantii literę, quibus consulibus datę fuerint, non aperiant, Baronius, Vsserius, aliique scriptas easdem anno 420. existimarunt. Sed anno sequenti deputandę sunt. Scribit Olympiodorus Constantium ob ipsius effigiem à Theodosio Orientis Imperatore reiectam in iram, mœroremque incidisse, ac septimo imperii mense morbo extinctum: *Igitur*, inquit, *septimo imperij mense quemadmodum & somnium sic indicauerat*, sextus abiit, septimus inchoatur, *pleuritide extinctus est*: Extant in Codice Theodosiano nonnulla rescripta data Rauennę Coss. Eustathio, & Agricola, nempe hoc anno 421. cum titulo. *Imppp. Honorius, Theodosius, & Constantius Auggg.* Primum *lib. 3. L. 2. de repudijs*. Dat. VI. Idus Martii. Alterum *lib. 10. L. 30. de petit. & vltrò datis*. Dat. VIII. Idus Iulias. Postremum *lib. 2. L. 1. Si certum petatur de chirographis*. Dat. V. Kal. Augusti; vnus Theophanes in Chronographia exactè initium imperii Constantii designat: *Hoc anno*, inquiens, *Constantius Valentiniani pater*

imperium obtinuit VI. Idus Februarias. Quare edictum illud contra Celestium anno 421. intra Febrúarium, ac Septembrem emissum fuit.

Interea memorata inter Constantium, & Theodosium, itemque inter Orientalis imperij Metropolitas dissidia, vt mox dicemus, desperatis Pelagianorum rebus melioris fortunę spem iniecerant. Ægrè tulerat Theodosius Orientis Imperator Constantium ab Honorio in imperij consortium adlectum, decedente enim fine mascula prole patruo Occidentis prouincias Orientali imperio addendas sperabat: quare tanta spe deiectus missam, vt moris erat, ad se noui Imperatoris effigiem reiecerat, neque in rescriptis Constantinopoli eo anno datis vllam in titulo Constantij mentionem fecerat, vt videre est in Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. Pridie Idus Iulias Eustathio, & Agricola Coss. Illud igitur Imperatorum dissidium Pelagianos in noua consilia impulit; placuit Celestium Legatum Byzantium destinari, vti enim aula Orientis contra vtrumque Occidentis Imperatorem fremebat, ita contra ipsorum hostem Constantium querelas iniusti exilij, aliarumque calamitatum querimonias apud iratum Principem sibi deponendas existimarunt, simulque Attici Regiæ Vrbis Episcopi animum tentandum; neque id difficile videbatur, illius enim Vrbis Antistites Augustorum genio indulgere soliti amoris, irarumque causas erga Occidentales easdem cum Byzantinis Imperatoribus suscipiebant.

Verùm aliunde etiam suppetias petere decreuerunt, quare è re visum est, dum Celestius Constantinopoli gnauiter mandata exequebatur, per literas Antistitem Thessalonicensem in partes pellicere. Metropolita Thessalonicensis in Illyricianis prouincijs Apostolicæ Sedis Vicarium agebat, eratque illius Sedis Metropolitanorum singulare priuilegium antiquitus à Romanis Pontificibus eisdem concessum; Nam quòd Iustinianus Imperator Nouella vndecima scribit, Attilanis temporibus Sirmio destructo Thessalonicensi Ecclesiæ eam dignitatem primitus collatam, planè falsum est. Extant epistolæ Damasi, Siricij, Innocentij, ac Bonifacij Pontificum ab Holstenio viro eruditissimo collectæ, atque ab Eminentissimo Principe Francisco Barberino literariæ Reipublicæ eximio Mecœnate in lucem editæ vnà cum Synodo Romana sub Bonifacio II. ex quibus omnibus Iustiniani error euincitur. Sanctus Innocentius Rufo Episcopo Thessalonicensi suas vices commisit in Prouincijs Achaiæ, Thessaliæ, Epiri veteris, & nouæ, Cretæ, Daciæ Mediterraneæ, Daciæ Ripensis, Mœsiæ, Dardaniæ, & Prævalis addens: *Non primitus hæc ita statuentes, sed præcessores nostros Apostolicos imitati, qui beatissimis Acholio, & Anysio iniungi pro eorum meritis ista voluerunt*. Epist. 5. Habemus etiam S. Leonis Magni epistolam ad Anastasium Rufi successorem, in qua eidem suas vices delegat: *Sicut prædecessores mei*, inquit, *præcessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ priorum sequutus exemplum vices mei moderaminis delegaui, vt curam, quam vniuersis Ecclesijs principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostræ magnitudinis effectus adiuuares, & longinquis ab Apostolica sede prouincijs præsentiam quodammodo nostræ visitationis impenderes*. Ex quibus patet Iustiniani error de recentiori Thessalonicensis Ecclesiæ dignitate; nam Sirmium anno 441. dirutum fuit, cum ex Marcellino ad consulatum Cyri Bleda, ac Attila Hunnorum reges *oppida Illyrici plurima exciderunt*; at Vicariatus Tessalonicensis diu ante præcesserat.

Magnum itaque auctoritatis pondus sectæ adijcere Pelagiani arbitrabantur,

tur, si Metropolitam Thessalonicensem eidem fauentem reddidissent, quod longiori ad ipsum data epistola pertentarunt; eam verò decem, & octo Episcopi Pelagiani subscripsere, nempe Florus, Iulianus, Turbantius, Orontius, Persidius, alijque, qui Ephesi postea damnati fuere Turbantio ad meliorem frugem reuerso. Eodem etiam tempore Iulianus Romam literas misit; audiatur Augustinus lib. 1. ad Bonifacium Papam cap. 1. *Duabus epistolis eorum respondeo, vni scilicet, quam dicitur Romam misisse Iulianus, credo vt per illam, quos posset suos aut inueniret, aut faceret, alteri autem, quam decem, & octo velut Episcopi participes eius erroris non ad quoslibet, sed ad loci illius Episcopum sua calliditate tentandum, & ad suas partes, si posset fieri, traducendum, ausi sunt Thessalonicam scribere.* Cum verò Augustinus non nominet Episcopum Thessalonicensem, Baronius, ac Vossius suspicari se dixerunt, fuisse illum Rufum, quem in Ephesina Synodo Schismatici literis sollicitarunt. Sed res est citra suspicionem certissima, id enim videre poterant in epistolis Innocentij ad Episcopos Macedoniæ, in quibus primo loco Rufus semper nominatur, at Primas Macedoniæ erat Episcopus Thessalonicensis. Rufus sedente Romæ Innocentio suffectus fuerat Anysio, obijtque Xysto Pontifice succedente Anastasio; extant plures epistolæ Innocentij, Bonifacij, ac Celestini ad Rufum Thessalonicensem in Synodo laudata Romæ à Bonifacio II. celebrata; anno 435. sedebat Præsul Thessalonicæ Anastasius ex epistola 15. Xysti Papæ ibidem recitata. Porrò inter Rufum Thessalonicensem, atque Atticum C.P. grauissima lis intercedebat; hic enim Illyricos Episcopos plerosque sibi subdere satagebat, ille verò Thessalonicensium Antistitum iura mordicùs tutabatur. Theodosius Imperator ob Constantij electionem Bonifacio etiam Pontifici nonnihil indignatus Attico causam adiudicauit hoc ipso anno, legiturque rescriptum ad Philippum Præfectum Prætorio Illyrici datum pridie Idus Iulias Cod. Theod. lib. 2. L. 42. *De Episcopis, Ecclesijs &c.* in quo hæc habentur. *Omni innouatione cessante vetustatem, & canones Ecclesiasticos, qui vsque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias seruari præcipimus. Si quid dubietatis emerserit, id oportet non absque scientia viri reuerendissimi Sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Constantinopolitanæ; quæ Romæ veteris prerogatiua lætatur, conuentui Sacerdotali, sanctoque iudicio reseruari.* Verùm Bonifacius Papa Attici rapinæ se se opponebat, eamque in rem datis literis Rufum animabat, certè epistola 8. scribit: *Non est enim eorum cedendum studijs, quos nouitas rerum, & indebitæ desiderium dignitatis accendit:* Et postea: *Quapropter, frater carissime, fretus iamdudum à te auctoritate suscepta contra inimicas turmas idoneus Dei nostri miles armare; Nihil hic timebis dubij, nihil incerti formidabis euentus*; Ibidem epistola nona Thessalos Episcopos, sequenti verò vniuersos Illyricianæ diœceseos Antistites monet, ne ab Apostolica sede, cui semper immediatè subiecti fuere, in Attici iurisdictionem transeant, Rufo super singulos potestate delegata ijs verbis: *Episcopos per Illyricum citra conscientiam Coepiscopi nostri Rufi nullus ordinare præsumat.*

Pelagiani ergo Rufo, atque Attico diffidentibus turbidis in Oriente rebus aliquid sibi patrocinij expiscaturi illum per literas, hunc per legatos adorti sunt. In epistola ad Rufum missa in primis Zosimum Papam, ac Romanum Clerum præuaricationis accusauere dicentes: *Romanos Clericos iussionis terrore perculsos non erubuisse præuaricationis crimen admittere, vt contra priorem sententiam*

suam,

suam, qua gestis catholico dogmati affuerant, postea pronunciarent, malam hominum esse naturam: apud Augustinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. addebant aduersarios liberum arbitrium de medio tollere, fatum inducere, Deum acceptatorem personarum fingere: legem ab illis datam asseri non ad tollenda, sed ad augenda peccata: Prophetas, & Apostolos non fuisse Sanctos, sed impiorum comparatione minùs malos: damnatos se extra Synodum à paucis Episcopis, & ab horum plerisque subscriptiones extortas: appellare se tandem Synodum Oecumenicam. Huius epistolæ mendacijs, atq; imposturis refellendis tres libros Augustinus insumpsit, de quibus postea nobis sermo erit.

Quid Rufus Pelagianis responderit, non constat, sed de Thessalonicensi Episcopo tam altum in posterioribus Iuliani libris silentium Pelagiana ab eodem paradoxa damnata fuisse satis euidenter ostendit; neq; secus, si sapuissent, opinandum hæreticis fuerat de doctissimo Præsule, ac tot acceptis beneficijs Romanæ Sedi arctiùs obstricto; qua enim fronte Pontificis sententiam eiusdem Vicarius damnasset? Ille paulò antea Zosimi encyclicam epistolam, qua Pelagianos damnabat, subscripserat, vt ex Mercatore cap. 14. suggessimus. Idem etiam postea anno 431. In Ephesina Synodo per Flauianum Philippensem Pelagianos anathemate perculit, legitur enim in ea Synodo, in qua Nestorianorum, ac Pelagianorum damnatio conclamata fuit, isthæc Flauiani subscriptio: *His quoq; Sanctissimum Patrem nostrum Rufum subscribere affirmo, nam cum propter ægritudinem huc venire non posset, mihi hæc mandata dedit.*

Sed neq; suscepta ad Atticum legatio feliciorem exitum sortita est; Etenim vbi Celestius Constantinopolim appulit, ac pro suorum causa apud Atticum egit, statim vti hæreticus damnatus, regiaq; vrbe expulsus fuit. Huius apud Byzantium peractæ Pelagianorum damnationis meminit Augustinus lib. 3. con. Iul. cap. 1. *Ego autem*, inquit, *absit vt ad monomachiam vos prouocem, quos, vbicunq; apparueritis, vbiq; diffusus Christi debellat exercitus, qui debellauit apud Carthaginem Celestium, quando illic ipse non eram, & rursus Constantinopolim tam longè à regionibus Africanis.* De hac ipsa Hæreticorum condemnatione cecinit Prosper in carmine de Ingratis cap. 2.

Quid loquar, & curam magnam, quam gessit in Vrbe
Constantinopoli docto bonus ore Sacerdos
Atticus antiqua legatos Hæreticorum
Confutando fide? de qua tunc impia corda,
Quamuis se obducta tegerent velamine forma
Iudicij, & tacita tulerint tormenta repulsa.

S. Celestinus Papa Nestorium Pelagianos protegentem in epistola ad eundem data his increpat: *Eijcerentur denique si tibi quoq; similiter displicerent. Cur tamen ea, quæ in hos tunc sunt acta, quæruntur? Cum certum sit illinc ad nos à Catholico tunc Antistite Attico gesta directa? Cur non sanctæ memoriæ Sisinnius ista quæsiuit? Quia vtiq; sub decessore suo probauerat eos iure damnatos.* Ita magna Pelagianorum arte structæ contra Orthodoxos in Oriente machinæ confractæ cecidere.

Hoc anno die secunda Septembris Constantius Imperator animi mœrore, ac pleuritide laborans vitam cum imperio reliquit; laudatus Theophanes scribit: *Hoc anno Constantius Valentiniani Pater imperium obtinuit VI. Idus Februarias, quinto verò nonas Septembriles occisus est.* Quare idē cum Honorio vixit in Impe-

R rio

tur, si Metropolitam Thessalonicensem eidem fauentem reddidissent, quod longiori ad ipsum data epistola pertentarunt; eam verò decem, & octo Episcopi Pelagiani subscripsere, nempe Florus, Iulianus, Turbantius, Orontius, Persidius, alijque, qui Ephesi postea damnati fuere Turbantio ad meliorem frugem reuerso. Eodem etiam tempore Iulianus Romam literas misit; audiatur Augustinus lib. 1. ad Bonifacium Papam cap. 1. *Duabus epistolis eorum respondeo, vni scilicet, quam dicitur Romam misisse Iulianus, credo vt per illam, quos posset suos aut inueniret, aut faceret, alteri autem, quam decem, & octo velut Episcopi participes eius erroris non ad quoslibet, sed ad loci illius Episcopum sua calliditate tentandum, & ad suas partes, si posset fieri, traducendum, ausi sunt Thessalonicam scribere.* Cum verò Augustinus non nominet Episcopum Thessalonicensem, Baronius, ac Vossius suspicari se dixerunt, fuisse illum Rufum, quem in Ephesina Synodo Schismatici literis sollicitarunt. Sed res est citra suspicionem certissima, id enim videre poterant in epistolis Innocentij ad Episcopos Macedoniæ, in quibus primo loco Rufus semper nominatur, at Primas Macedoniæ erat Episcopus Thessalonicensis. Rufus sedente Romæ Innocentio suffectus fuerat Anysio, obijtque Xysto Pontifice succedente Anastasio; extant plures epistolæ Innocentij, Bonifacij, ac Celestini ad Rufum Thessalonicensem in Synodo laudata Romæ à Bonifacio II. celebrata; anno 435. sedebat Præsul Thessalonicæ Anastasius ex epistola 15. Xysti Papæ ibidem recitata. Porrò inter Rufum Thessalonicensem, atque Atticum C-P. grauissima lis intercedebat; hic enim Illyricos Episcopos plerosque sibi subdere satagebat, ille verò Thessalonicensium Antistitum iura mordicùs tutabatur. Theodosius Imperator ob Constantij electionem Bonifacio etiam Pontifici nonnihil indignatus Attico causam adiudicauit hoc ipso anno, legiturque rescriptum ad Philippum Præfectum Prætorio Illyrici datum pridie Idus Iulias Cod. Theod. lib. 2. L. 42. *De Episcopis, Ecclesijs &c.* in quo hæc habentur. *Omni innouatione cessante vetustatem, & canones Ecclesiasticos, qui vsque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias seruari præcipimus. Si quid dubietatis emerserit, id oporteat non absque scientia viri reuerendissimi Sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prerogatiua lætatur, conuentui Sacerdotali, sanctoque iudicio reseruari.* Verùm Bonifacius Papa Attici rapinæ se se opponebat, eamque in rem datis literis Rufum animabat, certè epistola 8. scribit: *Non est enim eorum cedendum studijs, quos nouitas rerum, & indebitæ desiderium dignitatis accendit*: Et postea: *Quapropter, frater carissime, fretus iamdudum à te auctoritate suscepta contra inimicas turmas idoneus Dei nostri miles armare; Nihil hic timebis dubij, nihil incerti formidabis euentus*; Ibidem epistola nona Thessalos Episcopos, sequenti verò vniuersos Illyricianæ diœceseos Antistites monet, ne ab Apostolica sede, cui semper immediatè subiecti fuere, in Attici iurisdictionem transeant, Rufo super singulos potestate delegata ijs verbis: *Episcopos per Illyricum citra conscientiam Coepiscopi nostri Rufi nullus ordinare præsumat.*

Pelagiani ergo Rufo, atque Attico dissidentibus turbidis in Oriente rebus aliquid sibi patrocinij expiscaturi illum per literas, hunc per legatos adorti sunt. In epistola ad Rufum missa in primis Zosimum Papam, ac Romanum Clerum præuaricationis accusauere dicentes: *Romanos Clericos iussionis terrore perculsos non erubuisse præuaricationis crimen admittere, vt contra priorem sententiam*

suam,

suam, quæ gestis catholico dogmati affuerant, postea pronunciarent, malam hominum esse naturam: apud Augustinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. addebant aduersarios liberum arbitrium de medio tollere, fatum inducere, Deum acceptatorem personarum fingere: legem ab illis datam asseri non ad tollenda, sed ad augenda peccata: Prophetas, & Apostolos non fuisse Sanctos, sed impiorum comparatione minùs malos: damnatos se extra Synodum à paucis Episcopis, & ab horum plerisque subscriptiones extortas: appellare se tandem Synodum Oecumenicam. Huius epistolæ mendacijs, atq; imposturis refellendis tres libros Augustinus insumpsit, de quibus postea nobis sermo erit.

Quid Rufus Pelagianis responderit, non constat, sed de Thessalonicensi Episcopo tam altum in posterioribus Iuliani libris silentium Pelagiana ab eodem paradoxa damnata fuisse satis euidenter ostendit; neq; secus, si sapuissent, opinandum hæreticis fuerat de doctissimo Præsule, ac tot acceptis beneficijs Romanæ Sedi arctiùs obstricto; qua enim fronte Pontificis sententiam eiusdem Vicarius damnasset? Ille paulò antea Zosimi encyclicam epistolam, qua Pelagianos damnabat, subscripserat, vt ex Mercatore cap. 14. suggessimus. Idem etiam postea anno 431. In Ephesina Synodo per Flauianum Philippensem Pelagianos anathemate perculit, legitur enim in ea Synodo, in qua Nestorianorum, ac Pelagianorum damnatio conclamata fuit, isthæc Flauiani subscriptio: *His quoq; Sanctissimum Patrem nostrum Rufum subscribere affirmo, nam cum propter ægritudinem huc venire non posset, mihi hæc mandata dedit.*

Sed neq; suscepta ad Atticum legatio feliciorem exitum sortita est; Etenim vbi Celestius Constantinopolim appulit, ac pro suorum causa apud Atticum egit, statim vti hæreticus damnatus, regiaq; vrbe expulsus fuit. Huius apud Byzantium peractæ Pelagianorum damnationis meminit Augustinus lib. 3. con. Iul. cap. 1. *Ego autem*, inquit, *absit vt ad monomachiam vos prouocem, quos, vbicunq; apparueritis, vbiq; diffusus Christi debellat exercitus, qui debellauit apud Carthaginem Celestium, quando illic ipse non eram, & rursus Constantinopolim tam longè à regionibus Africanis.* De hac ipsa Hæreticorum condemnatione cecinit Prosper in carmine de Ingratis cap. 2.

Quid loquar, & curam magnam, quam gessit in Vrbe
Constantinopoli docto bonus ore Sacerdos
Atticus antiqua legatos Hæreticorum
Confutando fide? de qua tunc impia corda,
Quamuis se obducta tegerent velamine forma
Iudicij, & tacitæ tulerint tormenta repulsæ.

S. Celestinus Papa Nestorium Pelagianos protegentem in epistola ad eundem data his increpat: *Ejicerentur denique si tibi quoq; similiter displicerent. Cur tamen ea, quæ in hos tunc sunt acta, quæruntur? Cum certum sit illinc ad nos à Catholico tunc Antistite Attico gesta directa? Cur non sanctæ memoriæ Sisinnius ista quæsiuit? Quia vtiq; sub decessore suo probauerat eos iure damnatos.* Ita magna Pelagianorum arte structæ contra Orthodoxos in Oriente machinæ confractæ cecidere.

Hoc anno die secunda Septembris Constantius Imperator animi mœrore, ac pleuritide laborans vitam cum imperio reliquit; laudatus Theophanes scribit: *Hoc anno Constantius Valentiniani Pater imperium obtinuit VI. Idus Februarias, quinto verò nonas Septembriles occisus est.* Quare idē cum Honorio vixit in Impe-

rio menses sex, dies 25. Sed errauit Theophanes, dum scripsit de eodem ἐσφαγη, scilicet *iugulatus est*, etenim morbo eundem extinctum ex Olympiodoro certum est; corrigendus est Idatius, qui scripsit obijsse Constantium *in suo tertio consulatu* nempè anno 420. Suscepit Constantius ex Placidia Honoriam filiam, ac dein Valentinianum, qui postea imperauit: Do eundem Olympiodorum testem: *Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt, filius item, cui Valentiniano nomen datum, qui superstite etiamnum Honorio Nobilissimus dictus est*; Hæc libuit subnotare, nam Prosper ad annum 423. Cassiodorus ibidem, Paulus Diaconus, Cuspinianus, & Recentiores Petauius, Ricciolius, alijque masculam vtramque prolem fecere, nempe Honorium, & Valentinianum, sed priorem fœminam fuisse constat ex inscriptione Rauennate apud Rubeum lib. 2. hist. Rauen.

SANCTISSIMO, AC BEATISSIMO APOSTOLO
IOANNI EVANGELISTÆ
GALLA PLACIDIA AVGVSTA
CVM SVO FILIO
PLAC. VALENTINIANO AVGVSTO
ET FILIA SVA
IVSTA GRATA HONORIA AVG.
LIBERATIONIS MARIS VOTA SOLVIT.

Existimo tamen Prosperum more antiquis familiari, vt cap. 15. de Albino dictum est, masculini nominis vsurpatione fœminam designasse. Ex his patet numisma inscriptum *D. N. Iust. Grat. Honoria P. F. Aug.* de quo Baronius tom. 9. in appendice dubitat, non esse fictitium. De hac Honoria legatur Priscus Panites in lib. de excerpt. Legat. Constantium Augustino carum fuisse ex eo satis intelligitur, quòd lata olim à Marcellino contra Donatistas sententia, cum ob Heraclianos tumultus executioni mandari minimè potuisset, Constantii opera optatum deniq; exitum sortita fuit; Rem narrat Orosius lib. 7. cap. 4. *In his*, inquit, *diebus præcipiente Honorio, & adiuuante Constantio pax, & vnitas per vniuersam Africam Ecclesiæ Catholicæ reddita est, & corpus Christi, quod nos sumus, redintegrata discissione sanatum est, imposita executione sancti præcepti à Marcellino Tribuno viro imprimis prudenti, & industrio, omniumq; studiorum bonorum appetentissimo*. Lex contra Donatistas, qua S. Marcellini sententia intimatur, legitur in Cod. Theod. lib. 10. tit. de Hæreticis data anno 414. Consulibus Constantio, & Constante. Hunc Constantem Baronius Constantii filium facit, sed ex Olympiodoro Constantinopolitanum illum consulem fuisse colligitur, quod fastorum Pater vidit Panuinius.

Theodosius mortuo Constantio conceptam contra Honorium indignationem deposuit, & Rufi, atq; Attici lites diremptæ sunt; nam Theodosius emissum in fauorem Attici rescriptum abrogauit; Etenim Bonifacius Papa per Legatos cum Honorio egit, vt apud Theodosium Thessalonicensis Ecclesiæ patronum se præberet, quod libenter pijssimus Imperator præstitit datis ad nepotem literis, quæ in laudata Synodo num. XI. leguntur, quibus Theodosius permotus latam paulò ante legem reuocauit scribens ad Præfectos Prætorio

Illy-

Illyrici: *Vt cessantibus Episcoporum subreptionibus antiquum ordinem specialiter faciant custodiri, ne venerabilis Ecclesia sanctissima Vrbis priuilegia à veteribus constituta amittat, quæ perenne nobis sui nominis consecrauit imperium.* Epist. 12. Ibidem. Vnde apparet Iustiniani, seu potiùs eiusdem assessorum imperitia, immò malitia, qui prius illud rescriptum Theodosij posteriori lege ab eodem abrogatum libro primo Iustinianæi codicis inseruere. Fatetur autem Theodosius prius rescriptum ab Episcopis Illyricis nouarum rerum studiosis, atq; à Patriarcha Romano ad Constantinopolitanum defectionem meditantibus sibi fuisse surreptum: *Vnde*, inquit, *omni supplicantium Episcoporum per Illyricum subreptione remota statuimus obseruari, quod prisca Apostolica disciplina, & canones veteres eloquuntur.*

Integra ergo antiqua Metropolitæ Thessalonicensis, ac Apostolici Patriarchatus per Illyricas prouincias iurisdictio defensa fuit, de qua re eruditi Recentiores egregiè scripserunt Morinus lib. 1. exercit. 21. Hallier lib. 4. de Hierar. Eccles. sect. 4. cap. 2. art. 3. & meus Lupus in notis ad canonem 16. Synodi Sardicensis. In eo autem Morinus, ac Hallier minùs certè mihi probantur, quòd in Oriente alterum Apostolicæ Sedis Vicarium posuere à Thessalonicensi distinctum, nempe Metropolitam Corinthium, ea moti ratione, quòd Gregorius Magnus ad Ioannem Episcopum Corinthi pallium mittens ad Episcopos Helladis lib. 4. epist. 56. hæc scripsit: *Pallium Ioanni Fratri nostro Corinthiorum Episcopo nos transmisisse cognoscite, cui vos magnopere conuenit obedire, præsertim dum hoc sibi & antiquæ consuetudinis ordo defendat &c.* At vnà cum pallio vicarias Apostolicæ Sedis vices Romanos Pontifices delegasse ijdem contendunt. Fateor Corinthium Metropolitam conatum quidem se se Thessalonicensi Vicario Apostolico subducere, sed nouitati Romani Pontifices obstiterunt. Erat Corinthus Metropolis Achaiæ, ac sedes Proconsulis, quare vti Carthago, & Proconsulis Africæ, itemq; supremi illarum prouinciarum Primatis Ecclesiastici vni Romano Pontifici subiecti sedes erat, eadem priuilegia suæ sedi Corinthius arrogare tentauit. Primus fuit Perigenes Corinthius, qui Anastasio Vicario Thessalonicensi litem mouit, sed Xysti decreto Thessalonicensis iurisdictioni veteri exemplo adscriptus fuit, vt patet ex literis Xysti ad eundem Perigenem in Synodo Bonifacij num. 14. recitatis: *Sancto fratri*, inquit, *& Coepiscopo nostro Anastasio Thessalonicensis vrbis Antistiti eam seruato reuerentiam, quam cæteri quoque Pontifices per Illyricum constituti erga prædicti dignitatem reseruare non abnuunt; cum sciamus nil nouum illi à nobis fuisse concessum, sed id, quod eius decessoribus nostri decessores detulerant.* Et epistola sequenti ad Episcopos per Illyricum ait: *Nouerit Corinthius Episcopus sibi licentiam potestatis liberæ minimè tribuendam.* Datæ sunt literæ anno 435. Theodosio XV. & Valentiniano IV. Conss. Rursus sub Leone Magno Metropolita Corinthius idem tentauit, at Leo datis ad Achaiæ Episcopos literis, quæ num. 26. in memorata Synodo exhibentur, eiusdem conatibus obuiam iuit; cum enim præmisisset, Thessalonicensem Metropolitam abs se Apostolicæ sedis illa in prouincia, totoq; Illyriciano tractu Vicarium esse constitutum, addit: *Memorati fratris nostri Anastasij Thessalonicensis sollicita relatione cognouimus Achaiæ prouinciæ Metropolitanum illicitas, & constitutis Patrum, nostrisq; auctoritatibus interdictas ordinationes sæpè celebrasse;* Datæ dicuntur literæ Ætio III. & Symmacho

Conss. nempe anno 446. Quare vsq; ad Leonis Pontificatum Metropolita Corinthius non fuit Sedis Apostolicæ Vicarius, sed vnus Thessalonicensis eo priuilegio in Orientali Romani Patriarchatus diœcesi gaudebat.

Neq; ex pallio à Gregorio Magno ad Corinthium misso huius Vicaria potestas rectè infertur; nam semel quidem pallium ab Apostolica Sede ad Primatem Thessalonicensem mittebatur, at vicaria potestas à nouis Pontificibus nouo priuilegio confirmabatur, vt planè appareat, cum donatione pallij vicarias Apostolicæ Sedis vices connexas non fuisse. Anysius Thessalonicensis Episcopatum sub Damaso accepit, & ab eodem Pontifice Illyrici Vicarius constitutus fuit, at hoc priuilegium eidem iterum dedit Siricius, dein Anastasius, & tandem Innocentius, vt ex literis eorundem in Synodo sępius laudata num. 3. & 4. colligitur. Anysio Rufus successit, quem suum apud Illyricos Vicarium Innocentius declarauit ibidem epist. 5. at Bonifacius idem priuilegium ratum habuit epist. 6. & 7. Celestinus etiam epistola ibidem num. 13. de Rufo ait: *Cui vicem nostram per vestram prouinciam noueritis esse commissam.* Post Rufum sedit Thessalonicę Anastasius, de quo scribit ad Illyricos Episcopos Xystus num. 17: *Qui vices Apostolicæ Sedis agere, vt beatæ mem. Rufus decessor ipsius, ex nostra voluntate cognoscitur.* Leo eandem vicariam potestatem rogatus ab eodem Anastasio confirmauit, vt constat ex epistola Leonis num. 24. *Postquam itaque nobis petitio tuæ dilectionis innotuit per filium nostrum Nicolaum presbyterum, vt tibi quoque à nobis, sicut decessoribus tuis, per Illyricum cum nostra vice propter custodiam regularum auctoritas præstaretur, præbentes assensum nostra adhortatione compellimus, vt nulla dissimulantia, negligentia nulla proueniat circa Ecclesiarum regimen per Illyricum positarum, quas dilectioni tuæ vice nostra committimus &c.* Hoc etiam ex ipso Gregorio demonstratur, qui lib. 2. epist. 4. ad Maximianum Syracusanum ait: *Deinde super cunctas Siciliæ Ecclesias reuerendissimum te Maximianum fratrem, & Coepiscopum nostrum uices Sedis Apostolicæ ministrare decernimus.* Tunc ergo primùm Vicaria potestate à Gregorio exornatus fuit, pallium verò antea Romæ acceperat, cum ex Monacho à Gregorio consecratus fuit Syracusanus Antistes. Libro 5. epist. 8. ad Donum Messanensem scribit: *Fraternitati tuæ, quam in Messanensis Ecclesiæ gubernatione suscepisse constat officium, pallij usum prouidimus concedendum illis uidelicet temporibus, atq; ordine, quibus decessorem quoq; tuum usum esse non ambigimus.* At Doni decessor licèt pallio vteretur, erat tamen Maximiano Vicario *super cunctas Siciliæ Ecclesias* constituto subiectus; Quod apertè patet ex lib. 3. epist. 12. vbi Maximiano Gregorius præcipit, vt inquirat, & iudicet in causa hominis *de possessione Messanensis Ecclesiæ;* immò mortuo Maximiano Cyprianus Diaconus Vicarius Apostolicus in Siciliam à Gregorio missus fuit, quem Pontifex *Rectorem Siciliæ* lib. 5. epist. 13. & lib. 6. epist. 38. nuncupauit, illum verò lib. eodem epist. 41. iubet inquirere in homines *Messanensis Ecclesiæ* Theodorum contra quandam fœminam concitantes, quod indicat Episcopum Messanensem pallium quidem à Romano Pontifice accepisse, at non vicariam potestatem. Idem Gregorius lib. 4. epist. 8. ad Ioannem Metropolitam primæ Iustinianæ ait: *Pallium uerò ex more transmisimus, & uices uos Apostolicæ Sedis agere iterata innouatione decernimus;* Quare cum in epistola ad Corinthium pallij tantum mentionem faciat, non verò & vicariæ authoritatis, hanc Corinthio tribuere ex solius

pal-

pallij vsu non debemus. Post schisma Acacianum, quòd Metropolitæ Thessalonicenses Acacio adhæsere, vicaria potestate priuati sunt, neque illis videtur ampliùs restituta.

Sirmondus in appendice ad Cod. Theod. recitat ex MSS. Virdunensi fragmentum epistolæ Felicis III. in qua Andreas Thessalonicensis Episcopus *ad Sedis B. Petri communionem venire* dicitur desiderare, sed cui haud integram fidem Pontifex præstat. Gelasius Felicis successor in epist. 11. ad Episcopos Dardaniæ, & Illyrici eiusdem Thessalonicensis obduratam in schismate obstinationem increpat. Cum verò paulò post Dorotheus Thessalonicensis decessorum priuilegio per totam Illyricam diœcesim vti vellet Ioanne Nicopolitano Epiri Metropolita contradicente, hisce eundem Hormisdas epistola 22. increpuit: *Quo pudore, rogo, priuilegia circa te illorum manere desideras, quorum mandata non seruas? & reuerentiam, quam non exhibes fidei, cupis tibi Ecclesiastica potestate deferri?* Verùm licèt postea sub Iustino Acacianum schisma profligatum fuerit ab eodem Hormisda, succedente in imperio Iustiniano Vicariatus per Illyricum translatus fuit ad Archiepiscopum primæ Iustinianæ, ita tamen, vt Gregorius Magnus semper in titulo literarum ad Episcopos Romano Patriarchatui subiectos, priori loco Thessalonicensem nominauerit, vt patet ex lib. 7. epist. 11. & 70. Sed de his plura dicere non est nostri instituti.

CAPVT XXI.

Alipius in Italiam venit, idemque in Africam reuertens Iuliani scripta ad Augustinum defert: Eadem S. Doctor pluribus libris statim impugnat.

HOc anno 421. Alipium Tagastensem ex Africa in Italiam nauigasse rectè obseruauit Thomas de Herrera in M-S. Bibliotheca Augustiniana in notis ad lib. 2. de nupt. & concup. Vbi ait: *Anno 421. circa Iulium, vel Augustum Alipius à Papa Bonifacio accepit duas epistolas Pelagianorum, quorum alteram Iulianus Romam, aliam verò decem & octo Episcopi eadem labe infecti ad Episcopum Thessalonicensem miserant.* Alipius in Italiam veniens rectà Rauennam se contulit, vt Valerio Comite intercedente Africanorum Præsulum causam in quæstione de appellationibus Imperatori commendatam faceret, ne grauioribus inter Episcopos Africanos, ac Romanos Pontifices dissidijs concertaretur, simulque vt nouis Pelagianorum conatibus obuiam iretur; nam in Italia nouas iterum turbas eosdem dare fama erat; Alipius iniuncta legatione perfunctus, antequam Rauenna discederet, à Valerio Comite intellexit, quæ contra Augustini librum de nuptijs, & concupiscentia Pelagiani garrirent, à quo etiam literas ad Augustinum deferendas accepit. Inde Romam profectus perhonorificè à Bonifacio Pontifice excipitur, illum enim & natalium splendor, & eximia eruditio, ac sanctioris vitæ professio plurimùm decorabant; His accedit, quòd Bonifacius iam olim à Legatis intellexerat, quantum in magna Synodo Carthaginensi anno 419. pro Apostolicæ Sedis honorificentia insudasset. Inter familiaria colloquia sæpius frequens de Augustini ingenio, ac doctrina mentio habita fuit, de qua re iuvat S. Doctorem audire in procemio librorum, quos eidem Bonifacio Papæ nuncupauit: *Postquam te etiam præsentia corporali*

frater meus vidit Alipius, acceptusque à te benignissimè, ac sincerissimè mutua miscuit dictante dilectione colloquia, tecumque conuiuens, & paruulo licet tempore magno tamen tibi iunctus affectu se simul, & me refudit animo tuo, teque mihi reportauit in suo, tanto maior in me tuæ Sanctitatis est facta notitia, quanto certior amicitia. Interea Alipius excerpta quædam ex quatuor Iuliani libris, quos recèns contra volumen Augustini de nuptijs, & concupiscentia emiserat, à Valerio Comite transmissa accepit, quæ vnà cum binis eiusdem Hæretici literis sibi à Bonifacio datis paulò post in Africam ad Augustinum detulit.

Hoc sanè Bonifacij Papæ triennio ingentes labores subijt Augustinus, nam non modò tot subinde occurrentibus occupationibus intermissa grandia illa volumina de Ciuitate Dei, & Trinitate continuauit, sed etiam contra Arrianos, Donatistas, Marcionistas, aliosque turbidos homines libros exarauit, vt vix illi vnquam spiritum colligere licuerit; recitantur libri eo tempore elucubrati in posteriori Retractationum volumine. Cæterùm acceptis ab Alipio Pelagianis literis, & excerptis, illa statim dubitatione perculsus est, expectandine essent integri quatuor Iuliani libri, quò exactiorem responsionem adornaret; verebatur enim, ne excerptor necessaria quædam omisisset, quibus non solutis victoriam sibi postea aduersarius caneret; sed responsionem ea ratione non distulit, quòd nec Valerius integros quatuor libros expectasset, vnde sunt illius verba ad eundem Comitem lib. 2. de nupt. & concup. cap. 2. *Nisi & ego responsionem differre noluissem, sicut nec tu transmissionem scriptorum, quibus respondendum est, distulisti.* Itaque alterum statim librum eodem titulo inscriptum in defensionem prioris de nuptijs, & concupiscentia submisit Valerio suo pariter nuncupatum. In eo probat Catholicorum dogmata multùm à Manichæorum delirijs distare, nasci pueros sub Dæmonis potestate ob originale peccatum, malam esse concupiscentiam, bonas autem nuptias, quæ benè vtantur malo: circumcisionem in veteri testamento pueros originariæ labi exemisse: bonum esse hominem à Deo factum, sed malum deputari Dæmoni, quo authore homo est vitiatus: ex D. Paulo apertè originalem culpam deduci, in eadem sententia fuisse Ambrosium, ac Cyprianum. Eodem pariter sudore Iuliani eiusdem epistolas confutauit editis contra easdem quatuor libris Bonifacio Pontifici inscriptis. Initio quidem omnia eiusdem censuræ subijciens, *Hæc ergo*, inquit, *quæ istis, vt dixi, duabus epistolis illorum ista disputatione respondeo, ad tuam potissimùm dirigere sanctitatem, non tam discenda, quàm examinanda, & vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui.* Primo autem libro respondet epistolæ Iuliani Romam missæ, docens peccato Adæ liberum arbitrium non perijsse, sed libertatem ad faciendum bonum, quæ sola gratia Seruatoris restituitur; nuptias, ac membra coniugum esse à Deo, sed peccatum originale, quod nuptiarum fœcunditatem, atque vsum membrorum consequitur, non esse à Deo: malam esse concupiscentiam, nec cum illa potuisse feliciter viuere in paradiso terrestri primos parentes: ab ipsa se absolui Apostolum desiderasse captiuum carne, non mente, motione, non consensu: gratiam non dari ex meritis boni inchoati: baptismum omnia delere peccata & in primis originale. In reliquis tribus libris non vnius Iuliani, sed decem & octo velut Episcoporum calumnias epistolæ Thessalonicam scriptæ insertas repellit, docens, Catholicos non declinare ad Manichæos, sed hos inter, ac Pelagianos

gianos regia via tutos incedere: Zosimum nunquam Celestij errorem approbasse, sed leniùs cum illo tantùm egisse: gratiam non inferre fatalem necessitatem, hanc aliquibus dari, alijs negari, nullamque inde personarum acceptionem Deo imputandam; & hęc in altero libro asseruntur. In tertio ostendit, lege Dei cognosci peccata, sed gratia vitari: baptismum auferre omnia peccata, at non infirmitates ex Adami delicto in posteros deriuatas: gratiam Christi omnium ætatum hominibus necessariam, nullumque sine fide in Mediatorem posse saluari. Cum verò Augustinus ostendisset, ea Catholicis obijci, quæ ne somniarent quidem, quasi castris defensis ad hostium munitiones expugnandas erumpens in quarto volumine Pelagianorum calumnias confutat: Ecclesiam regia via Manichæos inter, ac Pelagianos gradiri in laude creaturæ, in laude nuptiarum, in laude legis, in laude liberi arbitrij, in laude denique Sanctorum, atque vniuersa hæc in sui defensionem ineptè à Pelagianis adduci; bonam quidem esse hominis naturam, quam fecit Deus; sed malum esse peccatum originale, quod non fecit Deus; bonas esse nuptias, sed malam esse concupiscentiam, sine qua proles nuptiarum bonum haberi non potest; bonam esse legem, non quia sanat, sed quia ducit ad medicum sanantem per gratiam; bonum esse arbitrium, non cum liberum est in malo, sed cum liberatum est à malo, vt faciat bonum; denique bonos esse Sanctos, sed illis orandum semper in hac vita esse Deum, ne culpa eos inficiat. Quibus acutè, ac solidè probatis vanam eorum vota de Synodo Oecumenica, quam plenis buccis appellabant, his irridet: *Verum istorum superbia, quæ tantùm se extollit aduersus Deum, vt non in illo velit, sed potiùs in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur; Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente peruertere nequeunt, saltem commouere conantur, cùm potius uigilantia, & diligentia pastorali post factum illis competens, sufficiensque iudicium, ubicumque isti Lupi apparuerint, conterendi sint &c.* in fine libri quarti.

Hic cum Baronio nobis res non erit, qui promiscuè ea, quæ per plures annos gesta sunt inter Augustinum, ac Iulianum certamina, ad annum 419. congessit; cum Iansenio agendum est, qui in improbabilem prorsus sententiam iuit; tradit Alipium octennio post primum in Italiam iter rursus ad transmarina venisse deferentem librum de nuptijs, & concupiscentia contra quatuor Iuliani libellos ab Augustino elucubratum. Hoc etiamsi alijs euidentioribus testimonijs non refelleretur, satis improbabile videtur, Augustinum adeo tardè librum illum in Italiam mittendum curasse, qui tanta celeritate responsionem præcoci labore procuderat, vt ne integros quidem quatuor Iuliani libros expectandos duxerit; & quidem initio lib. 2. cap. 2. *Nisi & ego*, inquit, *responsionem differre noluissem, sicut nec tu transmissionem scriptorum; quibus respondendum est, distulisti.* Item in epistola ad Claudium ante lib. 1. con. Iul. testatur se non distulisse, excerpta Iuliani sibi à Valerio transmissa confutare; quare si tanta celeritate manum operi admouit, cur post tot annos librum ad Valerium deferendum distulit? Sed historiam extra coniecturas prosequamur. Alipius vti libros Iuliani in Africam detulerat, ita suum quoque esse putauit, S. Doctoris responsionem in Italiam ferre; quare diuinæ gratiæ, patrocinio suffultus iterũ in remenso mare in Italiam veniens libros quatuor ad ipsum Bonifa-

cium

cium portauit; quòd si ille iterum Romam venisset transacto octennio à prima in Italia commoratione, quam perperam anno 419. contigisse Iansenius existimauit, in Italiam aduectus esset mortuo ante quatuor annos Bonifacio, qui diem obijt anno 423. VIII. Kal. Nouembris; porrò libros ab Alipio ad Bonifacium delatos testatur Iulianus lib. 1. cap. 85. vbi de illis quatuor libris hæc scribit contra Augustinum: *Sicut in his libris, quos nunc per Alipium ad Bonifacium misisti, dic captiuum esse arbitrium, quod nos liberum dicimus*, & lib. 2. cap. 179. idem repetit: *Quod*, inquit, *tam nepharium est, vt cum à nobis in epistola, quam ad Orientem misimus fuisset obiectum, tu his libris, quos nuper ad Bonifacium misisti, negando à te propulsare coneris*. Quare Alipius ijs Augustini quatuor libris Bonifacio Pontifici datis rectà Rauennam contendit, vt alterum librum S. Doctoris de nuptijs, & concupiscentia eiusdem patrono Valerio Comiti traderet; huius quoque testem habemus ipsum Iulianum lib. 1. oper. imper. cap. 8. vbi alloquens Florum Episcopum Pelagianum ait: *Quia id impendio poposcisti, immò indixisti auctoritate patria, vt libro Tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum eius Alipius nuper detulit, obuiarem*. Secunda igitur Alipij in Italiam nauigatio contigit, statim ac Augustinus libros quatuor contra duas epistolas Pelagianorum, alterumque de nuptijs, & concupiscentia elucubrauit, adhuc superstite Bonifacio Pontifice. Hocce verò Alipij Rauennam iter Iulianus postea mille calumnijs infamauit, eò enim institutum dixit, vt acceptis ab Augustino muneribus Honorij Duces corrupti ipsum Imperatorem in Pelagianos faciliùs excitarent; Augustinum quidem sic carpit lib. 3. oper. imper. cap. 35. *Cur sumptibus pauperum saginastis per totam ferè Africam equorum greges, quos prosequente Alipio tribunis, & centurionibus destinastis? Cur Matronarum oblatis facultatibus potestates sæculi corrupistis, vt in nos stipula publici furoris arderet?* Conqueritur etiam Iulianus, Valerium Comitem sua authoritate apud Principem obstitisse, quò minùs ipsi Pelagiani in nouo Concilio audirentur, in quo facta contra ipsos tum in Africa, tum Romæ non punirentur quidem, sed emendarentur: lib. 1. eiusd. oper. cap. 10. Verum S. Augustinus à se, & ab Alipio illam calumniam ab impostore impudentissimo obiectam procul arcet, lib. 1. cap. 35. *Iam verò quod etiam scribere ausus es, neque veritus, ne ad ea loca libri peruenirent tui, quæ terra, marique transeuntem, seu venientem collegam meum Alipium susceperunt, vbi legi apertissima tua falsiloquia sine tua irrisione, vel potiùs detestatione non possunt, cui non dico impudentiæ, sed dementiæ comparatur?*

Anno CCCCXXII. Interim Claudij Episcopi industria integri libri illi quatuor Iuliani, contra quorum excerpta Valerio petente Augustinus scripserat, in eiusdem manus venerant, quos diligenter euoluens comperit illum, qui quædam inde selegerat, non omnia posuisse, aut non ita, vt in illis quatuor libris inuenerat, cum nonnulla aliquantùm putauerit esse mutanda, fortasse vt eo modo quasi sua faceret, quæ aliena esse constaret. Totum igitur se colligens Augustinus grande volumen elucubrauit tanto studio, labore, ac diligentia, vt modestissimi vir ingenij illud nuncupauerit *tantum, tamque elaboratum opus* 2. Retr. cap. 62. Et quidem cum in cæteris abs se aduersus Pelagianos editis libris mirabilis fuerit, in hoc opere penè diuinus apparuit; In reliquis lucubrationibus hastatis pugnasse visus est, in hac verò vniuersum triariorum robur emisit. In prioribus duobus eius operis libris, nam in sex illud distinctum edidit, procul

à Ca-

à Catholicis amouet Manichæismi infamiam, qua Iulianus nostros in inuidiã, immò in detestationem trahere conabatur, ostenditq; Orthodoxos veterum Patrum illis in quæstionibus sententiæ inhærere, à qua Pelagiani miserè exorbitabant. Suam ibi Augustinus eruditionem ostendit, etenim luculentissimis tum Græcorum, tum Latinorum Patrum testimonijs quasi grandi mole aduersarium opprimit his eundem compellans: *Eorum ergo appende sententias, nolo esse plures, vt eas te pigeat numerare, sed non sunt leues, vt eas dedigneris appendere, immò tam sunt graues, vt te videam sub earum onere laborare.* In fine prioris libri obiectum sibi Manichæismi crimen in Iuliani caput ingeniosè retorquet, qui cum suis ea doceret, quibus Manichæorum paradoxa, ac deliria plurimùm promoueret, quòd vbique passim postea Iuliano S. Doctor exprobauit.

Nihil autem magis in votis erat Augustino, quàm Iulianum grande quidem, sed falso dogmate corruptum ingenium, eundemque sibi carissimum Ecclesiæ lucrari, & ad Catholica castra ex Pelagianorum turmis reuocare; hinc illæ mitissimæ cum superbissimo, ac ferociente hoste voces: *Ego quidem pro dilectione, qua mihi est erga te, quam Deo propitio quibuslibet conuicijs absit, vt de medullis mei cordis extirpes, mallem, fili Iuliane, ut iuuentute meliore, atq; fortiore te vinceres.* lib. 1. cap. 7. & initio tertij libri ait, *Ita tibi, dilecte fili Iuliane, Domino donante respondere debeo,* vt ferè nescias, vtri palma adscribenda sit, eruditioni, qua cæteros Doctores hac in palæstra superauit, an lenitati, qua offensi tot contumelijs animi motus ingenti virtute repressit. Itaq; duobus prioribus libris ex Patrum sententijs contextis pugnat, quatuor reliquos totidem Iuliani libris opponit; In horum primo, nempe tertio eius voluminis, id agit, vt appareat, cum Deus verus, & bonus sit hominum conditor, bonæq; sint nuptiæ ab ipsomet Deo institutę, malam tamen esse concupiscentiam carnis, eoq; malo benè vti pudicitiam coniugalem, meliùsq; non vti continentiam sanctiorem: illud malum nobis non ex substantia alia, quam Deus non condidit, nobis permixtum esse, vt Manichęus insanit, sed per Adę inobedientiam exortum, ac in posteros traductum sola baptismatis gratia expiari. In quarto demonstrat, malam esse concupiscentiam ex peccato ortam; virtutes gentilium superbię typho inflatas in vitia desijsse; gratiam neq; ex meritis dari, neq; necessitatem homini inferre; Nuptiarum bonum mederi concupiscentię malo, Ethnicos cognouisse malam esse concupiscentiam: nullum pudorem ex illa oriturum fuisse Adamo non peccante, eam tamen in brutis esse bonam, quòd in illis nullam rebellionem fouet. Libro quinto tradit, imagini Dei magnam pœnam esse excludi à regno Dei; pudorem ortum ex primo peccato; posse peccatum esse alterius peccati pœnam; ex eadem massa humani generis damnata alios gratis prædestinari ad gloriam, alios in damnatione relinqui: concupiscentiam *susceptam* Pelagianorum esse naturæ vitium, esse malam, etiamsi ei non consentiatur; fuisse semper in Orbe salutare remedium ad delendum peccatum originis. In vltimo deniq; ostendit, nasci infantes peccato originali infectos, idq; oleæ, & oleastri exemplo congruenter explicari: tolli per baptismum eius reatum, quo omnes sub Dæmonis potestate nascuntur; tantis vitæ miserijs peccati reum oriri hominem probari, ineptèq; ab hæreticis Pauli testimonia exponi. Hi libri tantis diuinæ scripturæ testimonijs, tot Patrum sententijs referti sunt, ac tantis è subtiliori philosophia rationibus præmuni-

S ti,

ti, vt Iulianus ijs penè victum se fassus sit, nihil enim contrà eosdem scripturire ausus, toto hoc campo eiectus intra silentij latebras se se occuluit. Hos libros Augustinus dicauit Claudio Episcopo, qui quatuor Iuliani libros ad ipsum transmiserat. Edito hoc volumine S. Doctor per quatuor ferè annos nullis Pelagianorum insultibus districtus fuit, quare pacata cuncta fuere vsq; ad annum 427. quo tempore iterum aduersus Pelagianos stylum distrinxit.

CAPVT XXII.

Moritur Honorius Imperator, ac postea Bonifacius Papa. Pelagiani à Cælestino ex Italia eiecti. Iulianus cum collegis in Ciliciam ad Theodorum Mopsuestenum nauigans eodem Magistro octo contra S. Augustinum libros ibidem conscribit.

Anno ccccxxiii. Obijt anno 423. die 15. Augusti Honorius Imperator; Fuit hic Catholicæ religionis vindex acerrimus, & ob latas contra Donatistas, & Pelagianos leges Augustino vnicè dilectus; Cum verò sine prole decessisset, vacantem Occidentis regiam Ioannes Scribarum Præfectus occupauit; Placidia enim Honorij soror cum filijs ab eodem ex Italia expulsa ad Theodosium se receperat. Die verò 25. Octobris Bonifacio etiam Pontifice mortuo Celestinus subrogatus fuit. Quantum Bonifacius Augustino detulerit, patet ex ijs, quæ superiùs nobis descripta sunt. S. Prosper. contra Collat. cap. 41. hæc ait: *Sanctæ mem. Papa Bonifacius pijssimorũ Imperatorum catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non solùm Apostolicis, sed etiam regijs vtebatur edictis; Et quando idem, cum esset doctissimus, aduersus tamen libros Pelagianorum beati Augustini Episcopi responsa poscebat.* Celestinus decessorum vestigia sequens Pelagianorum conatus infregit, totaq; illos Italia exclusit; Illi quidem singulos quosque Romanę Ecclesię Pręsules sub eorundem Pontificatus initijs subdolè tentare sueti, iisdem artibus in Celestini gratiam irrepere satagerunt; at decessoribus longè sibi infestiorem Celestinum experti sunt, nam vbi sub Bonifacio extra centesimum ab Vrbe lapidem ex Constantij Imperatoris decreto degere iussi sunt, Celestinus procul ab Italię finibus eosdem eiecit; testatur hoc laudatus Prosper, *Venerabilis*, inquiens, *memoriæ Pontifex Celestinus, cui ad Catholicæ Ecclesiæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, sciens damnatis non examen iudicij, sed solùm pœnitentiæ remedium esse præstandum, Celestium quasi non discusso negotio audientiam postulantem totius Italiæ finibus iussit excludi.* At non vnus Celestius, sed sectatores etiam irati Pontificis minas reueriti Italiam reliquerunt.

Iulianus accepto Augustini altero de nuptijs, & concupiscentia volumine, quod Alipius ad Valerium ex Africa detulerat, hortante Floro Episcopo Pelagiano responsionem pręcoci ingenio meditatus statim manum operi admouerat, vnum enim, & alterum librum viuente Bonifacio illum scripsisse colligo ex ijs, quę idem habet initio ferè libri primi: *Indixisti*, inquit, *auctoritate patria, vt libro Tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum eius Alipius nuper detulit, obuiarem*: cap. 8. Ibidem etiam hęreticus vellicat quatuor Augustini libros ad Bonifacium scriptos, quos cum lib. 1. cap. 85. ab

Augustino *nunc* & lib. 2. cap. 179. *nuper* ad Bonifacium missos scribat, non obscurè indicatur, eosdem adhuc Bonifacio superstite inchoatos. Cum verò lib. 3. cap. 104. dicat: *Etiam illorum scriptorum, quæ ad Bonifacium miseras, insertione patefeci*, liquet tertium librum, ac reliquos post Bonifacij obitum esse exaratos. Iulianus, ac collegæ Celestini decreto Italia excedere coacti in Ciliciam ad Theodorum Mopsuestenum nauigare decreuerunt, sciebant enim quanta Theodorus beneuolentia suam ipsorum sectam, cuius idem primus magister fuerat, complecteretur. Idem etiam Iulianus plurimùm ex Theodori sermonibus adiumenti sibi pollicebatur, quò validiùs inchoatum aduersus Augustinum opus communiret. Horum author venit Marius Mercator in commonitorio contra Iulianum pag. 13. in M. S. Bibliothecæ Palatinæ apud Vaticanum num. 234. *Simul*, inquit, *admonere volens Iulianum etiam Episcopum oppidi Eclanensis hæreticum Pelagianum, seu Celestianum hunc secutum esse Theodorum, ad quem peragratis terris, & exarato mare, atque Oriente lustrato cum socijs, & participibus sanè syntaleporis suis magno nisu tanquam ad Christianorum dogmatum prædicatum magistrum tetendit, vnde hæresis Pelagiana, seu Celestiana, quam defendendam, & sequendam suscepit, ab ipso confirmaretur, atque inde velut instructus octo contra fidem Catholicam potiùs, quam sanctæ mem. Augustinum volumina illa, vt putat, prudentissima conderet*. Ex his constat alios quoque Episcopos Pelagianos vnà cum Iuliano longissimam in Ciliciam peregrinationem suscepisse.

Cæterùm Iulianus scribens ibidem octo contra vnum S. Augustini libros Theodori doctrinam in quinque contra dialogos S. Hieronymi voluminibus ab eodem assertam suis illis lucubrationibus inseruit, quod etiam in alijs prioribus scriptis fecerat, in quibus Theodori argumenta repetit, vt fragmenta huius apud Photium cod. 177. cum Iuliani dictis conferenti patet. Hæreticus amissi Episcopatus dedecore, atque exilij miserijs exagitatus tanta rabie in posteriori hoc opere in Cilicia confecto contra Augustinum debacchatus est, vt infamia quæque dicteria in prioribus contra S. Doctorem libris effutita in laudum ferè loco censeri possint, si cum his calumnijs comparentur, quas Theodoro fauente Augustino importauit; vocat enim eundem ignominiæ causa Numidam cetratum, Tractatorem Pœnum, Philosophastrum, pistillo obtusiorem, vituperatorem Sanctorum, Patronum Asinorum. In præfatione lib. 1. & 5. scribit: sibi quanto duriorem, tanto honestiorem tuendæ veritatis causam esse factam; receptui minimè canendum; haud decere vlcisci silentio contumelias, & de conscientiæ portu aliorum ridere naufragia; moueri se ad scribendum contra Augustinum benignitate debita humano generi, spe, ac fide in Deum, qui frequenter desperatis rebus opem tulit; at si optato exitu frustaretur, Dei remuneratione donandum; supra casus ancipites suum ipsius opus euasisse, & inuincibilis eluere possessionem victoriæ; Non pendere se ad prosperitatis popularis euentum: sub ambiguo rerum exitu stare piorum certam sententiam, idola respuendi, supplicia perferendi. Optare denique se persecutionum tumore compresso etiam populis subuenire, & si secus accideret, malle quicquid acerbum est contumeliarum, & periculorum perpeti, quàm non auersari illuviem, sordesque Manichæas. Hæc, & similia hæreticis familiaria Iulianus euomuit. Hos octo libros Floro Episcopo Pelagiano nuncupauit, à quo Manetis epistolam Constantinopoli inuentam acceperat, ex

qua plerasque sententias in hisce voluminibus exscribit, easque Augustino, cæterisque orthodoxis petulanter æquè, ac falsò exprobat, quasi cum Manichæis in sententiarum paradoxis colluderent. Porrò Iulianus multùm temporis illis libris scripturiendis impendit; illorum exemplaria anno tantùm 427. ab Alipio Romæ reperta ad S. Augustinum confutanda transmissa sunt, vt suo loco dicetur. Scribit Marius Mercator contra Iulianum: *Id nunc isto opere tuo post longum tempus elaborato in Cilicia ingeris. Necessaria igitur capituli repetitione quid mare exarato, & Oriente lustrato nouum, inauditumque inde attuleris, denuo perscrutemur.* Ex quibus Iulianum diuturniores in Cilicia moras fecisse arbitror fortè vsque ad obitum Theodori sui Mecœnatis, ac magistri, qui circa annum 427. fatis concessit, de qua re ex professo lib. 2. cap. 4. sermo redibit. Porrò Iulianus, quò patrono, eidemque magistro gratas obsequij vices redderet, in hisce octo libris vbique Theodori sententias, & authoritatem supra cæteros illius ætatis scriptores ad inuidiam vsque inculcauit, & licet in fragmentis apud D. Augustinum in opere imperfecto id non appareat, hoc tamen à Mario Mercatore, qui eosdem libros impugnauit, expressè affirmatur in hæc planè verba: *Non itaque irascatur, vel succenseat nobis, si eum cum Theodoro, cuius in libris suis infinitas laudes exequitur, eiusque sancta authoritate sententiæ in suo errore gloriatur, alienum à fide catholica esse, iusteque damnatum detegimus, euincimus, atque deflemus.* Iulianus in his octo libris in prioribus quatuor abs se asserta operosiùs communire tentauit, Apostoli testimonia ab Augustino adducta prauis interpretamentis exposuit: concupiscentiam inter naturalia bona recensuit: nullum esse originale peccatum, neque ex illo humanæ vitæ miserias deriuasse: liberum arbitrium nullam ex peccato Adæ pronitatem ad peccandum contraxisse, sed in æquilibrio tam ad bonum, quàm ad malum æqua ad vtrumque potestate consistere: gratiam quidem per baptismum infundi, sed quæ adoptionem ad regnum cœlorum largiatur, non quæ primigeniam aliquam labem à pueris in baptismo contractam amoueat: mortem denique, ac partus dolores etiam Adamo non peccante posteros subituros. Quæ sanè tanta verborum copia, tanta orationis elegantia, tanto denique argumentorum apparatu exequitur, vt Theodori ingenium, ac magisterium ibi reluceat, ac planè constet tantas ab hæresiarcha erectas contra Catholicam fidem machinas vnius Augustini manu euerti potuisse.

Insignis annalium Ecclesiasticorum scriptor ad annum 419. Num. 52. putauit hosce octo Iuliani libros editos fuisse contra sex S. Augustini, quibus priora quatuor Iuliani volumina confutarat. Sed non ita est; nam cum octo libros Iulianus in Cilicia componeret, Augustinus sex illos in Africa scribebat. Et quidem S. Doctor disertè affirmat octo Iuliani libros contra alterum abs se de nuptijs, & concupiscentia editum depugnare: *Factum est*, inquit in præfatione operis imperfecti, *vt sub eodem titulo etiam secundum librum scriberem, contra quem Iulianus alios octo nimia loquacitate conscripsit.* Et libro 4. cap. 5. palam idem testatur addens nihil à Iuliano contra sex illos suos scriptitatum fuisse; *Si ergo*, ait, *talibus incrementis loquacitas tua promouetur, quem non terreat non veritas, sed numerositas librorum tuorum, quam computare me piget? Homo enim stupenda vbertate facundus, qui prius vni meo tuos quatuor, & alteri meo tuos octo putasti esse reddendos, quis non timeat, ne fortè sex libris meis amplius, quàm mille tuos*

tuos

tuos reddere mediteris. Idem etiam Baronius num. 53. Gennadium reprehendit, quòd scripserit, Iulianum septem contra S. Augustinum libros edidisse, quod itidem Honorius Augustodunensis Gennadij exscriptor affirmauit. Video Gennadium in editione Suffridi ita loqui, sed Suffridus in deprauatos codices incidit; nam in Gennadio typis Frobenianis apud Basileam inter opera S. Hieronymi excusso hæc de Iuliano leguntur: *Hæresim Pelagij defendere nixus scripsit aduersus Augustinum impugnatorem illius libros quatuor, & iterum libros octo.*

CAPVT XXIII.

Monachi Adrumetini in Africa de gratia, & libero arbitrio litigantes acceptis ab Augustino libris in concordiam reuocantur. Fuerint-ne ijdem Monachi Augustiniani instituti? De Monachatus apud Africam origine Holstenij sententia expenditur. Adrumetini Monasterij insigne priuilegium refertur. Leporij Monachi per Augustinum conuersio ea occasione hic recitatur.

ADrumetum maritima Africæ vrbs est à Phœnicibus condita inter paruam Leptim, & Aphrodisium distans Carthagine M. P. LXXXV. Vtica verò M. P. CXX. A nostro Veronense Plinio lib. 4. cap. 4. liberum oppidum, & à D. Cypriano epist. 45. colonia nuncupatur. Erat Byzacenæ prouinciæ Metropolis ex Procopio lib. 6. de ædificijs Iustiniani: *In Byzacio*, inquit, *vrbs est maritima Adrumetum dicta, magna olim, ac populosa, & ob id Metropoleos nomen, & dignitatem sortita*. Ex quibus patet lapsum esse Binium tomo 1. Conciliorum in notis ad Synodum Teleptensem, vt ipse putat, vbi ait Teleptim fuisse Metropolim Byzacij, quòd Donatianus Teleptensis non semel in Concilijs Africanis Primas Byzacenæ prouinciæ nuncupatur. Nam anno 411. vti cap. 13. prænotauimus, cum Donatianus sederet Telepte, quæ Fulgentij nostri Ruspensis Episcopi patria fuit, Mizonius erat Primas Byzacij; neque eadem erat apud Africanos Metropolis ciuilis, & Ecclesiastica, quod fusiùs lib. 2. cap. 8. contra Salmasium ostendemus. Iustinianus Vandalis debellatis Adrumeto ingentem murum circumdedit, validumque præsidium imposuit; vnde Oppidani teste Procopio, quò munificentissimo Principi grati animi vices rependerent, vrbem deinceps Iustinianam dicendam decreuere. At Romano imperio euerso, ac barbaris Africam occupantibus eadem ciuitas Mahameta nuncupata fuit, quo nomine etiamnum appellatur. Anno CCCCXXIV.

Erat in hac vrbe insigne cœnobium, cuius anno nostræ epochæ 424. Valentinus præfecturam gerebat, quo tempore nouæ de gratia, & libero arbitrio inter Monachos Adrumetinos contentiones exortæ nouos etiam Augustino labores peperere. Florus eiusdem cœnobij Monachus Vzalam ad suos profectus ad Augustinianos Monachos diuertit. Vzala, vel vt ait Augustinus, Vzalis erat vrbs prouinciæ Proconsularis inter Hipponem, & Carthaginem propè Vticam ex eodem Patre in lib. 22. de ciuit. Dei cap. 8. *Vzali*, inquit, *quæ colonia Vticæ vicina est, multa præclara per eundem martyrem Stephanum facta cognouimus*. Huius vrbis sacra administrabat Euodius, qui ex Augustini monasterio Hipponensi, vt postea patebit, ad illam Ecclesiam promotus Augustinianum institutum illuc inuexerat. Florus ibidem dictante Felice Monacho

epi-

epistolam celeberrimam Augustini 105. ad Sixtum, qui postea Romæ Pontifex sedit, exscripsit, eaque Adrumetum citò citiùs transmissa Carthaginem se contulit. Monachi Adrumetini acceptam epistolam curiosiùs legere cœperunt, at quòd illa altissima diuinæ gratiæ, & prædestinationis mysteria continebat, non omnes germanam eiusdem intelligentiam assecuti sunt, sed in varios, & ab authoris mente prorsus alienos illam sensus distraxerunt, vnde grauiora eo in cœnobio dissidia emersere. Interim Florus Carthagine reuersus, cum malè se audire intelligeret, quòd ob missam Augustini epistolam dissidiorum author publicabatur, rem Valentino Monasteriarchæ significauit, eas enim suorum ille contentiones ignorabat. Valentinus epistolæ interpretationem ab Euodio Vzalensi petendam esse censebat; erat enim Euodius Augustini discipulus, & ob legationem ad Honorium anno abhinc vicesimo vnà cum Theasio Episcopo Memblositensi summa cum laude obitam ex epistola 65. Augustini, & cap. 56. Cod. Africani tota Africa percelebris. Idem etiam Sabinum monasterij Presbyterum virum literis apprimè eruditum rogauit, vt laudatæ epistolæ sensum exponeret, quod etiam ille satis diligenter executus est. At Cresconius, & Felix Monachi ab ipso authore rectam epistolæ intelligentiam accipiendam contendebant, nullus enim Augustinianæ sententiæ melior Augustino intepres videbatur. Valentinus molestè ferebat, isthæc dissidia S. Doctori innotescere; at cum certam vtrique ad Augustinum pergendi sententiam stare animaduerteret, dato viatico eosdem Hipponem ire permisit. Scribit hæc Valentinus ad Augustinum epistola 256. *Quibus propter ipsam pietatem sumptus dedimus, ne vulnera ipsorum cumularemus.* Nullas tamen ad Augustinum literas deferendas eisdem tradidit. Quæ verò Cresconius, ac Felix Augustino narrauerint, idem S. Pater epistola 46. ad Valentinum missa significat: *Retulerunt*, inquit, *monasterium vestrum nonnulla dissensione turbatum, eò quòd quidam in vobis sic gratiam prædicent, vt negent hominis esse liberum arbitrium, & quod est grauius, dicant, quòd in die iudicij non sit vel redditurus Deus* vnicuique secundùm opera eius. *Etiam hoc tamen indicauerunt, quòd plures vestrum non ita sentiant, sed liberum arbitrium adiuuari fateantur per Dei gratiam, vt recta sapiamus, atque faciamus.* Cæterùm Valentinus ea de re ad Euodium scripsit, nam Euodij responsum in bibliotheca Monasterij Treuirensis S. Maximini inuenit Sirmondus, eiusque fragmentum capiti 1. Historiæ Prædestinatianæ inseruit, maiori longè laude donandus, si integrum Euodianæ epistolæ exemplum publicasset.

Matt. 16.

Augustinus hactenus inuectus contra diuinæ gratiæ hostes, quasi mutata velificatione pro libero etiam arbitrio sibi pugnandum esse cognouit; librum igitur illis instruendis statim elucubrauit, quem de gratia, & libero arbitrio inscripsit, in quo ex arcanis sacrarum literarum liberum arbitrium probari ostendit, vbi hominibus à Deo præcepta imponuntur, diuinam tamen gratiam ad diuina mandata exequenda necessariam, illamque non ex meritis dari; legem absque gratia reos facere iubendo, gratiam bonos facere adiuuando; nullum bonum desiderium gratiam præcedere; Deum iubere quandoque, quæ non possumus, vt ab illo nouerimus, quid petamus; Exemplo paruulorum statim post baptismum decedentium ostendi, gratiam sine meritis dari, occultumque esse Dei iudicium, cur vnus saluetur, alter verò damnetur. Hoc libro accepto *iuuenes* illi, ita enim ab Augustino vocantur epist. 46. ad Valentinum,

tinum, ſtatim ad ſuos redire deſtinarant, vt cum ſocijs Paſchalia feſta celebrarent, quare S. Pater laudatam modò epiſtolam illis tradiderat Præfecto cœnobij Valentino, reliquiſue ſub eo religioſis viris ſcriptam. At Auguſtinus, quò inſtructiores ad ſuos reuerterentur, ad aliquot inſuper dies ſecum illos detinendos duxit, quæ poſtea eidem Valentino epiſtola 47. ſignificauit: *Creſconium, inquit, Felicem, & alium Felicem Dei ſeruos, qui ex ueſtra congregatione ad nos uenerunt, nobiſcum egiſſe Paſcha nouerit charitas ueſtra, quos ideo tenuimus aliquanto diutius, ut inſtructiores ad uos redirent aduerſus nouos hæreticos Pelagianos.* Addidit Auguſtinus libro de gratia, & libero arbitrio epiſtolas Synodi Carthaginenſis, itemque Mileuitanæ, ac quinque pariter Epiſcoporum ad Innocentium Papam, atque huius ad omnes reſcripta; rurſus epiſtolas Synodi Africanę ad Zoſimum, & eiuſdem Pontificis literas ad totius Orbis Epiſcopos, poſtremò etiam canones plenarij Concilij Carthaginenſis anno 418. Kalendis Maij celebrati. Verùm vbi illi cum tot ſcriptis Adrumetum aduenere, nouo errori locus datus eſt, nam cum quidam legiſſet, omnia opera bona eſſe dona Dei, in id abſurdi deflexit, vt dixerit, neminem corripiendum, ſi Dei præcepta non faceret, ſed pro illo tantummodo orandum Deum, vt ipſo donante faceret, quod iubebatur.

Valentinus dogmatis nouitate turbatus rem per literas Auguſtino renunciauit, illæ numero 257. inter Auguſtinianas leguntur, in quibus gratias agit de libro, atque Eccleſiaſticis literis ad ſe tranſmiſſis, nouaque diſſidia ſuo in monaſterio ex eiuſdem libri lectione ſuborta intimat; Epiſtolam per Florum, cuius alloquendi ſe cupidum Auguſtinus ſignificauerat, tranſmiſit. Vbi Hipponem Florus, ac ſocij aduenere, Auguſtinus Florum exactam epiſtolæ ad Sixtum intelligentiam tenere gauiſus eſt, quod initio libri de cor. & grat. his teſtatur: *Hanc fidem, quæ ſine dubio vera, & Prophetica, & Apoſtolica, & Catholica fides eſt, etiam in fratre noſtro Floro inueniſſe me gaudeo; vnde hi potiùs corrigendi ſunt, quos quidem propitio Deo correctos eſſe iam exiſtimo, qui eum non intelligebant.* Ex quibus patet, quàm iniuſtè à Sirmondo in libro de hæreſi prædeſtinatiana cap. 1. Florus tanquam *prauæ interpretationis Author* traducatur. Cęterum Auguſtinus, quò procul ab Adrumetinis omnem errorum caliginem expelleret, nitidioris doctrinę librum de correptione, & gratia inſcriptum compoſuit. Hic quidem liber paruus mole eſt, ſed doctrina maximus, totus myſterijs refertus, vniuerſam diuinę gratię Oeconomiam oculis ſubijcit, vt iure merito aureus à doctiſſimis nuncupetur. Docet in eo ſapientiſſimus Antiſtes, non eſſe electionem luti, ſed figuli, cur in eadem maſſa perditionis vnum vas fiat ad honorem, alterum ad contumeliam; perſeuerantiam in bono eſſe donum Dei; homines prędeſtinari ad gloriam, & gratiam non ſecundùm eorundem propoſitum, ſed Dei; Voluntatem hominis non libertate gratiam conſequi, ſed gratia libertatem; myſterium gratuitę prædeſtinationis in paruulis elucere; Diuerſam eſſe gratiam hominis innocentis, & reparati, eſſe illam adiutorium quo fit, vt poſſimus benè agere, ſi volumus, hanc verò reapſe facere, vt velimus; vnde vna eſt adiutorium *ſine quo non*, altera adiutorium *Quo*, iſta enim humana voluntas *indeclinabiliter, & inſuperabiliter* agitur. Ego quidem hunc librum ſoleo appellare clauem, qua ad vniuerſam Auguſtini de diuina gratia, & libero arbitrio doctrinam aditus aperitur; quem ſanè librum S. Proſper merito *plenum*

diuinæ

diuina authoritatis in epiſtola ad Auguſtinum nuncupauit. In eodem verò volumine Semipelagianos, qui poſtea in Gallijs emerſere, ſolidiſſimè euertit, vnde contra illud ea gens acerrimis odijs linguas acuit, vt inferiùs dicetur.

Hos Adrumetinorum Monachorum tumultus Baronius, anno 418. contigiſſe ſcribit ibidem Num. 18. at Torellus tom. 1. ſæcul. Auguſt. anno 417. eoſdem alligat; ſed falſam eſſe eorum opinionem certum eſt, vti etiam, quod putauit Ianſenius, decennio poſt, nempè anno 428. ea diſſidia apud Adrumetum emerſiſſe. Baronius inde refellitur, quòd Monachi illi ante Paſcha Auguſtinum adierunt, vt ex epiſtola 46. & 47. ad Valentinum patet; epiſtola verò ad Sixtum ſcripta fuit exeunte ferè eo anno 418. vel certiùs aperiente ſe mare anno ſequenti Firmo Presbytero eandem ex Africa in Italiam deferente; Etenim epiſtolam Sixti datam anno 418. poſt Pelagianorum damnationem Firmus Hipponem detulit abſente Auguſtino, qui initio æſtatis eo anno morabatur Carthagine, vbi Synodus agebatur, die verò 20. Septembris erat Cæſareæ ex initio geſtorum cum Emerito Donatiſta, quare circa Autumnum Hipponem reuerſus Sixti epiſtolam ad ſe miſſam inuenit, cui vbi per Albinum Romam proficiſcentem reſcribendi occaſio ſe ſe obtulit, breuem epiſtolam reſcripſit, quæ eſt numero 104. deinde per Firmum longiorem alteram ſubmiſit, quam cum Monachi Adrumetini non intelligerent, diſſenſionibus locum dedere. Hinc anno 418. memorata Adrumetinorum litigia non contigere; Præterea Auguſtinus epiſtola illa 47. ſcribit, ſe mittere Adrumetum præter Innocentij, & Zoſimi literas, *quod poſteriori concilio plenario totius Africæ contra ipſum errorem breuiter conſtituimus*. At literæ Zoſimi in Africam anno 418. peruenere III. Kalendas Maias, & Synodus plenaria Kalendis Maij habita fuit Carthagine, qua ergo ratione circa Paſcha illius anni, quod celebratum fuit VII. die Aprilis Cyclo Solis VII. Lunæ I. lit. F. mittere potuit Auguſtinus Zoſimi epiſtolam encyclicam, & canones Concilij plenarij Carthaginenſis? Quare circa annum 424. pro componendis Adrumetinis de diuina gratia rumoribus duos illos Auguſtini libros procuſos dicimus, quòd illos in fine ſuorum operum in libris Retractationum S. Doctor recenſuit; Ex quibus errare etiam Ianſenium patet, dum decennio poſt annum à Baronio aſſignatum ſcriptos eoſdem libros autumat, cum libri Retractationum anno 427. ab Auguſtino ad exitum perducti ſint, in quorum calce, vti diximus, libri ſcripti ad Adrumetinos memorantur.

Auguſtiniani inſtituti Scriptores memoratos Adrumetini cœnobij Monachos inter noſtros numerant, adeoque confidenter Aloyſius Torellus hoc ipſum ſibi perſuaſit, vt in ſæculis Auguſtinenſibus ad annum 402. num. 2. id *extra dubium* eſſe pronunciauerit, ea præſertim opinione ductus, quòd vnica Auguſtini regula id temporis in Africa vigebat. Et quidem noſtri homines Monachos ab Auguſtino Africæ primitus inuectos adeò manifeſtis argumentis euicere, vt apud æquos iudices id extra dubium poſuerint. Eos inter eminent ſuperſtites Patres doctiſſimi, atque eruditiſſimi Chriſtianus Lupus Doctor, ac Profeſſor Louanienſis, Ioſeph Sabbatinus Rauennas, & qui eo in campo totis lacertis depugnauit, laudatus Torellus Bononienſis, quos viros amoris, & honoris cauſa nomino. Quare ſatis erit illud ipſum paucis hic indicare. Cum S. Pater eſſet Mediolani, antequam baptizaretur, cum Potitiano conciue, ac inſi-

insigni Theodosij Duce verba fecit, de quo colloquio inter alia hæc refert lib. 8. confess. cap. 6. *Inde sermo eius deuolutus est ad monasteriorum greges, & mores suaueolentiæ tuæ, & vbera deserta eremi, quorum nos nihil sciebamus.* Ignota ergo erat Augustino Monastica professio; atque adeo nullum illius instituti cœnobium nec Carthagine, nec alibi in sua prouincia viderat, antequam in Italiam transmitteret. Hinc lib. 2. Retract. cap. 21. scribit: *Vt de opere monachorum librum conscriberem, illa me necessitas compulit, quod cum apud Carthaginem monasteria esse cœpissent, alij de suis manibus transigebant &c.* Quare recens erat apud Carthaginem monasteriorum extructio. In eo verò volumine cap. 28. ait: *Sub generali nomine Monachorum uestrum propositum blasphematur tam bonum, tam sanctum, quod in Christi nomine cupimus, sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare.* Noua erat monasteriorum in Africa plantatio, quam tamen latiùs per eam regionem propagari Augustinus optabat. Hinc Circumcelliones pessima Donatistarum factio novum Monachorum nomen Catholicis exprobabant teste Augustino in psal. 132. *Quando uos rectè Hæreticis de Circumcellionibus insultare cœperitis, illi uobis insultant de monachis: Dicere consueuerunt, quid sibi uult nomen Monachorum?* Adeo Afris noua prorsus, & incognita erat Monachismi professio, vt nec nomine tenus eandem cognoscerent.

Porrò hoc sanctioris vitæ institutum ab Augustino primitus Africæ inuectum probatur luculentissimo S. Patris testimonio, in quo nostri Scriptores iure sibi triumphum canunt. Lib. 3. con. Pet. cap. 40. hæc scribit: *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monasteriorum, ac monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit institutum; Quod genus vitæ omnino quale sit, nescit, uel potius toto orbe notissimum nescire se fingit.* Viden, vt Petilianus tanquam inusitatum, ac prorsus in Africa novum Monachorum genus traducit? Erat verò Petilianus Episcopus Cirtensis inter Donatistas magni nominis, & in collatione Carthaginensi à Fortunatiano Siccensi Episcopo collat. 1. cap. 217. itemque à Marcellino iudice collat. 3. cap. 190. cum honoris præfatione nominatus fuit; Quomodo ergo vir talis adeo palam mentiri ausus fuisset? At mentitus fuerit, cur Augustinus apertæ falsitatis eundem reum non peregit? Monasticæ ergo vitæ institutor in Africa vel ipsorum hæreticorum confessione fuit Augustinus. Hinc rectè magnus Ecclesiasticorum annalium conditor Baronius scribit ad annum 504. *Sed vnde huiusmodi monastica institutio fluxit in Africam? Si rectè memoria tenes non ab alio, quam ab ipso S. Augustino, qui eandem ex Romana, & Mediolanensi Ecclesia primitus mutuatus in Africam inuexit, atque latissimè propagauit.*

Lucas Holstenius nouam prorsus sententiam tenuit de origine Africani Monachatus; etenim in præfatione ad collectionem regularum cap. 2. ait: *E Capraria insula, vbi greges fuisse Monachorum indicat Rutilius Numatinus scribens circiter annum Christi 416. missi ad S. Augustinum Monachi id institutum in Africam intulerunt, quod ibi receptum est, nequicquam Donatistis obstantibus.* Vir doctissimus, & antiquarum schedarum diligentissimus perscrutator illius dicti neminem testem laudauit, neque illud à nobis vllo pacto admitti potest. Scribit S. Augustinus epistolam 81. ad Monachos Caprariæ, & quidem iam Episcopus, nam ibidem inquit: *Nostras sæpè sarcinat, & debilitat caligo, & tumultus sæcularium actionum, quas etsi nostras non habemus, eorum tamen, qui nos anguriant mille*

T passus,

passus, & iubemur ire cum ijs alia duo, tantæ nobis ingeruntur, vt vix respirare possimus. Ioannes Marquez vir doctissimus putauit hasce literas scriptas fuisse ab Augustino Presbytero, & nondum Episcopo ex hac epigraphe: *Domino dilecto, & exoptatissimo fratri & compresbytero Eudoxio, & qui tecum sunt fratribus, Augustinus, & qui mecum sunt fratres in Domino S.* Sed labitur vir eruditus; nam Augustinus epistolam 105. datam anno 418. ita inscribit: *Sancto fratri, & Compresbytero Sixto*; item epistolam 86. *Casulano Compresbytero*; rursus epistolam 122. *Compresbytero Victoriano*; immò epistolæ 62. hunc titulum ponit: *Condiacono Celestino Augustinus.* In laudata autem epistola ad Capрariæ Monachos ait: *Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt à vobis Eustathius, & Andreas bonum Christi odorem de vestra sancta conuersatione ad nos attulerunt.* At Augustinus antequam baptizaretur Monachorum nomen ignorabat, Africæ dein restitutus Monachum statim induerat, & paulò post Episcopus fuerat designatus, quo tempore fama tenus Caprarienses Monachos sibi notos fuisse affirmat; duos verò illos Caprarienses Monachos ad se venisse, cum iam Episcopus esset, patet ex illis verbis: *NVNC fratres, qui venerunt à vobis*, vt planè appareat, falsum esse, missos ad S. Augustinum è Capraria Monachos cœnobiticum institutum Africæ primitus intulisse. Quo anno Caprarienses Ascetæ in Africam transfretarint ex Orosio lib. 7. cap. 36. satis intelligitur, Gildone enim contra Honorium in Africa rebellante, Mascezil Tyranni frater ab Imperatore contra eundem dux designatus, antequam in Africam transmitteret, *Caprariam insulam adijt, vnde secum sanctos seruos Dei aliquot permotos precibus suis sumpsit.* Horum ille potiùs supplicationibus, quàm numero militum acie superior euadens Tyranno ad laqueum adacto tumultus compressit Honorio IV. & Eutychiano Conss. quare anno 398. cum Imperatoria classe Monachi Caprarienses in Africam delati & Augustinensium Monachorum fama permoti ad Hipponensem Episcopum religiosi per Africam instituti conditorem perrexere, qui tunc prima eos vice præsentes vidit, cum fama tenus eorundem antea nomen tantùm intellexisset.

His de Augustiniano Monachatu indicatis, quæ pluribus nostri Scriptores prosequuntur, ad Adrumetinos Monachos sermo iterum vertendus est, atque eorundem institutum indagandum. De Augustiniano Hipponensi monasterio eiusdem monachus dein Calamensis Episcopus Possidius scribit cap. 11. *Proficiente doctrina diuina sub, ac cum Sancto Augustino in monasterio Deo seruientes Ecclesiæ Hipponensi clerici ordinari cœperunt. Ac deinde innotescente, & clarescente de die in diem Ecclesiæ Catholicæ prædicationis veritate, sanctorumque Dei proposito, continentia, paupertate profunda, ex monasterio, quod per illum memorabilem virum esse, & crescere cœperat magno desiderio poscere, atque accipere Episcopos, & cleritos pax Ecclesiæ, atque vnitas & cœpit primò, & postea consecuta est. Nam fermè decem, quos ipse noui, sanctos, ac venerabiles viros, continentes, & doctissimos Beatus Augustinus diuersis Ecclesijs, nonnullis quoque eminentioribus rogatus dedit. Similiterque & ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes Domini Ecclesijs propagatis, & monasteria instituerunt, & cæteris Ecclesijs promotos fratres ad Sacerdotium præstiterunt.* Habes hic ex vno Augustini monasterio per eiusdem Monachos ad Episcopatum promotos per Africam monachismi propagationem; loqui verò Possidium de monasterio Monachorum, non Clericorum compertum est, scribit enim, *in mona-*

monasterio Deo seruientes Hipponensi Ecclesiæ ordinari cœpisse. Non ergo erat monasterium Hipponensium Clericorum, sed Monachorum, qui postea in Clerum transcribebantur. Eos inter, qui ex eodem cœnobio ad sacras cathedras euecti sunt, fuit Euodius Episcopus Vzalensis in prouincia Proconsulari, qui in sua vrbe monasterium pariter instituit. Hic Christianis sacris initiatus Mediolani cum Augustino aliquantulum moratus cum eodem in Africam redierat ex lib. 9. confess. cap. 8. ibique sub eiusdem disciplina monachum induerat ex epistola eiusdem inter Augustinianas 258. Dein Vzalensis Episcopus designatus ea in vrbe monasterium se habuisse testatur in fine libri 2. de miraculis D. Stephani in appendice tom. 10. S. Augustini, vbi de Florentio ad D. Stephani aras pro recuperata valetudine soluendi causa voti Vzalam aduenienre scribit: *Monasteria quoque ingressus venerabili Episcopo, simulque seruorum Dei ad se concurrenti choro omnia hæc enarrauit*. Fuisse verò illud monasterium non Clericorum, sed Monachorum paret ex epistola 258. in qua Euodius scribit iuuenem, quo exceprore vtebatur, filium fuisse *presbyteri Armeni Melonitani*, additque, *ægrotauit sexdecim diebus apud parentes suos*. Itaque Armenus presbyter non viuebat in monasterio in domo Episcopi clericus regularis. Rursus mortuo eodem puero ait: *Pater ipsius presbyter cum sene Theasio in monasterio esse cœperant consolandi se gratia*. Ex his colligitur presbyterum è domo propria, in qua filius obierat, ipseque habitabat, in monasterium se recepisse, vnde Euodius Vzalæ clericos sub regulam non adegit. Ex hoc monasterio Vzalensi Adrumetinum inde plurimùm distans deriuasse nostris probabile videtur; siquidem cum Adrumetini Monachi Vzalam se conferebant, in Augustiniani instituti cœnobio ab Euodio extructo benignè excepti degebant ex epistola 256. Valentini ad Augustinum. Ea enim occasione Florus in Vzalensi monasterio epistolam Augustinianam ad Sixtum exscripsit, atque ad Adrumetinum cœnobium misit. Postea verò dissidijs obortis, in varios enim sensus eadem epistola distrahebatur, Valentinus Cœnobiarcha ad Euodium Vzalensem rem componendam deferre statuit: *Proposui*, inquit, *ad auferendas impias quæstiones, vt ad Dominum sanctum Patrem Euodium mitteremus, vt ipse nobis de hoc sacrosancto libro propter ignaros aliquid certius rescripsisset*. At cur Valentinus Episcopum Adrumetinum de proximo non consuluit? Sederint-ne tunc Adrumeti Filocius, qui anno 411. collationi Carthaginensi interfuerat, vel Felix, qui sub Genserico eandem Ecclesiam regebat, teste Victore Vitensi lib. 1. de persecutione Vandalica, vel alter nescio quis medius inter vtrumque, in incerto est. Ex his nostri putant probabiliter inferri, ab Euodij discipulis monasterium illud apud Adrumetum extructum; nam & Euodium *Patrem* Valentinus appellabat, & pro ea, qua pollebat auctoritate, monasterij dissidia eundem componere posse sperabat. Quòd verò Adrumetini Monachi S. Augustinum vti supremum Monachorum Patrem, à quo vniuersus Africæ monachatus natales traxerat, reuererentur, ex fine laudatæ epistolæ Valentini ijdem colligunt, ita enim concludit: *Si quid autem famulus tuæ Sãctitatis frater suggesserit Florus pro regula monasterij dignetis, PATER, petimus libenter accipere, per omnia nos infirmos instruere*. Hæc pro Monachatu Augustiniano Adrumetinorum Syncellitæ congerunt, quæ refero quidem, sed nec probo, nec improbo. Vnum hic nobis notandum venit, exemptionem monasteriorum à iurisdictione Episcopi Diœcesani fuisse apud Africanos antiquissi-

mam. Hoc patet ex Synodo Carthaginensi à Bonifacio Primate Africæ anno 525. celebrata, in qua Petri Abbatis monasterium in prouincia Byzacena non modò à Diœcesani Episcopi, verùm etiam à Liberati id temporis Byzacenarum Ecclesiarum Primatis iurisdictione exemptum fuit. Nam Monachi dato libello supplici Bonifacio: *Poscimus*, dixere, *vt nostrum monasterium facias in beatitudinis regimini subiacere*. Tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 332. Ibidem verò pag. 334. idem Petrus Abbas, ac concellitæ hæc testantur: *De Adrumetino monasterio nullo modo silere possumus, qui prætermisso eiusdem ciuitatis Episcopo de transmarinis partibus sibi semper Presbyteros ordinauerunt, Valentinum, Epiphanium, Victorianum, & Paulum*. Ex quibus luce clariùs constat, Adrumetinos non fuisse Canonicos regulares, vt perperam scripsit Petrus à S. Trudone, tunc enim Adrumetino Episcopo in omnibus morem tanquam subditi gessissent, sed fuisse Monachos ex instituto religioso in Africa ab Augustino primùm plantato deriuatos.

Occasione Monachorum Adrumetinorum ab Augustino in bonam frugem reuocatorum, libeat hic extra ordinem alterius Augustiniani Monachi à Pelagianismo ad rectum dogma Augustino authore conuersi historiam inserere, in qua narratione non temporis series, sed facti exemplum me ad eandem hic recitandam mouet. Baronius, ac Vsserius ad annum 426. scribunt, Leporium Monachum non modò Pelagianorum errores secutum, verùm etiam Nestorij hæresim de Christo Domino prædocuisse ex Cassiano lib. 1. de Incarnat. cap. 4. vbi ait: *Leporius tunc Monachus, modò presbyter, qui ex Pelagij institutione, vel potius prauitate descendens apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus ita malè conceptam persuasionem magnificè condemnauit, vt non minùs penè admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides*. De eodem scribit Gennadius lib. de Script. cap. 59. *Leporius adhuc Monachus, postea presbyter præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tamen, & conatu proprio non Dei adiutorio obtinuisse crediderat, Pelagianum dogma cœperat sequi, sed a Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum emendatus scripsit emendationis suæ libellum* &c. Hic libellus diu latuit, donec antiquarum schedarum excussor Sirmondus illum inuenit, editus verò legitur tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 16. Docuerat Leporius in quadam epistola errorem de Christo Domino, quem postea Nestorius latiùs propagauit, nempe Deum non fuisse ex Virgine natum, sed purum putum hominem, qui secluso quolibet Dei adiutorio vitia carnis domuerat. Audiatur Leporius: *Non ipsum Deum*, inquit, *hominem natum, sed perfectum cum Deo natum hominem dicebamus, pertimescentes scilicet, ne diuinitati conditionem adsignaremus humanam*. Errorem verò, qui postea Pelagianorum proprius fuit, olim se tenuisse hisce declarat: *Illud etiam minimè reticendum censeo, quòd in eadem epistola simili deuians errore subiunxi, Christum Dominum nostrum sic omnia, quæ erant passionum implesse, vt in nullo quasi perfectus homo a diuinitatis auxilio iuuaretur. Volens scilicet, ita in Christo hominem assignare perfectum, quò alienum & ab his passionibus Verbum Patris adsererem, & solum per se hominem egisse hæc omnia possibilitate naturæ mortalis sine aliqua Deitatis adiutorio probare conabar*. Ita virtutes etiam in Christo ex solis naturæ viribus, non verò ex diuinæ gratiæ adiutorio deriuatas autumabat. Is autem cum in Gallijs falsi dogmatis magister detectus fuisset, nec admonitus pra-

uam opinionem deserere voluisset, Proculo Massiliense, & Cylinnio Foroiuliense adnitentibus è Prouincia expulsus in Africam transfretauit, vbi Augustini præsertim argumentis conuictus errores deposuit, sanæque doctrinæ aures dedit. Hinc cum pluribus in Gallijs se scandalo fuisse cognosceret, palinodiæ libellum composuit, quem hac subscriptione firmauit: *Ego Leporius libellum meo sensu dictatum, in quo fidem meam Deo volente in finem vsque tenebo, medullitus exprimere volens in Ecclesia Carthaginensi relectum subscripsi*. Nomina eidem dedere Aurelius Carthaginensis, Augustinus Hipponensis, Florentius ab Hippone Diarrhytorum, & Secundus Megarmitanus, qui pariter de eadem Leporij conuersione ad Prouinciæ Episcopos scripsere. Hasce literas exhibet Sirmondus tomo 1. Concil. Galliæ, atque insertæ sunt tomo 4. Concil. edit. regiæ pag. 667. cum hac epigraphe: *Dilectissimis, & Honorabilibus Fratribus, & Consacerdotibus Proculo, & Cylinnio Aurelius, Augustinus, Florentius, & Secundinus in Domino salutem*. De illius verò errore hæc tradunt: *Cùm enim praeoccupatus esset sicut homo in aliquo delicto, eodemqꝫ non paruo, vt de vnigenito filio Dei, quod erat in principio Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, cum autem venit plenitudo temporis, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, non recta quædam saperet, nec vera sentiret, negans hominem factum, ne videlicet substantiæ diuinæ, quæ æqualis est Patri, indigna mutatio, vel corruptio sequeretur &c.* In quibus tamen literis, cum nullus Leporij error de diuina gratia correctus asseratur, palam fit, eundem ante publicatam Pelagianorum hæresim libellum memoratum scripsisse, quod pluribus lib. 2. cap. 3. ostendemus, quo loco Leporij conuersionem citra annum 410. retrahemus.

Sed nec conuenit inter scriptores, quis fuerit iste Leporius, quoue tempore ab errore correctus recesserit. Flauij Dextri Chronicon anno 406. hæc habet: *Leporius Episcopus Vticensis in Bætica priùs Monachus è familia S. Augustini mutat perditam suam priorem sententiam admonitus à S. Augustino præceptore suo*. Quid hic dicam? Magni enim fiunt Chronica Dextri, & Maximi ab Augustiniani instituti scriptoribus; at apud alios inter apocryphorum quisquilias reijciuntur; pugnat tamen pro vtroque Biuarius Cisterciensis, ac laboriosissimis commentarijs vtrumqꝫ defendere conatur. Illud certum est, Leporium anno 430. Presbyterum fuisse, nam Cassianus, qui eo anno libros suos de Incarnatione composuit, scribit lib. 1. cap. 4. *Leporius tunc Monachus, modò presbyter*. Et postea: *Is ergo in se reuersus non solùm in Africa, vbi tunc erat, atque nunc est &c.* Itaque anno 430. erat Leporius presbyter in Africa. Reponit Biuarius anno 406. errorem suum reuocasse, & hoc Dextrum intelligere, qui tamen postea post plures annos Sedem Vticensem obtinuit, quæ interpretatio quàm violenta sit, nemo non videt. Ioannes Marquez Augustinianus vir eruditissimus in libro de origine Augustinensium cap. 10. §. 4. tradit, hunc Leporium esse illum, qui legitur in subscriptione Synodi primæ Toletanæ. Errat: nam laudata Synodus celebrata est Stillichone II. Consule anno 405. Leporius autem nec post quinque lustra inter Episcopos recensebatur. S. Augustinus epist. 110. vel potiùs Notarij recensentes præsbyteros, qui Eradij electioni aderant in Hipponensi Ecclesia, scribunt: *Cùm Augustinus Episcopus vnà cum Religiano, & Marciano Coepiscopis suis consedisset in Ecclesia Pacis Hipponensium regionum* (fortè regiorum) *præsentibus Saturnino, Leporio &c. presbyteris*. Ea electio contigit anno 426. quare ego

re ego hunc eundem Leporium puto, qui olim in Gallia Monachus, postea ab errore in Africa reuocatus à S. Augustino, quòd satis doctus censebatur, ibidem presbyter apud Hipponem consecratus fuit. Hunc verò Leporium presbyterum Hipponensem fuisse alienigenam disertè tradit Augustinus serm. 50. de diuersis.

CAPVT XXIV.

Pelagiani Ioanne Tyranno in Occidente imperante tumultuant. Valentinianus occiso Ioanne legem in Pelagianos promulgat. S. Augustinus libros Retractationum scribens eosdem Hæreticos confutat, & nouis Iuliani libris respondet.

Anno ccccxxv. IOannes occupato per vim imperio contra Theodosium exercitus vbiq; in Italia conscribebat. Hæretici, ac Pelagiani præsertim optimam sectæ promouendæ occasionem nacti non modò vbique turbas ciebant, sed Romæ etiam à Celestini Papæ communione palam se suspenderant. In Gallijs etiam nonnulli non è plebe tantùm, sed ex Antistitum numero pro hæresi liberiùs stare, ac loqui occœpere. Nullus tunc Imperatoris metus, nam Tyrannus Theodosiani apparatus fama perculsus, quò vniuersis gratior fieret, vnicuiq; pro libidine de religione sentire permittebat. *Is* authore Procopio lib. 2. de bello Vandalico *vir leni animo, rerum intellectu valens, & virtutem suo pretio æstimare gnarus quinque per annos imperium tenuit.* Fallitur, neq; enim biennium in regno expleuit. Theodosius Cæsare priùs designato Valentiniano consobrino puero quinquenni, ac Placidia amita Augusta nuncupata, vtrumque in Italiam remisit additis Ardaburio rebus Persico bello fortiter gestis satis percelebri, Aspareque eiusdem filio cum validissimis copijs; alterum etiam exercitum Candidianus ductauit, Ardaburius cum Salonas aduenisset, & Aquileiam adnauigaret, improuisa tempestate suborta prætoria naui ventorum vi in hostile litus impulsa à Ioannis militibus captus, in Tyranni potestatem viuus venit, à quo tamen honorificè exceptus, & amici loco habitus sine custodia Rauennæ apud ipsum degere iussus est. Placidia cum Cæsare filio, Aspareque ægrè Aquileiam peruenere. Vota ea in procella pro incolumitate suscepta, postea Rauennæ ab Augusta persoluta sunt Tyranno occiso, gratesq; redditæ lapidi insculptæ; inscriptionem dedimus cap. 20. ad annum 421. Author est Rubeus, qui Rauennatum res in literas digessit, post Placidiæ aduentum vniuersam Italiam ad Theodosij partes transisse, vna Rauenna, vbi Ioannes morabatur, excepta. Sed ex Olympiodoro redarguitur apud Photium Cod. LXXX. qui commentarios de bello contra Ioannem Theodosio ipsi inscripsit: Capto Ardaburio *eius interim*, inquit, *filius Aspar vna cum Placidia in magna rerum desperatione, luctuq; versabantur, sed Candidianus multis occupatis vrbibus, partaq; rebus benè gestis nominis claritate luctum dissipauit, animosq; reddidit.* Hic Candidianus olim nuptiarum inter Placidiam, & Ataulphum Gothorum Regem conciliator fuerat, magnaque in hoc bello victoriæ pars fuit, illius tamen cæteri historici ne meminere quidem. Hic idem est Candidianus, qui postea Comes Domesticorum ab eodem Theodosio ad Ephesinam Synodum cum mi-
lite

lite missus, quò citra tumultus eadem perageretur, omnem pro Nestorio lapidem impius mouit, belloq; partam gloriam præpostero hæretici patrocinio corrupit. Interim Ardaburius clam filium monuit, Tyrannum Rauennæ moras nectere, atque Ætium cum ingentibus Hunnorum copijs expectari, in Rauennatem agrum ante barbarorum aduentum legiones quàm citiùs raperet, bellum de proximo tyranno ostentaturus. Aspar, qui Aquileiæ substiterat, nil moratus cum expeditissimo equitatu Venetorum fluminibus superatis in Rauennatum fines aduolat; adest magnis ausis propitium Numen, etenim cum vrbs stagnis vndique circumflua nauibus tantùm adiretur, pastore quodam duce vadum nulli hactenus tentatum inuenit, atque improuisus incustoditam portam occupat, eodemque impetu in Vrbem irrumpens viuum Tyrannum capit, ferroq; grauatum ad Placidiam Aquileiæ belli exitum opperientem transmittit. Hanc victoriam die tertia Octobris contigisse Panuinius putat, sed æstate ineunte Ioannem captum, ac paulò post supplicio traditum existimo. Scribit Socrates lib. 7. cap. 24. Theodosio ludos Circenses Constantinopoli edenti Tyranni necem significatam, qui ludis è vestigio intermissis superis gratias relaturus in templum secessit, ac paulò post iter in Italiam Valentinianum Imperatorem designaturus suscepit; At Thessalonicæ morbo impeditus vlteriùs non est progressus; Helionem tamen Officiorum Magistrum cum corona in Italiam misit, ipse interim valetudine recuperata Constantinopolim redijt, cum pridie Atticus Antistes sepulchro traditus fuisset, qui *decima die Octobris* obijerat: Hæc Socrates, ex quibus mense Octobris Ioannem & viuendi, & imperandi finem fecisse, vt Panuinius dixit, falsum esse intelligitur. Addit Socrates. *Haud diu autem postea, nempe vicesima tertia mensis eiusdem iunioris Valentiniani inauguratio publicata est.* Consonat Chronicon Alexandrinum Coss. Theodosio XI. & Valentiniano Cæsare: *His Coss. Valentinianus iunior à Theodosio creatus est Augustus mense Hyperberetæo X. Kal. Nouembris.* Nempe Constantinopoli die 23. Octobris publicata est Valentiniani Augusti designata inauguratio. Hinc errant, qui ea die Rauennæ dictum eundem Imperatorem putant, quos inter est Ricciolius lib. 4. cap. 12. Chronologiæ, vt vocat, reformatæ, itemq; meus Panuinius, qui Idibus Octobris id contigisse scribit; Certum est Valentinianum VIII. Idus Octobris adhuc Aquileiæ Cæsarem, nondum Augustum fuisse ex Cod. Theod. lib. 16. L. 47. *de Episcopis &c.* vbi hæc subscriptio legitur: *Dat. VIII. Idus Octobris Aquileiæ D. N. Theodosio Augusto XI. & Valentiniano Cæsare Coss.*

Placidia Augusta, vt ait Sozomenus lib. 9. cap. 16. *magnam gerens curam pro religione, & Ecclesijs* plures leges Aquileię condidit Ioanne iam neci tradito. Contra Hęreticos (quos inter Pelagianos fuisse nulli dubium est) Romę tumultuantes hocce rescriptum nomine Valentiniani publicauit: *Manichæos Hæreticos, Schismaticos, omnemq; sectam Catholicis inimicam ab ipso aspectu Vrbis Romæ exterminari præcipimus, ut nec præsentiæ criminiforum contagione fœdentur. Circa hos autem maximè urgenda commotio est, qui prauis suasionibus à Ven. Papæ se communione suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua uitiatur. His conuentione præmissa 20. dierum condonauimus inducias, qui nisi ad communionis redierint vnitatem expulsi vsq; ad centesimum lapidem solitudine, quam elegerunt, macerentur. Dat. XVI. Kal. Aug. Aquileiæ Theod. XI. Aug. & Valentiniano Cæsare Coss.* Habetur lib.

lib. 16. Cod. Theod. tit. V. Ante octavum etiam diem rescriptum dederat ad Armatium Præfectum Prætorio Galliarum, in quo cap. 3. in Pelagianos Episcopos hanc sententiam scripsit: *Diversos Episcopos nefarium Pelagiani, & Celestiani dogmatis errorem sequentes per Patroclum sacrosanctæ legis Antistitem præcipimus conveniri; & nisi intra viginti dies ex conventionis tempore (intra quos deliberandi tribuimus facultatem) errata correxerint, seseque Catholicæ fidei reddiderint, Gallicanis regionibus expelli, atque in eorum sacerdotium fidelius subrogari; quatenus præsentis erroris macula de populorum animis tergeatur, & futuræ bonum disciplinæ iustioris instituatur &c. Data VII. Idus Iulias Aquileiæ* eisdem Consulibus. Hanc legem refert Sirmondus tomo 1. Conciliorum Galliæ; itemque habetur tomo 4. Concil. edit. regiæ pag. 672.

His sanè legibus Pelagianorum arrogantia compressa est, & Placidia reportatam de Tyranno victoriam longè eisdem illustriorem reddidit; præmium autem pietatis statim subsecutum est, nam per Hellionem Valentinianus adhuc septennis Imperiale diadema, atque Augusti titulum à Theodosio accepit. Henricus Palladius lib. 10. rerum Foroiuliensium Valentinianum Aquileiæ Augustum declaratum sine teste narrat. Panuinius, ac Sigonius Marcellinum Comitem secuti, Rauennæ id contigisse scribunt. Sed planè credendum est Idatio, & Olympiodoro, qui tunc viuebant. Ille in Chronico hæc habet: *Valentinianus, qui erat Cæsar, Romæ Augustus appellatur*. Hic verò in fine libri vltimi apud Photium codice laudato, ait: *Cæso dein Ioanne Tyranno Placidia unà cum Cæsare filio Rauennam iniJt. Hellion uerò Magister, & Patricius Romam se contulit, omnibusque eò confluentibus Valentinianum iam septennem ueste induit Imperatoria*. Cum verò Valentinianus die 8. Octobris ex rescripto ad Bassum lib. 16. codicis Theodosiani superiùs memorato Aquileiæ adhuc moraretur, patet exeunte tantùm anno Romæ Augustum fuisse per Hellionem declaratum. Extat rescriptum datum Romæ ab eodem iam Augusto initio anni sequentis die tertia Ianuarij *Lib. 10. Cod. Theod. L. 1. de conductoribus, & hominibus domus Augustæ* ad Senatum Vrbis Romæ cum hac subscriptione *Datum III. Non. Ianuarias Romæ DD. NN. Theodosio XII. & Valentiniano II. Augustis Coss.* Ex quibus etiam deducimus Placidiæ matris opera Romæ contra Pelagianos, aliosque Hæreticos Ecclesiasticam rem stabilitam; Haud tamen diutius in Vrbe Valentinianus substitit, nam die 6. Martij erat Rauennæ ex rescripto ad eundem Bassum Pr. P. *Cod. Theod. lib. 10. L. 2. de conductoribus &c. Dat. Pridie Non. Martij Rauennæ Theodosio XII. & Valentiniano II. Augg. Coss.*

Dum hæc in Italia gerebantur, Augustinus quasi à Pelagianis feriatus plerosque libros ab anno 423. vsque ad annum 426. elucubrauit, hos inter principem locum tenent duo prægrandia volumina de Trinitate, & Ciuitate Dei, illud in libros quindecim digestum, hocce verò libros duos & viginti complectens. De priori scribit S. Doctor in præfatione ad Aurelium: *De Trinitate, quæ Deus summus, & uerus est libros iuuenis inchoaui, senex edidi*. Baronius Anno 426. Num. 17. putat libros de ciuitate Dei perfectos fuisse à S. Doctore anno 429. in qua opinione est etiam noster Coquæus in commentarijs ad lib. 18. eius operis cap. 54. Nam S. Doctor ibidem à consulatu Manlij Theodori vsque ad illud tempus, quo librum scribebat, annos fermè triginta computat, at ille consulatum gessit anno 399. Quod autem S. Pater lib. 2. Retract. cap. 43. numerat

merat

merat viginti duos libros de ciuitate Dei, cum tamen anno 426. duo Retractationum volumina conscripserit. Baronius ait, illum libros 22. nominasse, non quòd eosdem integros tum temporis edidisset, sed quòd vniuerso operi eum librorum numerum destinasset. Verùm oppositum ex Augustino habemus; hæc enim scribit lib. 2. Retract. cap. 41. *Vtrum, vel quomodò Deus, qui spiritus est, etiam per corpus videatur; sed eam postea quæstionem sanè difficillimam in nouissimo, idest vicesimo, & secundo libro de ciuitate Dei satis, quantùm arbitror, explicaui.* Explicatur autem cap. 29. quod est totius operis penultimum; vniuersum igitur volumen de ciuitate Dei ante libros Retractationum terminatum fuit. Quod verò opponunt, non officit; nam triginta illi anni numerandi sunt non à consulatu Manlij, sed à superioris anni consulibus Honorio Aug. IV. & Fl. Eutychiano anno nostræ Epochæ 398. ibi enim Augustinus confutat illud Gentilium oraculum fabulosum, post annum CCCLXV. à primo Petri miraculo cultum Christianum desiturum, aitque illum numerum Honorio, & Eutychiano Coss. terminatum Idibus Maij: *Ex quo*, addit, *vsque ad hoc tempus per triginta fermè annos, quis non videat, quantùm creuerit cultus nominis Christi?* Non dixit absolutè triginta, sed *fermè triginta*, quo loquendi modo aliquot annos ad illum numerum deficere significauit, nempè vnum, aut alterum. Cæterùm in his libris de Ciuitate Dei & peccatum originale, eiusque pœnas, & diuinæ gratiæ necessitatem sæpè probat præsertim lib. 13. & 14. qui toti contra Pelagianam hæresim decertant, quam etiam libro vltimo cap. 22. à fundamentis euertit.

Augustinus Pelagianis vbique terrarum prostratis veluti foris re feliciter gesta domesticis iam veluti postliminio animum intendens diu meditatum opus exequi constanter decreuit. Viuente adhuc Marcellino anno 413. editos abs se libros censoria authoritate recognoscere cupiebat, sed & negociorum subinde ingruentium, ac librorum scribendorum necessitate præpeditus in vltimam senectam postremam illam, ac laboriosam curam distulerat. Ad ipsum tanquam ad oraculum ex Christiano Orbe epistolæ volitabant, eundem plurimi ex remotissimis prouincijs consilij causa conueniebant, neque minus laborum Africani addebant, Hipponenses veluti suo iure cæteris illo frequentiùs vtebantur. Hinc Augustinus, quò suorum voluminum Retractationem commodiùs perageret, neuè ad alia distraheretur, de successore nominando seriò deliberauit. Quare pro concione ciues Hipponenses adhortatus est, vt vt Eradium Presbyterum scientia, ac pietate florentem sibi, quoad viueret, coadiutorem darent, dein mortuo successorem. Quòd verò hæc Eradij inauguratio peracta est coram frequentissimo populo VI. Kal. Octobris Theodosio XII. & Valentiniano iterum Coss. eo ferè modo, si pompam excipias, quo Augusti Cæsares collegas imperij designabant, gestorum ordinem ex epistola 110. oculis subdo. Hipponensibus igitur in templo Pacis coactis, Augustinus breui quidem, sed luculenta oratione Eradium collegam sibi dari deprecatus est. Dubium mortalibus vltimum diem, sperari in pueritia adolescentiam, in adolescentia iuventam, in iuventute optari senectam, vtrum ista mortali postea contingat, incertum: sperari tamen; nullam reliquam, quam speret ætatem, senectuti relictam. Senem se esse, ac diei supremo proximum. Vrbes graues plerumque turbas pati in Præsulibus eligendis; sibi in votis esse, ne quid mali se mortuo Hipponenses subirent. Decreuisse Seueri Antisti- Anno CCCCXXVI.

tis Mileuitani paulò ante defuncti exemplum sequi, qui ante obitum successorem omnium optimum nominauerat. Hinc se quoque in collegam Eradium ab illis deposcere. Tunc à Populo acclamatum: *Deo gratias, Christo laudes, dictum est vicies ter. Augustino vita: dictum est tredecies. Te Patrem, Te Episcopum: dictum est octies.* Cumque reticeretur, iterum Augustinus: *Non est opus,* inquit, *me de laudibus eius aliquid dicere, faueo sapientiæ, & parco verecundiæ; sufficit, quia nostis eum, & hoc me velle dico, quod vos velle scio, & si ante nescirem, hodie probarem. Hoc ergo volo, hoc à Domino Deo nostro nunc etiam in ætate frigida votis feruentibus posco, hoc vt mecum oretis exhortor, admoneo, rogo, vt omnium in pace Christi collatis, & conflatis mentibus confirmet Deus, quod operatus est in nobis. Qui misit mihi eum, seruet eum, seruet incolumem, seruet sine crimine, vt qui facit gaudium viuentis, locum suppleat morientis &c.* A populo acclamatum est: *trigesies sexies, Deo gratias, Christo laudes, exaudi Christe. Augustino vita: dictum est tredecies. Te Patrem, Te Episcopum: dictum est octies. Dignus, & iustus est: dictum est vicies. Benè meritus, benè dignus: dictum est quinquies.* His, alijsque populi acclamationibus finitis, Augustinus, *Ego charitati,* ait, *& beneuolentiæ vestræ apud Dominum Deum nostrum gratias ago, imò de illa Deo gratias. Ergo, Fratres, quidquid est, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur, vbi necessarium habuerit consilium, meum non negabo auxilium. Absit vt me abstraham, tamen quidquid illud est, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Ipse me autem consulat, si fortè non inuenit, quid facere debeat, aut poscat adiutorem, quem nouit Patrem, vt & nobis nihil desit, & ego tandem aliquando, si quantulumcumque spatium mihi huius vitæ donauerit Deus, ipsam meam quantulamcumque vitam non dem segniciei, nec donem inertiæ, sed in sanctis scripturis, quantum ipse permittit, & largitur, exerceam, hoc & ipsi proderit, & per ipsum etiam vobis. Nemo ergo inuideat ocio meo, quia meum ocium magnum habet negocium. Video me de hac re, propter quam vos inuitaui, omnia vobiscum egisse, quæ debui. Hoc ad vltimum rogo, vt gestis istis dignemini subscribere, qui potestis; Hic mihi responsione vestra opus est, teneam responsionem vestram, de hac assensione aliquid acclamate.* A populo acclamatum est: *Fiat, fiat: dictum est vices quinquies. Dignus est, iustum est: dictum est vicies octies. Fiat, fiat: dictum est quater decies. Olim dignus, olim meritus: dictum est vicies quinquies. Iudicio tuo gratias agimus: dictum est tredecies. Exaudi Christe, Eradium conserua: dictum octies decies.* His peractis Augustinus ad sacra facienda descendit Superos precaturus, vt eo die gesta Hipponensibus benè verterent. De memoratis Hipponensis populi acclamationibus in Eradij facta per Augustinum electione agit in lib. 7. de vet. acclamat. & plausu cap. 3. Franciscus Bernardinus Ferrarius V. C. & de sacra iuxtà, ac profana literatura optimè meritus, cuius modò nepos Octauius Ferrarius in hac Academia Patauina Oratoriam cathedram moderatur, & eiusdem nominis famam æquat, & extendit; tanta enim est viri eruditio, tanta orationis copia, tantus in dicendo lepor, vt suum iterum Patauinis Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem restituat. Hoc tamen Liuio Octauius felicior visus, quòd illius inuisendi gratia priuatos tantùm Romam vsque semel profectos accepimus; hic verò omnium literariæ Reipublicæ Procerum oculos in sui admirationem trahit, & summorum Principum munificentiam plena manu effusam continenter experitur.

Augustinus nouis, ijsque assiduis iterum sese laboribus exercuit, vt non ocia

ocia inueniſſe, ſed negocia mutaſſe viſus ſit, etenim qui hucuſque contra hæreticos tot, ac tanta bella geſſerat, victricia contra ſemet veluti arma conuertit, ac editos abs ſe libros cenſorio ſtylo notauit. In his nonnulla, quæ Pelagianis fauere à minus intelligente fortè putari poterant, commodè explicat, vt ex libro primo cap. 7. 9. 10. 13. 23. alijsq; colligitur. Porrò edita opera nonaginta tria in CCXXXII. libros digeſta correxit; Duo autem hæc Retractationum volumina anno 426. exeunte inchoaſſe, & ſequenti perfeciſſe colligunt ſcriptores ex Eradij electione, quæ ad hoc fuit ab Auguſtino inſtituta, vt grande hoc opus exequi poſſet. Nos altero id argumento probamus. Auguſtinus anno 418. fuerat Cæſareæ in Mauritania, ibi enim ipſomet teſte diſputauit publicè cum Emerito eius loci Epiſcopo Donatiſta Imperatoribus *Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. XII. Kal. Octobris* ex initio libri de geſtis cum Emerito; octennio verò poſt ſcripſit libros Retractationum; nam cum corrigendum ſuſcepiſſet opus de doctrina Chriſtiana inſcriptum, imperfectum illud agnouit: *Libros*, inquit, *de doctrina Chriſtiana, cùm imperfectos comperiſsem, perficere malui, quàm eis ſic relictis ad alia retractanda tranſire.* lib. 2. Retract. cap. 4. Tertium igitur librum perfecit, *Addidi etiam*, inquit, *nouiſsimum librum, & quatuor libris opus illud impleui.* At in libro iſto quarto inter librorum retractationem elucubrato cap. 24. tradit ſe ab octennio apud Cæſaream Mauritaniæ diſſuaſiſſe populo pugnam ciuilem, quam lapidibus peragebat: *Et ecce iam fermè octo, uel amplius anni ſunt*, inquit, *propitio Chriſto, ex quo illic nihil tale tentatum eſt.* Igitur hæc ſcribebat anno 426. cum ante octo annos Cæſarenſes à tam immani ſpectaculo luculenta oratione dimouiſſet. Hos Retractationum libros completos fuiſſe anno 427. inde patet, quòd multum operæ ab occupatiſſimo aliàs viro ea correctio exigebat, cum præſertim libri quidam addendi eſſent, alij ad vmbelicum deducendi. P. Torellus tom. 1. ſæcul. Auguſt. anno 426. num. 39. hoc ipſum affirmat, eò quòd Auguſtinus literis Proſperi interpellatus librum ſcripſit de prædeſtinatione Sanctorum, vnde Retractationum libros anno demum 427. terminauit. Sed falſo nititur fundamento, nam liber de prædeſtinatione Sanctorum eſt ſcriptus poſt duos libros Retractationum; Do teſtem ipſum Authorem libro eodem de prædeſt. SS. cap. 3. *Denique*, inquit, *cum mea cuncta opuſcula retractarem, eamque retractationem ſtylo proſequerer, cuius operis iam duos abſolueram libros, antequam ſcripta ueſtra prolixiora ſumpſiſsem.* Ianſenius etiam libros Retractationum inter vltima morientis Auguſtini ſcripta reponit, cum tamen S. Doctor triennio ſuperſtes fuerit; decemque alios inſuper libros ediderit, vt dicemus. Poſſidius in libro de vita Auguſtini cap. 28. de hac voluminum recognitione ita ſcribit: *Ante proximum uerò diem infirmitatis obitus ſui à ſe dictatos, & editos recenſuit libros*, Et poſtea: *Vnde etiam duo conſcripſit uolumina, quorum eſt titulus de recenſione librorum.* Hæc autem quo tempore accipienda ſint, ſtatim his ſignificat; *Verùm breui conſequenti tempore diuina uoluntate, & poteſtate prouenit, vt manus ingens diuerſis telis armata, & bellis exercitata immanium hoſtium Vandalorum, & Alanorum commixtam ſecum habentes Gothorum gentem, aliarumque diuerſarum gentium perſonas ex Hiſpaniæ partibus tranſmarinis nauibus Africæ influxiſſet, & irruiſſet.* At hæc Vandalorum irruptio in Africam accidit anno 427. quæ cum ex Poſſidio conſecuta ſit ſcriptionem duorum librorum Retractationum, patet iſtos anno 427. ex eodem Poſſidio completos, quod vidit etiam Baronius ad Annum 426. pag. 496.

V 2 Au-

Anno CCCCXXVII Augustinus exaratis duobus Retractationum libris, sacras conciones (homilias Græci vocant) epistolas, & alia, quæ secundo, octauo, nono, & decimo tomo continentur, retractanda susceperat, cum inopinatò in noua prælia à Iuliano prouocari se sensit. Alipius iam tertiò Romam nauigarat, vbi cum negocijs expediendis incumberet, cognouit Iulianum alterum librum Augustini de nuptijs, & concupiscentia quatuor abhinc ferè annis abs se ad Valerium Comitem delatum octo aduersarijs libris impugnasse; quare illorum quinque priores celerrimè transcriptos opportunam occasionem præterire nolens citò citiùs ad Augustinum transmisit, promittens alios tres quàm primùm trascriptos se missurum, & multùm instans, ne responsionem differret. Augustinus scribit de his Iuliani libris ad Quodvultdeum, cuius epistola præponitur libro de Hæresibus, ex qua colligimus, quæ hac de re nobis describentur. Annus erat 427. & Alipius Romæ aderat, qui cum ad Bonifacium Pontificem libros quatuor Augustini tulerit, tertiò Italicam peregrinationem absque dubio suscepit; cum enim Alipio Roma Iuliani libros transmittente Augustinus dicat, se iam duos Retractationum libros absoluisse, quos editos diximus anno 427. Alipius quadriennio ferè Romæ commoratus fuisset, nam Bonifacius anno 423. VIII. Kal. Nouemb. obierat; quod cum Ecclesiasticæ eorum temporum disciplinæ repugnet, tertiò Alipius Romam venisse dicendus est. Itaque hosce quinque Iuliani libros Sanctus Doctor accepit, quando iam retractatis CCXXXII. libris, reliqua opera, quæ quatuor laudatis prægrandibus voluminibus continentur, iam iam censuræ admoturus erat; Et quidem epistolarum volumen relegerat, at nondum quidpiam inde corrigendo dictarat: hæc sunt eius verba in epistola ad Quodvultdeum: *Restabant epistolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant, & plurimas epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaueram, cum me etiam isti Iuliani libri occupare cœperunt, quorum nunc quarto respondere cœpi*. Ex quibus Iansenius corrigendus venit, qui putat libros de prædestinatione SS. & de dono perseuerantiæ scriptos esse ante libros posteriores contra Iulianum. Nam cum Iuliani libros accepit, testatur Augustinus, terminatis duobus libris Retractationum se quidem epistolas legisse, sed nihil inde expungendum dictasse; at verò cum cap. 3. de prædest. SS. dixerit, se iam absoluisse duos libros Retractationum, capite tamen 21. de dono perseu. ait, *propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi &c.* Ex quibus constat Augustinum, cum scribebat ad Prosperum, iam inchoasse alios libros Retractationum, qui imperfecti postea remanserunt, neque editi sunt; cum tamen acceptis Iuliani libris ab Alipio nihil reliquorum operum se retractasse affirmauerit.

Augustinus reliquorum voluminum emendationem altiùs animo infixam tenebat, quàm vt vlla ab incœpto opere instantia reuocari posset; Verùm Alipio etiam atque etiam responsionem per literas vrgente manum tabulæ admouit: *Cuius*, nempe Alipij ait, *instantia coactus sum, remissiùs semper agere, quod agebam, vt operi vtrique non deessem, uni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab alijs occupationibus hinc, atque hinc venire non desistentium parceretur*. In epist. ad Quodvultdeum. Itaque sanctissimus senex à deuicto iam toties hoste prouocatus somno horas negabat, quò eundem datis responsionibus confutaret. Hoc postremum contra Iulianum opus eadem prorsus methodo exarauit, qua

& Faustum Manichæum, & Petilianum Donatistam olim reiecerat; nam quasi alternis sermonibus in præsentia disse̅reret, verba Iuliani sub eius nomine posuit, reddita sub suomet etiam nomine responsione, tanquam ea fuisent inter disputandum à notarijs excepta. Itaque pertinaci labore die, noctuque operi incumbens iam quarto Iuliani libro respondere cœperat, cum ad alia distrahitur. Quodvultdeus Diaconus Carthaginensis omnium hæresum catalogum ab Augustino per literas instanter petijt; ille operis laborem causari, in quo olim Epiphanius magni apud Cyprios nominis Antistes, & apud Latinos Philastrius Brixiensis desudarant: transmissurum se Epiphanij codicem græcũ, quem ipsemet Quodvultdeus Carthagine per interpretes Latio donaret. Non acquieuit Quodvultdeus, sed ab Augustino discere se ea cuncta velle respondit: Epiphanium relatis hæresibus singulis singulas Ecclesiæ contrarias definitiones fortè non subdidisse: prolixius esse Epiphanij opus, breuem se indiculi in modum libellum petere, nescire se Græcas literas, interpretes verò plerumque difficiles euadere, vel obscuros. Augustinus amicissimi iuvenis instantia motus refutato quarto Iuliani libro volumen de hæresibus vnà cum retractationum altero conscribere aggressus est. Porrò in fine prioris operis cap. 88. Pelagianam hæresim ponit, illud tamen imperfectum ad Diaconum misit, non enim hæresum recitationi Ecclesiæ definitiones subtexuit; quare librum conclusit: *Ad id, quod restat implendum, quod tam magnum esse cernitis, me orationibus adiuuetis.* Cæterùm mortuo S. Doctore Primasius Episcopus Africanus Augustinianæ doctrinæ studiosissimus, vt ex eiusdem in epistolas Pauli commentarijs liquet, idem opus compleuit, teste S. Isidoro de Eccles. Script. cap. 9. vbi affirmat, Primasium in tribus libris de hæresibus ad Fortunatum Episcopum explicuisse, *quod olim beatissimus Augustinus in libro hæreseon imperfectum morte interueniente reliquerat.*

Finis Libri Primi.

HISTORIÆ PELAGIANÆ
Liber Secundus.

CAPVT I.

Casſianus apud Maſsiliam Semipelagianiſmi Author. De Caſsiani patria Holſtenij ſententia laudata. Plura Gueſnay de Caſsiano dicta confutantur.

HVc vſque de geſtis, ac ſcriptis S. Auguſtini contra Pelagianos dictum eſt, modò tranſimus ad eos, qui eiurato Pelagio non nihil tamen eiuſdem errorum retinuere hos Scholaſtici recentiores dixere Semipelagianos, quorum cum Princeps fuerit Ioannes Caſſianus vir literis, ac morum integritate illuſtris, de eiuſdem origine, atq; in Galliam aduentu nonnulla præmittenda eſſe duximus; is enim non modò Maſſilienſes, apud quos monaſterium condiderat, Auguſtino hoſtes fecit, verùm etiam vicinos Lerinæ Monachos quoad illam de gratuita prædeſtinatione ad fidem ſententiam in partes contra Doctorem Hipponenſem traxit, vnde grauiſſimi per vniuerſam Galliam tumultus exciti ſunt, nonnullis S. Auguſtini dicta acerrimè defenſantibus, alijs longè pluribus eadem pertinaciter impugnantibus, quæ omnia in præſenti volumine nobis deſcribentur.

Prodiuit anno 1652. Lugduni excuſus liber ſatis iuſtæ molis inſcriptus *S. Ioannes Caſsianus illuſtratus* authore Ioanne Baptiſta Gueſnay, qui Xenophontis Cyropædiam imitatus Caſſianum non qualis reapſe fuit, ſed qualem ipſe eundem eſſe voluerit, nobis exhibuit. Initio libri Scythicam Cherroneſum fuſiùs deſcribit, ibique cap. 1. apud Theodoſiam vrbem, quam Scythicarum omnium principem facit, auitam Caſſianorum gentem *in honoribus ampliſsimis, fortuniſque maximis conſtitutam* figit. Ex hac, inquit, ortus magni ingenij adoleſcens Athenas ſcientiarum diſcendarum cauſa miſſus nobilem ibidem adoleſcentulam adamauit, nuptijſq; celebratis ex eadem paulò poſt Caſſianum ſuſcepit Athenis natum patre Scytha, matre indigena. Hoc pacto facili negocio Gueſnaius Gennadium, qui Caſſianum *natione Scytham* dixit, cuidam Chronico Maſſilienſi Monaſterij S. Victoris, in quo Caſſianus apud Athenas natus dicitur, conciliauit. Addit cap. 3. Caſſianum adhuc quadrimum in Palæſtinam

nam à genitoribus deductum fuisse, atq; celeberrimi Monasterij Patribus traditum, quò simul & pietatis, ac literarum rudimenta perdisceret. Addit cap. 6. septennem Athenas reuocatum in nobilissima Orbis Academia grauioribus disciplinis animum addixisse, ibique cum Germano itidem ex Scythia oriundo arctissimam amicitiam coluisse, cum quo demum, vt scribit cap. 8. in Palæstinam reuersus Monachum induit. Quæ omnia sine vllo teste post annos mille ducentos, & quod excurrit, animosè ille Scriptor asseruit, quasi Cassiani ephemeridem legisset. At Lucas Holstenius eximiæ eruditionis vir cap. 3. præfationis ad Regulas Monachorum in Gallijs apud Prouinciam Cassianum ortum arbitratur, idq; non modò ex stylo Gallicanis illius ætatis scriptoribus familiari, verùm etiam ex eiusdem asceticis commentarijs deduci existimat; nam collat. 24. cap. 1. scribit: *Quia ad repetendam Prouinciam nostram, atque ad reuisendos parentes quotidianis acrius æstibus vrgebamur*. Quibus verbis prouinciam Prouinciæ palam à Cassiano designatam putat. Præterea hæc de sua patria Cassianus subijcit: *Ipsorum locorum situs, in quibus erat à maioribus nostris auita possessio, ipsarumque amœnitas iocunda regionum ante oculos pingebatur, quàm gratæ, & congruæ solitudinis spatijs tenderentur, ita vt non solùm delectare Monachum possent secreta syluarum, sed etiam magna victus præbere compendia*. Quæ Scythicorum desertorum squallori, ac Caucaseis rigoribus minimè conuenire posse laudatus scriptor obseruat.

Video hanc Holstenij de patria Cassiani sententiam viris doctis probari, quos inter ob eximiam eruditionem meritò nominandus venit Illustrissimus D. Ioannes Gualterius Slusius à Secretis Breuium S. D. N. Clementis X. Et vt verum fatear neque violenter ex eodem Cassiano hoc ipsum colligi videtur Cum Germanus, ac Cassianus Abrahamo Ægyptio Monacho desiderium repetendæ patriæ, quo æstuabant, aperuissent, tale responsum tulere: *Vos, qui summo animi, & corporis nisu in hac regione duntaxat quasi naturam patriæ vestræ in multis impugnare conamini, diligenter expendite, vtrum in illis torpidis, vt fama est, regionibus, & velut frigore nimiæ infidelitatis obstrictis hanc, vt ita dixerim, nuditatem sustentare poßitis*. Collat. 24. cap. 8. At idem Cassianus collat. 11. in præfatione scribit, Eucherium Lugdunensem postea Episcopum in Ægyptum pergere voluisse, *vt hanc quasi frigoris Gallicani rigore torpentem Prouinciam derelinquens ad illas, quas Sol iustitiæ proximus respicit terras, maturis virtutum frugibus redundantes velut turtur castissimus transuolaret*. Ita vtrobique Prouincia, in qua ortus Cassianus fuit, *frigore torpida* describitur. Præterea Cassianus, ac Germanus Anachoreticam vitam instituere se velle dicebant nullo visitantium subinde Monachorum aduentu turbatam, cui tranquillitati minùs aptas esse dicebant Ægypti eremos, quòd, aiebant, *interdum à fratribus frequentati iugi secreto, ac diuturno silentio secundùm desiderium nostrum nequaquam possumus inhærere &c. Quod sine dubio nullatenus in nostra Prouincia credimus euenturum, in qua aut nullum, aut certè rarissimum professionis huius virum inuenire possibile est*. Idem verò in præfatione collat. 18. Anachoreticam vitam *incognitam ferè in hac regione*, nempe Gallicana, pronunciauit, vbi laudans Mineruium, Leontium, ac Theodorum, queis collationes illas nuncupat, ait: *Anachoreticam sitire sublimitatem vestris institutionibus prouocastis*. Quare cum Cassianus iuvenis in Ægypto degebat, incognita ferè Gallijs erat anachoreseos disciplina.

Gues-

Guesnaius è Cherroneso Scythiæ oriundum Cassianum exhibet, patre quidem, vti diximus, Theodosiæ ciue nobilissimo, à quo Athenis ipse postea genitus fuit, matre Atheniensi. Sed Cassianus se non fuisse Atheniensem disertè ostendit lib. 1. de instit. cap. 6. vbi describens Monachos Ægyptios ait: *Gestant etiam resticulas duplices lanea plexas subtegmine, quas Græci* ἀναβολάς, *nos verò succinctoria, seu redimicula, vel propriè rebracchiatoria possumus appellare.* Nunquam homo Atticus se à Græcis distinxisset. Vnde verò Guesnaio Theodosia in mentem venerit, nescio. Non est hic animus singula quæque refellere, quæ de Cassiano idem Scriptor literis mandauit, inanem enim prorsus operam ponerem, atque Lectorum patientia plus iusto abuterer; nonnulla tamen hic subijciam, vt vniuersa illius operis facies cognoscatur. Narrat cap. 7. Cassianum cum Germano arctissimam familiaritatem in Academia Atheniensi inter ipsa literarum commercia iniuisse, cum tamen Cassianus hæc scribat collat. 1. initio: *Cum quo*, nempe Germano, *mihi ab ipso tyrocinio, ac rudimentis militiæ spiritalis ita indiuiduum deinceps contubernium tàm in cœnobio, quàm in eremo fuit, vt cuncti ad significandam sodalitatis, ac propositi nostri parilitatem pronunciarent, vnam mentem, atque animam duobus inesse corporibus*, quæ repetit cap. 1. collat. 16. Non ergo in Academia Atheniensi, sed in Bethlehemitico cœnobio arcta illorum amicitia initium auspicata est. Scribit in fine cap. 7. Cassianum ad religiosæ vitæ studium ardentiùs capessendum à sodali suo Germano excitatum: *Quò liberiùs*, inquit, *omnem curam, atque operam in cognitione altiorum rerum consumeret, Germani tamen authoritas, & exemplum inflexit, ad altiora Christianæ disciplinæ fundamenta iacienda.* At sui statim oblitus in eadem pagina 19. initio cap. 8. ait: *Et quidem Germanus, quòd docile ingenium nactus esset, et obsequens, nec ad parendum peruicax, ita paulatim mente, sensibusque immutatus est, vt Cassiani verbis in cognitionem veritatis mundanæ, rerumque caducarum adductus nouis illicò exarserit desiderijs.* Ita contraria subinde pronunciauit. Rectè inquit Seneca initio libri 1. de clementia: *ficta citò in naturam suam recidunt.* Varias ibidem Cassiani nauigationes, ac peregrinationes narrat, antequam eundem Massiliam deducat. Si nauigatio describitur, modò flantibus Etesijs, tranquillo pelago, plenis velis Cassianus vehitur cap. 2. pag. 10. cap. 43. pag. 140. modò eundem aduersis fluctibus agitatum, proximumque naufragijs facit cap. 5. pag. 12. cap. 19. pag. 52. cap. 24. pag. 76. cap. 30. pag. 85. mare, quandolibet, quando lubet, pacans, agitans, ac si in vtre, vti olim Vlysses, ventos includeret. Exactè etiam institutæ à Cassiano nauigationis tempora nouit; vnde cap. 41. *Sub exitum anni*; at cap. 30. *inclinante hyeme* nauigasse eundem tradit. Si verò terrestri itinere Cassiano per Palæstinam pergendum est, compendiarias quasdam vias describit sacra loca visitantibus hucusque incognitas; nam cap. 18. pag. 51. narrat, Cassianum salutationum officijs perfunctum è Bethlehemitico oppido profectum *Ioppem versus stadijs vix quatuor, aut quinque supra octo distantem.* Ita authore Guesnaio Bethlehem nec plenis duobus milliarijs Ioppe distat, cum tamen sciamus, à Ioppe Rammam esse M. P. X. à Ramma Hierusalem M. P. XXXX. Bethlehem verò M. P. VI. Hierosolymis distare scribit S. Hieronymus. Consulenda sunt itineraria Hierosolymitana, ac Geographorum tabulæ. Itinerarium Equitis Ioannis Zuallardi omnium Italorum manibus teritur.

Anno

Anno 398. Ioanne Chryſoſtomo ad Conſtantinopolitanam ſedem eueƈto, Caſſianus, ac Germanus eiuſdem Clero adſcripti ſunt, Germanus Presbyter, Caſsianus Diaconus deſignatus fuit. Gueſnaius, vt vbiq; veris falſa miſceat, dicit Theophilum Alexandrinum Chryſoſtomi electioni ſe ſe oppoſuiſſe *ex iure prætenſo à Patriarchis Alexandrinis in electione Epiſcopi eius ciuitatis*. Cap. 32. pag. 94. Næ Theophilus vir doctiſsimus canonem ſextum Nicænum ignorabat, qui Alexandrinæ diœceſi limites præfixit? Sedes C. P. ſuberat Primati Autocephalo Heracleenſi in Thracia; & quidem cum inter confinia diœceſis Conſtantinopolitanæ interponatur ampla diœceſis Aſiatica Autocephalo Epheſino ſubiecta, ac plures Patriarchæ Antiocheni prouinciæ, vnde aliquod ius ſupra ſedem C. P. Alexandrinus Antiſtes ſomniare potuiſſet, ignoro. Porrò Caſsianus palam fatetur ſe fuiſſe inter Chryſoſtomi Clericos lib. 7. de Incarnat. cap. vlt. & Gennadius cap. 61. de ſcript. illuſtr. ait: *Caſsianus natione Scytha Conſtantinopoli à Ioanne magno Epiſcopo Diaconus ordinatus &c.* Verùm Chryſoſtomo poſtea Eudoxiæ Auguſtæ furore in exilium acto, Germanus, ac Caſsianus pro ſuo Antiſtite Romam ad S. Innocentium Papam nomine Cleri C. P. Legati venerunt; ſcribit enim Innocentius hæc ipſa in literis ad eundem Clerum: *Ex literis charitatis veſtræ, quas per Germanum Presbyterum, & Caſsianum Diaconum miſiſtis, tragœdiam malorum, quam ob oculos poſuiſtis, anxia ſollicitudine cognoui.* Gueſnaius hac Caſsiani legatione recitata hæc addit cap. 35. pag. 106. *Deſignatus fuerat è Romanis inter colloquutores Leo Innocentij Archidiaconus vir egregiè ſanctimoniæ, atq; doctrinæ, qui deinde Sixto ſuccedens ordinatus eſt Romanus Pontifex, quantiq; referret hoc etiam commilitone partem, at ſtudia Chryſoſtomi ſtabiliri Caſsianus intelligens; priuatis quoq; officijs hunc demereri, ac rei controuerſæ rationes edocere annifus eſt.* Hæc ille: Nolo interrogare vnde nam Leonem inter colloquutores deſignatum acceperit, video enim cuncta ex libito ſine teſte ab eodem ſcribi; Certè tunc Leo non erat Innocentij Archidiaconus, vti neque etiam fuit tempore Zoſimi, qui Innocentio ſucceſsit; etenim anno 418. ſedente Zoſimo erat Eulalius Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, qui contra Bonifacium ſchiſma conflauit; nam in libello ſupplici Cleri Romani ad Honorium Imperatorem apud Baronium Anno 419. pag. 432. appellatur *Archidiaconus Eulalius*; Id temporis erat Leo Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, quando mortuo Sixto Pontifice eiuſdem ſucceſſor plenis ſuffragijs electus fuit, quod contigit anno 440. quare vltra annos triginta duraſſet Leonis Archidiaconatus. Cæterùm omnium bonorum vota irrita cecidere, mortuo in exilio Chryſoſtomo anno 407. die 14. Septembris; quare Caſsianus Byzantio diſcedens in Galliam ſe contulit, atq; apud Maſsiliam ſedem fixit.

Rurſus hic nobis Gueſnaius confutandus eſt: ſcribit Caſsianum poſt Chryſoſtomi mortem Romam veniſſe, ibiq; à S. Innocentio Presbyterum ordinatum, ſtatim Pelagij tunc Romæ degentis hæreſim acerrimè confutaſſe; quæ fuſius proſequitur cap. 39. Idem cap. 40. Vrbis direptionem recitat, additq; Caſsianum exeunte anno 410. ex Italia profectum ad Lerinenſes Monachos, dein ad Leontium ſe contuliſse, quod cap. 42. enarrat, illum denique in Maſsiliæ portum appellit cap. 44. Quæ omnia procul à vero abeunt: Nam Pelagius licet Romæ nonnulla contra diuinam gratiam garriret, nondum tamen vti hæreſeos aſsertor cognitus fuerat, immò ibidem adeo celebris habebatur, vt il-

lius nomen vel apud Africanos eximiè commendaretur, ipso etiā teste Augustino cap. 22. de gestis Pelagij, seu rectiùs Palæstinis: *Prius absentis*, inquit, *& Romæ constituti Pelagij nomen cum magna eius laude cognoui*. Sed cum Cassianus ex Italia in Galliam contendit, profectò non potuit officij gratia visitare Lerinenses, aut Leontium; nam cum Cassianus primùm Massiliam appulit, nondum Lerina Monachis habitabatur, & Foroiuliensem sedem tenebat S. Cylinnius Leontij decessor, vt ex ipsomet Cassiano, & literis S. Augustini ad Cylinnium ostendam cap. 3. Guesnaius cap. 34. Scriptorem nescio quid falsi de Cassiano narrantem vocat *inconsultum, temerarium, ac frigidum fictorem*, additque: *Compingentes Cassiani vitam unà cum alijs mendacijs istud ipsum præterijsse noluerunt*: Quæ verba suo authori an potiori iure reddenda sint, alij iudicent. Hoc sanè constat, posse nos Guesnay exemplum imitatos quorumcumque hominum, quorum nudum tantùm nomen ad posteros transijt, gesta literis consignare, si nullo teste laudato ex proprio cerebro dicta, ac facta quælibet confingere liceat, quod non est Heroum virtutes laudare, sed fabulas vendere; ac præclarissimorum virorum gesta ex mendacijs compacta posteritati irridenda obtrudere.

Interim Cassianus constructo apud Massiliam cœnobio in ore famæ esse cœperat, quare Castor Aptensium Antistes egit per literas cum Cassiano, vt commentaria de institutis Monachorum Ægypti sibi transmitteret. Morem gessit Cassianus, ac duodecim de eo argumento libros exarauit, in quibus postremam Pelagianæ sententiæ moderationem secutus posse nos dixit bona opera humanis quidem viribus inchoare, at non sine diuina gratia eadem perficere; scribit enim lib. 12. cap. 14. *Nec hoc dico, ut humanos conatus euacuans ab industria, & laboris intentione quemquam reuocare contendam. Sed planè constantissimè non mea, sed seniorum sententia definio, perfectionem quidem sine his omnino capi non posse, his autem solis sine gratia Dei posse eam à nemine consummari: Vt enim dicimus conatus humanos apprahendere eam per se ipsos sine adiutorio Dei non posse, ita pronunciamus laborantibus tamen, ac desudantibus misericordiam Dei, gratiamq; conferri, & ut uerbis Apostoli loquar*, volentibus, & currentibus *impartiri*. Ne tamen putaretur sentire Gratiam Dei secundum merita dari, quæ erat Pelagianorum sententia, subiungit. *Dicimus enim secundum Saluatoris sententiam, dari quidem petentibus, & aperiri pulsantibus, & à quærentibus inueniri, sed petitionem, & inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id, quod petimus, dederit, vel aperuerit, quod pulsamus, vel illud, quod quærimus, fecerit inueniri; Præstò est namque occasione sibi tantummodò à nobis bonæ uoluntatis oblata ad hæc omnia conferenda*. Cæterum Cassianum non bono fuisse in Augustinum animo inde colligitur, quòd tacitè eius operosas de diuina gratia disputationes videtur sugillare, dum ad eandem contra Pelagianos probandam potiores esse scribit magistros ac duces Ægyptios Monachos, qui ad eandem nos multis virtutum exemplis conducere possunt, quàm illos, qui eam demonstrare conati sunt *verborum iactantia* cap. 13. *vaniloqua disputatione*, aut *syllogismis dialecticis, vel Tulliana facundia*. cap. 15. quæ Augustinum certè notant, qui vnus diuinam gratiam tot libris, ac disputationibus contra hæreticos stabiliuit. Quo anno hosce libros ad Castorem Cassianus perscripserit, mihi non liquet. Saussaius in Supplemento Martyrologij Gallicani ad diem 21. Semptembris tra-

dit

dit Castorem monasterio ædificato regulam à Cassiano impetrasse, cumque diu eo in cœnobio Abbatem egisset, Aptensium Episcopum in demortui Quintini locum subrogatum, grauesque cum Arcadij Imperatoris Ministro in Gallijs lites habuisse. Sed profectò hæc falsa sunt; Nam, vt nihil de Ministro Arcadij dicam, Galliæ enim diuiso inter fratres imperio ad Honorium pertinebant, Castor iam Episcopus à Cassiano regulam postulauit, vt ex præfatione Cassiani habetur, in qua Castorem *Beatissimum Papam* vocat, & postea: *In prouincia siquidem tua cœnobiorum ex parte Orientalium, maximèque Ægyptiorum volens instituta fundare &c. me quoque elinguem, & pauperem sermone, atque scientia, ut aliquid ad explementum tui desiderij de inopia sensus mei conferam poscis.* Sanè Arcadius obijt anno 408. quo tempore nondum lites de gratia emerserant, Cassianus verò, vt patet ex lib. 12. à cap. 14. post exortas de eadem gratia disputationes volumen illud emisit. Verùm ante damnatam hæresim Pelagij anno 417. ab Innocentio, vel anno sequenti à Zosimo illum scripsisse puto; nam Pelagij sententiam, qua gratiam non nisi legem esse contendebat, cap. 18. refert, illamque absque vlla reprehensione dimittit; Ægyptios Monachos diuinæ prouidentiæ gratias egisse tradit, *quòd adiuuat nos, & illuminat, ut ipsum adiutorium nostrum, quod non aliud quidam interpretari uolunt, quàm legem, intelligere, & agnoscere valeamus.* In quibus grauiter à Cassiano peccatum est, tum quòd diuinam gratiam ex Pelagij sensu explicatam citra reprehensionem proposuit, tum quòd Augustini veram interpretationem tacitus præteriuit, data inde fortè Monachis Aptensibus errandi occasione; ex quibus ante Pelagianorum damnationem libros duodecim de institutis Monachorum illum Authorem scripsisse suspicor, nam postea ex libris contra Nestorium Pelagianorum hostem Cassianum agnouimus. Cum verò lib. 2. cap. 9. collationes Patrum vita superstite se literis mandaturum Castori promisisset, crebris eiusdem Episcopi precibus interpellatus manum operi admouet, quod dum prosequitur, Castor diem obit, at vbi decem collationes compilauit, easdem Leontio Episcopo, atque Helladio Monacho dicatas vulgauit; Hinc maius in dies apud Gallos Cassiani nomen euadebat. Castor quidem adhuc viuebat anno 419. nam nominatur in epistola Bonifacij Papæ ad Episcopos Galliæ data Idibus Iunij Monaxio V. C. Cos.

Erant tunc in ore famæ ob vitæ sanctitatem, ac monasticæ disciplinæ rigorem Lerinenses; est autem Lerina insula Prouinciæ adiacens aduersus Antipolim. Hi quidem Cassiani volumina auidè perlegebant, adeoque eisdem delectabantur, vt nouas à Cassiano collationes efflagitarint. S. Honoratus Lerinensis cœnobij conditor, & rector erat, celebres aderant Monachi Eucherius, Maximus, Hilarius, Faustus, Lupus, aliique, qui postea summa cum laude Gallicanas Ecclesias gubernarunt. Eucherius in proxima Leronis insula Anachoretam agebat, Lerinam tamen initio incoluerat, vnde *suam* eandem insulam solebat appellare. Hic septem alias collationes iteratis literis à Cassiano extorsit, teste eodem in præfatione ante collationem 18. *Post conspectum,* inquit, *atque colloquium trium illorum senum, quorum collationes sancto fratre nostro Eucherio compellente vtcunque digessimus.* In his collationibus liberiùs de gratia, & libero arbitrio sensit, quàm in illis prioribus decem, nam licèt collatione tertia à cap. 11. vsque ad 22. de diuinæ gratiæ necessitate disseruit, non

adeo tamen confidenter locutus est, vti in collatione 13. ad Lerinenses; etenim collat. 3. cap. 15. ait: *Hic quoque & initium conuersionis, ac fidei nostræ, & passionum tolerantiam donari nobis à Domino declarauit. Quod intelligens Dauid quoque similiter orat sibi hoc ipsum Domini miseratione concedi dicens*, confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, *ostendens non sufficere sibi salutis principia dono Dei, gratiaque collata, nisi fuerint eadem miseratione ipsius, & quotidiana opitulatione perfecta.* Postea: *Hæc autem dicimus, non vt studium nostrum, uel laborem, atq; industriam quasi inaniter, & superfluò impendenda uacuemus, sed ut nouerimus, nos sine auxilio Dei nec adniti posse, nec efficaces nostros esse conatus, ad capessendum tam immane præmium puritatis, nisi nobis adiutorio Domini, ac misericordia fuerit contributum.* Verùm licèt de initio fidei ita sentiret; capite tamen 16. apertè initialem fidem quandoque viribus liberi arbitrij attribuit his verbis: *In tantum itaque senserunt Euangelici, & Apostolici viri uniuersa, quæ bona sunt, auxilio Domini consumari, ut ne ipsam quidem fidem suam confisi sint illæsam se posse suis viribus, uel arbitrij libertate seruare, ut hanc uel adiuuari in se, vel donari sibi à Domino postularent*: ita disiunctim loquitur, quasi non semper fides à Deo donetur, sed quandoque in nobis per nos exorta à Deo confortanda sit. Rursus cap. 19. ait: *Quòd diuinæ sit gratiæ, præstare nobis prouentus secundos, atque uictoriam, nostrum uerò esse, ut concessa Dei beneficia uel intentiùs, uel segniùs exequamur*: Quibus maiorem operis perfectionem in liberi arbitrij sub priori gratia conatum refundit; sed postea peiùs loquitur, nam ilud multi Theologorũ tuentur: *Quam rationem, ait, etiam illorum cæcorum curatione satis euidenter uidemus expressam; Quod enim transijt ante eos Iesus, diuinæ prouidentiæ, & dignationis est gratia; Quod uociferantur, & dicunt* miserere nostri Domine fili Dauid, *fidei ipsorum, & credulitatis est opus.*

Hæc quidem Cassianus scripserat Helladio nondum Episcopo, postea verò in collatione 13. animosior factus non iam titubanter, sed apertè, atque audacter liberi arbitrij vires plus iusto contra Dei gratiam euexit, nam sine Dei gratia docuit, posse nos habere scientiam boni cap. 12. vbi & gratiam quandoque præuenire liberum arbitrium, quandoque ab isto præueniri tradit: Dici Deum Saluatorem, cum præuenit, susceptorem, cum præuenitur cap. 17. Posse homines suis viribus habere fidem cap. 14. Spem, & desiderium boni cap. 9. Orare Deum cap. 12. Tentationes vel grauissimas, quales Iob passus est, sine gratia posse superari cap. 14. Ne tamen Pelagianam sententiam tenere putaretur, ea bona opera à libero arbitrio inchoari tantùm, at sine Dei gratia perfici nullo modo posse dicebat; hæc habet cap. 8. *Qui cum in nobis ortum quendam bonæ uoluntatis inspexerit, illuminat eam confestim, atque confortat, & incitat ad salutem, incrementum tribuens ei, quam uel ipse plantauit, uel nostro conatu uiderit emersisse*, & cap. 9. in fine: *Vt autem euidentius clareat, etiam per naturæ bonum, quod beneficio Creatoris indultum est, nonnunquam bonarum uoluntatum prodire principia, quæ tamen nisi à Domino dirigantur, ad consummationem uirtutum peruenire non possunt, Apostolus testis est dicens*: Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Tandem inuidiosè iterum perstringens Augustinum, vti in libro 12. de institutis Monachorum dudum fecerat, concludit capite 18. Ægyptios Monachos ad Dei gratiam cognoscendam optimos magistros esse, quos asserit perfectionem cordis non loquacibus verbis, non inani disputatione, sed re, atque opere diuini esse muneris didicisse; nisi velimus eos potiùs à Cassiano intel-

Psal. 67. Matth. 9. Rom. 7.

telligi, qui in Gallia acriùs de gratia, & libero arbitrio disputabant, sed Semipelagianismi Magistrum Augustino minùs detulisse certò scio. Cæterùm de diuina prædestinatione haud sermonem fecit Cassianus, quod fortè dum illa perscribebat, nondum Augustiniani libri de correptione, & gratia, neque epistola ad Sixtum, vel ad Paulinum in Gallias delatæ fuerant, quas postea Massilienses impugnasse testis est S. Pater lib. de dono perseuerantiæ cap. 21.

Has collationes septem non fuisse editas post annum 426. si non eodem ipso anno emissæ sunt, pro certo habeo; nam Honoratus Abbas Lerinensis circa finem eius anni in occisi Patrocli locum subrogatus Arelatensem Ecclesiam moderandam suscepit; Patroclum verò occisum anno 426. testatur Prosper in Chronico; at cum eas collationes scripsit Cassianus, Honoratus nondum erat Episcopus, vt ex præfatione patet: *Tamen uos, inquit, ò Sancti fratres Honorate, & Eucheri*. Reliquas autem collationes septem, quas Monachis in Stœchadibus degentibus inscripsit, cum hasce ad Lerinenses emisit, iam in manibus habebat, earum enim mentionem facit in fine præfationis ad Honoratum: *Si verò sanctam studij vestri sitim etiam hæc satiare non quiuerint, septem aliæ collationes, quæ ad Sanctos, qui in Stæcadibus consistunt insulis, emittendæ sunt, fratres, desiderium, vt arbitror vestri ardoris explebunt*. Has autem editas citra an. 429. certum est, nam in præfatione meminit Honorati Episcopi adhuc superstitis, qui initio ferè illius anni defunctus est. Ex his colligitur neque Prosperum Tyronem, neque Vossium exactam notitiam habuisse, quo tempore collationes publicatæ fuerint; dum ille anno 429. vulgatas scribit; etenim non vno simul tempore emissæ sunt, cum decem priores, itemque septem sequentes ante 426. elucubratæ fuerint; Vnde cæteris longiùs à veritate Iansenius aberrauit, dum post mortem S. Augustini collationes editas scribit eo ductus argumento, quòd Prosper in epistola ad Rufinum hisce Cassianum, sociosque perstringit: *Quæ si vera sunt, cur ipsi tam negligentes, ne dicam tam impij sunt, vt tam abruptam perniciem ab Ecclesia non repellant? Tam insanis prædicationibus non resistant? Nec saltem aliquibus scriptis eum, à quo talis emanat doctrina, conueniant? Magna enim gloria sua humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore reuocauerint*; ex quibus viuente Augustino nihil à Cassiano scripti emissum Iprensis contendit. Vossius etiam putauit in lib. de Hist. Latinis editas à Cassiano collationes anno 432. Sed planè vterque reijcitur ipsomet teste Cassiano, qui in præfatione librorum de Incarnatione contra Nestorium editorum anno 430. ait: *Absolutis dudum Collationum spiritualium libellis sensu magis, quàm sermone insignibus* &c. Vt interim sileam ante S. Augustinum Honoratum decessisse, cui septem collationes, & præcipuè decimam tertiam, qua Augustini doctrina pulsatur, Cassianus dicauit. Verborum verò Prosperi non is sensus est, qualem ille scriptor æstimauit, sed dolere se dixit Prosper, quòd Cassianus illis de rebus ad Augustinum non perscriberet eorum, quæ in dubium vocabat, comprobationem intellecturus, sed eidem occultis susurrationibus obloqueretur. Cæterum paulò post apertè collationes Cassiani nominat, vt mirum sit, Iansenium ex illa epistola in eam sententiam adductum, scribit enim: *Molestè ferunt, quod his, quæ aduersum excellentissimæ auctoritatis Virum inter multas Collationes asseruere, resistimus*.

CA-

CAPVT II.

Lerinenses Monachi Cassiano contra Sanctum Augustinum adhærent. De Hilario Episcopo Arelatensi id præsertim contra vulgarem sententiam euidenter ostenditur.

EX dictis iam tandem patet, vndenam Semipelagianismus in Lerinam nauigarit, nempe cum Cassiani collationibus Honorato Lerinensium Monasteriarchæ, atq; Eucherio Monacho nuncupatis. Vignierius in præfatione ad opus imperfectum S. Augustini contra Iulianum putauit, Faustum Lerinensium Abbatem ex Iuliani eiusdem, quem eò appulisse scribit, sermonibus contrarias Augustino opiniones defendendas suscepisse; at ex ijs, quæ narraturi sumus, germana eius apud Lerinam morbi origo innotescet. Anno 428. florebant in insula, vti diximus, Honorati discipuli Maximus Abbas, Hilarius Arelatensis, Faustus postea Reiorum Antistes, Lupus Trecensis cum Vincentio fratre, quem authorem commonitorij vulgò faciunt, illisq; proximus Eucherius Lugdunensis, quo impellente Cassianus collationem memoratam decimam tertiam, aliasq; sex insuper procuderat, qui verò ex ijs in Cassiani partes transierint, paucis ostendam. Et quidem cum nulla Honorati, nec Maximi, nec Lupi scripta extent, nil sinistri de illis suspicari fas sit, turpe enim est Sanctos illos viros, quorum errata nullo certo testimonio constant, in deprauatæ sententiæ suspicionem vocare; vtinam & de reliquis syncellitis tam sanctè iudicare possemus, sed illis nulla per nos iniuria importabitur, ita enim tunc illis sentire licuit, quando res quæstionis erat, non dogmatis, atque excepta illa Augustini sententia de prædestinatione gratuita ad fidem, à qua prorsus abhorrebant, in alijs aduersus Pelagianos cum eodem S. Doctore conueniebant.

Faustum, qui anno 433. Lerinensium Abbas renunciatus fuit, vt inferiùs nobis describetur, fuisse post Cassianum Semipelagianorum Coryphæum nulli dubium est, extant enim de gratia, & libero arbitrio duo ab eodem scripta volumina, in quibus Cassiani errores apparent; vnde & eiusdem libri in Romana Synodo à S. Gelasio Augustinianæ doctrinæ tenacissimo reiecti sunt, eosdem etiam impugnauit S. Fulgentius noster Ruspensis, alijq; vt fusiùs ex dicendis constabit. Hæc de Fausto Monachorum Scytharum ad S. Hormisdam Papam Oratores scripsere ad Sanctos Episcopos Africanos, quorum Princeps laudatus Fulgentius erat: *Libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio Lerinensi prouectus est, contra prædestinationis sententiam scriptos esse, non dubium est*: Lib. de Incar. & grat. cap. 8. Sed & Vincentium Lerinensem Cassiano, atq; Abbati suo Fausto mordicus contra Augustinum adhæsisse cap. 10. apertè ostendam, idq; non vtcunq; probabilibus coniecturis euincam, sed ex illo ipso commonitorio, vt mirari satis non desinam, viros eruditos, qui laudatum volumen notis illustrarunt, eos in illo næuos non adnotasse.

Porrò cæteris Lerinensibus Hilarius Arelatensis, & literarum, & sanctitatis gloria superior non modò cum memoratis concellitis Cassiani sententias defensauit, verùm etiam anno 429. ad Arelatensem cathedram promotus præ-

cipuus

cipuus inter illos habebatur, qui à S. Augustino in quæstione de prædestinatione discedentes Cassiani partes fouebant. Video hac in re mihi esse luctandum cum Augustiniani nostri instituti viris doctissimis, eruditissimisque, qui duce nunquam satis laudato Ecclesiasticorum annalium Scriptore ad annum 426. Hilarium Arelatensem S. Augustini discipulum, illiusq; aduersus Semipelagianos propugnatorem strenuissimum publicarunt; & ita planè de Hilario post Baronium sensere Marquez, Herrera, Crusenius, meiq; amantissimus, ac de Augustiniana Republica benemeritus Aloysius Torellus, quorum sententiam adeo euidenter refellam, Vt minimè dubitem, nostros homines à vulgari, ac inueterata illa opinione iam tandem discessuros. S. Prosper data ad Augustinum epistola omnium, quæ à Cassiano, ac sectatoribus contra eiusdem de prædestinatione gratuita sententiam in Gallijs disputabantur, certiorem faciens, vt editis libris aduersantium impetum retunderet, eundem rogauit, addiditq; hæc ipsa: *Speramus non solùm tenuitatem nostram disputationum tuarum præsidio roborandam, sed etiam* IPSOS, *quos meritis, atq; honoribus claros caligo istius opinionis obscurat, defæcatissimum lumen gratiæ recepturos; Nam* VNVM EORVM *præcipuè authoritatis, & spiritalium studiorum virum Sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum, sciat Beatitudo tua admiratorem, sectatoremq; in* ALIIS *omnibus tuæ esse doctrinæ, & de* HOC, QVOD IN QVERELAM TRAHIT, *iam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per literas uelle conferre. Sed quia utrum hoc facturus, aut quo fine sit facturus, incertum est &c.* Clariùs ne à Prospero poterat Hilarius Arelatensis inter Semipelagianos connumerari? Tradit, insignem hunc Arelatensem Episcopum esse VNVM EORVM, nempe Semipelagianorum, quos ea in epistola describit, qui gratuitam prædestinationem ad initium fidei ab Augustino assertam IN QVÆSTIONEM TRAHEBAT. Alter etiam Hilarius Augustini discipulus, & Monachus Augustinianus, qui tunc in Gallijs vnà cum Prospero contra Cassianũ, & asseclas acerrimè pro Magistri doctrina depugnabat, literas de eorundem Semipelagianorum opinionibus vnà cum laudata Prosperi epistola ad S. Doctorem perferendas scripsit, in quibus de Hilario Arelatensi planè Prosperi dictis conformia narrat: *Sed planè*, inquit, *illud tacere non debeo, quod se dicant tuam Sanctitatem* HOC EXCEPTO *in factis, ac dictis omnibus admirari.* De Hilario Episcopo dicit Prosper in epistola ad Augustinum: *admiratorẽ, sectatoremq; in alijs omnibus tuæ esse doctrinæ, & de* HOC, *quod in querelam trahit &c.* At Sanctus Augustinus vtriusq; literis duos libros reposuit de prædestinatione Sanctorum, ac de dono perseuerantiæ inscriptos, in huius verò posterioris capite 21. de Hilario Arelatensi hæc illis rescripsit: *Videant tamen ij*, nempe Hilarius, socijq; *quibus amantibus me ingratus esse non debeo, qui* PRAETER HOC (deprauatè enim in editis libris *propter hoc* legitur) *quod in quæstionem venit, omnia mea, sicut scribitis, se profitentur amplecti: videant, inquam, vtrum in primi libri posterioribus partibus eorum duorum, quos mei Episcopatus initio, antequam Pelagiana hæresis appareret, ad Simplicianum Mediolanensem Episcopum scripsi, remanserit aliquid, quo vocetur in dubium, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, & vtrum ibi non satis egerim, etiam initium fidei esse donum Dei; Et vtrum ex ijs, quæ ibi dicta sunt, non consequenter eluceat, etsi non sit expressum, etiam vsque in finem perseuerantiam non nisi ab eo donari, qui nos prædestinauit in suum regnum, & gloriam*, & postea: *Vnde recolant aduersus hæresim Pelagianam*

iam

iam ante aliquot annos ista dicta esse, atq; conscripta, quæ nunc eis displicere mirandum est. Ergo teste S. Augustino Hilarius Episcopus Arelatensis in quæstione de initio fidei, ac dono perseuerantiæ ab eiusdem sententia abhorrebat, at PRÆTER HOC *omnia* S. Doctoris dicta *se profitebatur amplecti*, quod tamen illi posse *displicere* Augustinus mirabatur. Ex his palam fit, S. Hilarium Lerinensem Monachum, dein celeberrimum Galliarum Episcopum cum Cassiano contra Augustinum ea in quæstione conspirasse.

Baronius ad annum 426. laudatæ Prosperi epistolæ textum emendat, atq; ab Hilario Episcopatum remouet, scribens id ex margine, vbi Hilarius Episcopus designabatur, in codicem irrepsisse, putat enim eas Prosperi literas datas anno 426. quo tempore Honoratus erat Episcopus Arelatensis, quem etiam diu superstitem facit sub Celestino, & Sixto III. Pontificibus. Vossius huic ipsi fundamento innixus codicem corrigendum putat, in locum Hilarij Honorato substituto. Hic quidem Hilarium Arelatensem vti Semipelagianum à Prospero notari animaduertit, sed cum arbitraretur loqui Prosperum de Episcopis, quos *meritis*, *& honoribus claros* affirmauit, ea de Honorato intelligenda esse existimauit Hilario etiamnum Lerinam incolente.

Sed isti Scriptores in eo decepti sunt, quòd duos Hilarios in vnum, eundemq; confuderint, cum tamen Hilarius, qui de Semipelagianis ad Augustinum scribit, longè diuersus ab Hilario Arelatensi Episcopo sit, vti olim præmonuit Bellarminus in catalogo Scriptorum V. Hilarius. Etenim Hilarius Arelatensis sententiam S. Augustini *in quæstionem trahebat*, alter verò hæc ad S. Patrem scribit: *Nolo autem Sanctitas tua sic me arbitretur hæc scribere, quasi de his, quæ nunc edidisti, ego dubitem*. Hilarius Arelatensis nunquam vixit in Africa, sed iuuenis Arelate à S. Honorato Abbate ad meliorem frugem reuocatus fuit; alter autem testatur se in Africa fuisse Augustini discipulum: at de his iterum sermo redibit. Præterea Hilarius, qui ad Augustinum scribit, Prosperum rogauit, vt longioribus literis Semipelagianorum querelas ad Augustinum deferret: *Egi*, inquit, *cum viro tum moribus, tum eloquio, & studio claro; vt quanta posset collecta suis literis intimaret, quas coniunctas his destinare curaui*. De Episcopo verò Arelatensi ait Prosper: *Iam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per literas velle conferre; sed quia vtrum hoc facturus, aut quo fine sit facturus, incertum est &c.* quæ de Hilario in defendendo Augustino collega, cuius instantia literas exaratas vnà cum illius epistola in Africam deferendas sciebat, nullo pacto intelligi possunt.

Sed omne dubium absoluemus, si quo anno Hilarius Arelatensis Episcopus factus sit, ostendamus. Bollandus ad diem 16. Ianuarij non constare ait, quot annis sederit Honoratus Arelate, vnde & initia dignitatis Hilarij successoris eidem incerta sunt; Baronius in Martyrologij notis ad eandem 16. Ianuarij scribit, vixisse Honoratum sub Sixto qui anno 432. Pontificatum iniuit, cuius sententiæ Vossius accedit lib. 6. hist. Pelag. thesi 14. Sed mihi res certa est. Honoratum anno 426. exeunte Episcopum habemus ex Chronico Prosperi, quod Auctores illi probè affirmant, quem tamen paruo tempore sacris Arelatensibus præfuisse tradit eiusdem successor Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 6. apud Bollandum: *In summa ex illo breui, quo vobis indultus est tempore facile metiri datur &c.* Hocce verò breue tempus biennij spatio circumscribi-

tur ab Honorato Episcopo Massiliensi in vita Hilarij Arelatensis apud Surium die 5. Maij cap. 3. *Emenso*, inquit, *biennio cum ad meriti proprij percipiendum ex merito præmium ex vita istius cursu beatus Pontifex vocaretur Honoratus, missis epistolis, vt extremis suis interesse deberet, admonuit*, nempè Hilarium. Itaq; anno 429. die 16. Ianuarij, qua die ab Ecclesia Honorati memoria recolitur, obijt idem Episcopus *emenso biennio*, ex quo circa finem anni 426. in occisi Patrocli locum subrogatus fuerat. At verò Honorato statim à populo substitutus est Hilarius, qui illuc euocatus fuerat ab eodem, quò morienti adesset. Habemus aliud pro hoc ipso confirmando testimonium. S. Germanus Antisiodorensis Episcopus cum anno 429. vt scribit Baronius, veriùs anno 430. vt dicemus, ex legatione Britannica in suam Vrbem redijsset, statim ob ciues grauissimorum tributorum onere subleuandos Arelatem ad Auxiliarem Præfectum Prætorio Galliarum se contulit, ita Constantius lib. 1. cap. 29. apud Surium die 30. Iulij. *Et pro quiete*, inquit, *vel requie quæsiturus remedia ciuitati post marina discrimina labores terrena expeditionis ingreditur*. At idem author cap. 23. scribit eo tempore Hilarium fuisse Episcopum Arelatensem: *Illustrabatur eo tempore ciuitas Hilario Sacerdote multimoda virtute pretioso*. Quare anno 430. Hilarius erat Episcopus. At id temporis alter Hilarius, qui author est epistolæ ad Augustinum, erat laicus, vt patet ex literis S. Celestini ad Episcopos Galliæ, vbi etiam cap. 1. postponitur Hilarius Prospero, quas literas datas esse post annum 430. certum est, nam defuncto Augustino emissæ sunt. Cum verò Prosper vocet Hilarium Episcopum, eodem tempore Hilarius alter non modò se Laicum testatur, sed etiam alterum Hilarium Episcopum hisce describit in epistola ad Augustinum: *Sunt ex parte tales Personæ, vt his consuetudine Ecclesiastica Laicos summam reuerentiam necesse sit exhibere; Quod quidem ita curauimus Deo iuuante seruare, vt cum opus fuit, non taceremus, quæ ad quæstionis huius assertionem exiguitas nostrarum virium suggerebat*. Sed de his iam satis.

Baronius Hilarij dignitatem ex literis Prosperi abrasit ex praua verborum Eucherij intelligentia, hic enim in epistola parænetica ad Valerianum recitatis plurimorum exemplis, qui diuitijs, ac supremarum dignitatum titulis dimissis sacris se se addixerant, *Hilarius*, inquit, *nuper, & in Italia nunc Antistes Petronius ambo ex illa plenissima, vt aiunt, mundanæ potestatis sede vnus in religionis, alter in Sacerdotij nomen ascendit*, addit hoc scholion Annalium scriptor: *Hæc Eucherius cum creatus est Petronius Episcopus Bononiensis perseuerante Hilario in vita Monastica*: Ad annum 426. Num. 22. At Petronius electus est Episcopus Bononiensis anno 430. vt tradit Sigonius magni nominis scriptor in historia Bononiensi. Verùm quis non videat oppositum, & quidem apertè colligi ex Eucherij verbis, etenim *nuper* refertur ad *nunc*, quasi diceret, Hilarius nuper Episcopus in Gallia, & nunc Petronius in Italia, aliàs sensus, ac proprietas dictionis omninò corrumpitur. Quare cum Petronius anno 430. Episcopus renunciatus fuerit, anno 429. itidem Hilarius Antistes dictus est.

Sed quid de meis Augustinianis dicam? Etenim Marquez, Herrera, Crusenius, Staibanus cæteriq; quos nouissimè Aloysius Torellus in sæculis Augustinianis ad annum 400. & seq. secutus est, cum in epistola Hilarii ad Augustinum legerent: *Sufficiat mihi pœna mea, quòd à præsentia tua delicijs exulatus, vbi salubribus tuis vberibus nutriebar, non solùm absentia tua crucior, &c.* queis se

Augustini discipulum in Africa fuisse significat, Augustinianum illum Monachum arguentes, nec ab altero Hilario distinguentes, eundem Arelatensium Archiepiscopum faciunt; immò Torellus cæteris animosior Augustini regulam Lerinensi Monasterio ab eodem Hilario ex Africa inuectam ad annum quadringentesimum imaginatur tomo 1. sæcul. Augustinen. anno eodem. Verùm isthæc à nemine admitti possunt. Hilarius Arelatensis Episcopus nunquam fuit in Africa, neq; ab Augustino Monasticam vestem accepit, id enim minimè tacuisset S. Honoratus Episcopus Massiliensis, qui Hilarij vitam diligentissimè descripsit, quem quidem Hilarij *meritorem* vocat Gennadius cap. 99. de Illustr. Scriptoribus. Hilarius ipse in oratione de laudibus S. Honorati ad Arelatenses recitata testatur, se delicijs terrenis immersum ad Monasticam vitam peragendam ab Honorato Abbate persuasum. *Venit*, inquit, *meq; in illis iam annis nimis amicum sæculo, & contumacem Deo ut seductor, & uerax ad amorem Christi blanda manu tentat*. Illud verò de illata Gallijs ab Hilario anno 400. Augustini regula falsum est: eo anno exeunte, aut insequenti Hilarius natus erat; nam quadragesimo octauo ætatis anno eundem obijsse scribit S. Honoratus, mortuum autem anno 449. ex S. Leonis Papæ epistola inferiùs cap. 12. dicemus. Hinc cadunt coniecturæ illæ, quibus nostri moti sunt ad Hilarii Augustinianum Monachatum asserendum, quòd vnà cum Prospero strenuissimus fuerit Augustinianæ doctrinæ defensor, nam teste Prospero *vnus eorum* fuit, qui Augustini de prædestinatione doctrinam *in quæstionem trahebat*.

Cum Hilario aduersus S. Augustini doctrinam sensere eiusdem concellitæ Faustus, & Vincentius Monachi, vt indicauimus; Hilarij verò amicissimus Eucherius, cuius præsertim precibus Cassianus collationem XIII. exarauit, à S. Augustini de prædestinatione gratuita sententia non recessit, vt cap. 12. dicetur.

CAPVT III.

Lerinenses Monachi fuerint-ne Augustiniani. Illorum initia ea occasione indagata, ac de varijs Monasteriorum Galliæ regulis usque ad Pontificatum S. Gregorij Magni plura adnotata. Agaunenses itemq; Iurenses in Gallia Monachos Augustinianos fuiße ex eorundem Regula demonstratur.

INtelligo Augustinianos nostros Lerinense Monasterium sub Augustini regulam antiquitùs adactum asserere, existimantes vnicam S. Patris regulam in Occidente vsq; ad S. Benedicti tempora viguisse, immò eosdem Lerinenses ab Hilario Arelatensi Augustini discipulo ad eiusdem doctrinam toto conatu defendendam ardentiùs inflammatos. Hinc Augustinus Lubin Galliarum Regis Chorographus, qui sacros Martyrologij Romani fastos geographicis tabulis summa cum laude nuper illustrauit, hæc scribit: Lerinenses *Asceta se S. Augustini discipulos dicebant, an doctrina? an uita instituto? an utroque?* At postremum approbat; quæ sanè sententia modò mihi excutienda est; Cum verò videam, celeberrimi illius monasterii initia ab alijs minus rectè statui, hæc

quoque nobis indaganda sunt; Et quidem hoc secundum priùs expediendum videtur.

Scriptores plerique Baronij, ac Barralis chronologiam secuti circa annum 375. Lerinensis cœnobij initia locant, quod probari nulla ratione nobis potest. Certum est eo tempore, quo S. Honoratus cum sene Caprasio Lerinam primùm ingressus est, sedisse apud Foroiulium Leontium Episcopum; etenim ob id præsertim Honoratus Lerinam elegit, vt Leontio de proximo frueretur. Do verba Hilarij Arelatensis Antistitis, atque Honorati discipuli cap. 12. de vita S. Honorati: *Vacantem itaque insulam ob nimietatem squalloris, & inaccessam venenatorum animalium metu alpino haud longè iugo subditam petijt præter secreti opportunitatem, sancti, & beatissimi in Christo viri Leontij Episcopi oblectatus vicinia, & charitate constrictus.* Habuit tunc Honoratus comitem, immò magistrum S. Caprasium, quo etiam socio vsus est, dum in Peloponnesum transfretarat hæc eodem Hilario cap. 2. scribente: *Nè quid tamen iuuenili ausu temerè ab ipsis inceptum putaretur, assumunt*, nempe Honoratus, eiusque frater Venantius, *senem perfectæ, consumatæque grauitatis, quem semper in Christo Patrem computantes Patrem nominarunt, Sanctum Caprasium Angelica adhuc in terris conuersatione degentem.* Erat ergo tunc Caprasius, cum in Græciam nauigarunt, ferè sexagenarius. At Caprasium diem obijsse inter annum 445. & 449. certum est; Nam morienti Caprasio Kalend. Iunij adfuere Hilarius Arelatensis, Theodorus Foroiuliensis, ac Maximus Reiensis. Hæc testatur S. Honoratus Massiliensis in vita S. Hilario cap. 5. apud Surium die 5. Maij: *Cum Caprasium infirmitate fatigari corporea certis nuncijs comperisset, ad eius occursum celeri se festinatione proripuit &c. In eodem loco tunc temporis S. Faustum Presbyterum & Abbatem ita futurorum præscius honorauit, vt inter se, & sanctos Sacerdotes Theodorum, & Maximum medium compelleret residere.* At cum Hilarius obierit anno 449. die 5. Maij, vt ex Tirone Prospero, & S. Leonis literis ad Rauennium cap. 12. dicemus, citra illum annum Caprasij mors retrahenda est. Rursus anno 445. nondum apud Foroiulium sedebat Theodorus, sed huius decessor Leontius, nam eo anno S. Leo Papa Leontium nobili priuilegio ornandum duxit epistola 87. ad Episcopos prouinciæ Viennensis: *Quoniam*, inquit, *honoranda est semper antiquitas fratrem, & Coepiscopum nostrum Leontium probabilem Sacerdotem hac, si vobis placet, dignitate volumus decorari, vt præter eius consensum alterium prouinciæ non indicatur à vestra Sanctitate Concilium, & à uobis omnibus, quemadmodum vetustas eius, & probitas exigit, honoretur.* Has verò literas datas esse anno 445. ex literis Valentiniani Imperatoris optimè ostendit Cardinalis Baronius. Quare Caprasius obijt post annum 445. ad defuncti Leontij sedem Theodoro promoto; Quare si anno 375. ad minùs sexagesimum ætatis annum agebat, quando cum Honorato Lerinam petijt, vixisset vltra annos centum, & triginta, & Leontius post Lerinensis cœnobij constructionem supra annos LXX. in Episcopatu superstes fuisset, quæ sine teste affirmare non possumus.

Extat apud Sirmondum tomo 1. Concil. Galliæ & tomo 4. Concil. edit. regiæ pag. 667. epistola de Leporij conuersione scripta à S. Augustino, ac collegis ex Africa ad Episcopos Galliæ Proculum Massiliensem, & Cylinnium Foroiuliensem cum hac epigraphe: *Dilectissimis, & Honorabilibus Fratribus, & Consacerdotibus Proculo, & Cylinnio Aurelius, Augustinus, Florentius, & Secundinus*

nus in Domino Salutem. Fuit Cylinnius Leontij in Foroiuliensi cathedra decessor, vt patet ex eruditis tabulis Sammarthanorum. Denique inuentus est libellus Leporii, quem tomo 38. Concil. edit. Regiæ pag. 16. editum habemus, in quo leguntur subscripti post Aurelium, & Augustinum: *Florentius Episcopus Hipponensium Diarrhytorum*, itemque *Secundus Episcopus Ecclesiæ Aquensis, siue Magarmitanæ*. Florentius anno 401. eiecto Equitio homine facinoroso electus fuit Episcopus; etenim in Synodo Carthaginensi Vincentio, & Flauita Conss. anno 401. Idibus Septembris celebrata hæc leguntur: *Rursum placuit, vt quoniam Hipponensium Diarrhytorum Ecclesiæ destitutio non est diutius negligenda &c. cum omnium voto eis ordinetur Episcopus*. Cap. 45. Cod. Africani Tomo 4. Concil. edit. regiæ pag. 538. Electum verò fuisse Florentium liquet ex laudata epigraphe, & ex collatione Carthaginensi primæ diei cap. 139. vbi inter septem consiliarios Catholicorum contra Donatistas nominatus fuit: *Florentius* (non Florentinus, vt ex cap. 55. et 2. collat. 2. patet) *Episcopus Ecclesiæ Catholicæ Hippensis Zaritonensis*. Eadem vrbs in Prouincia Proconsulari dicebatur Hippo Diarrhytus, & Hippo Zarytus, vt ab altero Hippone regio Numidiæ distingueretur. In itinerario Antonini ponitur *Hippo Zarythus* distans ab altero Hippone, vbi Augustinus sedebat, M-P. CLXII. Plinius lib. 5. c. 4. scribit: *Diarrhytum à Græcis dictum propter aquarum irrigua*; & Solinus cap. 40. Polyhistoris ait: *Hipponem alterum de interfluente freto Diarrhyton nuncupatum*, idem habet Pomponius Mela lib. 1. cap. 7. Notarunt viri eruditi, promiscuè syllabam *Dia* in *Za* ab antiquis mutatam: ita Patres Zabulum pro Diabolus scripsere; ita pro diæta leges apud Plinium lib. 2. epist. 17. Zeta, vnde Zetarii apud Paull. lib. 3. sent. tit. 6. iidem, qui diætarii. Hinc memoratæ Vrbis Episcopus diuersimodè scriptus reperitur. Apud S. Augustinum lib. 6. de baptismo cap. 3. in Synodo S. Cypriani nominatur: *Petrus Martyr ab Hippone Zarito* edit. Basil. anni 1542. In notitia Episcoporum Africæ inter Patres Proconsularis prouinciæ recensetur: *Marianus Hippozaritensis*; in Synodo Lateranensi Martino I. Pontifice consultat. 2. inter Episcopos, qui è Carthaginensi prouincia Synodum habuerant, legitur: *Donatus Episcopus S. E. Ippozaritensis*; & in collatione laudata dicitur: *Hippensis Zaritonensis*. Hæc adnotaui, ne quis duos Florentios poneret, quorum vnus esset Episcopus *Hipponis Diarrhytorum*, alter *Hippensis Zaritonensis*. In memorata etiam collatione anni 411. laudatur cap. 190. *Secundus Episcopus plebis Magarmalitensis*. Vterque autem, nempe Florentius Hipponis Diarrhytorum, & Secundus nominati fuere iudices anno 407. in causa Maurentij Tubursicensis ex cap. 67. eiusdem codicis. Insequenti verò anno Florentius designatus fuit Legatus ad Honorium contra Paganos, & Hæreticos Coss. Basso, & Philippo, & rursus anno 410. Post consulatum Honorii VIII. & Theodosii II. ex laudato codice. Ex his patet Cylinnium Foroiuliensem vixisse post annum 401. cum ad eundem Florentius Episcopus Hipponis Diarrhytorum, qui eo tantùm anno sedere cœpit, literas miserit. Vnde colligimus Lerinensium cellulas, quæ sedente apud Foroiulium Leontio Cylinnii successore ab Honorato primitus extructæ sunt, ante annum 402. non extitisse.

Rursus etiam post annum 405. Lerinense cœnobium extructum fuisse altero argumento euincam. Cassianus scribit Leporium, de cuius conuersione

Afri-

Africani Patres ad Galliæ Episcopos scripsere, abs se in Galliis erroris admonitum fuisse; audiatur lib. 1. de Incarnat. cap. 4. *Leporius tunc Monachus, modò Presbyter, apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus &c.* At Cassianus post annum tantùm 405. in Gallias venire potuit, Constantinopoli enim Diaconus degebat, cum Chrysostomus in exilium iterum missus fuit, pro quo legationem etiam obiuisse cap. 1. dictum est. Itaque si Leporius in Galliis à Cassiano admonitus in Africam secessit, ibique S. Augustini opera, vt scribit Gennadius cap. 59. correctus fuit, et hoc ipsum Augustinus per literas à Sirmondo editas S. Cylinnio Foroiuliensi significauit, nondum anno 405. Foroiuliensem Ecclesiam Leontius regebat, & ex consequenti Honoratus Lerinensis cœnobii fundamenta nondum eo anno posuerat. Quare in re incerta memorati monasterii initia post annum 405. & ante annum 410. asseri possunt, nam eo pacto Leontius anno 445. propè quadraginta in Episcopatu annos exegit, vnde vt cæteris seniori laudatum priuilegium à Leone Magno conferri potuit, præsertim cum anno eodem 410. sederent in Africa Florentius Hyppensis, & Secundus Magarmalitensis. Non ergo anno 375. sed propè annum 410. Lerinense Monasterium conditum fuit.

Hac ergo Lerinensi chronologia præmissa, de illorum Monachorum regula dicendum est. Constans est Scriptorum sententia Monachismum ex nostra Italia in Gallias deriuasse. Et quidem authore Athanasio Alexandrino, & Eusebio Vercellense Monastica disciplina ex Ægypto, & Syria in Italiam venit. Scribit Hieronymus de S. Marcella epist. 16. ad Principiam: *Nulla eo tempore nobilium fœminarum nouerat Romæ propositum Monachorum, nec audebat propter rei nouitatem ignominiosum, ut tunc putabatur, & uile in populis nomen assumere. Marcella ab Alexandrinis priùs Sacerdotibus, Papaque Athanasio, & postea Petro, qui persecutionem Arianæ hæreseos declinantes quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugerant, uitam Beati Antonij adhuc tunc uiuentis, monasteriorumque in Thebaide Pachomii, & uirginum, & uiduarum didicit disciplinam &c.* De Eusebio id ipsum testatur S. Ambrosius epistola 82. Sanctus Martinus in Italia Monachum induit teste Sulpitio lib. 1. cap. 4. *Cum Gallias quoque*, inquit, *discessu S. Hilarii, quem ad exilium hæreticorum uis coegerat, turbatam Ecclesiam comperisset, Mediolani sibi monasterium statuit.* Hoc est celebre illud cœnobium, quod se Mediolani vidisse testatus est S. Augustinus in lib. de moribus Ecclesiæ Catholicę cap. 33. & lib. 8. Confess. cap. 6. *Et erat*, inquit, *monasterium Mediolani plenum bonis fratribus extra urbis mœnia sub Ambrosio nutritore.* Martinus durante Hilarij exilio sanctissimam ibidem vitam degit, cum verò accepisset, Hilario *Regis pænitentia*, ait Sulpitius, *potestatem indultam fuisse redeundi, Romæ ei tentauit occurrere, profectusque est ad Vrbem, cùm iam Hilarius præteriisset; ita est eum vestigiis prosequutus; cumque gratissimè ab eo esset susceptus, haud longè sibi ab oppido monasterium collocauit.* Primi ergo Pictauiensis huius in Gallia monasterij constructio contigit anno 361. Nam Constantius anno imperij vltimo Hilarium ab exilio reuocauit, quo tempore Augustinus adhuc puer septimum ætatis annum agebat. Alterum postea cœnobium propè Turonem idem Martinus eiusdem vrbis Episcopus erexit. Fuere hæc duo Monasteria Sanctissimorum Episcoporum Seminaria, hæc enim oculatus testis Sulpitius scribit cap. 7. *Pluresque ex*

his

bis postea Episcopos vidimus, quæ enim esset ciuitas, aut Ecclesia, quæ non sibi de Martini monasterio caperet Sacerdotem? Et hos quoque in suis diœcesibus cœnobia condidisse certum est, vnde Martino authore Monachismus latiùs per Gallias est propagatus. Hinc Cassianus lib. 3. de instit. cap. 4. *Galliæ Monasteria* laudat ex S. Martini certè Turonensis cœnobijs deriuata. Monasticum verò eorundem institutum paucis describit Sulpitius cap. 7. *Nemo ibi quicquam proprium habebat, omnia in medium conferebantur. Non emere, non vendere, vt plerisq; Monachis moris est, inquam, licebat. Ars ibi exceptis scriptoribus nulla habebatur, cui tamen operi minor ætas deputabatur, maiores orationi vacabant. Vinum nemo nouerat, nisi quem infirmitas coegisset, plerique camelorum setis vestiebantur.* Hæc ille.

Verùm post annũ quadringentesimum Monachorum cœtus veluti fœcundissima apum examina passim tota Gallia excreuere. Etenim Cassianus apud Massiliam, Honoratus apud Lerinam, Castor Aptæ, Iouinianus, Theodorus, alijque in Stœcadibus nobilissima monasteria condiderunt. De Casșiano scribit Gennadius cap. 61. *Cassianus natione Scytha &c. apud Massiliam Presbyter condidit duo, idest virorum, & mulierum, monasteria, quæ vsque hodie extant.* In Chronico Massiliensi S. Victoris legimus fuisse in monasterio Cassiani *vsque ad quinque millia Monachorum* apud Guesnay ante c. 46. cuius dicti fides sit penes authorem. De cœnobio Aptensi scribit Cassianus in præfatione ad Castorem, idemque de Monachis Stœcades inhabitantibus hæc habet in præfatione collat. 18. *Non solùm Occiduas regiones, verùm etiam insulas maximis fratrum cateruis fecistis florere.* Cæteris tamen monasterijs anteibat Lerinense cœnobium omnium illius sæculi scriptorum encomijs celebratum. De Lerina in proxima insula degens Eucherius scribebat in epistola ad Hilarium: *Hæc nunc habet sanctos senes illos, qui diuisis cellulis Ægyptios Patres Gallijs nostris intulerunt. Quos ego illic, Iesu bone, sanctorum cœtus, conuentusque vidi?* De eadem scribit S. Cæsarius Arelatensis: *Hæc est, quæ eximios nutrit Monachos, & præstantissimos per omnes prouincias erogat Sacerdotes. Vix enim reperire erat, qui his temporibus assumptus in regionibus illis ad regimen Ecclesiarum non delectus esset ex nobilissimo, & regularis institutionis obseruantissimo cœnobio Lerinensi.* Et hæ quidem fuere primæ Monachorum coloniæ ante vigesimum quinti sæculi annum in Gallijs fundatæ, quæ postea latiùs deductæ sunt, quo tempore etiam per vniuersam Africam Augustino authore Monachismus propagatus fuit.

Plerique, & quidem aliàs nobiles huius sæculi scriptores vnam tantummodò monasticam ante S. Benedicti tempora regulam in Occidente viguisse arbitrati, vniuersa Galliæ cœnobia iisdem omnino legibus paruisse publicarunt. Ioannes Marquez insignis Salmanticensium Theologus, & in profana, ac sacra historia summa cum laude versatus, ne aliarum familiarum scriptoribus eo in campo cedere videretur, antiquissima quæque Galliarum monasteria Augustinianæ Reipublicæ adscripsit, quem secuti Crusenius in suo Monastico, Herrera in Alphabeto Augustinensi, sed cæteris animosiùs amicissimus P. Aloysius Torellus Sacræ Theologiæ Doctor, summusque per vniuersam Italiam diuini verbi declamator nobilissima Galliæ cœnobia sub D. Patris Augustini regulam adigunt, ac vniuersos illius regionis Monachos seu doctrinæ, seu sanctitatis fama illustres volentes, nolentes Augustiniana toga obuoluunt, & hos inter Lerinenses præsertim nostræ genti asserunt. Horum mihi senten-

tia paucis examinanda est, video enim laudatos scriptores partium studio plus iusto rem promouisse; neq; enim adeo exilis est Augustiniana Respublica, quæ iam fauentibus Superis per vniuersum Orbem colonias deduxit, vt Gallicanorum monasteriorum, si fas est ita loqui, rapinis augenda esse videatur. Vti plures fuere in Oriente Monachorum regulæ, nempe Antonij, Pachomij, Basilij, aliorumq; ita neque vna fuit Monachorum in Occidente regula, sed variæ, atq; diuersæ. Italiæ cœnobia, quæ apud Vrbem, & Mediolani se vidisse S. Augustinus scribit, itemque laudata à Hieronymo epist. 30. ad Oceanum Volscorum, atq; in Tusciæ insulis monasteria S. Athanasij instituta secuta esse non dubito. Hoc ipsum dicendum existimo de insigni monasterio nostræ prouinciæ Aquileiensi, in quo Monachum circa annum 370. se fuisse scribit Ruffinus in priori inuectiua, cuiusq; Monachos laudat in fine Chronici S. Hieronymus, diu enim Aquileiæ substitit Athanasius Alexandria Arianorum insidiis, ac furore eiectus. Impræsentiarum de regulis cœnobiorum Galliæ disserendum est. In primis monasteria S. Martini Augustinianæ regulæ parere non poterant, erat enim tunc Augustinus puer, ac ipse sub Grammaticorum regulas adactus Deum rogabat, *ne in schola vapularet*. 1. Confess. cap. 9. Cassianus nobile postea monasterium apud Massiliam construxit, qui cum Syrorum, atq; Ægyptiorum Monachorum institutis à puero esset innutritus, iisdem non modò Massilienses Monachos, verùm etiam Aptenses imbuit; etenim S. Castor Aptæ Episcopus in sua diœcesi cœnobium iuxta regulam Ægyptiorum instituere volens, regulam à Cassiano per literas petiit, impetrauitq; quæ ex præfatione ad Castorem intelliguntur, vb ait: *In prouincia siquidem tua cænobiorum ex parte Orientalium, maximèq; Ægyptiorum volens instituta fundare &c.* Vel ergo Castor Augustini regulam ignorauit, quòd nondum Galliis post annum 410. innotuerat, vel illi Ægyptiorum regulam prætulit. Hoc constat, vtrumq; monasterium Massiliæ, atq; Aptæ constructum Orientalium Patrum regulam secutum.

Lerinenses deinde, ac Grinnincenses familiæ Monachorum in Galliis apparuere. Priores quidem Monachos S. Honoratus instituit, tantaq; & sanctitatis, & literarum gloria floruerunt, vt dubio procul cæteros religiosorum hominum cœtus in Galliis superauerint. Grinnincenses erant in diœcesi Viennensi, de quibus author vitæ S. Clari Abbatis apud Bollandum die 1. Ianuarii scribit cap. 2. *Griniacensium cænobia à Sanctis Pontificibus urbis fundata, in quorum maximo ossa beatissimi Ferreoli Martyris condita uenerabantur*, additq; *Griniacensiū loca quadringentos Monachos alebant*. Scribit S. Auitus Viennensis epist. 65. ad Maximum: *Monasteriis Grinnicensibus occupatus aliquandiu iam habitaculo ciuitatis abfueram*. Porrò diuersa fuisse Lerinensium, ac Grinnincensium instituta disertè tradit Sidonius lib. 7. epist. 17. ad Volusianum fratrem: *Fluctuantemque*, inquit, *regulam fratrum destitutorum secundùm statuta Lerinensium Patrum, uel Grinnicensium festinus informa*. Erant illi Monachi apud Aruernos instituti ab Abrahamo Monacho Orientali, quem Gregorius Turonensis non vno loco laudat. Ergone & iste Africanam Augustinensium regulam ex remotis Orientis cœnobijs Aruernis intulit? Et huius quidem monasterij regula à Lerinensi, ac Grinnincensi diuersa erat. Quæ verò fuerit Lerinensium regula, cum illa non extet, vel saltem adhuc in angulis cum blattis luctetur, incertum est.

Illud

Illud tamen constat iuxta Orientalium Patrum statuta conscriptam fuisse, quod euidenter tradit author vitæ S. Eugendi cap. 14. num. 14. apud eruditissimum Bollandum die 1. Ianuarij (erat ille Agaunensis instituti Monachus) *Sic namque, ait, quòd non omnino illa, quæ quondam Sanctus, ac præcipuus Basilius Cappadociæ Vrbis Antistes, vel ea, quæ Sanctorum Lirinensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Abbas, siue illa, quæ recentior venerabilis Cassianus edidit, fastidiosa præsumptione calcemus, sed ea quotidie lectitantes ista pro qualitate loci, & instantia laboris inuicta potius, quam Orientalium, perficere affectamus, quia procul dubio efficacius hæc, faciliùsque natura, vel infirmitas exequitur Gallicana.* Vides Agaunensium regulam mitiorem fuisse, ac Gallorum naturæ conformiorem, Lerinensem verò cum Orientalibus regulis computatam; Et cum author Lerinensium, ac Pachomij regulas recitans disiunctione non vtatur, suspicari iure possumus eosdem Lerinenses S. Pachomij regulam maiori ex parte secutos. Etenim cum S. Hieronymus Pachomij regulam Latio donasset, à plurimis in Occidente legi cœpta est, eam enim translationem se fecisse Hieronymus testatus est, quòd plurimi Latinorum Ægyptiaci, ac Græci sermonis ignari illius Cœnobiarchæ insignium Tabennensiotarum Patris instituta cognoscere desiderabant. Nec alias ex sua illa peregrinatione regulas Lerinam secum ferre potuit Honoratus, qui Italiæ tantùm cœnobia lustrauerat, vt ex cap. 3. vitæ eiusdem habemus: *Huius Italia benedici gaudet introitu, hunc Tuscia venerata complectitur, ac blandissimas per Sacerdotes suos moras nectit.* Hinc S. Benedictus Annianensis Abbas in concordia regularum, cum ex regulis Orientalium Patrum, ac nostrorum Tarnatensium, itemq; Cæsarij, Aureliani, ac Columbani regulis sententias ad verbum exscriptas recitaret, nusquam Lerinensem regulam laudauit, quod certè fecisset, si S. Honoratus regulam ab Orientalibus statutis distinctam suis Monachis præscripsisset. Lerinenses verò à S. Honorato regulam accepisse ex Synodo III. Arelatensi colligitur; in qua lis inter Theodorum Foroiuliensem, & Faustum Abbatem Lerinensem composita fuit, ibi enim laudatur *Regula, quæ à fundatore ipsius monasterij dudum constituta est.* Hinc verò palam fit, Lerinenses S. Augustini regulam non secutos, nam Agaunenses Monachi, vt mox probabo, S. Augustini regulam obseruabant, quàm ab illa Lerinensium laudatus Monachus Agaunensis author vitæ S. Eugendi distinguit. Immò Lerinenses Monachos Augustinianam Agaunensium regulam vsque ad Marini Lerinensis Abbatis tempora ignorasse insinuat memoratus Scriptor in fine vitæ S. Eugendi cap. 15. *Instituta quoque,* inquiens, *de formatione Monasterij nostri Agaunensis cœnobij Sancto Marino Presbytero insulæ Lirinensis Abbate compellente digessimus, desideria vestra tam pro institutionis insignibus, quàm pro iubentis auctoritate Christo opitulante luculenter explebunt.* Quare si Marinus Abbas Lerinensis transmitti ad se optabat Agaunensis cœnobij leges, illas sanè ignorabat; Scriptorem verò vitæ Eugendi circa annum 500. vixisse ex dicendis constabit.

Video, quid his reponat eruditissimus Aloysius Torellus, nempe vnam quidem in Gallijs viguisse Augustinianam regulam, sed non easdem fuisse in omnibus monasterijs constitutiones, quo pacto Eremitæ omnes Augustiniani vnam quidem S. Patris regulam sequuntur, vnique Moderatori totius Reipublicæ Eremitanæ obediunt, specialibus tamen statutis diuersi reguntur;

spe-

ſpeciales enim quaſdam leges habent Patres Excalceati Italiæ, ſuas Recollecti in Hiſpania, alias Bituricenſes Galli, à quibus diuerſis etiã nos ſtatutis ſubijcimur. Inuitus quidem ab hac opinione diſcedo, ſed is veritati cultus debetur, vt amico poſtponatur, quem æqui, boniq; noſtram hanc in dicenda ſententia libertatem conſulturum ſcio, noui enim virum ſtrenuiſſimum vbique veritatis indagatorem. Dabo hic regulas celebriores, quæ ante Gregorij Magni in Galliæ monaſterijs floruere.

Sanctus Cæſarius, qui anno 503. ad Arelatenſem ſedem cuectus eſt, ſpecialem abs ſe extructo monaſterio regulam indixit, quæ poſtea ad pleraque alia cœnobia deriuauit. Hanc verò regulam typis excuſſit Proſper Stellartius vir Auguſtiniani inſtituti, quam etiam ſuæ collectioni regularum Lucas Holſtenius inſeruit, præfert autem hunc titulum in vetuſtiſſimis MS. *Incipit regula à S. Tetradio Presbytero nepote beatæ mem. S. Cæſarij Epiſcopi Arelatenſis Abbati meæ parua perſona rogante transmiſſa, quam à ſuo ſupramemorato Domino Cæſario dixit ipſe dictatam, quam, dum eſſet Sacerdos, ipſe per diuerſa monaſteria tranſmiſit.* Poſt Cæſarium, et Auxanium Arelatenſem Eccleſiã rexit S. Aurelianus, quo tempore Childebertus Francorum Rex in eadem vrbe nobile cœnobium condidit. Porrò S. Aurelianus non modò nullam ex antiquiorum Galliæ monaſteriorum regulis ſelegit, verùm etiam nec deceſſoris Cæſarij regula vti voluit, ſed nouam prorſus procudit, in cuius prologo ita fatur: *Regulam uobis, ac diſciplinam inſtituimus, quæ uos ad uiam perfectionis rectè faceret gradiri, & ad regna cœlorum feliciter peruenire.* Illic verò titulus inſcriptus eſt: *Incipit inſtitutio Sanctæ regulæ:* huius monaſterij mentionem facit S. Gregorius Magnus lib. 7. epiſt. 117. Regnante eodem Childeberto S. Ferreolus Vcetienſis in Gallia Narbonenſi Epiſcopus monaſterium condidit, propriamque illis Monachis regulam dedit, in cuius præfatione hæc ad Lucretium ſcribit: *Regulam, quæ ab eis pro lege ſeruetur, licentia à vobis tam petita, quàm accepta conſcripſimus.* Ita verò illa inchoatur: *Regulæ principium de his, quæ obſeruanda Monachis Ferriolacenſis monaſterij ſtatui inſtitutor.* Nouam etiam regulam Galliis intulit inſignis Luxouienſis cœnobii conditor S. Columbanus, de qua re Ionas Monachus cap. 9. libri de vita S. Columbani hæc ſcribit: *His ergo in locis Monachorum plebibus conſtitutis ipſe viciſſim omnibus intereràt, regulamq; quam tenerent, Spiritu Sancto repletus condidit;* Pleraq; etiam monaſteria ſub eandem regulam adacta recitat cap. 6. Illius verò titulus eſt: *Incipit regula cœnobialis*; ſtatimq; caput primum incipit in hæc verba: *Primo omnium docemur Deum diligere ex toto corde &c.* Harum regularum collectionem conflauit S. Benedictus Abbas Anianenſis, qui floruit anno 820. quas vnà cum aliis pleriſq; è codicibus antiquiſſimis monaſterii S. Maximini apud Treuiros, ac ſelectæ bibliothecæ Sereniſſimæ Suecorum Reginæ Chriſtinæ exſcripſit Holſtenius, ſed vir nunquam ſibi ſatisfaciens, vltraque nonum annum ſcripta ſua premens morte præuentus non euulgauit, illæ tamen cura, & ſtudio Eminentiſſimi Principis Franciſci Cardinalis Barberini Romanis typis excuſſæ prodiere anno 1661. Et quidem regula S. Cæſarii Auguſtiniana breuior eſt, cuius nec vnam ſententiam ad verbum reddit. Regula S. Aureliani ſex tantummodò paginis continetur; illa verò S. Ferreoli tredecim; regula deniq; S. Columbani in decem tantùm capita digeſta eſt; Ex quibus patet horum Patrum inſtitutiones monaſticas verè, ac rigoroſè regulas nun-

cupandas esse, non minùs, quam Augustinianam nostram, ridiculum enim esset asserere, cæteras Monachorum leges esse constitutiones, Augustini verò statuta vnicè Regulæ nomen mereri. Frustra ergò Augustiniani Scriptores insignia quæquæ Galliarum cœnobia nostræ genti asserunt, quòd vna tantùm in Gallijs ante Benedictinam S. Augustini Regula regnaret.

Vereor tamen, ne Lerinensibus extra Augustinianæ Reipublicæ confinia deportatis tantum mihi inuidiæ apud nostrates conflem, quantum sibi laudis alij comparasse putant, qui omnia Galliarum monasteria in rei nostræ censum satis confidenter retulere; Quare ne quid per me gens nostra detrimenti subeat, insulæ Lerinensis, vt queruntur, damna longè plurium in continenti coloniarum, & quidem nobilissimarum accessione compensabo. Etenim Agaunenses Monachos, qui sæculo quinto in Gallijs exorti sunt, Augustinianos fuisse non vana illa de vnica in Gallijs ea ætate S. Augustini regula vigente, sed ex eorundem statutis, quæ vniuersam Sancti Patris regulam ad verbum exhibent, solidè euincam, indeq; etiam insigne Iurensium Monachorum institutum, ex quo Agaunenses deriuarunt, eidem nostræ familiæ asseram. Vbi Rhodanus tenuior adhuc à fontibus ingenti aquarum fragore inter montium angustias in Lemanum lacum procurrit, breuior sanè planities procul ab Octoduro alpium Graiarum vrbe M-P. XII. aperitur, Agaunus incolis locus nuncupatur, ita enim saxum prisco vocabulo Galli appellabant. Locus exactè describitur in actis S. Mauritij, ac Thebæorum militum, qui ibidem passi sunt; *Legio Thebæa præteriens Octodurense oppidum ad locum, cui Agauno nomen est, celeriter properauit, ut XII. millium spatio ab Octoduro separata necessitatem committendi sacrilegij præteriret; Agaunum accolæ interpretatione Gallici sermonis saxum dicunt; Quo in loco ita vastis rupibus fluminis rursus arctatur, ut commeandi facultate subtracta, constratis pontibus uiam fieri itineris necessitas imperaret.* Vndique tamen imminentibus saxis paruus quidem, sed amœnus irriguis fontibus campus includitur. In hac verò angusta planitie parvus vicus antiquitus extructus fuit, quem Tornatam, seu Tornadam incolæ appellarunt. In itinerario Antonini distare legimus ab Octoduro *Tornadam M-P. XII.* vt planè intelligamus Tornatam apud Agaunum ædificatam. Ioseph Simlerus, qui Vallesiam diligentissimè descripsit, libro primo hæc habet: *Sub Octoduro ad sinistram Rhodani hi uiculi sequuntur Iuuiana, Seruantia, Verosa, mox Tarnadæ oppidum, Tarnadæ autem Antoninum secuti oppidum hoc nominamus, ueterum plerique Agaunum nominarunt*; Quare Agaunum, & Tornatam ex hoc solummodò distinguuntur, quod Agaunus situm, Tornata oppidulum inibi conditum significat. Celebre verò monasterium à Sigismundo Burgundionum Rege apud Tornatam extructum tradit laudatus Simlerus: *Sigismundus Rex Burgundionum Maximi Geneuensis, Theodori Sedunensis, & aliorum Episcoporum oratione impulsus eodem loco in honorem Martyrum cœnobium celebre construxit, oppidulum Tarnadæ iuxta positum mœnibus ampliatis cœnobio coniunxit.* Scribit hoc ipsum eiusdem sæculi author Marius Auenticensis in Chronico ad annum 515. *Florentio, & Anthemio Conss. monasterium Acauno à Rege Sigismundo constructum est.* Verùm ex actis S. Seuerini Abbatis Agaunensis, seu Tarnatensis constat insigne illud cœnobium ante annum quingentesimum extructum fuisse, nam cum Clodoueus Magnus Francorum Rex, qui *iam per annos viginti quinque* regnarat, insanabili morbo laboraret, Tranquillinus Medicus

his

his Regem alloquutus est: *Est sanè in sacrosancto Agaunensium monasterio, vbi pretiosus Christi Martyr Mauritius requiescit, Abbas, & Sacerdos vir quidam moribus, & vita laudabilis Seuerinus nomine &c.* cap. 1. num 5. apud Bollandum die 11. Februarij. At Clodoueus circa annum 480. regnum indeptus est, quare anno regni XXV. nempe circa annum 505. florebat Tarnatense monasterium sub Seuerino Abbate. Præterea cum iussu Sigismundi Regis anno 515. S. Auitus Viennensis vna cum collegis nouam psallendi formam Tarnatensibus præscriberet, sacram concionem idem recitauit, cuius tantum titulum è Thuanis schedis vir diligentissimus Sirmondus pag. 158. S. Auiti epistolis, ac poematibus inseruit, est vero talis: *Homilia VII. dicta in basilica Sanctorum Agaunensium in innouatione monasterij ipsius &c.* Ex quibus patet, non quidem eo anno Tarnatense cœnobium primitus extructum, sed iugis, nullaque vnquam hora interpolatæ psalmodiæ institutione sanctiorem in formam restitutum. De S. Hynmemodo, qui primus anno memorato 515. Tarnatense monasterium rexit, hocce fragmentum ex memorato codice exhibet Bollandus in prolegomenis ad vitam S. Seuerini: *Psallendi interim vel subsistendi regula instituta S. Hynmemodo à cœtu Episcoporum, qui illuc ad constituendum monasterium uenerant, traditur.* Plerique tamen Tarnatense monasterium à Sigismundo Burgundionum Rege fundatum existimarunt, quod ille & nouis ædificiis auxit, redditibus locupletauit, iugique psalmodià instituta sanctiùs reformandum curauit. Sammarthani tomo 4. Galliæ Christianæ tabulas donationis ab eodem Rege peractæ recensent, vbi & nobiles Episcopi, qui interfuere, nominantur, sed de regula tunc vel veteri firmata, vel noua inducta nihil asseritur.

De Tarnatensium, seu Agaunensium Monachorum regula hæc scribit vir eruditissimus Haeftenus tract. 5. disquisit. Monast. XI. *Qualis uerò regulæ huius fuerit obseruantia, nusquam legere me memini*; Sed Lucæ Holstenii V. C. diligentia Tarnatensis Regula tandem innotuit, illam enim vnà cum reliquis à Sancto Benedicto Annianensi collectis publicauit. Hunc titulum præfert: *Incipit regula Monasterij Tarnatensis*; In tria, & viginti capita digeritur, & S. Augustini regulam ad verbum exscriptam continet, quod Lectorum commoditati consulens paucis ostendo, eandem cum Augustiniana, quo pacto vtraque in capita ab Holstenio distincta fuit, conferendo. Caput XIV. regulæ Tarnatensis conflatur ex capite primo, secundo, & tertio regulæ Augustinianæ. Caput XV. Tarnatensium vnit quartum, & ex parte quintum nostræ regulæ. Caput XVI. conformia tradit posteriori parti capitis quinti regulæ Augustinianæ. Caput XVII. est apud S. Augustinum sextum, ac septimi prior pars. Caput XVIII. reliquam septimi, & priorem octaui Augustinianæ regulæ reddit. Caput XIX. componitur ex nono, decimo, & vndecimo laudatæ regulæ. Caput XXI. & duo priores versus capitis XXII. sub vnico decimotertio Augustiniano continentur: at omissum est caput duodecimum regulæ Augustinianæ, quia inibi de lotione in balneis agitur, quæ tempore S. Augustini omnibus etiam sanctioris instituti viris, immò & fœminis sanitatis seruandæ gratia familiaris erat, sed paulò post apud Monachos, dein apud reliquos Christianos obsoleuit; reliqua pars capitis eiusdem XXII. constat ex capite 15. & 16. itemque initio 19. Augustiniani canonis, Nam media tria capita Augustiniana, quòd explicationes tantùm visa fuerint capitis 15. consultò omissa fuere à Tarnatensibus;

Caput XXIII. quod & postremum est regulæ Tarnatensium, exhibet ad verbum caput 20. 21. 22. 23. & 24. Augustinianæ regulæ, quo tandem & ipsa concluditur. Volo hic tamen finem Tarnatensium Patrum apud Agaunum regulæ recitare: *Vt autem uos in hoc libello tanquam in speculo possitis inspicere, ne per obliuionem aliquid negligatis, semel in septimana uobis legatur. Et ubi uos inueneritis ea, quæ scripta sunt facientes, agite gratias Deo bonorum omnium largitori: ubi autem sibi quisque uestrum uideat aliquid deesse, doleat de præterito, caueat de futuro, orans ut debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur.* EXPLICIT REGVLA TARNATENSIS. Atque idem est Augustinensium Eremitarum regulæ terminus.

Priora capita regulæ Agaunensium Monachorum, quæ in regula Augustiniana non reperiuntur, agunt de modo recipiendi Tyrones, recitandi diuinam psalmodiam, distinguendi horas precibus, atque operibus destinatas, de quibus in Augustini regula siletur; sed certum est S. Patrem Africanis suis Monachis illis etiam de rebus leges tulisse: nam cap. 4. ait: *Orationibus instate horis, & temporibus constitutis*, erant ergo & apud Augustinianos stata orandi tempora, quæ nobis specialibus decretis à regula distinctis indicuntur. Rursus Augustinianos in Africa Monachos antiquitus vitam manuum labore transegisse certum est, quare quò omnis confusio tolleretur, debito in omnibus ordine seruato, constat specialia statuta S. Augustinum de faciendo opere suis Monachis præscripsisse, quæ tamen intercidere.

Cæterùm ex laudata Tarnatensium, seu Agaunensium regula duo colliguntur. Primum est, monasterium illud initio non fuisse Clericorum Regularium Augustinensium, qui anno tantùm 1150. ibidem primùm apparuere, teste Bollando in prolegomenis laudatis ad vitam S. Seuerini, vbi rem ex antiquis monumentis more solito nempe eruditissimè ostendit §. 2. num. 20. Erant illi Monachi Augustiniani vt plurimùm parùm literis exculti rusticanis, atque artificiosis operibus vitam transigentes; Nam cap. 8. regulæ hæc legimus: *Sedentes ad mensam lectionem, quæ legitur, cum silentio audiant, si uerò defuerit persona Lectoris, ad instar cibi sanctarum Scripturarum meditatio ruminetur.* Rarus ergo erat inter illos Monachus literarum gnarus. Additur ibidem: *Arator stiuam tenens Alleluia cantet, sudans messor psalmis se auocet, & dum palmitem curuum tondet uinitor falce, aliquid Dauidicum canat. Hæc sint uestra carmina, hæc, ut uulgò aiunt, amatoriæ cantiones, hæc pastorum sibilus, hæc instrumenta culturæ.* Agriculturæ ergo plerique vacabant. Alij extra Monasterium quæstum ibant, nam cap. 11. scribitur: *Ea, quæ à Fratribus colliguntur, summa cura pro Domini timore conseruent.* Multi etiam artificiosis operibus deputabantur; hinc cap. 7. hæc lex intimatur: *Vbi artifices operantur, absque suprascriptis personis nullus præsumat accedere:* Alterum verò ex superiùs dictis colligitur, Regulam illam obseruatam in Monasterio Agaunensi ante annum 500. nam cap. 9. tempus psalmodiæ peragendæ omnibus præscribitur: *Æstatis tempore matutinis ex more completis, & Prima dicta OMNES opera, quæ iubentur, assumant.* Item: *Post horam uerò nonam, aut in horto, aut ubi poscit utilitas usque ad horam lucernarij OMNES in unum solatium commodabunt.* At postea anno 515. Sigismundo Burgundionum Rege adnitente in Agaunensi monasterio iugis die, noctuq; continuata, nec vnquam interrupta psalmodia instituta fuit. Scribit Gregorius Turonensis de eodem Rege libro 3.

hist.

hist. Franc. cap. 6. *Ille ad Sanctos Agaunenses abiens per multos dies in fletu, & ieiuniis durans veniam precabatur, Psallentium ibi assiduum instituens.* Aimonius lib. 3. de gestis Francorum cap. 80. de Guntramno Rege monasterium instituente ait: *Synodum LX. Episcoporum aggregari praecipiens, vt ordo psallendi, qui in loco Sanctorum Agaunensium temporibus Sigismundi Regis ab Auito, & caeteris Pontificibus illius temporis institutus fuerat, in caenobio, quod ipse fabricarat, teneretur effecit.* Bona Agaunensi huic monasterio à Sigismundo Burgundiæ Rege summa cum pompa anno 515. legata pridie Kalendas Maias præsentibus sexaginta Episcopis, ac pluribus nobilibus legimus tomo 4. Sammarthanorum, vbi & plurima oppida illius cœnobij Monachis data recensentur, vt planè artificioso opere illis vita deinceps nequaquam fuerit transigenda.

At cum Agaunenses Monachi à Iurensibus Lemano Lacu inter vtrosque stagnante deriuarint, atq; eandem isti pariter Augustinianam regulam obseruauerint, nonnulla etiam de Iurensibus Monachis subdenda sunt. Sanctus Romanus sanctioris vitæ desiderio actus in Iurenses saltus secessit, atque in loco *Candedescone* vulgò nuncupato primum in Sequanorum Gallia monasterium erexit. Situm exactè describit Anonymus Iurensis Monachus in vita S. Romani apud Bollandum die 28. Februarij, vbi capite primo ait: *Antè Romanum nullus omnino Monachorum intra ipsam prouinciam religionis obtentu, aut solitariam, aut consortialis obseruantiae sectatus est vitam.* Romanum secutus est in eremum Lupicinus eiusdem frater, cuius vitam idem Anonymus scripsit, & habetur apud Bollandum die 21. Martij. Baronius, ac Torellus vtriusq; Monachatum recensent anno 565. integri sæculi metachronismo, cum certum sit Romanum ante annum 444. plura monasteria in vicinis regionibus per discipulos condidisse. Scribit Anonymus cap. 1. num. 5. *Caeperunt exinde venerabilia Patrum examina uelut ex referto apum alueario Spiritu Sancto ructante diffundi, ita ut non solùm Sequanorum prouinciae loca secretiora, uerùm etiam territoria longè, latèque spatijs distincta terrarum diuinae sobolis diffusa gratia monasteriis, atq; Ecclesiis repleri.* At capite postea sequenti idem de Romano addit: *Audita namque memoratorum fama S. Hilarius Arelatensis Episcopus missis in causa Clericis beatissimum Romanum haud longè sibi à Vesontionensi urbe fecit occurrere.* Quod tunc contigisse notat, cum Hilarius Celedonium Episcopum Vesontionensem deposuit, quæ sanè depositio accidit anno 444. vt ex literis S. Leonis Papæ, & ex Scriptore vitæ S. Germani ostendemus inferiùs cap. 11. Fuere ergo illi Sancti fratres coæui Hilario Arelatensi, qui anno 449. ad superos transijt. Aliam chronologicam notam subiiciam ex vita S. Lupicini cap. 3. num. 8. vbi de eodem hæc scribuntur: *Hic namque aliquando, quod longaeuos forsitan meminisse non ambigo, magnam, ac miram absolutionem fide dicta amico orans in monasterio vincto in ergastulis praestitit Romae. Vir quondam illustris Agrippinus sagacitate praeditus singulari, atq; ad dignitatem militiae saecularis Comes Galliae à Principe constitutus per Ægidium tum Magistrum militum callida, malitiosaq; apud Imperatorem arte fuerat obscuratus, eò quòd Romanis fascibus lucens barbaris procul dubio fauere, & subreptione clandestina prouincias à publica niteretur ditione deiicere.* At Ægidij, & Agrippini tempus pluribus chronologicis notis Idatius in chronico illustrat, hæc enim habet iuxta editionem Sirmondi Olympiade CCCXI. *Agrippinus Gallus, & Comes, & ciuis Ægidio Comiti insigni inimicus, vt Gothorum mereretur auxilia Narbonam tradi-*

dit

dit Theudorico. Annum verò ait fuisse sextum Leonis Orientis Imperatoris, & alterum Seueri, qui in Occidente regnabat, Æra Hispanica D. quo anno VI. Nonas Martias ab occasu Solis Luna defecit feria sexta. Est annus omnino 462. quo à 26. Ianuarij currebat sextus Leonis, & die 19. Nouembris secundus Seueri inchoabatur, cum secunda dies Martij incidit in feriam sextam. Cyclo Solis XXIII. Lunæ VII. lit. G. qua die excunte contigit eclypsis, quam eruditè exponit Petauius lib. 8. de doct. temporum pag. 846. Scribit etiam Marius Auenticensis: *Basilio, & Bibiano. His Coss. pugna facta est inter Ægidium, & Gothos &c.* fuit annus 463. Anno verò sequenti Ægidium obiisse Idatius illius temporis Scriptor affirmat, nobilibus etiam caracteribus eundem annum demonstrans, quòd esset septimus Leonis, quando XIII. Kal. Augusti feria secunda Solis eclypsis accidit ab hora tertia ad horam sextam; Et quidem anno 464. Leonis septimo die 20. Iulii feria secunda Cyclo Solis 25. Lunæ 9. lit. E F contigit plenilunium, fuitque Eclypsis hora 7. 52'. 32''. quam laudatus Petauius pluribus describit: Ex quibus patet difficulter cum iis componi, quæ cæteri omnes Scriptores de Ægidio narrant, nempe anno 461. ex Magistro militum à Francis eiecto Chilperico Regem electum, plenosq; octo apud eosdem annos regnasse. Ex his ergo constat Lupicinum anno 462. monasticam vitam egisse. At Baronius legens in libro Gregorii Turonensis Lupicinum cum Chilperico Burgundionum Rege locutum, id de Chilperico, qui in Gallia regnabat anno 565. intellexit, at ille Chilpericus fuit filius Gundiochi Burgundionum regis, cuius filia circa annum 490. Clodoueo nupsit ex Fredegario, & Gregorio Turonensi tomo 1. Chesnau. Et quidem ex actis S. Lupicini die 21. Martii cap. 3. habemus, eundem ab audaci viro, ac petulanti coram Hilperico mendacii repræhensum, quòd ante decem annos Romani apud Sequanos imperii excidium prædixisset nondum *in nullo rei tristis probatione firmata*. Vnde illa prædixit Lupicinus ante annum 446. nam anno 456. scribit Marius Auenticensis: *Ioanne, & Varane Coss. Eo anno Burgundiones partem Galliæ occupauerunt, terrasq; cum Galliæ Senatoribus diuiserunt.* Ex his deduco ante annum 456. colloquium illud inter Ægidium Magistrum militum, & Agrippinum S. Lupicino præsente, quod pluribus Monachus Iurensis sæpè laudatus describit, contigisse; nam post illum annum Romani Duces tota Gallia Sequanica exclusi fuerunt. Hæc diligentiùs prosequutus sum, vt tempus, quo Anonymus ille vitas Romani, Lupicini, & Eugendi Abbatum Iurensium exarauit, intelligatur, id enim nostro instituto plurimùm congruit, etenim cum dicat, *longæuos* citra dubium meminisse eorum, quæ de Agrippino à Lupicino liberato narrabat, circa annum quingentesimum se illa scribere ostendit, annis enim quatuor ferè ac quadraginta elapsis, rectè seniores in testes appellare poterat. Ex hucusq; dictis colligitur minùs rectè celebres illos Iurensium Monachorum Patres Martyrologio Benedictinæ familiæ insertos, cum integro sæculo ante S. Benedictum floruerint.

His ergo de tempore Iurensium monasteriorum stabilitis, probandum nobis est, hos ipsos Augustinianam Tarnatensium, seu Agaunensium regulam coluisse, nullus autem melior restis adduci potest, quàm Iurensis Monachus, qui in præfatione vitæ S. Romani ad Ioannem, & Armentarium Monachos Tarnatenses hæc habet: *Quamuis ergo Agaunus vester Gallico, priscoq; sermone*

tam primitus per naturam, quam nunc quoq; per Ecclesiam veridica præfiguratione Petri Petra eße dignoscitur, agnoscat tamen charitas vestra, & inter pineas, abiegnasq; Iurensium syluas IPSAM *quondam à Psalmographo in campis Syluæ mystica significatione repertam, quæ nunc* INIBI *à Sanctis fratribus, sublato iam præfigurationis enigmate, pedissequa stabilitate calcatur.* Monastica ergo regula apud Tarnatensium Agaunum culta in Iurensi monasterio priùs obseruari cœpta fuit, indeq; Agaunum portata. Rursus idem Monachus in fine vitæ S. Eugendi Abbatis Iurensis scribit apud Bollandum die 1. Ianuarij: *Instituta quoque de formatione Monasterij* NOSTRI *Agaunensis cœnobij Sancto Marino Presbytero insulæ Lirinensis Abbate compellente digessimus, desideria vestra tam pro iubentis auctoritate Christo opitulante luculenter explebunt.* Erant ergo eiusdem instituti Augustiniani Eremitæ Iurenses, & Agaunenses, seu Tarnatenses, vt potè sub eandem S. Augustini regulam adacti, vnde laudatus Monachus Iurensis Agaunense Monasterium NOSTRVM iure optimo nuncupauit.

Arbitror Augustinianos meos mecum minimè conquesturos, nam licèt Lerinenses alterius à nostro instituti fuisse ostenderim, Iurenses, & Tarnatenses Monachos in nostræ Reipublicæ censum retuli, quorum colonias longè, latèq; per Galliam propagatas fuisse non modò Anonymus ille oculatus testis asseruit, verùm etiam Gregorius Turonensis in libro de vitis Patrum cap. 1. sed Anonymi verba planè repetenda sunt: *Cœperunt exinde venerabilia Patrum examina velut ex referto apum alueario Spiritu Sancto ructante diffundi, ita vt non solum Sequanorum prouinciæ loca secretiora, verum etiam territoria longè, latèq; spatijs distincta terrarum diuinæ sobolis diffusa gratia monasterijs, atque Ecclesijs repleri.* Initio quidem hi Monachi in cellulis hinc inde per Condadesconensem saltum dispersis habitabant (mandræ diuisæ illæ mansiones Syris vocabantur) at Romanus, cum Eremitarum numerus excreuisset in cœnobium colligendos eosdem duxit: audiatur Anonymus cap. 14. num. 21. *Iste etiam refutato Archimandritarum more, vtiliùs omnes vniuit in medium, destructis namque mansionum ædiculis uno cunctos secum Xenodochio quiescere fecit, ut quos etiam causa unitæ refectionis una claudebat ædicula, discretis quoque lectulis una ambiret & mansio.* Quo anno Iurenses Eremitæ Augustiniani esse cœperint, incertum est, paulò post S. Augustini obitum, qui anno 430. contigit, eorundem initia recensenda esse videntur; etenim anno 444. quando Hilarius Arelatensis Romanum, ac Lupicinum ad se euocauit, iam plura per vniuersam prouinciam monasteria condiderant, sexennium circiter cœnobiorum propagationi dandum est; At antequam Lupicinus ad Romanum se conferret monasticam cum fratre vitam instituturus, iam plures in Eremo annos Romanus exegerat scribente Anonymo cap. 2. num. 4. *Cum ergo in supradicto loco multo iam tempore prisci imitator Antonii Romanus vita frueretur Angelica* Lupicinus *germanitate minor* illuc ad fratrem se contulit. Octennium ad minus dandum est, vt multùm temporis effluxisse dicatur. Romanus quinque, & triginta annos natus in eremum secessit; eundem verò anno 456. non ampliùs superstitem fuisse credo, nam Lupicinum cum Hilperico Patritio, Agrippino Comite, & Ægidio Magistro militum pro suorum Monachorum, aliorumq; negocijs egisse, idem scriptor testatur. Lupicinus post Romanum Monachos rexit, cui S. Eugendus successit, qui septem vix annos natus Romano à genitoribus oblatus fuit, de qua re legendus Anonymus

mus cap. 4. de vita Romani, quare ante annum 456. Eugendus trigesimum ætatis annum exegerat, qui cum annos vixerit sexaginta quinque, obijt circa annum 490. Anonymus verò ille Iurensis, qui trium illorum Abbatum vitam descripsit morienti Eugendo se adfuisse testatur.

Tarnatensem regulam sæpè laudat S. Benedictus Abbas Anianæ in concordia Regularum, longiores etiam ex eadem sententias exscriptas suæ collectioni inseruit cap. 2. §. 5. cap. 31. §. 18. cap. 43. §. 16. & 17. vbi Augustinianæ regulæ verba leguntur, quod etiam patet ex cap. 47. §. 11. & 59. §. 4. & cap. 61. §. 12. Hugo Menardus in præfatione commentariorum ad collectionem S. Benedicti Anianensis de regula Tarnatensi scribit: *Quædam sumit à regula Sancti Augustini.* Sed vir eruditus Tarnatensem regulam nondum ab Holstenio editam non viderat, nam planè constat ex recitata superiùs collatione vniuersam S. Patris regulam Tarnatensi illi insertam.

CAPVT IV.

Theodoti Patriarchæ Antiocheni, ac Theodori Mopsuesteni obitus. De Theodoti Synodo contra Pelagianos. Praylus Antistes Pelagium Hierosolymâ exturbat. Nestorius nouus Antistes Constantinopolitanus.

AD Pelagianos iterum redeo, vnde instituta de Lerinensium Monachorum initijs, ac sacris legibus dissertatio parumper auerterat, etenim ex Gallia in Ciliciam Theodori Mopsuesteni obitus vocat, non vt illi quidem sacras inferias faciamus, sed vt Pelagianorum Patroni, & Nestorianorum Magistri sepulchrum anathemate signemus. Post illos quinque libros, quos ab eodem contra D. Hieronymum præsertim scriptos fuisse diximus lib. 1. cap. 9. num aliquid ille postea eadem in causa ediderit, mihi prorsus incompertum est. Quo tempore mortuus sit, designat Theodoretus in calce historiæ Ecclesiasticæ: *Eo verò tempore*, inquit, *quo Diuus Theodotus Antiochenam Ecclesiam regebat, moritur Theodorus Episcopus Mopsuestias.* At Theodoti tempus non omnibus certum est. Baronius ad annum 411. Num. 69. eo anno Theodotum Alexandro suffectum scribit, ac post sexdecim annos obijsse anno 427. Consentit in Chronologia reformata in tabulis Patriarcharum Antiochenorum Ricciolius. Meus Panuinius in Chronico Ecclesiastico Theodoti tempus intra annos 420. & 424. contrahit, & quidem vsque ad annum 424. Theodoti vitam protrahit P. Lupus in notis ad collat. 5. Synodi V. vbi de Theodoreto agit. Sed nulla ex recitatis sententijs nobis probari potest; nam neque ad annum 411. Theodoti Episcopatus retrahendus est, & planè vltra 424. producendus. Theodoretus, qui magnam vitæ partem Antiochiæ exegit, quiue historiam finiuit, *exitu*, vt ait, *laudatissimorum virorum Theodori, ac Theodoti mortis*, dubium soluet. Is in vita Zenonis Anachoretæ hæc scribit: *Cum primùm enim Imperator Valens fuisset de medio sublatus militare deposuit cingulum, ac propè, Anthiochiam se contulit.* At Valens à Gothis victus occubuit Valente VI. ac Valentin. II. Coss. ex Marcellino, Idatio, alijsque nempè anno 378. die IX. mensis Augusti. Zeno verò ex milite Eremicola quadraginta, & ampliùs annos austeram vitam duxit. Eum Theodoretus visitauit miratus,

quòd

quòd *in tam profunda philosophia tanta esset modestia, ac moderatione uir senex, quadraginta enim annis perpetuis uersans erat in monastica exercitatione*. Itaque attigit annum 418. postea recenset Theodoretus quid cum Alexandro Episcopo idem Zeno egerit his verbis: *Accersito itaq; ciuitatis Antistite, is autem magnus erat Alexander &c. Quoniam iubeor migrare ex hac uita, te earum* sc. facultatum, quas intestatus olim reliquerat, *constituo dispensatorem, qui es & Pontifex; & pontificatum ex lege optime geris*. Itaque Alexander vltra annum 418. fuit Episcopus Antiochenus. Extat epistola Theodoreti ad Dioscorum, in qua egregiè anni Theodoti Episcopi traduntur: *Sex enim*, inquit, *annos ibi ego docens tempore B. mem. Theodoti Antiocheni Episcopi, qui tum uitæ splendore polluit, & fulsit, tum etiam diuinorum dogmatum cognitione; Alios deinde tredecim annos tempore B. Ioannis &c. Præter hæc iam septimus agitur annus, quo Deo dilectissimus Archiepiscopus Domnus sedit*. Baronius ad annum 444. Num. 19. eo anno contendit scriptam à Theodoreto illam epistolam, sed planè scripta est anno 447. cum post biennium depositus fuerit Domnus in Pseudo-Synodo Dioscoriana cum sedisset annos nouem.

Refert Photius codice 52. epistolam Sisinnij C.P. & Theodoti Anthiocheni ad Episcopos Pamphiliæ cum hac inscriptione: *Sisinnius, ac Theodotus & vniuersa S. Synodus, quæ Dei gratia in magna vrbe Constantinopolitana coacta est consecrandi gratia Dei amantissimi Episcopi Sisinnij*. At Sisinnius consecratus est Episcopus post obitum S. Attici anno 526. die 28. Februarij ex Socrate lib. 7. cap. 26. Ex his moritur Theodotus anno 427. Sisinnio Constantinopoli sedente, qui nondum biennio exacto 24. Decembris Hierio, & Ardabure Coss. anno eodem 427. decessit. Hinc Photius codice 31. agens de Theodoreto mortuum Theodotum scribit, *quando Constantinopoli sacrorum Antistes Sisinnius fuit*. Anno ergo 421. mortuo Alexandro sacris Antiochenorum præsidere cœpit Theodotus; nam sex illos tantùm annos in ea sede vixisse ex Theodoreto colligitur. Neque quis reponat, Theodoretum sex illos tantùm annos Theodoti numerasse, quibus eodem Antistite viuente in Antiochena Ecclesia catachesim ipsemet docuit, quasi antea sederit ibidem Theodotus, cum nondum Theodoretus Antiochiæ sacras literas explanaret; Nam scribit superstite adhuc Alexandro se ad Zenonem visitationis officia persoluturum venisse, à quo cum benedictionem peteret discessurus, *ille recusabat*, inquit, *se ipsum priuatum quidem, nos autem milites appellans, tunc enim sacros codices legebam populo Dei*; Quare etiam sub Alexandro sacras literas Theodoretus interpretabatur.

Inter cætera, ob quæ idem Theodotus nobis commendandus venit, reponenda est Synodus, quam contra Pelagianos celebrauit, cuius rei testem habemus luculentissimum Marium Mercatorem in Commonitorio ad Theodosium iuniorem, cuius verba antequam referam, res est altiùs repetenda. Cum Pelagius Hierosolymis à Ioanne Episcopo absolutus fuisset tanquam ab omni hæresi immunis, Catholici id ægrè ferentes ad Eulogium Cæsareensem Antistitem totius Palæstinæ Primatem appellarunt. At ille Diospoli prouinciæ Synodum coegit, in qua Pelagius subdola arte se se Catholicæ doctrinæ assertorem venditans iterum absolutionem suffuratus fuit, de quibus lib. 1. cap. 7. & 8. fusiùs diximus. Vti verò Hierosolymitanus Antistes Metropolitæ Cæsareensi suberat, ita hic Patriarchæ Antiocheno totius Orientis supremo Exar-

cho subiectus erat, ad quem quæcumque causa tum Hierosolymis, tum Cæsareæ iudicata, iterum iudicanda referri poterat. Scribit ista disertè Hieronymus in epistola aduersus errores Ioannis Hierosolymitani; *Ni fallor*, inquit, *hoc tibi decernitur, vt Palæstinæ metropolis Cæsarea sit, & totius Orientis Antiochia; Aut igitur ad Cæsareensem Episcopum referre debueras, cui spreta communione tua communicare nos noueras, aut si procul expetendum iudicium erat, Antiochiam potius literæ dirigendæ*. Ex quibus patet error palmaris Hincmari, ac Theodori Balsamonis existimantium ex septimo canone Nicæno Hierosolymitanum Episcopum erectum in Primatem, aut Patriarcham, inde enim solummodò primus eidem post Metropolitam Cæsareensem locus decernitur; in Synodo enim Diospolitana anno 415. primo loco tanquam Præses sedit Eulogius Metropolita Cæsareensis, cui proximus venit Ioannes Hierosolymitanus, vt patet ex S. Augustino lib. 1. con. Iul. cap. 5. & 7. Iuvenalis, qui tertius à Ioanne memorato Hierosolymitanam Ecclesiam rexit, à Cæsareensis Metropolitæ iure primùm se subduxit. Cum ergo Pelagius rectæ fidei professor à Ioanne Hierosolymitano, iterumque ab Eulogio Metropolita Cæsareensi iudicatus fuisset, ad Theodotum totius Orientis Patriarcham appellationem iterum Orthodoxi interposuere; ille verò coacta Antiochiæ Synodo Pelagium vti hæreticum lata sententia damnauit. Audiatur Mercator: *Adhuc etiam Hierosolymis constitutus Pelagius accusatus apud Synodum, & primò quidem tergiuersando ambiguis quibusdam se professionibus tegens, & prosequens dubia, vel respondens illam tunc videtur Episcoporum audientiam delusisse, sed postmodum euidenter deprehensus insistentibus accusatoribus, ac posteriore Synodo, cui sanctæ memoriæ Theodotus Antiochiæ præsedit Episcopus, atque detectus, à sanctis quoque, ac venerabilibus Hierosolymorum locis est deturbatus, eiusdemque Sancti Theodoti ad reuerendissimum vrbis Romæ Episcopum, & sanctæ recordationis Prayli Hierosolymitani Episcopi missa rescripta testantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus*. Ex quibus liquet Praylum, qui anno 417. ad Innocentium Papam pro Pelagio literas miserat, eiusdem postea erroribus, quos hæreticus mille fucis dudum obduxerat, probè cognitis, illum ex Hierosolymitana diœcesi expulisse; hæc verò ab anno 421. qui acceptæ à Theodoto sedis primus numeratur, contigere; Quò se Pelagius inde eiectus receperit, incertum est.

Sedente Antiochiæ Theodoto Theodorum Mopsuestenum magnum Pelagianæ sectæ patronum extremum diem clausisse ex Theodoreto proximè laudato diximus, quoto verò anno sexennij, quo vixit Theodotus Patriarcha, obierit Theodorus, non constat: satis probabiliter ex memorato Scriptore deducitur, decessisse Mopsuestenum propè annum 427. nam scribit se historiæ finem imponere *exitu laudatissimorum virorum Theodori, ac Theodoti mortis*, vt palam sit, eodem ferè tempore vtrumque viuendi finem fecisse.

Vixit Theodorus Mopsuestenus, teste eodem Theodoreto, in Episcopatu annos triginta sex. Ingenio fuit adeo fœcundo, vt decem mille eundem libros exarasse testatus sit Ioannes Antiochenus in epistola ad S. Cyrillum: *In Episcopatu defunctus agonibus autem aduersùs Arianos, & alios hæreticos decem millibus per omnem suam vitam decoratus est*. Hoc postea Schismatici, qui contra V. Synodum pro Theodoro conspirarunt, solebant plenis buccis exaggerare, vnde sunt illa eosdem corrigentis S. Pelagij Papæ verba in epistola vlti-

ma ad Episcopos Histriæ. *Ecce quales plusquàm decem millia librorum Theodorus scripsisse perhibetur. Pensate quæso, si non tanto acriora tormenta promeruit, quanto pluriora conscripsit.* Multæ sanè hæreses ex illius libris referuntur collat. 4. Synodi V. ac in constituto Vigilij Papæ. Ibi inter cætera docuit: *Adam mortalem factum communi cæteris beluis conditione*, quæ capitalis hæresis Pelagij fuit. Vidimus Pelagium suos discipulos secretò docuisse, multùmq; curasse, ne ipsius dogmata in vulgus spargerentur, laudata sunt verba S. Hieronymi in epistola ad Ctesiphontem contra Pelagium: *Nosti enim quid intrinsecus discipulos tuos doceas, aliud ore commemorans, & aliud cælans conscientia; nobisq; alienis, & indoctis loqueris per parabolas, tuis autem mysteria confiteris.* Eadem arte vsus est Theodorus, de quo hæc scribit Rabbulas Metropolita Edessenus ad S. Cyrillum: *Alios autem laqueos in scriptis ponebat, qui in principijs quorundam eius codicum anathemate circumcludebat inspicientem, non manifestare alijs scripta sua.* Collat. 5. Synodi V. Hunc Rabbulam laudat eximiè Cyrillus, & plura de eo dabimus alibi. Cæterùm tanta librorum Theodori multitudo non ad paucitatem, sed ad nihilum ferè redacta est illos persequentibus Imperatorum edictis. Nusquā tamen peiùs locutus est, quàm in postremis scriptis de Incarnatione: audiatur Hesychius Hierosolymitanus in Ecclesiastica historia hæc de Mopsuesteno memoriæ prodens: *Senectute iam cana debilitatus, sed minima pietatis scintilla, si qua fortè in eo fuisset, inueterata, libros componere aduersùs Domini Dei apparitionem præsumpsit.* In Synodo V. memorata. Plures verò eo de argumento libros scripsisse patet, nam illius errores Synodus produxit *ex libro quartodecimo de Incarnatione*. In his Nestorianam, ac Pelagianam hæresim tradidit; docuit enim inquit Hesychius, *Hunc non incarnatum Verbum, sicut Euangelicis vocibus edocti sumus, sed hominem per vitæ prouectionem, & passionum perfectionem coniunctum Deo Verbo.* Plus sanè nocuit Theodorus mortuus, quam viuens; nam superstes quidem vnus tantùm insertis suis libris erroribus Ecclesiæ non modicam perniciem intulit, at mortuus mille doctissimorum Patrum dexteras pro ipsius nomine defendendo armauit, Synodos Synodis obiecit, atq; in quæstione facti Apostolicam Sedem à se ipsa dissentientem fecit, vti fusiùs altero volumine dicetur.

Ne ob Theodori mortem strenuo patrono amisso Pelagiani animos despon- *Anno CCCCXXVIII* derent, Nestorius eorundem patrocinium suscepit anno 428. Theodosij Imperatoris opera Ecclesiæ C-P. præfectus. Etenim cum ante biennium mortuo Attico ingentes in vrbe regia tumultus fuissent, nonnullis Philippum, multis Proclum, pluribus Sisinnium in Antistitem postulantibus. Imperator Sisinnio, qui tunc cæteris prælatus fuerat, post biennium defuncto, ab Antiochena Ecclesia Episcopum petijt, vnde olim à Patruo Ioannes Chrysostomus adscitus fuerat, cumq; Nestorius in ore omnium versaretur, idem C-P. Antistes electus fuit. Hic Theodori Mopsuesteni dudum fama permotus ad eundem se contulerat, à quo & praua doctrina imbutus fuit: Scribit hæc Euagrius Epiphaniensis lib. 1. cap. 2. *Apud Theodorum in Mopsuestia degens Nestorius audita illius doctrina pietatis naufragium fecit.* Hinc S. Cyrillus non vno loco Nestorio obijcit, quòd Theodorum magistrum audiuerit; In epistola ad Acacium Melitenum ait: *Nec enim Theodorus Nestorij fuit discipulus, sed iste illius, & velut ex vno loquuntur ore, & vnum malæ doctrinæ ex suo corde euomunt venenum.* Longè

verò peiùs de Christo Domino Theodorum, quàm Nestorium sensisse, idem Cyrillus testatur in epistola ad Clericos, & Lamponem: *Transilientes autem*, ait, *ad Theodori codices de Incarnatione factos, in quibus multò peiores Nestorij blasphemijs posita sunt; Pater enim fuit Nestorij perfidiæ, &c.* Nestorium *ex Germania oriundum* scripsere Ripamontius lib. 6. hist. Ecclesiæ Mediolanensis, Ricciolius tomo 3. Chronol. refor. par. 3. in catalogo hæreticorum, & collectores Concil. edit. regiæ in notis ad Ephesinam Synodũ, alijquè; sed errant, nam Germaniciæ natus fuit teste Socrate lib. 7. cap. 29. de qua vrbe scribit Theodoretus lib. 2. cap. 25. *Germanicia vrbs sita est in finibus Cilicum, Syrorum, & Cappadocum, censeturq; in Euphratensi prouincia.* In itinerario Antonini plures viæ recensentur à Germanicia vsque Edessam, & in Synodo Chalcedonensi actione 3. publico Patrum nomine cum quibusdam alijs missus fuit ad vocandum Dioscorum Alexandrinum *Ioannes Germaniciæ ciuitatis Orientalis*. Cæterùm Nestorius suis coloribus affabrè exprimitur à Theodoreto ipsius quondam defensore in epistola ad Sporacium: *Fusca veste indutus, tristis incedens, strepitus forenses declinans, pallore corporis continens videri affectans, libris domi vt plurimùm incumbens, & quietè secum habitans. Hoc habitu, & hac simulatione populum inescans magnam ætatis partem transegit, Christianus potius videri, quàm esse studens.* Nestorius eadem die, qua consecratus est Episcopus, quæ fuit Kal. Aprilis Felice, & Tauro Conss. per Anastasium presbyterum, quem Antiochia secum adduxerat, vniuersam regiam vrbem pro concione turbauit, dicente discipulo Virginem nequaquam Deiparam posse appellari. Nestorius tamen peccatum originale fatebatur, in quo à Magistro Theodoro discessit; vnde Celestinus hæc ad eundem perscripsit: *Legimus, quòd de originis uitio rectè sentias, quodquè naturam ipsam culpa obstrictam non neges, & quòd eam tandem exactum debitum iustè exsoluere doceas, quod à debitrice generatione ortum trahit.* Et ex hac parte contra Pelagianos stetit; Num verò senserit, purum hominem ingenitis naturæ viribus, an verò diuinæ gratiæ auxilijs fultum meruisse affectiuam vnionem cum Verbo, in medio relinquo. Scribit de Nestorianis Photius Cod. 54. *Asserunt, quandoquidem nostræ Christus naturæ sit particeps factus, & Deus omnes homines similiter saluos fieri velit, vnumquemlibet etiam per arbitrij libertatem proprium peccatum corrigere, & Deo dignum se facere; idcircò non genitum esse Verbum, sed eum, qui ex Maria natus est ob naturalis voluntatis dignitatem habuisse Verbum concomitans cum sola ista nobilitate, & eadem appellatione communicaret cum ratione filiationis.* Quare Nestorij discipuli Pelagianum dogma sorbuerunt, Magistro interim palàm Pelagij paradoxa non adstruente; hic enim ex literis Zosimi ad Alexandrum Patriarcham Antiochenum, itemq; ex Synodo Theodoti eiusdem vrbis Antistitis, cui & ipse tunc Presbyter interfuit, eadem damnata cognoscebat.

CAPVT V.

Semipelagiani ab Augustino, & Prospero confutati. Quàm honorificè uterq; de eisdem loquatur. Germanus Antisiodorensis, ac Lupus Trecensis à Synodo Gallicana in Britanniam contra Pelagianos delegantur.

Anno CCCCXXIX

INterea Semipelagiani in Gallijs ducibus Cassiano, ac Monachis Lerinensibus sententiam S. Augustini de gratuita prædestinatione tum ad fidem, tum

tum ad gloriam acerrimè insequebantur. Passim cuncti in illorum sententiam pedibus ibant, atq; vbiq; Augustinus vti nouorum dogmatum assertor traducebatur; nam, vt scribit Prosper, Augustini libros contra Pelagianos editos non in omnibus recipiebant, sed *contrarium putabant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui, quicquid in eis de uocatione electorum secundùm Dei propositum disputauerat*. Delato verò in Gallias aureo S. Doctoris libro de correptione, & gratia, quo Africanos Semipelagianos Adrumeti exorientes suffocauerat, nouis veluti plagis percussi hostes auersiores longè euasere. Eorum sententiam ita describunt Prosper, & Hilarius in literis ad Augustinum. Prædestinationem ante præuisa merita ex mero Dei beneplacito, & lapsis curam resurgendi adimere, & Sanctis occasionem teporis afferre, eò quòd vtraq; parte superfluus sit labor, si neq; reiectus in gloriam vlla industria possit intrare, neq; electus vlla negligentia inde possit excidere. Remoueri omnem industriam, tolliq; virtutes, si eo pacto diuina constitutio humanas præueniat voluntates, ac sub prædestinationis nomine fatalem necessitatem induci. Posse homines proprijs viribus quærendo, pulsando, petendo diuinam opem promereri; Paratam omnibus æqualiter salutem, quantùm ad Deum pertinet, at ab his apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint. Postremò molestè ferebant ita diuidi ab Augustino donum perseuerantiæ, quæ tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur, vt ille acceperit perseuerantiam, non qua fieret, vt perseueraret, sed sine qua per liberum arbitrium perseuerare non posset: nunc verò Sanctis ad regnum prædestinatis non solùm dari illud adiutorium, sine quo perseuerantes esse non possint, sed tale, vt non nisi perseuerantes sint. Hæc illis sententia stabat. Sed non deerant in Gallijs, qui Augustini, immò diuinæ gratiæ partes aduersus Semipelagianos defendendas susciperent. Horum Princeps fuit Prosper Aquitanus, qui in Europa Africani nostri Doctoris veluti vices sustinens vnum se vniuersis hostibus opposuit, ac luculentissimis scriptis eorundem furorem non semel compescuit. Huic socium se dederat Hilarius Augustini quondam in Africa discipulus, qui vulgò Arelatensis dictus est, sed an ab aliquo, qui cum eiusdem nominis Episcopo Arelatensi illum confuderit, ea illi patria data sit, in incerto est. Quantos verò Augustinus in Gallijs sectatores habuerit, non vna videtur Prosperi sententia; Etenim in epistola ad Augustinum paucos sanè illos fuisse testatur his verbis: *Nec facilè quisquam præter paucos perfectæ gratiæ intrepidos amatores tantis superiorum disputationibus ausus est contraire*. Alibi verò in epistola ad Rufinum Augustini sectatores plurimos fuisse scribit. *In his ipsis locis, in quibus aduersùs eum*, nempè Augustinum, *querimonia concitatur, esse propitio Deo plurimos, qui ad perceptionem Euangelicæ, Apostolicæq; doctrinæ saluberrimis eius disputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Christi, in quantum ea ipse multiplicat, dilatantur*. Plurimi S. Doctoris sententiam sequebantur, qui tamen cum ijs, qui eandem reijciebant, comparati pauci censebantur, adeò Cassiani sectatorum opinio præualebat. Sanè Prosper aduersariorum Augustini auctoritate, atq; vulgari de eisdem opinione penè se obrutum fatetur in epistola ad Augustinum; Ita ibi loquitur: *Possumus quidem ad credendum esse constantes, sed ad auctoritatem talia sentientium non sumus pares, quia multùm nos & uitæ meritis antecellunt, & aliqui eorum adepto nuper summo Sacerdotij ho-*

tij honore superemiment. Quibus planè designat Hilarium Monachum Lerinensem nuper electum Episcopum Arelatensem. Prosper verò, ac Hilarius inito consilio Augustinum de ijs, quæ contra ipsum aduersarij in Gallijs moliebantur certiorem per literas reddendum decreuere, idq; sine mora executi sunt: literarum compendium in fine præcedentis capitis dedimus, leguntur verò epistolæ vtriusq; præfixæ libro de prædestinatione Sanctorum tomo septimo. Hasce literas Baronius scribit datas Anno 426. ad quem Vossius etiam accessit lib. 6. Hist. Pelag. thesi 14. & nuper Aloysius Torellus in sæculis Aug. ad eundem annum num. 39. Sed cum in literis Prosperi dicatur Hilarius Episcopus Arelatensis, qui anno 429. ineunte in illius urbis cathedra sedere cœpit, addatq; idem Prosper aduersariorum nonnullos *nuper* Episcopatum adeptos, apertè eo ipso anno 429. datas non ambigimus. Verùm aliunde etiam sententia illa reijcitur; nam anno 426. S. Doctor libros Retractationum inchoauit, quos anno tantùm sequenti 427. confecisse consentiente Baronio dictum est; postea quatuor libros operis imperfecti contra Iulianum scripsit, ac reliquorum operum retractationem, quam dum prosequitur, literas hasce ex Gallia accipit, quæ lib. 1. cap. 24. ipsius S. Doctoris testimonio confirmauimus.

Augustinus his acceptis, quæ per Galliam aduersùs suos libros publicabantur, intermissis cæteris luculentissimam responsionem adornauit duobus libris distinctam, quos Hilario, ac Prospero inscripsit. In horum primo, quem *de prædestinatione Sanctorum* nuncupauit, docet Semipelagianos caligare in quæstione de prædestinatione Sanctorum, nec recedere eos à Pelagij sententia, si humani arbitrij viribus initia fidei adscribant: incrementum certè eiusdem Deo dare superbiæ esse, quasi vellent priores sibi partes tribuere, posteriores Deo. Nil noui se obtrudere, sed quæ Cyprianus, atq; Ambrosius ante docuerant, nempe fidem esse à Deo, quod se quoq; olim negasse fatetur; prædestinationem ponere quidem, non autem supponere nostra merita. Deum adeò esse iustum in aliquibus tantùm prædestinandis, vt etiamsi omnes ob originalis culpæ reatum à gloria exclusisset, nullo posset iure culpari. Neminem vel præmio affici à Deo, vel supplicio ob ea, quæ si diu vixisset, bona, vel mala patrasset. Prædestinationem sine meritis non solum apertè ex Apostoli epistolis deduci, verùm etiam ex Christo Domino præclarissimo gratuitæ prædestinationis exemplari. In posteriori verò volumine, quod *de dono Perseuerantiæ* dictum est, tradit, perseuerantiam in bono esse donum Dei: gratiam aliquibus à Deo dari, quia misericors est, alijs negari, quia iustus est. Cur vnus saluetur altero pereunte secretis Dei iudicijs reseruari, id tamen euidenter in paruulis apparere. Sententiam de prædestinatione sine meritis non euacuare correptiones, non torporem, non desperationem incutere, nihil se noui procudere, sed quæ dudum aduersus Pelagianos in epistolis ad Sixtum, ac Paulinum Nolanum, & longè antea in quæstionibus etiam ad Simplicianum Episcopum Mediolanensem tradiderat. Prædestinationem congrua ratione esse populis prædicandam. Perseuerantiam vsq; in finem solis prædestinatis dari, quorum nullus perit, eorundem numero apud Deum stabilito. Hæc quidem ille. Cæterùm hisce duobus libris diu à Gallicanis Doctoribus contradictum est, donec tandem ab Hormisda Papa laudati pari cum reliquis authoritate, ac reuerentia excepti sunt, de quibus suo inferiùs loco dicetur.

Dum hæc in Africa ſcribuntur, Proſper à Rufino viro amiciſſimo literas accepit, quibus quid contra ipſum, atque Auguſtinum paſſim ſpargebatur, ſignificabat. Proſper è veſtigio eruditiſſimam epiſtolam repoſuit; Illud erat calumniarum compendium: *Auguſtinum liberum arbitrium penitus ſubmouere, & ſub gratiæ nomine neceſſitatem prædicare fatalem; adijcientes etiam duas illum humani generis maſſas, & duas credi velle naturas, vt ſcilicet tantæ pietatis Viro Paganorum, & Manichæorum adſcribatur impietas.* Hunc Rufinum Gabriel Vaſquez 1. p. diſput. 91. c. 5. num. 74. ſpiſſo nimiùm errore accepit pro Rufino illo Aquileienſi amicitia, & odio poſtea in Hieronymum ſatis celebri, hic enim iam ante viginti annos in Sicilia occubuerat. Cæterùm ea in epiſtola Proſper totus in præconia ſui Auguſtini effuſus eiuſdem calumniatores ſic perſtringit. *Magna enim gloria ſua humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore reuocauerint, niſi fortè modeſti homines, nouique cenſores magnorum priùs meritorum ſeni honorabiliter, & miſericorditer parcunt, & ſecuri, quia libros eius nemo vſpiam recipiat, conquieſcunt atque ignouerint. Imò nouerint non ſolùm Romanam, Africanamque Eccleſiam, & per omnes mundi partes vniuerſos promiſsionis filios cum doctrina huius viri, ſicut in tota fide, ita in gratiæ confeßione congruere.* Ex his liquet laudatam epiſtolam ſcriptam eſſe viuente Auguſtino. Ibidem verò reprobans aduerſariorum ſententiam de initio fidei ex viribus naturæ, illaque Apoſtoli *Deus vult omnes ſaluos fieri* congrua explicatione interpretatus hunc epiſtolæ colophonem imponit: *Tu autem dilectißime, & venerandiſsimè mihi frater, ſi verè de his quæſtionibus inſtrui deſideras, ſicut deſiderare te conuenit, ipſis Beati Auguſtini diſputationibus cognoſcendis impende curam, vt in confitenda Dei gratia defæcatiſsimam, ac ſaluberrimam Euangelicæ, Apoſtolicæque doctrinæ intelligentiam conſequaris.* Timot. 2.

Scire tamen intereſt, quàm honorificè S. Auguſtinus, ac Proſper de Semipelagianis locuti ſint, non enim illos Auguſtinus hæreticos, ſed fratres, ac dilectores ſuos appellabat, atque inter Catholicos numerabat, licet in aliquo ab ipſo diſſiderent, nempe in aſſerenda gratuita prædeſtinatione ſiue ad fidem, ſiue ad gloriam. Hinc in fine libri de dono perſeuerantiæ ait S. Pater: *Hoc Pelagianis optamus, vt habeant,* ISTIS autem NOSTRIS, *vt pleniùs habeant.* Item: *Oremus dilectiſsimi, oremus vt Deus gratiæ det etiam inimicis noſtris, maximèque* FRATRIBVS, ET DILECTORIBVS NOSTRIS *intelligere & confiteri poſt ingentem, & ineffabilem ruinam, qua in vno omnes cecidimus, neminem niſi gratia Dei liberari.* Et initio ſtatim lib. de prædeſt. SS. *Conſideratis enim literis veſtris videre mihi uideor eos* FRATRES, *pro quibus geritis piam curam, ne teneant poeticam ſententiam, qua dictum eſt,* ſpes ſibi quiſque *&c. Adhuc quippe in quæſtione caligant de prædeſtinatione Sanctorum.* Et in fine cap. 20. vocat eoſdem BONA INGENIA. Eos verò & Catholicos fuiſſe, & Pelagianum dogma auerſatos his tradit cap. 14. *Quocirca non debent* FRATRES NOSTRI, *qui nobiſcum pro Catholica fide perniciem Pelagiani erroris impugnant, huic Pelagianæ in tantum fauere opinioni &c.* Proſper etiam in epiſtola ad Auguſtinum ait: *Poſſumus quidem ad credendum eſſe conſtantes, ſed ad authoritatem talia ſentientium non ſumus pares, quia multùm nos & vitæ meritis antecellunt, &c.* Et antea: *Hoc totum ab* ISTIS SANCTIS *intentioſiſſimè conclamatur.* Mortuo autem Auguſtino, eiuſque libris à Celeſtino approbatis, cum videret Proſper adhuc Caſſianum, Hilarium, alioſque pertinaciter S. Doctori refragari ſeuerioribus dictis eoſdem excepit, nam *calumniatores,*

Lupos occultos, *Hypocritas* illos ignominiæ causa appellauit in opere contra Collatorem.

Itaque Hilarius, ac cæteri Episcopi, quos *honoribus claros* Prosper dicebat, hoc ipso anno, licèt in aliquo ab Augustino dissiderent, aduersus tamen Pelagium missa in Britanniam legatione Catholicæ Reipublicæ egregiam operam nauarunt. Huiusce rei narrationem Constantius Presbyter suis de vita Germani Antisiodorensis commentarijs inseruit, à quo illam Ado, Beda, cæterique mutuarunt. Agricola quidam, ita enim vocabatur, Seueriani Episcopi Pelagiani filius in Britannia Pelagij dogma disseminauerat, & teste Anonymo Scriptore libelli de gestis Lupi Trecensis apud Surium die 29. Iulij vniuersam insulam ea pestis infecerat. Seuerianum hunc Episcopum cum Seuero Sulpitio nonnulli confundunt, sed perperam; nam Gennadius cap. 19. de Script. Illust. illum quidem tradit in senectute à Pelagianis deceptum attamen testatur eundem etiam resipuisse: *Hic*, inquiens, *in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit, ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret*. Magno in discrimine Britannica Ecclesia versabatur, nam cum Pelagianorum doctrinam recipere nollet, eorum tamen argumentis facere satis non poterat, etenim Hæresis magistri in Britannia aderant illis in quæstionibus longo tempore exerciti.

Celestius egerat per amicos apud Celestinum Pontificem, vt denuò audiretur, questus indiscussa causa se, suosque à Zosimo esse damnatos. Verùm Celestius non modò aduersantem Celestinum expertus est, sed ab eodem vniuersa Italia eiectus fuit; illum autem vnà cum collegis in Britanniam se recepisse nonnulli contendunt ex Prospero in lib. con. Collat. cap. 41. vbi cum illum Italia à Celestino pulsum dixisset, eiusdem Pontificis aduersus Pelagianos gesta prosecutus addit: *Nec verò segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes etiam ab illo secreto exclusit Oceani*. Video tamen posse etiam ista accipi, vt originem notent hæresis, non verò hæreticorum, à quibus primitus illa deriuauit; sed nec volo, nec vacat de his disputare. Illud modò certum sit, Britannias prauo dogmate à Pelagianis infectas, quorum Princeps Agricola teste Prospero, qui nec Celestium subticuisset, si Agricolæ suppetias allaturus illuc nauigasset. Britanni cum per se Hæreticos refutare non possent, à Gallicanis Episcopis subsidium implorare decreuerunt. Horum legatione in Gallia intellecta cogitur magna ait Beda lib. 1. histor. Angl. cap. 17. Synodus, quam *numerosam* etiam Constantius lib. 1. cap. 19. appellat, in qua omnium suffragijs Germanus Episcopus Antisiodorensis, & Lupus Trecensis Legati in Britanniam aduersus Pelagianos destinantur; Hos inter Patres non modò fuit Hilarius, sed licèt iuvenis ob doctrinæ famam inter primos habitus est. Plerosq; horum Episcoporum cum Semipelagianis sensisse, atque ea in disputatione, quæ de prædestinatione agitabatur, Augustino aduersatos colligo ex Prospero in epistola ad Augustinum hoc ipso anno exarata, vbi ait *paucos perfectæ gratiæ amatores* eidem adstipulatos. Alij credent Vasquio 1. p. disput. 91. cap. 8. num. 43. dicenti: *Horum Massiliensium dux fuit Cassianus, quem secuti sunt per Galliam Episcopi ferè omnes suæ ætatis*. Hanc Synodum Gallicanam circa autumnum huius anni celebratam deduco; nam Constantius lib. 1. cap. 19. vbi de Episcopis à

Sy-

Synodo in Britanniam destinatis ait: *Et quanto necessitas laboriosior apparebat, tanto eam promptiùs heroes deuotissimi susceperunt, celeritatem negocij fidei stimulis maturantes*. Ex authore verò vitæ Lupi constat eos profectos hyeme incœpta apud Surium laudatum: *Qui vno*, inquit, *spiritu iuncti, & pari voluntate concordes terribiles Oceani fluctus temporibus hybernis mari se committentes, orationum gubernaculis mitigarunt*. Quare cum statim post Synodum iter susceperint, ac hyeme iam incumbente Oceanum transfretarint, exeunte autumno Gallicana Synodus soluta est. Hanc legationem Britannicam accidisse hoc anno 429. author est Prosper in Chronico Consulibus Florentio, & Dionysio, & ex scriptore vitæ Lupi eruditè idem colligit Baronius, nam Lupum sub Honorato cœnobium Lerinense petijsse scribit, ac per annum ibidem degisse. At Eucherius in oratione de laudibus eremi missa ad Hilarium anno 427. vt probabimus cap. 11. vbi de Vincentio Lerinense disputabimus, scribit Lupum Lerinam deseruisse, cum Trecensis Ecclesiæ regimen suscepit, qua in dignitate biennio exacto legationem ad Britannos peregisse idem Anonymus affirmat, ex quibus manifestum est, eiusdem legationem hoc ipso anno 429. contigisse. Itaque hyeme ingruente vterq; Episcopus Britannicum iter suscepit; at vix è Gallico littore in altum nauis euecta est, cum fœda tempestate oborta vicina naufragijs videbatur, sed Germani precibus furenti pelago malacia datur; eam verò procellam à se concitatam Dæmones postea fassi sunt ex Constantio lib. 2. cap. 10. Interim eorum aduentu per insulam publicato, ingens recti dogmatis assertores consolatio occupauerat, Pelagiani verò latebras quærere, moras nectere, varia comminisci, ne publicæ disputationis aleam subirent. Cæterùm cum ex silentio, ac timore sectam in dies minui cernerent, plerisque ad Catholicorum partes transeuntibus, pudore, simulque transfugarum iactura in publicum tandem erumpere coacti sunt, ac publica collatione rem cum Legatis decidere. Porrò quo fastu, ac pompa illi in literariam arenam descenderint, fusiùs describit Constantius in libro 1. de vita Germani cap. 23. libeat ipsius disputationis formam eiusdem verbis audire: *Primo in loco*, inquit, *beatissimi Sacerdotes præbuerunt aduersarijs copiam disputandi, quæ sola verborum nuditate diu inaniter & aures occupauit, & tempora; deinde Antistites venerandi torrentes eloquij sui cum Apostolicis, & Euangelicis tonitruis profuderunt; miscebatur sermo proprius cum diuino, & assertiones violentissimas lectionum testimonia sequebantur: conuincitur vanitas, perfidia confutatur, ita vt ad singulas verborum obiectiones reos se, dum respondere nequeunt, faterentur; Populus arbiter vix manus continet &c.* Inter hasce autem populi acclamationes Tribunus quidam filiam luminibus orbatam Sanctis Episcopis sanandam obtulit. Illi verò rei difficultatem obijcere, reos se, ac miraculorum patrandorum gratia indignos contestari, Pelagianæ sectæ Doctoribus, quibus cum disputabant, tanti prodigij gloriam integram relinquere. Pelagiani euentus difficultate perterriti conscientia stimulante Germanum etiam, atque etiam rogarunt, vt oculorum vsum puellæ restitueret. Germanus, quò mirabili euentu suam de diuina gratia doctrinam confirmaret, Diuorum reliquias puellæ admouit, cui statim lumen restituit, simulq; parentibus, ac Catholicis lætitiam, Pelagianis timorem ingessit. Cum verò paulo ante Paschalia festa Britannia Pictorum, ac Saxonum incursionibus vastaretur, Germanus Insulanorum precibus motus exercitui sese ducem præbens, vbi

acies in hostium conspectum venit, vt iterato portento diuinæ gratiæ virtutem ostenderet, suis iniunxit, vt altiori voce *Alleluia* conclamarent, qua sacra voce totis castris personante barbari conterriti fugæ se statim dedere, ac insignem ea die Britannis victoriam reliquerunt. *Composita itaque*, vt ait Constantius, *opulentissima insula securitate multiplici, superatisq; hostibus vel spiritualibus, vel carne conspicuis, quippe qui uicissent Pelagianistas, & Saxones, cum totius numero regionis reditum moliuntur.* Et hunc quidem exitum habuit Britannica Germani legatio, qua ille egregiè, feliciterque defunctus Antisiodorum reuersus est.

CAPVT VI.

Iulianus, ac collegæ Ex-Episcopi Pelagiani Theodosij Imperatoris, ac Cleri C-P. patrocinium implorant. Marius Mercator Commonitorium Principi, ac Clero contra eosdem offert. Idem Commonitorium ex codice Vaticano recitatur, ex quo tempus damnati apud Constantinopolim ab Attico Celestij exactius traditur, ac pleraque alia scitu digna colliguntur.

NEstorius ingentes Constantinopoli turbas ciebat commentus duas personas in Christo, quarum vnam, nempe humanam proprijs meritis vnionem cum Verbo non physicam illam quidem, & hypostaticam, vt Scholastici loquuntur, sed penes affectum tantùm assecutum contendebat. Hac inflata meritorum tuba ex Oriente personante Pelagiani Ex-Episcopi turbidis rebus sua promoturi è vestigio Constantinopolim se contulerant omnem Nestorio operam nauaturi, nec contemnendos Nestorius putabat hos veteranos Duces, qui iam diu humanis meritis aduersus Dei gratiam militauerant. Erant hi Florus, cui Iulianus octo contra Augustinum libros nuncupauerat, Orontius, qui author fuerat Anniano Pelagiano, vt Chrysostomi homilias Latio donaret, nescio quis Fabius, itemq; Persidius, & totius manipuli ductor Iulianus. Hos quidem antea Nestorio cognitos arbitror, ex vna enim cum eisdem Theodori Mopsuesteni schola eruperat. Hos omnes suis è cathedris eiectos Apostolica Sedes solum vertere coegerat, at illi Constantinopolim appulsi Imperatoris patrocinium implorare, Nestorio dogmatum veritatem ostendere, Cleri vniuersi suffragia corrogare, vniuersam denique regiam vrbem querelis, ac eiulatibus complere. Aderat hoc anno Constantinopoli Marius Mercator S. Augustini amicus, vt lib. 1. cap. 9. & 17. ostendimus, qui Pelagianorum conatibus probè cognitis veritus ne homines tota arte fallendi præditi Principi, atq; Ecclesiasticis fucum facerent, commonitorium scripsit, in quo vbique gentium contra Pelagianos gesta tum in Africa, & Asia, tum in Europa paucis exposuit, quod Theodosio postea, ac Clero obtulit. Hoc Mercatoris Commonitorium Lucas Holstenius V. C. ex Palatino codice num. 234. pag. 36. exscriptum eximio P. Magistro Christiano Lupo anno 1655. me præsente ostendit; quare cum ex hoc libello pleraq; hucusq; in Pelagiana causa ignota intelligantur, & sæpius in hac historia eundem laudauerimus, opere pretium duxi idem commonitorium subdere, & Mercatoris nostri scripta è bibliothecarum angulis eruta eruditorum oculis postliminio tandem subijcere,

re,

re, in quo nonnulla præmittuutur, quæ addidit, cum post biennium illud in latinum sermonem vertit post celebratam anno 431. Synodum Ephesinam.

"Commonitorium Marij Mercatoris non solùm Ecclesiæ C-P. sed etiam plurimis religiosissimis viris, oblatum quoque pijssimo Principi Theodosio semper Augusto per eundem Marium Mercatorem Christi seruum in consulatu, Florentij, & Dionysii; per quod Commonitorium cognito funestissimo errore imperiali præcepto tam Iulianus defensor, & sequax eius cum cæteris sociis, & participibus suis, quàm postea idem Celestius de Constantinopolitana vrbe detrusi in Synodo quoque Ephesiensi ducentorum septuaginta quinque Episcoporum sententia postmodum in præsenti damnati sunt. "

Commonitorium Marij Mercatoris contra Pelagianos.

"Celestius quidam Eunuchus matris vtero editus ante viginti plùs minùs annos discipulus, & auditor Pelagij egressus ex vrbe Romana Carthaginem Africæ totius Metropolim venit, ibiq; de infrascriptis capitulis apud Aurelium Episcopum memoratæ vrbis per libellum à quodam Paulino Diacono sanctæ memoriæ Ambrosij Mediolanensis Episcopi est accusatus, sicut gestorum confectio se habet, quibus idem libellus insertus est, quorum gestorum exemplaria habemus in manibus; tanquam hæc non solùm ipse doceret, sed etiam per prouincias conspirantes sibi diuersos, qui hæc per populos disseminarent, misisset: idest *Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret, moriturus fuisset. Quoniam peccatum Adæ ipsum solùm læsit, & non genus humanum. Quoniam paruuli, qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo Adam fuit ante preuaricationem. Quoniam neq; per mortem, vel preuaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neq; per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quoniam lex sic mittit ad regnum cælorum, quomodò & Euangelium. Quoniam & ante aduentum Domini fuerunt homines impeccabiles, idest sine peccato.* De quibus omnibus capitulis suprascriptis insertis partibus Synodalium gestorum Patres, & Episcopi regionis illius restiterunt Celestio, & iusserunt, vt eadem condemnaret, quia essent hæretici sensus; sed Celestius nullo modo acquiescens, quin immò resistens actis ijsdem, quibus frequenter auditus est, Ecclesiastica communione priuatus est, à qua sententia ad Romani Episcopi examen credidit appellandum, quà mox ipse appellatione neglecta Ephesum Asiæ vrbem contendit, ibique ausus est per obreptionem locum Presbyterorum petere. Inde post aliquantos annos sub S. memoriæ Attico Episcopo vrbem C-P. petijt, vbi in similibus detectus magno studio sancti illius viri ex prædicta alma vrbe detrusus est, literis super eius nomine & in Asiam, & Thessalonicam, & Carthaginem ad Episcopos missis, quarum exemplaria habentes proferre sumus parati. Prædictus tamen Celestius etiam hinc eiectus ad vrbem Romam sub sanctæ memoriæ Zosimo Episcopo tota festinatione perrexit, vbi actis, quorum exemplaria habemus, interrogatus, cum ab illo Cognitore aliquatenus terreretur, crebris responsionibus, & prosecutionibus suis spem proseminauit, condemnare se illa capitula, de quibus apud Carthaginem fuerat accusatus, promittens. Id enim instantiùs iubebatur, ab eoq; vehementiùs, vt id faceret, ex-

« peccabatur, atq; ob hoc ipsum nonnulla illius sancti Sacerdotis humanitate
« dignus est habitus, & sic epistolam quandam benignitate plenam ad Afros
« Episcopos meruit, qua ille abusus est, vel adhuc abutitur ad multorum igno-
« rantium deceptionem. Episcopis verò ex Africa rescribentibus, omnemque
« causam, quæ apud eos facta fuerat, exponentibus, missis etiam gestis exinde,
« quæ fuerant ante, cum illo videlicet, de illo confecta, vocatur ad audientiam
« pleniorem, vt quæ promiserat, festinanter impleret, idest vt damnatis prædi-
« ctis capitulis, sententia Afrorum Pontificum, qua fuerat communione pri-
« uatus, absolueretur; non solùm non adfuit, sed etiam ex memorata Vrbe pro-
« fugit, atq; ab hoc à beatæ mem. prædicto Zosimo Episcopo scriptis amplissi-
« mis, vel longissimis prædamnatus est, in quibus & ipsa capitula, de quibus
« accusatus fuerat, continentur, & omnis causa tam de Celestio suprascripto,
« quàm quæ de Pelagio magistro eius prauiore videretur esse, narratur, quorum
« scriptorum & nos hic habemus exemplaria, & ad Orientales Ecclesias, Ægy-
« pti diœcesim, & Constantinopolim, & Thessalonicam, & Hierosolymam
« similia, eademquè scripta ad Episcopos transmissa esse suggerimus. Vt au-
« tem & Pelagius cum isto pariter damnaretur, istud in causa est. Ausus est
« memoratus ante vastationem vrbis Romæ in Apostolum Paulum commenta-
« rios condere, & his edere, de quorum amicitia præsumebat, explanare au-
« tem reputauit singula Apostoli verba, vel sensus. In epistola igitur, quæ est
Rom. 5. ad Romanos, cum ad illa loca venisset, vbi vas electionis ita loquitur. *Propterea sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt; hactenus credidit exponendum,* quem librum eius habemus in manibus, & proferimus ad conuincendum inimicum eius errorem, ita ergo idem ait: PER VNVM HOMINEM PECCATVM INTRAVIT IN MVNDVM, ET PER PECCATVM MORS: *exemplo*, inquit, *seu imagine vsus est, quia sicut cum non esset peccatum, per Adam subintrauit, sic & cum non remansisset iustitia apud aliquem, vita per Christum reparata est,* & IN OMNES HOMINES MORS PERTRANSIIT, *cum sic*, inquit, *qui peccant, similiter & moriuntur, neque enim aut in Abraham, ac Isaac, aut Iacob mors pertransijt, de*
Luc. 20. *quibus Dominus ait,* HI OMNES VIVVNT, *hic autem propterea dicit omnes mortuos, quia in multitudine peccatorum non excipiuntur pauci iusti, sicut & ibi inquit,*
Psal. 13. NON EST, QVI FACIT BONITATEM, NON EST VSQ; AD VNVM.
Psal. 115. *Et iterum illud inquit,* OMNIS HOMO MENDAX. *Aut certè in illos omnes pertransijt,* inquit, *qui humano ritu, non cœlesti sunt conuersati.* Et post pauca: SED
Rom. 5. REGNAVIT MORS AB ADAM VSQVE AD MOYSEN ETIAM IN EOS, QVI NON PRAEVARICAVERVNT IN SIMILITVDINEM PRAEVARICATIONIS ADAE, *siue cum non esset*, inquit, *qui inter iustum, & iniustum discerneret, putabat mors se omnium dominari, siue in eos, qui mandatum tanquam Adam præuaricati sunt, hoc est de filijs Noe, quibus præceptum est, vt animam in sanguine non manducarent, & de filijs Abrahæ, quibus circumcisio mandata est, sed & in eos, qui*
Ibidem. *præter mandatum legem contempserant naturalem.* QVI EST FORMA FVTVRI. *Quia*, inquit, *sicut Adam præter coitum à Deo formatus est, sic & Christus ex virgine fabricante Spiritu Sancto processit; siue sicut quidam dicunt, forma à contrario, hoc*
Ibid. *est, sicut ille caput peccati, sic iste caput iustitiæ sit.* SED NON SICVT DELICTVM ITA ET DONVM. *ne in forma*, inquit, *æqualitas putaretur.* SI ENIM IN VNIVS

PRAE-

PRAEVARICATIONE MVLTI MORTVI SVNT, MVLTO MAGIS DONO, ET GRATIA DEI PER VNVM HOMINEM CHRISTVM IN MVLTOS ABVNDAVIT. *Plus valuit*, inquit, *Apostolus*, *gratia in viuificandum*, *quam peccatum in occidendo*, *quia Adam se solum*, *& suos posteros interfecit*, *Christus verò & eos*, *qui tunc erant in corpore*, *& hos*, *qui postea futuri erant*, *liberauit*. Hic sollicitus Catholicus Lector notet, quid dicat, Adam non sibi soli, sed & posteris suis nocuisse; Tene superiorem definitionem eius, posteros enim hic dicit, non omnes omnino, & vbique totos homines læsos illius peccato, sed illos tantùm, qui per imitationem similiter suis peccatis, & proprijs facti sunt in præuaricationem, sicut Adam, quia sine dubio ijipsi pronepotes eius, & posteri esse inueniuntur. [*Hi autem*, inquit, *qui contra traducem peccati sentiunt*, *alteros*, *qui defendunt traducem*, *impugnare conantur*? *Si peccatum*, inquiunt, *Adæ etiam non peccantibus nocuit*, *ergò & Christi iustitia non credentibus prodest*, *quia similiter*, *immò plus dicit Apostolus*, *per vnum liberari*, *quàm per vnum ante perierunt*.] [*Deinde dicunt*, inquit, *si baptismus mundat antiquum illud*, *veternosumq; peccatum*, *qui de duobus baptizatis nati fuerint*, *debent hoc carere peccato*, *non enim potuerunt ad posteros transmittere*, *quod ipsi minimè habuerunt*. *Ita hoc addunt*, inquit, *quia si anima non est ex traduce*, sicut nec est, *sed sola caro habet traducem peccati*, *sola & pœnam meretur*, *iniustum est enim*, *ut hodie nata anima non ex massa Adæ tam antiquum peccatum portet alienum*, *quia nec rationale est*, *ut Deus*, *qui propria peccata dimittit*, *unum imputet alienum*.] Et iterum in alio sermone suo idem Pelagius: *Si peccator genuit*, inquit, *peccatorem*, *ut paruulo eius peccatum originale in baptismi acceptione soluatur*, *iustus ergo iustum gignere debuit*. *Si parentes*, inquit, *post conuersionem propria peccata non lædunt*, *multò magis filij eorum per eos nocere non potuerunt*. *Si priorem hominem contigit causam mortis fecisse*, *ergò per Christi aduentum mori iam non oportebat*. *Si per peccatum Adæ mors orta esset*, *nunquam post remissionem peccatorum*, *quam nobis Liberator donauit*, *moreremur*. *Plus ergo valuit peccatum Adæ omnes omnino homines occidendo*, *quàm Christi gratia in saluando*, *quæ non omnibus*, *sed tantùm credentibus profuit*, *neque enim omnes*, *qui nascuntur ex Adam*, *ij etiam renascuntur in Christo*, *& reliqua*; Quæ omnia suprascripta capitula, vt iam superiùs dictum est, continet illa beatæ memoriæ Episcopi Zosimi epistola, quæ Tractoria dicitur, qua Celestius, Pelagiusq; damnati sunt, quæ & Constantinopolim, & per totum Orbem missa subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata. Cui Iulianus, & reliqui complices eius subscribere detrectantes, consentaneosq; se nolentes ijsdem Patribus facere, non solùm imperialibus legibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi, atq; exauctorati ex omni Italia deturbati sunt, ex quibus plurimi resipiscentes, & à prædicto errore correcti regressi sunt supplices ad Sedem Apostolicam, & suscepti suas Ecclesias receperunt. Prædicti sanè Celestius, & Pelagius non tunc primò à Sanctæ mem. Zosimo videntur esse damnati, sed ab eius decessore sanctæ recordationis Innocentio, à quo & Iulianus fuerat ordinatus, quique post illorum damnationem vsque ad prædicti Innocentij Episcopi excessum è vita in eius communione permanens, & perseuerans in sincera sententia, & communicans damnatori prædicto cum ipso quoque sine dubio Pelagium, Celestiumq; damnauit. Et quid nunc desiderat, aut de quo queritur, ignoratur. Vt autem à sanctæ recordationis Innocentio damnaretur, talis extitit causa: Post Romanæ vrbis vastationem in Palæ-

" Palæstina degebat Pelagius, inuenti sunt à quibusdam studiosis Episcopis libri eius, in quibus multa, & varia aduersùs fidem Catholicam conscripta esse videntur; hi cum literis in Africam Patribus, & Episcopis missi sunt, vbi tribus Concilijs congregatis memorati lecti sunt libri; exinde relationibus Romam missis ipsis quoque libris pariter destinatis, Apostolica sententia rescribentis ad prædicta concilia emanauit, quæ eosdem ipsos Celestium, Pelagiumque Ecclesiastica communione priuauit; quorum scriptorum exemplaria habemus in manibus. Adhuc etiam Hierosolymis constitutus Pelagius accusatus apud Synodum, & primò quidem tergiuersando ambiguis quibusdam se professionibus tegens, & prosequens dubia, vel respondens, illam tunc videtur Episcoporum audientiam delusisse; sed postmodum euidenter depræhensus insistentibus accusatoribus à posteriore Synodo, cui S. mem. Theodotus Antiochiæ præsedit Episcopus, atque detectus, à sanctis quoque, ac venerabilibus Hierosolymorum locis est deturbatus; eiusdemq; Sancti Theodoti ad reuerendissimum Vrbis Romæ Episcopum, & sanctæ recordationis Prayli Hierosolymitani Episcopi missa scripta testantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus. In ipsa autem accusatione capitulorum, quæ eidem tunc Pelagio obiecta sunt, etiam hoc continetur cum alijs execrandis, quæ Celestius tanquam eius discipulus sentit, idest, *quòd infantes, etiamsi non baptizentur, habeant vitam æternam*. Illud quoque quod superiùs positum est capitulum sentiri à Celestio, & esse consentaneum Magistri sui doctrinæ memorauimus, idest, *legem sic mittere ad regnum cælorum, sicut Euangelium*, Pelagius quibusdam scriptis suis apertè confirmat, atque pronunciat. Denique libellus est eius, quem habemus in manibus ad quandam Liuaniam viduam sermonem continens exhortatorium, in quo hæc habentur: *Simplicitatem sequi Christi famulam decet, non hanc, quæ stultitia magis est, quàm simplicitas, sed illam, de qua Scriptura dicit:* benedicta anima omnis simplex, *dicente alibi Scriptura:* maledictus omnis homo, qui non permanet in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis, vt faciat ea; *hinc*, inquit, *ostenditur hanc esse simplicitatem veram, non quæ Dei mandatum insensata securitate contemnit, sed eam, quæ legis præcepta sapienti timore custodit, dicente enim maledictum esse eum, qui non permanet in his, quæ scripta sunt, à contrario benedictum esse non vult, qui non omnia præcepta seruauerit; Et si Omnis simplex benedictus est, ergo simplex ille est, qui omnia præcepta legis impleuerit*. Adserere hunc illud, quod toties iam superiùs dictum est, ad regnum cœlorum libros Moysis, sicut Euangelium mittere, nullus Catholicorum, qui hoc capitulum legerit, dubitat, nec intelligendo difficultatem aliquam poterit sustinere, & quia indiscretim legem in eodem impijssimo capitulo nominauit, scilicet Mosaicam, cuius testimonium maledicti posuit, apertè nos in Iudaismum adtrahere tentat. Quod si ad agendam semper fallaciam, legis nomine Euangelium appellat, non errat; sed in eo est impius, in quo sub simili, & æquali nos maledicto, qui sub Euangelio sumus, constituere non pertimescit exæquans legis circumcisionem, & omni Iudaismo Euangelicam gratiam; Vnde etiam discipulus eius Celestius apertè ausus est pronunciare, *legem sic mittere ad regna cælorum, sicut Euangelium*; manifestum est enim secundùm Pelagium, quia si sub eodem, vel etiam simili adhuc sumus vinculo etiam sub Euangelij tempore, vt si quid tanquam homines errauerimus, aut vnum de præceptis

Galat. 3.

Euan-

Euangelicis non impleuerimus, esse nos maledictos; quod si ita est, quod ab- „
sit; iam vt ille vult sit dictum, exæquatum est legi veteri Euangelium, at vbi „
erit dictum Pauli Apostoli: *Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis* *Galat. 3.*
maledictum, quia scriptum est: Maledictus omnis homo, qui non permanet in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis, vt faciat ea. Quin etiam subdescendens hunc ipsum sensum latiùs in eodem sermone libelli huius exequitur, & latiùs eum „
commendat, post multa enim ibidem maledicere, & inuidere, mentiri, detrahere, & detrahentibus credere leue, aut nullum putatur esse peccatum, sed hi, „
qui hoc putant, obliti sunt, quia ob leuis præcepti transgressores obnoxios „
gehænnæ legimus esse mancipandos, cum inquit Dominus manifestum est: „
Quicunque dixerit fratri suo fatue, vel Raca, reus erit gehennæ. Hos igitur in eiusmodi *Matth. 5.* impijssimis erroribus deprahensos, Pelagium scilicet, & Celestium ad „
satisfactionem Ecclesiæ Iulianus, & cæteri sui participes vel modò confiemhet, „
& si quos confidunt aduersùs Catolicam fidem non rectè sentire, nominatim designare non dubitent, & Ecclesiastico ordine à nobis accipient pro nostra possibilitate responsum, aut ab eo certè, quem dicunt à sensu Catholico deuiare; „
sicut enim in supernis præfati sumus, iam multi, qui Celestium, & Pelagium „
cum eo fuerant secuti, Iuliani quoque participes, & socij facti derelicto eo, „
Pelagioque damnato Sedi se Apostolicæ submittentes, & pœnitere super his, „
quæ malè senserant, profitentes à Sanctis Patribus digni habiti miseratione suscepti sunt. FINIS. „

Nonnulla hic nobis notanda veniunt, antequam ad vlteriora gradum faciamus. Scribit Mercator Celestium priùs ab Attico Constantinopoli eiectum fuisse, quàm Zosimus de eodem Romæ iudicaret, cui quidem Scriptori integra fides præstanda est; edidit enim laudatum Commonitorium Constantinopoli, ac præ manibus habuit quæcumque in Pelagiana causa ab Orthodoxis vbique terrarum gesta fuerant. Quæ sanè, vt ingenuè fatear, cum minùs diligenter obseruassem, scripsi lib. 1. cap. 20. Celestium anno 421. Constantinopoli ab Attico auditum, atque inde procul detrusum, cum tamen ex Mercatore colligatur, eundem ab Africanis Synodis anno 416. & ineunte anno 417. ab Innocentio quoque Pontifice hæreseos damnatum Constantinopolim statim perrexisse, vt causam coram Attico restauraret, cum quo Innocentius Papa dudum ob erasum è diptychis Chrysostomi nomen longiores lites habebat. Non enim anno 412. Atticus in Romanæ Ecclesiæ gratiam redierat relato in sacras tabulas Chrysostomo, vt putauit Baronius; nam Innocentius Papa in epistola 16. ad Maximianum Episcoporum scripta post peractam anno 414. in Macedonia Synodum, vt eruditè notauit magnæ lectionis vir Bollandus ad diem VIII. Ianuarij in notis ad vitam S. Attici, nondum eidem Attico conciliatus fuerat, quem ibidem Pontifex Apostolicarum literarum commercio priuatum scribit. Ille vsque ad Bonifacij Pontificatum distulit, nomen Chrysostomi Diptychis restituere, quod se tandem fecisse ad Cyrillum scribit. Etenim plebs C-P. cum accepisset, à Theodoto Antiochiæ Patriarcha Chrysostomum in sacris tabulis recitari, tumultuari cœpit, nec alia ratione sedari potuit, nisi audito in Diptychis eiusdem Sancti Episcopi nomine; at Theodotum anno 421. renunciatum fuisse Antistitem luculenter probauimus

supe-

superiùs cap. 4. Hinc factum est, vt Celestius ab Innocentio damnatus ad Atticum confugerit, quem Romano Pontifici subinfensum norat, à quo tamen reiectus audita Innocentij morte Romam statim aduolauit, vti lib. 1. cap. 12. fusiùs narrauimus. Cæterùm post Celestij proscriptionem Pelagianos missa legatione iterum Attici animum tentasse testatur Prosper in carmine de Ingratis cap. 2.

Quid loquar & curam, magna quam gessit in vrbe
Constantinopoli docto bonus ore Sacerdos
Atticus, antiqua legatos hæreticorum
Confutando fide, de qua tunc impia corda,
Quamuis se obducta tegerent velamine forma
Iudicij, & tacita tulerint tormenta repulsæ.

Vbi Prosper Celestium iam antea turpiter ab Attico repulsam tulisse scribit, post quam rursus Pelagiani per legatos suam ipsorum causam Attico discutiendam obtrusere, quam quidem legationem anno 421. contigisse lib. 1. cap. 20. affirmauimus, cuius tamen principem minus rectè Celestium fecimus, neq; enim probabile videtur, hominem ante quadriennium ab Attico iudicio exclusum eidem iterum se stitisse.

Verba illa, quæ ex commentarijs Pelagij in caput V. epistolæ Pauli ad Romanos Mercator recitat, haud planè omnia leguntur in expositionibus eiusdem epistolæ, quæ Hieronymi commentarijs adsutæ sunt, sed illa tantùm priori loco recensita; nam eiusdem ratiocinationes inter hæc signa [ ] repositæ apud S. Augustinum habentur lib. 3. de pec. mer. & remissione cap. 3. de qua re consulantur à nobis scripta lib. 1. cap. 3. Præterea hanc Pelagij argumentationem, *Si anima non* est *ex traduce* (sicut nec est) *sed sola caro habet traducem peccati, sola & pœnam meretur*, ita descripsimus, vt assertio ibidem per parenthesim inserta non Pelagium, sed ipsum Mercatorem authorem habeat; nam Augustinus cap. 3. laudato ita Pelagij verba recitat: *Si anima non est ex traduce, sed sola caro, ipsa tantùm habet traducem peccati;* & cap. 10. inde hisce Pelagium commendat: *Attende obsecro te, quemadmodum circumspectus vir Pelagius, nam ex eius libro, hæc quæ modò posui verba transcripsi, sensit, quàm in difficili de anima quæstione versetur; Non enim ait, quia anima non est ex traduce, sed si anima non est ex traduce:* additq; *cunctanter loqui potius, quàm fidenter;* et quidem sine illa parenthesi in literis encyclicis Zosimi eadem Pelagij sententia damnata fuit teste eodem Augustino epist. 157. ad Optatum: *Nam Pelagij*, inquit, *de hac re argumentatio, quæ inter alia eius damnabilia etiam literis Apostolicæ Sedis adiuncta est, ita habet: si anima, inquit, ex traduce non est, sed sola caro tantùm habet traducem &c.* Ex quibus patet Mercatorem in ea de animæ origine quæstione, quæ ea ætate celeberrima erat, cum Hieronymo sensisse, nempe creari à Deo omnium hominum animas, nisi aliena manu ea verba commonitorio infarta dicamus, fuit enim Mercator Augustinianæ doctrinæ studiosissimus, quare in ea difficultate assensum potiùs cum Augustino suspendisse crediderim, quàm sententiæ de animarum creatione adhæsisse.

Inferimus ex eodem Commonitorio quid Zosimi encyclica contra Pelagium, atq; Celestium contineret; nam literæ illæ intercidere. Etenim inserta erant Celestij capitula, de quibus Carthagine accusatus fuerat coram Aure-

lio

lio Primate, Pelagij item errores, eiusdemq; paralogismi recensebantur, quos suis in epistolam Pauli expositionibus indiderat. Insuper ex eodem Commonitorio colligimus, Zosimum ad Ecclesias Alexandriæ, Antiochiæ, & Constantinopolis de Pelagianis abs se damnatis scripsisse. Vnde licèt Cyrillus, & Atticus id temporis nondum Chrysostomi nomen in diptycha retulissent, vti proximè dicebamus, noluit tamen Zosimus Innocentij vestigijs inhærere, sed ea dissensione omissa, eosdem per literas conuenit. Cum autem ibidem præmittat, Celestio Constantinopoli ab Attico damnato, de eiusdem proscriptione literas ab Antistite C-P. *in Asiam, & Thessalonicam, & Carthaginem ad Episcopos missas*, patet id contigisse Innocentio adhuc pontificatum gerente, cum nullæ Attici literæ ad Romanum Antistitem laudentur, quòd cum eodem Atticus non conueniret. At de Zosimi epistola scribit Mercator: *Quæ & Constantinopolim, & per totum Orbem missa subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata*. Et antea de ijsdem Zosimi literis ait: *Et ad Orientales Ecclesias, Ægypti diœcesim, & Constantinopolim, & Thessalonicam, & Hierosolymam similia, eademq; scripta ad Episcopos transmissa suggerimus*. Ex quibus infero, anno primo Zosimi inter Romanam, & Orientis Ecclesiam pacem conflatam, pro qua ante decennium Augustinus cum cæteris Africanis Patribus collaborauerat. Nam in Synodo Honorio VIII. & Theodosio II. nempè anno 407. Carthagine celebrata legitur hic canon: *Placuit etiam, vt de dissensione Romanæ, atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad Sanctum Papam Innocentium scribatur, quò vtraque Ecclesia intra se pacem, quam præcepit Dominus, teneat*. Est canon 68. in Cod. Concil. Africæ. Hinc apparet supina Marci Antonij de Dominis ignorantia libro 4. de Republica Eccles. cap. 8. num. 28. post recitatum eundem canonem scribentis: *Hæc sanè verba Romanam magis, quàm Alexandrinam Ecclesiam accusant, & faciunt culpabilem; sed quodnam fuerit hoc dissidium; mihi nunc est ignotum*. Quis autem non rideat ineptum hunc iudicem de incognita sibi causa contra Romanum Pontificem sententiam pronunciantem? Ob expunctum è diptychis à Theophilo Alexandrino Chrysostomi nomen controuersia erat, in qua tandem aliquando Romanæ Ecclesiæ sententia vicit, Chrysostomo vbique gentium Orthodoxarum Diptychis restituto.

Marius Mercator, qui anno præsenti Commonitorium Theodosio Imperatori contra Pelagianos Ex-Episcopos obtulit, scripsit etiam alterum Commonitorium contra Iulianum ad Pintam Presbyterum, in quo contra scripta eiusdem in vltimis octo aduersùs Augustinum libris inuehitur, pluribus probans, Adamo non peccante genus humanum haud futurum fuisse morti obnoxium. Scripsit etiam contra Iudaicum symbolum Theodori Mopsuesteni, in quo opere tradit Theodorum Iuliani, ac Nestorij Magistrum fuisse: verba eiusdem superiùs dedimus. Hos libellos post annum 430. ab eodem lucubratos inde paret, quòd Augustinum *sanctæ recordationis* Episcopum vocat, cuius etiam doctrinam contra Iuliani argumenta defendit. Quantum verò hic Scriptor Augustino detulerit, colligitur ex his, quæ pag. 12. col. 2. Cod. Palatino-Vaticani num. 434. leguntur: *In hunc*, inquit, *Scripturarum diuinarum sensum, in hæc verba iurauimus, salua sanè reuerentia, & debita honorificentia sanctæ, & beatæ memoriæ Episcopi Augustini, qui te pastorali claua ab Ecclesia deterruit, proturbauit, atque confregit*. Quasi veniam precetur, quòd post Augustinum quidpiam con-

tra Iulianum scriptis mandare ausus fuerat. Et pag. 4. ait: *Sanctus autem sæpè dictus Episcopus Augustinus, & suis libris quatuor illius priores euertit, octo quoque posteriores singulis responsionibus suis ad singula capitula subiectis, ac sic vanos eius, ac plumbeos pugiones malleo Catholicæ veritatis obtudit, imò confregit.* Erat Mercator græco, latinoque sermone eruditus, sacras etiam literas, ac Patrum statuta adeo percallebat, vt Iulianum *iactantißimum Pelagiani erroris assertorem* (ita hæreticum nuncupat Prosper in Chronico) ad certamen Constantinopoli prouocauerit, hæc enim in calce Commonitorij pronunciauit: *Si quos confidunt aduersus Catholicam fidem non rectè sentire, nominatim designare non dubitent, & Ecclesiastico ordine à nobis accipient pro nostra poßibilitate responsum.* Hactenus de Mario Mercatore, eiusque contra Pelagianos scriptis, qui licèt diu incognitus in bibliothecarum angulis latuerit, in posterum inter præcipuos diuinæ gratiæ, ac S. Doctoris defensores eiusdem doctrinæ professoribus sera quamuis commendatione memorabitur.

CAPVT VII.

Nestorius pro Iuliano, ac collegis apud Celestinum intercedens ab eodem Pontifice increpatur. Pelagiani Ex-episcopi à Theodosio Imperatore Constantinopoli expelluntur. Augustinus contra Iulianum scribens moritur. De eodem elogium, atque epinicia.

Anno ccccxxx. INierant consulatum Augusti Theodosius XIII. Valentinianus III. nempe anno Christianæ epochæ quadringentesimo trigesimo, qui sanè ater, ac luctuosus Orthodoxis fuit amisso Pelagianorum domitore Augustino. Iulianus, ac collegæ Constantinopoli in vno Nestorio illius vrbis Episcopo recuperandarum Sedium spem locabant. Nestorius quidem benignè illos exceperat, vt ex ijs, quæ postea secuta sunt, intelligitur, licèt eosdem à se reiectos fuisse ad Celestinum scripserit. Etenim novum se illismet aduocatum pollicitus eorum causam defensurus iteratas ad Celestinum literas dedit. In prioribus autem hæc scripsit: *Iulianus quidam, & Florus, & Orontius, & Fabius dicentes se Occidentalium partium Episcopos sæpè & piißimum, & prædicatißimum Imperatorem adierunt, ac suas causas defleuerunt tanquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis persecutionem passi, sæpe eadem & apud nos lamentantes, ac sæpè reiecti eadem facere non desierunt, sed insistunt in dies singulos implentes aures omnium vocibus lacrymosis.* Postea nescire se fingit causas, ob quas illi proscripti essent, enixè rogans, vt breui responso significaret, num forent inter Catholicos numerandi, an cum hæreticis computandi. Hæ Nestorij literæ apud Binium ponuntur datæ III. Idus Augusti Theodosio XIII. & Valentin. III. Coss. qui apertus error est; nam Celestini responsio ad hasce Nestorij literas eo ipso die eiusdem anni data significatur, vt mox dicam. Quare ante aliquot menses datæ fuerunt; immò prior epistola, cuius fragmentum proximè recitauimus, superiori anno scripta videtur, cum Pelagiani Constantinopolim appulsi illius opem, operamque implorarunt. At plures ea de re Nestorium ad Celestinum literas dedisse, ex altera Hæretici epistola ad eundem intelligitur, in qua ait: *Sæpè scripsi Beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium, & cæteros, qui sibi vsurpant Episcopalem dignitatem,*

tatem, & creberrimam aditionem ad pijssimum, & prædicatissimum Imperatorem faciunt, nosque concidunt frequentibus lamentationibus, tanquam temporibus Orthodoxis de Occidente protecti. At huc vsque scripta de his à tua ueneratione non suscepimus, quæ si haberem, possem eis respondere, daremque compendiosum responsum luctibus eorum; Hæc nouus Pelagianorum aduocatus.

Celestinus Nestorio indignatus, quòd Pelagianis Episcopis olim ab Apostolica Sede exauctoratis aduocationem commodaret, diutius responsionem distulit; At acceptis à Cyrillo Alexandrino literis, queis Antistitis C-P. contra orthodoxam Ecclesiam conatus significabantur, haud vlterius morandum ratus acres ad Nestorium literas dedit, quibus illum vti veterum hæreticorum patronum, nouæque insuper hæreseos authorem increpuit [Dudum, *inquit*, sumpsimus epistolas tuas, quibus in angusto nihil potuimus dare responsi, erat enim in latinum sermo vertendus, quòd cum, licet serò, fecimus, Sancti fratris, & Coepiscopi mei Cyrilli probatissimi Sacerdotis per filium meum Possidonium Diaconum talia de te scripta suscepimus, quibus his, quæ de tua ordinatione retulerant, perijsse suum testimonium doleremus &c. Hæreticos de quibus nos, velut eorum, quæ gesta sunt, nescius consulere voluisti, sedibus suis iniusta dicentes expulit iusta damnatio, quos illic inuenisse requiem non putamus esse mirandum, inuenerunt enim impiam prædicationem, cuius comparatione se æstiment innocentes. Hoc loco, quia opportunitas sermonis exposcit, tacere non possumus, quod stupemus. Legimus, quàm benè teneas originale peccatum, qualiter ipsam naturam asseris debitricem, & eum debitum meritò reddere, qui descendit de genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? Nunquam sine suspicione ea, quæ sibi sunt aduersa, conueniunt. Eijcerentur denique, si tibi quoque similiter displicerent. Cur tamen ea, quæ in eos tunc sunt acta, quæruntur, cum certum sit, illinc ad nos à Catholico tunc Antistite Attico gesta directa? Cur non sanctæ memoriæ Sisinnius ista quæsiuit? quia vtique sub decessore suo probauerat eos iure damnatos. Defleant infelices spe se hominum fuisse deceptos, quibus iam potuit propter communionem sola pœnitentia subuenire. Ecce scire de his incipis, si quæ ante nesciuisti. Causam tuam magis modò, quàm aliorum Catholica, & festina deliberatione curato, quia conuenienter dicimus: *Medice cura te ipsum*, qui alijs desideras subuenire.] Ibi verò damnato eiusdem Nestorij de Christi incarnatione dogmate iubet, vt intra decimum diem ab his literis acceptis ad Orthodoxorum sententiam accedat, quod si renuat, anathemati illum subijcit. Data est epistola Celestini III. Idus Augusti Theodosio XIII. & Valentiniano III. Augg. Conss. nempe anno 430. Cæterùm laudatas literas non rectà ad Nestorium perferendas curauit, sed per Possidonium easdem ad Cyrillum in Ægyptum misit, qui illas postea Constantinopolim transmitteret [Quam nostri, *inquit ibidem*, in te iudicij formulam cum cæteris omnibus chartis, & commentarijs per filium nostrum Possidonium Diaconum, cuius supra meminimus, ad Sanctum Cyrillum memoratæ Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum, qui ea ipsa quoque de re fusiùs ad nos retulerat, transmisimus, vt noster hac in parte Vicarius efficiat, quò nostrum decretum & tibi, & reliquis quoque omnibus fratribus patefiat] Hanc verò Celestini contra Pelagianos Epistolam vnà cum adiunctis postea Cyrilli literis accepit Nestorius die Luca 4.

6. Decembris, nam in codice Palatino-Vaticano Num. 234. pagina 22. recitatur sermo quidam Nestorij cum hac epigraphe: *Item eiusdem* Nestorij *sermo in Ecclesia habitus postquam literas Celestini Romani Episcopi, & Cyrilli Alexandrini denunciationis accepit VIII. Idus Decembris Consf. Theodosio XIII. & Valentiniano III. Augg. post sextam diem, quàm easdem literas sumpsit. Dulcem nobis præcedens Doctor &c.* Verùm antequàm hæ literæ Constantinopolim peruenirent, Iulianum cum collegis vrbe regia accepto à Mario Mercatore contra eosdem commonitorio à Theodosio expulsos fuisse, idem Marius testatur pag. 36. memorati codicis Palatini: *Per quod commonitorium*, inquit, *cognito funestissimo errore imperiali præcepto tam Iulianus defensor & sequax eius cum cæteris socijs, & participibus suis, quâ postea etiam Celestius de Constantinopolitana vrbe detrusi sunt*; Commonitorium enim anno superiori ab eodem Mario oblatum fuisse Principi, ac Clero superiùs ostensum est. Illi tamen Pelagiani Ex-Episcopi Byzantio pulsi cum anno sequenti indictam apud Ephesum Synodum accepissent, in vicinia moras traxerunt, ac pergenti stato tempore ad Synodum Nestorio se se comites adiunxere, vt postea nobis describetur.

Interim Africæ res in deteriùs ruebant, nam Vandali latè per eas prouincias cædibus, ac rapinis grassabantur, & quadringentis, & triginta Ecclesijs excisis Hipponi regio exercitum admouerant, ac validissima classe accita terra, mariq; obsidionem vrgebant. Augustinus nec ciuibus, nec Ecclesiæ deerat, illos verbo, hanc calamo confirmans, neq; tamen tantas inter obsessæ vrbis angustias à Pelagianis expugnandis potuit reuocari; nam aduersùs postremos Iuliani libros responsionem nocturnis ferè horis expediebat. Anno 327. quatuor iam volumina compleuerat, dein Quod-vultdei literis, Gallorum nouis tumultibus, atq; quotidianis amicorum petitionibus, & reliquorum præsertim operum retractatione interpellatus imperfectam contra Iulianum responsionem reliquerat, eidem tamen inter Vandalicam obsidionem vltimam manum imponere conabatur. Illud sanè notandum est Augustinum in quarto libro, quem anno 427. elucubrasse ostendimus, Nestorij hæresim, quæ anno 428. ex impio Anastasii Presbyteri Nestorii discipuli ore primùm erupit, confutasse; etenim cum Iulianus lib. 4. cap. 82. dixisset de Christo: *Etiam illud claro testimonio docetur, quod suscepti hominis iustitia non de naturæ diuersitate sed de voluntaria actione substiterit.* Augustinus hisce hæreticum redarguit: *Ergone ista susceptio, quæ Deum, & hominem unam fecit esse personam, nihil illi homini ualuit ad excellentiam iustitiæ, quam dicis ei de uoluntaria actione substitisse? Siccine uos contra Dei gratiam defensio liberi arbitrij præcipites egit, ut etiam ipsum mediatorem, ut esset Dei filius unicus uoluntate sua meruisse dicatis, & falsum esse, quod tota confitetur Ecclesia, credere se in Iesum Christum Filium Dei Patris omnipotentem unicum Dominum nostrum natum de Spiritu Sancto, & Virgine Maria? Secundùm uos enim non à Verbo Dei homo susceptus est, ut ex Virgine nasceretur, sed natus ex Virgine suæ postea uoluntatis uirtute profecit, & fecit ut à Verbo Dei susciperetur, non talem, ac tantam uoluntatem illa susceptione habens, sed ad illam susceptionem tali, ac tanta uoluntate perueniens. Hæc si dicitis, ubi est uestra frons? si non dicitis, ubi est hæresis uestra?* Vides Iulianum ante Nestorium pessimè de persona Christi Domini dogmatizasse, quæ à Theodoro Mopsuesteno, apud quem eos libros eundem scripsisse narrauimus, didicisse nullus inficias ibit, vt mirum non sit, tanto studio Nesto-

rium

rium Pelagianorum causam apud Celestinum promouisse. Idem tamen Augustinus etiam in libro de prædest. SS. cap. 15. edito, cum in Africam Nestorianæ hæresis rumor fortè delatus esset, hæc perscripsit: *Respondeatur quæso, ille homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitatem personæ assumptus, filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruerit? quod eius bonum qualecunq; præcessit? Quid egit ante, quid credidit, quid petiuit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perueniret? Nonne faciente, ac suscipiente Verbo ipse homo, ex quo esse cœpit, filius Dei unicus esse cœpit? &c.* Sed de his iterum capite sequenti sermo redibit. Tertium iam mensem Hipponenses obsidionem tolerabant, & Augustinus sexto Iuliani libro responderat, duoq; alii restabant confutandi, cum graui febre correptus intra paucos dies & viuendi, & scribendi finem fecit Vandalico simul, ac Pelagiano bello immortuus V. Kal. Septembris Theodosio XIII. & Valentiniano III. Coss. cum vixisset annos LXXV. menses IX. dies XV. Pelagiani verò belli Anno XIX. Scribit sanctus Prosper in Chronico ad consulatum memoratum duorum Augustorum: *Augustinus Episcopus per omnia excellentissimus moritur V. Kal. Septembris libris Iuliani inter impetus obsidentium Vandalorum in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriosè in defensione Christianæ gratiæ perseuerans.* Opus illud contra Iulianum vulgò imperfectum dicitur, ita enim Possidius in indice illud inscripsit. Diu quidem latuit, at nostro sæculo duo priores libri à Claudio Menardo inuenti sunt, quatuor verò alios Hieronymus Vignierius è Claræuallensis Bibliothecæ angulo erutos in lucem emisit. Duo tamen libri desiderantur, nam ex octo Iuliani libris sex tantùm à S. Doctore confutantur. Quòd verò hæc volumina legitimi Augustini partus sint apertè demonstrabo in appendice ad dissertationem historicam de Synodo V. cap. 2. cuius quidem rei testem idoneum, & locupletissimum dabimus Marium Mercatorem toties in hac historia à nobis laudatum. Scio Pennotum, ac nostrum Coquæum existimasse Augustinum obiisse anno 431. sed non modò Prosperi, verùm etiam Capreoli Antistitis Carthaginensis in literis ad Synodum Ephesinam testimonio falsitatis conuincuntur: illarum verba inferiùs cap. 9. recitabimus, vbi etiam dicemus, cur Theodosius Imperator anno 431. post Iunium literas ad totius Romani imperij Metropolitas scribens hos inter Augustinum nominauerit, qui tamen anno superiore decesserat.

Hunc vitæ exitum habuit Augustinus omnium mortalium, si eos, quos Canonicos Scriptores appellamus, excipias, sapientissimus, editis aduersùs diuinæ gratiæ hostes libris XXX. præter tot sacras declamationes, tractatus, & epistolas, queis superbissimam hæresim proscidit. Patria illi Tagastis fuit Numidiæ municipium. A parentibus in Christiana religione educatus sensim in Manichæorum sectam decidit nimia discendi cupiditate allectus, sed secreto diuinæ prouidentiæ consilio Augustinus nouennio Manichæorum errores explorauit, quò meliùs sibi notos validissimè postea confutaret. Cum domi tenuis, ac curta illi supellex esset, Romanianum nobilissimum, ac ditissimum ciuem Mecœnatem sortitus est, à quo operam, atq; opes tulit, eidem postea tribus contra Academicos libris inscriptis ingenti fœnore immortalitas repensa. Liberales artes, cæterasq; scientias proprio Marte percepit; neque enim fas erat eum, qui omnium magister futurus erat, aliquando inter discipulos censeri. Carthagine, Romæ, ac tandem Mediolani Rethoricam docuit.

euit. Lubrica iuuentute in voluptates decidit, non ita tamen vt iisdem ingenij vires eneruaret, immò tam pertinaci studio scientias sectabatur, vt vnica in illis eidem voluptas esse videretur. Sacris Ambrosij Antistitis declamationibus ad bonam frugem reductus, Manetem execratus, ac salutaribus vndis lotus Catholicæ militiæ nomen dedit. In Africam reuersus Monachum induit, cuius Monastici instituti professores per Orbem postea latè colonias frequentissimas deduxere. At dum sibi viuere studet, omnium vtilitati viuere cogitur ad sacras Hipponensis Vrbis infulas promotus. Hæresi bellum intulit, ac mille victorijs reportatis tota illam Africa, immò Orbe penè toto exegit, vt quantùm Catholica Respublica habuit hostium, tantùm & vnus Augustinus ostenderit triumphorum. In Manichæos primùm, dein in Donatistas, tandem in Pelagianos aciem mouit, ac superis fauentibus de vniuersis triumphauit, factumq; est, vt per Augustinum minus monstrorum Africa numeraret. Cum in reliquis hæreticis expugnandis cæteros acumine ingenii, rationum pondere, ac graui disputationis impetu superasset, in Pelagianis debellandis se ipso quoque maior euasit, contra illos enim totis ingenij viribus decertauit; vti verò illi doctrinæ subtilitate, & argumentorum vi cæteros hæreticos longo post se interuallo reliquere, ita Augustinus in eisdem tanta virtute superandis suprà homines euectus est; neq; enim ingratam gratiam dixerim, quæ sui strenuissimo defensori larga manu suppetias non tulerit. Hinc diuina penè Augustini doctrina contra Pelagianos credita est, illa enim in Pontificum Romanorum oracula, in Synodorum canones, in fidei regulam transijt; nam subsecuti Ecclesiæ Præsules vnius Augustini vocibus contra superbam hæresim sententias dixere. Vltima senecta errata sua publicare voluit Retractationum libros edendo. At cum in cæteris ducentis, & amplius libris plurima censoria ille virga corrigeret, in libris contra Pelagianos editis nullam sententiam retractauit, nihil quod displiceret inuenit. Nemo Augustino meliùs diuinæ gratiæ vires expertus fuit, nemo Augustino meliùs eiusdem efficaciam probauit. Hinc factum est, vt qui post Augustinum diuinam gratiam propugnarunt, sub vnius Augustini auspiciis in aciem descenderint, vt ex iis, quæ dicturi sumus, apparebit. De eiusdem gestis, ac scriptis plurimi ex Augustiniana familia commentarios edidere, Cornelius Lancellotus, Ludouicus ab Angelis, Aloysius Torellus, aliique, quorum tamen studia vicit sapientissimus Pater Ioannes Riuius Belga, ex quibus alii plurima mutuarunt. Strenuissimo huic Duci de Pelagiana hæresi, alijsq; triumphanti epinicia cecinit Michael Hoyerus Augustinianus Libro 2. flammularum Amoris S. Augustini carm. XXIX

Fallimur, an curru nouus æthera Victor eburno
 Tempora Phœbea virgine nexus adit?
Ecquis Io Pæan vasti super atria cœli,
 Ecquis Io clara voce triumphe sonat?
Non hic edomita Bromius Gangetide terra
 Lauriger adiunctis tigribus astra petit.
Non fragilem maior molitur Atrida triumphum
 Truncandus patrios eheu miser! ante Deos.

Non

Non ardens sceptris rerum insatiata vorago,
    Festa coronatis Roma triumphat equis.
Sed superas victor scandit Pater AVREVS arces,
    Impositis Erebi monstra premens pedibus.
Aulæis festiua micant delubra superbis,
    Semita iactatis erubuitq; rosis.
Hic Arabum messes, Syrios liquat alter odores.
    Huius Achemonios halat acerra focos.
Hostica spectatis spolia, & de Dite superbo
    Exuuias, pompæ fercula longa sacræ?
Cernitis anguineos vt eat demissa capillos
    Terribiles spirans Hæresis ore minas!
Vincla grauant ærata caput, tamen vsq; ferocit,
    Tetraq; de sæuo corde venena spuit.
Ponè subit Manes, scelerumq; Pelagius author,
    Tabida demissis squallidus ora comis.
Vt frendent, oculisq; vibrant hostilibus ignes
    Laurigeras præiens fœdus vterq; rotas.
Infelicem animam ponant, temerare Deorum
    Discant impura religione metum.
Hostia tam periura sacras iam iam imbuat aras;
    Non est Tarpeis dignior vlla focis.
Tu quoq; nequitiæ semen Donate peribis,
    Donasti socio qui mala verba gregi.
Eia triumphales vmbrent tua tempora lauri:
    Omnis, Magne Pater, victima fusa iacet.
Victima fusa iacet, tristi quam protulit aluo
    Styx nigra tartareum fugere sueta metum.
Eximijs hæc est victoria digna triumphis,
    Cæsus vbi vnius viribus hostis obit.
Cum rueret Carthago decem succensa diebus,
    Magno Scipiadæ pars quota laudis erat?
Partem plebeius, partemq; triarius huius
    Excidij haud paruam, si benè reris, habent.
At tua, MAGNE PATER, seposta est laurea ab omni
    Compare, Palladia laurea parta manu.

Sed quid nuperum Poetam ad Augustini victorias concinendas conduco? Eia tu, qui in defendenda gratia Augustini demortui vices gessisti, magne Prosper, tuam intende chelin, & triumphanti Imperatori carmina modulare. Pone ensem, quo superborum hostium capita feris, & plectrum solicita, in aciem postea sub Augustini auspicijs iterum descensurus. Hæc ille canit in carmine contra ingratos.

Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
Vberiore rigans nostro lumen dedit æuo

Accen-

Accensum vero de lumine: nam cibus illi,
Et vita, & requies, Deus est, omnisque voluptas
Vnus amor Christi est, vnus Christi est honor illi,
Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia templo.
Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto
Insanas pepulere feras, industria maior,
Maius opus, totum præstantiùs imbuit orbem.
Nam quocunquè gradum conuertit callidus hostis,
Quaquè per ambages anceps iter egit opertas,
Huius ab occursu est præuentus, mille viarum
Insidijs aditum non reperientibus vllum.
Cumque foris rabies auidorum exclusa Luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
Ne mentes vllarum ouium corrumpere posset,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Istius ore Viri fecit Deus: istius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem,
Quæ mites, humilesque bibunt, campisque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.

CAPVT VIII.

Alipius Tagastensis Numidiæ Primas. Ciuilis, ac Ecclesiastica Prouinciarum Africæ diuisio præmittitur, vbi de Arzugitana prouincia nonnulla adnotantur. De Numidiæ Primatum viuente Augustino successione Cardinalis Baronij sententia ab obiectis à Christiano Lupo erroribus vindicatur. Scriptorum Augustinensium de Profuturo Episcopo narratio expenditur. De Primatiali Numidarum sede Salmasij opinio reiecta. Caroli à S. Paulo, ac Holstenij tabulæ Numidiæ suppletæ. Gregorij Magni textus restituitur. Mors Alipij, itemque Aurelij Carthaginensis, ac de vtroque elogium.

ALipium Tagastensem sæpius nobis in Pelagiana causa memoratum Numidiæ Primatem fuisse ex epigraphe epistolæ 67. Augustini ad eundem eruditè colligit Chiffletius in notis ad Breuiarium canonum Cresconij pag. 316. etenim laudata epistola sic inscribitur: *Augustinus Alipio seni*. Idem etiam in epistola 55. à Dioscoro dicitur *Senex Alipius*. Quo nomine, vt inferiùs ostendam, cum soli Primates vulgò appellarentur, palam fit, Alipium propè annum 430. fuisse Numidarum Primatem, ac Valentino, qui anno 423. erat Numidiæ Metropolita, successisse. Anno 416. in literis Synodicis Numidarum ad Innocentium Papam post Syluanum Primatem quinque Episcopi ante Alipium subscripti leguntur, quorum vnus tantùm primatum indeptus est. Ex deprauato tamen textu epistolæ Augustinianæ de tempore obitus Alipij, itéq; Numidię Primatum successione nobiles Scriptores in varias sententias abiere. De his igitur agemus, vt inde etiam pareat quinam Primates viuente Augustino

ſtino Numidiam rexerint, quibus S. Epiſcopus Hipponenſis vti ſubditus morem geſſit. Eos autem ab anno 395. vſque ad annum 430. deſcribemus; toto enim medio illo tempore Auguſtinus Hippone Epiſcopus vixit. Hoc tamen antequam exequamur, nonnulla præmittenda ſunt, quò plenior Africanarum Eccleſiarum Hierarchiæ cognitio habeatur.

Africa in Romanorum poteſtatem redacta in ſeptem prouincias diuiſa fuit, diuerſis gubernatoribus ſingulis præpoſitis. Prouincia Carthaginenſis, quæ Zeugitana,& Proconſularis ex Victore Vitenſi initio ferè lib. 1. de perſecutione Vandalica dicta fuit, à Proconſule regebatur. Numidiæ, ac Byzacio duo Conſulares præerant. Tripoli autem, & Mauritaniæ Sitifenſi, itemque Cæſareenſi tres Præſides iura dabant, vnde à Sexto Rufo illæ conſulares, hæ præſidales prouinciæ appellatæ ſunt. Præter haſce ſex prouincias ſeptima Romanis in eadem Africa parebat, quæ Tingitana dicebatur, eratque extima Mauritaniæ pars verſus Occidentem Oceano Atlantico contermina. Hanc cum Mauritania Sitifenſi plerique Scriptores confundunt. In ſubſcriptionibus Synodi plenariæ Africanæ anno 419. Carthagine celebratæ Mauritania Sitifenſis cum Tingitana perperam confunditur, nam legati Mauritaniæ Sitifenſis ita ſubſcripti leguntur: *Nouatus Sitifenſis legatus prouinciæ Sitifenſis, vel Mauritaniæ Tingitanæ*. Eodem modò duo alteri collegæ deſcribuntur. Eundem lapidem offendit Pamelius in notis ad epiſtolam 45. S. Cypriani, quo loco ex Sex. Rufo Africanarum prouinciarum diuiſionem recitat, cum tamen ibidem Rufus duabus Mauritanijs Sitifenſi, ac Cæſareenſi recenſitis ſtatim hæc ſcribat: *Trans fretum etiam in ſolo Africæ prouincia Hiſpaniarum eſt, quæ Tingitanica Mauritania appellatur*. Inter prouinciam Sitiſenſem, ac Tingitanam Cæſareenſis Mauritania interiacet. Sitifenſis à Sitifi Metropoli, Tingitana verò à Tingi vrbibus prouinciarum primarijs nuncupabantur. Tingitana prouincia Hiſpaniarum à Rufo dicta eſt, quòd vna eſſet ex quatuor prouincijs præſidalibus Hiſpaniæ, vt patet ex notitia imperij Occidentalis cap. 3. & 67. & Panuinio laudato. Plinio lib. 5. initio, ac Ptolomæo lib. 4. duplex tantùm Mauritania memoratur, Cæſareenſis, ac Tingitana, nam Sitifenſis Cæſareenſi id temporis accenſebatur; Ptolomæus enim lib. 4. Geographiæ cap. 1. Sitifim inter Mauritaniæ Cæſareenſis vrbes numerat, & Plinius ſcribit, Ampſaga flumine Mauritaniam Cæſareenſem à Numidia diuiſam eſſe, Sitifenſes autem vltra Ampſagam ſunt. Tres Mauritaniæ vnum olim regnum fuere vſque ad imperium C. Cæſaris, *ſæuitia eius in duas diuiſæ prouincias*, teſte Plinio cap. 1. libri eiuſdem. Etenim Caligula Ptolomæo Mauritaniæ Rege impia fraude perempto, regnum in duas prouincias diſſecuit, quas per duos Procuratores Romani initio regebant. Lucius Albinus à Nerone Mauritaniæ Cæſareenſi præfectus à ſucceſſore Galba etiam Tingitanæ præpoſitus fuit ex Tacito lib. 2. hiſtoriarum. Poſteriori tamen Romani imperij tempore Tingitana ab Africæ prouincijs auulſa cum Hiſpania computabatur.

Hæc quidem ciuilis prouinciarum Africæ diuiſio fuit, cui minimè Eccleſiaſtica earundem diſtinctio conformis euaſit. Cypriano Carthaginenſe Antiſtite tres tantùm prouinciæ Eccleſiaſticæ in Africa cenſebantur, nempe Proconſularis, Numidia, & Mauritania vt colligitur ex initio Synodi à S. Cypriano coactæ apud Auguſtinum lib. 2. de baptiſmo contra Donatiſtas cap.

2. Tunc enim amplissima erat prouincia Zeugitana, quæ postea in tres prouincias discreta est, nempè Proconsularem, Byzacenam, & Tripolitanam. Mauritania Sitifensis vnam olim cum Numidia prouinciam conflabat, postea tamen diuisa fuit. Legitur hic canon tit. 82. apud Ferrandum Diaconum: *Vt primatem proprium Mauritania Sitifensis habeat. Concilio Carthaginensi titulo 6.* Certum est, anno 397. Sitifenses habuisse Primatem à Numidarum Primate diuersum, vti proximè narrabimus. Prouincia Tingitana licèt, quod ciuilem politiam respicit, Hispanijs accensebatur, spectato tamen regimine Ecclesiastico ad Mauritaniam Cæsareensem pertinebat, vt patet ex notitia Episcoporum Africæ, vbi Cæsareenses, & Tingintani Episcopi vni tantummodò prouinciæ deputantur. Hæ quidem sex fuere viuente Augustino Africanæ Ecclesiæ prouinciæ, in quibus ingens Episcoporum numerus recensebatur. In actis collationis Carthaginensis anno 411. Episcopi Catholici præsentes 286. subscripti leguntur. At Alipius noster collat. 1. diei cap. 217. dixit absentes Antistites fuisse ducentos, & viginti. Addidit Fortunatianus vacasse tum temporis cathedras LXIV. Verùm Augustinus in breuiculo collat. 1. diei cap. 14. ait, absentes Episcopos fuisse *centum viginti*, vacasse verò sedes LX. Errorem verò in codicem collationis irrepsisse constat ex Augustino ibidem. Scribit Donatistas, cum audissent centum viginti Episcopos Catholicos Carthaginem non venisse, respondisse. *Etiam suos multo plures non venisse Carthaginem.* Quos inde S. Pater falsitatis conuictos narrat: *Quandoquidem soli ægroti non venerant Carthaginem, pro quibus tamen in itinere ægrotantibus alij subscripserant, & omnium nomina cum ipsis etiam, pro quibus alij subscripserant, ducenta septuagintanouem subscriptio continebat. Neque vllo modo credibile sit multo plures, quàm centum viginti, hoc est, tertiam partem omnium eorum in suis sedibus ægrotasse potuisse, & ideo non venisse Carthaginem.* At CXX. additis XIII. sunt planè tertia pars totius numeri, quem Donatistæ iactabant. Itaque erant id temporis Episcopi in Africa CCCCLXVI.

Cum libro primo cap. 18. recitauerim literas Primatis Carthaginensis datas ad Episcopos per tractum Byzacenæ, & Arzugitanæ prouinciæ constitutos, quæri potest, quænam fuerit isthæc prouincia Arzugitana. Ego quidem cum apud veteres Geographos nusquam in Africa Arzugum mentionem inuenirem, quos tamen in epistola Augustini mox laudanda nominatos legeram, consului ea de re Illustrissimum D. Hieronymum Casanatam S. R. Inquisitionis Assessorem, ob singularem tum Ecclesiasticæ, tum profanæ eruditionis peritiam eximium Reipublicæ literariæ ornamentum, ac decus; quod in alijs quoque difficultatibus, quas ægrè per me expediri posse sentiebam, tam importunè feci, vt doctissimo Præsuli, eidemque innumeris Orthodoxi Orbis negotijs occupatissimo non semel fastidio fuerim. Ille autem quicquid notitiæ de Arzugibus è veterum monumentorum ruderibus erui poterat, pari eruditione, ac comitate indicauit. In primis Arzuges à Tripolitanis distincti erant, quod colligitur ex Synodo Africana anno 401. Carthagine celebrata; etenim Aurelius Primas hæc ibidem ait: *Quia in Tripoli fortè, & in Arzuge interiacere videntur barbaræ gentes &c.* Et postea: *Cogitare etiam debetis fratres, quia hoc sibi, & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerunt exigere, si ratio pateretur.* Quare Arzuges erant distincti à Tripolitanis, ac positi in confinijs Romani imperij in

Afri-

Africa. Ex Orosio lib. 1. historiarum Orbis, quas Augustino iubente literis consignauit, vbi Africam cap. 3. describit, exacta notitia Arzugum traditur, ibi enim hæc tradit: *Tripolitana prouincia, quæ & Subuentana, vel regio Arzugum dicitur, vbi Leptis magna ciuitas est. Quamuis Arzuges per longum Africæ limitem generaliter vocentur*. Ex his liquet Tripolitanos per antonomasiam quandoquè Arzuges apellatos fuisse, ita tamen vt aliæ quoquè gentes extra Tripolis confinia eodem nomine nuncupatæ fuerint. Arzugum meminit Publicola vir illustris in epistola ad Augustinum, quæ tomo 2. inter Augustinianas est 153. *In Arzugibus*, inquit, *vt audiui, decurioni, qui limiti præest, vel tribuno solent iurare Barbari iurantes per Dæmones suos*: & inferiùs: *Si quem misero ad Arzuges, si licet ei iuramentum accipere à Barbaro*. Arzugitana regio erat sub cura Ducis limitis Tripolitani, cui quatuordecim præpositi limitum suberant, qui in notitia imperij Occidentalis apud Pancirolum cap. 70. & Panuinium meum lib. 3. de Romano imperio recitantur. Hæc autem præsidia insidebant confinia pluriũ prouinciarum Africæ, nam ibidẽ legitur præses limitis Macomadiensis, hæc verò vrbs spectabat ad Numidiam, & in collatione Carthaginensi laudatur Aurelius Macomadiensis, qui in epigraphe epistolæ 92. apud Augustinum tertio loco sedit in Synodo Numidiæ Mileui celebrata contra Pelagianos anno 416. Rursus ponitur præses limitis Thamallomensis, quæ quidem ciuitas erat intra Byzacium, nam in notitia Episcoporum Africæ inter Byzacenos nominatur Habetdeum Thamallumensis. Quare dubium est, num Arzugitanus tractus incluserit limites Tripolis, Byzacij, & Numidiæ, cum præsertim scribat Orosius, quòd *Arzuges per longum Africæ limitem vocentur*. Ego quidem censeo limitaneam regionem Byzacij fuisse partem tractus Arzugitani ex hac epigraphe literarum Aurelij Primatis, quas libro primo laudauimus: *Dilectissimis, ac desiderabilibus Fratribus, ac Consacerdotibus Donatiano primæ Sedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alij Gaiano, Ianuario, Victorino, & cæteris per tractum prouinciæ Byzacenæ, & Arzugitanæ, constitutis Aurelius Episcopus*. Etenim cum Aurelius Donatianum tantùm Primatem appellet, palam est, Arzugitanæ regionis Episcopos intra eiusdem prouinciam recensitos fuisse. Has literas neq; ad Tripolitanos, neq; ad Numidas datas fuisse inde mihi probatur, quòd in earundem titulo vtriusq; prouinciæ Primatem nominasset, non autem solùm Byzacenum. Tripolitanos autem proprium Primatem habuisse certum est, nam vnum Legatum ea prouincia ad Synodos mittebat, eratq; à cæteris Africæ prouincijs distincta, licet quinque tantùm in illa Episcopi essent ex cap. 16. Cod. Concil. Africæ, & ex notitia Episcoporum superiùs laudata. Ex his constat Arzuges eos Africæ populos dictos fuisse, qui Tripolitanæ, & Byzacenæ prouinciæ limites versus meridiem longo terrarum spatio incolebant, vnde dixit Augustinus epistola 48. ad Vincentium: *Si enim hoc Scripturarum loco meridies Africa intelligenda est in parte Donati, quæ sub cæli ardentiori plaga est, omnes vos Maximianistæ superabunt, quorum schisma in Byzatio, & in Tripoli exarsit; Sed confligant cum eis Arzuges, & hoc magis ad se pertinere contendant &c.* Hæc pluribus prosecutus sum, tum quòd nulla Arzugitanæ regionis mentio fiat in tabulis Caroli à S. Paulo, & ad easdem notis Holstenij, & Collectores conciliorum, vbi de Arzugibus sermo est, quasdam lectiones margini apposuere, quæ ex laudatis Augustini, & Aurelij, atq;

vtrique coætanei Orosij testimonio corriguntur; tum etiam quòd de Arzugitana prouincia lib. 1. cap. 16. pluribus disserere noluimus, sed diligentiorem inquisitionem huc distulimus, vbi de prouincijs Africæ consultò sermo instituendus erat.

Hac ergo Ecclesiasticarum Africæ prouinciarum diuisione præmissa ad earundem Primates sermo vertendus est. Africanæ Ecclesiæ in suarum prouinciarum Primatibus statuendis longè à cæteris diuersa consuetudo fuit, etenim illum, qui Carthaginis totius Africæ Metropolis sacris præerat, vti supremum Exarchum aliarum prouinciarum venerabatur, nempè Numidiæ, Byzacij, vtriusque Mauritaniæ, ac Tripolis, & Primates non ab earundem prouinciarum Metropolitanis vrbibus, sed ab antiquitate delatæ dignitatis appellabat. Testis est Leo IX. epist. 9. ad Petrum, & Ioannem Episcopos Afros, vbi ait: *Sed de Africæ Primatibus aliter intelligendum est, quia in singulis eius prouincijs antiquitus Primates instituebantur non secundùm potentiam alicuius ciuitatis, sed secundùm tempus suæ ordinationis, quibus tamen omnibus præerat vnus, scilicet Carthaginensis Archiepiscopus &c.* quod ipsum exemplis Primatum Numidiæ inferiùs ostendetur. Hanc peculiarem Africanæ Hierarchiæ consuetudinem à Sirmondo primitus publicatam scribit Morinus, sed ante Sirmondum idipsum detexerat Bernardus Vindingus in Critico Augustiniano in notis ad epist. 217. Porrò Afri prouinciæ Primatem vulgò *Senem* appellabant, quòd cæteros tempore consecrationis superabat. Hinc Syluanus Numidiæ Primas in subscriptione priorum literarum in collat. 1. Carthaginensi cap. 16. dicitur *Syluanus Senex*. Eo modo appellatur in Synodo Cirtensi, & in epigraphe literarum S. Innocentij Papæ ad Patres Synodi Mileuitanæ II. *Innocentius Syluano Seni, Valentino &c.* Quare cum epistola Augustini 67. hunc titulum habeat *Augustinus Alipio Seni*, palam fit, Alipium Tagastensem fuisse Numidiæ Primatem, ac Valentino successisse, qui anno 423. erat Primas Numidarum. Verùm cum Christianus Lupus vir huius ætatis eruditissimus contendat Valentino Xantippum successisse, ac Baronium Cardinalem secus opinantem plurium errorum authorem faciat, opere pretium duxi, rem hanc diligentiùs examinare, non modò vt doctissimi annalium Ecclesiasticorum conditoris sententiam ab oppositis erroribus vindicem, verùm etiam, vt pareat quinam Primates viuente Augustino Numidiam rexerint, quibus vti suffraganeus noster Hipponensis Antistes morem gessit. Illi ergo ab anno 395. vsque ad annum 430. nobis describentur.

Lupus noster, quem tanti facio, vt veritatem tantùm illi præponendam ducam, in quæstione quodlibetica de origine Augustinensium cap. 8. pag. 114. hæc scribit: *Dico itaque Megalio successisse Syluanum, Syluano Valentium, huic autem Xantippum.* Probat, quia Augustinus epist. 217. ad Victorinum vocat Xantippum Primatem Episcopum Tagastensem; at certum est ex Synodo Carthaginensi plenaria anno 419. Alipium vixisse, ac inter reliquos sententiam dixisse, itemque constat ex literis eiusdem Concilij ad Bonifacium, Valentinum tunc fuisse Primatem Numidiæ; vnde fit consequens, vt Xantippus mortuo Alipio in Tagastensem Sedem successerit, atque vti cæteris antiquior Primatialem apicem attigerit; hinc concludit pag. 113. *Quapropter omnino lapsus est Eminentissimus Cardinalis Baronius, dum Xantippum facit Syluano antiquiorem.*

tem. Et pag. 117. relata sententia Cardinalis addit: *Varij hic concurrunt errores*. Video opinionem Lupi placuisse amicissimo nostro Torello, qui pedibus in eandem iuit, vnde anno 420. inserias Alipio celebrat dato eidem successore Xantippo. Cæterùm his Scriptoribus doctissimis, eruditissimis, meique in primis amantissimis celebre illud adagium quadrat, bonum quandoque Homerum dormitare, etenim Lupus præsertim prauè Numidiæ Primates enumerat quosdam omittens, alios non suo ordine recensens, insuper quædam Baronij dicta censuræ subijcit, quæ mihi verissima videntur.

Anno CCCXCV. Megalius Episcopus Calamensis totius Numidiæ Primas Hipponem veniens, eiusdem vrbis Episcopum Augustinum consecrauit, vt tradit Prosper in chronico. Possidius lib. de vita Augustini cap. 8. scribit S. Doctorem ordinatum fuisse à *Primate Numidiæ Megalio Calamensi Episcopo*; & cum in collatione Carthaginensi Donatistæ instarent, à quonam Augustinus consecratus esset, respondit S. Pater: *Megalius me ordinauit Primas Ecclesiæ Numidiæ Catholicæ*. Cap. 247. collat. tertiæ diei. At necdum biennio exacto Megalius decessit, de cuius obitu scribens Augustinus ad Profuturum Episcopum Constantinensem ait: *Quod senex Megalius defunctus sit, iam vos audisse quis dubitet? Erant autem à depositione corporis eius, cum hæc scriberem, dies fermè viginti quatuor*. Mortuus est Megalius anno 397. circa Augustum. Megalio successit non Syluanus, vt dixit Lupus, sed Crescentianus; patet hoc ex Synodo Carthaginensi III. apud Binium celebrata Cæsario, & Attico VV. CC. Conss. V. Kal. Septembris, nempe anno 397. vbi Aurelius Archiepiscopus Carthaginensis dixit: *Frater etiam Reginus Ecclesiæ Vegeselitanæ literas ad paruitatem meam datas Crescentiani primæ Sedis, vt ipse insinuat, Numidiarum*. Ex his Aurelij verbis liquet, tunc primùm Crescentiani primatum eidem innotuisse; at Africæ Primates statim Archiepiscopum Carthaginensem de obtenta dignitate certiorem reddebant, erant enim eidem subiecti, vt contra Salmasium pluribus ostendo in Differt. hist. de Synodo V. cap. 10.

Ex dictis supina omnium penè Scriptorum Augustinensium hallucinatio reijcienda est, putant enim Profuturum Monachum olim Augustinianum ex epistola 258. Euodij nostri ad Augustinum anno 398. in Lusitaniam profectum, ibique electum fuisse Metropolitam Bracarensem: ita Marquez de origine August. cap. 10. §. 2. Crusenius lib. 1. Monasticon cap. 13. & omnium operosissimè Magister Antonius à Purificatione tomo 1. Hist. Lusitaniæ Augustinianæ lib. 1. tit. 5. & in Apologetico, & nuper Mauritius à Matre Dei Excalceatus lib. 1. de sacra Eremo Aug. §. 1. Argumentum fabulæ dedit Iulianus Toletanus in chronico ad annum 398. hæc scribens: *Profuturus Presbyter Africæ venit in Hispaniam, & ob egregias virtutes, & mentis sanctitatem succedit Paterno in Sede Bracarensi*. Hinc Antonius à Purificatione contendit Profuturum Bracarensem Episcopum Augustinianum Monachatum in Lusitaniam primùm inuexisse. At eo anno 398. Profuturum in viuis non fuisse, immò neque in Lusitania, sed in Numidia Episcopum dicendum esse, apertè demonstro. Et vt à posteriori incipiam S. Augustinus in lib. de vnico bapt. cap. 16. hæc contra Petilianum Cirtensium Donatistarum Episcopum scribit: *Iam verò quòd etiam de Cirtensi Ecclesia dicere voluit, & Episcopos ibi Catholicos maledictis insectatus est, quibus voluit &c. Proinde si Profuturus ante paucissimos annos defunctus, & Fortunatus,*

natus, qui in corpore adhuc est, atque illi successit Episcopo &c. Fuit ergò Profuturus Cirtæ in Numidia Episcopus Fortunati decessor. Cirta eadem vrbs cum Constantina fuit, vnde Augustinus Petilianum modò dicit Cirtensem Episcopum lib. 3. con. lit. Pet. cap. 53. & initio lib. 1. con. Cresconium, modò Constantinensem lib. 2. Retract. cap. 34. & lib. 2. con. Pet. cap. 99. Ipse Petilianus collat. 1. cap. 65. dixit: *In plebe mea, idest ciuitate Constantinensi aduersarium habeo Fortunatum*: Augustinus eundem etiam Fortunatum Constantinensem appellat lib. 3. cap. 38. & lib. 1. con. lit. Pet. cap. 1. Cirtensem verò lib. de vnico baptismo cap. 16. Vnde errant illi, qui cum Baronio duos Petilianos fuisse suspicantur, vel cum Francisco Balduino in notis ad Optatum eundem ab vna ad aliam Ecclesiam translatum putant; corrigendus etiam venit Rosuveydus, qui cum Baronio ad annum 395. num. 43. facit Profuturum Episcopum Calamensem. Ego sanè molestè fero Marquez, aliosque adeo oscitanter laudatam epistolam Augustini ad Profuturum legisse. Illius initium est: *Quod senex Megalius defunctus sit, iam vos audisse quis dubitet? Erant autem à depositione corporis eius, cum hæc scriberem, dies fermè uiginti quatuor.* Itane minimè dubitandum dixisset, intra dies viginti Megalij mortem in Numidia cognitam fuisse remotissimæ Lusitaniæ Vrbi, cuius sacra Profuturus moderabatur? Addit: *Successorem primatus eius, si fieri potest, nosse uolumus.* Næ Augustinus Hippone in Numidia degens noui Numidarum primatis electionem à Bracarensi in Lusitania Episcopo intelligere optasset? A Profuturo id scire citò citiùs sperabat, quia erat in Metropoli prouinciæ, vbi residebat Consularis Numidiæ Rector, ad quem noui Primates statim scribere solebant. Rursus in eadem epistola: *Si recolis*, inquit, *quid mecum nuper in itinere quodam locutus sis.* Erat ergo Profuturus in Africa Episcopus. Hoc postremo testimonio conuictus P. Thomas de Herrera lib. 3. Bibl. Aug. in notis ad epist. 8. S. Augustini fassus est Profuturum minimè Bracarensem Episcopum fuisse. In fine epistolæ rogat Profuturum, vt Victori, *Constantinam dum pergeret*, adiumento sit, eidemque insinuet, vt vel it *per Calamam remeare*. Quæ Vrbes in Numidia erant, & palam Profuturus ibidem vt Constantinæ degens describitur. Prӕterea S. Paulinus Nolanus epist. 36. apud Augustinianas scribit Romaniano, se accepisse literas *ex Africa Aurelij, Alipij, Augustini, Profuturi, Seueri iam omnium pariter Episcoporum.* Alius ergo est ille Profuturus Bracarensis à nostro Constantinensi, qui electus Antistes *in breui defunctus est* ex epistola Augustini 10. ad Hieronymum.

Eo verò anno 398. Profuturum non fuisse superstitem certum est, nam Megalius Calamensis ex literis Cresconiani ad Synodum Africanam anno 397. in fine Augusti celebratam tunc obierat, atqui Megalio in Calamensem Sedem successit Possidius Augustianus Monachus, quare anno eodem sedebat Calamæ Possidius. Ex alia autem parte constat, Fortunatum, qui post Profuturum Constantinensem Ecclesiam rexit, electum fuisse Episcopum ante Possidium; nam in magna collatione Carthaginensi anno 411. *Fortunatus Constantinensis* quinto loco numeratur, at *Possidius Calamensis* postremo loco inter septem Episcopos, qui ad disputandum contra totidem Donatistas electi sunt. Rursus in Synodo Mileuitana II. anno 416. contra Pelagianos coacta Fortunatus vndecimus, Possidius duodecimus inter Patres recensetur in titulo epistolæ 92. Augustinianæ. Quàm verò exactè in Africana Ecclesia iuxtà tempus delati Episcopa-

ſcopatus in ſedendo, ac ſubſcribendo ordo ſeruaretur, colligitur ex Cod. Afric. cap. 53. *Vt nullus Fratrum prioribus ſuis ſe aliquando auderet anteponere.* Hinc S. Auguſtinus increpat Victorinum ob non ſeruatum iuxta tempus collatæ dignitatis ordinem in nominandis Epiſcopis in Tractoria: *Ad ipſos Numidas*, inquit, *ita perturbato, & neglecto ordine ſcriptum eſt, vt nomen meum tertio loco inuenerim, qui noui, quàm poſt multos Epiſcopus factus ſum.* Epiſt. 217. Quare Profuturus paulò poſt acceptam epiſtolam illam Auguſtini è viuis exceſſit, eique priùs datus eſt ſucceſſor Fortunatus, quàm Poſſidius Calamæ Megalio ſubrogaretur, vt in Synodis ante Poſſidium iure Fortunatus ſederet. Sed ad Numidiæ Primates redeundum eſt.

Errat præterea Lupus, dum Xantippum Syluano, & Valentino poſteriorem Primatem facit, nam Creſcentianus Xantippum excepit: nihil hoc ipſo clarius in Synodis Africanis habetur. Mortuo Creſcentiano lis orta fuit inter Xantippum, & Victorinum de Primatu Numidiæ, eam ſibi vtroque certatim dignitatem vindicante, vt patet ex S. Auguſtino epiſt. 217. Cardinalis Baronius inde illam controuerſiam exortam putat, quòd cum duæ Numidiæ eſſent, & in vna Xantippus, in altera verò Victorinus degeret, vterque ſuæ Metropoli primatum aſſerere ſatagebat, at cauſam Xantippo adiudicatam ſcribit, quòd eſſet Epiſcopus Conſtantinæ, quæ totius Numidiæ erat Metropolis. Lupus verò negat duas fuiſſe Numidias, ſed ait Mauritaniam Sitifenſem ſeiunctam fuiſſe à iuriſdictione Primatis Numidiæ, *ita tamen, vt iſta Mauritania non fieret prouincia Primitialis, ſed iuxta Africæ leges deuolueretur ſub ſollicitudinem Primatis Carthaginenſis.* Ita fatur pag. 119. addens in Synodi VI. prologo nomine duarum Numidiarum intelligi Numidiam ipſam, & Mauritaniam Sitifenſem. Litigia autem illorum duorum Præſulum fuiſſe tradit non de iure ſedium, ſed perſonæ, quinam ſcilicet eſſet ſenior Epiſcopus Numidiæ. Hoc Lupi poſtremum dictum verum eſt; neque enim apud Afros Sedes primatialis erat in Metropoli prouinciæ, ſed quandoque in viliſſimo oppido, in quo ætate maior reliquis Epiſcopus degebat. Profectò errauit Salmaſius parte 2. Euchariſtici cap. 4. pag. 576. dicens: *Conſtantina Metropolis erat Numidiæ, prima Sedes, & Metropolis idem.* Etenim Epiſcopo S. Auguſtino fuere primates Numidiæ Megalius Calamenſis, Creſconius neſcio cuius vrbis Epiſcopus, certè non Conſtantinæ, nam Fortunatus ibidem ſacra Antiſtes adminiſtrabat, Xantippus Tagoſenſis, Syluanus Zummenſis, Valentinus Baianenſis, ac denique Alipius Tagaſtenſis, quæ partim demonſtrata ſunt, partim proximè oſtendentur. Non ergo quæſtio erat de Metropoli Numidiæ, ſed de antiquitate in epiſcopatu, quod ex ipſamet epiſtola Auguſtini intelligitur: *Ambo*, inquit, *conuocate collegas veſtros eos maximè, qui vobis Epiſcopatus ætate vicini ſunt, qui facilè quis veſtrum verum dicat, agnoſcant, vt inter vos paucos eadem præ cæteris quæſtio dirimatur, & errore ſublato minores à cæteris conuocentur, qui nec debent, niſi vobis in hac re tanquam prioribus credere, & nunc ignorant, cui veſtrum potiſſimum credant.* Ecce iuniores Numidiæ Epiſcopi neſciebant, vter eſſet antiquior Epiſcopus, ſeniores, atque *ætate vicini* conſulendi erant, quibus longè meliùs, quàm iunioribus tempus ordinationis ipſorum poterat innoteſcere.

Nullo autem iure Lupus reprehendit Baronium, quòd duas Numidias dixit,

sit, contendens pro altera Numidia intelligi Mauritaniam Sitifensem, quæ ita ab antiqua iurisdictione Primatus Numidici segregata fuit, *vt non fieret prouincia primatialis* pag. 119. Nam reapse Mauritania Sitifensis non minùs, quàm Numidia suum habuit ab alijs diuersum primatem, & quidem Episcopo Augustino. In Concilio plenario Mileuitano Primo Arcadio, & Honorio AA. V. Cons. anno 402. hæc habentur: *Xantippus Episcopus primæ Sedis Numidiæ suæ manu confirmauit &c. Nicetius Episcopus primæ Sedis Mauritaniæ Sitifensis dixit &c.* Vides Sitifenses Mauritanos, ac Numidas Episcopos habuisse distinctos Primates? Canone 2. Concilij III. Carthaginensis apud Binium dicitur: *Omnes Prouinciæ, quæ primas Sedes habent, Legatos mittant.* At Mauritani Sitifenses tempore Augustini Legatos semper misere ad Synodos Africanas. In Synodo anni 397. Cæsario, & Attico Conss. Honoratus, & Vrbanus nominantur Legati Mauritaniæ Sitifensis. Anno 401. in Synodo Carthaginensi post consul. Fl. Stilichonis laudantur ijdem *Honoratus, & Vrbanus Episcopi legati prouinciæ Mauritaniæ Sitifensis.* Rursus in Synodo Carthaginensi Theodosio, & Rurimondo Conss. anno 403. cap. 57. Cod. Afric. hæc habentur: *Lucianus, & Syluanus Legati prouinciæ Mauritaniæ Sitifensis dixerunt, &c.* Idem patet ex Concilijs anno 418. & 419. in causa de appellationibus Africanis, in quibus cum legatis aliarum prouinciarum nominantur etiam tres Legati Prouinciæ Sitifensis. Habebat igitur Mauritania Sitifensis Sedem primatialem. Hoc ipsum expresse Augustinus tradit epist. 217. *Legi*, inquit, *in eadem Tractoria etiam ad Mauritanias esse scriptum, quas Prouincias scimus suos habere Primates.* Cum de Primatu Numidiæ Xantippus, ac Victorinus Episcopi litigarent ante annum 402.

Recte etiam Cardinalis Historicus duas Numidias dixit; nam Crescentianus loco superiùs laudato dicitur Episcopus *primæ Sedis Numidiarum.* Non intelligi verò ibi etiam Mauritaniam Sitifensem, quòd Primati Numidiæ subiecta erat, vt putat Lupus, apertè colligitur ex prologo plenarij Concilij Africani sub Bonifacio Papa anno 419. post consulatum Honorij XII. & Theodosij VIII. Carthagine celebrati, vbi hæc recitantur: *Præsentibus Legatis diuersarum prouinciarum Africanarum, Numidiarum duarum, Byzacenæ, Mauritaniæ Sitifensis, & Mauritaniæ Cæsareensis, sed & Tripolis &c.* Mauritania Sitifensis nominatur tanquam prouincia à duabus Numidijs distincta. Item in collatione Carthaginensi primæ diei cap. 201. legitur *Ianuarius Episcopus de Tubursicu Numidiarum.* Vti noster Primas Aquileiensis vtriusq; Norici Mediterranei, & Ripensis Ecclesijs præest, ita vtramq; Numidiam vnus, idemq; Primas administrabat. Quinam autem duarum Numidiarum limites, queis inuicem discernerentur, quoue vocabulo distingui solerent, apud Scriptores Ecclesiasticos non inuenio. Erit fortasse qui Numidiam in consularem, & proconsularem discernat, nam S. Augustinus epist. 134. ait: *in media Numidia Consulari.* In Codice verò Theod. lib. 11. tit. 1. L. 29. *Proconsularis Numidiæ* mentio fit. Sed planè codicis textus est corruptus, nam ibi legitur: *Ita vt proconsularis Numidiæ cognoscat octonos, & denos solidos pro singulis equis debere persoluere, Byzacena etiam, Tripolitaniq; cognoscant quinos denos pro singulis equis se debere præstare.* Neque enim Numidiæ Proconsul, sed Consularis iura dicebat, vt patet ex notitia Imperij Occidentalis, & ex epist. 230. Augustini. Quare ita

legen-

legendum eſt: *Proconſulares, & Numidæ cognoſcant &c.* Auguſtinus verò Numidiam conſularem appellauit, quòd à viro conſulari, vt mox dicebam, regebatur. Ptolomæus lib. 4. cap. 3. *Numidiæ nouæ* vrbes recenſens inter illas neq; Cirtam, neq; Vagam nominat, vnde iſtæ videntur pertinere ad Numidiam veterem. Cur Numidia *nouæ prouinciæ* nomen ſortita ſit, tradit Appianus Alexandrinus lib. 4. de bello ciuili non longè ab initio. Numidiæ nouæ geographicam tabulam exhibet Ortelius. Duas ergo Numidias nempè nouam, & veterem in laudatis Synodis appellatas exiſtimo. Quare perperam P. Lupus Baronium accuſat, quòd duas Numidias dixit, & has à Mauritania Sitifenſi diſtinctas. Atque hæc ſufficiant pro intelligentia diſſidij inter Xantippum, & Victorinum de primatu Numidiæ, quod ex ſola epiſtola 217. S. Auguſtini nobis innotuit.

Longiùs autem à veritate abit Lupus, dum erroris inſignem Annaliſtam inſimulat, quòd Xantippum Primatem ante Syluanum poſuit; etenim Baronij ſententia vera eſt, & Lupus ex mendoſo codice in tranſuerſam opinionem abductus fuit. Nihil planè tam certò conſtat ex Concilijs, & S. Auguſtino, quàm Xantippum ante Syluanum fuiſſe Numidarum Primatem. In Synodo Mileuitana I. celebrata *Glorioſiſſ. Impp. Arcadio, & Honorio V. Conſſ. VI. Kal. Septembris* anno 402. Chriſtianæ Epochæ hæc leguntur: *Xantippus Epiſcopus primæ Sedis Numidiæ dixit.* Ad minùs anno 401. contigit Xantippi primatus, nam Auguſtinus epiſt. 217. V. Idus Nouembris ſcribit incertum fuiſſe apud Numidas primatum, Xantippo, & Victorino de eodem contendentibus. At anno ſequenti menſe Auguſto Xantippus citra dubium erat tanquam Primas à Synodo receptus. Rurſus in Synodo Carthaginenſi coacta *Glorioſiſſ. Impp. Honorio VII. & Theodoſio II. AA. Conſſ. Idibus Iunij* nempe anno 407. hæc recitata ſunt: *Cenſuit Sanctum Concilium, vt literæ ad eundem Senem Xantippum prærogentur.* Cap. 67. Cod. Afric. Conciliorum. Auguſtinus nobili caractere in epiſt. 236. ad Senem Xantippum eiuſdem primatus tempora apertè deſignans, de cognita abs ſe cauſa Habundantij Presbyteri hæc ait: *Audiui autem cauſam eius, cum centum dies eſſent ad Dominicum Paſcha, qui futurus eſt VIII. Idus Aprilis.* At Paſchalis ſolemnitas tempore Epiſcopatus Auguſtini ſemel, & iterum tantùm contigit die 6. Aprilis, nempe anno 402. Cyclo Solis XIX. Lunæ IV. lit. E. & rurſus anno 424. Cyclo Solis XIII. Lunæ VII. lit. F. E. At cum anno 411. Syluanus Xantippi ſucceſſor Primas Numidiæ fuerit, literæ illæ datæ ſunt ante Paſcha anni 402. Xantippo Numidiæ Primate.

Vti certum eſt tempus primatus Xantippi, æquè incerta eſt Sedes eiuſdem. In epiſtola 217. Auguſtini ad Victorinum hæc leguntur: *Venerabilis Frater, & collega noſter Xantippus Tagaſtenſis dicit, quòd eum primatus ipſe contingat.* At id temporis Alipius erat Epiſcopus Tagaſtenſis, qui ante Auguſtinum, cuius conſecratio contigit anno 395. Epiſcopus ordinatus fuit, & in Synodo Carthaginenſi Vincentio, & Flauita Conſſ. Idibus Septembris anno 401. electus fuit ad quærendum idoneum Epiſcopum, qui Eccleſiæ Hipponenſi Diarrhytorum præficeretur; interfuit etiam collationi Carthaginenſi anno 411. alijſq; Synodis, & viuebat anno 428. quo anno Roma ad Auguſtinum in Africam quinque Iuliani Pelagiani libros miſit, vt lib. 1. cap. 24. dictum eſt. Sanè Auguſtinus in epiſtola ad Quodvultdeum ſcribit, ſe accepiſſe ab Alipio Romæ

commorante Iuliani libros, duobus Retractationum voluminibus absolutis, quæ anno 427. completa fuisse certum est. Alipius ergo erat sub Xantippo Primate Episcopus Tagastensis, & iniustè Lupus inuehitur in Baronium pag. 118. quòd in margine pro Tagastensi Constantinensem Xantippum dixerit, cum tale mendum Louanienses non agnouerint, aitq; Tagastensem asserendum, mortuo Alipio circa annum 419. vel sequenti, ac succedente in eandem Sedem Xantippo; quæ quidem omnia falsa sunt. Veruntamen nec correctio Baronij admitti potest, nam id temporis sedebat Constantinæ Fortunatus; etenim scribit S. Augustinus lib. 1. con. lit. Pet. cap. 1. *Nunc verò cum essem in Ecclesia Constantiniensi Absentio præsente, & collega meo Fortunato eius Episcopo &c.* Hi verò libri scripti sunt ante mortem S. Anastasij Papæ, quæ accidit anno 402. V. Kal. Maij; scribit enim lib. 2. cap. 51. *Cathedra tibi, quid fecit Ecclesia Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet.* Idem Fortunatus Constantinensis viuebat anno 411. fuitq; vnus ex septem ad disputandum contra Donatistas selectis in collatione Carthaginensi, vt superiùs ostensum est. Ego quidem pluribus codicibus Vaticanæ bibliothecæ consultis, vbiq; legi Xantippum *Tagosensem* nuncupatum. Ita habetur in MSS. codicibus tribus, nempe Num. 494. pag. 140. Num. 495. pag. 91. Num. 499. pag. 209. Quare edita hucusq; volumina, quæ Xantippum Tagastensem dicunt, sunt corrigenda. Scio Holstenium in notis ad pag. 96. Geographiæ sacræ Caroli à S. Paulo *Tagorensem* legere, duas autem fuisse Tagoras in Africa habemus ex collatione 1. Carthaginensi, nam cap. 133. Posthumianus Tagorensis, & cap. 142. Restitutus Tagorensis recitantur. At Tagora vna erat in prouincia Proconsulari, & in notitia Episcoporum Africæ dicitur Tagara, cuius Episcopus ibidem ponitur Honoratus. Tagora verò Numidiæ Thagura ibidem dicitur, laudaturque *Timotheus Thagurensis.* Sed cum tot codices antiquissimi Xantippum Tagosensem exhibeant, Tagosam in Numidia fuisse dicendum est; nec mirum hanc vrbem in Geographicis tabulis non reperiri, nam Africani Primates, vt ait Gregorius lib. 1. epist. 72. ad Gennadium *passim per villas*, non in ciuitatibus primarijs residebant, & tempore collationis Carthaginensis erant in vniuersa Africa Episcopi quingenti, ac sexaginta septem, cum tamen tot oppida nec Ptolomæi, nec Ortelij tabulæ exprimant. Vide epist. 87. S. Leonis ad Episcopos Mauritaniæ Cæsareensis.

Mortuo Xantippo erat anno 411. Primas Numidiæ Syluanus. Pater Lupus pag. 110. eundem Perdicensem Episcopum nominauerat, at postea ex collatione Carthaginensi errorem in pagella ad calcem libri corrigit, scribens fuisse Episcopum Zummensem. Sed aliunde etiam error poterat innotescere, nam Ecclesia Perdicensis non pertinebat ad prouinciam Numidiæ, sed Mauritaniæ Sitifensis, cuius prouinciæ nomine legationem idem Syluanus obiuit in Synodo Carthaginensi, vt superiùs prænotabam, & *Victorinus Perdicensis* ponitur in Mauritania Sitifensi in notitia Episcoporum Africæ. *Syluanus Zummensis*, in laudata collatione nominatus est à Fortunatiano Siccensi capite 200. & ab ipso Officio cap. 201. Hic autem cap. 18. collat. 1. ita literas subscribit: *Syluanus primæ Sedis prouinciæ Numidiæ subscripsi.* Idem anno 412. præfuit Synodo Cirtensi ex epist. 152. Augustini, quæ incipit: *Syluanus Senex, Valentinus, Aurelius &c.* subscripta ponitur apud Louaniensium editionem *Hono-*

rio VII. Cof. 17. *Kal. Iulias*, eſt annus 407. ſed poſt collationem anni 411. ea Synodus habita eſt, nam collationis eiuſdem ibidem mentio habetur. Baronius rectè legendum ſcribit Honorio IX. Coſ. anno 412. Idem etiam anno 416. coegit Mileui Synodum contra Pelagianos, ac Synodales literas ad Innocentium Pontificem dedit, quæ num. 92. apud Auguſtinum habentur, quibus Summus Pontifex epiſtolam ibidem 93. repoſuit cum epigraphe: *Innocentius Syluano Seni, Valentino, & cæteris, qui in Mileuitana Synodo interfuerunt &c.*

Haud diu ſuperſtes fuit Syluanus, nam anno 419. Valentinus erat Numidiæ Primas. In literis ad Bonifacium Papam datis, in quibus epiſtolæ *priore anno ad venerabilis memoriæ Zoſimum* mentio fit, hic titulus ab Africanis ponitur: *Domino Beatiſsimo, & honorabili Fratri Bonifacio Aurelius, Valentinus primæ Sedis prouinciæ Numidiæ, & cæteri Epiſcopi &c.* Erat viuente Syluano cæteris ſenior, vnde in Synodis Cirtenſi, & Mileuitana, vt diximus, proximus Syluano nominabatur, eoque mortuo primatum indeptus eſt. Lupus meus cap. 39. pag. 404. *Valentinus*, ait, *fuit Epiſcopus Eccleſiæ Vaienenſis*, & certè in collatione 1. Carthag. cap. 99. poſt Syluanum Zummenſem Primatem vocatus fuit: *Valentinus Epiſcopus Vaienenſis*, antea tamen à Lupo pag. 111. cap. 8. dictus fuerat *neſcio cuius Sedis Epiſcopus Valentinus*. Ego tamen Baianenſem Epiſcopum appellandũ illum exiſtimo, vti enim apud Græcos, & Hiſpanos litera V. & B. confunduntur ab exceptoribus, cum eodem modo à dictante pronũcientur, hac ratione Notarij acta Collationum excipientes pro Baianenſi Vaienenſem ſcripſerunt. Fuere in Africa duæ iſtæ Eccleſiæ Baianenſis, & Bagaienſis inter ſe diſtinctæ, quas tamen Carolus à S. Paulo in tabulis Africanis omittit; Holſtenius verò in notis ad eundem pag. 95. poſteriorem cum Vagenſi confundit, aſſerens famoſam Donatiſtarum CCCX. Synodum Bagaitanam Vagæ in Numidia celebratam, vnde & Vagaitana non ſemel dicitur ab Auguſtino. Verùm ſecus dicendum arbitror; nam in collatione 1. Carthag. cap. 99. laudatur *Valentinus Epiſcopus Baianenſis*, at cap. 177. nominantur: *Donatianus Epiſcopus Bagaienſis, & Priuatus Epiſcopus Vagenſis*. Erant ergo tres Eccleſiæ diſtinctæ inter ſe Baianenſis, Bagaienſis, ac Vagenſis. Auguſtinus lib. 4. con. Creſconium cap. 4. damnatum in Synodo Bagaienſi à Donatiſtis Primianiſtis cum vndecim alijs nominat *Beianum Baianenſem* vti Maximianiſtam; quod antea dixerat lib. 3. cap. 19. Item Synodum Carthaginenſem ſub Grato Archiepiſcopo ſubſcripſere cum quibuſdam alijs *Felix Baianenſis*, & *Creſcens Vagenſis*, vt nulli dubium eſſe poſſit, quin Baianenſis à Vagenſi Eccleſia diuerſa ſit. At Bagai à Vaga etiam diſtingui iterum contra Holſtenium demonſtro. S. Auguſtinus lib. 6. de baptiſmo recitat ſingulas ſententias, quas Africani in Synodo S. Cypriani pronunciarunt, & quidem ad verbum ex actis Synodalibus, ibi verò inter alios nominantur *Felix à Bagai* cap. 19. & *Liboſus à Vaga* cap. 37. Hinc idem S. Doctor lib. 4. con. Creſconium vbique *Bagaienſe* concilium dicit, & *Bagaienſe* oppidum lib. 3. cap. 13. ex quibus locis innumeris corrigendus eſt textus, vbi Vagaitanum concilium, vel oppidum legitur, vt in breuiculo collat. tertiæ diei, & in lib. de vnico baptiſmo cap. 18. exceptores enim pro B. poſuerunt literam V. Illa enim Synodus Donatiſtarum Epiſcoporum CCCX. non Vagæ, ſed apud Bagai habita fuit, vnde ſunt illa Auguſtini conc. 2. in pſal. 36. *Tu purgaſti te apud Bagai*, & antea, *Quomodo tu ſeruaſti concilio Numidarum*; erat Bagai in Numidia.

P. Lupus pag. 112. scribit de hoc Valentino Baianensi Primate Numidiæ: *Protraxit porrò vitam vsque ad initium Pontificis Celestini, extant enim eius ad Celestinum, ac Celestini literæ ad ipsum.* Ego quidem arbitror vsque ad annum 428. eundem vixisse, quia Alipius, vt dicemus, fortè eo ipso anno eidem in primatialem Sedem successit. Nescio verò vbi nam Lupus legerit literas Celestini ad Valentinum, nullam certè eiusdem Pontificis epistolam ad Africanos Patres habemus. Addit pag. 112. *Ipse est ille Numidiæ Primas, qui ad Sancti Augustini instantiam erexit Episcopatum Fussalensem, eique ordinauit primum Episcopum Antonium*; scribit ob eundem postea Antonium alieno ab Augustino animo fuisse, ac de eodem suas apud Celestinum querelas S. Doctorem deposuisse, vt patet ex epistola 261. At sub Syluano Antonij ordinationem contigisse apertè colligitur ex modo loquendi S. Patris, ita enim scribit ad Celestinum: *Propter quem ordinandum Sanctum Senem, qui TVNC primatum Numidiæ gerebat, de longinquo, vt veniret, rogans literis impetraui.* Loquitur de Primate vti iam defuncto. Hic est ille Antonius, qui anno 416. interfuit Synodo Prouinciali Mileui contra Pelagianos peractæ cum LX. alijs Episcopis, quorum octo tantùm infra se habuit, reliquos superiores, vti ex titulo epistolæ 92. apud Augustinum intelligitur; erat ergo Antonius sub Syluano Episcopus ante Valentini primatum, à quo etiam fortè consecratus fuit. Huic autem Valentino Alipium nostrum successisse ex laudata superiùs epigraphe epistolæ 67. apud Augustinum mihi certum est, ita enim inscribitur: *Augustinus Alipius Seni*: Est enim Senex apud Africanos idem ac Primas Prouinciæ. Quo anno id contigerit, incertum est. Citra annum 428. Alipij primatus initia statui nequeunt, nam Augustinus scribens eo anno libros operis imperfecti contra Iulianum, vbi non semel Alipium nominat, *Senis* titulo eundem honoris causa decorasset; est fortè leuis coniectura, sed nil melius occurrit.

Volo hic institutam de Numidiæ primatibus dissertationem vna, & altera animaduersione concludere. Libro 10. Registri Gregorij Magni epistola 32. inscribitur. *Victori Episcopo Panormitano*, in qua iubet eidem Pontifex, vt inquirat in causa Pauli Episcopi *Regiensis*, at in epistola antecedenti de eodem argumento ad Columbum Episcopum Numidiæ perscripta de memorato Victore ait idem Gregorius: *Victori fratri, & Coepiscopo nostro, qui primatus inter vos locum tenet, curauimus scribendum*; Quibus sanè manifestus error irrepsit, neque enim Episcopus Panormitanus in Sicilia fuit vmquam Primas Numidiæ in Africa, sed cum editor epistolarum plures Gregorii literas Victori Panormitano inscriptas ibidem legeret, Victorem Numidarum primatem per errorem Panormitanum scripsit, sed planè expungenda est sedes Episcopalis Victoris Numidæ; nam in Codice Vaticano Num. 617. ita exhibetur pag. 336. eiusdem epistolæ titulus: *Gregorius Victori Episcopo.* In editis voluminibus idem Paulus Regiensis Episcopus dicitur, at in laudato codice Gregorius illum vocat *Tegesis ciuitatis Episcopum*, sed retineri etiam potest editorum voluminum lectio; etenim in Numidia nominatur Cresconius Villa-regensis cap. 15. cod. Conc. Africæ, & Felix Villa-regensis cap. 125. collat. Carthag. & in notitia Episcoporum Africæ Regianensis inter Numidas ponitur, qui idem est cum Villaregensi.

Alterum verò, quod circa Numidiæ primates notandum venit, paucis per-

perstringo. Baronius ad annum 399. pag. 97. scribit, quòd: *Ecclesia Calamensis sub diæcesi Hipponensi constituta erat, adeo vt eius visitatio ipsi incumberet Augustino, vt Possidius eiusdem Ecclesiæ Episcopus docet*: appellatur autem in margine cap. 12. de vita Augustini; hoc ipsum docuit Ioannes Riuius in volumine eruditissimo de vita eiusdem Hipponensis Antistitis. Sed hoc est planè contra ius Primatiale Numidiæ, visitatio enim ad solum Primatem pertinebat. Erat quidem Calama Hipponi regio proxima ex lib. 2. con. Petil. cap. 99. at peculiarem diœcesim habebat, in quam nullum Hipponensi Episcopo ius inerat, licèt Augustinus ob tumultus ea in vrbe exortos eò se statim de proximo contulerit ex epistola 202. ad Nectarium. In capite verò illo 12. Possidius hæc scribit: *Cum fortè vnus ex ijs, quos de suo monasterio, & clero Episcopos Ecclesiæ propagauerat, ad suam curam pertinentem Calamensis Ecclesiæ diæcesim visitaret, vt quæ didicerat pro pace Ecclesiæ contra illam hæresim prædicaret &c.* Ex quibus liquet, Possidium laudare lustrationem Calamensis diœcesis, quam ipse, non verò quam Augustinus instituerat, vt duo illi Scriptores existimarunt.

Sed iam tandem ad Alipium nostrum, à quo Ecclesiasticæ Numidiarum Hierarchiæ consideratio diuerterat, redeundum est. Quo anno idem obierit, licèt curiosiùs quæsiuerim, inuenire non potui nobilissimis Africanarum Ecclesiarum monumentis à Vandalis impiè dissipatis. Anno 430. teste Possidio vniuersam illi Numidiam vastauerant, Cirta tantùm, ac Hipponenses in eorum manus non venerant, eo tamen anno Augustini vrbs obsessa est à Barbaris mense Iunio, quo tempore Alipium Primatem Hipponem se recepisse antequam obsidium inciperet, non improbabiliter asserimus, nam scribit hæc Possidius Calamensis cap. 29. de vita Augustini: *Hipponem etiam nos ipsi de vicino cum alijs nostris Coepiscopis confugeramus, in eademq; omni obsidionis tempore fuimus*; Hos inter Episcopos fuit Alipius, quò enim nisi Hipponem ad suum Augustinum Tagastensis Antistes confugisset? Distabat autem Tagastis ab Hippone M. P. LIII. ex Antonini itinerario. Natus est Alipius Tagaste in Numidia gente nobilissima; Augustini tum in patria, tum Carthagine discipulus fuit, in Pelagiano bello collega postea futurus. Cum adhuc iuuenis Romæ Comiti Italicarum largitionum à consilijs esset, eiusdem fides à potentissimo Senatore tum prece, tum pretio frustra tentata fuit. Tertia verò eundem assessione cum laude perfunctum tradit S. Pater lib. 8. Confess. cap. 6. Ille conciuis sui Augustini indiuiduus socius, ac fidus Achates, arcanorum omnium eiusdem conscius, & sequester cum Augustino Manichæis adhærens errauit, cum Augustino resipuit, cum Augustino Mediolani sacris lymphis lotus cum eodem in Africam redux primùm Tagaste, postea Hippone Monachus vixit. Libri S. Patris contra Academicos, itemque volumen de ordine interlocutorem Alipium habent, non vana illa beneuolentia, qua olim Plato sui Socratis personam in dialogis colloquentem facit, quod multis postea exemplo fuit, sed reapse disputantem; testem do Augustinum, qui Alipium hac gloria haud fraudatum voluit lib. 1. contra Acad. cap. 1. Romanianum alloquens ait: *Adhibito itaque Notario, ne auræ laborem nostrum discerperent, nihil perire permisi. Sanè in hoc libro res, & sententias illorum*, nempe Tregetij, & Licentij iuvenum, *mea vero, & Alipij etiam verba lecturus es*. Hierosolymam ex Africa profectus Hieronymo Augustinum amicissimum reddidit, mutuique inter eosdem summos

mos

mos viros amoris conciliator fuit. Reuersus ex Asia Tagastensibus sacris acclamante vniuerso populo præfectus optimi Antistitis numeros semper expleuit; idemque paulò post Augustino ad Hipponenses infulas promoto in hæreticis confutandis se collegam exhibuit. Anno 411. vnà cum Augustino, ac quinque alijs Episcopis in maximo illo totius Africæ congressu Catholicorum partes contra Donatistas sustinuit, vnusque fuit è septem Episcopis, qui contra totidem Donatistas disputarunt. Anno 418. cum Augustino Zosimo iubente Apostolicæ Sedis Legatum egit, ac pluribus Synodis Africanis summa cum laude semper interfuit. Sed præ cæteris eius sapientia, atque industria enituit in Pelagianis extirpandis. In Mileuitana Synodo anno 416. & in tribus Concilijs Carthaginensibus contra eosdem sententiam dixit. Plures cum Augustino contra memoratos hostes epistolas conscripsit; videbat enim Augustinus ex Alipij nomine magnum suis literis authoritatis pondus accedere: ita epistola 95. ad Innocentium, 106. ad Paulinum Nolanum, 143. ad Demetriadis matrem Iulianam, quibus Pelagiana hæresis proscinditur, Alipij subscriptione firmatæ sunt. Hinc factum est, vt præclarissimi Patres, qui contra Pelagianos epistolas ad Augustinum dabant, easdem cum Alipiò communes facerent. Sixtus, qui postea Summus Pontifex fuit, damnatis à Zosimo Pelagianis ea de re vnam, & eandem epistolam ad Augustinum, & Alipium transmisit, quod ex responsione Augustini epist. 104. ad Sixtum colligitur: *Quod autem*, inquit, *quibus simul scripsisti, tunc non eramus simul, ideo factum est, vt singulorum singulas, non unam amborum epistolam sumeres. A me quippe digressus est perlator huius per uenerabilem fratrem, & Coepiscopum meum Alipium, qui tuæ Sanctitati aliam rescriberet, transiturus, ad quem etiam ipsas, quas ego iam legeram, literas tuas ipse portauit.* S. Hieronymus audita eadem Pelagianorum proscriptione epistolam gratulatoriam ad vtrumque misit, quæ est inter Augustinianas 24. in qua Augustini, & Alipij opera Pelagianos damnatos hisce testatur: *Mihi enim omnis occasio gratissima est, per quam scribo uestræ Reuerentiæ testem innocans Deum, quod si posset fieri, assumptis alis columbæ uestris amplexibus implicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maximè quia cooperatoribus, & adiutoribus uobis hæresis Celestina ingulata est.* Legatione ad Honorium contra Pelagianos publico nomine functus Principem illis, totamque aulam infestam reddidit, egitque cum Valerio Comite Honorij Duce clarissimo, ne Pelagianis Synodum postulantibus ab Imperatore aures darentut. Hinc Iulianus Alipium *collegam, & uernulam* Augustini ignominiæ causa appellabat, qui delatis ex Africa equis tota Numidia saginatis Honorij Duces corrupisset, quò Pelagianis obsisterent; at S. Augustinus lib. 1. oper. imperf. cap. 35. hanc procul ab Alipio calumniam excutiens ait: *Iam uerò quid etiam scribere ausus es, neque ueritus, ne ad ea loca libri peruenirent tui, quæ terra, marique transeuntem, se eo uenientem collegam meum Alipium susceperunt, ubi legi apertissima tua falsiloquia sine tua irrisione, uel potius detestatione non possunt.* Cum Romam venisset Bonifacio Pontifici Augustinum commendauit. Quo autem honore exceptus ille à Pontifice fuerit, scribit S. Doctor lib. 1. ad eundem Bonifacium cap. 1. *Sed posteaquam te etiam præsentia corporali frater meus uidit Alipius, acceptusque à te benignissimè, ac sincerissimè mutua miscuit dictante dilectione colloquia, tecumque conuiuens, & paruulo licet tempore magno tamen tibi iunctus affectu se simul, & me refudit animo tuo,*

teque

teq; mihi reportauit in suo, tanto maior in me tuæ Sanctitatis est facta amicitia, quanto certior amicitia. Roma discedenti idem Pontifex duas Pelagianorum epistolas tradidit ad Augustinum perferendas, vti paulò ante etiam Valerius Comes Rauenna excerpta ex quatuor Iuliani libris ad eundem transmiserat, quæ quidem cum Augustinus accepisset, ac statim confutasset, iteratò Alipius in Italiam venit, ac quatuor ad Bonifacium libros, alterumq; ad Valerium Comitem portauit, quibus S. Pater Pelagianorum obiecta refellebat. Immò cum tertiò ille in Italiam nauigasset, ac librum ad Valerium octo aduersarijs libris à Iuliano impugnatum videret, hos ipsos magna celeritate transcriptos ad Augustinum confutandos transmisit, de quibus fusiùs in superioribus diximus, vt quantùm Augustinus calamo, tantùm Alipius coram Romanis Pontificibus, atq; Imperatore Pelagianorum conatus verbo infregerit. Exorta verò inter Romanos Præsules, & Africanos Episcopos ingenti illa de canonibus Nicænis controuersia quantùm Apostolicæ sedi ab vno Alipio delatum sit, ad annum 419. ostendimus. Quare Alipius longinquarum peregrinationum periculis pro Pelagianis extirpandis deuoratis, doctissimis epistolis contra eosdem perscriptis, nobilissima etiam ad Honorium legatione ea de causa perfunctus inter diuinæ Gratiæ propugnatores secundus ab Augustino nominandus venit, vt mirum sit præclarissimos Scriptores, qui res Pelagianas literis mandarunt, adeo mancam de Alipio mentionem fecisse, primoq; loco inter gratiæ defensores post Augustinum Prosperum Aquitanum collocasse. Sanè Romana Ecclesia in Martyrologio ad diem 15. Augusti Alipij memoriam his recolit: *Tagaste in Africa Sancti Alipij Episcopi, qui Beati Augustini olim discipulus, postea in conuersione socius, in munere pastorali collega, & in certaminibus aduersus hæreticos commilito strenuus, ac demum in cælesti gloria consors fuit.* Sanctus Paulinus Nolanus vir suo satis nomine percelebris Alipium adeo amabat, vt illius vitam literis tradere in animo habuerit data ea de re ad ipsummet Alipium epistola, quæ est apud Augustinum 35. vbi totus in Alipij laudes effunditur, qua de re hæc scribit Augustinus ad Paulinum epist. 32. *Alipium toto pectore amplecteris, & merito; nam quisquis de illo viro benignè cogitat, de magna Dei misericordia, & de mirabilibus Dei muneribus cogitat. Itaq; cum legisset petitionem tuam, qua desiderare te indicasti, vt historiam suam tibi scriberet, & volebat facere propter beneuolentiam tuam, & nolebat propter verecundiam suam, quem cum viderem inter amorem, pudoremq; fluctuantem onus ab illo in humeros meos transtuli, nam hoc mihi etiam per epistolam iussit. Citò ergo si Dominus adiuuerit totum Alipium inseram præcordijs tuis, nam hoc sum ego maximè veritus, ne ille vereretur aperire omnia, quæ in eum Dominus contulit &c.* Alipij quidem vitam à teneris vnguiculis vsq; ad conuersionem, quando secum Mediolani Christianis sacris initiatus fuit, latè describit S. Augustinus lib. 6. 8. & 9. Confessionum. Quantùm verò Alipium dilexerit his lib. 8. cap. 8. expressit: *Abscessi ergo in hortum, & Alipius pedem post pedem; Neque enim secretum meum non erat, vbi ille aderat.* Atque hæc de strenuissimo S. Augustini in Pelagiano bello collega sufficiant. Interim vniuersa Augustiniana Respublica ingentes gratias refert Illustrissimo D. Iosepho Eusanio Episcopo Porphyriensi, & Apostolici Sacrarij Præfecto, qui nuperà S. D.N. Clemente X. impetrauit, vt Augustini filij XVIII. Kal. Septembris inter diurna precum officia S. Alipij Tagastensis memoriam quotannis solemni ritu recolerent.

At

At nec postremas partes dabimus Aurelio Carthaginensi, qui totius Africæ primas fuit, licèt eundem post Augustinum, & Alipium commendamus; ille enim adhuc silente Augustino primus omnium Celestium in iudicium Carthagine anno 412. traxit, renuentemque peccatum originis admittere sacrò anathemate fulguritum tota Africa exclusit. Hic anno 388. cum Augustinus occiso Maximo Tyranno in Africam redijt, erat Diaconus Carthaginensis Ecclesiæ ex epistola 64. August. & libro 22. de Ciuitate Dei c. 8. Anno 390. nondum erat Antistes, eo enim anno Genethlius Synodum Carthagine celebrauit, vti scripsimus lib. 1. cap. 17. at paulò post defuncto Genethlio Aurelius successor datus est. Priorem Synodum Africanam Hippone celebrauit Theodosio III. & Abundantio Conss. anno 393. Eximiè Augustinum coluit, vicissim & ipse ab Augustino dilectus. Cum accepisset, Augustinum Tagaste, dein Hippone monasteria extruxisse, Augustiniani instituti Monachos Carthaginem euocauit, agrumq; ædificando cœnobio tradidit; quare Augustinus gratias eidem referens epistola 64. ait: *Agrum Fratribus datum prouisione, & liberalitate tua didicimus.* Fuit ergo Aurelius insignis Augustiniani nostri instituti promotor; hinc sunt illa Augustini ibidem verba: *Omnis itaq; Fratrum cœtus, qui apud nos cœpit coalescere, tanta tibi prærogatiua obstrictus est, vt locis terrarum tantùm disiunctis ita nobis consulueris tanquam præsentissimus spiritu.* Plures ille Synodos celebrauit, quæ codicem Conciliorum Africæ conflarunt. Contra Pelagianos binas Synodos prouinciales coegit, & binas itidem plenarias; Priorem prouincialem contra Celestium proximè laudauimus; Posteriorem verò egit anno 416. in qua eũdem cum Pelagio magistro damnauit. Anno 418. binas Synodos ex vniuersa Africa contra Pelagianos indixit, de quibus fusiùs diximus lib. 1. cap. 13. Cum Pelagiani Zosimo Papæ imponerent, ac multa de arbitrij libertate magnificè dicentes, & plurima etiam in speciem de diuina gratia honorifica publicantes se se Catholicos Romano Clero venditarent, vnde & pro Pelagio, ac Celestio idem Pontifex ad Aurelium semel, atq; iterum scripsit: Aurelius operam, consiliumq; Augustino communicante, hæreticorum dolos per literas Zosimo significauit, quibus intellectis Pontifex encyclicis literis Pelagianos damnauit, atq; Orthodoxo Orbe eosdem expulit. Literas etiam contra illos ab Augustino, ac tribus collegis subscriptas propria & ipse approbatione firmatas ad Innocentium transmisit. Hinc factum est, vt Sixtus citissimas de Pelagianorum damnatione literas ad Aurelium scripserit. Idem etiam anno insequenti ad Byzacenos, & Arzugitanos Episcopos pro ijsdem hæreticis compescendis epistolam misit, quam lib. 1. cap. 16. exhibuimus. Et hæc contra superbam hæresim Aurelius gessit. Hinc Prosper in carmine contra ingratos cecinit de Pelagianis in Synodo ab eodem damnatis.

An alium in finem potuit procedere sanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat?

Aurelio Sanctus Doctor plures libros honoris gratia nuncupauit, nempe ingens, ac doctum volumen de Trinitate; librum de opere Monachorum, & tertium de gestis Palæstinis, seu Pelagij.

Quo anno Aurelius decesserit, in incerto est. Putauit Baronius Aurelium

effœta

effœta iam ætate Genedium ſibi coadiutorem ſubſtituendum curaſſe, eò quòd in Synodo quæ in antiquis codicibus Valentiniano Aug. IV. & Theodoſio Conſſ. coacta dicitur, tum Aurelius, tum Genedius vti vnà ſimul Præſides ſententiam dicunt, quem tamen conuentum celebratum exiſtimat Theodoſio Aug. XI. & Valentiniano Cæſare Conſſ. anno 425. ita ſcribit vir inſignis in appendice in calce tomi 10. pag. 951. in addendis ad tom. 5. A. 397. Sed hanc ſententiam confutaui libro 1. capite 17. quibus accedit, quòd Genethlius, nam ita vocabatur, deceſſor, non ſucceſſor Aurelij fuit; Auguſtinus epiſt. 163. ad Eluſium inquit: *Inde neſcio quomodò ventum eſt ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlij Epiſcopi &c.* Itaque obierat Genethlius, cum illa Auguſtinus literis mandabat; ſcripta autem eſt hæc epiſtola non quidem anno 412. cum Auguſtinus ad Synodum Cirtam ſe conferret, vt ad hunc annum Baronius putauit, ſed anno 397. cum Cirtam idem pergeret Fortunatum eius vrbis Epiſcopum in demortui Profuturi locum conſecraturus, vt lib. 1. ſuperiùs notauimus, & patet ex ijs, quæ verſus finem ſcribit: *Sed quia*, inquit, *ordinandi Epiſcopi neceſſitas nos inde iamiamque rapiebat, diutius cum illo* apud Tuburſicum *eſſe nequimus*. Anno 427. viuebat Aurelius; nam Auguſtinus lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 8. ait: *Ex quibus* Diaconis Carhaginenſibus *ſolus eſt nunc in rebus humanis iam Epiſcopus cum honore à nobis debito nominandus Aurelius*. At illum librum 22. ſcriptum fuiſſe circa annum 427. oſtendimus lib. 1. cap. 24. Ex Marij Mercatoris libello ad Theodoſium colligimus, anno 429. quo libellus ille ſcriptus fuit, Aurelium adhuc ſuperſtitem fuiſſe. Nam hic Scriptor laudans Ambroſium, Innocentium, Zoſimum, Theodotum, Praylum, eoſdem *beatæ recordationis*, quòd obierant, nuncupauit; at de Aurelio non ita loquitur, etenim de Celeſtio verba faciens ait: *Ibique*, ſcilicet Carthagine, *de infraſcriptis capitulis apud Aurelium Epiſcopum memoratæ vrbis per libellum à quodam Paulino Diacono ſanctæ memoriæ Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi eſt accuſatus*. Quare eo anno adhuc in viuis erat Aurelius, qui tamen paulò poſt deceſſit; ſiquidē ante Paſcha anni 431. ſedebat Carthagine Capreolus, cuius literæ in Synodo Epheſina laudantur par. 2. cap. 9. Hinc videtur deceſſiſſe eodem fortè anno, quò S. Auguſtinus inter ſuperos relatus fuit, cum primatum Africæ tenuiſſet annos ferè quadraginta, Donatiſtis vniuerſa ferè Africa excluſis, Pelagianis in pluribus Synodis anathemate percuſſis, Paganorum etiam templis in Chriſtianæ religionis vſum redactis, ac in decem, & ſeptem plenarijs ex vniuerſa Africa Concilijs Orthodoxa doctrina, ac diſciplina egregijs legibus confirmata. Porrò tantùm ab vniuerſis illarum prouinciarum Epiſcopis vni Aurelio tributum eſt, vt in Concilio Carthaginenſi Honorio VII. & Theodoſio II. celebrato Patres hæc eidem dixerint: *Placuit etiam petitu omnium, vt epiſtolis omnibus de Concilio dandis Sanctitas tua ſola ſubſcribat*. Aurelius in epiſtola Bonifacij II. nomine publicata acriter repræhenditur, quòd appellationibus tranſmarinis ſeſe oppoſuit, ſed memoratas literas eſſe ſuppoſititias notauimus lib. 1. cap. 17. Nam Aurelius, Auguſtinus, alijque appellationes in cauſis fidei admiſere, in illis enim ſupremum iudicium in Romano Pontifice eſſe cognoſcebant, vt ibidem probatum eſt, quod etiam egregio S. Doctoris teſtimonio epiſt. 162. obiter confirmatur, vbi Donatiſtas Melchiadis ſententiam latam in fauorem Cæciliani Carthaginenſis in Africa à LXX. Epiſcopis damnati re-

pudiantes veluti Ecclesiasticarum rerum ignaros his verbis increpat: *An fortè non debuit Romanæ Ecclesiæ Melchiades Episcopus cum collegis transmarinis Episcopis illud sibi vsurpare iudicium, quod ab Aphris septuaginta, vbi Primas Tisigitanus præsedit, fuerat terminatum?* Et hæc de Aurelio Carthaginensi.

Num Pelagius tribus laudatis Patribus, quos acerrimos hostes expertus est, superstes fuerit, mihi planè incompertum fateor; ille enim dudum à Praylo Hierosolyma eiectus obscuro exitu vitæ finem imposuit. Celestium anno 427. adhuc in viuis fuisse liquet ex Mario Mercatore, qui in Commonitorio ad Theodosiũ Imperatorem hæc scribit de Celestio: *Sic epistolam quandam Zosimi benignitate plenam ad Afros Episcopos meruit, qua ille abusus est, uel adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem.* Quo testimonio reijciuntur ij, qui cum Ioanne Latio lib. 1. de hæresi Pelag. cap. 4. putarunt eas Zosimi literas pro Celestio ad Africanos datas fictitias esse. In præfatione autem eiusdem Commonitorij hæc leguntur: *Per quod Commonitorium cognito funestissimo errore imperiali præcepto tam Iulianus defensor, & sequax eius cum cæteris socijs, & participibus suis, quàm postea idem Celestius de Constantinopolitana vrbe detrusi in Synodo quoque Ephesiensi CCLXXV. Episcoporum sententia postmodum in præsenti damnati sunt.* Quibus Marius Mercator significat, post Pelagianos Ex-episcopos anno 430. Constantinopoli eiectos, Celestium quoque ex eadem regia vrbe detrusum ante celebratam anno 431. die 28. Iunij Synodum Ephesinam. Nulla deinceps Pelagij, vel Celestij mentio in veterum monumentis inuenio; illi enim igni, aquaque interdicti, miseri, extorres vbinam latitarint, quouè anno decesserint, ignoratur. Libros, quos superbi illi diuinæ gratiæ hostes scripsere, sparsim in hoc opere indicauimus, eorumque elenchum exhibet Vossius lib. 1. hist. Pelagianæ cap. 4. & 5.

CAPVT IX.

Pelagiani in Synodo Ephesina cum Nestorio damnati. Episcopos Schismaticos nullum canonem in fauorem Pelagianorum statuisse monstratur.

Anno CCCCXXXI. VLtra promissa extendere opus fortè videbor, cum historia de gestis, & scriptis S. Augustini aduersus Pelagianos vnà cum eiusdem S. Doctoris vita ad finem perducta ea prosequor, quæ in hac ipsa Pelagianorum causa post sanctissimi Magistri obitum integro sæculo euenere. Sed quicunque attentiori cura considerabit, id bellum vnius Augustini armis esse ab Ecclesia profligatum, id à me iure factum dicet, qui de Augustinianis scriptis narrationem institui. Immò longè maiori gloriæ vertitur, vel mortuum Augustinum nouis subinde cladibus hostibus fugatis continua Catholicæ religioni trophæa erexisse, quàm superstitem toties de eisdem triumphasse. Mortuo Augustino Pelagiani in Oriente, Semipelagiani in Occidente nouas res moliri, meliora sperare, & securiùs loqui. Etenim Pelagiani Nestorio novum, atque affine dogma de Christo docenti suppetias tulerant, à cuius latere Imperatoris decreto avulsi de proximo consilia ministrabant. Theodosius quò exortos in Oriente tumultus componeret, per Petronium virum clarissimum cum Celestino Pontifice egit de Synodo Oecumenica cogenda, quo annuente Synodum ad

fessum

festum Pentecostes anno 431. Ephesum indixit. Porrò cum Theodosius adhuc in viuis esse Augustinum putaret, tantum virum Synodo pernecessarium ad eandem acciendum duxit destinato ad id muneris Ebagnio Magistriano, qui vbi Carthaginem cũ sacris diualibus appulit, à Capreolo, qui in Aurelij locum successerat, intelligit Augustinum obijsse, datisque eidem Imperatoris literis re infecta Byzantium reuertitur. Scriptores Augustiniani regiæ epistolæ exemplum producunt prorsus apocryphum; Etenim illæ literæ dicuntur datæ IV. Idus Augusti Coss. Basso, & Antiocho, cum tamen Synodus mense Iunio eiusdem anni celebranda foret. Curtius, ac Torellus Consules tantùm ponunt mensem, quo literæ scriptæ sint, omittentes. Sed cum literæ pro Synodo cogenda ad Cyrillum datæ sint XIII. Kal. Nouembris anno 430. itemque sacra imperatoria eodem mense ad omnes Episcopos emanarit, dubiæ illæ literæ videntur Consules anni 431. præferentes. At cum Ebagnius Carthaginem tantùm circa Pascha venerit teste Capreolo in literis ad Synodum, rectiùs fortè videri poterunt emissæ ineunte anno eodem 431. de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere; Aliunde tamen earum fides in dubium reuocatur. Omitto enim stylum humilem, & abiectum, nec Theodosianas literas redolentem, id enim interpreti vitio deputetur, ex ipso contextu redarguuntur; hæc enim ab Imperatore scripta leguntur: *Decreuimus ad S. D. N. Celestinum totius Ecclesiæ Antistitem scribere, concilium cogat obseruato antiquitatis more, & vt nostrum pectus agnosceret, rogauimus, eligeret, quam volet nostri imperij ciuitatem, & eum Episcopis definiat, quæ nos secuturi sumus omnes inferiores. Ad ipsum tanquam primarium pertinet omnibus adhibere remedium, mihi restat, qui filius sum & Ecclesiæ ipsi deseruire &c.* Hæc quidem viri eruditi, atque antiquitatis studiosi illius sæculi stylum sapere negabunt, sed paucis illius epistolæ dicta falsitatis conuinco. In primis ille titulus eorum temporum epistolis non addebatur, non enim Imperatores Pontificem Sanctissimum Dominum nostrum appellabant, immò Pontifices ita literas claudebant: *Dominis nostris Imperatoribus Coss.* vt in literis Zosimi, aliorumq; passim legitur. Rursus non Pontifex, sed Imperator sacra diuali Synodum indixit, ita ipsa Synodus ad Celestinum Papam scribit: *Quia verò necesse est, vt omnia, quæ consecuta sunt, Sanctitati tuæ significentur, non potuimus non scribere secundum omnium nostrum Saluatoris Christi voluntatem, pijssimorumq; ac Christi amantium Imperatorum nostrorum sanctionem ex multis, varijsq; prouinciis Episcopos supra CC. in Ephesiorum Metropoli nos conuenisse.* Postea: *Cum pia Christi amantium Imperatorum edicta, per quæ fuimus euocati, tempus S. Synodi consessui præscriberent diem Sanctæ Pentecostes &c.* Quin immò hoc ipsũ testatus est Celestinus in epistola ad Theodosium: *Huic cælesti curæ*, ait, *vel gloriæ vnusquisq; nostrum pro Sacerdotali officio operam nostram in quantum valemus impendimus, & huic Synodo, quam esse iussistis, nostram præsentiam in his, quos misimus, exhibemus.* Epist. 9. apud Binium. Locum verò Synodo deputatum non à Pontifice, sed ab Imperatore ex his ipsius Theodosij verbis in epistola ad Orientales deducitur. *Deputauimus enim*, inquit, *Ephesiorum ciuitatem terra, mariq; accessu percommodam.* S. Leo epistola 23. ad eundem Theodosium pro abroganda latrocinali Synodo Dioscori scribit: *Generalem Synodum iubeatis intra Italiam celebrari.* Pro qua re etiam ad eundem literas dedere Valentinianus Augustus, eiusque soror, atq; vxor, quibus tamen Theodosius malè consul-

tus aures non dedit. Illo autem anno sequenti defuncto licet Marcianus Imperator Leoni obediens concilium cogi consensit scribens ad eundem, errorem Eutychetis auferendum *per celebrandam Synodum te authore*. Noluit tamen eandem intra Italiam cogi, sed scripsit se sacras missurum, *vt ad quendam definitum locum, vbi nobis placuerit, omnes Sanctissimi Episcopi debeant conuenire*. Hæ literæ leguntur ante actionem primam Synodi Chalcedonensis. Cætera verò quàm parum congruant cum actis ea in causa à Theodosio nullus non videt, hic enim falsa Candidiani Comitis relatione deceptus acta Synodi rescidit, ac Cyrillum Sedis Apostolicæ legatum custodiæ tradendum præcepit, eumque vnà cũ Memnone Episcopo Ephesino dignitate priuauit, licet re postea meliùs cognita sententiam hanc reuocarit. Ipsemet Cyrillus hosce titulos suis literis ad Synodum apposuit: *Sanctæ Synodo gratia Dei, pientissimorumq; & Christianissimorum Imperatorum decreto in hac Ephesiorum metropoli congregatæ*. Sed tempus fortè in his plus iusto absumo. Vt vt sit de his literis, constat tamen Theodosium per Ebagnium Magistrianum data ad Augustinum epistola eundem Ephesum inuitasse, quam Capreolus mortuo iam Augustino legit, vt ipsemet in epistola ad Synodum affirmat: *Domini*, inquit, *& filii nostri religiosissimi Theodosij Imperatoris literæ huiusmodi erant, quæ felicis recordationis fratris, & Coepiscopi nostri Augustini præsentiam peculiari ratione inflagitabant. Verùm quòd eæ illum iam tum è viuis excessisse comperissent, ego ægram illam insinuationem, licet ad prædictum Augustinum destinata foret, excipere compulsus &c.* par. 2. Synodi Ephesinæ cap. 9. Eadem tradit Liberatus Diaconus Carthaginensis cap. 5. Breuiarij. Verùm S. Doctor iam sæpè Nestorianam hæresim suis scriptis confutarat, vt patet ex lib. de prædest. SS. cap. 15. & de dono perseu. cap. 24. (quos libros iam Nestorio tumultus ciente conscripsit) & in Enchiridio cap. 40. quod opus statim post damnatos Pelagianos emisit, immò in epistola, seu libro ad Dardanum ante Pelagianorum damnationem scripto, quos etiam nondum nominatim impugnabat ex 2. Retr. c. 49. quærens an sit aliqua differentia alia præter ibi assignatas inter Christum, & cæteros sanctos ait: *Est plane, quòd singulari quadam susceptione hominis illius vna facta est persona cum Verbo, de nullo enim Sanctorum dici potuit, aut potest, aut poterit, Verbum caro factum est*. Plura in eandem rem adducens, sacrilegam Nestorij sententiam apertè detestatus: *Quis enim*, inquit, *tam sit sacrilegus, vt audeat affirmare, aliquam posse animam per meritum liberi arbitrii, vt alter sit Christus, efficere?* Hæc quidem ante annum 418. scripsit, immò, & ante annum 410. in literis ad Gallicanos Episcopos de Leporij palinodia eandem hæresim prædamnauerat, vt lib. 1. cap. 23. narrauimus; Nestoriana autem hæresis Orbi innotescere cœpit die 10. mensis Aprilis Coss. Felice, & Tauro, qui fuere anno 428. dicente pro concione Anastasio eiusdem Nestorij consiliario: *Dei genetricem nullus dicere præsumat, quoniam Maria homo fuit, & Deum ab homine generari nimis est impossibile*; ex quibus verbis à Nestorio acriùs propugnatis hæresis exordium habuit. Legatur Liberatus Diaconus Carthaginensis in breu. cap. 4. Sed ad Synodum Ephesinã redeo.

Nestorius, quò maturato ad Synodum itinere causæ securitatem ostentaret, peractis Paschalibus solemnijs magna caterua comitante Ephesum se contulit. Adfuere inter primos comites Iulianus, Florus, Orontius alijq; Episcopi

ſcopi Pelagiani, quod ex Celeſtini Papæ literis patet: *Adfuerunt*, inquit, *nec deſeruerunt eum Celeſtiani iniquitatis operarij &c. Habuit ergo ſecum ſui Magiſtros exilij, habuit huiuſce rei perfectos tyro Doctores, nam ſeparare difficile eſt, quos ſcelera iunxerunt, quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum.* Cum Cyrillus Alexandriæ Præſul cum maxima Patrum multitudine Epheſum veniſſet, nec Ioannes Antiochenus cum ſuis Orientalibus adueniret itinerum difficultatem cauſatus, Synodus cœpta eſt. Neſtorius cum Cyrillum, aliosq; Patres contra ſe ſtare intelligeret licèt ter vocatus cum reliquis intereſſe noluit, immò paulò poſt Epheſo diſceſſit, quare à Patribus lata in ipſum ſententia eſt, atq; hæreſis damnatus. Pelagianos eumdem comitatos fuiſſe ex Celeſtini Papæ verbis deduco in epiſtola contra Neſtorium, quam ſuprà laudaui. *Adfuerunt*, inquit, *nec deſeruerunt eum Celeſtiani iniquitatis operarij*. Interim aduenit Ioannes Antiochenus, qui Cyrillo indignatus, quòd ſe, ſuiſq; Orientalibus inexpectatis Neſtorium condemnaſſet, adhuc ex itinere puluerulentus cum 40. ferè Epiſcopis acta Synodi reſcindit, Cyrillum, & Memnonem ſacris interdicit, damnat duodecim capitula Cyrilli à Patribus nuper approbata, atq; horum confirmationem ab Imperatore furtim impetrat, quæ poſtea Princeps re meliùs intellecta reuocauit, ac Synodo acceſſit. Porrò illi Epiſcopi quadraginta, trigintaquinque poſtea remanſere, vt colligitur ex relatione Synodi ad Theodoſium per Palladium Magiſtrianum miſſa. In actis Synodi par. 4. cap. 7. & 9. nominatim omnes damnantur: lege Liberatum Diaconum cap. 6. Breuiarij. Et quidem iſti facto ſchiſmate ſæpè ſimul conuenerunt, legatos cum literis ad Imperatorem miſerunt, aliaq; permulta moliti ſunt, quæ in actis Pſeudo-Synodi Epheſinæ leguntur.

Porrò vbi Legati Sedis Apoſtolicæ geſta Romæ aduerſus Pelagianos Synodo expoſuere, à Patribus vno ore Pelagianorum damnatio conclamata eſt, teſtatur hoc ipſa Synodus in fine epiſtolæ ad Celeſtinum Pontificem. *Cæterum vbi lecti ſunt in Sancta Synodo commentarij de depoſitione impiorum Pelagianorum, Celeſtij, Pelagij, Iuliani, Perſidij, Flori, Marcellini, Orontij, & reliquorum eadem cum iſtis ſentientium, iudicauimus, & nos ſolida, & firma permanere debere, quæ à pietate tua ſunt decreta, ſumuſq; omnes eiuſdem ſententiæ.* Ex quibus Celeſtinum contra Pelagianos decreta publicaſſe intelligimus, quæ tamen temporum iniuria interiere. Sanciuit etiam Synodus duos canones contra Pelagianos, qui Celeſtiani eo in Concilio nuncupantur, quòd Celeſtius apud Epheſum Presbyter conſecratus longè Pelagio notior ibidem cum ſectatoribus euaſerat. Canones autem leguntur poſt decretum Synodi contra Orientales ad totius Orbis Epiſcopos tranſmiſſum, quorum quartus his planè verbis conceptus fuit: *Si qui autem Clericorum defecerint, & auſi fuerint vel priuatim, vel publicè Neſtorij, Celeſtijue ſequi dogmata, ſancitum eſt à S. Synodo iſtos quoq; depoſitos eſſe.* Ita Hæreſis Pelagiana anno vndeuiceſimo poſtquam in Africa primùm damnata fuit, in Aſia ab Oecumenico Concilio proſcripta eſt, longiſq; Pelagianorum votis ſatisfactum, qui Synodum damnati paſſim, & vbique appellabant; vnde Celeſtinus in literis ad Synodum datis Idibus Martij anno 432. *Quod loquimur*, inquit, *Celeſtianorum teſtantur exempla, quod ſpem de Synodo huc vſq; geſſerunt.* Legatur Auguſtinus in calce libri quarti ad Bonifacium contra duas epiſtolas Pelagianorum.

Inter

Inter acta Synodi huius Ephesinæ legitur canon totus Pelagij hæresim docens, vt obseruarunt Baronius, ac Iansenius ex S. Gregorio Papa lib. 7. epist. 47. ad Anastasium Antiochenum vbi ait. *Illa enim Synodus, quæ sub prima Ephesinæ imagine facta est, quædam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Celestii, atq; Pelagii prædicamenta*. Quare Baronius Anno 431. Num. 76. quem sequuntur Iansenius, Vossius, Vsserius, alijq; omnes, ait illum canonem editum fuisse à Ioanne Antiocheno in gratiam Episcoporum Pelagianorum, qui illius factioni se se adiunxerant; canon autem apud S. Gregorium lib. 6. epist. 31. ad Eulogium talis est: *De Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eò quòd Diabolus in cor hominis non ingrediatur, & si quis hoc dixisset, anathema esset*. Celestianos, seu Pelagianos Episcopos vnà cum Ioanne Antiocheno, & Schismaticis Orientalibus Conciliabulo adfuisse probant illi Scriptores ex epistola Cyrilli, & ex literis Sanctæ Synodi, in quibus hæc leguntur: *Sunt autem cum illis*, nempe Schismaticis, *etiam Pelagiani, & Celestiani, & ex illis quidam qui ex Thessalia sunt electi*: quare Ioannes Antiochenus, reliquiue schismatici, quòd egregiam sibi operam Pelagiani Episcopi nauasent, vt gratiam aliquo pacto rependerent, canonem Pelagianæ doctrinæ conformem edidere. Hæc quidem illorum sententia est.

Verùm falli eos Authores non indubijs argumentis ostendam. Certum inprimis est, Ioannem Antiochenum non admisisse ad suffragia ferenda in suo Conciliabulo eos Pelagianos, qui Nestorium secuti fuerant, nempe Iulianum, Florum, Orontium Persidium aliosque, in quo illi Scriptores hallucinati sunt; nam initio quadraginta, & ampliùs Episcopi Ioannis Conciliabulum subscripsere, quorum nomina in actis recensentur, nullusque Pelagianorum nominatur. Rursus cum à S. Synodo in relatione ad Theodosium per Palladium Magistrianum missa trigintaquinque Epscopi schismatici nominatim recenseantur, nullus inter eos Pelagianorum cernitur, quod ipsum in literis Synodalibus, in quibus damnantur Orientales, ostenditur. Quid euidentius adduci potest ad probandum, nec Iulianum, nec Florum, cæterosue Episcopos Pelagianos Nestorij comites sua suffragia in Conciliabulo Ioanni Antiocheno commodasse? Hoc ipsum colligitur ex literis Concilij ad Celestinum, in quibus Patres loquentes de Ioanne Antiocheno hæc habent: *Sibi ipsi velut collegium circiter triginta hominum nomen Episcoporum habentium collegit, quorum alii extorres uagantur, nec ecclesias habent, alii sæpè numero grauibus de causis à Metropolitanis suis depositi sunt (sunt autem cum illis etiam Pelagiani, & Celestiani, & ex illis quidam, qui ex Thessalia sunt electi* &c. ex quibus Pelagianos non inter illos triginta, sed potiùs illorum triginta comites, vel adstipulatores esse deducimus, aliàs cur vnà cum illis triginta Episcopis Conciliabuli acta non subscripsere?

Sed neque illud dici potest, Episcopos Orientales, qui pro Antiocheno contra Cyrillum conspirarunt, Pelagiana hæresi infectos fuisse. Nam cum absoluta Synodo Antiochenus obstinato contra illam animo discessisset, iterumque cum ijsdem Episcopis Antiochiæ Cyrillum sacris interdixisset, acceptis minacibus literis Theodosij ab Aristolao Tribuno delatis, quibus illi, & Cyrillo, si quàm primùm non conuenisent, exilium indicebatur, fidei suæ Symbolum texuit, quod cæteri Episcopi Antiochiam vocati subscripsere, ac per

Pau-

Paulum Episcopum Emisenum ad Cyrillum perferendum curauit, in quo sanè symbolo, quod in actis Concilij Ephesini legitur, & recitatur à Liberato cap. 8. nisi de Christo Domino verba facit, altumque de controuersijs Pelagianis silentium. Porrò S. Cyrillus eo symbolo lecto, Catholicum Ioannem, cum cæteris suis Orientalibus pronunciauit, datis de hac ipsa re ad amicos literis. Valeriano Iconij hæc scripsit: *Vniuersi Orientales Episcopi simul cum Domino meo religiosissimo Antiochenorum Episcopo Ioanne per scriptam, manifestamque conditionem clarum constituere vniuersis, quoniam pollutas quidem Nestorij nouitates condemnant, anathematizantque nobiscum*; quod ipsum ex suggesto publicè in Alexandrino templo testatus fuit. At si Ioannes, & collegæ Pelagiana dogmata propugnassent, mancum fidei symbolum edidisset, neque Catholici pronunciari à Cyrillo debuissent, nisi etiam Celestij errores scripto damnassent. Hinc cum Synodus de illis triginta schismaticis Celestino scripsisset, non eos quidem dignitate priuatos, sed Ecclesiastica tantùm communione exclusos, rescripsit Celestinus: *De his autem, qui cum Nestorio videntur pari impietate sensisse, atque se socios eius sceleribus addiderunt, quanquam legatur in eos vestra sententia, tamen nos quoque decernimus, quod videtur; Multa prospicienda sunt in talibus causis, quæ Apostolica Sedes semper aspexit. Quod loquimur Celestianorum testantur exempla, quòd spem de Synodo hucusque gesserunt*. Quibus Pontifex diuersam Orientalium, & Celestianorum causam declarat, neque in Orientalium depositionem consentit, sed tempus resipiscendi tribuit, cum tamen Celestianis hanc indulgentiam non exhiberet, eos enim solum vertere coegerat.

Sanè Orientales irati Cyrillo, quòd capitula illa duodecim exarasset, quæ dein Synodus sequeretur, eisdem reluctabantur, quasi Cyrillus vnus Conciliorum Magister haberi vellet. Hinc latæ contra Nestorium sententiæ nomina addere recusabant, vnde Celestio ne dum Nestorio patronos semet præbere videbantur, ex quo ea nata suspicio est, Nestorianos eos esse, vel Celestianos. Ecce verba Synodi in epistola ad prouinciarum Episcopos: *Cum primis Nestorij, & Celestij sententias sequi manifestè sunt ex eo deprehensi, quòd Nestorium nobiscum condemnare noluerunt*.

Vtraque pars tum Cyrilli, tum Ioannis Antiocheni communionem cum Celestianis sibi inuicem exprobabat, quò aduersarios in hominum detestationem, atque odia traheret. Cyrillus loquens de Ioanne Antiocheno ait: *Cum vix curru desilijsset Ioannes, cubiculumque ingressus esset, adhuc pulverulentus sententiam putidam, & stultam cum ijs tulit, quos consentientes habebat. Erant autem viri agrestes, & Celestiani depositi, & qui Nestorij dementiam tuebantur*. In epistola ad Celestinum. Porrò hanc eandem calumniam Cyrillo Schismatici inurebant, vt ex eorum literis ad Rufum Thessalonicensem patet, quæ in Conciliabulo Ephesino leguntur: *Sed nec istud*, aiunt, *Sanctitatem tuam prætereat*, Cyrillum, & Memnonem *non contentos fuisse, Orthodoxam fidem corrupisse, verùm omnes quoq; canonicas sanctiones proculcauisse; Nam qui à diuersis diœcesibus, atque prouincijs excommunicatione perculsi fuerunt, illos ipsos statim in communionem receperunt. Alios præterea de diuersis etiam hæresibus accusatos eadem sentientes cum Celestio, & Pelagio (Enthitæ enim sunt, seu Enthusianistæ) & ob id à suo Diœcesano, vel Metropolitano excommunicatos Ecclesiastica disciplina contempta communioni restituerunt*. Hanc quidem ab Orientalibus de Cyrillo calumniam falsò diffamatam adeo certum est,

vt à nullo in dubium id vocari possit, etenim Cyrillus cum Catholicis Pelagianos damnauit. Illa verò quæ Cyrillus de Orientalibus publicabat, quòd Celestianos in communionem admitterent, non per calumniam quidem scripta sunt, sed ex suspicione concepta, tum quòd Pelagiani tamq; Nestorij excubitores aduenerant, tum quòd Orientales eidem Nestorio fauere videbantur, & si qui aderant Pelagianorum, eos ad colloquia admittebant, ex quibus tamen non fit, Orientales posse à quoquam tanquam Pelagiana hæresi infectos traduci, cum nunquam Pelagianos ad ferenda secum suffragia admiserint, ac Cyrillum infamaturi eundem communicati cum Pelagianis consilij accusauerint, quæ apertè demonstrant Orientales damnasse non modò Pelagianorum doctrinam, verùm etiam personas, & nisi ex suspicione collusionis cum Celestio accusatos fuisse à Catholicis, quod ex supra datis Synodi verbis non obscurè colligitur. Reiiciendus planè est Ricciolius, in cuius catalogo Præsulum Antiochenorum par. 1. tomo 3. Chronol. ita legitur: *Ioannes Hæreticus* 427. Fuit enim Ioannes Orthodoxus, vt datis ad eundem literis Sixtus Papa, Cyrillus, ac Proclus ostendunt. In Synodo Chalcedonensi act. 16. his encomiis ornatur: *Sapientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apostolicæ doctrinæ rectissimum dogma declarans totius Orientis confessionem uelut ex uno ore Sanctissimo Proclo, & ei, qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, destinauit.* Videatur Liberatus cap. 10. Breuiarii.

Hic tamen Vossij insignis scriptoris, itemq; Claudij Menardi, cuius opera duos priores libros operis imperfecti contra Iulianum ab Augustino exaratos primùm obtinuimus, sententia reijcienda est. Menardus cum in actis Synodi Ephesinæ par. 4. cap. 7. itemq; cap. 9. inter schismaticos à Patribus fidelium communione priuatos Iulianum Episcopum legerit, hunc Iulianum Pelagianum esse contendit. Vossius verò lib. 1. cap. 6. Hist. Pelag. cum à Schismaticorum legatis in epistola ad Rufum par. 3. cap. 13. Iulianum nominatum viderit, præsentem tunc Ephesi, ac vocatum ab eisdem *piissimum, ac Sanctissimum Eridicæ Episcopum*, hæc subdit: *Nec dubitamus, quin idem sit, qui Campanus antea fuerat Episcopus*; additq; *Iulianum Campano per imperiale edictum Episcopatu deiectum ad Asiaticos confugisse, atq; ab his seu uerum ueri Episcopatus Eridicensis honorem, seu titulum saltem honoris ergo consecutum.* In primis Menardi dictum refellitur; quoniam Iulianus, qui excommunicationis sententiam inibi subit, erat Episcopus Larissæ, nam par. 3. in qua Schismaticorum apud Ephesum acta recensentur, cap. 2. post Metropolitas inter minores Episcopos subscribit: *Iulianus Larissæ Episcopus.* At hic erat Asiaticus Episcopus, nam in Synodo Chalcedonensi act. 1. inter acta Ephesini latrocinii sub die IV. Idus Augusti nominatur *Meletius Larissæ Syriæ*, qui tum ibi, tum in Synodo Chalcedonensi locum tenuit Domni Metropolitæ secundæ Syriæ; passim verò in huius Concilij subscriptionibus legitur *Vigilantius Larissæ Thessaliæ*. Lege initium act. 6. Tempore Synodi Ephesinæ Larissæ in prouincia Thessaliæ erat Episcopus Basilius, qui cum Schismaticis sentiebat, & par. 3. cap. 2. dicitur: *Basilius Thessaliæ Metropolitanus.* Larissæ verò Sedem fuisse Metropolitanam Thessaliæ patet ex sess. 2. Synodi Romanæ sub Bonifacio II. vbi in literis trium Episcoporum ad Bonifacium hæc leguntur: *Sanctæ Larissea Ecclesia, quæ est Metropolitana ciuitas prouinciæ Thessaliæ.* Ad hunc Basilium Larissæ Metropolitam habentur

tur literæ Celestini editæ ab Holstenio cum laudata Synodo Romana. Iulianus ergo Pelagianus non erat Episcopus Larissæ in Thessalia; alter verò Iulianus erat ex prouincia Syriæ secundæ, qui suo Patriarchæ Antiocheno contra Cyrillum cum Orientalibus adhærebat. At Vossio noua hæc ciuitas Eridica persuaderi fortè potuit ex his verbis Schismaticorum in literis ad Rufum Thessalonicensem par. 3. cap. 13. *Siquidem ex literis, quas pietas tua ad Iulianum piissimum, sanctissimumq; Eridicæ Episcopum perscripsit, aliud te statuisse haud omnino obscurè cognouimus. Mones hic autem piissimum illum Episcopum, & quidem seriò mones, ne pro fidei, quam Beati Patres Nicæni exposuerunt, defensione, vllum omnino laborem, aut molestiam detrectet &c. Neq; is segniter, qui accepit, literarum consilium exequi hactenus contendit.* At hunc Iulianum non esse illum Pelagianum inde euidenter constat, quòd Rufus Apostolicæ Sedis per Illyricum Vicarius Iulianum tamq; hæreticum, ac fidelium communione priuatum minimè per literas conuenisset, aut fidei tutelam Hæretico infami commendasset. Quantùm Rufus Pelagianos detestaretur ostendimus libro 1. cap. 20. certè in hac ipsa Synodo per Flauianum Philippensem Legatum nominatim Iulianum cum alijs Episcopis Pelagianis damnauit. Laudanda est correctio Lucæ Holstenij, qui in notis ad Synodum Romanam memoratam pag. 285. vbi de Celestini epistolæ titulo verba facit, librarij mendum aduertit, qui pro τῆς Σερδικῆς scripsit τῆς Ἐριδικῆς pro Serdica Eridicam reddens. Ille enim Iulianus erat Metropolita Serdicæ in Dacia mediterranea, ad quem extant literæ Theodosij Imperatoris par. 3. cap. 15. in titulo inscriptæ post alios Metropolitas: *Iuliano, Basilio*, Illyricianis Metropolitis; ijdem etiam nominantur in titulo epistolæ Celestini ad Episcopos per Illyricum, quæ num. 13. in Synodo Bonifacij II. recitantur. Hinc Schismatici in epistola memorata, quò plurimorum suffragia pro se venditarent, inter reliquos Episcopos eos etiam publicarunt sibi fauere, qui *Daciam* inhabitabant, Iulianum Dacorum Metropolitam intelligentes. At cum nusquā inter schismaticos, quorum catalogus sæpè ibi recitatur, idem connumeretur, vana, ac ficta de eodem Iuliano eosdem scripsisse non dubito; quem tamen, cum neq; inter Patres legitimi Concilij legam, puto eundem dubium, in quam partem transiret, vniuersa vrbe Episcoporum dissensionibus turbata, neutri parti nomen dedisse. Atque hæc contra fictum apud Ephesum à Vossio Iuliani Pelagianistæ Episcopatum dicta sufficiant.

Illud hic occasione literarum Theodosij Imperatoris, in quibus Iulianum Serdicæ Metropolitam nominari diximus, quærendum occurrit, cur earundem literarum titulus insigniores Episcopos recensens ita incipiat: *Celestino, Rufo, Augustino*, &c. nam Augustinus anno superiore obierat. Certè epistola Imperatoris scripta est ad minùs mense Iulio vndecimo mense ab obitu S. Doctoris; scribit enim Imperator probare se peractam apud Ephesum Nestorij, Cyrilli, ac Memnonis exauctorationem; at Nestorius die 22. Iunii depositus fuit, ac quinto postea die eadem sententia à Schismaticis lata est contra Cyrillum, ac Memnonem. Respondeo nondum Constantinopoli innotuisse Augustini ad superos transitum; Africa enim non ad Orientale Theodosij, sed ad Occidentale Valentiniani imperium spectabat, vnde Africæ res minùs Constantinopoli notæ erant. Quare dictator epistolæ hanc ipsam inscripsit non his tantùm, qui reapse in Ephesina Vrbe Synodum agebant, quamuis latam

ab ipsis contra tres illos Episcopos sententiam se probare Imperator scribat, sed eorum nomina repetiuit, ad quos Imperator sacram ad concilium euocatoriam miserat, quos inter fuit S. Augustinus, vt ex literis Capreoli ad Synodum colligitur. Certè neque Celestinus Papa, neque Rufus Thessalonicensis, neque Rembulus, aliàs Rabulas Edessenus, alijque, qui ibidem cum Augustino nominantur, interfuere Synodo Ephesinæ. Illud tamen Augustino gloriæ vertitur, quod idem in literis imperatorijs post Romanum Pontificem, ac Rufum Apostolicæ Sedis per vniuersum Illyricum Vicarium perpetuum, ante reliquos Metropolitas nominatur: tantum illi honorem ob eximiæ eruditionis, ac sanctitatis famam Theodosius deferendum decreuit.

Orientalibus à Pelagianæ hæreseos nota vindicatis, quid de canone illo Pelagiano, quem Gregorij Magni testimonio in Schismaticorum actis legi Baronius, alijque scripserunt, dicendum sit, paucis exponam; profectò euincam canonem illum ab ijsdem Orientalibus nequaquam procusum fuisse, nec huius dicti alterum à Gregorio testem dabo, qui lib. 6. epist. 31. ad Eulogium Orientales, qui cum Ioanne Antiocheno contra Cyrillum stetere, ab omni Pelagianismi suspicione absoluit; etenim postquam dixit, transmissas sibi fuisse definitiones veluti ab Ephesina Synodo assertas, quarum vna erat: *Adæ animam peccato non esse mortuam, quoniam diabolus in cor hominis non ingreditur*, hæc scribit: *Quia ergo perscrutantes Ephesinam Synodum nihil in ea tale inuenimus contineri; de Rauennati quoque Ecclesia uetustum valdè codicem eiusdem Synodi ad nos deferri fecimus, & ad Synodum, quam habebamus, eum ita concordare inuenimus, ut in nullo discreparet, & nihil aliud continet in definitione anathematis, & reprobationis, nisi quòd duodecim capitula beatæ mem. Cyrilli reprobant*. En apertissimè testatur Gregorius Orientales Schismaticos nihil Pelagiano simile dogmati docuisse; sed tantùm anathemata publicasse contra duodecim Cyrilli capitula, quæ etiamnum ex actis conciliabuli Schismaticorum patent. Et vt verùm fatear, scriptores, quos impugnamus, Gregorij sensum minimè assecuti sunt; hic enim non scribit in ea epistola seu ad Eulogium, seu ad Narsem Comitem, canonem illum Pelagianum Ephesi ab hæreticis, vel à Schismaticis insertum, sed ait, quendam Pelagianum acta Synodi suis annotationibus correxisse, & dictum catholicum Ephesinæ Synodi expunxisse addito canone Pelagiano. Vt enim intelligatur epistola lib. 6. 31. ad Eulogium, legenda priùs est epistola ad Narsem Comitem lib. 5. Num. 14. In hac scribit Sanctus Pontifex: *Hunc ergo locum* (nempe cum peccauit Adam, eius est anima mortua) *qui in eodem codice, qui mihi à fratre meo Ioanne Episcopo transmissus est, annotauit hæreticum, Pelagianus est, quia sententia ista euidenter Pelagij est*. At in epistola ad Eulogium scribit: *Præterea ante triennium cogente causa Monachorum Isauriæ, qui hæretici accusabantur, satisfaciens mihi quondam frater, & consacerdos meus Dominus Ioannes literas misit, quibus nitebatur ostendere eos Ephesinæ Synodi definitionibus contradixisse, & uelut ex eadem Synodo certa nobis, quibus ipsi obsisterent, capitula destinauit. Inter alia autem scriptum illic continebatur, de Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eò quòd Diabolus in cor hominis non ingrediatur, & si quis hoc dixisset, anathema esset*. Ille verò codex transmissus à Ioanne Patriarcha Constantinopolitano non erat codex continens acta Synodi Ephesinæ, vt contrariæ sententiæ authores existimarunt, sed codex contra quendam Athanasium Presbyterum ex epistola 14. ad

Nar-

Narsem. Neque oppositum docet lib. 7. epist. 47. ad Anastasium Antiochenum dum scribit: *Sed quia ex annotatione heretici codicis, qui ad me ex regia vrbe transmissus est, agnoui hoc, quòd quædam capitula catholica cum hæreticis fuerant reprehensa*, nempe signis, & annotationibus à Pelagiano appositis, de quibus lib. 5. epist. 14.

His omnibus accedit, Theodotum Patriarcham Antiochenum in Orientalium Patrum Synodo Pelagianos damnasse, vt cap. 4. obseruauimus; vnde Ioannem etiam eiusdem immediatum successorem eadem cum Theodoto sensisse non dubito, præsertim cum Nestorius ipse eiusdem Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter originale peccatum minimè negauerit, teste S. Celestino Papa in literis ad ipsum Nestorium datis. Hoc argumento solidè probatur Orientales Episcopos canonem pro Pelagianis non scripsisse, quos paulò ante in Synodo concordi sententia damnauerant. Hæc autem à me scripta sunt, vt vel minimam honoris vmbram Pelagianis Ephesi defuisse monstrarem, in ea enim Synodo tum à Catholicis, tum à Schismaticis tanquam humani generi pestis eiecti, non dare suffragia, non causam dicere, non loqui permissi sunt. Orientales enim probè norant, iam illos à quatuor Romanis Pontificibus esse damnatos, expulsos ab Attico Constantinopoli, à pluribus Concilijs Africanis proscriptos, & paulo ante à semet in Synodo à Theodoto Antiochiæ habita erroris notatos. Damnata igitur in Synodo Ephesina vnà cum Nestoriana hæresi Pelagiana, S. Prosper vir sanè lepidi, & arguti ingenij vtrique hocce epitaphium inscripsit.

EPITAPHIVM
Hæreseos Nestorianæ, & Pelagianæ.

Nestoriana lues successi Pelagianæ,
  Quæ tamen est vtero progenerata meo.
Infelix miseræ genitrix, & filia natæ,
  Prodiui ex ipso germine, quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
  De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
  Congrua bellandi tempora non habui.
Et consanguineæ post tristia vulnera fraudis,
  Aspera conserui prælia fine pari.
Me tamen vna dedit victam sententia letho,
  Illa volens iterum surgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumque sepulchrum
  Intrat, & inferni carceris ima subit.
Quò nos præcipites insana superbia mersit,
  Exutas donis, & tumidas meritis?
Nam Christum pietate operum, & mercede volentes
  Esse Deum, in capitis fœdere non stetimus.
Sperantesque animi de libertate coronam,
  Perdidimus, quam dat gratia, iustitiam.

Quique igitur geminæ miseraris busta ruinæ,
Ne nostro exitio consociare, caue.
Nam si, quæ Domini data munera serò fatetur,
Hæc homini credis debita, noster eris.

Sanè decuit consanguineas hæreses eodem ictu, eodemque loco decumbere. Nestorius propè Antiochiam in suburbano S. Euprepij monasterio viuere iussus quadriennio ibidem degit. At cum pessimæ doctrinæ peste singulos quosque afflaret, Ioanne Antiocheno curante Oasim exul deportatus fuit. Erat ea Marmaricæ vrbs in confinijs Ægypti. Ibidem viuebat anno 439. teste Socrate lib. 7. cap. 34. vbi de Nestorio ait: *Etiamnum depositus, & in exilium actus Oasim incolit.* Scribebat autem ista Socrates ex cap. 48. Theodosio Aug. XVII. Cos. Quas postea calamitates ex barbarorum incursione, ac frequenti mutatione exilij iusto Dei iudicio perpessus fuit, antequam turpi exitu vitam finiret, recitat Euagrius lib. 1. cap. 7. Nestorio ergo intra monasterij septa concluso Iulianus cum collegis in Italiam reuersus quid postea tentarit, inferiùs exponemus.

CAPVT X.

Celestinus Pontifex S. Augustini reprehensores compescit, ac Pelagianos damnat. Mors eiusdem. Cassianus à S. Prospero confutatur. Semipelagianorum ex eodem descriptio.

Anno CCCCXXXII DVm hæc in Oriente aduersus Nestorium gerebantur, Semipelagianorum factio in Gallijs in dies augebatur. Horum petulantiam postremi duo libri ab Augustino paulò ante obitum ad Prosperum, & Hilarium transmissi non modò non represserant, sed insolentiores quoque in S. Doctorem longè reddiderant; nam passim Augustinum traducere illis familiare erat, quasi nimio disputandi feruore contra Pelagium abreptus in periculosos excessus exorbitasset. Quare Prosper, & Hilarius, qui Augustini libros aduersus calumniantium insultationes defendendos susceperant, non magis de eiusdem, quàm de Ecclesiæ totius authoritate solliciti, cum per se validissimo tot hostium impetui obuiam ire posse diffiderent, Romam ad Celestinum Papam profecti nouorum S. Augustini hostium conatus, insidias, ac consilia eidem exposuere. Celestinus de sui quondam amicissimi Antistitis honore anxius graui rescripto hominum audaciam compressit datis ad Galliæ Episcopos literis, in quibus eosdem actiùs increpuit, qui tantùm licentiæ nescio quibus Presbyteris darent: *Timeo, inquit, ne conniuere sit hoc tacere, timeo ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret veritas, si falsitas displiceret. Meritò namque causa nos respicit, si cum silentio faueamus errori. Ergo corripiantur huiusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem, desinat Ecclesiarum quietem inquietudo turbare.* Postea Semipelagianorum aduersus Prosperum, & Hilarium conatus sugillans, totus in Augustini laudes effunditur: *Nec tamen, ait, mirari possumus, si hæc erga viuentes hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam quiescentium fratrum memoriam dissipare.*

Augu-

Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua, atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec vnquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter Magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune senserunt, vtpotè qui vbiq; cunctis, & amori fuerit, & honori, vnde resistendum talibus, quos malè crescere videmus.

Celestinus Apostolica authoritate aduersùs Semipelagianos Augustini doctrina defensa, paulò ante obitum contra Nestorianos, & Pelagianos eadem die ternas literas exarauit datas Idibus Martij anno 432. In primis gratulatus Maximiano Byzantij in Nestorij locum suffecto, eundem his contra Pelagianos instruxit: *Locum impietas nouella non habeat, & compresso olim per totum Orbem sua damnatione noto Celestiano errori à tua vigilantia resistatur, vt quicunq; huius dogmatis sunt sequaces ab omni societate repellantur. Obsistat illis per te Spiritus Sanctus his in omnibus, qui ad has quascunq; conantur prouincias peruenire, ne eorum impia prædicatio resurgat, obsiste eis, ita enim, vt damnentur, quòcunq; perueniunt, innotescunt, & tanquam non illis sententia toties repetita sufficiat, longinquas terras, remotasq; prouincias inquietant.* Eadem etiam die leguntur scriptæ literæ ad Constantinopolitanos, in quibus de Pelagianis Nestorij socijs, inquit: *Adfuerunt inter alios nec deseruerunt eum Celestiani iniquitatis operarij. Habuit ergo secum sui Magistros exilij, habuit huiusce rei perfectos tyro Doctores, nam separare difficile est, quos scelera iunxerunt, quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tandem horum finis est? nempe ille, quem legimus:* irridebit illos Dominus, & erunt post Sap. 4.
hæc decidentes sine honore in contumelia inter mortuos in æternum &c. In epistola verò ad Sanctam Synodum ait: *Quod loquimur Celestianorum testantur exẽpla, quòd spem de Synodo huc vsq; gesserunt.* Verùm intra paucos dies, nempe V. Idus Aprilis Celestinus obijt magno apud Ecclesiam, & Augustini cultores præsertim sui desiderio relicto, quippè qui contra Pelagianos Synodum animauit, eius sectæ Episcopos suis sedibus exclusit, & sectæ quoque Magistrum Celestium è conspectu amotum tota Italia eiecit. Hic idem S. Augustini iam inter superos se Pontifice relati primus Romanorum Præsulum doctrinam consecrauit, habuitque cum illo literarum commercium, vt ex epistola 261. patet, in qua Augustinus animi sui angores in causa Antonij Fussalensis Celestino patefacit. Epistolam etiam Augustini 62. *Condiacono Celestino* inscriptam cum altera annexa ad hunc eundem Celestinum, qui ex Romanæ Ecclesiæ Diacono Pontifex euasit, datam existimo, nam missa est per *Albinum acoluthum*, quando idem anno 418. literas ad Sixtum eiusdem Romanæ Ecclesiæ presbyterum detulit ex epistola 104. & 105. Vtraq; verò epistola Celestini scilicet, ac Sixti Hipponem Augustino absente delata fuerat, vt ex responsione S. Doctoris intelligitur initio epistolæ 62. ad Celestinum: ait: *Quamuis longè absens fuerim, quando per Proiectum clericum ad me directa Hipponem Sanctitatis tuæ scripta venerũt.* Etenim Cæsaream vsque perrexerat, vti cap. 15. lib. 1. nobis narratum est. Laudata Augustini epistola eximium eiusdem erga Celestinum amorem ostendit. Sed de his accuratiùs agent eruditissimi, ac doctissimi Patres nobilissimæ Benedictinæ familiæ in noua voluminum Augustinensium editione, quam grandi apparatu, maioriq; Reipublicæ Ecclesiasticæ vtilitate Parisijs ad D. Germani à Pratis adornant, dum epistolas S. Doctoris huc vsq; præpostero ordine

hic locatas suo loco restituent; additisq; notis vltra eruditorum vota (mirum enim dictu est, quanto labore operi diu, noctuq; incumbant) illustrabunt. Celestino successit Sixtus III. qui ante annos quatuordecim sub Zosimo primus in Pelagianos anathema pronunciauerat, Sanctorum Augustini, & Alipij amicus, vt ex epist. 104. cognoscitur.

Anno 433. Massilienses tamen in Gallia Celestini literis haud repressi sunt, sed commendatam in illis dicebant priorum Sancti Augustini voluminum doctrinam, non verò approbata ea, quæ ad Adrumetinos, & paulò post ad Prosperum, & Hilarium scripserat. Collationes etiam Cassiani passim per totam Galliam non modò legebantur, sed acriter defendebatur. Quare Prosper Semipelagianorum audaciæ obuiam eundum ratus, volumen emisit, quod contra Collatorem inscripsit, in quo ea, quæ Cassianus in decima tertia collatione ad Lerinenses perperam de diuina gratia docuerat, vellicat, ac confutat. In præfatione quidem Semipelagianos Lerinenses, & Massilienses Monachos Cassiani describit, vt postea dicemus. Ille autem statim pro S. Augustino se in arenam descendere profitetur inquiens: *Gratiam Dei, qua Christiani sumus, quidam dicere audent à sanctæ memoriæ Augustino Episcopo non rectè esse defensam, librosq; eius contra errorem Pelagianum conditos immoderatis calumnijs impetere non quiescunt*. Testatur autem Prosper se vnum Cassianum arguere, quòd illis omnibus in sanctarum scripturarum studio præstaret, & disputandi vsu excelleret inter eos, quibus cum degebat. Porrò duodecim Cassiani assertiones eo in opere examinat, quarum indicem versus finem subnectit, & vti ab Augustini encomijs eius libri initium fecit, ita & delatis Augustino laudibus eundem conclusit, argutè aduersarios irridens, qui Celestini Papæ approbationem prioribus tantùm Augustini libris applicandam esse contenderent. Quò verò Sixti Pontificis animum ad fauorem Augustinianæ doctrinæ inclinaret, hæc scribit: *Confidimus Domini protectione præstandum, vt quod operatus est in Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Celestino, operetur & in Xysto, & in custodia Dominici gregis hæc sit pars gloriæ huic reseruata Pastori, vt sicut illi Lupos abigere manifestos, ita hic depellat occultos: illo auribus suis doctissimi senis insonante sermone, quo collaborantem secum hortatus est*. Laudatq; Augustini verba ad eundem Sixtum epistola 104. Breuissima postea peroratione concludens ait: *Sufficienter, vt arbitror, demonstratum est, reprehensores S. Augustini & vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere, peremptorumq; armis intestinum bellum mouentes diuinis, atq; humanis constitutionibus rebellare &c.* Hæc autem scripsisse Prosperum circa annum 433. colligitur ex ijs quæ de Augustino tradit in præfatione: *Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius VIRI ductu pugnat, & vincit*. Cum Augustinus Anno 412. vt lib. 1. cap. 4. dictum est, Pelagianos impugnare cœperit, palam fit, Prosperum contra Collatorem scripsisse ad annum 433. Nonnulli arbitrantur hoc tempore Cassianum non fuisse superstitem, quasi Prosper mortuo insultare voluisset, quo viuente calamo timoris gratia pepercisset. Video illos cum Vossio lib. 1. cap. 7. Gennadium authorem dare, qui in lib. de Viris illustr. cap. 61. de Cassiano ait: *Rogatus à Leone Vrbis Romæ Episcopo scripsit aduersus Nestorem de Incarnatione Domini libros septem, & in his scribendi apud Massiliam, & viuendi finem fecit*. Hosce verò libros scriptos anno 430. patet, nam nondum damnato Nestorio editi sunt, hoc est ante annum

431.

431. Certè Cassianus lib. 1. de Incar. cap. 3. meminit literarum Nestorij pro Episcopis Pelagianis ad Celestinum hæc scribens : *Intercessionibus suis Pelagianistarum querelas fouet, & scriptis suis causas illorum adserit*, quibus Nestorij literis Celestinus responsum dedit anno 430. 3. Idus Augusti. At scripsisse Prosperum viuo adhuc Cassiano ex ipsomet Prospero habemus, qui de eodem ita loquitur: *Vnius potissimum definitionem, quem non dubium est illis omnibus in sanctarum scripturarum studio præstare, referemus*. Item: *Vir quidam sacerdotalis ordinis, qui disputandi vsu inter eos, quibus cum egit, excellit, Abbatem quendam introducit &c.* Quòd verò Prosper diu distulerit, scriptis Cassianum confutare, hoc ipsius modestiæ, & erga hominem tota Gallia celeberrimum reuerentiæ dandum est; nam viuo adhuc Augustino impugnasse illum Cassiani collationes ex epistola ad Rufinum ad annum 429. probauimus. Immò in Chronico ad hunc ipsum annum Theodosio XIV. Cos. Cassiani vt adhuc superstitis mentionem satis honorificam facit, quo iterum argumento Vossij sententia confutatur; si tamen illa Prosperi manu scripta sunt, de quo viri eruditi dubitant, cum in multis codicibus non legantur.

Nonnulli eo ferè tempore quindecim breuiores sententias, & has prorsus absurdas publicarunt veluti ab Augustino assertas, vt tali commento, & detestationem eius, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam exterriti Lectoris auerterent. At idem Prosper, qui mortuo Augustino totius belli onus subierat, edito libello, quem *ad capitula Gallorum responsiones* vocauit, calumniarum nebulas procul ab Augustino amouit. Hoc autem opusculum post librum contra Collatorem editum existimo, quòd initio illius contra Cassianum se scribere potestatur omittens Interim, *quæ vulgus*, inquit, *ignobile, & procax ineptorum loquacitas intemperanter effundit*. Itaq; Prosper veluti Augustini interpres, & defensor in ore famæ versabatur; quare Camillus, & Theodorus Genuenses Presbyteri cum quibusdam difficultatibus in libro S. Augustini de prædestinatione SS. premerentur, per literas Prosperum conuenientes dubiorum solutionem rogarunt, quibus è vestigio Aquitanus noster satisfecit misso volumine inscripto: *Ad excerpta Genuensium responsiones*.

Hi quidem, contra quos Prosper pro Augustiniana doctrina acerrimè depugnauit, superiori sæculo Semipelagiani vulgò dicti sunt; Vnde apud plerosq; rerum Ecclesiasticarum minùs peritos tanquam hæretici traducuntur, cum tamen Catholici viri fuerint, & literarum fama, ac sanctitatis opinione illustres; quæ quidem quamuis cap. 2. paucis insinuauerim, opere pretium duxi, hæc ipsa fusiùs ex Diuo Prospero ostendere, præsertim cum insequenti capite probaturus sim Faustum Abbatem Lerinensem, ac Vincentium sub eo Monachum ad Semipelagianos accessisse, & S. Augustini sententiam de prædestinatione gratuita impugnasse; nam video plerosque ægrè ferre, Vincentium Semipelagianis accenseri, quasi ea ratione inter proscripta hæreticorum capita reponatur. Quare vt hominum censuras fugiam, vel saltem mitigem, simulq; inuidiam declinem, Semipelagianorum doctrinam, sanctitatem, ac consilia ex Prospero describam, hic enim, cum eisdem conuixerit, ac sæpiùs pro suo Augustino manus conseruerit, suis coloribus illos affabrè delineauit. Ille ergo licèt duriùs Semipelagianos excepit, nusquam tamen eosdem hæreticos nuncupauit, sed Orthodoxi eos dogmatis professores planè

affir-

affirmauit. Scribit cap. 33. contra Collatorem: *Quis hæc prædicari* A CATHOLICIS *inter Catholicos crederet, nisi ea, quæ in colluctationibus domesticis sæpe defensa sunt, etiam scripta legerentur.* Idem in epistola ad Augustinum ait: *Quicquid etiam in libris contra Iulianum ab ipso sub hac quæstione obiectum potentissimè debellasti, hoc totum ab* ISTIS SANCTIS *intentiosissimè conclamatur.* Et versus finem addit: *Quorum tam abrupta dissensio primùm propter ipsos metuenda est, ne tam* CLARIS, *tamquè* EGREGIIS IN OMNIVM VIRTVTVM STVDIO VIRIS *spiritus Pelagianæ impietatis illudat. Deinde ne simpliciores quique, apud quos* HORVM MAGNA EST DE PROBITATIS CONTEMPLATIONE REVERENTIA, *hoc tutissimum sibi æstiment, quod audiunt eos,* QVORVM AVTHORITATEM *sine iudicio sequuntur, asserere.* Quanto autem in honore essent ab vitæ sanctimoniam vulgò de ipsis iactatam in eadem epistola hisce significat: *Possumus quidem ad credendum esse constantes; sed* AD AVTHORITATEM TALIA SENTIENTIVM NON SVMVS PARES, *quia multum nos & VITAE MERITIS* ANTECELLVNT, *& aliqui eorum adepto nuper summo Sacerdotij honore supereminent, nec facilè quisquam* PRAETER PAVCOS *perfectæ gratiæ intrepidos amatores tantis superiorum disputationibus ausus est contraire.* Tanta quidem authoritate apud vniuersos pollebant, vt pauci tantùm, quibus Dei magis, quàm hominum gratia cordi erat, eisdem se se opponere auderent. Immò licèt nonnulli eorundem opiniones abhorrerent, hominum tamen potentiam reueriti id publicè contestari pertimescebant. Cæteri autem Semipelagianorum fama permoti pedibus in illorum sententias ibant: hæc scribente eodem Prospero ad Augustinum: *Multos* REVERENTIA EORVM *aut inutili cohibet silentio, aut incurioso ducit assensu.* Cum tamen scirent, quanta in æstimatione Augustinus vbique Orthodoxarum gentium esset, quò citra inuidiam eiusdem scripta censuræ subijcerent, publicabant se in vno, aut altero tantùm dogmate ab Augustino discedere, in cæteris verò eiusdem doctrinam non modò se tenere, verùm etiam admirari. Huius quoque testis venit Prosper, cuius verba dedimus cap. 2. Nouo autem commento, ac subdolo consilio securiorem sibi ad Augustinum oppugnandum aditum faciebant; etenim quædam dicebant se non probare, quæ Augustino æstu disputationis abrepto exciderant, commendare verò alias eiusdem sententias, quas procul ab omni impetu veluti pacata, ac tranquilla mente docuerat; id ferè vbiq; in ore habentes, nempe se Apostolicæ Sedis contra Pelagianos decreta ad minimum vsque iota admittere, tantam autem reuerentiam Augustino se nec posse præstare, nec debere. Hæc de Semipelagianis scribuntur in cap. 3. epistolæ nomine Celestini Papæ ad Episcopos Galliarum datæ: *Quia nonnulli, qui* CATHOLICO NOMINE GLORIANTVR, *in damnatis autem hæreticorum sensibus seu prauitate, seu imperitia demorantes pijssimis disputatoribus obuiare præsumunt, & cum Pelagium, atq; Celestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum excesserint, obloquuntur, eaque tantummodò sequi, & probare profitentur, quæ sacratissima B. Apostoli Petri Sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit &c.* Qua quidem contestatione & famæ, ac suæ ipsorum sententiæ callidè consulebant, dum se & Catholicos, & Apostolicæ Sedi obsequentes profitebantur.

At S. Prosper, cum optimè intelligeret in Semipelagiano bello, non modò

cum hostium doctrina, verùm etiam cum vulgi de eisdem opinione sibi luctandum esse, antequàm cum Cassiano aduersarij agminis Duce manum confereret, paucis significauit, quod hominum genus impugnandum suscepisset; ita ergo præfatur. [Gratiam Dei, qua Christiani sumus, quidam dicere audent à sanctæ memoriæ Augustino Episcopo non rectè esse defensam, librosq; eius contra errorem Pelagianorum conditos immoderatis calumnijs impetere non quiescunt: *quorum intus interstrepens domestica malignitas* non minùs spernenda esset, quàm foris latrans hæretica loquacitas, nisi eiectis extra ouile Dominicum Lupis SVB NOMINE OVIVM *suffragarentur, eßentque huiusmodi,* vt ORDO EORVM *in Ecclesia*, NEC INGENIA *despicienda esse videantur*. Siquidem HABENTES SPECIEM PIETATIS in studio, cuius virtutem diffitentur in sensu, *trahunt ad se multos ineruditos*, & non habentia spiritum discretionis corda conturbant; atque in eum statum deducere causam Ecclesiæ moliuntur, vt dum nostros affirmant non veraciter pro gratia locutos, inimicos gratiæ persuadeant iniustè damnatos esse. Non ergo negligendum est hoc malum, quod ab occultis, prauisque seminibus augetur quotidie, & ab ortu suo latiùs, longiùsque distenditur; sed studendum est, quantùm Dominus adiuvat, VT FALLACIVM CALVMNIATORVM HYPOCRISIS *detegatur*, qui ex ipsa iniuriæ magnitudine, quam in VNO cunctis, ac præcipuè Apostolicæ Sedis Pontificibus intulerunt *ab* INDOCTIS, ET PARVM CAVTIS EXCELLENTIORIS SCIENTIAE IVDICANTVR, & misero, peruersoque successu facilem mendacio consensum eliciunt, quia REVERENTIAM SIBI PRAESVMPTIONE *pepererunt*. Nec enim cum sint BONAE OPINIONIS VIRI creduntur vllo modo tarditate intelligentiæ aut temeritate iudicij in superfluæ querelæ conclamationem potuisse prorumpere, & non potius MAGNO INGENIO, AC VEHEMENTI STVDIO *laborasse*, VT SVBTILISSIMI TRACTATORIS disputationibus compræhensis CENSVRA nunc districtior, & inspectio sagacior inueniret, quod antea securus fauor, & benignitas incuriosa non viderat. Vnde ergo hæc diligentia tam seueri emersit examinis? vnde in hanc austeritatem supercilium tam tetricæ frontis se armauit, vt mensuras sensuum, pondera locutionum, numeros syllabarum INSIDIOSVS SCRVTATOR euentilet, magnumque se aliquid conficere præsumat, si Catholico Prædicatori notam erroris affigat? Quasi incognitum aliquod opus, & quod hactenus latuerit impetatur, ac non illa his morsibus doctrina lanietur, quæ nouorum hæreticorum commenta disiecit, & Diabolicum tumorem Pelagianæ elationis elisit. Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies HVIVS VIRI ductu pugnat, & uincit: Vincit dico, quia non patitur respirare, quos vicit, & in quorum excidium vnam cunctorum Sacerdotum manu sententiam scripsit. Pulsi Pontificio, & communione priuati querantur quasi de felicitate nostræ victoriæ, & arment linguas suas, quia exulare à veritate, quàm ciues esse Ecclesiæ maluerunt. NOSTRI autem CONCORPORALES, & PARTICIPES GRATIAE CHRISTI cur de his armis, quibus communis fides est defensata causantur? Cur bellum confectum retractant, & munitiones securæ dudum pacis infirmant? An victores displicent, & victi placent? Tantaque insolentia damnati fouentur errores, vt Authores nostri pulsentur, & Iudices. An verò ita se NOVORVM CENSORVM norma exactior tempera-

« uit, vt nulla eorum, quæ excisa sunt asserat, & quædam ex his, quæ defensa « sunt respuat? Ecce salua Catholicæ pace victoriæ, salua indissolubilium reue- « rentia decretorum parati sumus PATRONOS DOCTRINAE EMENDATIO- « RIS audire, & circumcisas ab omni errore lineas subtilissimæ discretionis « agnoscere. Constituatur in medio quod de NOVIS emersit INGENIIS] Hæc magnus Augustini defensor.

Idem etiam in eodem opere contra Collatorem postquam Semipelagianorum opiniones in illorum Magistro Cassiano expugnasset, in eosdem rursus inuehitur à capite 41. vbi fusiùs eorum conatus, & artes pluribus exaggerat, quæ quidem omnino legenda sunt; non possum tamen eiusdem perorationem « omittere [*Sufficienter*, inquit, *vt arbitror demonstratum est*; REPRAENSORES « S. AVGVSTINI & vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere, « PEREMPTORVMQVE ARMIS INTESTINVM BELLVM MOVENTES « diuinis, atque humanis constitutionibus rebellare. Quorum tamen, *dum ad-* « *huc non sunt à* FRATERNA SOCIETATE *diuisi*, toleranda magis est intentio, « quàm desperanda correctio, donec Dominus per Ecclesiæ Principes, & legi- « timos iudiciorum suorum ministros hæc, quæ PER PAVCORVM SVPER- « BIAM, & QVORVNDAM IMPERITIAM sunt turbata, componat &c.]

Hæc Prosper, cuius fides in dubium à nemine reuocari potest, *cum constet, adeo esse antiquiorem Prosperum, vt aliqua etiam temporis parte coætaneus fuerit Augustini, habueritque cum illo literarum, & doctrinæ familiare commercium in ijs præsertim quæstionibus, quæ cum Semipelagianis disputabantur, cum conuixerit Semipelagianis, & in ea vitæ, ac contentionum consuetudine quid sentirent, aut in quo dissentirent vel ab Augustino, vel ab Ecclesia quasi oculis vsurparit suis, cum nemo vnquam ardentiùs eorum errores insectatus sit, nemo acriùs egerit causam Augustini postea defuncti, vt videatur illius & arma, & vices gessisse ad tuendam, quam veluti deposito acceperat eius doctrinam.* Hæc testatur, seu meliùs fatetur P. Franciscus Annatus lib. 2. sui Aug. vindicati cap. 5. §. 2. cui fideli echo concinit ex eadem familia P. Stephanus Decamps lib. 3. de hær. Iansen. disp. 7. cap. 1. num. 2.

CAPVT XI.

Faustus Abbas Lerinensis, & Vincentius Monachus ambo Semipelagiani. De Vincentio Lerinense id pluribus contra vulgarem opinionem ostenditur.

HOc ipso anno 433. Faustus, qui postea Reiorum Episcopus duos contra S. Augustinum libros scripsit, electus est Lerinensium Abbas, vt dicemus, qui quòd plurimos Augustino hostes fecit, stylum ad alia properantem sistit, vt de hoc S. Doctoris aduersario pauca præmittamus, quæ minùs diligenter ab alijs obseruata sunt, præsertim cum Baronius ad annum 490. plura de Fausto congerat, quæ suis, quoad fieri poterit, temporibus assignabimus. Faustus eandem, quam Pelagius habuit patriam, nempe Britanniam, etenim Sidonius, qui supra cæteros Fausti cultor fuit, hæc ad eundem scribit lib. 9. epist. 9. *legi volumina, quæ Riochatus Antistes, ac Monachus, atque istius mundi bis peregrinus Britannis tuis pro te reportat.* S. Auitus Episcopus Viennensis, qui Fausto conuixit in epistola ad Regem Burgundionum Faustum *Britan-*

num ortu affirmat. Iuventam optimis disciplinis dicauit; Philosophiæ præsertim se totum addixit, à cuius studio neque inter Lerinensis eremi squallores animum reuocauit; hæc Fausto scribit idem Sidonius de philosophia loquens: *Hæc ab annis vestra iam dudum pedissequa primoribus, hæc tuo lateri comes inseparabilis, siue in palæstris exercereris urbanis, siue in abstrusis macerarere solitudinibus*. Ex quibus forenses prius causas Faustum agitasse suspicor. At Honorati, aliorumq; Lerinensium Patrum fama permotus Deo arctiùs adhærendi desiderio flagrans apud Lerinam Monasticam vitam professus tanto omnium virtute fulgore nituit, vt Maximi successor esse meruerit, Sidonio dicente in Eucharistico ad Faustum.

—— fuerit quis Maximus ille,
Vrbem tu cuius Monachusq; Antistes, & Abbas
Bis successor agis.

Quo verò anno Faustus post Maximum præfecturam Lerinensem indeptus sit, non vna est virorum eruditorum sententia. Baronius ad annum. 441. pag. 10. ait Maximum electum Episcopum Reiorum post Prosperum, nempe anno 466. quare hoc anno Faustus apud Lerinam Maximo suffectus fuisset. Hæc tamen sententia extra veram chronologiam vagatur, nam S. Honoratus Episcopus Massiliensis in vita S. Hilarij Arelatensis cap. 5. *In eodem*, inquit de Hilario, *loco tunc temporis S. Faustum Presbyterum pariter, & Abbatem ita futurorum præscius honorauit, vt inter se, & Sanctos Sacerdotes Theodorum, & Maximum medium compelleret residere.* Quando nempe Hilarius morienti seni Caprasio primo Lerinensis Insulæ Monacho adesse voluit; cum verò Hilarius decesserit anno 449. habemus ante eum annum, & Maximum Episcopum, & Faustum Abbatem. Vsserius ad annum 429. Episcopatum Maximi statuit, eo ductus argumento, quòd in vetusto codice Lerinensi, quem recitat Barralius in chronologia Lerinensi, legatur Caprasium *transijsse ex hac vita die Kalendarum Iuniarum in sacra Lerinensi insula circa annos humanæ redemptionis triginta supra quadringentos* præsentibus *Fausto, Theodoro, Maximo, & Hilario*, at Faustum tunc fuisse Abbatem ex verbis recitatis ex Honorato Massiliensi patet. Ita hic Scriptor discurrit cap. 11. antiq. Britan. pag. 243. Sed Caprasium vixisse vltra annum 430. mihi certum est; nam Hilarius vnà cum Maximo Episcopo Reiorum, & Theodoro Antistite Foroiuliensi Caprasio morienti adfuit. At Maximus, vt proximè ostendam, anno 433. adeptus est Sedem Reiensem, Theodorus verò post annum 445. Foroiuliensem Episcopatum obtinuit, nam S. Leo epist. 87. ad Episcopos per prouinciam Viennensem eo anno Leontium Foroiuliensem singulari priuilegio in Synodis prouinciæ cogendis exornat. Quare cum Hilarius mortuus sit die 5. Maij anno 449. ex literis Leonis ad Rauennium, & S. Honorato Massiliensi in vita eiusdem, Caprasius verò obierit prima Iunij, huius mortis tempus statui debet citra annum 449. vt Hilarius morienti assistere potuerit. Rursus cum S. Leontius ad superos transierit die prima Decembris, qui ineunte æstate anni 445. viuebat, eo enim tẽpore literæ memoratæ Leonis datæ sunt, vt postea dicemus, Caprasij mors absq; dubio triennio, quod ab anno 445. ad 449. exclusis termini numeratur, alliganda est, vt Theodorus Leontij successor sanctissimo Seni morienti cum alijs Episcopis, & Fausto Abbate adesse potuerit. Plenus igitur dierum propè

centesimum annum, vt ex dictis capite 3. colligitur, Caprasius migrauit ad Dominum; Vnde senem illum nominauit Sidonius in Eucharistico:

------ Quantos illa insula plana
Miserit ad cælos montes; quæ sancta Caprasi
Vita senis &c.

Anonymus verò, qui eiusdem vitam apud Surium, & Barralium scribit, longe post illa tempora vixisse inde constat, quòd Epochæ à Christi natiuitate vsus nondum id temporis inualuerat; immò satis imperitum se fuisse prodit. Tradit Caprasium vnà cum fratribus Honorato, & Venantio immensa terrarum, ac maris spatia vel vltra Nicomediam percurrisse, ac postea Cisalpina Galliam petentes tres simul Lerinam ingressos. Sed ex Hilarij oratione patet illos in Peloponnesum tantùm traiecisse, ac Venantio Methone defuncto, Caprasium, & Honoratum in Galliam reuersos in Lerinensem eremum se contulisse; Sanè nec constare sibi ille auctor tempus mortis S. Caprasij significat, dum scribit mortuum *circa* trigesimum annum quinti sæculi.

Ego quidē puto initium Episcopatus Maximi depræhendi ex homilia, quæ sub titulo *de S. Maximo* inter conciones Eusebij Gallicani recensetur tom. 5. Biblioth. P. P. par. 1. editionis Coloniensis 1618. in qua de S. Maximo hæc recitantur: *Lerinensis sedem, immò latebram petit, vbi à mundi tanquam ab inimici periculis tutus multis laboribus desudatis, tanquam aliam in matrimonium sumpturus, & quasi annorum hebdomada transacta (nam plenis septem annis ibidem Christi gregem pauit) Rachel acquisiturus præfertur insulæ, præparatur Ecclesiæ.* Ex quibus colligitur Maximum septem annis Lerinensem Abbatem fuisse; cùm verò successerit Honorato anno 426. ad Episcopatum Arelatensem euecto, ipse anno præsenti 433. fit Episcopus Reiorum, vnde hoc ipso anno Faustus eligitur Lerinensium Abbas tertius. Franciscus Fuluius Frugonius in libro Italicè scripto, & quidem satis eleganter de vita S. Maximi Reiensis, quem Trimegistum inscribit, lib. 2. pag. 203. tradit eundem viginti annos apud Lerinam moratum, antequam Honorato in præfectura insulæ sufficeretur; addit pagina 275. post sex lustra, duosq; insuper annos à Monachatu suscepto ad Reiensem cathedram euectum; quare Frugonio authore anno 406. Maximus Lerinam petijt, anno autem 444. Episcopus consecratus fuit, cùm Abbas Lerinenses rexisset annos decem, & octo: quæ sanè, vt pleraq; alia, quæ ibidem sine teste scribit, admitti nulla ratione possunt, septem enim annos tantùm Abbas fuit ex homilia memorata. Authorem huius homiliæ, ex qua veritas statutæ chronologiæ apertè deducitur, Baronius in notis ad Martyrol. ad diem 27. Nouembris, vbi de S. Maximo agit, facit Eucherium Lugdunensem, alij eam tribuunt Cæsario Episcopo Arelatensi; Sed horum sententia prorsus falsa est, nam Cæsarius natus est anno 470. vt dicemus. Baronius verò redarguitur, quòd author ille dicat se sub Maximi disciplina fuisse: *Huius ergo tanti, & tam præclari, quæso vt nos ei discipulos meminerimus, & filios.* At Eucherius non vixit sub Maximo apud Lerinam, nam in Leronis insula degebat, vt testatur S. Hilarius in oratione de S. Honorato, in quo errauit Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 8. quo loco etiam perperam negat Cæsarium inter Lerinenses vixisse, vt hæc homilia haud illi adscribenda videatur. Benè tamen ibidem Vossius notat homiliam illam recitatam esse Reiensibus ex his verbis: *Quia superiùs memorauì*

rauimus quàm magnificè insulano illo studio perfectionis vias cucurrit, plus est quod HVC insulam ipsam institutis, ac studijs suis transtulit. Quare Eucherio, qui Lugdunensis Episcopus fuit, tribui illa nullò modò potest, inquit Vossius, sed Fausto danda est Reiorum Antistiti.

Et hoc sanè ex verbis eiusdem Fausti, ibidem patet: *Merito*, ait, *se vobis imputet beata illa insula ex hoc vno, atque vnico munere, licet multùm erubescat ex altero*; scilicet Lerinam duos Reijs dedisse Episcopos, Maximum, de quo iure gloriari possit, & Faustum ipsum, de quo erubescat, quæ verba, vt eruditè notat Sirmondus in notis ad Euchar. Sidonij num. 113. nisi vnus Faustus modestiæ causa vsurpasset. Faustus itaque Abbas renunciatus omnium virtutum Monasteriarcham exhibuit, & non modò numerosum Monachorum gregem, sed nobiles etiam adolescentes sanctioribus disciplinis imbuebat; hos inter fuit C. Sollij Appollinaris frater, vnde illi postea gratiæ actæ in laudato carmine Eucharistico. Augustinianam doctrinam, de prædestinatione tum ad fidem, tum ad gloriam semper abhorruit, impugnauitque; etenim in epistola ad Græcum Diaconum, quem illum ipsum nonnulli suspicantur fuisse, qui postea Massiliæ Episcopus cum Fausto Synodo Lugdunensi interfuit, apertè nescio quid in Augustino sibi, ac alijs displicere testatur: *In scriptis*, inquit, *S. Pontificis Augustini etiamsi quid putatur apud doctissimos viros esse suspectum, ex his, quæ damnanda iudicasti, nihil noueris repræhensum.* In Fausti etiam gratiam Vincentius Lerinensis anno sequenti librum commonitorij evulgauit, in quo sectatores S. Augustini apertè hæreticos per summam iniuriam vocat.

Cæterùm viginti, & ampliùs annos Faustus Lerinenses Monachos gubernauit, & ob iurisdictionē lites cum Theodoro Episcopo Foroiuliensi suscepit, quæ postea in Synodo Arelatensi III. præside Rauennio Metropolita decisæ sunt. Annus Synodi ignoratur, cum verò Rauennius ab anno. 449. sederit, nec annum. 462. attigerit, hoc enim tempore Leontius viuebat, intra illud tempus Concilium locandum est. Sirmondus, qui acta illa Synodalia tomo 1. Conciliorum Galliæ publici iuris fecit, illum congressum anno 455. alligat; sed coniecturis tantùm, non certo argumento id statui potest.

Iam verò de Vincentij Lerinensis Commonitorio sermo instituendus est, in Anno qua quidem re non modò Baronium, sed omnes ferè Scriptores aduersarios 434. habemus, quos tamen minùs illum librum diligenter legisse probabimus; nam non modò Semipelagianum se prodit, sed disertis verbis Augustini discipulos, vt mox dicebam, tanquam hæreticos traducit. Quò tamen omnis confusio è medio tollatur, priùs de doctrina libri dicemus, dein de Authore, nam de isto, quæ apud cæteros Scriptores certa sunt, incerta satis, ne falsa dicam, demonstrabo. Prodijt hoc anno authore Peregrino Monacho Commonitorium aduersùs profanas vocum nouitates, nam is planè volumini titulus præfixus est. Scriptum illud hoc anno colligitur ex cap. 42. vbi laudat: *Concilium ante triennium fermè in Asia apud Ephesum à ducentis ferè numero Sacerdotibus aduersus Nestorium celebratum.* Cum verò Synodus anno 431. peracta sit, anno 434. Commonitorium scriptum est. Huius operis vnus scopus est, nouitatem quamlibet doctrinæ esse suspectam, antiqua tantùm, & communi Authorum sensu celebrata dogmata retinenda, ac defendenda. Porrò hic Peregrini liber omnium laudes demeruit. Baronius in annalibus ad hunc annum; & Pos-

seui-

seuinus in Apparatu, *aureum* volumen appellant; *paruum mole, virtute maximum* Bellarminus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis: *validißimum* Gennadius: *nobilissimum* Saussaius ad 24. Maij in Martyrologio Gallicano: *longè optimum, eiusque* lectionem non tantùm *utilem*, sed & *necessariam* Ioannes Costerius, qui etiam idem volumen commentarijs illustrauit; immò addit Baronius in notis Martyrol. ad diem 24. Maij, Authorem magnam sui nominis in Ecclesia Catholica laudem reliquisse. At Vossius magnus Scriptorum censor in extremam prorsus opinionem de memorato commonitorio descendit, hæc enim lib. 1. hist. Pelagianæ cap. 9. scribit: *Iustæ nihilominus rationes sunt, cur Commonitorij Scriptorem non solùm ab Augustiniana de prædestinatione sententia abhorruisse credamus, sed etiam Commonitorium aduersus Augustinum ipsum, vel eos saltem, qui Augustini sententiam sequerentur, scripsisse existimemus.* Ego quidem ad Vossij sententiam planè accessissem, nisi tot delatæ à sapientissimis Scriptoribus Commonitorio laudes religionem mihi penè iniecissent. Attamen cum inter opuscula Prosperi legamus libellum ita inscriptum: *Responsiones ad capitula obiectionum Vincentianarum*, & aliunde satis nobis probatum sit, Lerinenses à S. Augustini de prædestinatione ad fidem sententia recessisse, iure dubitandi occasio datur, fueritne Vincentius Lerinensis author Commonitorij ille idem, quem S. Prosper impugnauit. Ego quidem liberè sententiam promam, & nisi nobismet oculos eruamus, palam faciam, hunc Vincentium cum Hilario Arelatensi, Fausto Abbate, alijsq; Syncellitis Lerinensibus contra S. Augustini de prædestinatione doctrinam conspirasse, idque ex eiusdem verbis euincam, quæ miramur non modò nuperos Scriptores, qui commentarijs Commonitorium illustrarunt, non obseruasse, verùm etiam nec ipsum Vossium, qui non omnes illius libri næuos notauit.

Capitale Massiliensium dogma fuit, communem omninò esse omnibus gratiam Dei, dari verò illam suismet viribus quærentibus, pulsantibus, petentibus. Legantur duo illius factionis coryphæi Cassianus lib. 12. de Institut. cœnob. c. 14. Faustus lib. 2. cap. 10. Huius sanè hæc verba sunt: *Adiutorij itaque sermo duos indicat, operantem, & cooperantem, petentem, & promittentem, pulsantem, & aperientem, quærentem pariter, & retribuentem; Hoc solùm nostrum est, vt qui pro fragilitate idonei non sumus, saltem quærendi, & pulsandi importunitate placeamus. Vbi erit sedulitas miserentis Dei, si cum persona nihil mereatur indigni, & ad hoc desideria accedant otiosi?* De vniuersis verò hoc ipsum eos sentire scripsit Prosper ad Augustinum, nempe: *Ad hanc gratiam, qua in Christo renascimur, peruenire per naturalem scilicet facultatem, petendo, quærendo, pulsando, ut ideo accipiat, ideo inueniat, ideo introeat, quia bono naturæ benè usus ad istam saluantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit peruenire.* Hanc verò sententiam reijcerat S. Doctor cap. 23. de dono perseuerantiæ his verbis: *Attendant ergo quomodo falluntur, qui putant esse à nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulsemus, & hoc esse dicunt, quod gratia præceditur merito nostro, ut sequatur illa, cum accipimus petentes, & inuenimus quærentes, aperiturq; pulsantibus, nec uolunt intelligere etiam hoc diuini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, quæramus, atq; pulsemus.* Eundem Semipelagianorum errorem damnat Synodus Arausicana canone VI. Rursus ijdem negabant gratiam Dei esse donum *speciale, & personale*, volentes eam omnibus dari. Hinc Faustus lib. 1. cap. 15. ait *non specialem esse circa credentes Dei muni-*

munificentiam, & apud Maxentium in resp. ad epist. Hormisdæ ait: *Sed dicis quia non omnibus detur, sed donum sit personale credulitas, & illis tantùm credere supputat, quibus Deus specialiter donauit, ut crederent: Non ita est.* Audiamus iam Vincentium egregiè his concinentem, dum irridet asserentes gratiam specialem, & personalem, subinferens dari petentibus, pulsantibus, quærentibus; etenim in eodem Commonitorio cap. 37. ait. *Iam uerò illis, quæ sequuntur promissionibus miro modo incautos homines hæretici decipere consueuerunt; Audent etenim polliceri, & docere, quod in Ecclesia sua, idest in communionis suæ conuenticulo magna, & specialis, ac plane personalis quædam sit Dei Gratia adeo, ut sine ullo labore, sine ullo studio, sine ulla industria, etiamsi nec petant, nec quærant, nec pulsent, quicunq; illi ad numerum suum pertinent, tamen ita diuinitus dispensentur, ut Angelicis euecti manibus, id est angelica protectione seruati nunquam possint offendere ad lapidem pedem suum.* Quibus vltimis verbis sententiam S. Augustini de prædestinatione, & de dono perseuerantiæ reprænsioni subijcit. In quo sanè culpandus est, quòd Augustinianæ sententiæ sectatores hæreticos dixit, cum Semipelagiani doctiores Augustini sententiam errorem, non hæresim appellarint. Gennadius de Augustino loquens ait: *Error illius sermone multo, ut dixi, contractus lucta hostium exaggeratus, nec dum hæresis quæstionem dedit.* Et Faustus in præfatione ad Leontium: *In condemnando prædestinationis errore concilium summorum Antistitum congregastis.* Porrò Vincentius hæreticos nuncupat asserentes: *Quandam Dei gratiam esse specialem, & personalem, quæ sine ullius laboris, studij, & industriæ merito detur nec petentibus, nec quærentibus, nec pulsantibus.* An verò disertiùs suam sententiam potuerit exprimere, vel reapse expresserit Faustus certè non video.

Semipelagiani Augustinianæ de prædestinatione sententiæ nouitatem obijciebant, dictitantes ipsorum opinionem veterum omnium Patrum vnanimi consensu adprobatam; ita de illis ad Augustinum scripsere Prosper, & Hilarius, quorum primus ait: *obstinationem suam uetustate defendunt, & ea quæ de epistola Apostoli Pauli Romanis scribentis ad manifestationem diuinæ gratiæ præuenientis electorum merita proferuntur, à nullo unquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut NUNC sentiuntur, affirmant.* quibus S. Doctor respondet lib. de prædest. SS. cap. 14. *Si ergo huius sententiæ defensionem ex diuinorum eloquiorum nos præcedentibus Catholicis Tractatoribus promerem, profectò hi fratres, pro quibus nunc agimus, acquiescerent, hoc enim significastis literis uestris. Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad soluendum quæstione uersari, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur? Vnde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, breuiter quibusdam scriptorum suorum locis, & transeunter attingerent &c.* Idē habet de dono perseuer. cap. 19. & 20. in fine verò huius ait: *Didicimus enim singulas quasq; hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contra quas diligentius defenderetur scriptura diuina, quàm si nulla talis necessitas cogeret. Quid autem coegit loca Scripturarum, quibus prædestinatio commendata est copiosiùs, & enucleatiùs isto nostro labore defendi, nisi quòd Pelagiani dicunt: Gratiam Dei secundùm merita nostra dari.* Ex quibus patet S. Augustinum hanc nouitatis suspicionem passum ingenuè fateri se copiosiùs, & enucleatiùs, quàm cæteri Patres ante ipsum, Apostoli testimonia, queis gratuita prædestinatio adstruitur, explicuisse, vt nouè non noua tamen diceret. At Vincentius toto eo libro hoc vnum vrget, nihil nouiter dicendum non modò contra omnes,

omnes, sed nec præter omnes, vnde sunt illius verba capite 39. *Quicquid verò quamuis ille sanctus, & doctus, quamuis Episcopus, quamuis Confessor, & Martyr* PRAETER *omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias, & occultas, & priuatas* OPINIVNCVLAS *à communis, & publicæ generalis sententiæ authoritate secretum sit, nec cum summo æternæ salutis periculo iuxta sacrilegam hæreticorum, & schismaticorum cõsuetudinem vniuersalis dogmatis antiqua veritate dimissa vnius Hominis nouitium sectemur errorem.* Hæc contra Augustinum dicta fuisse quibusdam fortè videbuntur, quibus tamen nec consentio, nec repugno.

Verùm quanta arte idem Vincentius Celestini literas aduersus Semipelagianos in fauorem Prosperi, & Hilarij datas, contra eundem Prosperum, sociosq; vana quidem, sed arguta interpretatione detorqueat, videamus. Igitur circa finem libri, quò vetustatem nouitati semper præferendam ostendat, post Sixti viuentis decretum decessoris Celestini sententiam hanc profert: *Sed & S. Papa Celestinus, pari modo, eademque sententia; ait enim in epistola, quam Gallorum Sacerdotibus misit, arguens eorum conniuentiam, quòd antiquam fidem silentio destituentes profanas nouitates exurgere paterentur: Merito, inquit, causa nos respicit, si silentio foueamus errorem; ergo corripiantur huiusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem.* Hæc est illa celebris Celestini epistola, qua S. Augustinum miris præconijs effert, vti pluribus dictum est ad annum 432. Hæc cum legisset Baronius in notis ad diem 24. Maii scripsit pro Vincentio: *Hic non tantùm non impugnauit defensores S. Augustini, sed magnoperè laudauit; nam in libro, quem scripsit aduersus hæreses, capite 43. vehementer commendauit Celestini Romani Pontificis epistolam in defensionem scriptorum S. Augustini datam ad Episcopos Galliarum aduersus eos, qui tanti Patris doctrinam ausi fuerant impugnare.* Verùm eruditus hic Scriptor, qui Faustum Abbatem vulpeculam dixit in annalibus ad annum 490. Vincentij sub eodem Monachi, vt volunt, artem non detexit, & vt verum fatear, & ipse quoq; initio Vincentium ex hac ab eodem laudata epistola Semipelagianismi suspicione absoluebam; itane eas literas commendaret, queis Celestinus Semipelagianorum in Augustino impugnando insolentiam perstringebat? Sed dum sequentia attentiùs legi, Vincentij artem noui. *Hic aliquis fortasse*, inquit, *addubitet, quinam sint illi, quos habere prohibeat liberum pro voluntate sermonem, vetustatis prædicatores, an nouitatis inuentores. Ipse dicat, & dubitationem legentium ipse dissoluat.* Etenim Prosper, & Hilarius in fauorem Augustinianæ sententiæ Celestini literas producebant, quas Romam profecti ipsimet impetrarant. Semipelagiani verò negabant literas illas Augustinum laudantes in fauorem librorum posteriorum, in quibus ille noua docebat, scriptas fuisse, sed in commendationem priorum voluminum, in quibus cum cæteris Patribus veterem sententiam tenebat. Prosper in fine libri con. Collatorem ait illos dixisse: *istam in Sanctum Augustinum laudationem pro anteriorum scriptorum meritis fuisse collatam:* hosce autem anteriores libros, vtpotè vetustati consentientes, aduersarijs acceptos fuisse scribit Hilarius ad Augustinum: *Hoc enim*, ait, *& illis locis tuorum opusculorum, & aliorum, quæ persequi longum est, se demonstrare testantur.* Itaq; Vincentius vrget, quinam sint illi, quos Celestinus iubet, ne liberè loquantur, ex ipso Celestino cognoscendum: *Sequitur enim: Desinat si ita res est, idest, si ita est, vt apud me* QVIDAM VRBES, ET PROVINCIAS VESTRAS CRIMINANTVR, *quòd eas quibusdam nouitatibus*

bus consentire noxia simulatione faciatis: Desinat itaque, inquit, SI ITA EST, *incessere nouitas vetustatem*. Videas, quomodo Prosperum, & Hilarium despicit! inducit enim Celestinum dicentem de illis, *vt apud me* QVIDAM *criminantur*, cum tamen Celestinus non vago quodam nomine, sed proprio illos cum laude appellet: *Filij nostri præsentes Prosper, & Hilarius, quorum circa Deum sollicitudo laudanda est*; at hos, quos Pontifex laudat, Vincentius vocat CRIMINATORES. Rursus Prosper, & Hilarius Cassianum, Faustum, & ipsum etiam Vincentium (quos omnes fuisse Presbyteros ex nostra historia patet, in qua ex testimonijs veterum id sæpè insertum est) paucosq; insuper alios apud Celestinum accusarunt, quòd S. Augustini doctrinam iniurijs lacesserent. Audiatur Celestinus: *Filij nostri præsentes Prosper, & Hilarius, quorum circa Deum nostrum sollicitudo laudanda est, tantum* NESCIO QVIBVS PRESBYTERIS *illic licere, qui dissensioni Ecclesiarum studeant, sunt apud nos prosecuti, vt indisciplinatas quæstiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant prædicare aduersantia veritati*. At Vincentius, quò contra Prosperum integræ non modò Vrbes, sed & Galliarum prouinciæ stare credantur, fingit illum criminatum fuisse VRBES, ET PROVINCIAS. Itane Vincenti *nescio quos Presbyteros* VRBES, ET PROVINCIAS vocas? Prosper, & Hilarius non Episcopos accusarant, quòd Gallicanas prouincias quibusdam nouitatibus consentire noxia simulatione facerent, vti perperam scribit Vincentius, quò duos illos Lerinensium, ac Massiliensium delatores in Episcoporum inuidiam trahat, sed nescio quos Presbyteros tantùm detulerant; at ipsius Celestini sententia fuit, Episcopis eos tumultus imputandos: *Sed vestræ*, inquit, *dilectioni iustiùs imputamus, quando* ILLI *supra vos habent copiam disputandi. Legimus supra magistrum non esse discipulum, hoc est, non sibi debere quemquam ad iniuriam Doctorum vindicare doctrinam &c.* Iam verò Sanctū Augustinum, qui ad superos abierat, antiquis magistris adnumerabat, vnde nouos Doctores Faustum, Cassianum, Vincentium illum arguentes repræhendit illis verbis, *desinat, si ita res sunt, incessere nouitas vetustatem*. & cap. 2. post laudatum Augustinum addit: *Vnde resistendum talibus, quos malè crescere videmus*.

Rursus Vincentium collusionis cum Fausto suo Abbate alio argumento reū ostendo, quod postea à Vossio etiam vidi adnotatum. Cur enim Vincentius intra vnum, & alterum versum reponit: *Si ita res est*; Repeto illius verba: *Desinat*, inquit, SI ITA RES EST, *id est* SI ITA EST, *vt apud me quidam Vrbes, & prouincias vestras criminantur, quod eas quibusdam nouitatibus consentire noxia dissimulatione faciatis*; *Desinat, itaque, inquit*, SI ITA RES EST, *incessere nouitas vetustatem*. Vrgendo toties illud, *si ita est*, falsam se denotare significat Prosperi, & Hilarij delationem, seu Pontificem literas illas transmisisse innixas tantùm delationi illorum, de cuius veritate haud diligentiùs quærere insuper volens, illa verba inseruit, *si ita res est*; quæ fortè toties Prospero veluti in faciem illidit, vt accusatorē in Celestini decreto perperam gloriatū ostendat. Tandem Vincentius suismet veluti armis Prospero reiecto exclamat: *Ergo hæc fuit Beati Celestini sententia, non vt vetustas cessaret obruere nouitatem*: hoc est, non vt nos, qui veterem sententiam aliorū Patrum sequimur, cessaremus obruere nouitatem Augustinianæ opinionis; *sed potius nouitas desineret incessere vetustatem*, nempè potius noua Augustini, & sectatorum Prosperi, & Hilarij do-

ctrina desineret incessere vetustatem sententiæ Cassiani, Fausti, & nescio quorum Presbyterorum. Quis ad ista non hæreat? Nam eo ipso loco, vbi Baronius, Suarius, Vasquez, & ferè omnes putarunt, defendi ab illo Augustinianæ doctrinæ sectatores, hos ipsos criminatores Vrbium, ac Prouinciarum vocat, Celestini Pontificis verba arguta arte præuertit, atq; contra illos eiusdem sententiam detorquet, in quorum fauorem lata fuit. Hæc de Commonitorio Vincentij nostra sententia est, quam Augustinianæ doctrinæ cultus, ac veritatis amor inuito prorsus extorsit, non quòd idem volumen ex loco honoris, quò nobiles scriptores illud euexere, deiectum velim. Vincentio idem quod Chymicæ artis professoribus contigit, quorum labor cum ad aurum conficiendum collimaret, licet intento fine fraudati sint, vtilia tamen medicamina reperere auro ipso longè pretiosiora; ita ille, cum Augustini fortasse doctrinam de prædestinatione veluti per cuniculos eo opusculo subruere tentaret, cæteras hæreses à fundamentis euertit, at Augustini doctrinam, quæ Catholica semper fuit, nec loco quidem mouit.

Hic idem Vincentius contra Prosperum, aliosq; absurdissima quædam asserta publicauit, quasi ab Augustinianis illa eadem defenderentur. At hasce calumnias idem Aquitanus solidè reiecit edito libello, cui titulus: *Responsiones ad capitula obiectionum Vincentianarum*. In præfatione hæc contra Vincentium scribit: *Quidam Christianæ, ac fraternæ charitatis obliti intantum existimationem nostram quoquo modo student lædere, ut suam se euertere nocendi cupiditate non uideant; contexunt enim, & qualibus possunt sententijs comprahendunt ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eaq; ostendenda, & ingerenda multis publicè, priuatimq; circumferunt*. Addit etiam ibidem, se fidem contra Pelagianos *ex Apostolicæ Sedis authoritate* defendere; vnde à Celestino Romæ eidem iniunctum videtur, vt in Gallijs contra nouos Massiliensium conatus excubaret, quod eidem summæ gloriæ vertitur, quippè qui Laicus probatæ adeo fidei, atq; doctrinæ esset, vt tanti negotij onus illius humeris ab Apostolica Sede imponeretur. Baronius ad diem 24. Maii in Martyrologio Vincentium alterum Gallicanum Presbyterum Authorem obiectionum, quas laudatus Prosper refutauit, affirmat testatus, *eodem sæculo alterum Vincentium claruisse in Gallia, de quo idem Gennadius scribit eodem lib. cap. 80. cui potius opus illud tribuendum putarem*. Sed non video, quo iure in Vincentium Presbyterum id deuolui possit, de quo nulla suspicio, nec vmbra Semipelagianismi nobis constat; nam illius interpretationes in psalmos interiere, cum de Vincentio vulgò Lerinensi tanta non dicam præsumptio sit, sed euidentia, vt fusiùs probatum est. Præterea Vincentius de quo cap. 80. scribit Gennadius, iunior est, conuixit enim eidem Gennadio, quem se etiam audiuisse testatur; floruit verò Gennadius sexaginta, & amplius annis post Gallicanos illos de gratia tumultus viuente Prospero circa annum 426. excitatos. Tradit ibi Gennadius, se præsente Vincentium legisse expositiones memoratas *sancto homini Dei Cannato*, at hic successit Græco Episcopo Massiliensi anno circiter 480. ex tabulis Sammarthanis, vt planè obiectiones à Prospero reiectæ illi Vincentio minimè attribui posse videantur.

Hæc quidem dicta sint de doctrina commonitorij, cuius Vincentium fuisse authorem ex Gennadio habemus lib. de Script. Illustr. cap. 64. modò an Leri-

rinensis Monachus fuerit, & qualis videndum est. Etenim Author se initio *Peregrinum* vocauit, primus autem eiusdem nomen Gennadius publicauit. Saussaius in Martyrologio Gallicano ad diem 24. Maij, quem communiter alij sequuntur, & ante docuerat Barralius in chronologia Lerinensium, tradit Vincentium Lerinensem Monachum, cuius memoria IX. Kal. Iunias in Martyrologio celebratur, fuisse fratrem germanum S. Lupi Trecensis Episcopi, vt ex epistola Eucherij de laude eremi ad Hilarium colligitur, vbi recitans egregios Monachos Lerinæ inter alios Vincentium nominat; Eucherij verba sunt de Lerina loquentis: *Hæc nunc successorem eius tenet Maximum nomine clarum, quia post ipsum meruit asciri. Hæc habuit reuerendi nominis Lupum, qui illum nobis ex tribu Beniamin lupum retulit. Hæc habuit germanum eius Vincentium interno gemmarum splendore perspicuum. Hæc nunc possidet venerabilem dignitate Caprasium veteribus Sanctis parem. Hæc nunc habet sanctos senes illos, qui diuisis cellulis Ægyptios Patres Gallijs nostris intulerunt.* Cum Eucherius illam epistolam dictauit, duo illi fratres Lupus, & Vincentius non ampliùs in secessu Lerinensi degebant, nam Maximum, Caprasium, aliosque Lerina habebat, dum illa Eucherius scribebat, eandem verò ait, habuisse Lupum, & Vincentium. Illa epistola data est anno 426. vel initio anni 427. cum Hilarius ab Honorati latere, quem initio Episcopatus Arelatem comitatus fuerat, discedens iterum Lerinæ se restituit, vt ibidem Eucherius ipse fatetur: *Horum tu, mi carissime Hilari, redditus, insertusq; consortio, plurimùm tibi, plurimùm etiam illis contulisti, qui nunc pro reditu tuo alacri exultatione lætantur.* Hilarium verò circa initia Episcopatus Honorati se Lerinæ iterum reddidisse testatur S. Honoratus Massiliensis cap. 2. de Vita Hilarij apud Surium 5. Maij, & ipse Hilarius in oratione de S. Honorato c. 28. ait: *Ab insula, cui me derelictis Episcopatus eius principijs secreti amore reddideram, non audeo dicere nesciens, fortasse præscius amouere satagebat.* Quare manifestum est, anno 426. quo exeunte Honoratus sedebat nouus Arelatensis Episcopus, Lupum, & Vincentium Eucherio Monacho teste Lerinam non incoluisse. Ex altera verò parte Author commonitorii se Monachum fatetur cum scriberet illud volumen anno 434. vt ex ipsius verbis initio statim apparet. *Locus autem, quòd vrbium frequentiam, turbasque vitantes remotioris villulæ, & in ea secretum monasterij incolamus habitaculum &c.* quibus verbis Scriptor Monachum quidem se profitetur, at non Lerinensem; tradit enim se *remotioris villulæ, & in ea secretum Monasterij incolere habitaculum.* At in Lerina nulla villa erat, sed tantùm Monachorum cellulæ tota insula dispersæ. Antequam enim S. Honoratus, sub cuius disciplina Lupus, eiusq; frater Vincentius vixere, Lerinam appelleret, hæc à nullo habitabatur; vnde Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 12. Lerinam dixit *uacantem insulam ob nimietatem squalloris, & inaccessam uenenatorum animalium metu.* Quare nec ante Honorati aduentum, nec postea ulla ibidem villula extructa fuit, sed tota vbiq; insula extructis cellulis vnum veluti monasterium euasit.

Ex his colligimus, Vincentium authorem Commonitorij cum hoc opus literis mandabat, nondum fuisse Monachum Lerinensem. Credo eundem in Massiliensi quodam monasterio degisse; nam Eucherius Episcopus Lugdunensis in præfatione ad librum quæst. noui, & veteris testamenti his Solonium alloquitur: *Cum te illic*, nempe apud Lerinam, *beatissimi Hilarij tunc insulani tyro-*

nis, sed iam nunc summi Pontificis doctrina firmaret per omnes spiritualium rerum disciplinas, ad hoc etiam te postea consumantibus sanctis uiris Saluiano, atque Vincentio eloquentia pariter, sapientiaque præeminentibus &c. At Saluianus Massiliæ Presbyter morabatur, à quo, & à Vincentio inibi Monacho Salonius è Lerinensi secessu in continentem profectus sanctiores disciplinas didicit. Video posse quempiam dicere, Vincentium Lupi Trecensis fratrem è Lerinensi cœnobio egressum diu in Massiliensi monasterio habitâsse, ac postea veteres Lerinæ cellulas repetijsse. Vtut sit de hoc, illud certò constare videtur, Vincentium Commonitorij Scriptorem apud Lerinenses diem obijsse. Illum enim Lerinensem vocat Gennadius omnium vetustarum schedarum indagator diligentissimus, qui in proxima Massiliensi vrbe vixit, & P. Macedo vir satis, superque suo nomine illustris mihi testatus est, se Lerinensis Monasterij in Gallijs antiquissimi fama permotum illuc diuertisse, ac Vincentij Monachi reliquias nobili loco repositas supplicem veneratum; illius etiam nomen sacris Romanæ Ecclesiæ fastis adscriptum legitur IX. Kal. Iunij. Nulla tamen per nos Vincentij siue eruditioni, siue sanctitati iniuria importatur, dum illum cum ijs Massiliensibus censuimus, qui Semipelagiani vulgò audiunt, neque enim isti erant id temporis hæretici, sed viri doctissimi, ac sanctissimi, quos S. Augustinus *fratres, ac dilectores sui*, Prosper verò, licet aliàs eorum hostis, *sanctos, honoribus, & meritis claros, & egregios in omnium virtutum studio uiros* honoris causa appellabant, vti cap. 5. notauimus. Quis autem nesciat Hilarium Arelatensem, Ioannem Cassianum, ac Faustum Reiensem adhuc in viuis magna in æstimatione in Gallijs fuisse, mortuos verò Arelate, Massiliæ, & apud Reios vti Sanctos coli, cum tamen ijdem fuerint Semipelagianę scholę Magistri? Tunc ab Augustino in controuersia de prædestinatione ad fidem recedebant, quando fas erat, ea de re in vtramque partem disputare; anno enim demum centesimo ab Augustini obitu S. Doctoris sententia in Arausicana Synodo inter fidei canones relata est. Laudati verò Patres Pelagianos quidem acerrimè insectabantur; Ioannes Cassianus lib. 1. de Incarnat. cap. 3. Pelagium refellit, idem præstat Faustus lib. 1. de gratia, et lib. arbitrio cap. 1. Gennadius tres contra eundem Hæresiarcham libros scripsit; Hilarius in plenaria Galliæ Synodo Legatos in Britanniam contra Pelagij sectatores destinauit; Vincentius etiam in commonitorio cap. 14. ait: *Contra reclamant ranæ quædam, & muscæ morituræ.* Et cap. 34. *Quis enim unquam, ait, ante profanum illum Pelagium tantam uirtutem liberi præsumpsit arbitrij, ut ad hoc in bonis rebus per actus singulos adiuuandum necessariam Dei gratiam non putaret? Quis ante prodigiosum discipulum eius Celestium reatu præuaricatonis Adæ omne humanum genus denegauit adstrictum?* Hi quidem omnes, licet Pelagium execrabantur, quod etiam testatur Prosper contra Ingratos, S. Doctoris tamen sententiam de prædestinatione ad primam gratiam admittere recusabant, quædam enim humana merita eidem præmittebant, ne inertibus, & ociosis Dei munera tribui viderentur. Gabriel Vasquez magnus Theologus, ac in Semipelagiana historia summa cum laude versatus scripsit, omnes ferè Episcopos Galliarum ad Semipelagianos accessisse, vt cap. 5. notauimus. Quare cum in omnium penè sententia illa Augustini doctrina de efficaci electione ad primam gratiam *contraria putaretur Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui* teste Prospero in epistola ad eundem S. Doctorem, & *præter paucos*

reli-

reliqui vno consensu contra eundem conspirarent, quid mirum, si Vincentius, qui toto eo eruditissimo, ac elegantissimo volumine vnum hoc vrget, nempe communem sententiam *priuatis opiniunculis*, vt eiusdem verbis vtar, præponendam esse, ea in controuersia communi inter Galliæ Doctores sententiæ sibi inhærendum esse putauerit relicta Augustini Africani opinione, quæ noua putabatur, & *contraria Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui*? Hæc fusiùs prosecutus sum, quò nonnullorum querelis facerem satis, qui grandi piaculo astringi putant eum, qui Vincentium Lerinensem eximiæ eruditionis, ac sanctitatis Patrem in Massiliensium album refert, quasi Semipelagiani id temporis hæretici fuerint, non verò viri supra cæteros in Gallijs doctissimi, ac sanctissimi.

CAPVT XII.

De legatione Episcoporum Galliæ ad Britannos, ac Synodo Reiensi Baronij sententiæ expensæ. Iulianus à Sixto PP. repulsus. Annus Mortis Cyrilli statuitur. Pelagiani à Leone Magno apud Venetos repressi, & à Germano ex Britannia expulsi. Mors Germani, ac Adonis de eodem historia confutata. De anno obitus Cassiani, aliaque de eodem Quesnay dicta reiecta.

HVc vsque continuata annorum serie Pelagianam historiam produximus, Anno impòsterum quæ interpolatis quibusdam annis in veterum monumen- 435. tis ea de re recitantur, describemus; subinde enim veluti è Vesuuio flammæ noui Pelagianorum, vel Semi-Pelagianorum conatus erupere. Baronius ad annum 435. Num. 16. alteram S. Germani Antisiodorensis in Britanniam nauigationem ad Pelagianos exturbandos refert, quo etiam anno eiusdem mortem recitat. Eruditissimus Cardinalis immani annalium descriptione, ac rerum gestarum multitudine penè obrutus, dum illas describendas aggressus est, temporis angustijs pressus minùs exactam chronologiæ rationem habuit, quam diligentiorem curam cum longè inferiori gloriæ portione posteris dereliquit. Quæ ille de Germani nouo in Britanniam itinere, ac de Pelagianis Episcopis in Synodo Reiorum damnatis scribit, paucis examinabimus.

Altero tantùm ante obitum anno Germanum in Britanniam traiecisse ex Constantio omnes consentiunt, diu verò eundem post annum 435. vixisse Vsserius, annales Trecenses, ac Sigebertus cum Sigonio, alijsque tradunt. Cum anno 444. Hilarius Arelatensis Synodum pro deponendo Celidonio Episcopo celebraturus esset, diu Germanum moras nectentem expectauit; hoc testatum facit S. Honoratus Massiliensis in vita Hilarij apud Surium 5. Maij cap. 10. vbi ait: *Vbi eius* nempe Germani *aduentus innotuit flammata ad vtrosque nobilium, & mediocrium studia conuolarunt, astruentes Celidonium internuptam suo adhibuisse consortio, quod Apostolicæ Sedis auctoritas, & canonum prohibent statuta*. Quare Celidonius deponitur, qui statim Leonem Magnum appellans Romam se contulit. Quod vbi Hilario innotuit *non hyemis asperitatem, non alpium stridores attendens* Romam & ipse contendit. At Leo coacta Synodo Hilario atriter increpito Celidonio sedem restituit. Hilarius verò, inquit Honoratus, *adhuc hyemis rigore sæuiente, quos ratione non flexerat, credidit derelinquendos*. Leo ea de re ad Episcopos Galliæ contra Hilarium literas dedit, quæ numero 8. inter

Leo-

Leonis epistolas habentur; quo verò anno datæ sint, deducitur ex literis Valentiniani Imperatoris eadem in causa rogante Leone transmissis ad Aetium, qui Galliarum exercitus regebat; datæ illæ sunt VIII. Idus Iunij Valentiniano Aug. VI. Cos. nempe anno 445. Hinc Synodus Gallicana, cui Germanus adfuit, celebrata est anno superiori 444. exeunte Autumno, vt initio Decembris Hilarius Romanum iter aggressus fuerit, & anno proximo causa cadens adhuc hyeme sæuiente Arelatem redierit. Quare nouennio vltra annum 435. Germanum superstitem habemus.

Anno 439. Idem Scriptor Annalium anno 439. Num. 44. recitat ab Hilario Arelatensi Synodum apud Reios in Gallia coactam, in qua satis optimè de Pelagianis Episcopis consultum fuisse his verbis narrat: *Accidit enim, vt cum his temporibus nonnulli Episcopi, qui sectati essent Pelagium, ad Ecclesiã se redire pœnitentes simularent, ijs omnem recipiendi Sedem spem ademerint ijdem Patres, qui ipsi concilio Regiensi interfuerunt.* Rursus: *Præterea autem, quæ de ordinatione perperam facta Episcopi Ebredunensis in hac tractata sunt Synodo, de illis etiam actum Episcopis, qui ex hæresi, uel Schismate ad Ecclesiam redirent, qui quo loco eßent habendi Patres matura consultatione definiuerunt, egerunt & de exequijs defunctorum Episcoporum.* Verùm vnde contra Pelagianos Episcopos aliquid ab Synodo Reiensi statutum fuisse collegerit, prorsus non video; etenim nulla in eo Patrum congressu Pelagianorum mentio fit. In errorem fortè Baronium duxit collector Conciliorum, quòd iste in indice capitum sic tertium prænotauit: *De Hæreticis, & Schismaticis Episcopis, si ad Catholicam fidem uenerint, quid obseruari debeat.* Sed planè ineptè; Nam in eo tertio capite de vno Armentario Episcopo Ebredunensi sermo fit, & eo quidẽ punito non ob Pelagianismum, sed quòd idem contra canonum decreta à duobus tantùm Episcopis consecratus fuerat. Statuitur autem eundem posse in aliqua parochia cũ facultate Episcopi titulo Chorepiscopi habitare, præterquam in prouincia maritima alpina, à qua ille remouebatur, neque Presbyterum posse ab ipso consecrari, itemque alia nonnulla nempe de loco &c. De Pelagianis verò Episcopis nec verbum quidem.

Iulianus Pelagianus hoc anno 439. ad Episcopatum Eclanensem, ex quo olim deiectus fuerat, irrepere tentauit, sed Leo Archidiaconus callidissimi hæretici conatus elusit, egitque cum Sixto Pontifice, vt à simulata Pelagiani hominis pœnitentia sibi, atque Ecclesiæ caueret. Narrat hæc Prosper in Chronico his verbis ad consulatum Theodosij XVII. & Festi: *Hac tempestate Iulianus Eclanensis iactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis speciem præferens molitus est in communionem Ecclesiæ irrepere; Sed his insidijs Xystus Papa Diaconi Leonis hortatu uigilanter occurrens nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit, & ita omnes Catholicos de reiectione fallacis bestiæ gaudere fecit, quasi tunc primùm superbissimam hæresim Apostolicus gladius detruncasset.* Nouerat olim idem Sixtus

Anno 440. Pelagianos dolos, vti explicuimus ad annum 418. Hic anno sequenti V. Kal. Aprilis diem obijt, inter Diuos relatus, etenim ipsa die celebris in Martyrologijs eiusdem memoria recolitur. Cum adhuc Presbyter esset, Pelagiani magni illum momenti patronum iactabant, cum sub Zosimo penè omnibus Romæ imposuerant; sed per Africanos Patres hæreticorum dolis detectis, Sixtus omnium primus coram vniuerso Populo Romano post Pontificem in

Pela-

Pelagianos anathema pronunciauit, & quò apud Afros conceptam fortè de se suspicionem tolleret, prolixiores ad Augustinum, & Alipium literas dedit, in quibus diuinam gratiam solidè propugnabat, quas cum legeret S. Doctor ingenti lætitia se affectum scribit epist. 104. ad Sixtum. *Quanta*, inquit, *nos putas ista tua prolixiora scripta uel exultatione legisse, uel curasse, ut legantur, quibus ualuimus, aliis obtulisse, atque adhuc quibus ualemus, offerre: Quid enim gratius legi, uel audiri potest, quàm gratiæ Dei tam pulchra defensio aduersus inimicos eius ex ore eius, qui eorumdem inimicorum magni momenti Patronus ante iactabatur*. Ad hunc postea S. Augustinus scripsit epistolam 105. in quam veluti in valentiorem succum totam de diuina gratia doctrinam congessit. Extant etiam huius Sixti III. pro peccato originali aduersus Pelagianos carmina quædam, quæ lapidi in Basilica Constantiniana incidenda iussit, et in Ecclesiasticis annalibus recitantur. Circumferuntur etiam nonnulla opuscula sub nomine Sixti, nempe liber de diuitijs, alter de castitate, itemque epistola de malis Doctoribus, sed hæc volumina Pelagiano cœno fœdata haud Sancto Pontifici adiudicanda esse tradidere olim Cardinales Baronius, & Bellarminus, quibus omnes consentiunt. Scribit Photius Cod. LIV. *Lectus est liber contra Pelagianam, & Celestianam hæresim, cuius hæc inscriptio:* Exemplar actorum ab Occidentis Episcopis aduersus Nestoriana dogmata. *Hic refert eandem esse Nestorianam, & Celestianam hæresim, testemque laudat Cyrillum Alexandrinum Episcopum ad Theodosium Imperatorem Nestorianam, & Celestianam hæreses conspirare scribentem*. Hanc Synodũ mortuo Celestino à Sixto successore initio statim initi Pontificatus celebratam existimo. Nec enim eam Synodum posteriori tempori deputanda esse videtur, cum nullos ampliùs tumultus Pelagiani, ac Nestoriani cierent. Sixtus anno insequenti die natalitio Synodum de more Romæ coegit, vt patet ex eiusdem literis ad Cyrillum, & Ioannem Antiochenum scriptis XV. Kal. Octobris Theodosio XIV. & Maximo Conss. in qua Synodo de Nestorianis, ac Pelagianis actum fuit.

Successit Leo à rerum gestarum gloria Magnus nuncupatus, vnus sanè Ecclesiasticæ naui ingruentibus vndique periculosissimis tempestatibus regendæ par. Etenim ipso regnante non modò Attila Duce ferocissimæ nationes in Italiam irruentes nobilissimæ prouinciæ miserrimam cladem intulerunt, verùm etiam Manichæi, & Pelagiani veteri illam peste afflare pertentarunt; vtrique tamen malo Leo occurrit animo periculis omnibus superiore. Hæreticos dudum insectatus fuerat, illius enim adhortatione Cassianus septem aduersus Nestorium libros vulgauit, in quibus etiam Pelagianos proscidit, & vt dictum est, Iuliano in Catholicam communionem repenti aditum præcluserat, vbi verò Apostolicam Sedem tenuit, in eosdem etiam veluti de superiori loco fulmina eiaculatus est. Testatur hoc Prosper lib. de promis. Dei dimid. temp. cap. 6. *In Italia nobis apud Campaniam constitutis, dum Venerabilis, & Apostolico honore nominandus Leo Manichæos subuerteret, & contereret Pelagianos, & maximè Iulianum*. Hæc verò contra Pelagianos peracta esse à Leone anno 443. colligo ex Chronico Prosperi, qui Maximo, & Paterno Coss. scribit: *Leo Papa contra Manichæos Romæ latitantes insurgit, codices eorum igni absumit*. Baronius, Anno 444. Num. 8. quem secuti sunt Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 32. Vsserius, & cæteri, arbitratur Leonem in Campaniam aduersus Iuliani insidias Prosperum Anno 443.

rum

rum destinasse, idq; ex relatis verbis ex libro de promissionibus Dei parte 3. colligere se dicunt. Verùm ille author non à se, sed à Leone Manichæos, ac Pelagianos contritos scribit, & licet ille liber inter opuscula S. Prosperi Aquitani legatur, haud illi tamen adscribendum puto, sed Prospero alteri Africano, vt suo inferiùs loco probabo, vbi de libris Prosperi iudicium promam. Photius Cod. LIV. scribit, Prosperum post repressos à Septimio Episcopo, & Leone Pelagianos Romæ plures liberiùs pro hæresi loquentes confutasse: verba eius sunt: *Romæ etiam quidam pro hæresi* Pelagiana *liberè locuti sunt, quos Prosper homo sanè diuinus libellis aduersus eos in vulgus editis facilè dissipauit, extinxitq; Leone etiamnum, quem diximus, Romanam sedem gubernante*. Cæterùm nulli sunt libri Prosperi contra Pelagianos, cum Photius eos libellos vocet, intellexisse puto eos, quos in Gallia contra Semipelagianos euulgauit, quos tamen ante Leonis Pontificatum scriptos esse mihi penè compertum est. Contra ingratos verò lepidum illud carmen Romæ eundem scripsisse vnus Vsserius sine teste affirmat pag. 380. Scribit etiam idem Photius Leonem feruenti zelo contra renascentem Pelagianorum hæresim depugnasse addens: *Scripsit, & Leo Romanus de Pelagianis conuersis oportere, si iam redeuntes recipi velint, scriptis opinionem suam detestari*. Baronius ad annum 444. Num. 8. ait hæc scripta Leonis desiderari, sed planè illa extant inter epistolas Leonis, quod paulò postea ostendetur.

Anno 444. Anno 444. Cyrillus exactis in Sede Alexandrina duobus, & triginta annis decessit, illiq; Dioscorus subrogatus fuit. Pater Lupus in notis ad Synodum Chalcedonensem cap. 4. meusq; Panuinius in Chronico Ecclesiastico scribunt Cyrillum anno 447. obijsse. Bollandus vir nunquam satis laudatus tomo 2. ad diem 28. Ianuarij in notis ad vitam Cyrilli §. 1. num. 6. ait: *fortassis hoc 28. Ianuarij anni 445. decessit*. Mortuo Theophilo anno 412. die 15. Octobris, vti lib. 1. cap. 4. narrauimus, tertia ab eiusdem obitu die Cyrillus in auunculi locum suffectus fuit, ac teste Athanasio ex Cyrilli sorore Isidora nepote sedit *magnæ Alexandriæ ciuitatis triginta, & duobus annis Archiepiscopus*: in libello supplici act. 3. Synodi Chalcedonensis. Quare nostrorum Scriptorum chronologia de morte Cyrilli falsa est, aliàs sedisset annos 37. Sed ex eodem libello altera Bollandi opinio refellitur; etenim Athanasius conquestus de iniurijs sibi à Dioscoro post Cyrilli auunculi mortem irrogatis ait: *Omnia hæc aduersum me à reuerendissimo, & Dei amantissimo Dioscoro perpetrata in totis* OCTO HODIE ANNIS *eo circumueniente me, & insidias faciente &c.* Porrò hic libellus recitatus est die tertia Idus Octobris Marciano Augusto Consule anno 451. quo die habita fuit actio tertia Synodalis Chalcedone; at iuxta Bollandi sententiam tunc annus septimus fuisset à morte Cyrilli. Quare hic decessit anno 444. vnde anno 451. Athanasio labebatur annus octauus ab obitu auunculi. Fuit Cyrillus vir doctrina, ac sanctitate illustris, hæreticos nullo loco passus consistere grauissimis eosdem libris oppressit. Idem verò ob Pelagianos in Ephesina Synodo, cuius Præses, immò magna pars fuit, damnatos, ob Theodorum Mopsuestenum, ac Nestorium eorundem hæreticorum patronos confutatos plurimùm nobis commendandus venit; vti enim Augustinus in Occidente, ita Cyrillus in Oriente Orthodoxam religionem sartam, tectam seruauit Pelagianis, ac Nestorianis toto Catholico Orbe proscriptis.

Memo-

Memoriæ mandatum est, Celestinum Papam phrygium ad Cyrillum misisse, quò maiori cum authoritate in Ephesina Synodo Apostolicæ Sedis Legatum ageret. Theodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus in Nomocanone tit. 8. cap. 1. ait: *Huius quoq; temporis Patriarcha Alexandrinus ex præsenti edicto ius habet, vt cum phrygio celebret. Habuit autem hanc facultatem S. Cyrillus à Romano Papa Celestino, quando fuit Ephesina Synodus aduersùs Nestorium*. Baronius ad annum 430. num. 26. scribit Cyrillum accepisse à Pontifice *phrygium, nempè ipsum pallium*. At phrygium mitram fuisse non pallium rectè ostendit Henricus Spondanus ad eundem annum in epitome annalium Cæsaris Baronij. In diplomate donationis Constantini dicitur Imperator donasse inter cętera Pontifici *phrygium, idest, mitram, nec non & superhumerale, videlicet lorum*. Idem tradit Sugerius Abbas in vita Ludouici Grossi, alijque. Et quidem Patriarchæ Alexandrini ante Cyrillum ab initio vsq; Christianæ religionis in Ægypto fundatæ pallio vtebantur, quod à D. Marco relictum è demortui Patriarchæ collo à successore sumebatur, vt tradit Liberatus in Breuiario cap. 20. Mitram phrygium inde appellatam putant Gretserus in notis ad lib. 1. Codini de Officijs aulæ, & Ecclesiæ C-P. & Bullingerus lib. 1. de veste Pontif. cap. 7. quòd illud capitis integumentum opere Phrygio elaboratum erat. Sed horum opinio mihi non probatur; etenim cum vestes etiam phrygio opere contextæ fuerint, de quibus L. 2. de re vestiaria c. 11. eruditè agit vir clarissimus, nec vnquam satis laudatus Octauius Ferrarius, phrygium iuxta eam significationem acceptum non magis capitis, quàm alterius partis tegumen expressisset. Quare mitram phrygium dictam existimo eò, quòd eadem erat peculiare tegumentum, quo Phryges capita operiebant. Hinc Latinus ille apud Virgilium Æneid. 9. ver. 616. exprobat Phrygibus Æneæ socijs, quòd mitras in capite gestabant.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.
O verè Phrygiæ, neque enim Phryges.

Tatianus Assyrius in libro aduersùs Græcos, qui *florentissimus, & insignis* dicitur à Hieronymo in catalogo Scriptorum, irridet Helenam, *quæ relicto flauicomo Menelao mitrigerum, & abundantem auro Paridem secuta est*. Tomo 2. Bibl. Patrũ. pag. 177. edit. Colonien. 1618. Paridem Phrygium mitrigerum vocat à capitis tegumento Phrygiæ genti familiari. Isidorus etiam lib. 19. originum cap. 21. ait: *Mitra est pileum Phrygium caput protegens*. Ex quibus satis solidè probatur, mitram phrygij nomine appellatam, quod peculiare fuit apud Phrygios capitis integumentum, non autem quòd phrygio opere contexta erat.

Cum Episcopus Altini Septimius animaduertisset in nostra prouincia Veneta plurimos Clericos in speciem tantùm damnatis erroribus Pelagianis in Catholicorum consortium receptos hæresim clanculum restaurare, statim hac de re per literas Leonem Pontificem certiorem fecit, qui ad Ianuarium Antistitem Aquileiensem totius prouinciæ Metropolitam literas misit, quibus hæc inter cætera iniungit: *Vt congregata Synodo Prouincialium Sacerdotum, omnes siue Presbyteri, siue Diaconi, siue cuiuscunq; ordinis Clerici, qui de Pelagianorum, Celestianorumq; consortio in communionem Catholicam ea imprudentia sunt recepti, vt non priùs ad damnationem sui coarctarentur erroris, nunc saltem posteaquam hypocrisis eorum ex* Anno 447.

quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipsis prodesse, & nullis possit nocere, cogantur. Damnent apertis professionibus suis superbi erroris Auctores, & quicquid in doctrina eorum vniuersalis Ecclesia exhorruit, detestentur, omniaq; decreta Synodalia, quæ ad excisionem huius hæreseos Apostolicæ Sedis confirmauit authoritas, amplecti se, & in omnibus approbare plenis, & apertis, ac propria manu scriptis protestationibus eloquantur. Epistolam etiam Septimii transmisit ad eundem Ianuarium, vt patet ex initio eiusdem: *Relatione Sancti Fratris, & Coepiscopi nostri Septimij, quæ in subditis habetur &c.* Hæc Leonis epistola octuagesima quarta *ad Nicetam Aquileiensem* vulgò inscripta est. In antiquis codicibus Conciliorum editionis Coloniensis anno 1551. hunc titulum præferebat: *ad Aquileiensem Episcopum*. At cum quidam legerent epistolam 77. scriptam *ad Nicetam Episcopum Aquileiensem* datam XI. Kal. Aprilis Leone, & Maiorano Augg. Coss. nempe anno 458. alteram quoque posteriorem 84. ad eundem Nicetam missam existimarunt. Verùm hanc epistolam scriptam ad Ianuarium anno 447. & quidem ante quartam, quæ Ianuario eidem inscribitur, nõ improbabiliter quis suspicari posset ex collatione epistolæ 83. ad Septimium, & 4. ad Ianuarium, quæ sunt eiusdem omninò exempli; nam cum Ianuarius Leoni rescripsisset, se omnia ex ipsius mandato acturum, cogendo hæreticos ad publicam erroris detestationem voce, & scripto insuper firmandam, Leo binas eiusdem exempli literas misit, ad Septimium, quibus ei significabat, quæ Ianuario mandasset, & ad Ianuarium, quibus gratulabatur, quòd imperata promptè facessebat. Hoc non potest meliùs euinci, quàm vtramq; epistolam subijciendo.

Epistola 83. Leonis Papæ ad Septimium Altini Episcopum.	*Epistola 4. Leonis Papæ ad Ianuarium Aquileiensem Episcopum.*
" LEctis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quam olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quod ad custodiam gregum Christi, pastoralem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui sub specie ouium subintrarunt, bestiali sæuitia simplices quoq; dilacerent, & non solùm ipsi nulla correctione proficiant, sed etiã ea, quæ sunt sana, corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, ad metropolitanum Episcopum prouinciæ Venetiæ scripta direximus, quibus ad status sui periculum cognosceret pertinere, si quisquam de Pelagianorum, & Celestianorum consortio veniens in communione Catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum est enim, & spiritualis medicinæ vtilitate plenissimũ, vt	LEctis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quam olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quod ad custodiam gregum Christi pastoralem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui sub specie ouium subintrarunt, bestiali sæuitia simplices quosque dilacerent, & non solùm ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea, quæ sunt sana corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam, insinuantes ad animæ periculum pertinere, si quisquam de his, qui à nobis in hæreticorum, atq; Schismaticorum sectam delapsus, & se vtcunque hæreticæ communionis contagione macularit, resipiscens in communione Catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluber- "

"vt siue Presbyteri, siue Diaconi, siue "alij cuiuslibet ordinis Clerici, qui se "correctos videri volunt, errorem suũ, "& ipsos erroris authores damnari à se "sine ambiguitate fateantur, vt sensi- "bus prauis dudum peremptis, nulla "sperandi superſit occasio, ne vllum "membrum ecclesiæ talium possit socie- "tate violari, cum per omnia illis pro- "fessio propria cœperit obuiare. Circa "quos etiam illam canonum constitu- "tionem præcipimus custodiri &c.

luberrimum est enim, & spiritualis " medicinæ vtilitate plenissimũ est, vt si- " ue Presbyteri, siue Diaconi, aut cuius- " libet ordinis Clerici, qui se correctos " videri volunt, atq; ad Catholicam fi- " dem, quam iampridem amiserant, rur- " sum reuerti ambiunt, priùs errores " suos, & ipsos authores errorum dam- " nari à se sine ambiguitate fateantur, vt " sensibus prauis etiam peremptis, nul- " la sperandi superſit occasio, ne vllum " membrum talium possit societate vio- " lari, quam per omnia illis professio " propria cœperit obuiare. Circa quos " etiam illam canonum constitutionem " præcipimus custodiri &c. "

Septimio quidem insinuat, scripsisse se ad Ianuarium, nemini licère ab his Ecclesijs, ad quas propriè pertinebant, abscedere, quò ignoti faciliùs ad sacros Ordines superiores promouerentur, quod ex epistola 84. ad eundem Antistitem Aquileiensem patet. Ianuario verò consulente, an Clerici qui Pelagiani aliquando fuerint, ad superiores ordines promoueri possent, id seuerè prohibet: *adempta sibi omni spe promotionis, in quo inueniuntur ordine, stabilitate perpetua maneant.* Literæ illæ Leonis datæ sunt ad Ianuarium Pridie Kal. Iulij Alipio, & Ardabure VV. CC. Coss. anno scilicet 447. Vnde corrigendæ sunt tabulæ Vghelli, qui in Italiæ sacræ descriptione tomo 5. Aquileienses Patriarchas recensens post S. Chromatium Nicetam ponit. Ille enim floruit viuente Rufino Aquileiensi, vt constat ex priori inuectiua eiusdem Rufini, vbi ait: *Signaculum fidei consecutus sum per sanctos viros Chromatium, Iouinum, & Eusebium opinatissimos, & probatissimos in Ecclesia Dei Episcopos.* Rufinus verò obijt ineunte anno 411. S. Nicetas viuebat anno 458. nam eo anno ad ipsum legitur scripta epistola 77. Leonis Papæ data XII. kal. Aprilis Maiorano primùm Cos. post illatum ab Attila Aquileiensibus excidium. Quare Ianuarius, qui anno 447. eam Ecclesiam regebat, inter Chromatium, & Nicetam locandus est; hic enim anno demum 450. sedere cœpit. Immò vir disertissimus Henricus Palladius lib. 10. rerum Foroiuliensium medios duos alios inserit, Augustinum, & Adelphum, quos Vghellus Niceta posteriores facit. Illud autem obseruandum est in epistola 84. quæ ad Nicetam dicitur scripta, integra duo capita ad verbum ex libro Enchiridij S. Augustini nempè cap. 45. & 46. excerpta legi, quod in Augustini gloriam cedit, nempè Pontificem doctissimum, eundemq; eloquentissimum contra Pelagianos ex Apostolica Sede vnius Augustini vocibus esse locutum, vt iam Augustini sententiæ Spiritus Sancti oracula euaserint. Sed de his aliàs.

Dum hæc in Italia contra Pelagianos à Leone, & Ianuario Aquileiensi decernuntur, ijdem superbi diuinæ gratiæ hostes à S. Germano tota Britannia expulsi solum vertere coacti sunt. Res autem ita se habuit. Represſis anno Anno 447.

 430.

430. in Britannia Pelagianis per Germanum, & Lupum Gallicanos Antiſtites, diuturna pax eſſe non potuit. Nam illis quidem re feliciter geſta in patriam profectis, hoſtes clanculum nonnullorum animos tentare, & eoſdem ſectæ adijcere lento conatu cęperunt; quorundã poſtea acceſsione ſuperbientes iterum bellum contra gratiam reſtaurantes in publicum eruperunt. Britanni, qui vera dogmata tuebantur, hos hoſtium inſultus per literas Germano Antiſiodorenſi ſignificarunt opem etiam, atque etiam implorantes. Ille adiuncto Seuero Treuirenſium Antiſtite Lupi Trecenſis diſcipulo in Britanniam iteratò nauigauit, vbi magno cum honore exceptus populum quidem veteræ fidei Chriſtianæ dogmata retinere cognouit, paucis quibuſdam ad Pelagianos accedentibus. In rebellionis Authores quæſitum, atque mitiùs, quàm ſceleris grauitas poſcebat, in eoſdem animaduerſum eſt, etenim ex Inſula pulſi in mediterraneas regiones deportati ſunt, ne nouis iterum tumultibus Britannicas Eccleſias turbarent, de qua re Henricus Antiſiodorenſis lib. 4. vitæ B. Germani ante annos ſeptingentos heroico carmine deſcriptæ ait:

Hinc ſacer ad plebem ſermo conuertitur omnem
De lapſu, ſeu quæ reparent impendia lapſum.
Obtinet immotis columen fundata columnis
Tuta fides, fidei pugnant pro fœdere cuncti.
Perpauci ſuberant detecta fraudis alumni:
Siſtuntur, cunctis eadem ſententia præſtat,
Mulctari exilio iugi. Sic Inſula felix
Tartarea tum peſte carens, inſignibus almæ
Nunc etiam fidei caſto ſplendore coruſcat.

Qui author, vti & Beda lib. 1. hiſt. Anglicæ cap. 21. omnia deſumpſerunt à Conſtantio lib. 2. vitæ S. Germani. Cæterùm quòd non conueniunt Scriptores, in ſtatuendo tempore, quo hæc contra Pelagianos in Britannia peracta ſunt, & hoc quoque inueſtigandum eſt, vt rerum in Pelagiana cauſa geſtarum tempora inter tot opiniones certiùs habeantur.

Germanum altero ante obitum anno in Britanniam profectum ex Conſtantio colligitur, qui libro 2. cap. 5. inquit: *Vix domum de tranſmarina expeditione remeauerat, & iam legatio Armoricani tractus fatigationem B. Antiſtitis ambiebat.* Mortuum verò ſcribit, dum apud Valentinianum Rauennæ ea legatione fungebatur; quare annus obitus Germani indagandus eſt, vt Britannicæ nauigationis tempus ſtatuatur. Certum eſt Germanum non ſuperaſſe annum 450. Nam idem Rauennæ honorificè exceptus fuit à Placidia, quæ ex Proſpero in Chronico obijt anno 450. V. Kal. Decembris, et à Petro Chryſologo, quem eo anno, vel ſuperiori fortè deceſſiſſe 2. Decembris, qua die eius memoria recolitur, patet ex epiſtola Leonis 35. ad Leonem Rauennatem datam die 24. Octob. Marciano Coſ. hoc eſt anno 451. Nam anno 448. idem Chryſologus literas ad Eutychetem malè iam ob hæreſim audientem dedit, Eutyches verò in Italia eo ipſo anno ad Kalen. Iunias inter Catholicos habebatur ex literis Leonis ad ipſum eadem die datis, in quibus Eutychetis zelum laudat, quo contra Neſtorianos depugnabat: ea eſt epiſtola ſexta. Hæc inſerenda putaui, vt eos corrigerem, qui Petrum Chryſologum circa annum 440. obijſſe ſcribunt, quæ fuit Hieronymi Rubei, & communis Scriptorum Rauennatum ſen-

ten-

tentia, quæ si vera esset, sanè ante annum 440. Germanus Antisiodorensis Rauennæ Chrysologo Præsule diem obijsset. Sigebertus in Chronico tradit anno 450. mortuum Germanum, cui astipulantur Annales rerum Antisiodorensium. Sigonius antiquæ historiæ peritissimus libro 13. de Imperio Occidentali scribit illum obijsse anno 448., quod quidem ex Armoricanis tumultibus potiùs, quàm certiori argumento deduxit. Verùm ex Constantio, qui Germani vitam diligentisſimè in literas digessit, annus eiusdem obitus insigni caractere explicatur. Scribit lib. 1. cap. 5. S. Amatorem Germani decessorem obijsse Kalendis Maij feria quarta, at feria IV. incidit in primam Maij anno 418. Cyclo Solis VII. Lunæ I. lit. F. quare eo anno Amatori suffectus fuit; cum verò ex Constantio annos triginta Antisiodorensem Ecclesiam rexerit, patet eundem ad Superos abijsse anno 448. die 31. Iulij. Anno 448.

Hic tamen quædam Adonis narratio corrigenda est, quam si admitteremus, Germani obitus vltra annum 470. protrahendus foret. Scribit in Chronico ætate VI. Germanum Antisiodorensem Vienna Rauennam versus transeuntem Seuero Presbytero sanctitate, & miraculis illustri templum eo tempore ædificanti promisisse, se ex Italia reducem eiusdem templi consecrationi adfuturum. Cum autem Seuerus nequicquam diu Germano expectato templi dedicationem perageret, sacrum Germani cadauer ex Italia Viennam delatum ibidem in noua Ecclesia paululum repositum fuit, donec iumenta reficerentur; additque: *Isichius tunc temporis Viennensem regebat Ecclesiam sextus à B. Paschasio, cuius diebus præfatus Seuerus gloriosus Presbyter ab India Viennam venit; qui Episcopus floruit vsque ad tempora Zenonis Imperatoris.* Hæc certè longiùs à vero abeunt. Nam Isichius sedit Viennæ inter Sanctos Mamertum, & Auitum Archiepiscopos; habemus locupletisſimum, & idoneum testem ipsum Alcimum Auitum eiusdem Isichij filium, & postea successorem, qui in oratione de rogationibus apud Surium ad 11. Maij hæc ait: *Prædecessor namque meus, & spiritualis mihi in baptismo Pater S. Mamertus Sacerdos, cui ante paucos annos Pater carnis meæ accepto (sicut Deo visum est) sacerdotio in tempore succesſit.* Mamertus floruit anno 462. & sequentibus, vt liquet ex epistolis Hilari Papæ ad Episcopos Galliæ, & Sidonius Episcopus anno 472. lib. 7. epist. 1. ad Mamertum scribit. Quare cum Germani corpus Vienna Antisiodorum perferebatur, & quidem iubente Placidia Augusta, Viennensem Ecclesiam Isichius Mamerti succesſor minimè regebat.

Hoc anno 448. obijsse Masſiliæ Casſianum scribit Guesnay lib. 2. de vita eiusdem cap. 2. pag. 228. *Placidisſimè*, inquit *expirauit, animamque authori, à quo conditam acceperat, feliciter transmisit anno post Christum natum* 448. Idem repetit cap. 25. pag. 505. *In pace quieuit X. Kal. Augusti anno* 448. Cum verò, vti cætera, etiam annum obitus Casſiani sibi fingat, statim idem ipse sui oblitus post decem versus in alterum annum vitam eidem prorogat inquiens: *mortuus est Masſiliæ anno 449. Theodosij iunioris anno 42. Valentiniani tertij 25. & Leonis Papæ X.* Ibi verò nempè cap. 25. pag. 505. Trithemium asserentem obijsse Casſianum anno 435. ex eo reijcit, *quia dedicauit Casſianus libros suos de Incarnatione Leoni Papæ ordine temporum Sixto longè inferiori.* Idem dixerat cap. 1. eò, quòd Casſianus in epilogo lib. 7. ad Constantinopolitanos ait: *Vnde obsecro, ac deprecor omnes vos, qui intra C-P. vrbis ambitum siti, & per affectum patriæ ciues mei, &*

per

per vnitatem fidei fratres mei eſtis, vt ſeparetis vos ab illo, vt ſcriptum eſt, lupo rapaci, qui deuorat Dei populum ſicut cibum panis. Omitto, quòd Leo immediatus Sixti ſucceſſor impropriè dicitur *ordine temporum Sixto longè inferior*. Illud mendacio propius eſt, quòd velit Caſſianum libros de Incarnatione nuncupaſſe Leoni iam Papæ, atque adeo eoſdem non emiſſos citra annum 440. quo ille ad Pontificium ſolium euectus fuit; Caſſianus enim ſcripſit illa volumina, vt rectè aduertit Cardinalis Baronius, ante Synodum Epheſinam celebratam anno 431. in qua cum damnatus fuerit Neſtorius, illam profectò Caſſianus contra eundem ſcribens laudaſſet, ſi poſt eum annum ſcripſiſſet. Præterea anno 431. Neſtorius Conſtantinopoli eiectus in ſuburbanum Antiochenorum Monaſterium relegatus, dein Oaſim poſtea exul deportatus fuit. At cum Caſſianus illa ſcriberet, degebat Conſtantinopoli Neſtorius; cur enim hortatus fuiſſet regiæ vrbis ciues, vt ſe *ſepararent ab illo*, qui tam procul ab vrbe regia in Aſia vitam agebat? Libros quidem illos ſeptem Caſsianus Leoni dicauit, at nondum Papæ, ſed id temporis Archidiacono Eccleſiæ Romanæ. Teſtatur hoc diſertè Gennadius in libro de Script. illuſtr. cap. 61. *Ad extremum*, ait, *rogatus à Leone Archidiacono, poſtea Vrbis Romæ Epiſcopo ſcripſit aduerſus Neſtorium de Incarnatione Domini libros ſeptem:* Sed quid Gennadij teſtimonio vtor? Gueſnaium ipſum appello hæc lib. 2. cap. 1. num. 2. ſcribentem. *Nec in Leone Romanæ Eccleſiæ* TVNC ARCHIDIACONO *poſt Sixtum verò Pontifice defuit hæc ſollicitudo, neque oratio ad huius rei diſceptationem deſiderata eſt; Nam eius hortatu Caſsianus aduerſus Neſtorium adhuc Conſtantinopoli degentem luculentum, atque perutile de Incarnatione Verbi ſuum illud edidit commentarium*. Et tamen Gueſnaius, qui paſsim, & ubique contraria pronunciat contra celeberrimum annalium Scriptorem Cardinalem Baronium, aliosque hæc ſcripturire auſus eſt lib. 1. cap. 54. num. 7. *Alia quæ docet* de Caſsiano *apertè ſecum pugnant, & non modò non cohærentia inter ſe dicunt, ſed maximè diſiuncta, atque contraria*. Hæc ipſa illum audire fas eſt, quæ per ſummam iniuriam doctiſsimo Scriptori affricat; alios enim antilogiæ inſimulat, qui eiuſdem vitij ſæpiſſimè reus eſt. Ego ſanè de anno mortis Caſſiani nihil certi in veterum monumentis reperio. Compertum tamen eſt, poſt annum 433. eundem deceſsiſſe Theodoſio, & Valentiniano regnantibus. Gueſnaius lib. 2. cap. 3. num. 5. hæc addit de Caſsiano: *Corpore fuit ſatis amplo, & cui eſſet abundè ſanguinis, ut Scytharum temperatio ſolet. Color oris pallidum inter, fuſcumque anceps, quantum ex icone argentea Vrbani V. ſtudio, & impenſis facta conijcere licet. Facie honeſta, & liberali, frons exporrecta, & lata maieſtatem addebat. Cæſios, uegetoſque oculos habuit, naſum modicum, uultum hilarem quidem, ſed uiuidum, & ardentem, barbam, & capillos nigros &c.* Quæ, & alia dum ſatis confidenter obtrudit, nihil aliud agit, quàm vt Lectores non abſq; riſu mortuo Caſsiano parentent, audientes Gueſnaium, qui duodecimo à Caſsiani morte ſæculo vixit, tam exactè de facie hominem nouiſſe, & colorem oris eiuſdem ex *argentea icone* didiciſſe. Sed hiſce figmentis omiſsis obijt Caſsianus cum opinione ſanctitatis; vnde Gregorius Magnus lib. 6. epiſt. 12. ad Reſpectam Abbatiſsam Maſſilienſem laudat monaſterium, *quod in honorem Sancti Caſsiani eſt conſecratum*. Vrbanus V. caput Caſsiani argentea theca incluſum hac epigraphe ornandum iuſſit: *Caput Sancti Caſsiani*. Eiuſdem memoria colitur Maſſiliæ die 23. Iulij, eiq; precum officia ſolemni ritu perſoluuntur, & ante eiuſ-

dem

dem ſepulchrum extat diu, noctuq; ardens lucerna propter reuerentiam erga eiuſdem ſanctitatem. Fuit vir doctiſſimus, & ſi in quibuſdam ab Auguſtini doctrina receſſit, id eo tempore egit, quando pro vtraque parte illis de rebus diſputare licebat. Eiuſdem collationes ſanctiſsimi, ac ſapientiſsimi viri eximiè commendarunt; hos inter fuiſſe S. Fulgentium ex cap. 12. vitæ illius conſtat, cui tamen, vti & cæteris doctrina de gratia collat. 13. aſſerta minimè probata fuit, quam etiam poſtea Apoſtolica Sedes proſcripſit.

CAPVT XIII.

Eucherij Lugdunenſis, & Hilarij Arelatenſis Mors. Proſper ab epiſtolis Leoni Papæ. Celebratur Synodus Chalcedonenſis. Valentinianus Imperator occiditur. Iuliani Pelagiani mors recitatur.

ANno quadringenteſimo quadrageſimo nono duo magni nominis Præſules diem obiere, Hilarius Arelatenſis, & Eucherius Lugdunenſis. De Hilarij obitu conſtat ex literis Leonis Papæ datis hoc anno XI. Kal. Octob. Aſterio, & Protogene Coſſ. vbi ait: *Quod ergo in Arelatenſium ciuitate defuncto S. memoriæ Hilario virum etiam nobis probatum fratrem Rauennium ſecundùm deſideria Cleri, honoratorum, & plebis vnanimiter conſecraſtis &c.* Vnde errauit Gennadius capite 69. de Script. Illuſtr. ad Marciani imperium, qui ſequenti anno regnauit, eiuſdem Hilarij obitum producens. Rauennius olim Hilarij legatum egerat apud Leonem ex Honorato in lib. de vita Hilarij cap. 10. cum eiuſdem Eccleſiæ Presbyter eſſet. Obijt vero 5. Maij ætatis anno 48. teſte eodem Honorato, qui geſta Hilarij poſterorum memoriæ ſcriptis commendauit. Fuit Hilarius, vt ait Proſper, *vnus eorum*, qui S. Auguſtini ſententiam de gratuita prædeſtinatione ad fidem acriter impugnarunt, cum verò ſumma eſſet apud omnes de Hilario æſtimatio, ob viri authoritatem plurimi contra Auguſtinum ſtetere, cũ alij illum defendere timerent. Scribit hæc Proſper in epiſtola ad Auguſtinum data initio Epiſcopatus Hilarij, vt ad annum 429. oſtenſum eſt: *Ex quo non ſolum his, qui eos audiunt, verum etiam* IPSIS, *qui audiuntur cum dignitatibus creuit periculum, dum & multos reuerentia eorum aut inutili cohibet ſilentio, aut incurioſo ducit aſſenſu, & ſaluberrimum* IPSIS *videtur, quod penè nullius contradictione reprahenditur.* An tandem aliquando errorem depoſuerit, neſcio. Ex libertate Auguſtinianæ ſententiæ impugnandæ à quibuſdam illius ætatis viris Auguſtino doctior habebatur; vnde Liuij inter Poetas tunc ſatis inſignis dictum celebratur ab Honorato cap. 6. *Si Auguſtinus poſt Hilarium fuiſſet, iudicaretur inferior.* Huic poetæ tantum fingere encomium licuit. Proſa, & carmine valuit, & ad ſtuporem vſq; Eucherio placuit. Libros certè Geneſeos carmine deſcribere propoſuerat, extatq; huius operis fragmentum ad Leonem Papam tomo 5. Bibl. Pat. p. 2. Hinc ſuſpicor poema illud de prouidentia, quod inter opera Proſperi inſertum eſt, Hilario adſcribi poſſe; cum authorem Semipelagianum eſſe apertè pateat, viditq; Bellarminus lib. de Script. Eccleſ. V. Proſper. Quæ de Hilario ſatis ſint, nam eius vitam diffuſè ſcripſit Honoratus, cuius libellum olim deſiderabat Baronius in notis Martyrol. ad 5. Maij, vbi de Hilario Auguſtinianæ doctrinæ defenſore ea prodit, quæ ſatis euidenter à nobis ad annum 427. confutata ſunt.

Anno 449.

Eodem

Eodem anno 449. Eucherium Lugdunensem defunctum esse tradit illius ætatis, ac regionis scriptor Prosper Tiro in Chronico: *Eucherius Lugdunensis Episcopus, & Arelatensis egregiam vitam consumant morte.* Attamen Saussaius ad annum 454. Eucherij mortem collocauit, quem secutus est Labbęus, Baronius verò ad annum 463. eiusdem vitam profert ibidem Num. 5. Certè anno 452. non viuebat, nam in epist. 50. Leonis inter reliquos Episcopos Galliæ non recensetur. Hunc Eucherium ferè omnes Monasterium Lerinense habitasse scribunt, Theophilus verò Raynaudus apud Bollandum in notis ad vitam S. Honorati ad diem 16. Ianuarij negat fuisse illum Monachum Lerinensem; sed Eucherio iudice lis componitur. Hunc Anno 427. in proxima Leronis insula, quæ S. Margaritæ nomine hodie indicatur, habitasse ex epistola eiusdem in laudē eremi perscripta patet. Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 22. ait: *Beatus Eucherius, cum ab Eremo in tabulis, vt assolet, cera illitis in proxima ab ipso degens Insula, literas eius suscepisset.* Initio tamen cum ad Monasticum institutum se recepisset in Lerinam venit, quòd verò non Cœnobitam, sed Anachoretam agere vellet ex Cassiano in præfat. Collat. 11. Leronem se contulit, hinc in epistola de laude eremi ait: *Equidem cunctis Eremi locis, quæ piorum illuminantur secessu, reuerentiam debeo, præcipuè tamen Lirinam meam honore complector, quæ procellosi naufragij mundi effusos pijssimis vlnis receperat venientes.* Ex quibus intelligitur carmen illud Sidonij in Eucharistico vbi celebrans Lerinæ Monachos ait.

Eucheri venientis iter, redeuntis Hilari.

Quibus verbis significat, Hilarium relicto Honorato, quem Arelatē prosecutus fuerat, suam Lerinam repetijsse; Eucherium verò initio quidem in Lerinam venisse, à qua postea in proximam insulam secessit. Idem Baronius in Annalibus ad annum quadringentesimum quadragesimum primum, & in notis ad Martyrol. ad diem 16. Nouemb. duos Eucherios Episcopos Lugdunenses in vnum conflarat, quod postea erratum magnus historicus correxit in appendice ad tomum 10. p. 962. Vnus enim est Eucherius senior, cui Cassianus septem collationes ante annum 426. nuncupauit, iunior alter, qui Cæsario coniixit, & anno 529. Synodum Arausicanam subscripsit, integro sæculo à priori distans. At Scriptor Annalium Augustinensium ad annum 463. vtriusque Eucherij facta tamq; vnius gesta recenset, cumq; iuniori duæ filiæ ex Adone fuerint, alter verò duos filios habuerit Salonium, & Varanium, eidem Eucherio vtramq; prolem affingit, qui tamen in Sausaio ad diem 16. Nouembris duos Eucherios legere potuit, quem ille Authorem sæpè laudat. Plures enim præclarissimi Antistites inter vtrumq; Eucherium fuere, quorum præcipui S. Patiens Sidonij epistolis celebratus, S. Rusticus qui anno 494. Epiphanium Ticinensem Theodorici Regis legatum Lugduni excepit, & S. Viuentiolus, qui Synodum Epaunensem subscriptione firmauit, & huic posterior Eucherius succesit, cuius ordinationem Ado describit in Martyrol. die 16. Nouembris de seniori nihil recitans.

Hic celebrem Augustini hostem Cassianum ad septem collationes perscribendas penè impulit, nam Cassianus collat. 18. cap. 1. ait: *Post conspectum, atq; colloquium trium illorum senum, quorum collationes Sancto fratre nostro Eucherio compellente, vtcunq; digessimus.* Quas etiam in epitomem redegisse ex Gennadio

dio diximus anno 427. Baronius ab Eucherio Cassianum correctum dicit, ne in Semipelagianismi suspicionem Antistes Lugdunensis veniat; sed vt superiùs notauimus, id contra veterum testimonia asseritur. An verò Cassiano suo ita adhæserit, vt Augustino quoad illam de gratia, & prædestinatione doctrinam spectat, repugnarit non ausim affirmare, immò Augustiniano illum dogmati studuisse colligo ex ijs, quæ habet in lib. de quæst. vet. testam. ad Salonium filium, vbi ad libros Regum ita scribit: *Quia Deus suum illud iustum, incorruptumq; iudicium ex æquitate depromit, non ex præscientia eligit quempiam, eum meretur; reprobat, cum electione indignus efficitur*. Porrò Eucherij patris doctrinæ duo eiusdem filij Salonius, & Veranus adhærent in dialogo in parab. Salomonis, qui licèt sub Hilarij disciplina in Lerinensi Monasterio educati, Augustinianam tamen sententiam de prædestinatione amplectuntur, vt palam sit, illam temporis successione in Galliis præualuisse; Solonii verba sunt: *Omnes enim lapides sæculi, idest Sancti, & electi viri opera sunt Domini, quia nemo propria virtute, quia nemo suo merito electus est à Domino, ut cælesti ædificationi esset aptus, sed sola gratia, & misericordia ipsius*. Qua breui sententia ex meritis fidei naturalis prædestinatio Semipelagianorum suffocatur. Vterq; verò Episcopus fuit, quorum est communis epistola ad S. Leonem Papam; de quibus etiam mentionem facit Gennadius in catalogo scriptorum illustrium.

Possent nonnulli suspicari ex verbis Prosperi in epistola ad Augustinum, vbi ait de Semipelagianis, *& aliqui eorum adepto nuper summo Sacerdotij honore supereminent*, hos inter includi Eucherium, vti Hilarium intelligi diximus, & Maximum denotari quoq; Vsserius contendit, sed planè hic hallucinatur, quia literæ illæ datæ sunt anno 429. Maximus verò anno demum 433. ad Reiensem sedem euectus est. Eucherius quoq; haud in numero eorum Episcoporum, de quibus Prosper, reponi potest, nam in oratione parænetica, qua Valerianum cognatum ad Monasticam vitam secum ineundam hortatur, atq; religiosam solitudinem miris præconiis effert, scribit ab Vrbe condita ad sua vsq; tempora fluxisse annos 1185. quo tempore currebat annus 432. Epochæ Christianæ, quando Eucherius adhuc Monachus Leronem incolebat. Anno 441. interfuit Arausicanæ I. Synodo, eamq; cum cæteris subscripsit. Et hæc de Eucherio.

Hoc anno 449. vniuerso Oriente ob Eutychetis hæresim commoto Leo Pontifex pluribus epistolis tum ad Principes, tum ad Episcopos missis nascenti malo obuiam ire conatus est. Epistolam præcipuè dedit ad Flauianum Antistitem Constantinopolitanum Idibus Iunii adeo mirabilem, vt in Synodo Romana sub Gelasio hoc elogio approbata fuerit: *Cuius textum quispiam si usq; ad unum iota disputauerit, & non eam in omnibus uenerabiliter receperit, anathema sit*. Porrò hanc epistolam, & cæteras contra Eutychetem à Leone Magno emissas à Prospero Pontificis Notario dictatas fuisse testatur Gennadius eiusdem sæculi Scriptor, & aliàs non benè erga Prosperum animatus lib. de Script. Illust. cap. 84. *Epistolæ quoq; Papæ Leonis aduersus Eutychem de uera Christi incarnatione ad diuersos datæ, & ab ipso dictatæ creduntur*; & Baronius ad diem 25. Iunii in Martirologii notis ait: *Ado Viennensis, & alij tradunt Prosperum fuisse ab epistolis Sancto Leoni Papæ, ab eoq; scripta fertur famosissima illa epistola S. Leonis ad Flauianum de Incarnatione Verbi; Quod non tantùm Gennadius, Honorius, & alij, sed &*

Marcellinus Comes testatur in Chronico sub Consulatu Olybrij, & Rustici, ita vt in tanta antiquorum consensione vix Bellarmino hac de re iure dubitandi locus supersit. Hoc inde etiam probari potest, quòd epistola 84. ad Antistitem Aquileiensem Prosperi stylum sapit; hic enim in fine libri aduersus Collatorem ait: *Notum est ita se falsitatis istiushabere uersutias, ut si eis liceat prætensæ correctionis imagine aliquod sibi fauentium radicis suæ germen excipere, tota se possit in exigua sui parte reparare*; quæ in Leonis epistola aduersus eosdem Pelagianos data sic redduntur: *Nouimus hanc istorum esse uersutiam, ut in quacunque particula dogmatis execrandi, qua se à damnatorum societate discreuerint, nihil sibi sensuum suorum existiment esse non saluum*. Quibus accedit, illi epistolæ, ut dictum est, duo integra capita ex Enchiridio S. Augustini ad verbum inseri, quod Prosperi Augustinianæ doctrinæ studiosissimi industria factum putauerim. Ado Viennensis hoc ipsum refert de Prospero his verbis: *Sed & Prosper Aquitanicæ regionis Notarius B. Leonis, à quo dictatæ creduntur esse epistolæ aduersus Eutychem de uera Incarnatione Christi, & libero arbitrio malè sentientem*. Sanè nusquã repræhensus est à Patribus, vel in Synodo Eutyches, quòd Pelagianorum de libero arbitrio sententiam sequeretur, de Incarnatione tantùm loquuntur tot literæ S. Leonis aduersus eiusdem hæresim ad plurimos datæ, quare haud in hoc Adoni credendum est.

Anno 451. Celebratur paulò post Synodus Chalcedone aduersus Eutychetem, & Dioscorum, cui Prosperum Apostolicæ Sedis Notarium interfuisse Leonis nomine scribit Ioannes Antonius Flaminius Imolensis in vita Prosperi, quæ legitur apud Surium ad diem 25. Iunij, & præfigi solet Prosperi libris. Sed hoc ille Scriptor, vt pleraque alia, è suo cerebro fingit. Leo in epistolis 12. 18. 31. 41. 45. 36. 38. suos ad Synodum Legatos nominat, immò epist. 14. & 22. Notarios etiam Roma in Orientem ad Synodum destinatos dicit Dulcitium, Epiphanium, & Dionysium, neque semel in tot epistolis Prosperi nomen legitur, vt Chalcedonem cum alijs à Leone legatum missum fuisse minimè verisimile sit. Et quidem Flaminius rerum à Prospero gestarum planè imperitus est; eius cum Semipelagianis conflictus præterit; sub Leone Magno Romam primùm venisse narrat, cum pro Augustiniana doctrina, ac suæ fidei fama sustinenda Romam ad Celestinum se contulerit, aliaque de eius episcopatu prorsus à vero aliena asserit, vt certè in Prosperi rebus totus hospes ille scriptor videatur. Interim chronologia Baronij, ac Flaminij corrigenda est, qui anno 449. Notarium illum fuisse Leonis asserunt, quo munere Episcopi non fungebantur, vt constat ex literis eiusdem Leonis, qui Notarios filios semper dicit, nunquam fratres nominat, neque de hoc dubium est. Postea Baronius ad Annum 466. scribit eundem vixisse Episcopum annos 24. Flaminius verò 22. & ambo mortuum asserunt anno 466. vt anno 449. quando contra Eutychetem scribi cœptum est, iam Prosper inter Episcopos fuerit.

Anno 455. Anno 455. XVI. Kal. Aprilis Valentinianus Imperator Romæ insidijs Maximi, cuius vxori vim ille intulerat, peremptus est. Natus erat teste Prospero VI. Nonas Iulias Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. anno 418. nobis memorabili, quo Pelagianorum damnatio toto Orbe conclamata fuit. Marcellinus tamen in Chronico ad sequentem annum Plinta, & Monaxio Coss. natum eundem autumat V. Nonas Iulias. Petauius rem sub lite dimittit. Verùm

rùm

rùm ex Olympiodoro diligentiſſimo illius ætatis ſcriptore Marcellini ſententia præferenda eſt. Etenim initio anni 417. nuptiæ inter Conſtantium, & Placidiam celebratæ fuerunt, verba Olympiodori dedimus libro 1. cap. 20. priùs verò natam Honoriam, quàm Valentinianum idem author prodit: *Hinc inquiens nata filia, quam Honoriam nominarunt, filius item, cui Valentiniano nomen datum*. Dictus fuit Cæſar anno 424. ab Hellione Magiſtro officiorum Theodoſij nomine Cæſarea veſte Theſſalonicæ indutus; ſequenti anno Romæ Imperator Auguſtus creatus fuit iam ſeptennis, quo anno poteſtate Tribunitia decoratus eſt, vt putãt ex titulo literarum dat. VII. Kal. Februarij Sporatio Conſule anno 452. *Imp. Fl. Valentinianus Pontifex inclytus, Germanicus inclytus, Alamanicus inclitus, Sarmaticus inclytus, Tribunitiæ poteſtatis uicies ſepties, Imperator uicies ſepties, Conſul ſepties*. Hi tituli leguntur in Synodi Chalcedonenſis tertia actione editionis ſub Sixto, itemque Colonienſis Binij, at Græca exemplaria illos non exhibent, videntur ergo ab aliquo ſciolo adſuti, neque enim Chriſtiani Imperatores poſt Gratianum Pontificis titulum ſibi vſurparunt. Vixit Valentinianus annos XXXV. Menſes VIII. Imperauit verò annos XXIX. menſes III. obijt ſine prole maſcula duabus fœminis relictis Eudoxia, & Placidia eodem partu editas anno 437. IV. Non. Nouembris ex Chronico Alexandrino. Non eſt noſtri inſtituti eiuſdem Principis tum virtutes, tum vitia recenſere; ille ſanè Orthodoxam fidem defendit, ac ſeueris legibus in hæreticos animaduertit. Adhuc puer ſub Placidia datis ad Patroclum Arelatenſem literis, quas lib. 1. cap. 24. produximus, Pelagianorum Epiſcoporum audaciam compeſcuit. Author eſt Gennadius Valentiniano imperante Iulianum olim tum à Zoſimo, & Celeſtino, tum ab Epheſina Synodo, ac Sixto III. toties damnatum obijſſe. Baronius ad annum. 419 Num. 54. arguit Gennadium, quòd dixit Iulianum deceſſiſſe *Conſtantio, & Valentiniano* imperantibus. At iniuſtè Gennadius repræhenditur, nam eiuſdem liber Baſileæ anno 1516. inter opera Hieronymi excuſus tradit Iulianum mortuum *Valentiniano Conſtantij filio imperante*, & ita olim legit Petrus de Natalibus; Vnde editio Suffridi Petri corrigenda eſt, quæ ait: *Moritur Valentiniano, & Conſtantino eius filio imperante*. Nam Valentinianus ex Eudoxia coniunge duas tantùm filias ſuſcepit ex Procopio lib. 1. de bello Vandalico. Vignierius, qui quatuor Auguſtini contra Iulianum libros tandiu deſideratos poſteris donauit, in præfatione operis imperfecti laudat hæc verba Proſperi cap. 6. de dimidij temp. promiſſ. *In Italia quoque nobis apud Campaniam conſtitutis, dum venerabilis, & Apoſtolico honore nominandus Papa Leo ſubuerteret, & contereret Pelagianos, & maximè Iulianum*; Et ſtatim infert: *Ex quo immaniter Gennadium erraſſe conſtat, qui ſub Valentiniano Iulianum obijſſe in ſuo catalogo commemorat*. Sed Vignierius ipſe *immaniter* errauit, dum Leonem Valentiniano imperante haud Pontificem putauit; Leonis Papæ anno XV. Valentinianus occiſus fuit. Legitur epiſtola S. Leonis 29. & ſequentes datæ *Valentiniano Auguſto VII. & Auieno Coſſ.* nempè anno 450. Proſper verò ante quatuor paginas eiuſdem voluminis, quod appellat ille author, nempe promiſſione 38. ait: *Sub Conſtantio, & Placidia Auguſta, quorum nunc filius Valentinianus Pius, & Chriſtianus imperat &c.* Vignierius hunc Valentinianum Imperatorem huius nominis Tertium, cum alterutro Valentiniano I. vel II. fortè confudit. Hic idem Scriptor affirmat diu Iulianum ſuperſtitem fuiſſe, Leri-

nense etiam cœnobium petiisse, vbi à Fausto Abbate imprudenter exceptus eiusdem animum Semipelagianis erroribus infecit; addit attigisse Iulianum tempora Fulgentij Ruspensis, ac tandem in Sicilia Ludi Magistrum satis concessisse, idq; ex M. SS. testimonijs, quæ in lucem se emissurum promittit, probatum sibi esse autumat. Cæterum nobis interim assensum suspendere licebit; iam enim ab anno 426. ex Cassiani libris Lerinenses prauis de diuina gratia opinionibus infectos accepimus, atq; anno 429. ex eo cœnobio Hilarium Arelatensem magnum Semipelagianorum Patronum egressum Prosper asseruit. Fulgentij ætatem eundem attigisse, pueri fortè concedam. Nam Iulianus anno 410. erat Diaconus, quod ex epistola S. Doctoris 131. ad Memorium Iuliani Patrem intelligitur, illam enim detulit Possidius Episcopus Calamensis, cum à Synodo Africana celebrata post consulatum gloriosissimorum Impp. Honorij VIII. & Theodosij II. Augg. anno 410. legatus ad Honorium destinatus fuit ex codice Concil. Africæ. Ibidem verò Iulianus Diaconus ab Augustino commendatur. Fulgentius verò natus est iuxta Baronij sententiam anno 464. nostram verò quadriennio post. Non possum hic non execrari spississimum errorem, vt mitiùs loquar, Petri de Natalibus Episcopi Equilini, qui libro tertio de Sanctis inter Diuos Iulianum Pelagianum connumerat hunc in capite 39. titulum inscribens: *De Sancto Iuliano Confessore*. Quo loco in testem vocat Gennadium, qui tamen cap. 45. apertè de Iuliano scribit: *Postea verò hæresim Pelagij defendere nisus scripsit aduersus Augustinum impugnatorem illius libros quatuor, & iterum libros octo.* Et tamen hæc per summam imperitiam Equilinus scripturit: *Hic scripsit aduersus quendam impugnatorem eius libros quatuor, & iterum aduersus alios hæresiarchas libros octo*, Augustinum hæresiarcharum nomine infamato; Et hos Homines scribere! Gennadius ait, Iulianum clarum fuisse inter Ecclesiæ Doctores antequam ad Pelagianos accederet; vnde infertur non adeo iuuenem fuisse anno 417. vt Fulgentij pueritiam excesserit. Plura de eodem diximus libro primo, vbi illius genus, studia, coniugium, aliaue descripsimus.

Scripsit Iulianus aduersus primum librum S. Augustini de nuptijs, & concupiscentia libros quatuor, quos nuncupauit Turbantio Episcopo Pelagiano, qui postea ad bonam frugem redijt, hos confutauit Augustinus altero libro de nuptijs, & concupiscentia, & pleniùs sex libris contra Iulianum inscriptis. Ille autem secundum illud S. Doctoris volumen octo libris rursus adortus fuit, quibus S. Pater in opere imperfecto respondet. Scribit Iulianus duas se epistolas ad Zosimum scripsisse, totidem alias S. Augustinum eum dictasse tradit, Romam vnam, alteram duodeuiginti Episcoporum subscriptione firmatam ad Rufum Episcopum Thessalonicensem; illius epistolæ ad Zosimum fragmenta quædam recitauimus ex Mario Mercatore lib. 1. cap. 18. Iansenius in indice librorum à Iuliano editorum emisit librum de constantia, quem tamen se legisse Beda affirmat in præfatione ad lib. Canticorum, quo loco idem Beda duos Iuliani libros commemorat in Cantica exaratos, quorum primus inscriptus ab illo fuit *De Amore*, vbi hunc posse à fœdis voluptatibus segregari ostendit, in altero verò sacri epithalamij expositionem construit, hæreticis sententiis iuxta Pelagianam scholam vtroq; libro asperso, vt Beda apertè demonstrat; etenim veluti veneno antidotum opponens duos & ipse libros elucubrauit, in

vno

vno ea, quæ in libro de Amore Iulianus tradidit, refellit, in altero autem Canticorum explicationem aggreditur.

Pelagiani à Leone Magno tam seueris legibus coerciti sunt, vt per triginta, & ampliùs annos nihil contra ipsos deinceps ab Apostolica Sede sancitum legamus. Obijt Sanctissimus Pontifex annò salutis 461. Pontificatus verò XXI. de fide Orthodoxa optimè meritus: ille enim Manichæos, Nestorianos, Eutychetem, aliasq; pestes profligarat, atq; eas inter Pelagianam quoq; hæresim vltimo penè ictu iugulauit. Gelasius Papa in epistola ad Episcopum Honorium Leonem postremum ponit Romanorum Præsulum, qui Pelagianos damnarunt: *An fortaße, ait, nescitis hanc hæresim, de qua loquimur, & ab Apostolica dudum Sede per B. Mem. Innocentium, ac deinde Zosimum, Sixtum, Leonem continuis, & inceßabilibus sententijs fuiße prostratam?* Tantùm verò honoris ab hoc Leone Augustino nostro datum est, vt in epistola ad Ianuarium 84. vulgò ad Nicetam integra ex Augustinianis libris capita recitarit. Anno 461.

CAPVT XIV.

Faustus Reiorum Episcopus. Prosperi obitus, de cuius Episcopatu sententia profertur. Plures libri eidem falsò adscripti. Ioannis Flaminij errores notati.

INterim Faustus in locum Maximi Episcopi in Reiensi cathedra suffectus in Galliam nos vocat, quò tragœdiam ab ipso contra Augustinum concinnatam spectemus. Quo anno Reiorum Episcopus inauguratus fuerit, non liquet. Baronius ad annum 472. eiusdem dignitatem reuocat, quod Sidonius tunc Episcopus in epistola ad Faustum, nouam Fausti Episcopi dignitatem appellat, Sidonium verò anno circiter 472. Aruernorum Antistitem electum optimè idem Baronius deducit ex eiusdem epistola ad Lupum Trecensem. Cæterùm iam ante decennium legimus in epistolis Hilari Papæ Faustum fuisse Episcopum; nam Pontifex in literis datis ad Leontium, & alios Gallicanos Præsules 3. Nonas Decemb. Anno 462. scribit Faustum, & Auxanium Episcopos interfuisse Synodo apud se in Vrbe celebratæ: *Præsidente fratrum*, inquit, *numeroso concilio è diuersis prouincijs ad diem natalis nostri in honorem B. Petri Apostoli per Dei gratiam congregato, præsidentibus fratribus, & Coepiscopis nostris Fausto, & Auxanio, atq; agentibus plurimis, quæ vigorem respiciunt, auctoritatemq; iudicij, id à nobis pacis amore est constitutum, vt in sententia, qua sub aduersione vtriusq; legationis inde directa Christo Domino nostro inspirante protulimus &c.* Grauissima lis inter Leontium Arelatensem, & Mamertum Viennensem Metropolitas agitabatur, iste enim Diensibus Episcopum dederat, quod ad se spectare Arelatensis Antistes contendebat. Faustus, & Auxanius ab Synodo iudices electi Leontio causam adiudicarunt, quam sententiam idem Hilarus Papa anno sequenti 463. ratam declarauit: *Omnia, inquit, quæ à vobis sunt per Fratres, & Coepiscopos nostros Faustum, & Auxanium definita roborantes congregationes annuas ordinante fratre, & Coepiscopo nostro Leontio admonitis Metropolitanis, quod sæpè dicendum est, celebrare dignemini.* Ex his ab anno 462. Faustus Reiorum Episcopus intelligitur, vt eorum sententia penitus corruat, qui eo tempore Prosperum Aquitanum Reiensium in Gallia Antistitem ponunt, vti Baronius, Bellarmi- Anno 462.

nus,

nus, Saussaius, & alij dixere; Nam ex Sidonij Eucharistico certum est, Faustum Maximo successisse, dum scribit ad eundem in Eucharistico.

——— fuerit quis Maximus ille
Vnde tu cuius, Monachosq; Antistes, & Abbas
Bis successor agis.

Maximum verò anno 433. Episcopatum indeptum diximus; idem anno 439. interfuit Synodo Reiensi, anno 441. Arausicana decreta subscripsit. Rursus anno 452. nominatur in epistolis Episcoporum Galliæ ad Leonem, & in rescripto ad eosdem, in quibus cum inter cæteros Faustus non legatur, non obscurè deducitur id temporis Lerinensium Abbatem fuisse. Vnde nullus restat Prospero locus in Reiensi Sede Maximum inter, ac Faustum, cum præsertim Prospero vigintiquatuor anni Episcopatus à Baronio dentur. Accedit neq; in literis Leonis anno 452. neq; in literis Hilari anno 464. in quibus Narbonensis Galliæ Præsules nominantur, vllum Prosperum legi, sed in his Faustum, in illis verò Maximum eiusdem decessorem. Insuper etiamsi Prosper fuisset Reiorum Episcopus, non benè dicit Baronius ad annum 466. *Prosper Regiensis in Aquitania Episcopus*, nam Reienses non locantur in Aquitania, sed in Narbonensi Prouincia secunda.

Ioannes Antonius Flaminius in vita Prosperi, Ferrarius in Martyrologio, & Itali Scriptores communiter asserunt, Prosperum fuisse Episcopum Regii Lepidi in Insubria, & sanè illa Ecclesia suum esse hunc Prosperum contendit, pioq; cultu eius quot annis, memoriam celebrat. At neq; verum est, illum Regiensibus præfuisse annis duobus, & viginti, vt tradunt proximè memorati Scriptores eius obitum vsq; ad annum 466. producentes, nam anno 451. Fauentius erat Regii Lepidi Episcopus, vt patet ex literis Synodi Mediolanensis ad Leonem Papam, quæ ponuntur ante 51. epistolam eiusdem, ibi enim legitur: *Ego Fauentius Episcopus Regiensis Ecclesiæ in omnia suprascripta consensi, & subscripsi.* Immò tabulæ Ecclesiæ Regiensis, quas in Italia Sacra profert Vghellus circa annum 458. Elpidium Regiensem Episcopum ponunt, vnde si Prosper plurimos annos illius Vrbis sacris præfuisse dicendus est, vt ex antiquis eiusdem Ecclesiæ breuiarijs Ferrarius refert, iam vltra Anthemij tempora Episcopatus Prosperi excurret, cuius rei nullum antiquum authorem laudabimus. Ego quidem cum videam omnes Scriptores, qui Prospero viciniores fuere, illius nomen absq; vlla dignitatis sacræ mentione recitare, vix adduci possum, vt eundem fuisse alicubi Episcopum credam. Gennadius cap. 88. ita scribit, *Prosper homo Aquitanicæ Regionis*: qui tamen quoslibet scriptores vel Episcopos, vel Presbyteros eorundem sacra dignitate recensita nominat. Victorius ex eadem Aquitania, ac Prosperi coætaneus illum tanquam Episcopum non appellauit in epistola nuncupatoria ad Hilarum Papam. Gelasius in indice Authorum approbatorum, cum cæteros Episcopos nominasset, ac postea, etiam Hieronymum Presbyterum dixisset, addit: *Item Opuscula Prosperi viri religiosissimi.* Non autem hinc cogimur ad negandum, eundem Presbyterum fuisse, nam ibidem de Rufino ait: *Rufinus uir religiosus*, quem tamen Presbyterum fuisse certum est. Et hi eodem sæculo floruere, proximo verò nullus Prosperum Episcopum nuncupauit, non Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 30. Non Victor Tunonensis initio Chronicorum. Abbas Biclariensis initio Chronici

nici

nici ait: *Post Eusebium Cæsariensis Ecclesiæ Episcopum, Hieronymum toto Orbe notum Presbyterum, nec non & Prosperum uirum religiosum, atque Victorem Tununensis Ecclesiæ Africanæ Episcopum &c.* Primum, & vltimum Episcopos dicit, non item Prosperum. Miror autem Vossium uirum aliàs diligentissimum ex Marcellino Comite lib. 1. hist. Pelag. cap. 18. Prosperum Episcopum nominare; nam ille ad consulatum Viuiani, & Basilij vnius Gennadij verbis loquitur, quem transcripsisse nemini dubium esse potest; Inde etiam Ado suum Prospero testimonium dedit. Honorius Augustodonensis in lib. de Script. Eccles. num. 460. vel cap. 94. dicit Prosperum Episcopum, vnde pleriq; in eam sententiam abiere, sed id Amanuentium erratum fuit, nam cum ad verbum omnia ille transcribat ex Gennadio, vbi hic habet: *Prosper homo Aquitanicæ regionis, sermone scholasticus, & assertionibus neruosus &c.* Honorius legit: *Prosper Episcopus Aquitanicæ regionis, sermone scholasticus, & assertionibus neruosus &c.* quem tamen sic errasse, dum Episcopum Aquitanicæ regionis Prosperum scribit, cum Narbonensis regionis Episcopus dicendus fuisset, non credam, cur enim homini Augustodunensi tantùm erroris affricem? Est enim Augustodunum in Prouincia Lugdunensi prima. Quòd si Martinus Polonus, & Trithemius, qui post octingentos annos ab obitu Prosperi vixere, illum Episcopum appellant, antiquis plus fidei habendum puto. Quo anno S. Prosper obierit incertum est; scripsisse illum Chronicon vsq; ad captam Vrbem à Genserico, quæ accidit anno 455. scribit Gennadius, Marcellinus Comes vt adhuc superstitis mentionem facit ad annum 463. Philippus Labbè, qui catalogum sui Bellarmini de Scriptoribus Ecclesiasticis eruditis obseruationibus illustrauit, scribit decessisse Prosperum anno 456. etenim Victorius Aquitanus in laudata epistola nuncupatoria, quam anno 457. scriptam esse, ex Paschali caractere, alijsque temporum notis eidem additis certum est, vocat Prosperum Sanctum, ac venerabilem virum. Sed leuis hæc coniectura est, nam eo tempore *Sancti* titulus etiam viuentibus deferebatur, vt passim patet, & Prosper ipse vocat Leontium Diaconum, & Hilarium Episcopum Sanctos in epistola ad Augustinum. Immò cum ibidem Victorius nominans Hieronymum Sanctæ memoriæ illum dicat, neq; ea honoris præfatione vtatur in nominando Prospero, eodem Authore eo anno 457. Prosperum adhuc superstitem fuisse credo.

Plura scripsit Prosper, nam præter Chronicon quod integrum nuper donauit laudatus Labbè tomo 1. Bibl. MSS. tres pro diuinæ gratiæ defensione epistolas dedit ad Augustinum, ad Rufinum, ac Demetriadem, quarum postrema cum inter Ambrosianas circumferretur, nostro Aquitano restituta est authore Ioanne Costero Louaniensibus adprobantibus. Baronius ad annum 413. scribit hanc epistolam ad Demetriadem à Beda lib. 1. in Cantica Prospero adscriptam fuisse, & alteram contra diuinam gratiam ad eandem Virginem ab eodem attributam Pelagio. Sed vtrumq; falsum est; nam ibi Beda non Pelagio, sed per errorem Iuliano attribuit epistolam ad Demetriadem pro defensione liberi arbitrij exaratam, alterius verò, ad Demetriadem epistolæ à Prospero scriptæ, ne meminit quidem. Egregium volumen edidit contra Collatorem, de quo superiùs plura dicta sunt, vti etiam libellos quosdam, queis nonnullorum Gallorum, Vincentij Lerinensis, ac aliorum obiectiones contra Augustini doctrinam dissoluere conatus est. Celebre est carmen eius-

dem

dem heroicum contra Ingratos, nempè Semipelagianos diuinæ gratiæ decurtatores. Aliud verò poema de prouidentia non est Prosperi, sed hominis Semipelagiani, vt à plerisq; notatum est. Idem tamen composuit librum Sententiarum CCCLXXXVIII. ex varijs S. Augustini libris conflatum. Tria iustá volumina authorem præscferunt Prosperum, quæ tamen haud ab illo composita fuisse pro certo habeo; sed paulò fusiùs res aperienda venit.

In primis Authorem faciunt hunc Prosperum Aquitanum librorum de prædictionibus, & promissionibus Dei, qui in partes tres diuisi sunt. Ego verò non Prospero Aquitano adscribendos illos libros existimo, sed alteri Prospero Africano. Horum voluminum author parte 3. cap. 6. narrat Aspare Carthagine constituto, nempe anno 434. cum à Tregetio contra Gensericum feliciter pugnatum est, puella à Dæmone ibidem vexata mirum quid se præsente euenisse: *Accidit autem*, inquit, *vt quintusdecimus Dominicus illucesceret dies ascendente nobiscum Sacerdote, vt matutinum illic sacrificium solito offerretur, puellam Præpositus ad altare perduxit &c.* Igitur ille Scriptor ad annum 434. Carthagine morabatur, cum tamen noster Prosper id temporis in Gallijs contra Semipelagianos excubaret, vti ad annum 433. expendimus. Rursus idem Scriptor par. 3. promiss. 38. iuvenem se Carthagine fuisse sub Aurelio Antistite testatur: *Cum Sancta Pascha solemnis ageretur festiuitas collecta illic, & vndique omni curiositate etiam adueniens multitudo Sacerdotum multorum Pater, & digna memoria nominandus Antistes Aurelius cælestis iam patriæ ciuis cathedram illic loco Cælestis & habuit, & sedit. Ipse tunc aderam cum socijs, & amicis, atque vt se adolescentiam ætas impatiens circumquaq; vertebat &c.* Hoc templum Cœlestis anno 399. consecratum fuit, quando Honorius Imperator edicto templa Idolorum *cum suis adiacentibus spatijs Ecclesijs detulit*: ex Prospero ibidem. Ex his patet hunc Scriptorem fuisse ciuem Carthaginensem, cum ante annum 400. & anno 434. Carthaginem incoluisse se dicat, quod etiam ex ijs, quæ in fine libri de quadam peculiari Cathaginensium consuetudine tradit, non obscurè colligitur. At noster Prosper fuit Aquitanus, & in epistola ad Augustinum ait: *Ignotus quidem tibi facie, sed iam aliquatenus, si reminiscaris animo, ac sermone compertus.* Quod fieri non potuisset, si eo tempore Carthagine fuisset sub Aurelio, cum Augustinus ob Synodos frequentiores Carthaginem sæpissimè frequentaret, vnde & videre Prosperum, & à Prospero videri potuisset. Hæc scribit Cassiodorus, qui eodem quo Prosper, & insequenti sæculo vixit, initio libri de diuinis lectionibus: *Sanctus quoque Prosper sedula cura legendus est, qui tres libros totius auctoritatis diuinæ in centum quinquaginta tribus titulis comprehendit, ad instar piscium, quos Euangelica retia de huius sæculi tempestosa profunditate traxerunt.* Porrò hic memoratos hucusque libros de diuinis promissionibus designari patet ex præfatione, & peroratione operis, nam tres priores partes ex quadraginta capitulis singulæ constant, quæ verò has consequitur, in viginti capita distribuitur, vltima ex tredecim conflatur, & *perficiunt*, ait in peroratione *centum quinquaginta tria, in quo numero sacrati illi pisces reti veritatis incorrupto post resurrectionem Domini iussione capti sunt, millia sanctorum significantes &c.* Quare duos Prosperos coætaneos fuisse puto, hunc Africanum, alterum verò Aquitanum ex Gennadio, & ille fortè fuit Regij Lepidi Episcopus in Insubria.

Sequuntur libri tres de vita contemplatiua Iuliano Episcopo inscripti, quorum

rum idem Prosper Author publicatur. Sanè illos Prosperi esse ex antiquis existimarunt Codogandus Episcopus Metensis in lib. de laicali institutione, Synodus Aquisgranensis sub Ludouico Pio, & Theodulphus Aurelianensis, qui scripsit de Spiritu Sancto anno 809. cuius liber editus est à Sirmondo. Cæterùm non esse Prosperi, sed Iuliani cognomento Pomerij, qui Arelate in Gallijs Rethoricam docuit, cuius scholam Cæsarium iuvenem adijsse inferiùs dicemus, mihi penè certum est ex S. Isidoro in lib. de Eccles. Script. cap. 12. vbi agens de libris eiusdem Pomerij ait in fine capitis: *Edidit etiam vnum libellum de virginibus instituendis; alios quoque tres de futura vitæ contemplatione, vel actuali conuersatione, nec non etiam de vitijs, & virtutibus*. Qui sanè libri sunt illi, qui Prosperi nomine vulgò circumferuntur; In quorum primo, vt ipse testatur in præfatione libri tertij, agitur *de vita contemplatiua*: in altero de *actuali* vita: in postremo *de vitijs, & virtutibus*. His accedit, ab hoc Scriptore lib. 2. cap. 9. Hilarium Arelatensem etiam, atque etiam laudari, quòd Prosper Aquitanus non ita liberaliter fecisset, cum Hilarius Arelatensis Semipelagianorum in Gallijs Coryphæus fuerit, vt ipsemet Prosper testatur in literis ad Augustinum. Ibi verò loquitur de Hilario vti iam defuncto, nempe post annum 449. se verò non esse Episcopum palam ostendit lib. 1. cap. 14. Vnde, qui putant hosce libros esse Prosperi, non video qua ratione scribant mortuum Prosperum anno 466. exactis duobus, & viginti annis in Episcopatu. Præterea hic Scriptor nuncupauit memoratos libros Iuliano Episcopo, quo iubente se illos exarasse testatur initio præfationis. At in Gennadio Suffridi Petri cap. 98. scribitur: *Pomerius natione Maurus in Gallia Presbyter ordinatus interrogantibus Iuliano Episcopo, & Vero Presbytero &c. composuit de natura animæ & qualitate eius libros octo*. Vt planè compertum fiat, eidem Episcopo Iuliano & libros de vita contemplatiua, & libros de anima, vti ait Gennadius, ab eodem authore inscriptos fuisse. Itaque neque illi tres libri de vita contemplatiua Prosperum authorem habuere, quod vidit etiam vir eruditissimus Pater Lupus in epistola apologetica ad me scripta de contritione Christiana Louanij impressa anno 1667. in qua cap. 5. ad 8. accusationem ex laudato Isidoro hoc probat, affirmans Dacherium, & Sirmondum in eadem sententia fuisse.

Iulianus igitur Pomerius Maurus vir insignis, ac in Gallia percelebris, vt patet ex libro 1. de vita S. Cæsarij cap. 3. horum voluminum author dicitur, vel certè quicumque alius fuerit, idem meritò inter sectatores S. Augustini numerandus est; nam lib. 3. cap. 31. cum eximiè S. Augustinum commendasset, addit: *Quem in his libellis pro possibilitate secutus sum*. Quod sanè constat cuique vel leuiter eosdem inspicienti. Verùm in libro secundo de anima, vbi quærit: *Vtrum anima corporea sit, an incorporea*, à S. Augustini sententia discedens, *Tertulliani erroribus consentiens animam corpoream esse dixit*. Ita testatur S. Isidorus; nam octo illi libri Pomerij de anima interciderunt. Erat ea ætate celebris in Gallia quæstio de animæ corpulentia, nam corpoream esse illam ibidem docuere Cassianus, Faustus, Gennadius, ad quos & Pomerius accessit, qui eodem sæculo floruit. Oppositum scriptis sustinebant S. Auitus Viennensis Antistes in epistola ad Regem Burgundionum, & Claudianus Mamercus in libris de Anima.

Restant denique duo libri de vocatione Gentium, qui vulgò sub nomine

Mm Pro-

Prosperi leguntur. Hi quidem voluminibus S. Ambrosij inserti erant, sed immeritò, nam lib. 1. cap. 7. leguntur hæc verba: *Fato autem non baptizari paruulos, nec Pelagiani potuerunt dicere, sed quia eos à peccato liberos ausi sunt profiteri, mereare damnari.* Quare illi libri non sunt Ambrosij, qui mortuus est anno 397. antequam Pelagianorum nomen audiretur, sed planè scripti sunt post Pelagianos ab Apostolica Sede damnatos. Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 20. ait se *pro certo* habere, non esse Regiensis Prosperi, quòd illorum author in sententia de reprobatione mollior sit, quàm Prosper Aquitanus. Vossio subscribo; etenim video illorum Scriptorem diuersa à Prospero via abijsse. Nam lib. 2. plurimum laboris insumit, vt communem gratiam Dei omnibus faciat. Versans verò cap. 20. obiectionem illam à parvulis ductam, in qua Augustinus, & sectatores contra Pelagianos triumphum sibi cecinerunt, ita cap. 23. respondet: *Non irreligiosè arbitror credi, neque inconuenienter intelligi, quod isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ semper vniuersis est impensa nationibus, qua benè vtique si eorum vterentur parentes, etiam ipsi per eosdem iuuarentur.* Quibus contraria scribit noster Prosper in carmine de Ingratis cap. 31. vbi vrget illud argumentum de paruulis.

Et tamen ex istis miseratrix gratia quosdam
Eligit, & rursum genitos baptismate transfert
In regnum æternum, multis in morte relictis,
Quorum causa fuit similis de vulnere eodem.
Nec meritis istud pateris aptare parentum,
Ceu pia profuerit redimendis cura bonorum,
Abstuleritque alijs aliena ignauia vitam:
Cum videas multos Sanctis genitoribus ortos,
Nullo saluari studio potuisse suorum.

Item ille Scriptor toto libro secundo probat, Deum omnibus semper hominibus gratiam largitum fuisse; insigniora loca donat Vossius lib. 7. par. 1. thesi. 4. At Prosper hanc communem gratiam penitus repudiauit. Ibidem cap. 11. ait,

—— dic vnde probes, quod gratia Christi
Nullum omnino hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit.

Quod improbat, quia Euangelium non omnibus gentibus annunciatum statim fuit, cum tamen alter gratiam communem faciat, quia ad omnes missi sunt Apostoli, vt Euangelium prædicarent. Porrò cap. 3. initio gratiam communem suadet, quia Deus quosdam ad se cognoscendum *cæli, & terræ testimonijs conuenit*. Alios, nempe Iudæos, *doctrina legis, Prophetarum oraculis, miraculorum signis* adiuuit. Hanc autē non esse veram gratiam scribit Prosper in epistola ad Demetriadem, sed illam, qua Deus intrinsecùs operatur, cum illa omnia exteriùs tantùm animum pulsent, neque differant à gratia Pelagianorum, quæ consistebat in lege, doctrina, miraculis &c. vt fusè narrat S. Augustinus in libro de gratia Christi. Rursus capite 5. tradit gentes, quibus non vti Hebræis Numen se manifestauit, non esse excusabiles: *Adhibita enim*, inquit, *semper est vniuersis hominibus quædam supernæ mensura doctrinæ, quæ etsi parcioris, occultioris*que

risque

risque gratia fuit, sufficit tamen sicut Dominus iudicauit, quibusdam ad remedium, omnibus ad testimonium. At noster Prosper canit cap. 32.

Non autem rectè, nec uerè dicitur illos,
Qui sunt exortes diuini muneris, & quos
Gratia neglexit, degentes mortis in umbra,
Peccati non esse reos, quia recta gerendi
Non data sit uirtus, Naturæ compede uinctos
Procubuisse negant &c.

Vbi ex peccato originis tradit hominem iure optimo gratia priuari. Præterea idem Scriptor capite vltimo satis timidè de prædestinatione loquitur, immò scientiam illi præuiam non semel ponere videtur, dum illam obiectionem sibi opponens, *frustra nos orare, & laborare, si ex incommutabili proposito eius Christianæ gratiæ subsistit electio*; ita ibi respondet: *Non intelligunt scientiam Dei, quæ & præterita, & præsentia, & futura complectitur, tempore non teneri*, & cum id paucis explicasset concludit; *Hæc autem æterna, & semper tranquilla cognitio nulla nos urget necessitate peccandi &c.* Ibidem electionem ad gratiam sine meritis adstruit, electionem verò ad gloriam ex meritis suspendit: *Deus ergo his, quos eligit sine meritis, dat vnde ornentur ex meritis; Et frustra dicitur, quòd ratio operandi non sit in electis, cum etiam ad hoc operentur, vt electi sint.* At S. Prosper in epistola ad Rufinum generosiùs diuinæ prædestinationis decretum defendit, ac solidiùs illud communit, quod & in responsione ad Genuenses, aliosque itidem præstat. Et vt vno verbo concludam, nunquam me iudice vnus, idemque author fuit horum librorum, & poematis contra Ingratos; Et Prosper, qui vbique S. Augustinum laudat, in his etiam libris de vocatione Gentium eundem certè nominasset, si illorum scriptor fuisset.

Quare existimo authorem horum librorum de vocatione gentium medium quid sapere inter Semipelagianos, & S. Augustinum, quem etiam mollem Augustinianum dixeris, cum Prosper inter rigidos meritò reponendus sit. Ille quidem lib. 1. cap. 8. & 9. Semipelagianismum suffocat, dum probat fidem, & perseuerantiam esse dona Dei, vnde non possum ad Vossium accedere, dum scribit, Hilarium Arelatensem esse fortè illorum librorum authorem, nam Hilarius cum Semipelagianis teste Prospero in epistola ad Augustinum sentiebat. Sed de his satis. Illud tamen moneo me ita de Prosperi libris iudicare, vt in hoc opere vulgarem de illis sententiam quandoque secutus sim.

De hoc Prospero Herrera, & Elssius Augustiniani Scriptores plura commenti sunt, fuisse patria Lemouicensem; anno 399. degisse Carthagine, fuisse discipulum S. Augustini, & anno demum 426. ex Africa in Gallias rediisse, quæ vti sine teste dicuntur, ita nullam apud Lectores fidem inueniunt. Certè Prosper in epistola ad Augustinum scriptam anno 429. ita fatur initio: *Ignotus quidem tibi facie, sed iam aliquatenus si reminiscaris animo, ac sermone compertus &c.* vt planè supinam ignorantiam redoleat, quod aiunt, Prosperum in Africa fuisse discipulum S. Augustini. Sancti Prosperi vitam posterorum memoriæ tradere tentauit Io: Antonius Flaminius, quem sanè alterius Prosperi gesta scribere dicerem, nisi ex librorum indice de nostro hoc Aquitano eum loqui intelligerem; Sed Deus bone quas ibi fabulas nectit! Vt enim omittam scribi ab eodem illum in Asiam profectum, aliaue, quæ reprehendimus ad annum 451.

narrat, eundem postquam aliquandiu ibi (dubium Chalcedone, an Romæ?) post Synodum commoratus est, electum Antistitem Regiensem, mortuum verò anno 466. Pontificatus 22. cum inter Synodum Chalcedonensem, & diem mortis quindecim tantùm anni numerentur; Insuper mortuum asserit *Marciano Romano tenente imperium*, cum Marcianus ante nouennium decesserit, nempè anno 457. & Hilario II. Pontifice Max. cum vnus tantum Hilarius seu Hilarus Summus Pontifex fuerit. Prospero tribuit libros de promissionibus, at cur ex illis Prosperum non semel in Africa fuisse cognouit, vt hoc ipsum in eius vita recenseret? Libros de vita contemplatiua inscriptos ait Iuliano Summo Pontifici, cum nullus fuerit huius nominis Papa, & Iulianus ille Episcopus fuerit; Alia quæ addit planè sunt de communi, vt aiunt, vnius Confessoris Pontificis. Sed Prospero satis laudum dat Ecclesia Romana, quæ in Martyrologio hæc de eodem recitat: *Apud Regium S. Prosperi Aquitani eiusdem Vrbis Episcopi, eruditione, ac pietate insignis, qui aduersus Pelagianos pro fidè Catholica strenuè decertauit.*

CAPVT XV.

Faustus Reiensis magni nominis Episcopus sub prætextu Prædestinatiani erroris ex decreto Synodi Arelatensis, ac Lugdunensis confutandi S. Augustini doctrinam impugnat. Vbi plura de Prædestinatianis, de epistola Fausti ad Lucidum, atq; de vtraq; Synodo disquiruntur.

Anno 470. FAustus Reiorum Antistes in ore famæ in Gallijs versabatur, & prouinciæ Episcopi ab eiusdē sententia pendebant. Sidonius & epistolis, & carminibus ad Faustum datis eundem supra cæteros illius ætatis Præsules ad sydera vsq; effert. S. Patiens Episcopus Lugdunensis, cum celeberrimam S. Iusti Basilicam consecraret, atq; ad ea peragenda plurimi Antistites conuenissent, Faustus omnium precibus exoratus luculentam orationem habuit, excipiente, ac plurimum commendante vnà cum reliquis eodem Sidonio. Ruricius vir nobilissimus, ac postea Lemouicensis Episcopus, cum de abdicanda vxore, liberis, ac ditissimo patrimonio deliberaret, Fausto per literas hoc ipsum significauit, quem nuncupare solebat: *Patrem optimum, & Pastorem egregium*, ex lib. 1. epist. 2. Et quidem vniuersi Arelatensis Prouinciæ Episcopi tantùm Fausto detulere, vt in causa Hermetis Diensis ad Hilarum Pontificem eidem legationem iniunxerint. Faustus veteri suorum Lerinensium concellitarum, ac Cassiani Magistri opinioni inhærens Augustini sententiam de efficaci electorum prædestinatione hac occasione impugnauit. Fama erat nonnullos ita S. Doctoris sententiam de gratuita prædestinatione defendere, vt in absurdos prorsus errores declinarent, quos Augustiniani dogmatis aduersarij altiùs exaggerabant. Leontius Arelatensis Antistes, qui ex Hilari decreto in Gallijs Synodos cogebat, vt è prouincia horrida illa opinionum portenta, quæ à nonnullis defendi rumor erat, auerruncaret, Concilium Arelate indixit, in quo cum plurima contra noua, ac periculosa dogmata Patres statuissent, vni Fausto communi consensu iniunctum fuit, vt editis libris ea fusiùs pertractaret, de quibus in Synodo actitatum fuerat. Testatur hoc Faustus in præfatione ad

Leon-

Leontium: *Quod pro sollicitudine*, inquit, *pastorali, beate Papa Leonti, in condemnando prædestinationis errore Concilium summorum Antistitum congregastis, vniuersis Galliarum Ecclesijs præstitistis. Quod verò ad ordinanda ea, quæ collatione publica doctissimè protulistis, operam infirmis humeris, curamq; mandastis, parum, vt reor, tanto negotio, parùm sanctæ existimationi vestræ consuluistis, & me iudicio charitatis, vos periculo electionis onerastis*. Hic Leontius, cui suum opus Faustus inscripsit, fuit Episcopus Arelatensis, vt patet ex literis Hilari Papæ, Fausti ad Felicem, & Ruricij ad Eonium, cuius verba inferiùs recitabo. Hæc dixi, quia Baronius ad annum 490. & sæpè alibi, & Saussaius ad diem 1. Decembris, alijque putant, hunc Leontium esse Episcopum illum celebrem Foroiuliensem, cui Cassianus decem priores collationes dedicauit, cuius etiam amicitia S. Honoratus Abbas Lerinensis plurimùm lætabatur. Hic renunciatus fuit Episcopus propè annum 410. vt cap. 3. probauimus, Leontius verò Arelatensis circa annum 460. Vnde corrigendus est Saussaius, qui res ab vtroque gestas graui hallucinatione vni Foroiuliensi adscribit. Interim cum noui rursus errores in controuersia de diuinæ gratiæ auxilijs suborti essent, in Lugdunensi Synodo eorum pariter confutandorum cura eidem Fausto comissa fuit. Testatur hæc Faustus in fine eiusdem præfationis: *In quo quidem*, inquit, *opusculo post Arelatensis Concilii subscriptionem nouis erroribus deprehensis adiici aliqua Synodus Lugdunensis exegit*. At Faustus mala fide, atq; animo aduersus Augustini sententiam præoccupato demandatum munus executus à rectiori dogmate exorbitauit; etenim sub prætextu Prædestinatianæ hæresis confutandæ duos de gratia, & libero arbitrio libros scripturiuit, in quibus sub alieno corio Augustinus vapulauit, nam eiusdem de gratuita prædestinatione sententiam totis lacertis impugnat, Massiliensium dogmata dudum à S. Doctore euersa restaurat, ac blasphemias quas ab Hipponensi Præsule Prosper procul amouerat, eidem rursus imponit: vno verbo totus Anti-Augustinianus est; certè vniuersa Sacri Codicis testimonia à S. Doctore laudata, eiusq; interpretationes excutit, vt Ioannes Maxentius ostendit in responsione ad epistolam Hormisdæ. Vnum, & breue quidem caput libri primi, nempe quartum inspiciamus, in eo Faustum è diametro contra Augustinum pugnare nec illos Recentiores, qui nuper pro Fausto laboriosas apologias enixi sunt, negaturos fuisse existimo, si rem extra partium studia considerassent: ibi enim cum S. Augustini sententiam de prædestinatione pluribus oppugnasset, concludit: *Si ergo vnus ad vitam, alter ad perditionem, ut asserunt, est deputatus, sicut quidam Sanctorum dixit, non iudicandi nascimur, sed indicati*; Habemus confitentem reum, qui enim toto eo capite contra prædestinationem gratuitam depugnarat, non obscurè contra Augustinum se stare profitetur; quis enim ille Sanctorum fuit, qui illam sententiam docuit, nisi Augustinus, qui sexcentis eam locis, & subtilissimè tradidit, & validissimè propugnauit? Hinc olim scripserat idem Faustus ad Græcum aliquid *apud doctissimos in Augustini scriptis esse suspectum*, nempè dogma de prædestinatione sine vlla meritorum præuisione. Præterea Faustus totus in eo est, vt suorum Lerinensium opiniones recoquat. Sæpè fidem ex viribus liberi arbitrij nasci docet: lib. 2. cap. 8. ait: *Vnde hic extra legem positi accusantur increduli, nisi quia legem naturæ, cui fides iuncta est, seruare noluerunt? Vnde obijcitur incredulitas, nisi quia in promptu fuit credendi facultas? Liberi itaq; arbitrij*

ratio

Vatio facit vt remuneretur credens, vt damnetur incredulus. Tradit etiam, posse nos absque Dei gratia petere, quærere, pulsare, vt eandem impetremus: illius verba recitauimus cap. 11.

Inter cæteros, qui Prædestinatianorum erroribus infecti censebantur, erat Lucidus nescio quis Presbyter, quem vt ab eo dogmate Faustus abduceret, epistolam misit eundem amicè conueniens, quò horridam sententiam exueret publicam, sin minùs obsequeretur, delationem apud Synodum interminatus: hanc epistolam subscripsere vndecim Episcopi, ac ipse etiam postea Lucidus. Fueritne ad Synodum Arelatensem euocatus Lucidus, vel illæ literæ in Synodo, aut ante, vel post eiusdem celebrationem subscriptæ ab Episcopis fuerint, inferiùs disquiretur. Certè legitur apud Faustum eiusdem Lucidi epistola ad Patres Synodi Lugdunensis, vt vulgò putant, in qua suorum errorum palinodiam canit. Baronius, Vossius, alijque Prædestinatianos refellendi prouinciam à Patribus Fausto Reiensi demandatam scribunt, quòd strenuè se gesserat in Lucido ad bonam frugem reuocando; Faustum tamen inquiunt, ea suis libris inseruisse, quæ haud in mandatis habebat, quibus doctissimi illi Antistites minimè albos calculos addidissent. Ille quidem eo in opere totus Semipelagianus est, vnde postea à Romanis Pontificibus, ac Patribus vnanimi consensu reprobatus fuit. At cum de Prædestinatianis grauis contentio paucis abhinc annis exarserit, nonnulla de eisdem præmittenda sunt, quò scriptorum Fausti exactior notitia habeatur.

In primis cum Faustus occasione erroris Prædestinatiani profligandi Arelate, ac Lugduni Synodos coactas testetur, de hac hominum secta videndum est, vnde nam, ac quo tempore emerserit. Primus, qui huius sectæ mentionem fecit, fuit Prosper Tiro, cuius Chronicon legitur tomo 5. Bibl. PP. par. 3. edit. Colon. A. 1618. hic enim ad annum Honorij XXIII. ait: *Prædestinatorum hæresis, quæ ab Augustini libris malè intellectis accepisse dicitur initium, his temporibus serpere exorsa est.* Cum verò Honorius anno 395. die 17. Ianuarij mortuo Theodosio Patre imperium indeptus sit, anno 417. Prædestinatorum hæresis ex Tirone prorupit. Sigebertus ad annum 415. illam recitat; eiusdem mentionem etiam faciunt Faustus in præfatione ad Leontium, ac Arnobius iunior in expositione Psalterij. Mirari soleo homines eruditos Prospero Tironi adeo confidenter fidem præstitisse, cum idem non tyro, sed puer in chronologia appareat, totus in historia hospes, ac omnium, quæ literis prodidit, imperitissimus: id paucis ostendo in ijs, quæ scribit imperante Honorio contigisse. Anno III. Honorij, nempè 397. Æræ Christianæ recitat Innocentij pontificatum, cuius electio peracta est anno 402. Anno VI. Pelagianæ hæreseos meminit, at non anno 400. sed 411. eandem primitus innotuisse diximus lib. 1. cap. 4. Anno VIII. Celestinum pontificatum inijsse testatur, scilicet anno 402. cum anno 423. in Bonifacij locum subrogatus fuerit. Anno X. Radagaisum in Italiam irrupisse scribit, cum anno VI. id acciderit, vt ostendimus lib. 1. cap. 2. Anno XIV. ponit mortem Stilichonis, atq; Nestorij hæresim, hoc est anno 408. cum tamen anno 428. Nestorius electus fuerit Antistes C. P. quo tantùm anno eiusdem hæresis incœpit. Anno XXVI. narrat sedisse Romæ Sixtum, quo anno 421. erat Bonifacius, Sixtus verò post Celestinum anno 432. Apostolicam cathedram obtinuit. Anno XXIX. affirmat de-

cessisse

cessisse Constantium Imperatorem *Valentiniano octo annorum filio derelicto*, qui tamen obijt anno Honorij XXVII. Valentiniano tertium ætatis annum vix ingresso. Anno XXXI. dicit Placidiam ab Honorio Romam relegatam, cum tamen Honorius imperauerit annos 29. menses 8. & Olympiodorus apud Photium Num. LXXX. Placidiam *Constantinopolim ablegatam*, & Philostorgius lib. 12. *Byzantium translatam* dicant. Mallem Augiæ stabulum purgare, quàm Tironis huius errores ex indice recitare. Profectò anno 417. nondum S. Doctor de prædestinatione electorum scribere incœperat, sed anno insequenti in epistola ad Sixtum, & libris contra Iulianum postea editis famosam illam sententiam fusiùs tradidit, quam anno 417. in epistola 106. ad Paulinum paucis indicauerat. Viderint ij, qui prædestinatianæ hæreseos chronologiam ex Prospero Tirone laudant, quasi Scriptori fidem præstent.

Sirmondus in libello de hæresi eadem cap. 1. contendit anno circiter 424. apud Monachos Adrumetinos id genus sectæ emersisse. Addit cap. 2. Prosperum, & Hilarium contra eandem Gallias inficientem Augustini opem petijsse, ijsque morem gessisse Augustinum emissis è vestigio contra Prædestinatianos libris de prædestinatione SS. & de dono perseuerantiæ. Præterea cap. 3. scribit memoratos Prosperum, & Hilarium mortuo Augustino, cum sese Prædestinatianorum furori comprimendo impares intelligerent, Romam ad Celestinum confugisse, à quo grauissimum contra Prædestinatianos rescriptum ad Galliæ Episcopos datum impetrarunt. Hæc Iacobus Sirmondus scripsit effœta ætate octogenario maior, in quibus tam longè à veritate deflexit, vt eiusdem historia à Gilberto Maguino V. C. Galliarum Regi à consilijs, & in sacra, ac profana historia versatissimo fabula ignominiæ causa fuerit nuncupata. Hic autem Scriptor adeò solidè, ac neruosè tria priora capita historiæ Sirmondianæ de Prædestinatianis confutat, vt Ludouicus Cellotius in historia Gottescalcana, in qua Maguinum refellendum suscepit, libro 2. capite 2. vbi de Prædestinatianis agit, ne verbum quidem pro suo Sirmondo eidem Maguino reponere potuerit. Magnus Ecclesiasticorum annalium Scriptor Baronius tradit libros de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseuerantiæ contra Semipelagianos scriptos fuisse, itemq; Prosperum, & Hilarium Romam profectos aduersus eosdem à Celestino literas obtinuisse, quæ sanè tam certa sunt, quàm falsa illa, quæ ex Sirmondo retulimus. Idem tamē Baronius in quibusdam cum Sirmondo concinit; nam ad annum 490. hæc de Prædestinatianis scribit: *Post S. Augustini obitum prodijsse quosdam, qui ex eius scriptis malè perceptis complures inuexerunt errores, quos S. Augustini nomine, & auctoritate defendere conabantur, sed eos pro defensione ipsius S. Augustini agens S. Prosper validè confutauit; dicebantur isti, vt Sigebertus adnotauit, hæresis Prædestinatorum sectatores.* Hæc ille. In primis falsum est, Adrumetinos Monachos Prædestinatianæ hæresi initium dedisse, immò apud illos Semipelagianismus exortus est, at in ipsis cunis ab Augustino suffocatus fuit. Nam cum S. Doctor accepisset, quosdam Adrumetinos Monachos in sinistras opiniones de diuina gratia, & hominis arbitrio prolapsos, quò eosdem ab errore reuocaret, librum statim perscripsit de gratia, & libero arbitrio, de quo lib. 2. Retract. cap. 66. hæc habet: *Propter eos, qui cum defenditur Dei gratia putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, vt negent Dei gratiam, asserentes eam secundùm merita nostra dari, scripsi*

scripsi librum, cuius titulus est: De gratia, & libero arbitrio. Ad eos autem scripsi Monachos Adrumetinos, in quorum monasterio de hac re cœperat esse contentio. Hic ergo liber non fuit scriptus contra Prædestinatianos, qui libero arbitrio sublato omnia gratiæ dabant, sed contra Pelagianorum reliquias asserentes liberum arbitrium auferri, si nulla hominis merita diuinam gratiam antecedant. Sanctus Doctor à cap. 4. eius libri vsque ad finem totus in eo est, vt probet, gratiam nulla hominum merita supponere, quòd ex delatione Cresconij, & Felicis intellexerat, quosdam oppositum docentes ipsius ad Sixtum epistolam, in qua error ille refellitur, impugnare. Profectò nonnullos memorati cœnobij Monachos Augustini dicta reprehendisse ex Euodij fragmento à Sirmondo recitato deducitur: *Legant ergo,* inquit, *Sancti Dei Maiorum dicta, sicut iam dixi, qui habent diuini muneris pium affectum, & quando non intelligunt, non citò reprehendant, sed orent, vt intelligant.* At Prædestinatiani tantùm abest, vt Augustini dicta erroris incusarent, quin potiùs ex vno Augustino durum illud dogma se deducere arbitrarentur; illis enim erat, vt Sirmondus, cæterique eiusdem opinionis Scriptores contendunt, Augustinus puppis, ac prora, & sacra anchora in tempestate. Hinc Valentinus Adrumetinorum Abbas nolebat ea dissidia Augustino innotescere, pudebat enim ipsum, quosdam è suis Sancti Patris doctrinam censuræ subijcere. Hinc in epistola ad Augustinum comparat eosdem cum ijs discipulis, qui cum verba Domini non intelligerent, eidem obloquebantur Io: 6. *Non culpa,* inquit, *Domini dicentis, sed duritia impijssimi cordis.* Idem Augustinus in laudato volumine cap. 18. ait: *Nemo ergo vos fallat, fratres mei, quia nos non diligeremus Deum, nisi nos prior ipse diligeret.* Hoc ipsum ex epistola Prosperi ad Augustinum apertè colligitur, hæc enim de Semipelagianis scribit: *Cum aliquandiu tarditatem suam culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamq; eorum lucidiorem super hoc, atq; apertiorem Beatitudinis tuæ expositionem voluerint postulare, euenit ex dispositione misericordiæ Dei, vt cum quosdam intra Aphricam similia mouissent, librum de correptione, & gratia plenum diuinæ authoritatis emitteres.* Et Hilarius in epistola ad eundem Hipponensem Patrem vnà cum memoratis Prosperi literis scripta ait: *Librum etiam de gratia, & libero arbitrio non habemus, superest, vt eum, quia vtilem quæstioni confidimus, mereamur accipere.* Ex quibus inferimus eosdem tumultus, quos in Gallia contra Augustinum Massilienses conciuerant, dudum ab Adrumetinis fuisse in Africa suscitatos, & Semipelagianos in Gallijs eisdem libris, quos ad Adrumetinos Augustinus miserat, posse conuinci. Sanè duo illi Monachi, qui ad Augustinum profecti Adrumetina dissidia eidem significarunt, Florum Monachum Semipelagianorum opinionem defendere testati fuerant; hæc enim Valentinus scribit: *Serui tui Flori,* inquit, *hæc fides est, Pater, non sicut fratres illi sunt locuti: imprudentiarum audierunt ab eo dictum, non iuxta merita nostra dari donum pietatis, sed per gratiam Redemptoris.* Florus ergo ea contestatione obiectum sibi errorem coram ipsismet delatoribus refutauit. At Augustinus in epistola 46. rogat Valentinum, vt ad se Florum mittere dignetur: *Meliùs autem,* ait, *facietis, quod multum rogo, si ipsum, à quo dicunt se fuisse turbatos, ad me mittere non grauemini; aut enim non intelligit librum meum, aut fortè ipse non intelligitur &c.* Florus vti Semipelagianismi author delatus fuerat, quare ne ex vnius errore cæteri in prauas de diuina gratia opiniones descenderent, cum eodem loqui Augustinus

nus optabat: Totus ergo Adrumetinorum error non Prædestinatianorum, sed Semipelagianorum fuit.

Opponunt Sirmondus, alijque, Augustinum epistola 46. ad Adrumetinos hæc initio statim scribere: *Nobis retulerunt*, nempè Cresconius, & Felix, *monasterium vestrum nonnulla dissensione turbatum, eò quòd quidam in vobis sic gratiam prædicent, vt negent hominis esse liberum arbitrium*. Quis autem ex his non intelligat, hosce Monachos ita sentientes in Prædestinatiano luto hæsisse? Verùm ex ipso Augustino satis eruditè responsionem Maguinus petit, qui initio libri de gratia, & libero arbitrio, cum præmisisset, se pluribus disputasse contra liberi arbitrij aduersus diuinam gratiam defensores addit: *Sed quoniam sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, vt negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium: hinc aliquid scribere ad uestram charitatem, Valentine frater, & cæteri, qui simul Deo seruitis compellente mutua charitate curaui*. Disiunctim Augustinus loquitur, quasi delatoribus haud integram fidem commodaret, nam *simplicitas eorum* Augustino innotuerat, vti scribit epistola 46. non quòd quidquam fingere voluerint, sed quòd præ illis in quæstionibus imperitia non satis congruenter, & aptè rem exponere potuerint. Noto autem hæc ibidem S. Patris verba: *Proinde librum vel epistolam meam, quam secum ad vos supradicti attulerunt, secundùm hanc fidem intelligite, vt neque negetis Dei gratiam, neque liberum arbitrium sic defendatis, vt à Dei gratia separetis, tanquam sine illa vel cogitare aliquid, vel agere secundùm Deum vlla ratione possimus, quod omnino non possumus*. Cur non dixit Augustinus, *ut neque negetis liberum arbitrium*, nisi quia exactè duobus illis Monachis interrogatis, cognouit nullum syncellitarũ Adrumetinorum lecta memorata epistola ad Sixtum errorem adeo crassum induisse. Ibidem tamen Semipelagianismum planè fugiendum iubet, quòd in eodem quosdam Monachorum esse cognouerat, vnde ad eundem errorem ex illorum mentibus extirpandum legit eisdem epistolam Cypriani vti pluribus S. Doctor edisserit epist. 47. Valentinus etiam in epistola ad Augustinum scribit: *Liberum arbitrium Dei gratia non negamus, sed per quotidianam gratiam proficere credimus, & adiuuari confidimus*. Nulli ergo id temporis erant inter suos Prædestinatiani liberum arbitrium negantes. Denique erraſse Cresconium, & Felicem ex his Valentini de ijsdem ad Augustinum rescribentis verbis intelligimus: *Nec sic anima saueiata curata est: quibus propter ipsam pietatem sumptus dedimus ne uulnera ipsorum cumularemus, quæ poßet sanare libri huius gratia, in qua refulget tua sancta præsentia. Quibus profectis quies, & pax per omnes fratres exultauit in Domino*. Quare reliqui, qui remanserant in Monasterio, in sententia de gratia, & libero arbitrio conueniebant, à quibus ij tantùm, qui ad Augustinum, & Euodium profecti sunt dissidebant. At cum illos erraſse & Valentinus testetur, & ex Augustino etiam apertè colligatur, concludendum est, eosdem fuisse in errore, quem postea Semipelagiani in Gallijs asseruere, existimantes negari arbitrium ab ijs, qui gratiæ efficaciam, atque absolutam saluandorum electionem ex epistola 105. ad Sixtum optimè defendebant. Ex his patet, Prædestinatianam hæresim apud Adrumetum in Africa minimè exortam.

3. At quòd neque eadem Celestino Pontifice in Gallijs emerserit, neque à Prospero impugnata, vel à Pontifice damnata fuerit, mihi persuasum est, ne-

que nouos homines hoc ipsum probaturus in testes vocabo, sed ipsummet Prosperum, quem pro se testimonium dicere Sirmondus putauit. Hæc ille ad Augustinum scribit: *Multi ergo seruorum Christi, qui in Massiliensi urbe consistunt in sanctitatis tuæ scriptis, quæ aduersus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui, quicquid in eis de uocatione electorum secundùm Dei propositum disputasti.* Non ergo isti erant Prædestinatiani, qui sententiam S. Doctoris de vocatione electorum non impugnabant, sed eandem vti Pauli Apostoli dictis conformem totis lacertis defendebant. Quid verò sententiæ Augustini obijcerent paulò inferiùs narrat in hæc planè verba: *Hoc autem propositum uocationis Dei, quo uel ante mundi initium, uel in ipsa conditione generis humani eligendorum, & reijciendorum dicitur facta discretio, ut secundùm quod placuit Creatori, alij uasa honoris, alij uasa contumeliæ sint creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem teporis adferri &c. Remoueri itaque omnem industriam, tollique uirtutes, si Dei constitutio humanas præueniat uoluntates, & sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem.* Hæc, aliaue plura scribit laudatus Pater, quæ quidem Sirmondus ita accepit, ac si Prosper ibidem illa à suis aduersarijs asserta, quasi in illa essent sententia, pronunciasset. Sed non is Prosperi sensus fuit; nam illa, vt Augustino à Massiliensibus obiecta recitauit, tanquam absurda, quæ Augustini de absoluto prædestinandi decreto ante præuisa merita sententiam consequerentur, id enim ex epistolæ contextu patet: *Remoueri*, dicebant, *omnem industriam, tollique uirtutes, si Dei constitutio humanas præueniat uoluntates.* At de Prædestinatianis dixisset non quidem, *si Dei constitutio*, sed *eò quòd Dei constitutio &c.* Immò Prædestinatiani, si qui fuerunt, nunquã adeo stulti, ac paupertini ingenij fuisse credendi sunt, vt dixerint tolli virtutes, cum planè asseruerint easdem absque nostra industria nobis minimè cooperantibus cœlitus donari; neque etiam dixere, illud decretum *sanctis occasionem teporis adferre*, Caluinistæ enim, qui veri Prædestinatiani sunt, ea paradoxa negant se admittere, cum tamen reapse eadem deuorare cogantur. Hinc Augustinus in lib. de dono perseuer. cap. 15. & 16. respondet Massiliensium obiectionibus docens prædestinationem absolutam neutiquam sanctis torporem inijcere, vbi cap. 15. scribit in suo monasterio Monachum quendam ex praua diuinæ præscientiæ consideratione apostatam euasisse, vnde Sirmondus Prædestinatianis suis in Hipponensi Augustiniano monasterio natales maiori fortè iure poterat assignare. Rursus scribit: dicere eosdem, Augustinum epistolam Pauli ad Romanos noua, ac antiquis interpretibus contraria expositione explicasse; gratiam omnibus hominibus vniuersè, ac generatim offerri, appræhendi verò ab ijs, qui quærunt, petunt, & pulsant; Christum Dominum pro omnibus mortuum, aliaque permulta, quæ non modò Prædestinatianis displicebant, sed oppositas etiam sententias vti præcipua sectæ theoremata propugnabant. Non ergo contra Prædestinatianos, sed aduersus Semipelagianos epistola Prosperi scripta fuit: hinc dicit *viris spiritum Pelagianæ impietatis illudere*, quos etiam inferiùs *Pelagianæ prauitatis reliquias* ignominiæ causa nuncupat. Prædestinatiani autem è diametro, vt aiunt, contra Pelagianos stabant. Hoc ipsum ex Hilarij epistola probari posset, at ea planè tota exscribenda foret, vbique enim Semipelagiani describuntur, nec vna saltem linea Prædestinatianos designat.

In his quidem nobis cum Baronio conuenit, at quòd vir insignis putauit Prosperum contra Prædestinatianos scripsisse, in hoc eidem consentire non possumus. Prosper non eos refellit, qui suos errores *S. Augustini nomine, & auctoritate defendere conabantur*, vt scribit laudatus Cardinalis, sed illos, qui Augustino obloquentes, per summam iniuriam eidem immania errorum portenta affricabant, quò vniuersos ab illius sententijs defendendis reuocarent. Hoc facillimè ostendetur, si per singula Prosperi opuscula discurramus. Scripsit Prosper responsionem ad capitula Gallorum, quibus S. Augustini doctrinam contra Pelagianos, vt ait in præfatione, *uisum est aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo, reprehendere*. Profectò isti non fuere Prædestinatiani, qui in vno Augustino opinionis patrocinium locabant. Idem respondit obiectis Vincentij, qui ea ipsa, quæ Prædestinatianorum dogmata fuisse publicant, Prospero, ac reliquis S. Augustini defensoribus imponit; vnde huic merito iratus Aquitanus Doctor scribit in proœmio: *Contexunt enim, & qualibus possunt sententijs comprehendunt ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eaque ostendenda, & ingerenda multis publicè, priuatimque circumferunt, asserentes talia in nostro esse sensu, qualia diabolico continentur indiculo, quæ falsò in nos ad excitandam inuidiam iactitari facilè, & sufficienter subscriptione vnius probaremus anathematis, nisi malignitas eorum, qui se grauari putant, si de nobis benè sentiatur &c.* Ex his Prosperi verbis patet, Augustinum, eiusque discipulos tanquam Prædestinatianæ hæreseos assertores à Semipelagianis accusatos fuisse. Hoc ex collatione obiectionum Massiliensium, & errorum Prædestinatianis adscriptorum paulò post demonstrabo. Scripsit insuper Prosper eruditissimam epistolam ad Rufinum, in qua hæc leguntur: *Cui* Augustino *inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas ad illuminationem Ecclesiæ, & ad gloriam Christi, quæ ipse illustratus est, præfulgenti quidam nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis, sed non incognitis susurrationibus obloquuntur, & prout sibi noxias aliquorum aures, opportunasque repererint, scripta eius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus submouere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem. Adijcientes etiam duas illum humani generis massas, & duas credi velle naturas, vt scilicet tantæ pietatis viro Paganorum, & Manichæorum ascribatur impietas.* Neque hi erant Prædestinatiani, cum isti Augustino non obloquerentur, neque illi Manichæismum obijcerent, sed eximijs eundem laudibus efferrent; fuisse verò eos homines Semipelagianos palam intelligimus ex ijs, quæ ibidem Prosper subnectit.

Quare manifestè constat, Prosperum editis apologijs errores non quidem, quos Prædestinatiani tradebant, sed quos Augustini hostes per summam calumniam de eodem Sancto Doctore, immò & de ipsomet Prospero publicabant, confutasse. Hinc in Gallijs Prosper tanquam Prædestinatianæ sectæ professor passim traducebatur, quasi doceret *aduersantia veritati*, teste Celestino Papa in epistola ad Episcopos Galliæ. Sanè hoc principale Prædestinatorum dogma esse ferebatur: Deum alios prædestinasse ad gratiam, & gloriam, alios ad malum, & gehennam, vt patet ex anathematismis Fausti; hoc autem à Massiliensibus Augustino obiectum, non verò à Prædestinatianis sub nomine Augustini defensum scribit S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 30. *Non autem ignoras, etiam præterito tempore illi luculentissimo S. Augustini operi, quod*

scripsit de prædestinatione Sanctorum à quibusdam Gallis obiectum, quod B. Augustinus in assertione prædestinationis diuinæ peccatores non ad solum prædestinatos diceret iudicium, sed etiam ad peccatum, cuius dicta, quia ipse celeri præuentus est obitu, Prosper vir eruditus, & Sanctus recta defendit fide, & copioso sermone. Postea duobus Massiliensium obiectis recitatis addit: *Huic itaque prauitati, quæ B. Augustini dictis, non ex veritate, sed ex liuore obijciebatur, tali Prosper sermone respondit.*

Cum verò doctissimi ferè omnes in Gallia Massiliensibus, ac Lerinensibus adhærerent, Augustinianam non modò sententiã de gratuita prædestinatione ad fidem abhorrebant, verùm etiam quoslibet eiusdem sectatores *Prædestinatos* ignominiæ causa appellabant. Ita Prosper ille Tiro, ita etiam Arnobius iunior loquebantur; hic in psal. 146. ait: *Ostendimus tibi antecedentem gratiam Dei generalem omnium hominum bonam voluntatem. Nota tibi, Prædestinate, quod loquor: Omnium generaliter bonam voluntatem Christi. Gratia hoc ordine, quo diximus, antecedit, si tamen pro omnibus passus, si non negas pro omnibus mortuum, si cum Apostolo asseris, quod* omnes homines vult saluos fieri. *Age nunc, tolle te à generali gratia, & ad specialem accede, & similiter eum Apostolo clama: Non omnis generaliter homo saluus erit.* Scriptor iste à nonnullis perperam asseritur vixisse ante exortas de prædestinatione controuersias, cum tamen hæresis Prædestinatorum palam mentionem faciat; idem enim in psal. 108. scribit: *Nota ex arbitrio euenisse, vt nollet, propter hæresim, quæ dicit Deum alios prædestinasse ad benedictionem, alios ad maledictionem.* Cæterùm hic Arnobius non obscurè Semipelagianum se prodit, nam in psal. 90. vbi plura dixit, quæ expendere non vacat, addit: *Latus sinistrum, quod noluit nominare, liberum arbitrium est, contra quod minor pugna laxatur. In dextra autem Dei auxilium est, & ideo priùs nominauit latus, quia in arbitrio est, vt credas priùs, vt dum credideris, gratiam consequaris.* At hic Arnobius strenuum inuenit aduocatum; nam Vossius lib. 1. Hist. Pel. c. 11. ait, alibi ab Arnobio poni generalem gratiam omnem voluntatis actum antecedentem, dein ipsum motum bonum voluntatis, tandem gratiam, quæ hæc consequatur, quam nostri Theologi iustificantem dicunt. Sed audiamus Arnobij verba, nam mallem non modò hunc, sed neminem extitisse vnquam, vel modò extare Semipelagianum, non quòd ab ipsis Augustino meo quidquam timeam, sed quòd optimorum ingeniorum vicem etiam, atque etiam doleo: *Obijcitur hoc loco,* inquit, *Nos hoc ita dicere, vt videamur hominis voluntatem ostendere, quod Dei gratiam antecedat.* Nolebant homines isti videri in hac esse sententia, quæ superbiam oleret maximam, quasi priores ipsi, quæ salutem spectant, operarentur, quod tamen post S. Augustinum eiusdem discipuli acerrimè contra ipsos vrgebant, at per calumniam hoc sibi opponi respondebant, cum reapse assererent à diuina gratia humanam voluntatem semper in negocio salutis præueniri. Iuuat tamen iterum ab eodem eo ipso loco audire, quam gratiam intelligat: *Vigilanter,* inquit, *age, & non calumniosè, & vides gratiam Dei generalem super omne hominum effusam genus. Omnes antecedit gratia multiplici largitate diffusa; Descendit de cœlo Deus, homine non volente; docuit exemplo, & verbo, homine non rogante; signa multa, & virtutes ad se manifestandum exercuit, homine etiam prohibente; mortalitatem nostram suscepit, homine ignorante; irrisus, crucifixus, inter homicidas mortuus, sepultus, resurrexit, & in cælos ascendit; Hæc omnia ad hominis salutem, ad hominis liberationem, ad hominis redemptionem, ad hominis coronam, ad hominis gloriam exercuit Christus,*

stus, & postea. *Ostendimus tibi antecedentem gratiam Dei generalem omnium hominum bonam voluntatem*. At quid sunt omnia ista, nisi extrinseca quædam gratia fidelibus, atq; infidelibus communis, cuius pallio vel ipsius diuinæ hostis gratiæ Pelagius hæresim voluit obducere, dum in lege, exemplo, & doctrina Christi gratiam collocauit, contra quem toto conatu S. Augustinus in libro de gratia Christi à cap. 10. decertat. Asserenda enim est præter illa extrinseca Dei beneficia gratia intus excitans, qua ad credendum legi, exemplis, ac miraculis moueamur. Eo etiam pacto Faustus excitari à diuina gratia hominis arbitrium fatebatur, sed illa gratia erat tantùm extrinseca ex Pelagiana officina asportata. Verba Fausti sunt lib. 1. cap. 27. *Quid est autem attrahere, nisi prædicare, nisi scripturarum consolationibus excitare, increpationibus deterrere, desideranda proponere, intentare metuenda, iudicium comminari, præmium polliceri?* Quem dicendi modum impugnarat laudatus Augustinus cap. 14. Insuper Arnobius, & Faustus sibi concinunt, ille enim in psal. 46. ait: *Non enim prius baptizaris, & sic velle incipis credere, sed prius voluntatem tuam perfectam exhibes Sacerdoti, & confessionem tuam tuis labijs pandis, & ita demum ad gratiam, vt consequaris, attinges, quam consecutus confiteberis, quia omnia Dei dona credendo, & desiderando consecutus es*; Iste verò lib. 2. cap. 8. ait: *Vides, quia non tribuitur munus salutis, nisi priùs interrogetur desiderium voluntatis, sed & cum venerit ad baptismum prius accedentis voluntas inquiritur, vt regenerantis gratia subsequatur, & in Centurione Cornelio, quia præcessit voluntas gratiam, ideo præuenit, & gratia regenerationem*. Quod ipsum de Cornelij fide Semipelagianorum Pater Cassianus olim docuerat Collat. 13. cap. 15. omnes verò simul damnauit Arausicana Synodus post canonem 25. Hæc fusiùs de isto Arnobio adnotaui, vt palam fiat, eius sæculi Scriptores, qui contra Prædestinatos se stare profitebantur, puros putos Semipelagianos fuisse, qui S. Augustini defensores inuidioso Prædestinatianorum nomine onerabant.

At ex Fausti libris, & epistola ad Lucidum, & huius palinodia Prædestinatorum non modò nomen, sed & dogmata grandioribus veluti tibijs insonuere. Lucidus ex Synodi præscripto hosce errores damnat in libello ad Gallicanos Episcopos transmisso: *Proinde*, inquit, *iuxta prædicandi statuta Concilij damno vobiscum sensum illum qui dicit*.

1. *Laborem humanæ obedientiæ diuinæ gratiæ non esse iungendum*.
2. *Qui dicit post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinctum*.
3. *Qui dicit, quòd Christus Dominus Saluator noster mortem non pro omnium salute susceperit*.
4. *Qui dicit quòd præscientia Dei hominem violenter compellat ad mortem, vel quòd Dei pereant voluntate, qui pereunt*.
5. *Qui dicit quòd post acceptum legitimè baptismum in Adam moriatur quicunque deliquerit*.
6. *Qui dicit alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædestinatos*.

Gennadius Massiliensis in catalogi Hieronymiani de hæresibus appendice sic errores eorum proponit.

1. *Prædestinatiani sunt, qui dicunt, quod Deus non omnes homines ad hoc creauit, vt omnes saluentur, sed vt multitudine hominum ornetur mundus*.
2. *Quod etsi generali prædicatione dicat:* Venite ad me omnes, qui laboratis, & one-

Matth. 11. onerati estis, & ego reficiam vos; non tamen omnes ea voluntate vocet, vt omnes sequantur vocantem.

3. *Sed nec omnes, qui ipso inspirante obediunt vocationi, dicuntur accipere exequendi in bono opere perseuerantiam, sed post multos labores, & iustitiæ fructus, si non sint de saluandorum numero, subtrahendas eis vires agendi, ne perdurent in bono.*

4. *Et è contrario illos, qui prædestinati sunt ad vitam æternam, etiamsi in perfidia, vel in omni genere peccati longo tempore volutentur, accepturos occasionem, qua & credant in Deum, & secundum Dei præceptum viuant, vt possideant societatem iustorum.*

5. *Tali definitione id docere student, quod Deus personas hominum accipiat.*

6. *Quod alios etiam inuitos post multa mala opera attrahat ad salutem, alios post bona opera reijciat, & compellat in malum, quò pereant in æternum.*

Verùm hæc duodecim dogmata, quæ à Prædestinatianis asserta volunt, sunt illa ipsissima obiecta, quibus olim Massilienses S. Augustini sententiam de prædestinatione gratuita grauabant, quò eandem in inuidiam, immò odium, atque detestationem traherent. PRIMA sanè Lucidi propositio à S. Prospero non recitatur, ad gratiam enim, non ad prædestinationem pertinet; cæterùm S. Augustinus lib. de dono perseu. cap. 14. & 15. clarè ostendit nostrum laborem diuinæ prædestinationi iungendum: reliquæ habentur apud Prosperum inter obiectiones Gallorum, & Vincentianas, quod breuiter ad oculum demonstro. SECVNDA est. *Post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinctum.* Et hoc Galli obijciebant ex Augustini doctrina sequi: *Quòd liberum arbitrium in homine nihil sit*, cap. 6. TERTIA habetur cap. 9. & 1. obiectionum Vincentianarum: *Quod Dominus noster Iesus Christus non pro omnium hominum salute, & redemptione sit passus.* QVARTA est obiectio cap. 1. Gallorum: *Quòd ex prædestinatione Dei velut fatali necessitate homines ad peccata compulsi cogantur in mortem*, quę repetitur rursus ibidem capite 11. QVINTA est obiectio cap. 2. eorundem: *Quod ab eis, qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat baptismi gratia originale peccatum.* SEXTA fuit celebris obiectio Semipelagianorum teste D. Fulgentio libro 1. ad Monimum cap. 30. cuius verba superiùs laudauimus. Faustus etiam lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 4. ait: *Si ergo vnus ad vitam, alter ad perditionem, vt asserunt, est deputatus, sicut quidam Sanctorum dixit, non iudicati nascimur, sed iudicati*, quam obiectionem diluit Prosper in resp. ad 15. Gallorum. Rursus dogmata Prædestinatianorum, prout à Gennadio referuntur, in terminis habentur itidem in obiectionibus Vincentij, & Gallorum. PRIMA thesis est obiectio Gallorum cap. 13. *Quòd quidam homines non ad hoc à Deo creati sunt, vt vitam adipiscerentur æternam, sed vt habitum tantummodò sæculi præsentis ornarent, & ad vtilitatem nascerentur aliorum.* SECVNDA est obiectio ipsorum Gallorum cap. 5. *Quod qui vocati sunt, non æqualiter sint vocati, sed alij vt crederent, alij vt non crederent.* TERTIA est obiectio Vincentij cap. 13. & Gallorum cap. 12. *Quod quibusdam vocatis, & piè, iusteq; viuentibus, obedientia subtrahatur, vt obedire desistant*, vide cap. 3. QVARTA vnà cum superiori habetur apud S. Augustinum cap. 15. de dono perseu. vbi Massiliensium querelas, quibus ipsius de perseuerantia, & prædestinatione sententiam arguebant, refert his verbis: *Veruntamen, si qui estis needum vocati, quos gratia sua prædestinauerit eligendos,*

dos, accipietis eandem gratiam, qua velitis, & sitis electi; Et si qui obeditis, si prædestinati estis reijciendi, subtrahentur obediendi vires, vt obedire cessetis. QVINTA est obiectio Gallorum cap. 4. *Quòd non omnes homines vocentur ad gratiam.* Item apud Vincentium cap. 39. commonit. *Audent etenim polliceri, & docere, quòd Ecclesia sua id est, in communionis suæ conuenticulo magna, & specialis, ac planè personalis quædam sit Dei gratia* vnde sunt illa S. Doctoris epist. 105. *Quòd personarum acceptorem Deum se credere existimant, si credant, quòd sine vllis præcedentibus meritis, cuius vult miseretur, & quem vult religiosum facit, parum attendunt, quòd debita reddatur pœna damnato, indebita gratia liberato.* VLTIMA thesis est eadem cum sexta Lucidi, & habetur cap. 1. Gallorum & 14. Vincentij. *Quòd pars magna Christianorum Catholicorum fidelium, atq; Sanctorum, quæ ad ruinam, & perditionem prædestinata est &c.*

Ex his ad oculum patet prodigiosa illa, atq; horrenda paradoxa, quæ Prædestinatianæ sectæ propria esse dicuntur, esse easdem omnino sententias, quas Massilienses à S. Augustino traditas fuisse calumniabantur, vt inde plurimorum opinio deriuarit, nullos vnquam fuisse tales hæreticos, sed sub Prædestinatorum nomine Augustinianæ doctrinæ defensores accusari. Illa sanè effata quæstioni locum dedere, quòd possunt in varios sensus distrahi, iuxta quorum intelligentiam eadem recipienda, vel reprobanda iudicantur. PRIMA ait: *Laborem humanum gratiæ non iungendum.* Si velit hominem non posse suis viribus petere, quærere, pulsare, nec vlla humani arbitrij industria adlaborare, vt primam gratiam demereat; est Catholicorum sententia in Arausicana Synodo can. 6. statuta, & opposita est damnata Semipelagianorum opinio. Si verò velit, hominem post acceptam gratiam sanctificantem debere ociosam, ac desidem vitam viuere, nec precibus, nec orationi vacare: Errorem patentissimum præsefert. ALTERA est: *Post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinctum.* Si intelligatur extinctum ad bonum faciendum sine gratia ex meritis Seruatoris Domini, est Arausicana sententia can. 13. & 22. Si verò contendat, ita esse extinctum, vt nec in bonum opus nulla ex parte vitiatum possit vnquam assurgere, Lutheri intolerabilis stultitia est. TERTIA succedit: *Christum non esse mortuum pro omnibus.* Si explicetur, ita vt omnes homines reapse futuri sint participes gratiæ datæ per Christum, non vniuersè vera iudicatur; etenim pleriq; nec infimi subsellij, paruulos in vteris matrum decedentes nullam Christi gratiam participare existimant. Si verò meritis infinitis Sanguinis Christi, vel humanæ eiusdem voluntati omnes saluare cupienti derogare velit, prorsus reijcienda est. QVARTA additur, nempe *Deum compellere ad mortem.* Si intelligitur mors animæ, quæ est peccatum, hæresim sapit; si verò significetur secunda, quæ est perpetua afflictio animæ in barathro, Catholicum dogma est, quod propugnat S. Fulgentius toto libro 1. ad Monimum, & Ecclesia Lugdunensis in libro de tribus Epistolis. Quod additur, *eius voluntatis esse, vt homines pereant*, eandem interpretationem suscipit, vel vt aiunt Scholastici, non positiuè id velle, sed negatiuè, nempe quia non dat auxilium efficax perseuerandi, sine quo homo perit. QVINTA hæc propositio recensetur: *Quòd post acceptum legitimè baptismum in Adam moriatur quicunque deliquerit.* Si ita accipiatur, vt in renatis aliquid culpæ originalis remaneat post baptismum, est hæretica propositio. Si verò intelligatur remanere

nere concupiscentia ex peccato originali deriuata, quæ homines ad peccandum impellat, & ex originali eodem delicto dicatur Deus specialia quædam, & congrua auxilia negare, est propositio vera, & quoad priorem partem statuta in Tridentina Synodo in decreto de peccato originali. SEXTA denique propositio: *Alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædestinatos*, eodem modò ac quarta thesis proximè recitata explicanda est.

Iam illius controuersiæ solutio aperitur, nempe fuerint-ne qui memoratas theses in damnato illo sensu defenderint? Si enim quosdam fuisse constiterit, Prædestinatianos quoque hæreticos extitisse apparebit; sin minùs tales inuenti fuerint, iniuriæ, atque ignominiæ nomen erit, quo Semipelagiani Augustinianos onerare per calumniam consueuere. Ego quidem tempore Prosperi nullos fuisse Prædestinatianos arbitror, nemo enim horrida illa dogmata tunc defendebat. Sanè nunquam Prosper illa à quopiam defendi insinuauit, sed à Semipelagianis esse illas sententias concinnatas, & publicatas asseruit, quò S. Augustini, & sectatorum de prædestinatione doctrinam in bonorum omnium detestationem traherent. Hinc S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 30. testatur, S. Prosperum diluisse ea, *quæ beati Augustini dictis non ex veritate*, sed EX LIVORE *obijciebantur*. Dum video Prædestinatianorum nomen publicari à Fausto, ab Arnobio, à Gennadio, quos Semipelagianos fuisse certum est, id vltioni datum puto; vti enim Prosper aduersarios modò *Pelagij reliquias*, modò *Ingratos*, quòd contra gratiam stabant, ignominiæ causa nuncupabat, ita etiam illi, vt pares vices redderent, Prosperum, ac sectatores Prædestinatianos dicebant. Cæterùm fieri potuit, vt nonnulli rudioris intelligentiæ ea dogmata vel omnia, vel aliqua etiam iuxta reiectum à nobis sensum propugnarent, sed hos nec eruditio, nec numerus condendæ sectæ pares faciebat; hoc ex epistola Lucidi patet, qui illis erroribus se adhæsisse ore proprio fatetur. Profectò insequenti sæculo Monimus quidam Afer capitale dogma, quod Prædestinatianorum fuisse dicunt, nempe homines à Deo ad peccata prædestinatos, tenebat. Testem huius idoneum habemus Fulgentium lib. 1. ad eundem Monimum cap. 3. *Hic dicta*, inquit, *S. Augustini determinans, & ad me intentionem tuarum dirigens literarum, dicis, sentire me iam, cur iterum hæc inculces, scilicet quòd sæpiùs reluctanti te mihi prædestinationem non tantum in bono dici, sed etiam in malo, dum in malo prædestinationem te legisse diceres. Ipse docens aiebam, ad pœnam debitam, non ad malum faciendum posse dici aliam prædestinationem, quod etiam tu, sicut scripsisti confirmas. Scire te tamen asseris, quid & hic respondeam, vt tuear sententiam meam, hoc est, interitum non dici nisi mortem. Et adiungis, interim legisse te hoc, & adseuerasse etiam prædestinatum populum ad interitum.* Rursus Prædestinatiani nihil libero arbitrio reliquum fecisse dicuntur, & in hac sententia quosdam fuisse testatur idem Fulgentius lib. 2. de verit. prædest. & grat. *Veruntamen*, inquit, *quia plerosque nouimus in quæstione gratiæ Dei, & humani arbitrij non tenere discretionem, sed ita vnum asserere, vt alterum nitantur auferre, cum gratia pietatis neutrum negari sinat &c.* Itaque plures teste Fulgentio ita omnia ad gratiam referebant, vt ansati nihil libero arbitrio adnitendum putarent, sed omnia à superis aperto ore expectanda somniarent.

Accedit, Semipelagianos, qui Augustini sententiam impugnabant, fuisse acerrimi, & acuti ingenij; *bona ingenia* eos dixit Augustinus cap. 20. de præ-

dest.

deſt. SS. Caſſianum, Hilarium, Vincentium quales, quantiue fuerint ex eorum libellis metiri abundè poſſumus. Quare cum iſti ſubtilia argumenta contra Auguſtinianæ ſententiæ profeſsores exererent, fieri potuit, vt eiſdem minùs illis in quæſtionibus verſati, ſuccumberent, atque ad paradoxa, & abſurda dogmata concedenda cogerentur. Erat Auguſtini ſententia, peccatum originale cauſam fuiſse reprobationis hominum: Illi vrgebant, reprobari plerosque baptizatos, atque adeo ſi eorundem reprobationis cauſa foret originale peccatum, iſtud minimè illis fuiſse in baptiſmo condonatum; hinc fieri potuit, vt nonnulli ea via euaderent dicentes: *Quòd poſt acceptum legitimè baptiſmum in Adam moriatur, quicunque deliquerit*, vt dicebat Lucidus, vel quod in obiectione Gallorum legitur cap. 2. *Quod ab eis, qui non ſunt prædeſtinati ad vitam, non auferat baptiſmi gratia originale peccatum*, quod argumentum plures Theologi etiamnum contra S. Auguſtini ſententiam intorquent, vt dicemus in Vindicijs Auguſtinianis cap. 4. §. 10. idem etiam contra Prædeſtinatianos ſuos Fauſtus lib. 1. cap. 15. pluribus inculcat. Cæterùm homines, qui damnata illa dogmata tradiderint, adeo obſcuri nominis fuiſse exiſtimo, vt an verè tales quidam fuerint, apud doctiſſimos dubium euaſerit. Hinc in Synodo Arauſicana poſt canonem 25. hæc legimus: *Aliquos verò ad malum diuina poteſtate prædeſtinatos eſſe non ſolùm non credimus, ſed etiam* SI SVNT, *qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione illis anathema dicimus*. Si autem plures reapſe illo in errore fuiſsent, ac ſecta non infrequens eam theſim defendiſset, haud ita dubiè Patres locuti fuiſsent, ſed eos abſolutè damnaſſent, cum verò de illis dubitanter locuti ſint, adeo viles, ac paucos fuiſſe crediderim, vt ne extare quidem in Orbe iudicarentur. Hinc factum eſt, vt cum Hincmari factio anno circiter 850. Prædeſtinatianam hæreſim aduerſarijs in faciem veluti illideret, Patres qui eidem reſiſtebant, hanc hæreſim aliquando fuiſſe negarent. Sanctus Prudentius Epiſcopus Trecenſis in lib. con. Io. Erigenam cap. 4. ait: *Tertiam verò hæreſim, quam Pelagianis contrariam aſſeris, qua ita donum gratiæ prædicetur, vt libertas arbitrij funditus auferatur, nec legimus, nec audiuimus*. Et poſtea: *Neſcio quem elogio tertiæ tuæ hæreſeos denotare volueris, niſi B. Auguſtini dictorum, quæ præmiſimus, imò Catholicorum omnium fideliter, veraciterque ſequaces*. Idem omnino ſenſus fuit S. Rhemigij cum Eccleſia ſua Lugdunenſi in libro contra eundem cap. 4. vbi ait: *Secunda hæreſis dicit eſſe ſolius gratiæ; Quæ ſit, vel fuerit in Eccleſia, quæ ita prædicauerit ſola Dei gratia hominem ſaluari, vt liberum hominis negaret, vel deſtrueret arbitrium, nobis minimè compertum eſt*. Poſtea: *Quæ eſt iſta ſecunda hæreſis tam incognita, tam inaudita, quæ libero arbitrio denegato ſolius gratiæ ſit prædicatrix? Niſi quia, vt nobis videtur, diſputator iſte vel B. Auguſtinum latenter quaſi hæreticum accuſat*. Hi Patres non modò nullam vnquam talem hæreſim extitiſſe tradunt, ſed per calumniam tantùm inuentam eſſe pronunciant ad Auguſtinianam doctrinam de gratia, & prædeſtinatione vituperandam. Sed, vti dixi, fieri potuit, vt cum Semipelagiani Doctores contra S. Auguſtinum argumentantes ea dogmata ex eiuſdem doctrina veluti abſurda inferri contenderent, quidam pinguioris Mineruæ homines ea ipſa deuorarent, cum tamen, viri docti ex reſponſionibus Proſperi obiecta illa refellerent. Quare Prædeſtinatiani, ſi qui fuere, de vltima plebe, & quos fundandæ ſectæ haud pares dixeris, fuiſſe non dubito, qui cum optimè ſentirent de prædeſtinatione cum Auguſti-

no, aduerſariorum argumentis ad illa abſurda admittenda cogebantur, vt non ſponte, ſed veluti adacti ea ſenſiſſe credendi ſint; vnde Semipelagiani ſuperbientes eadem de illis publicauerunt, quò ſententia de prædeſtinatione gratuita ab ſcholis penitus eliminaretur. Hæc quidem ſit noſtra de Prædeſtinatiana hæreſi opinio.

Et hac quidem ſententia de Prædeſtinatiana hæreſi ſtatuta, de Fauſti epiſtola ad Lucidum, ac vtraque Synodo Arelatenſi, & Lugdunenſi noſtrum quoque iudicium ferendum eſt. Scripſit Fauſtus ad Lucidum epiſtolam, vt eundem ab erroribus, quorum delatus fuerat, reuocaret, in cuius exordio hæc præfatur: *Grandis charitas eſt, parum cauti fratris errorem per Dei adiutorium, & gratiam magis velle curare, quàm ſicuti ſummi Antiſtites meditantur à bonitate ſuſpendere.* Ex quibus deduco, Lucidi errores Gallicanis Epiſcopis innotuiſſe, vnde & Eccleſiaſticis cenſuris contra eundem vti meditati fuerant. At Fauſtus meliora de Lucido promittens, atque eiuſdem corrigendi ſibi onus aſſumens Patrum ſententiam ſuſpenderat. Quare in eiſdem literis ſex illi aſſerta damnanda propoſuit, quæ ſuperiùs recitauimus. Ibidem verò quò illi metum incuteret, hæc eidem interminatus fuit: *Huius, autem epiſtolæ exemplar mecum retineo in conuentu ſanctorum Antiſtitum, ſi ita neceſſe fuerit, proferendum.* Et poſtea: *Quòd ſi eam ſubſcriptam, ut dixi, tranſmittere nolueris, apertè adhuc te in errore perſiſtere ipſo ſilentio comprobabis, ac proinde iam neceſſitatem mihi facies, ad perſonam tuam publicis conuentibus exponendam.* Circunfertur hæc epiſtola ad Lucidum cum ſubſcriptionibus plurium, & quidem inſignium Galliæ Antiſtitum, nempe Auxanij, Fauſti, Pauli, Eutropij, Pragmatij, Patientis, Euphronij, Megetij, Claudij, Leucadij, & Iuliani. At Caniſius vnum Fauſtum in eiuſdem ſubſcriptione recitat, ex qua variatione eandem epiſtolam vti commentitiam Maguinus explodit. Sed vtrumque exemplar germanum eſt, nam initio quidem Fauſtus epiſtolam à ſe tantùm ſubſcriptam ad Lucidum miſit, cui cum Lucidus, ſe eandem epiſtolam approbare reſcripſiſset, quò eiuſdem correctio celebrior fieret, curauit, vt in illorum Patrum conuentu vnà cum his ipſis memoratas literas ſubſcriberet; hinc factum eſt, vt in quibuſdam exemplaribus poſt X I. illos Epiſcopos Lucidus ſubſcriptus legatur. Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 48. cui conſentit Ludouicus Cellotius lib. 2. hiſtoriæ Gotteſchalci cap. 4. alijque, exiſtimauit Fauſti epiſtolam ſubſcriptam fuiſſe in Synodo Arelatenſi contra Prædeſtinatianos teſte eodem Fauſto celebrata, in qua XI. illi Epiſcopi ſederint. Hæc tamen procul à verò ſunt; etenim ſi in Synodo Arelatenſi literis Fauſti ea ſubſcriptio addita fuit, cur Leontius Epiſcopus Arelatenſis totius conſeſſus Præſes, ac per vniuerſam Galliam Apoſtolicæ Sedis Vicarius eaſdem non ſubſcripſit. Celebris eſt Hilari Papæ epiſtola ad Epiſcopos Prouinciæ Viennenſis, Lugdunenſis, Narbonenſis primæ, & ſecundæ, & Alpium Apenninarum, in qua hæc iniungit: *Per annos itaque ſingulos ex prouincijs, quibus potuerit congregari, habeatur Epiſcopale Concilium, ita vt opportunis locis, atque temporibus ſecundùm diſpoſitionem fratris, & Coepiſcopi noſtri Leontij, cui ſollicitudinem in congregandis fratribus delegauimus, Metropolitanis per literas eius admonitis celebretur.* Cur ergo Leontij nomen illis in literis deſideratur, qui tamen Præſes primo loco nominandus erat? Reſpondet Voſſius cap. 50. Auxanium, qui prior ſubſcriptus legitur, fuiſſe id temporis Metropolitam Arelatenſem: *Nobis ſanè,* inquit, *veri-*

ſimile

simile fit, post Rauennium Auxanium, post illum Eonium Arelatensi Ecclesiæ præfuisse. At labitur vir eruditus, nam inter Rauennium, & Eonium Leontius Arelate sedit, quod non modò ex memoratis literis Hilari Papæ, verùm etiam ex epistola Ruricij Episcopi Lemouicensis ad Eonium Arelatensem, apertè intelligitur, in qua hæc illi scribit: *Agnito transitu Sancti, & venerabilis apud me recordationis Domini mei decessoris vestri Leontij animo, & mente confusus diu, multùmque tristatus sum.* Lib. 1. epist. 15. Ille autē Auxanius non fuit Episcopus Arelatensis, sed vnà cum Fausto ad Hilarum Papam legatus ex Gallia venit, idem etiam lites habuit cum Ingenuo Ebredunensi de iure in Episcopatum Cemeliensem, vt ex epistola 4. Hilari liquet.

Ex his patet memoratam illorum XI. Episcoporum subscriptionem non spectare ad Synodum Arelatensem, sed peractam fuisse in quodam priuato eorundem pro dedicanda basilica, vel alio nescio quo expediendo simul coactorum congressu. Notarunt autem Baronius ad annum 490. & Vossius horum plerosq; à Sidonio in epistolis laudari. At in eo Vossius errauit, quòd Eutropium, qui quarto ibidem loco recitatur, illum eundem putauit, ad quem lib. 1. epist. 6. & lib. 3. epist. 5. Apollinaris scripsit; nā hic Entropius non erat Episcopus, cum in epistola illa sexta Sidonius illum inuitet *ad capessenda militiæ palatinæ munia*, increpans eundem, quod procul ab vrbanis negotijs viuere destinasset *inter bussequas rusticanos, subulcosq; roncantes*. Et in epistola libri tertij scribit se eiusdem *fascibus gratari*; fuit enim Præfectus Prætorio Galliarum. Baronius etiam, quem Decampsius, & Moraines secuti sunt, plerosq; eorundem Antistitum cum ijs confundit, qui insequenti sæculo floruere in Synodo Epaunensi. Pragmatius ab illo statuitur Augustodunensis Episcopus, cuius festa dies agitur X. Kal. Decembris. Claudius putatur Bisuntinus Episcopus, cuius memoria die 6. Iunij in Martyrologio recolitur. Iulianum verò arbitratur fuisse Antistitem Carpentoratensem, & hi omnes Epaunensem Synodum subscripsere, quā idem Cardinalis celebratam putat anno 509. Cæterùm cum Concilium Epaunense peractum sit anno 517. vt ex hac subscriptione S. Auiti Viennensis patet: *Auitus subscripsi die XVII. Kal. mensis VIII. Agapeto V. C. Cos.* qui cum Anastasio Aug. IV. anno 517. consulatum gessit; palam fit, Episcopos, qui Fausti literas subsignarunt tempore Leontij Arelatensis, diuersos fuisse ab ijs, qui Epaunensem Synodum habuere. Et quidem Augustoduni non Pragmatius, sed eius decessor Euphronius sedebat, & septimus easdem Fausti literas subscripsit, cuius etiam epistolæ anno Imperatoris Valentiniani XXVIII. datæ ad Agrippinum meminit Idatius in Chronico. Patiens fuit Episcopus Lugdunensis, ad quem extat Sidonij epistola 12. lib. 6. Ad Pragmatium ibidem epistola 2. & ad Megetium lib. 7. epist. 3. recitantur. Pauli verò, & Eutropij meminit Hilarus Papa in titulo literarum ad Episcopos Galliæ. Iulianum illum fuisse pnto, cui Pomerius tres de vita contemplatiua libros inscripsit. Claudij, & Leucadij nusquam mentionem factam legi, præterquàm in epigraphe literarum Lucidi, de quibus proximè dicemus.

Interim Lucidus, cum passim in Gallia vti prauorum dogmatum professorem se traduci intelligeret, quò famæ suæ consuleret, palinodiæ libellum contexuit, quem ad Episcopos Gallicanos transmisit, quorum nomina in epigraphe recitantur. Hos inter leguntur Leontius Metropolita Arelatensis, S. Pa-

tiens Metropolita Lugdunensis, & Mamertus Metropolita Viennensis. Hæc autem Lucidus præfatur: *Correctio vestra salus publica, & sententia vestra medicina est, vnde & ego summum remedium duco, vt prateritos errores accusando excusem, & salutifera professione me diluam. Proinde iuxta prædicandi recentia statuta Concilij damno vobiscum &c.* Cellotius scribit hunc retractationis libellum missum fuisse à Lucido ad Patres Synodi Lugdunensis, quæ in eadem causa post Arelatensem habita fuit teste Fausto in præfatione ad Leontium. Sed res mihi incerta est, & potius ad Arelatensis Concilij Patres Lucidus videtur eas literas destinasse, hæc enim Synodus à Leontio contra Prædestinatianos coacta fuit: audiatur Faustus: *Quod pro sollicitudine pastorali beate Papa Leonti in condemnando Prædestinationis errore Concilium summorum Antistitum congregastis, vniuersis Galliarum Ecclesijs præstitistis &c.* Et postea: *In quo quidem opusculo post Arelatensis Concilij subscriptionem nouis erroribus deprehensis adijci aliqua Synodus Lugdunensis exegit.* Quare cum Faustus laudet Synodum *summorum Antistitum* Arelate à Leontio peractam pro Prædestinatianis extirpandis, ad illius Synodi Patres Lucidus scripsit, quorum sententia errores Prædestinatianorum damnati fuerant. De tempore horum Conciliorum non vna est Scriptorum sententia; nam Baronius ad annum 490. & Synodos, & vniuersa ea in causa à Fausto scripta recenset. Vossius toto cap. 50. memorato versat se, ac vexat, vt vtriusq; Concilij tempora statuat, ac denique re infecta concludit: *Ergo inter annum 472. & 494 Concilium vtrumque peractum est.* Attamen certum est ante annum 494. laudatas Synodos habitas fuisse, cum id temporis Lugduni sederet Rusticus, qui Epiphanium Ticinensem ad Burgundionum Regem legatum excepit; tempore autem earum Synodorum Patiens Lugdunensem cathedram tenebat, inter quem, & Rusticum in Martyrologio Saussaij Lupicinus, & Africanus interponuntur. Massiliæ anno 464. sacra administrabat Eustasius, seu Eustachius ex literis Hilari Papæ ad Episcopos Galliæ eo anno perscriptis, cui successit Græcus ex Sidonio lib. 7. Epist. 2. At Græcus ex tabulis Sammarthanis ante annum 480. decessit, cum eo anno ibidem Cannatus Massiliensium Episcopus asseratur. Anno 494. eiusdem vrbis Episcopus erat Honoratus ex Gennadio in calce sui catologi de Scriptoribus illustribus. Sirmondus putat relatas Synodos peractas fuisse circa annum 475. quæ opinio cæteris probabilior est, tunc enim ex literis Sidonij Patiens, Græcus, alijq; qui in epigraphe literarum Lucidi leguntur, viuebant. Laudatus Gilbertus Maguinius vtramq; Synodũ Arelatensem, & Lugdunensem fictitias asserit, itemq; Lucidi epistolam, contendens omnia hæc subdola Fausti Reiensis arte composita, quò S. Augustini doctrinam sub nomine Prædestinatianæ hæresis à Synodis Gallicanis damnatam venditaret. Sed his nunquam assentiar, quis enim de Fausto tantos sibi dolos persuadeat, qui coram vniuersis Galliarum Episcopis tantorum mendaciorum architectum se sistere non extimuerit? Quo animo Leontio Metropolitæ doctissimo imponere ausus fuisset, quasi de remotissimis Asiæ rebus perscriberet, non verò de ijs, quæ in duabus nobilissimis vrbibus nudiustertius gesta fuerant? Opponit Maguinius nusquam præterquàm in Fausti libris illarum Synodorum mentionem fieri. At hoc negantis argumenti genus lubricum est. Scimus Leontium Arelatensem ex Hilari decreto superiùs laudato Synodos Gallicanas quotannis coegisse, quarum tamen nusquam memoria extat.

Apo-

Apologistæ Iansenij vtramque Synodum habitam fuisse concedunt, adducunt tamen eas conflatas ex Episcopis partim Semipelagianis, partim à Semipelagiano Fausto deceptis. Sed sine testibus hanc iniuriam doctissimis, ac sapientissimis Patribus inurere non ausim. Illud verisimile videtur, Faustum mandati limites excessisse, dum non modò quorundam Prædestinatianorum errores, vt iniunctum fuerat, confutauit, verùm etiam ea occasione S. Augustini de gratuita prædestinatione doctrinam subruere conatus fuit.

CAPVT XVI.

Gennadius Massiliensis Semipelagianus. Moritur Faustus Reiorum Episcopus, de quo aliorum iudicia expenduntur.

CAssiani doctrina hoc sæculo ferè exeunte strenuum nacta est laudatorem Anno Gennadium Presbyterum Massiliensem, qui in suo libro de Illustribus 490. Scriptoribus Semipelagianos laudibus, Augustinum verò, eiusq; defensorem Prosperum dicterijs excepit. Etenim cap. 63. vbi de Eucherio: *Sed & Sancti*, inquit, *Cassiani quædam opuscula lato tensa sermone angusto verbi resoluens tramite in vnum coegit volumen.* Prosperum verò à Celestino Papa olim commendatum eidem catalogo inserens cap. 84. quasi per contemptum: *Prosper*, ait, *Homo Aquitanicæ Regionis.* Deinde illum vt publicum alienæ famæ demunctorem accusans addit; *Legi, & librum aduersus opuscula sub persona Cassiani, quæ Ecclesia Dei salutaria probat, ille infamat nociua.* Vbi Vincentius Lerinensis vocauit Prosperum criminatorem, hic eundem infamatorem ignominiæ causa vocat. Rursus cap. 85. de libris Fausti Semipelagianis erroribus scatentibus ita iudicat: *Edidit quoq; opus egregium de gratia Dei.* Vnde ex Semipelagianorum laude, ac Prosperi repræhensione fuisse illum Semipelagianum, nullus iure inficias ibit. Sed nec veritus est errorem, tantùmq; non hæresim Magno Augustino impingere, dum cap. 38. hæc de illo Sanctissimo Doctore scripsit: *Catholicus permansit tamen, & error illius sermone multo, vt dixi, contractus lucta hostium exaggeratus necdum hæresis quæstionem dedit.* Quibus verbis S. Augustini de prædestinatione sententiam citra dubium sugillat. Etenim aliquam Augustini sententiam vti erroneam traducit, & hanc lucta hostium exaggeratam dicit, quod de nulla eius sententia aduersùs Pelagianos propugnata dici potest; nam tunc Gennadius Pelagianum aliquod dogma tanquam veritati consonum adstruxisset, cuius oppositum erroris inibi insimulasset. Igitur de prædestinatione gratuita id accipiendum venit, cum contra illam initio omnes ferè in Gallia conspirassent, vnde lucta eorundem errorem exaggeratum pronunciat; Non tamen tradit eam opinionem tanquam hæreticam proscriptam, cum pleriq; eandem tuerentur. Gennadio concinit Faustus in epistola ad Græcum dicens: *quid apud doctissimos in Augustini scriptis esse suspectum.* Ita illi eandem tibiam contra Augustinum inflant.

Florebat tunc Massiliæ Honoratus Episcopus, qui in Gennadij catalogo Scriptorum agmen claudit; hunc in eadem sententia cum Gennadio fuisse suspicor, quòd in libello de vita S. Hilarij Arelatensis cap. 3. scribit: *Emenso biennio cum ad* MERITI PROPRII *percipiendum* EX MERITO *præmium ex vita*

ta huius cursu B. Pontifex vocaretur Honoratus. Vt quid enim toties *meritum* in eodem versu, & quidem *proprium* inculcat, nisi vt ex meritis prædestinatio diuina suspendatur? Hinc factum est, vt paulò post Cassiano, ac Fausto à Gelasio Papa in Romana Synodo damnatis, vterque, Honoratus scilicet, & Gennadius libellum fidei Romam mittere coacti sint, quo à Semipelagianorum sententia procul se esse monstrarent. De Honorato hæc scribit Gennadius: *S. quoque Papa Gelasius Romanæ Vrbis Pontifex per scripturam agnoscens eius fidei integritatem rescripto suo probatam iudicauit*. Gennadius verò, quòd ob laudes Semipelagianorum malè audiebat, fidei libellum, & ipse Romam ad eundem Pontificem deferendum curauit. Hinc capite vltimo ait: *Et opus de fide mea misi ad Beatum Gelasium vrbis Romæ Episcopum*. Ita enim legendum tradit Vossius lib. 1. cap. 10. hist. Pelagianæ, non verò vti communiter ponitur, *& hoc opus de fide mea*, nam pronomen *HOC* non potest denotare librum de Scriptoribus illustribus, neq; enim ille est liber de fide. Porrò hunc librum putant illum esse, qui inter opera S. Augustini tomo 3. circunfertur sub titulo *De Ecclesiasticis dogmatibus*; Gennadio enim adscribitur ab Hadriano Papa in epistola ad Carolum Magnum, vbi Gennadium, & Sanctum, & Episcopum Massiliensem dicit. Antequam tamen de hoc libro iudicium feram, aduerto Gennadium duo illa capita nempe 99. & 100. vbi Honorati, ac sui ipsius librorum mentionem facit, addidisse post factam Romæ à S. Gelasio Cassiani, ac Fausti proscriptionem, nam ob laudes Semipelagianis datas malè illum audiuisse diximus, vnde quò se omni malæ suspicionis onere apud Gelasium exsolueret, vnà cum suo Episcopo libellum fidei transmisit, eiusq; mentionem evulgato libro appendicis loco subtexuit, vnde in plerisq; M. S. codicibus neutrius nomen legitur, vt notat Suffridus in scholijs ad Gennadium.

Videndum hic est, quo tempore Gennadius hunc librum de Scriptoribus illustribus ediderit, inde enim nonnullorum dubiorum solutio, quæ infra sunt discutienda, dependet. Baronius ad Annum 490. pag. 443. ait: *Hoc anno moritur Theodulus celebris in Cœlesyria scriptor, de quo ista Gennadius*: Theodulus Presbyter in Cœlesyria scripsisse multa dicitur &c. moritur hic scriptor ante triennium regnante Zenone: *Hæc Gennadius post tres annos ista scribens*. Itaq; Baronio teste librum de Scriptoribus illustribus scripsit Gennadius anno 493. Benè isthæc se haberent, si Theoduli mors anno 490. contigisset, atqui hoc incertum est, nec vllum laudat assertorem; nam Marcellinus Comes in Chronico scribit floruisse Theodulum post Conf. Basilisci II., & Armati anno 477. Ex Gennadio tantùm colligitur, non vixisse post annum 491. quo mortuus est Zeno. Itaq; ex eo textu Gennadij habemus librum de Scriptoribus illustribus elucubratum non fuisse post annum 494. quoniam non diceret, *ante triennium regnante Zenone*, quo verò ex illis tribus annis emissus sit, in incerto est.

Laudato libro de Ecclesiasticis dogmatibus infarta sunt plura capita ex Celestini, vt putāt, epistola ad Episcopos Galliæ, & quod caput est, magna, immò maxima pars Concilij Arausicani, itemq; Carthaginensis à capite 22. inclusiuè vsq; ad 51. Baronius scribit, nescire se, an ista capita addita fuerint à Gelasio ipsomet Pontifice, vel eiusdem iussu ab aliquo alio. At Gelasius nec per se hoc præstare, nec alteri idipsum iniungere potuit, quippe qui decessit anno 496. addita verò leguntur quatuordecim capita ex Concilio Arausicano,

quod

quod celebratum est sequenti sæculo anno 529. Illa ergò additio est longè ipso Gelasio posterior, neq; vacat, à quo conflata fuerit, diuinari. Difficile est, vbi de quopiam sinistra opinio inualuit, eidem integram fidem præstare; hoc Gennadio accidit, qui cum in libro de Scriptoribus illustribus Semipelagianis fauorem commodasset, eundem etiam cum illis sentire in hoc posteriori volumine communis opinio est, nam cap. 21. hæc illum scribere opponunt: *Manet itaq; ad quærendam salutem arbitrij libertas, idest, rationalis voluntas, sed admonente prius Deo, & inuitante ad salutem, vt vel eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione Dei.* Item. *Initium ergo salutis nostræ Deo miserante habemus, vt acquiescamus salutiferæ inspirationi, nostræ potestatis est, vt adipiscamur, quod acquiescendo admonitioni cupimus, diuini est muneris, vt non labamur in adepto salutis munere, sollicitudinis nostræ est, & cœlestis pariter adiutorij &c.* Ex his Ecclesia Lugdunensis iam ab octingentis annis tomo 9. Bibl. PP. Gennadium Pelagiano dogmati consentientem arguit, *Hominem*, inquit, *absq; laboris sui studio ad Deum peruenire non posse, non est Catholicum, sed Pelagianum. Inuenitur in libello, cui titulus est Dogmatum Ecclesiasticorum, quædam talis definitio, sed omnino, vt alia nonnulla in eodem libello, Pelagiani erroris est.* Iansenius etiam Semipelagianismi eundem accusat apud Annatum lib. 7. sui Aug. cap. 2. §. 3. quia ibidem de homine lapso hæc tradit: *Postquàm verò seductione Serpentis per Euam cecidit, naturæ bonum perdidit, pariter & vigorem arbitrij, non tamen electionem, ne non esset suum quod emendaret, nec merito indulgeretur, quod non arbitrio diluisset.* Quasi infusæ gratiæ possit homo secundùm propriam electionem vel resistere, vel obtemperare, quod Semipelagianum dogma ille pronunciat.

Mihi horum iudicia non probantur, & in primis minimè Pelagianum est asserere, homini ad salutem obtinendam necessarium esse laborem, si labor non ex solis naturæ viribus, sed ex gratiæ præmouentis virtute prodeat. Vossius cap. 10. lib. 1. hist. Pelag. ait: *Vtrum horum senserit Gennadius, certiùs statui posset, si eius aduersus Pelagium libri extarent.* Sed patet in eo capite 21. quod Vossius recitat, bis hanc quæstionem Gennadium soluisse, hæc enim docet: *Vt non labamur in adepto salutis munere sollicitudinis nostræ, & cœlestis pariter adiutorij: vt labamur potestatis nostræ est, & ignauiæ.* Quam sententiam post quinque versus plenam reddit. At laborem nostrum esse necessarium ad salutem his tradit Arausicana Synodus post can. 25. *Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quòd accepta per baptismum gratia omnes baptizati Christò auxiliante, & cooperante quæ ad salutem pertinent, possint, & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere:* quæ est ipsa Gennadij sententia. Neq; inde Semipelagianus vocari potest, quòd dixit: *Vt acquiescamus salutiferæ inspirationi nostræ potestatis est.* Nam etiam cum eligimus bonum, præparatur voluntas à Domino; hinc S. Augustinus lib. de prædest. SS. cap. 6. ait: *Multi audiunt verbum veritatis, sed alij credunt, alij contradicunt: volunt ergo isti credere, nolunt autem illi. Quis hoc ignoret? quis hoc neget? Sed cum alijs præparetur, alijs non præparetur voluntas à Domino, discernendum est vtique, quid veniat de misericordia eius, quid de iudicio.* Cui sententiæ Gennadius totus inhæret; etenim cap. 56. paucis verbis denuò plura à se superiùs dicta repetit, quibus initium salutis, progressum, ac consumationem in diuinæ gratiæ virtutem refundit. *Nullum*, inquit, *credimus ad salutem nisi Deo inuitante venire; Nullum inuitatum salutem suam nisi Deo auxiliante operari.*

Nullum

Nullum nisi orantem auxilium promereri; Nullum Dei voluntate perire, sed permissu pro electione arbitrij &c. Loquitur de gratia interna, non de illa Pelagij, quæ erat lex, & doctrina, nempe de illa, quæ datur orantibus. Cum de opere prauo differit, id in solius arbitrij electionem reijcit, at dum de opere recto, & sancto, non iam solam electionem ob oculos ponit, sed Deum auxiliantem, & præparantem voluntatem, vt bonum eligat. Et sanè non aliter potuit scribere Gennadius ad Gelasium, quem sciret, Faustum, ac Cassianum reprobasse, quòd initium salutis humanis viribus tribuerant, minusq; quam par erat, diuinæ gratiæ detulerant: Quare Vossij verbis concludo: *Speramus autem, non improbaturos iudicium hoc nostrum, qui illum animi candorem præstare antiquorum monumentis sciunt, quem ad labores suos censendos a posteritate, modò victurum aliquid scriptis consignarunt, optant adferri.*

Circa hæc tempora arbitror Faustum decessisse ante factam paulò post suorum librorum proscriptionem. Attigisse illum imperium Anastasij tradit Maurolicus apud Bollandum ad 16. Ianuarij. Gennadius, quem scripsisse diximus librum de Scriptoribus illustribus primo Anastasij Imperatoris triennio, cap. 85. de Fausto vti adhuc viuente loquitur, non solùm quia quo Principe imperante mortuus sit, non scribit, vt in alijs, sed etiam quia hæc habet de eodem: *Sunt verò eius, & alia scripta, quæ quia necdum legi, nominare nolui. Viua tamen voce egregius doctor & creditur,* ET PROBATVR. Centesimum vitæ annum attigisse ex Sidonio testatur Sauaro in notis ad lib. 9. epist. 9. nam hæc ad Faustum scribebat Sidonius: *Cuius ita dictis vita, factisq; dupliciter inclaruit, vt quandoquidem tuos annos iam dextera numerauerit sæculo prædicatus tuo, desiderandus alieno vtraq; laudabili actione decedas te relicturus exteris, tua proximis.* At ex his verbis tantum annorum numerum non colligi ibidem Sirmondus contendit, de quo alij iudicent. Sanè decrepitam Fausti ætatem inde deducimus, quòd anno 433. electus fuit tertius Abbas Lerinensium, quis autem iuuenem suffectum putet Honorato, & Maximo tantæ sanctitatis, atq; authoritatis Præfectis? Quare eundem ferè centenarium obijsse arbitramur. Vsus est prospera valetudine, adeo vt Sidonius in laudata epistola scripserit, mirari omnes, quòd Faustus non senesceret. Maxima in æstimatione fuit in vniuersa Gallia, quod ex superiùs dictis manifestum est. De illius libris de gratia, & libero arbitrio iam satis abundè diximus. Aliam opinionem, cui obstinatiùs adhærebat, literis tradidit, nempe nullam creaturam esse incorpoream, vnde non vnum ob eam sententiam aduersarium passus est. Claudianus Presbyter Viennensis S. Mamerti frater tribus illum libris confutauit, vt tradit Gennadius cap. 83. licet Faustum non nominet. Gennadius tamen in eadem Fausti opinione videtur fuisse, nam his verbis librum de Ecclesiasticis dogmatibus conclusit: *Propter nouellos legislatores, qui ideo animam tantùm ad imaginem Dei creatam dicunt, vt quia Deus incorporeus rectè creditur, etiam incorporea anima esse credatur, liberè confitemur imaginem in æternitate, similitudinem in moribus inueniri.* Eundem etiam Faustum S. Auitus Episcopus Viennensis in epistola ad Regem Burgundionum solidè confutauit. Faustum contra Arianos scripsisse tradit Gennadius, cuius verba dabo, nam & de libello, vel epistola Fausti, qua solum Deum incorporeum probat, mentionem ita facit, vt eiusdem opinionem tenere videatur: *Legi eius & aduersùs Arianos, & Macedonianos paruum libellum,*

in quo coessentialem prædicat Trinitatem, & alium aduersus eos, qui dicunt esse in creaturis aliquid incorporeum, in quo & diuinis testimonijs, & Patrum confirmat sententijs nihil credendum incorporeum præter Deum cap. 87. Ex illius libelli contra Arianos evulgatione eundem ab Euarico Rege Ariano tunc in Gallijs regnante in exilium actum existimo, nam alia me causa latet. Vsserius cap. 13. de antiquit. Britan. scribit Faustum dixisse se in exilio degere, quòd homo Britannus apud Reios in Gallia Antistes procul à patria morabatur. Sed verè extra Prouinciam se in exilium detrusum non ambiguè idem Faustus significat; siquidem epist. 6. ad Ruricium ait: *Propitia diuinitate in secreto Religionis congruo, & tranquillissimo in silentio constituti, in quo Dominus ad rubiginem longa securitate contractam salutiferæ lima castigationis admonuit. In hac inquam, qui & magna si agnoscamus vocatione donati, dum nouos ciues commercio charitatis acquirimus, præsenti insultamus exilio &c. Dum fideles famuli Dei in necessitatibus nostris bonitatē suæ deuotionis exercent, sine sede propria possessores, sine possessione diuites sumus*. Quibus verbis insinuat se longa tranquillitate in Episcopatu securum exilij castigatione à Deo admonitum apud viros religiosos se recepisse, quorum pietate licèt propria Sede eiectus plura sibi possidere videbatur. Scripsit in exilio hæc ad Felicem filium Flauij Magni, qui anno 460. consulatum ordinarium gessit: *Magnum pietatis, & fidei testimonium quod per tantarum vasta interualla regionum, & per tot rerum interiecta discrimina ad nos vsque latitudinem vestræ charitatis extenditis. In hac relegatione nostra artifex Dei misericordia gemina exercet officia, nostram excutit paterna sedulitate rubiginem, & vestram circa nos dilucidat fidem, vestramque adprobat pietatem; Nos elimat benigna solertia*. Ibidem autem gratulatur Felici, quòd Arelatensis Episcopi Leontij institutis, ac præsentia fruatur. Si verò, vt ait Vsserius, quòd Reijs degebat, exilium se pati diceret, vbinam illa tantarum vasta interualla regionum, cum alter Arelate commoraretur, nempe vtroque in eadem Prouincia Narbonensi existente? Restitutus est Reijs eo ipso anno, quo Ruricius Lemouicensium Episcopus renunciatus est. Lemouicenses verò Euarico Gothorum Rege Catholicos persequente Episcopo destitutos, nouique Pontificis eligendi facultate regis imperio priuatos dolere se scribit Sidonius lib. 6. epist. 6. ad Basiliū. Faustus quando à curis animum relaxare volebat, Lerinam suam repetebat teste Sidonio in Eucharistico.

Seu te Lirinus priscum complexa parentem est,
Quò tu iam fractus pro magna sæpè quiete
Discipulis seruire venis.

Vnus eorum fuit, qui pro pace Romanos inter, ac Gothos componenda insudauit hæc scribente Sidonio ad Basilium lib 7. epist. 6. *Tu sacratissimorum Pontificum Leontij, Fausti, Græci vrbe, ordine, charitate medius inueniris, per vos mala fœderum currunt, per vos regni vtriusque pacta, condicionesque portantur.*

Hanc tamen Fausti gloriam, ingentesque virtutes, quas de illo in fine carminis Eucharistici Apollinaris recitat, nimius propriæ sententiæ amor, atque etiam Augustinianæ doctrinæ impugnandæ libido offuscauit, ipsius libris non semel à Romanis Pontificibus damnatis. Eidem Reienses aras erexere, eiusque nomen sacris Gallicanæ Ecclesiæ fastis inscriptum fuit. At Molanus è Diuorum albo Faustum primus omnium expunxit, cui assensus fuerat Cæsar Baronius, qui postea Reiensis Ecclesiæ testimonio admonitus antiquum Fau-

sto honorem restituit. Illius in Diuorum catalogo memoriam vnà cum plurimis alijs SS. celebrat Bollandus ad diem XVI. Ianuarij. Dinamius Patritius Reiensis, qui commentarium scripsit de miraculis D. Maximi ad Vrbicum Episcopum Fausti successorem, ipsum Faustum in præfatione *beatissimum Antistitem* appellat. Trithemius in libro de Scriptoribus A.496. & eo ex Ludouicus ab Angelis Augustiniani instituti vir, ac Doctor Conimbricensis lib. 5. de vita S. August. cap. 15. scribunt, Faustum primitus quidem Cassiani errores propugnasse, sed à S. Fulgentio Episcopo correctum, nam *ipsemet fuit*, inquit Ludouicus, *qui postea summopere Augustinianam doctrinam defendit aduersus illos, qui Prædestinatorum hæresim ad annos Domini 415. exsuscitarunt*. Hæc quidē vnde hauserint nescio, etenim Fulgentius altero post Faustum sæculo vixit, contra quem septem etiam libros anno 523. condidit Fausto olim defuncto. Ille vero noster Scriptor Fausti libros nunquam se legisse significat, nam in illis sub alieno corio Augustinus vapulat. Sed nusquam Fausti palinodia apparet; illæ verò sententiæ, quas tuetur, vt sæpè monuimus, poterant id temporis tuta conscientia defendi, quousque per Arausicanam Synodum, quæ cōtra Semipelagianos celebrata est, damnatæ fuerunt. Hinc colligo capitula illa, quæ in epistola ad Episcopos Galliæ sub nomine Celestini publicata sunt, haud illi esse adscribenda, aliàs Cassianus, Faustus, Hilarius, inter hæreticos recensendi essent, quod pluribus ostendam in Vindicijs Augustinianis cap. 8.

CAPVT XVII.

Fausti Reiensis, atque Cassiani libri à Gelasio Papa in Romana Synodo damnati. S. Augustini nomen, ac doctrina contra Pelagianos ab eodem Pontifice defensa.

Anno 493. FAusti mortem paulò post librorum eiusdem per Romanum Præsulem Gelasium damnatio consecuta est, etenim licèt eiusdem libri in Gallijs, vbi Semipelagiana factio nondum consenuerat, laudatores inuenissent, Romæ tamen, vbi purior doctrina de gratia diuina fulgebat, in acerrimos accusatores, atque iustissimos iudices inciderunt, à quibus è Catholicorum scholis proscripti sunt. Priùs tamen, vt gestorum ordinem sequamur, quid contra Pelagianos idem Pontifex scripsit, videndum est, à quibus tamen, quod illa passim apud alios leguntur, paucis me expediam.

Gelasius cum accepisset Pelagianos noua in Dalmatia moliri, ne quid ea in prouincia res Catholica detrimenti pateretur, ad Honorium Episcopum Salonitanum, is enim erat Dalmatiæ Metropolita, literas misit, queis admonuit, vt gliscenti malo occurreret: *Se cunctos*, inquiens, *ibidem Domini Sacerdotes fraterno commonere affectu, vt ne recipiant peruersitatem toto orbe damnatam*. Addit deinde: *An fortè nescitis hanc hæresim* Pelagianam, *de qua loquimur, & ab Apostolica dudum sede per beatæ mem. Innocentium, ac Zosimum, Bonifacium, Celestinum, Sixtum, Leonem continuis, & incessabilibus sententijs fuisse prostratam, nec tantùm Catholicæ Ecclesiæ legibus, sed Principum quoque Romanorum eo tenore damnatam, vt nec vsquam terrarum viuendi locum sectatores eius habere sinerentur*. Postea S. Augustini contra Pelagianos libros commendans ait: *O si studerent aduersus eos maiorum nostrorum libros, responsaque cognoscere, illis modis omnibus cerneretur, nihil esse*

pror-

prorsus, quod ab istis non fuerit ventilatum, & ab illis magnifica veritate contritum, sicque de cunctis eorum nequitijs refutandis fideles quoque viderentur instructi, vt nihil amplius quæreretur. Hæ literæ datæ sunt Albino Consule nempe anno 493. Honorius his literis acceptis doluit, quòd vel negligentiæ, vel proditæ Catholicæ fidei insimulatus fuisset apud Pontificem, quare rescripsit, fictas illas esse delationes de Pelagianis Dalmatiam tentantibus, maleuolorum inuidiæ id dandum, qui falsis accusationibus suam in persequendis hæreticis diligentiam coram Apostolica Sede infamare conati essent. At Gelasius iteratis ad eundem literis missis significauit, se in hisce indagandis studiosiorem debere esse, non remissiorem: *Nec interest*, ait, *per quos ad aures nostras eadem peruenissent, dum quomodolibet ista referentibus, postquam nostram conscientiam penetrarent, in his veraciter indagandis pastorales excubias esse non oportuerit negligentes, quatenus vel è vestigio posset lupis inhiantibus obuiari, vel nullis existentibus feris ouium custodia secura persisteret*. Hæc ille.

Sed propiùs Pelagiana pestis Italiam iterum afflauerat, nam Seneca quidam senex delirus, ac nullius eruditionis homunculus in Piceno antiquata dudum Pelagij dogmata renouabat. Gelasius rei indignitate commotus per Romulum Diaconum ad illius Prouinciæ Episcopos literas misit, in quibus acriter in eorum vel negligentiam, vel conniuentiam inuectus est. Tria præcipuè senex ille ex Pelagiana hæresi tradebat: Primum æquum non esse, vt pueri, cum nondum quidquam per se peccare possent, Adæ peccato obnoxij tenerentur. Alterum, eosdem sine sacro baptismate decedentes pro solo originali peccato non posse damnari. Tertium, Gratiam ad salutem non esse necessariam, illamque secundùm merita hominum conferri. Præterea quo pessimo lenocinio sectam promoueret, congregationes *dedecorosissimas*, vt ait Gelasius, idem instituerat, in quibus homines, ac sacratæ Deo Virgines psalmos canerent, quod ipsum à sectæ Magistro Pelagio didicerat, qui fœminis quoque in Ecclesijs cantum vnà cum viris permiserat ex Hieronymo lib. 1. dialogorum contra Pelagium. Ille autem eò vsque vesaniæ abreptus est, vt teste Gelasio, *Presbyterum sibi non acquiescentem audire communione priuaret*. Itaque summus Ecclesiæ Antistes perstricta priùs illius regionis Episcoporum socordia in Hæreticum, atque asseclas hanc sententiam pronunciauit: *Nusquam loci prorsus inueniatur præfatæ pestis assertor, nec accessum prorsus Ecclesiæ, vel vsquam participationem Catholicæ communionis inueniat, qui hæreticorum mauult subsequi nefaria professione consortium; & hi, cum quibus antea probabitur noxium miscuisse colloquium, nisi resipiscunt, & ab eius societate discedunt ab Ecclesiastico remoti seruitio deuota vltione plectantur, quo cæteris canendi ministretur exemplum*. Quòd verò idem Seneca Sanctorum Hieronymi, & Augustini scripta lacesserat, ac mille conuicijs prosciderat, idem Gelasius de vtriusque honore sollicitus vasanam delirantis senis temeritatem hisce compescuit. *Adhuc maius scelus accrescit, ut sub conspectu, & præsentia Sacerdotum beatæ mem. Hieronymum, atque Augustinum Ecclesiasticorum lumina Magistrorum musca moritura, sicut scriptum est, exterminans oleum suauitatis lacerare contenderet*: Verùm non solùm his præconijs Augustini nomen decorauit, sed in iisdem literis S. Doctoris sententias penè totas exscripsit, vt in Vindicijs Augustinianis ostendam. At non modò epistolis Gelasius Pelagianam hæresim profligauit, sed librum etiam contra eosdem pro-

cudit, quem nobis Vaticana scrinia donarunt; cuius est initium: *De Pelagianis quidem sensibus, blasphemijsque sacrilegis & apud maiores nostros tam diuinis, quàm humanis legibus iusta discussione damnatis nimis est copiosa materia &c.* In quo opere probat, neminem posse suis viribus viuere sine peccato. Ioannes etiam Talaida contra Pelagianam hæresim apologiam scripsit, quam huic ipsi Gelasio nuncupauit, cuius meminit Photius in Bibliotheca Cod. LIV.

Anno 494. Anno 494. Baronius Synodum Romæ à Gelasio celebratam dicit, in qua LXX. Episcopi sedere, habitaque est consultatio de libris à Catholicis vel legendis, vel reijciendis. Porrò S. Augustini libri commendati sunt, itemque Prosperi nostri Aquitani, qui SS. Patrum agmen claudit, diciturque honoris gratia *vir religiosissimus*. Inde cum damnatorum voluminum index texeretur, inter ista libri Cassiani, ac Fausti Reiensis numerati sunt, hac præmissa sententia: *Catera quæ ab hæreticis, siue schismaticis conscripta, vel prædicata sunt, nullatenus recipit Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, è quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à Catholicis vitanda sunt, credimus esse subdenda*, & cum plurimos libros hæreticorum, aliorumque incertorum Authorum Patres damnassent, hos inter Cassiani, ac Fausti volumina posuere hoc titulo: *Opuscula Cassiani Presbyteri Galliarum apocrypha. Opuscula Fausti Rhegiensis Galliarum apocrypha.* Postea etiam Pelagium, Celestium, & Iulianum Eclanensem eorumque libros, ac sequaces confixerunt hæc statuentes: *Sub anathematis indissolubili vinculo in æternum confitemur esse damnata*. Scio Recensiores quosdam, qui Fausti vicem dolentes pro eodem apologias enixi sunt, contendere, Romanam Synodum non damnasse libros Fausti vt hæreticos, sed inferioris illos notæ declarasse ab Ecclesia Catholica habendos, sed pessimam malæ causæ aduocationem præstitam altero libro solidè confutabimus. Hoc primo ictu Semipelagiana factio percussa concidit, neque enim imposterum tutum fuit Cassiani, ac Fausti, quos Synodus damnarat, opiniones tueri. His accedit Gelasius in epistola ad Episcopos per Picenum Semipelagianorum sententiam de fide viribus naturæ prodeunte palam damnasse: *Quid autem*, inquit, *haberi potest sine gratia, cum sit fides ipsa per gratiam eodem Apostolo nos docente*, Misericordiam
1. Cor. 7. consecutus tum vt fidelis essem: *nec aliud est misericordia diuina, quam gratia*. At quòd veterem opinionem deponere, atque antiquam scholam deserere difficile sit, sequenti sæculo grauissimis dissensionibus ex Fausti libris exortis vniuersus Orbis Catholicus in partes diuisus est.

CAPVT XVIII.

Ioannes Maxentius, ac Scythæ Monachi pro S. Augustino Constantinopoli contra Faustum insurgunt. Idem Faustus ab Africanis Episcopis, & ab Hormisda Papa reprobatur.

SExtum sæculum aderat, & exortæ de diuina gratia contentiones ex Fausti Reiensis præsertim libris latiùs in dies diffundebantur plurimis non modò in Occidente, verùm etiam in Oriente Faustum defendentibus, alijs eundem acerrimè confutantibus. Nam licèt à Gelasio in Romana Synodo eiusdem libri reprobati fuerint, non in Gallia tantùm, sed (quod mirere) etiam

Con-

Constantinopoli Patronos inuenerant, quando ex vltimo Ponto Scythas Monachos diuina gratia contra eundem Faustum concitauit, qui ex Asia erumpentes contra Reiensem Europam, atq; Africam commouerunt, quæ res à nobis exactè describetur.

Vnà cum Anastasio Imperatore vniuersis dissidijs, quæ Orbem Catholicum diu dilaceraurant, in cinerem redactis Iustinus imperium gubernandum susceperat anno 518. cum repentè Monachi Scythæ ingentes turbas Constantinopoli dedere. Leontius Monachus Vitaliani Ducis affinis cum collegis Religiosis, quos inter eruditione eminebat Ioannes cognomento Maxentius, hanc sententiam, *Vnus è Trinitate in carne crucifixus est*, omnibus, & credendam, & defendendam ad seditionem vsq; inculcabat. His acriter resistebat Victor Diaconus, ac pleriq; alij in eo offensi, quod nouã populis thesim inculcarent, veluti Calcedonensis Synodi decreta non sufficerent. Neq; hic contentionum finis; nam cum Fausti Reiensis Episcopi libri Byzantium delati essent, ijdem Monachi illos vti hæreticos damnabant, plurimis eosdem Catholicos adseuerantibus, vnde etiam lites in immensum excreuere, ac illæ quidem Principes etiam viros in partes distraxerunt. Vitalianus Militum Magister, qui postea Consulatum inijt, Monachis impensiùs quoad illud de *Vno ex Trinitate passo in carne* fauebat, Iustinianus verò eadem in quæstione Monachis aduersabatur, vt ex eiusdem literis ad Hormisdam intelligitur. At cum Anastasius Imperator sacrilegus, atq; impius omnia sacra susque, deque vertisset, Iustinus, quod Principem Catholicum decebat, per literas cum Hormisda Pontifice egit, vt suos Constantinopolim legatos mitteret, turbatas ab Anastasio religionis res compositurus. Hormisda quinque Legatos Byzantium destinauit, qui anno Anno
519. circa Paschalia festa ad regiam Vrbem appellentes ab Imperatore, atq; 519.
vniuersis ciuibus honorificentissimè excepti Orientalibus rebus componendis manum statim admonerunt. Monachi Scythæ, quòd ab aduersarijs tanquam Eutychiani per contemptum traduci se intelligerent, fidei libellum Legatis Hormisdæ grauioribus licèt negotijs occupatis exhibuerunt, in quo suã ipsorum de Christo fidem pluribus exponebant. Eò tamen dicta omnia collimabant, vt à Legatis hæc inibi inserta thesis reciperetur: *Vnus de Trinitate crucifixus est in carne.* Postea explicabant, quid de diuina gratia sentirent, hæc præfati: ***His ita se habentibus Beatissimi, nunc quid iam de gratia Dei, non qua creamur, sed de ea, qua recreamur, & renouamur, sentiamus, breuiter exponentes, Sanctitati vestræ necessariò credimus facere debere manifestum, eò quòd etiam in hac parte inimici gratiæ Dei, id est, Pelagij, & Celestij sectatores nimium nobis infesti esse videntur.*** Contra verò Fausti sententiam in fine concludunt: ***Abominantes etiam eos, qui contra vocem Apostoli audent dicere, nostrum est velle, Dei verò perficere, cum idem met Doctor, & velle, & perficere donum testetur esse diuinum.*** Legati hisce de rebus nihil se à Pontifice in mandatis habuisse dicebant, immò apertè iniunctũ, ne alijs sese causis immiscerent, verùm coacti Imperatoris intercessione Monachis aures dedere; ita enim ad Hormisdam de Monachis scripsere: ***Petitiones obtulerunt, & coacti pijssimi Principis, & Domini Vitaliani Magistri militum iussione frequenter ad audientiam causæ conuenimus, non quasi volentes nos in his negotijs occupare, quia nobis sunt ante oculos Beatitudinis vestræ præcepta, quibus præcepistis, vt causæ tantùm, cui veneramus intenti nullis alijs negotijs misceremur. Dat. III. kal.***

Kal. Iulias. Legati illis sæpius auditis, vnaq; cum Victore Diacono alterius factionis primipilo, quò hominum molestia se se liberarent, tale deniq; responsum dedere: *Quod non est scriptum à Papa Leone non suscipimus*. Etenim cum in celeberrima Synodo Chalcedonensi CCCXXX. Patrum, & in epistola Leonis Papæ ad Flauianum diligentissimè assertum fuisset, quid de Christo Domino sentiendum esset, omniaq; illa statuta, quæ Christiano homini credenda forent, nouas insuper theses de Christo populis inculcare, & hunc articulum, *Vnus è Trinitate crucifixus est carne*, vti appendicem Synodo adijcere, (ita enim Legati suspicabantur) temeritati, atq; insolentiæ proximum indicabatur. Sanè id temporis inter extremos Nestorianorum, & Eutychianorum errores regia via incedere adeo difficile videbatur, vt quicquid noui à quopiam asseri à Catholicis audiebatur, alterutri hæresi illud fauere existimaretur. Nihil tamen coram Legatis de quæstionibus de gratia, & libero arbitrio, vel de Fausti libris disputatum fuit, vt ex suggestione Dioscori colligitur. Attamen Victorem Diaconum de gratia, & humana libertate cum ijsdem Scythis litem habuisse idem Dioscorus hisce significat: *Victor Diaconus dicitur quidam, cum isto, antequam nos Constantinopolim ingrederemur, habuerunt intentionem de vno de Trinitate crucifixo, & de Christo composito, & de alijs capitulis nobis hinc positis*. Capitula verò illa erant tria contra Pelagianam hæresim statuta, quæ habentur tomo 6. Biblioth. PP. par. 1. editionis Coloniensis.

Scythæ Monachi hac repulsa in indignationem acti Romam ad Hormisdam legationem mittere decernunt; electi Achilles, Ioannes, Leontius, & Mauritius, quem vltimum perperam Baronius in Maxentium mutat, nam hic Constantinopoli substitit, vt dicemus. Vbi primùm Monachorum Legatos Romam profectos innotuit, statim Iustinianus Magister militum, & Comes, qui post Iustinum imperauit, ac Legati Pontificij literas ad Hormisdam dedere, quibus eundem de ijs, quæ illa in quæstione cum Monachis peracta erant, certiorem reddebant, simulq; Pontificem hortabantur, vt Monachos procul à conspectu ex vrbe pelleret. Iustinianus hæc scripsit: *Quoniam comperimus quosdam nomine Monachos, quibus magis discordia studio est, quàm charitas, & pax Dei cupientes quædam perturbare ad Angelum vestrum hinc discendentes iter arripuisse, quos Beatitudo vestra præsentibus scriptis causam liuoris eorum cognoscens, ita vt merentur, suscipere, & à se longe pellere dignetur, quoniam vaniloquia ipsorum festinantium nouitates introducere in Ecclesia, quod neq; quatuor Synodi venerabiles, neq; Sancti Papæ Leonis epistolæ continere noscuntur, in omni loco turbas excitare videntur*. In eandem ferè sententiam literas ad Hormisdam Dioscorus miserat Monachos arguens: *Quapropter*, inquit, *rogamus, vt consueta cautela, & qua solet Dominus noster vigilantia cogitetis, & quomodo suspendendi sint, qui à nobis taliter recesserunt, & à nostra communione fuerunt seiuncti, & quid eis respondeatur, vel quomodò eorum capitula repellantur, quia eos omnes Constantinopolitana Catholica exhorret Ecclesia*. Legati verò iterato ad Hormisdam hæc scripsere: *Si voluerit Dominus noster qualemuis nouitatem scribere peius erit istud initium, quam illud, quod factum est per Eutychem; sufficere debet Ecclesiæ, quod per sexaginta annos vsq; modò sustinuit*. Hæ literæ Legatorum vnà cum illis à Iustiniano perscriptis datæ sunt III. kal. Iulias Eutharico V. C. Cos. quas Eulogius Magistrianus nomine Iustiniani Romam profectus ad impetrandas ab Hormisda reliquias detulit.

Vbi

Vbi primùm Monachi Romam ingressi sunt superueniente paulò post Eulogio cum literis Iustiniani, & Legatorum, Hormisda varijs consilijs rem cœpit perpendere, & quidem haud æquum duxit, illos procul à suo conspectu amouere, & ab Orthodoxorum communione suspendere, vt Legati, & Iustinianus petierant, quòd non essent adeo inhumaniter excipiendi, qui supremum Orbis Christiani tribunal appellassent. Verùm inaudito Victore, quem Monachi accusabant, minimè tutum arbitrabatur, sententiam ferre in re grauissima, quæ in Oriente tantis vtrinq; studijs agitabatur. Accedebat magnam esse in illa propositione, de qua lis erat, æquiuocationem. Etenim Legati eam sic à Monachis exprimi scripserant: *Vnum de Trinitate crucifixum*, quam assertionem cum Anastasius Imperator impius, & fidifragus pro Eutychiana hæresi inculcasset, merito in suspicionem eandem doctiores vocabant, quasi vna tantùm in Christo natura prædicaretur. At Monachi eo se dicto in inuidiam trahi protestabantur, nam eorum hæc erat assertio: *Vnum de Trinitate passum carne*, & in libello fidei hæc scripserant: *Deum Verbum unigenitum filium Patris Dominum N. Iesum Christum, qui pro nobis passus est carne, unum de tribus subsistentijs unius diuinitatis esse credimus*. Quare Hormisda, cum nemini se aduersantem præbere vellet, missis ad Iustinianum reliquijs per Eulogium cum literis ad Legatos, hæc ipsa eidem significabat: *Præterea Monachos, quos venisse Romam significastis literis vestris, ad propria mox voluimus reuerti, sed quia sub testificatione potentiæ diuinæ dicebant per insidias in itinere paratas vitæ se posse sustinere discrimen volentes redire Constantinopolim, passi non sumus violenter expelli*. Epistola 66. quæ data est IV. Nonas Septembris Eutharico V. C. Cos. Literæ verò ad Legatos interciderunt, sed ex responsione Dioscori, quam eisdem reposuit, colligitur, Hormisdam decreuisse Monachos Byzantium dimittere causa ad Ioannem Constantinopolitanum Antistitem delegata; nam Dioscorus in literis ad Hormisdam datis Idibus Octobris hæc respondet: *Per Eulogium virum sublimem literas Beatitudinis vestræ suscepimus, in quibus significastis intentionem Monachorum Scytharum, & quomodò visum fuerit Apostolatui vestro, Episcopo Constantinopolitano causam delegare, ut ipse inter eos, & qui ab eis impetuntur audiret*. Hoc autem summoperè Legatis displicuit, nolebant enim causam ad Ioannis tribunal deuolui, quem à Vitaliano Scythis acquisitum suspicabantur. Hic enim nullum non lapidem mouebat, quò Scythæ causa superiores euaderent, immò ipse Victor ab incœpta accusatione destitisse videbatur Vitaliani precibus placatus, vel authoritate deterritus; quare Romæ causam tractari satiùs arbitrati sunt. Illa quidem Hormisdæ Dioscorus in eisdem literis significauit: *Postea sine nobis magnificus uir Vitalianus Magister militum inter se, & Episcopum Constantinopolitanum uocauerunt prædictum Victorem, locuti sunt cum eo, quid definierint inter se nescimus, postea nec Victor ad nos uenit, nec est causa dicta*.

Erat tum temporis Constantinopoli Paulinus Ecclesiæ Romanæ defensor, qui Hormisdæ Pontificis literas Romæ datas 7. Idus Iulij ad Iustinum Imperatorem detulerat, ac propediem Romam reuersurus ferebatur. Ad hunc Vitalianus se contulit, Monachos Romæ degentes enixiùs commendat, Dioscorum Legatum ex iudice aduersariæ partis aduocatum agere conqueritur, literas etiam ea de re ad Hormisdam deferendas tradit. Sed neq; his officijs contentus homo militia clarus, ac in rebus gerendis satis industrius Iustinianum

ado-

adoritur, & maxima, qua pollebat facundia, & authoritate non modò illum in partes suas traducit, sed & ab eodem literas obtinet per eundem Paulinum in fauorem Scytharum ad Hormisdam perferendas. Hæc constant ex literis Iustiniani vbi ait: *Vnde ad Beatitudinem vestram & frater noster gloriosissimus Vitalianus per Paulinum virum sublimem defensorem vestræ Ecclesiæ rescripsit &c. Et nos per eundem significare curauimus illa debere Beatitudinem vestram perficere, quæ pacem, & concordiam Sanctis concedat Ecclesijs*. Iteratas etiam idem Iustinianus iam totus Monachorum factioni adhærens ad Pontificem literas paulò post misit, in quibus non ampliùs Scythas nomine tantùm Monachos, non discordes, non vaniloquos, vti in prioribus literis traducebat, sed etiam, atque etiam rogabat Pontificem, vt celeriter causa cognita eosdem voti compotes cum responso dimitteret. Do verba Iustiniani: *Nam quanta quæstio in partibus nostris orta est, potest etiam antelatus vir religiosus Defensor*, nempe Paulinus, *Sanctitatem vestram instruere. Vnde petimus, vt si est possibile, celerrimo dato responso, & satisfactis religiosis Monachis Ioannem, & Leontium ad nos remittatis, nisi enim precibus, & diligentia vestra ista quæstio soluta fuerit, veremur, ne non possit Ecclesiarum sanctarum pax prouenire*. Hæc ille.

Hormisda vbi à Paulino in vrbem reuerso intellexit non solùm Vitalianum, sed et Iustinianum mutata sententia Scythis patrocinari, & hunc paulò post iteratis literis pro Monachis ex accusatore strenuum intercessorem agere; ex alia verò parte Dioscori Legati epistola superueniente, Ioannem vti diuenditæ fortè Monachis fidei insimulantis, integram causam Scytharum pendere iussit vsque ad reditum Legatorum; quod cum Monachorum Oratoribus, qui Romæ aderant, innotuisset, diuturnioris in Vrbe moræ impatientes clam se Roma subducere tentarunt, verùm id Hormisda prohibuit, de qua re ad Legatos literas dedit III. Nonas Decembris, mittens etiam exemplaria literarum, quas pro Monachis Iustinianus ad se transmiserat. *De personis Scytharum Monachorum*, inquit Hormisda, *Iustinianus vir illustris nobis scripsit, quarum exemplaria literarum fraternitati vestræ direximus; qui cum nollent sustinere vestræ dilectionis aduentum, & obseruationum moras se dicerent ferre non posse, tentauerunt clam de Vrbe discedere, quos tamen faciemus solicitiùs custodiri*. Ex quibus Scytharum Oratores sub custodia Romæ detentos insinuat.

Anno 520. Inierat initio sequentis anni splendidissimum consulatum Scytharum Monachorum patronus Vitalianus; at malis auibus altiùs prouectus est, vt lapsu grauiore corruens proprio sanguine Romanos fastos fœdaret. Iustinianus in protegendis Monachis frœni potius, quàm calcarium indigus (erat enim ad Ecclesiasticas causas pertractandas promptissimus) quò noui Consulis fauorem, vel amicitiam sibi conciliaret, quartò ad Hormisdam pro Monachorum causa scripsit, eorundem factionem iam liberiùs promouens. In his sanè literis eos apprimè Catholicos contestatus litem verbo tenus tantùm esse autumabat iterum rogans, vt iam tandem Monachos cum responso dimitteret, quorum doctrinam iuxta traditionem Patrum dici vulgò affirmabat. Eius verba sunt: *Quidam asserunt Christum filium Dei Dominum nostrum pro nostra salute carne crucifixum vnum de Trinitate debere prædicari*. Item: *Quidue super hoc euitare debeamus, nos certiorare dignetur, quoniam verba videntur facere dissensionem, nam sensus inter Catholicos omnes vnus esse probatur &c. Quia verò dictum est Scythicos Mo-*

nachos

nachos hac ratione ad sedem vestram accessisse pro traditione Patrum, & ordine regularum, praebito eis responso nihil formidante ad nos cum vestris literis iubete remittere, quarum etiam exemplaria consignata praedicto viro strenuo Eulogio dari praecipite. Haec enim omnia ideo petimus vos disponere cautiùs, vt ne locus mendacio, vel insidijs detur. Hæ quidem literæ nullius Consulis nomine subsignatæ sunt, datas tamen existimo hoc anno 520., quòd Eulogius easdem portauit, qui cum Romæ esset anno præcedenti, Hormisdæ literas datas IV. Nonas Septembris Constantinopolim detulit, vti diximus; licèt verò ex literis Dioscori in Regiam Vrbem aduenerit propè Idus Octobris, haud credibile est, eodem anno hyeme ingruente Romanum iter denuò aggredi iussum. Cæterùm hisce literis respondet Hormisda epist. 67. in hanc sententiam: *Significantes Scythas Monachos allegasse plurima, quæ nos relinquere indiscussa non possumus, sed Legatorum nostrorum, Deo iuvante, festinemus aduentum, pro qua re eos in Vrbe credimus retinendos, à quanec ipsi ordinatione dissentiunt. Amplitudinem vestram tamen retinere confidimus, quod de ipsis nobis præterito tempore literis destinatis scripserit.* Quibus postremis verbis Iustinianum perstringit, qui sententiam in Scythica causa mutasset; illũ tamen hortatur, vt cum Imperatore agat, quò Victor, alijue, qui à Monachis accusabantur, Romam mittantur, vt meliùs causa tractari posfit: *Victorem præterea*, inquit, *qui Diaconi habere perhibetur officium, cuius fidem hi ipsi Monachi vehementer accusant, uel alios, qui peruersas forsitan obijciunt quæstiones, ordinatione Domini filij nostri Clementissimi Imperatoris ad Vrbem uobis suggerentibus dirigantur, ut uniuersas allegationes, de quibus contendunt, nos possimus agnoscere.* Quæ quidem literæ cum per Eulogium missæ sint, certum est scriptas fuisse anno 520. vt ex dictis colligitur. Notanda tamen hic veniunt illa Hormisdæ verba: *qui peruersas forsitan obijciunt quæstiones*: etenim non obscurè non tantùm illam de vno ex Trinitate passo, sed & reliquas de gratia, & libero arbitrio quæstiones significat, in quibus Scythæ Victorem, aliosque aduersantes patiebantur. Iustinus etiam XV. Kal. Februarias eadem de causa ad Hormisdam scripsit Vitaliano, & Rustico Conss. *Quoniam preces*, inquit, *nostro Numini porrectæ sunt ex diuersis Eois prouincijs certa quadam differentibus pro fide Catholica, secretaque suæ mentis declarantibus, quæ apud se pro indiuidua Trinitate constituta testantur, quæque firmiter se recepturos ostenditur, hisque relictis Dioscorus aliqua asseruit non conuenienti ordine inserta fuisse, meritò duximus aperienda vobis ea, quæ sumus edocti.* Hic Dioscorus, qui Hormisdæ Legatum apud Iustinum agebat, atque Monachos Scythas suis ad Pontificem literis acerrimè insectatus est, patria erat Alexandrinus, & vnicè Hormisdæ ob rerum agendarum peritiam, ac doctrinæ copiam carus ita, vt in animo habuerit, eundem per Imperatorem Alexandrinæ Ecclesiæ præficere, hinc epist. 54. ita Dioscoro scribebat: *Necesse est vt de industria, vel fatigationis tuæ præmio, & vicissitudine cogitemus; Nam sequenti tempore scribere Domino, & filio nostro Imperatori disponimus, vt te Alexandrinum Episcopum debeat ordinare.* Quam sedem cum obtinere non potuerit, mortuo Felice Romanum Pontificatum per vim inuasit conflato contra Bonifacium II. schismate, at intra paucos dies vltore Numine extinctus est, vt ex his apertè intelligatur, quem hominem Scythæ Monachi accusatorem habuerint.

Quo tempore Monachi Scythæ Pontificios Legatos opperiri iussi longiores Romæ moras trahebant, nobiles suæ ipsorum causæ astipulatores nacti

Qq sunt.

sunt. Erant in ore famæ Episcopi Africani, qui à Trasamundo Vandalorum Rege Ariano in Sardiniam exules deportati fuerant; è re igitur visum est, eosdem misso Legato cum professionis fidei libello in partes pellicere. Quatuor initio quidem Romam à Scythis Oratores ex Iustiniani epistola destinatos diximus, sed alij insuper in priorum subsidium submissi fuerant; hos inter Petrus Diaconus eminebat, qui primo etiam loco eorum literas subscribebat, alter etiam Ioannes Lector eisdem additus legitur in subscriptione libri de Incarnatione, & gratia in Sardiniam transmissi. Communi consensu libellum in octo capita digestum producunt, eumque per Ioannem Diaconum ad Episcopos Africanos dirigunt, in cuius præfatione hæc scribunt: *Suppliciter petimus, & obsecramus beatitudinem vestram, quatenus diligenti examinatione ea, quæ inferiùs continentur discutientes (vt decet verissimos, & intrepidos Christi prædicatores) scriptis sententiam vestram nobis patefacere iubeatis, vt si Domino præstante Catholicæ fidei conueniens, & Apostolicis traditionibus nostra apud uos, sicut non diffidimus, fuerit expositio comprobata, & facilè tantorum virorum, probatissimorumque Sacerdotum auctoritate muniti iniqua loquentium ora obstruere valebimus, & in fide Sanctorum Patrum perseuerantes Deo, qui nos sanctimonij sui confessione glorificauit, gratias referamus Domini Sanctissimi, & Deo dignissimi.* Rursus ibidem etiam hæc insuper præfati sunt: *Vtile, & pernecessarium, sanctisque Dei Ecclesijs specialiter credimus profuturum, ea, quæ de Incarnatione, & dispensatione diuina nobiscum vniuersæ Ecclesiæ Orientalium contra hæreticos defendunt &c. sanctitati vestræ suggerere.* His lectis insignis Scriptor Annalium pag. 47. exclamat: *Puto quidem in ipso ingreßu te considerasse consuetam hæreticorum arrogantiam, dum pauci Scythiæ Monachi, si tamen Monachi, potius vero circulatores dicendi, & impostores totius Orientalis Ecclesiæ præseferunt eße Legatos, secumque omnes Ecclesias eadem sentire, ac præsertim populos Orientis.* Profectò nusquam potui legere verba Scytharum, quibus se totius Orientalis Ecclesiæ Legatos venditarint, hoc enim vnum scripsere in titulo libelli: *Petrus Diaconus, Ioannes, Leontius, Ioannes, & cæteri Fratres in causa fidei Romæ directi.* Vniuersas quidem Orientalium Ecclesias vnà secum conspirare contestati sunt, sed non soli illa dixerunt; nam hoc ipsum de Episcopis Orientis scripsit Iustinianus ad Hormisdam in epistola, quę est post 72. eiusdē Pontificis: *Illud etiam*, ait, *magis, magisue deposcimus, vt tua Sanctitas concepta gratia cælesti, quæ prætendunt Orientales Episcopi tractare dignetur, eorumque fidei competentem præbere consensum. Nobis etenim videtur, quoniam filius Dei viui Dominus noster Iesus Christus ex Virgine Maria natus, quem prædicat summus Apostolorum carne paßum, rectè dici vnus in Trinitate &c.* Hasce verò literas accepit Hormisda XV. Kal. Octobris Rustico Cos. nempe hoc anno 520. Duo præcipuè Orientales exigebant, ne Hormisda è Sacris Diptychis plurium suorum nomina abraderet, & vt illam thesim approbaret: *Vnum è Trinitate paßum carne.* Vnde ibidem his Iustinianus epistolam claudit: *Specialiter ergo cognoscat vester Apostolatus compositis eisdem duobus Capitulis vniuersos Sacerdotes istius Reipublicæ libenter amplecti uestram communionem.* De his quoque hoc anno Imperator XIV. Kalend. Februarias ad eundem Pontificem scripsit, cuius verba paulo ante recitauimus.

In eo libello vsque ad caput quintum inclusiuè Monachi de persona Christi Domini suam ipsorum fidem exponunt, capite verò quarto de illa thesi adeo controuersa hæc scribunt: *Idem Deus Verbum etiam cum propria carne unus est ex*

Tri-

Trinitate, non quòd caro eius sit de substantia Trinitatis, sed quia caro Dei Verbi est, qui est vnus ex Trinitate. Quibus lectis contra Monachos rursus in aciem descendit Baronius, eosdem hisce perstringens pag. 47. *Ne quouis modo deprahendi possent, quòd ipsi essent heretici, illud quidem astutè excogitarunt, vt non eam proferrent, quam Constantinopoli Legatis dedissent, vel Romæ Hormisdæ Papæ fidei confessionem edidissent, qua dicendum contendebant, non vnam Personam de Trinitate, sed simpliciter Vnum de Trinitate esse passum in carne, sed Verbi nomen apposuere.* Sed doctissimi Cardinalis sententiæ non possum accedere; siquidem nil frequentiùs in paruo illo libello fidei ab eisdem Monachis Legatis Constantinopoli oblato repetitur, quàm Verbum esse illum vnum, qui passus est carne; Lectorem, non interpretem hæc eorundem verba exposcunt: *Deum Verbum vnigenitum filium Patris D.N. Iesum Christum, qui pro nobis passus est carne, vnum de tribus subsistentijs vnius diuinitatis esse credimus.* Idipsum testimonio S. Cyrilli dicentis, *si quis non confitetur Deum Verbum passum carne &c.* vtroque loco comprobant, & in eadem deniq; fidei professione hanc conclusionem ex pluribus dictis deducunt: *Restat, vt vnus de Trinitate sit Verbum, qui de Virgine secundùm carnem natus est, & homo factus passus est carne pro nobis.* Sed de his capite insequenti consultò agemus.

Itaque defensa thesi de Verbo vno ex Trinitate passo in carne à capite sexto vsque ad finem libri de gratia, & libero arbitrio quid sentiant, exponunt hæc præfati: *Post hæc consequens est etiam, qualiter de Christi gratia sentiamus, quá nos eruit de potestate Sathanæ, secundùm quod nobis est traditum, vestræ beatitudini declarare, quia etiam in hac parte auctoritas vestra nobis valdè est necessaria.* Inde de peccato originali, eiusque pœnis, de humani generis gratia reparatrice iuxta S. Augustini doctrinam copiosè, & eruditè differunt; in fine cap. 6. fidem præcipuè dari à Deo tradunt, ac sine meritis prædestinationem, & ex Celestini Papæ, vt putabant, capitulis dicta confirmant. Errant tamen, dum cap. 8. hoc testimonium: *Omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam &c.* tribuunt Innocentio Papæ in epistola ad Synodum Mileuitanam, nam legitur in appendice literarum Celestini cap. 8. Cæterùm opusculum illud sic concludunt: *Hæc Sanctissimi non quasi ignorantibus suggerere necessarium æstimauimus, sed ad confutandum eorum amentiam, qui ea vt noua dogmata, & penitus Ecclesijs inaudita refugiunt, huic paruitatis nostræ libello inserere vtile considerauimus. Quorum omnium Sanctorum Patrum imbuti doctrinis anathematizamus Pelagium, & Celestium, simulque etiam Iulianum Eclanensem, & qui illis similia sapiunt, præcipuè libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio Lirinensi prouectus est, quos contra prædestinationis sententiam scriptos esse non dubium est; In quibus non solum contra horum omnium Sanctorum Patrum, verùm etiam contra ipsius Apostoli contradictionem veniens humano labori subiungit gratiæ adiutorium, atque totam omnino Christi euacuans gratiam antiquos Sanctos non ea gratia, qua & nos, secundùm quod docet beatissimus Petrus Apostolus, sed naturæ possibilitate saluatos impiè profitetur.* Hæc illi in libello fidei ad Episcopos exules.

Ingens erat apud Sardiniam Præsulum Afrorum numerus, at cæteros inter & doctrinæ, & sanctitatis fama eminebant Patres prouinciæ Byzacenæ, quorum Dacianus antiquitate, Fulgentius verò Ruspensis Episcopus scientia primas tenebant. Hic Fulgentius post Prosperum alter Augustinianæ doctri-

næ strenuissimus defensor quanta in æstimatione apud cæteros esset, eiusdem discipuli verbis intelligi libeat: *In rebus enim*, inquit, *dubijs, vbi quam maximè consilium petebatur, si quando inter se confessores beatissimi de communi vtilitate tractabant, vltimus quidem sedebat, verumtamen ipsius sententiam Primas, vel omnes, qui Primatem sequebantur, audire, & facere cupiebant &c. Post deliberationis autem longissimas moras, quicquid definitio communis inuenerat eloquenter allegandum sensibus cæterorum Beato Fulgentio dimittebatur. Huic etiam quandocunq; transmarinis literis de fide, vel de diuersis quæstionibus interrogabantur Episcopi, respondere pro omnibus ab omnibus imponebatur*. cap. 20. de vita Fulgentij. Ioanne Diacono deferente Scytharum libellum Africani Episcopi accepere, quo perlecto non modò illorum Monachorum fidem ex integro commendarunt, verùm etiam alterum & ipsi volumen pari titulo de Incarnatione, & gratia reposuerunt, in quo omnes Scytharum sententias approbarunt, alijsq; insuper solidioribus easdem argumentis muniuerunt. Hi autem fuere XV. Episcopi, quorum nomina initio libri recensentur; vnius tamen Fulgentij Ruspensis stylo volumen illud elucubratum fuisse ex verbis proximè adductis colligitur. Illa eximia Scythicæ fidei commendatio initio statim præfixa apparet: *Vestram*, inquiunt, *simul alacres & fidem cognouimus, & salutem, imò in agnitione fidei vestra nobis salus innotuit*. A capite 17. Fausti sententiam de initio fidei ex viribus naturæ acutè refutant; nulla tamen censura Faustum perstringunt, illius enim libros nondum viderant. At quòd illum Scythæ accusauerant, tanquam contra gratuitam prædestinationem scripsisset, in epilogo & ipsi hæc respondent: *Cuius prædestinationis veritatem, qua nos ante mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si ante vltimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, qua Deo viuo, & vero rebellis obsistit, non abiecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo ante mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinauit ad regnum*.

Dum hæc in Sardinia scribuntur, Legati Scytharum Romæ ingentes turbas dabant, etenim vniuersis illam *de Vno ex Trinitate passo* sententiam inculcabant. At cum Dioscorum, quem hostem infensissimum semper experti fuerant, propediem Romæ adfuturum intelligerent, ne præsentis, ac Hormisdæ carissimi hominis authoritate opprimerentur, diuturniorem se Romæ moram facere non posse dictitantes ex Vrbe egressi sunt, cum iugem fere annum illic teste Hormisda in epistola ad Possessorem, & vt Maxentius in responsione ad eandem scribit, quatuordecim menses morati fuissent. Idem tradit, Hormisdam veritũ, ne præsentem Dioscorum conuincerent, eiusdem pudori, ac famę consulturum missis defensoribus vi Scythas Monachos ex Vrbe expulisse. Sed Hormisdæ fides habenda est, etenim verisimile est, Monachos palam cognoscentes, Hormisdam ad ipsorum sententiam nolle accedere, existimasse eundem coram aduersante Dioscoro longè duriorem futurum; quæ quidem exitus postea docuit; non enim Iustini literæ, non Iustiniani epistola hoc ipso anno Roma egressis Monachis XV. Kal. Octobris accepta, non deniq; Legati Imperatoris anno insequenti Romam missi Hormisdæ animum in eam Scytharum sententiam flectere potuerunt. Antequam tamen Monachi Roma euaderent, libellos, atq; exemplaria, quibus eorum de Trinitate, & diuina gratia sententia

tia continebatur, ad Principum statuas appenderunt, vt eo prætextu aliquod receptui mantellum esset. Eosdem ad Principum statuas exclamasse scribit Hormisda ad Possessorem, vt populum Romanum in commiserationem traherent, quorum tamen clamores surda aure Romanos pertransisse eodem authore accepimus.

Monachis vix Roma dilapsis Hormisda Possessoris epistolam Constantinopoli datam Iustino Diacono delatore accepit, qua rogabatur, vt quid de Fausti Reiensis libris sentiendum foret, perscriberet. Vnus hic erat ex Africanis Episcopis à Trasamundo in exilium missis, qui Constantinopoli sedem locauerat, ipsi Pontifici optimè cognitus, cuius etiam epistola 15. ad eundem Possessorem legitur data 3. Non. Aprilis Agapito Cos. anno 517. in qua eiusdem libellum fidei ad se transmissum commendat, & hortatur, vt constanter exilij calamitates ferat. At cum Constantinopoli Fausti libri à pluribus defenderentur vt Catholici, Maxentius cum Monachis collegis eosdem vti hæreticos damnabat. Quòd verò Africani in quæstionibus de gratia, & libero arbitrio summè versati vulgabantur, plurimi sępe, ac sæpiùs Possessorem Episcopum de Fausti libris consulebant. Hic quòd exul, & priuatæ authoritatis esset, neutri parti aduocationem præstare volens neq; eos libros hæreticos dicere, neq; tanquam Catholicos, & ab omnibus defendendos adstruere ausus est, sed priuatas quasdam in illis sententias contineri autumabat, quæ tamen neq; palam reprobatæ, vel approbatæ essent ab Ecclesia. Sed præstat Possessorem audire hæc ad Hormisdam scribentem: *Cum quorundam fratrum animus de codice Fausti cuiusdam natione Galli Rheginæ ciuitatis Episcopi, qui de diuersis rebus, & frequentiùs de gratia Dei disertè visus est disputare, in scandalum moueretur, alijs vt se habent humana studia, in contrarium renitentibus, me crediderunt de hoc ambiguo consulendum. Dixi quidem ea, quæ à Tractatoribus pro captu proprij ingenij disputantur, non vt canonica recipi, aut ad Synodalium vicem pro lege seruari, sed habere nos certa scilicet, quæ veteri lege, vel noua conscripta, & generalibus Patrum sunt decreta iudicijs ad fundamentum fidei, ac religionis integram firmitatem; Hæc autem, quæ Antistites diuersi conscripserunt pro qualitate sui sine præiudicio fidei solere censeri.* Licèt verò Iustinianus crebras adeo literas ad Hormisdam dederit, nihil tamen vnquam de Fausti libris perscripsit. Cæterùm & his quoque litigijs vnà cum Vitaliano se se immiscuerat, atq; ambo ea de re Possessorem ad Pontificem consulendum induxerant, vt idem affirmat: *Quæso, inquit, vt consulentes, quid de præfati Authoris dictis videatur, authoritate Apostolicæ responsionis agnoscant, maximè quod filij quoq; vestri Magistri militum Vitalianus, & Iustinianus præcipuè super hac re rescripto beatitudinis vestræ similiter informari desiderant.* Vitalianum cum Monachis Fausto nigrum theta præfixisse certum puto, de Iustiniano an in hac quoq; contra Reiensis libros sententia cum Vitaliano conuenerit, incompertum est, suspicor tamen in hac quoq; parte Consuli adhæsisse.

CAPVT XIX.

Vitalianus Consul Fausti hostis, ac Monachorum Scytharum Patronus occiditur. Hormisdas Papa Fausti libros reijcit. De Io: Maxentio Vsserij hallucinatio.

HOc anno mense Iulio, quo Hormisdas epistolã Possessoris accepit, Vitalianus Consul Constantinopoli decem, & septem vulneribus confossus occubuit, & quidem iubente Iustino Imperatore. Scribit Tunonensis in Chronico: *Iustiniani Patritij factione dicitur interemptus fuisse.* Ibi tamen non rectè Vitaliani mors refertur ad consulatum Symmachi, & Boetij. Etenim Iustinianus Imperatoris nepos virum rebus contra Anastasium feliciter gestis insignem ob nimiam potentiam Iustino suspectum reddidit, veritusq; ne sibi impedimento foret ad imperium post Iustini mortem occupandum, de medio tollendum curauit. Certè Vitalianus ob Anastasium Imperatorem vi repressum, ac Seuerum, aliosq; Hæresiarchas in exilium ipsius opera depulsos in omnium Orthodoxorum ore versabatur. Hinc in Synodo Tyria lectis literis, queis significabatur, Seuerum Constantinopoli in Synodo anathemate percussum, populus exclamauit: *Vitaliani Patricij multi sint anni*: *Vitaliani Orthodoxi multi sint anni.* Ita Vitaliani nomen datis Augustis Principibus acclamationibus inserebatur. Refert hæc Epiphanius Antistes Tyrius in epistola ad Ioannem Patriarcham, & Synodum C-P. Præterea in Synodo habita Apameæ in secunda Syria acclamatum est: *Vitaliani Stratelatis multi sint anni. Vitalianus dignus Imperatore.* Ita literæ Apamea datæ, & recitatæ in Synodo C-P. sub Mena Patriarcha act. 1. testantur. Iustiniani nomen nec semel auditum est, cuius etiam animum hæc pupugere, vnde Vitaliano necem intulit. Procopius in arcana historia pagina mihi 30. hæc scribit de Iustiniano: *Illitò vocatum mittit Vitalianum Tyrannum fide publica impunitate promissa, & vnà susceptis Christianorum mysterijs. Paulò deinde post dato suspicioni, atq; offensioni loco eum, ac necessarios in aula impiè contrucidauit, nihil veritus fallere fidem tam formidandam.* Nempe Iustinianus hausto vnà cum Vitaliano super sacram mensam Dominico sanguine (ritus hic ἀδελφοποιΐα Græcis nuncupabatur) mutuam fraternitatem iurauerat, vnde scribens ad Hormisdam Papam superiùs dicebat, *Frater noster gloriosissimus Vitalianus.* Sed regnandi causa Iustinianus tam formidandam fidem infregit. Idem tamen post Iustinum imperium indeptus Ioannem Vitaliani ex fratre Nepotem summoperè dilexit, atq; in Italiam cum exercitu contra Gothos misit, idemq; Iustinam Germani, qui Iustiniani ex fratre nepos erat, filiam in vxorem ducens Imperatoriæ familiæ necessitudine iunctus fuit. Sed de Ioanne plura Procopius in libris de bello Gothico. Baronius initio Anni 520. hæc scribit: *Vitalianus luit pœnas de patrocinio Eutychianis Monachis præstito aduersus Apostolicæ Sedis Legatos.* Sed vt in proximè dicenda dimittam Eutychianismum, quem eisdem Monachis importat, Vitalianum minimè repræhendendum existimo, quòd Monachorum Patronum egit. Haud illi conuenisse cum Dioscoro non negabo, sed interim per Paulinum, vt dictum est, ad Hormisdam de illa quæstione de *Vno de Trinitate passo* literas misit, & per Possessorem eundem etiam Pontificem de Fausti libris consultum voluit, vt

si in

si in quopiam Dioscoro impensiùs Monachorum æmulis adhærenti repugnarit, id minori eiusdem erga Apostolicā Sedem reuerentiæ, & obsequio haud tribuendum sit, sed publicæ quietis studio, quo Dioscorum iudicem, non aduersarium vel initio causæ desiderauit. Legati quidem hæc de Vitaliano scripserunt ad Hormisdam post epist. 65. eiusdem: *Vitaliano magnifico viro surripuerunt, & vt talia vindicare pro talibus rebus, & contra nos quæcunq; potuit impedimenta afferret.* Sed ea in re se se Legatis opposuit, quam extra Pontificis mandata priuata authoritate tractabant, ipsummet Pontificem interim per literas consulens, vt ipsius erga Hormisdam obsequium integrum omnino haberetur. Immò ipsis Legatis Constantinopolim accedentibus decimo ab Vrbe milliario honoris causa obuiam processit, quod ad Hormisdam ijdem perscripsere. Vnus etiam ille fuit, qui Anastasio Imperatore Eutychiano rem Catholicam vexante, arma pro fidei incolumitate induit, atq; à Principe Deo rebelli, & fidifrago deficiens eundem exercitu aggressus, non priùs arma deposuit, quàm Anastasius & Episcoporum reditum, & sacram Synodum, cui Romanus Pontifex interesset, iure iurando promitteret; quam quidem à Vitaliano partam gloriam Monachos postea Scythas defendendo eundem obscurasse vnus Baronius crediderit.

Hormisdam amaro in Monachos animo Possessoris epistola inuenerat, ob nuperam eorundem discessionem iure indignatum; quare Idibus Augusti Possessori respondens in priori parte epistolæ pluribus in Monachos inuectus est eosq; tantùm non hæreticos appellauit. *Quorundam*, inquit, *Scytharum, qui Monachos præ se ferebant specie, non veritate, professione non opere, subtili tectas calliditate uersutias, & sub religionis obtentu famulantia odijs suis uenena pertulimus.* Addit longè grauiora, quæ in fine capitis sequentis referemus. Deinde de Fausti libris consulenti respondens ait: *Non improuidè uenerandа Patrum sapientia fideli posteritati, quæ essent Catholica dogmata definijt certa librorum etiam ueterum in auctoritatem recipienda Spiritu Sancto instruente præfigens, ne opinioni suæ Lector indulgens non quod ædificationi Ecclesiasticæ conueniret, sed quod uoluptas sua concepisset, assereret.* Item. *Nec uitio dari potest nosse quod fugias, atq; adeo non legentes incongrua in culpam ueniunt, sed sequentes.* Quibus insinuat à Gelasio factam librorum Catholicorum approbationem, nec culpandum, qui Fausti libros legat, sed qui eiusdem opiniones sequatur. At de Fausto hanc sententiam tulit ijs planè verbis conceptam: *Hi vero, quos vos de Fausti cuiusdam Galli Antistitis dictis consuluisse literis indicastis, id sibi responsum habeant, neq; illum, neq; quemquam, quos in auctoritate Patrum non recipit examen Catholicæ fidei, aut Ecclesiasticæ disciplinæ ambiguitatem posse gignere, aut religiosis præiudicium comparare.* Cum verò passim diceretur Faustus contra S. Augustinum scripsisse, idem S. Pontifex ea sententia libris Fausti omni prorsus authoritate exutis volumina postrema S. Augustini legenda ingessit, veluti purissimos fontes indicans, è quibus relictis Fausti paludibus limpidissimos Catholicæ doctrinæ latices haurirent: *De arbitrio tamen libero*, inquit, *& gratia Dei quid Romana, hoc est, Catholica sequatur, & seruet Ecclesia, licet in varijs libris B. Augustini, & maximè ad Hilarium, & Prosperum abundè possit agnosci, tamen & in scrinijs Ecclesiasticis expressa capitula continentur, quæ si ibi desunt, & necessaria creditis, destinabimus.* Qua quidem nobili assertione post tot Romanos Pontifices ab Hormisda quoq; S. Augustini doctrina con-

consecrata est, & illa præsertim, quæ in libris de prædestinatione SS. & de dono perseuerantiæ continetur, quos libros Semipelagiani teste Prospero in fine libri aduersus Collatorem ab Apostolica Sede negabant approbatos.

Petrus Diaconus cum in Palæstinam iter facere constituisset, ac fama esset, per eã prouinciam plures hæreses passim serpere, quod ex cap. 31. vitæ Fulgentij colligitur, priuatis literis Fulgentium rogauit, vt breuem fidei regulam ad se transmitteret, ne quis fortè minùs cauto error obreperet. Fulgentius Petri sententia, ac consultatione commendata egregium, ac mirabilem eidem librum reposuit, in quo à capite 25. & sequentibus latè Pelagianorum, ac Semipelagianorum errores insectatur. Hunc librum Ferrandus Diaconus in epistola ad Fulgentium quæst. 5. *De regula veræ fidei* nuncupat, Isidorus etiam lib. de Script. Eccles. cap. 14. *regulam veræ fidei* dicit, quo ipso nomine idem Fulgentius cap. 44. suum illud volumen appellauit, vt titulus appareat eiusdem libri, qui per plura sæcula Sancto Augustino adscriptus *De fide ad Petrum* dicebatur, tantam cum Augustinianis scriptis ob sententiarum consonantiam similitudinem habet, ex quo etiam libro plurimæ sententiæ in decretalium volumina translatæ sunt. Porrò cap. 44. omnia se iuxta Catholicam Ecclesiam docuisse tradit, ac contradicentibus hæc interminatur: *Si quem contraria his dogmatizare cognoueris, tanquam pestem fuge, & tanquam hæreticum abijce; Ita enim ista, quæ posuimus, fidei catholicæ congruunt, vt si quis non solum omnibus, sed etiam singulis voluerit contraire, in eo quod singulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Christianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat.* In fine verò libri se in exilio scribere non obscurè significat.

Anno 521. Interea Hormisdæ epistola ad Possessorem in varia exemplaria trascripta, non modò Constantinopoli, verùm etiam latiùs per Europam legebatur, in qua cum Monachi Scythæ arguerentur, nec Fausti libri vt hæretici palam reprobarentur, Io. Maxentius, qui adhuc Constantinopoli morabatur, eidem obuiam scripto ire ausus est, responsionem prolixam satis procudens, qua Scythis obiecta refelleret. Quò tamen liberiùs in epistolæ Authorem toto impetu debaccharetur, negauit illam fuisse ab Hormisda scriptam, vnde omni prorsus modestia deposita veluti in hæreticum furibundus insiliens mille conuiciorum plaustra euomuit. Immò eò vsque furoris prolapsus est, vt in hæc impudentissima verba eruperit: *Veruntamen siue ab hoc*, nempe Hormisda, *siue à quolibet alio hæc sit scripta epistola, non est dubium Auctorem eius esse hæreticum, qui contentionem verborum, & subuersionem audientium iudicat Christum filium Dei unum fateri ex Trinitate.* Eodem etiam caractere describit Possessorem, quòd negabat Christum filium Dei vnum esse ex S. Trinitate. Deinde sententiam Hormisdæ de Fausti libris vti mitiorem repræhendit, quod noluisset Fausti libros tanquam hæreticos condemnare, irridetque vti non ad rem datum responsum: *Nam cum de ipsis*, ait, *libris, non vtrum legendi sint, sed vtrum sint Catholici, vertatur quæstio, iste non de ipsis quid sentiendum sit, sed eos, quamuis non in auctoritate habendos, tamen legendos esse decernit.* Immò quòd Hormisda hæc in illis literis dixit: *Proficiemus inter aduersantes proprijs bonis, si non inuoluamur erroribus alienis*: insimulare Pontificem homo petulantis ingenij non veretur, quasi Pelagio occultè faueret: verba Maxentij sunt absynthio amariora: *Callidè tuam niteris occulta-*

cultare perfidiam, sed te splendore suo detegit Catholica veritas, & iuxta cætera male etiam superbissimæ Pelagianæ perfidiæ inuolutum erroribus cunctorum oculis anteponit, qui inter aduersantes, non Dei munere, sed proprijs bonis proficere te posse tumida elatione confidis. Sed perperam tantùm blasphemiæ Hormisdæ objicit. Nam propria bona, non Dei donis, sed erroribus alienis opponit, licet illa ita nostra sint, vt etiam donata esse credantur, de qua re acutè S. Augustinus explicans illa Orationis Dominicæ: *Panem nostrum quotidianum da nobis.* At Maxentius S. Augustini assertiones Fausti dictis opposuit, vt Possessorem tanquã hæreticos libros Fausti damnare nolentem erroris conuinceret: *Conueniens credidi*, inquit, *aliqua tam de Fausti, quam de antedictis libris eiusdem S. Augustini certa capitula decernere, & huic nostro opusculo inserere, vt cum in breui collata ab inuicem contraria sibi reperta fuerint, euidenter clareat, libros Fausti esse hæreticos.* In quo etiam veteri se vitio teneri Maxentius ostendit, nempe hæreticos omnes illos priuata authoritate declarare, quos suæ sententiæ aduersantes videret. Verùm quod ex S. Augustini dictis in eo libello Faustum confutauit, hoc vnicum encomium à posteris habuit, ita de eodem scribente Bellarmino in lib. de Script. Eccles. *Ioannes Maxentius &c. Faustum, & Pelagianos egregiè refellit ex libris S. Augustini.* Cæterum epistolam illam esse Hormisdæ, ac malitiosè id à Maxentio negari Baronius ex styli consonantia probabat, sed ex epistola Synodica Patrum Africanorum in Sardinia exulum ad eundem Maxentium hoc ipsum apertè conuincitur, vbi inquiunt cap. 17. *Quorum mentionem beatæ m. Hormisdas Sedis Apostolicæ gloriosus Antistes in epistola, quam consulenti se sancto fratri, Consacerdotique nostro Possessori rescripsit &c.* vbi elogium S. Augustini libris ad Hilarium, & Prosperum delatum recitant; At hæc epistola tempore Baronij nondum typis data erat. Maxentium verò scripsisse illam responsionem ad Epistolam Hormisdæ Constantinopoli patet, quia ait *in hac regia Vrbe.* Non fuisse illum Romæ ex toto discursu deducitur, in quo toties de Romana Monachorum commoratione verba facit, nec vsquam se illis adnumerat.

Potest hic quæri, quinam fuerit Maxentius iste Scytharum Monachorum antesignanus. Posseuinus in Apparatu sacro post Centuriatores cent. 6. cap. 10. putat fuisse Abbatem Pictauiensem Congregationis Floriacensis Gallicanæ, qui teste Arnoldo Vvion in ligno vitæ libro 2. cap. 70. etiam oppido S. *Maixent* vulgò dicto, nomen dedit. At hæc commenta sunt, ille enim Maxentius Abbas Pictauiensis iamdiu reclusus erat in Monasterio cum Clodoueus anno 506. vel 507. contra Alaricum pugnauit ex Turon. lib. 2. de gest. Franc. cap. 37. vbi celebre etiam sacellum S. Maxentij nominat, parum autem verisimile fit, Abbatem eo etiam tempore miraculis clarum Byzantium profectum, ac tantis litigijs non modò socium, sed Ducem se præbuisse. Vossius cum Simlero Maxentium Scytharum Patronum ne Monachum quidem fuisse putat lib. 1. cap. 23. Ego quidem Scytharum syncellitam non fuisse certum existimo, ab illis enim vti extraneus loquitur in responsione ad epistolam Hormisdæ; at Monachum illum fuisse negare non possumus, nam teste Dioscoro in literis ad Hormisdam, ille se Abbatem venditabat, quare Monasticam illum togam induisse certum est. Iacobus Vsserius lib. de antiq. Britan. cap. 14. pag. 480. diligentiùs cæteris videtur plura de Maxentio indagasse, sed & ipse lapsus est. In primis cum Ado Viennensis in Chronico ad annum 492. dicat con-

tra Faustum scripsisse Ioannem virum eruditum Antiochenum Presbyterum, tradit Maxentium fuisse Presbyterum Antiochenum, idque clarè se probare existimat ex verbis Maxentij in libello fidei dato Legatis, in quo Flauianum *huius Vrbis* Episcopum dicit, eiusque scriptum ad Theodosium commemorat, at Flauianus fuit Episcopus Antiochenus, qui ad Theodosium pro ciuibus Antiochiæ celebri legatione perfunctus fuit. Hinc deducit libellum fidei à Maxentio, & socijs fuisse Antiochia ad Legatos Hormisdæ, qui Constantinopoli anno 519. aderant, transmissum. At hic Scriptor hallucinatus est, Flauianum, & Theodosium vtrumque Iuniorem cum seniori Theodosio, alteroque Flauiano confundens. Intelligit eo loci Maxentius S. Flauianum Antistitem Constantinopolitanum, quod facile poterat Vsserius intelligere ex his, quæ postea idem Maxentius subdit: *Sed his paulò manifestiùs B. Proclus huius Vrbis Episcopus, quem etiam veneranda recepit Synodus Chalcedonensis ad Armenios, cum contra Theodori blasphemias &c.* Hic Proclus electus est Antistes Constantinopolitanus Coss. Aspere, & Ariobindo anno 434. mense Aprili ex Socrate lib. 7. cap. 40. Quare Sanctum Flauianum Procli successorem, ac Martyrem laudat Maxentius in libello supplici, quem pariter liquet Constantinopoli exaratum, dum appellat Proclum, ac Flauianum *huius Vrbis* Episcopos. Et quidem Monachi Scythæ è Pontica diœcesi Metropolitæ Tomitani venerant, non autem ex vrbe Antiochena, quod ex dicendis constabit.

Video Adonem etiam in errorem lapsum, secumque Vsserium traxisse; ille enim tradit Ioannem Presbyterum Antiochenum contra Faustum scripsisse. Hunc Ioannem Antiochenum Vsserius eundem cum Maxentio facit, quòd illum Antiochiæ fidei professionem scripsisse putauit. Vossius verò eundem Ioannem illum statuit, de quo Gennadius lib. de Script. Illustr. cap. 93. At Ioannes Antiochenus Presbyter, antiquior est Ioanne Maxentio, de illo enim hæc habet Marcellinus in Chronico sub Consulatu Longini anno scilicet 485. *Ioannes Antiochenæ Parochiæ ex Grammatico Presbyter scripsit aduersum eos, qui in una tantum substantia adorandum asserunt Christum, nec adquiescunt duas in Christo confitendas naturas*. Gennadius addit cap. 93. *simul & impugnat aliquas Cyrilli Alexandrini Episcopi sententias dicens incautè ab illo aduersùs Nestorem prolatas &c. viuere adhuc dicitur*. Quare Ioannes Antiochenus, dum scribebat Gennadius ante annum 494. longævus erat, & Cyrillo obloquebatur; at Maxentius floruit anno 520. neque hic contra Cyrillum scripsit, sed eidem impensiùs adhæsit, & cum Monachis Scythis anathemate damnat *cuncta scripta duodecim capitulis aduersantia B. Cyrilli* cap. 5. de Incar. & grat. ad Episcopos in Sardinia exules. Neque illum Antiochenum quicquam contra Faustum scripsisse Gennadius tradit, qua ratione enim tam citò Fausti libri Antiochiam volitassent? Ado verò quadringentis annis posterior vixit, vt haud tanti eius testimonium faciendum sit, cum constet eundem ex Ioannis Maxentij responsione ad epistolam Hormisdæ ad verbum suum de Fausti libris iudicium exscripsisse. Hæc quidem de Ioanne Maxentio ab alijs scripta confutauimus, nec tamen quicquam interim certi de eodem ipsi statuentes. Scripsit ille contra Acephalos, & libros duos contra Nestorianos ad Theophilum, quem suspicor esse illum Episcopum Heracleensem, qui primus Synodū Constantinopoli anno 520. coactā subscripsit tum temporis Maxentio ea in Vrbe commorante. In posteriori

riori parte libri secundi à cap. 19. vsque ad finem de illa propositione *vnus è Trinitate passus* vsque ad finem libri disputat, quem etiam sic concludit: *Nec ego te vnquam aliud aliquid, quam hæreticum iudicabo, qui Deum Verbum D. N. Iesum Christum, qui pro nostra salute passus est carne, vnum esse ex Sancta, & indiuidua Trinitate non approbas, cui honor, & gloria in sæcula.* Quam sententiam etiam in præfatione ipsa inculcat, vt planè certum videatur, eos libros feruente Constantinopoli illa quæstione esse elucubratos. Bellarminus scribit Maxentium in responsione ad epistolam Hormisdæ videri declinare ad Eutychianos Nestorianos refellentem. At nec Nestorianos ibi refellit, sed Catholicos, immò Hormisdam, quibus Nestorianismum ignominiæ causa, & per calumniam opponit, neque ad Eutychianos deflectit, qui toties duas in Christo naturas deprædicat, sed de his iterum, & quidem proximè.

CAPVT XX.

Maxentius, ac Monachi Scythæ S. Augustini contra Faustum Reiensem defensores ab Eutychianæ hæreseos nota vindicati.

MOnet hoc loco gratitudinis officium, vt stylum ad alia properantem parumper sistamus, ac Ioanni Maxentio, & Scythiæ Monachis ob egregiè Augustiniano nomini nauatam operam non modò gratias referamus, sed etiam vices rependentes Augustinianæ doctrinæ aduersùs Faustum defensoribus necessariam aduocationem commodemus. Etenim magnus Ecclesiasticorum annalium Scriptor ad annos 519. & 520. Maxentium, ac Scythas religiosos tantis conuicijs excipit, quantis vix ferè hæresiarcharum aliquem vnquam proscidit. Ego quidem de singulis notis, quas Scythis inurit, nolò cum eo contentionis funem ducere, sed hoc vnum falsò illis crimen affrictum ostendam, quòd nempe Eutychiani fuerint. Vocet Scythas illos Baronius tomo septimo *Pseudomonachos, versipelles, impios* pag. 46. *circulatores, impostores* pag. 47. vellicet eorum *imposturas, dolos, fallaciam, perfidiam* pag. 47. exaggeret eorundem *temeritatem, procaciam, & prorsus effrænem audaciam* pag. 60. nullam inde pro ipsis apologiam destinamus, sed quòd illos *non Catholicos* dicat pag. 46. *Sub sanctitate monastici habitus latentes hæreticos* pag. 49. & pag. 43. exclamet: *Planè comperitur signis haud obscuris, & argumentis minimè dubijs eosdem ipsos Eutychianos fuisse hæreticos.* De Maxentio autem scribit: *Irrepere tentauit vafer impostor vano quodam prætextu declarandæ sententiæ Concilij Chalcedonensis quædam adijciendo, vt ex hoc posset ipsum funditus perdere, & damnatam hæresim restituere* pag. 44. Hinc de nece Vitaliani Consulis hæc supra ex eodem retulimus, *luit pœnas de patrocinio Eutychianis Monachis præstito.* Hæc nos admittere non possumus, sed Eutychianæ hæreseos infamiam non modò à Maxentio, ac collegis propulsabimus, uerùm etiam eosdem hæresis Eutychianæ strenuos expugnatores probabimus, vt eorum vicem dolere debeamus, qui tam pessimè audiuerint.

Cum Legati Hormisdæ Papæ Byzantium appulissent, Maxentius cum socijs Scythis libellum fidei obtulit, in quo hæc profitebantur: *Vnum eundemq; Christum filium Dei vnigenitum in duas naturas, inconfusè, incommutabiliter, indiuisè, inseparabiliter cognoscendum. In nullo naturarum diuersitatem propter vnitatem pe-*

rimendam, salua potius proprietate vtriusq; naturæ in vna persona, vnâq; subsistentia concurrente. Et in lib.de Incarnat.& grat.ad Patres Africanos cap.2. inquiunt: *Igitur iuxta Sanctorum Patrum traditionem D.N. Iesum Christum in duabus naturis vnitis, & inconfusis id est diuinitatis, & humanitatis in vna persona, siue subsistentia confitemur.* Eutychetem verò duas in Christo naturas negasse certum est, illud enim dogma hæreticum in Ecclesiam inuehere conatus à Chalcedonensi Synodo, & Leone Magno damnatus fuit. Interim audiatur S.Hormisdas epist. 30. ad Cæsarium Arelatensem: *Eutyches carnis negans veritatem, & duas naturas in vna persona non prædicans, vt Manichæam phantasiam Ecclesijs Christi, quemadmodum putauit, insereret, simili ratione damnatur.* Maxentius etiam contra Acephalos Eutychianos, qui Synodum Chalcedonensem damnabant, scripsit, eiusq; opus legitur tomo 6. Bibl.PP. p. 1. cuius illa est conclusio: *Constat duas, id est diuinitatis, & humanitatis in Filio Dei post adunationem esse naturas, ex quibus, & in quibus subsistit vna, & singularis Christi persona.* Et hos Eutychianæ hæreseos expugnatores dicemus Eutychianos? Sanè id si quis credat, non erit difficile, eidem persuadere Athanasium Arianis fauere, militare in Pelagianorum castris Augustinum, factumq; esse Cyrillum Nestorianum. Baronius pag. 59. respondet: *Vt persuaderent Catholicis se esse Catholicos, pro ratione temporis, & personarum fidei formulas diuersas* habuisse, & pag. 47. ait eosdem in professione fidei ad Africanos missa nomen Verbi posuisse, quod in illa Legatis Constantinopoli data non facerent: *Ne quouis modo deprehendi possent, quòd ipsi essent hæretici.* Sed in vtraq; professione fidei duplicem naturam in Christo affirmant; oculos Lectorum appellamus, verba enim ex vtroq; libello fidei prolata modò à nobis sunt. Profectò Verbum nominarunt etiam in libello Legatis tradito, vbi hæc habent: *Deum Verbum vnigenitum filium Patris D.N. Iesum Christum, qui pro nobis passus est carne, vnum de tribus subsistentijs vnius diuinitatis esse credimus.* Quæ cum vera sint, & iuxta Orthodoxam fidem dicta, inferebant, posse etiam citra repræhensionem absolutè dici: *Vnus de Trinitate passus est carne.* Et Maxentius his planè verbis finit libros contra Nestorianos: *Nec ego te vnquam aliud aliquid, quàm hæreticum iudicabo, qui Deum Verbum D.N. Iesum Christum, qui pro nostra salute passus est carne, vnum esse ex sancta, & indiuidua Trinitate non approbas.* Hæc ille.

Opponit Baronius, hos Monachos aduersatos esse Synodo Chalcedonensi, *cum eo additamento supplendum contenderent ipsum Sacrosanctum Concilium, quasi carens ipso esse dicerent imperfectum, ac proinde cui haud tutò credi posset.* Sed hanc illi à se notam excutiunt, neq; nostra aduocatione opus habent. Etenim cum illam ptopositionem *Vnus è Trinitate &c.* ex pluribus Patribus comprobarent, non Synodo adijciendam veluti necessariam appendicem contendebant, sed aduersùs Synodi calumniatores illam se defendere contestabantur. Audiantur tantùm eorum verba in præfatione libelli fidei dati Legatis: *Æquè ergo & de nostra paruitate conuenit indicare, qui non in ipso termino venerabilis Chalcedonensis Concilij inserimus Patrum sententias, sed eis extrinsecùs contra inimicos pro ipsius defensione proferimus.* Tantùm abest, vt absq; illa thesi imperfectam contenderent Synodum Chalcedonensem, quin potius anathemate percuterent, qui tam impiè de Sacrosancto Concilio sentirent: *Sequimur,* inquiunt ibidem, *& amplectimur venerandam Synodum Chalcedonensem, omniaq; scripta Patrum Sanctorum,*

qui

qui vnum, & idem secundùm horum Conciliorum definitiones senserunt; anathematizamus autem omnes, si quis dubitat, aut retractat, AVT IMPERFECTA *iudicat, aut qui ea à fide Sanctorum Patrum æstimat aliena.* Hæc illis apertissima, ac verissima sententia stetit.

Rursus pag. 44. scribit: *Cum insuper abhorrerent dicere, vnam Trinitatis personam esse passam in carne, explodere receptum in Ecclesia personæ nomen dolosè conantes &c.* Non ita est, neq; enim illi in eam sententiam venere, vt negarent, vnam Trinitatis personam esse passam in carne, sed cum illa thesis ab aduersarijs assereretur, inferebant inconsequenter ab ijsdem hanc negari: *vnus è Trinitate passus est carne,* cum eadem omnino sit cum propositione priori ab omnibus Catholicis asserta. Hinc illos irridens Maxentius lib. 2. con. Nestor. cap. 21. ait: *Quis enim tam stultus, & vecors est, qui dicat, Petrus ex hominibus vna persona est, non est autem vnus ex hominibus Petrus?* Quo loco fusiùs probat eos, qui vnā è Trinitate personam Christum dicunt, debere etiam, velint, nolint, confiteri eundem vnum è Trinitate, neq; vnquam priorem illum modum dicendi impugnauit. In responsione etiam ad Hormisdam scribit: *Quis enim tam stultus, & vecors sit, qui dicere audeat Paulum ex Apostolis vnam esse personam; non autem vnum esse ex Apostolis Paulum?* Quibus vtriusq; thesis similitudinem exprimit, nec prima reiecta alteram vti veram obtrudit. Illud verò, quod Baronius opponit, tentasse Monachos ea via personæ nomen ab Ecclesia eliminare, falsum esse nullus non iudicabit, qui eorundem libellos legerit, cum in libello fidei legatis oblato, & in altero ad Afros transmisso vnam in Christo personam disertissimè contra Nestorium docuerint. Immò ausim affirmare, neminem Scriptorum Latinorum ante Maxentium adeo acutè, & subtiliter de personæ nomine, & intelligentia disputasse, vti Maxentius lib. 1. contra Nestorium cap. 11. & sequentibus. Et cum cæteri Patres, & Scriptores veteres, Verbum vel hominem, vel naturam humanam suscepisse dixerint, vnde ipsa etiam Ecclesia canit: *Tu ad liberandum suscepturus hominem &c.* Maxentius lib. 1. cap. 12. acutè notauit: *Meliùs ergo est susceptam à Deo naturam humanam, quàm susceptum hominem dicere.* Quem modum loquendi Scholastici, qui Theologicam disciplinam rigidiori stylo prosecuti sunt, amplexi cum S. Thoma 3. p. q. 4. art. 3. Verbum hominem assumpsisse minùs propriè dici pronunciant.

Ex his non obscurè colligitur, Scythas Monachos procul ab Eutychiana labe fuisse. Iustinianus eos Catholicos testatus est, totam, ac tantam litem logomachiam pronuncians. Hormisdas etiam in epistola ad Possessorem *nouarum cupidos quæstionum,* & in epistola ad Iustinianum *procacem verborum nouitatem* eisdem obiecit, nusquam hæreticos dixit. Africani in Sardinia exules Orthodoxam Scytharum fidem commendarunt his verbis: *Vestram simul alacres, & fidem cognouimus, & salutem, immò in agnitione fidei vestra nobis salus innotuit.* Et S. Fulgentius initio librorum de veritate prædestinationis, & gratiæ ad Ioannem Maxentium, & Venerium Diaconum ait: *Deo gratias ago, Sancti fratres Ioannes Presbyter, & Veneri Diacone, cuius ope tales estis, vt pro gratia, qua saluamur, magno spiritu, & feruore certetis.* Neq; hic prætermittenda sunt verba Patrum exulum in Sardinia in epistola Synodica cap. 17. ad eosdem Scythas Monachos: *Vos itaque,* inquiunt, *dilectissimi fratres, per gratiam Dei estote stabiles, & immobiles, ac tenentes veram fidem, exhibete fratribus aliter sentientibus*

tibus charitatem, nec de aliquo desperetis &c. Immò Ecclesia Romana paulò pòst obitum Hormisdæ illam propositionem, *Vnus è Trinitate passus est carne*, pro cuius defensione tot longarum peregrinationum incommoda, tot Magnatum, atq; aliorum odia, tot denique labores illi deuorauerant, approbauit. Etenim Iustino mortuo Iustinianus imperium indeptus nihil antiquiùs habuit, quàm vt illam thesim, pro qua ad molestiam vsque toties ad Hormisdam scripserat, à Romano Pontifice confirmaretur; eiusdem votis annuit Ioannes II. vtriusque autem literas exhibet Baronius anno 533. Vt planè haud repræhendendi sint Monachi, qui tanto conatu pro veritate certauerint. Hinc Vigilius Papa, cum in trium Capitulorum proscriptionem, quam toto conatu Iustinianus promouebat, consentire nollet, quò Imperatoris eiusdem animum quoquo modo deliniret, in encyclica epistola propositionem memoratam se approbare testatus est: *Passus*, inquit, *carne est pro nobis Dei filius, crucifixus carne est, & mortuus carne est.* Tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 53. Eadem etiam thesis anno 553. definita fuit in Synodo V. collat. 8. canone 4. & 5. De varijs autem sensibus, in quos illa propositio distrahi potest, eruditè agit P. Lupus in notis ad Synodum Ephesinam. Cum plerique à Monachis Scythis in prauos sensus illam detorqueri iudicarent, tot contra eosdem tragœdias excitarunt. Id sanè constat ex literis Trifolij Presbyteri ad Faustum Senatorem, quas Labbeus in nupera Conciliorum editione ad annum 519. publicauit, vbi sinistro prorsus interpretamento eam thesim excipit, turpemque Scythis hæresim affricat, à qua tamen fuere alienissimi, vt ex eorundem libellis satis, superque monstratum est.

Illorum tamen Monachorum obstinatum studium, quo præconceptæ sententiæ ad cæterorum vsque contemptum adhærebant, minimè cõmendamus. Cur Hormisdæ silentium imperanti non obtemperarunt? neque enim eam thesim ille reijciebat tanquam falsam, sed vti nouam, seu quæ nouo modo exprimebatur, vnde cum ambigui planè sensus esset, in malam partem poterat trahi ab hæreticis; at Monachi, nisi ea approbaretur, causa se cecidisse existimabant. Hinc Oriens, atq; Occidens litigijs implicitus, atque in Sardinia Meridies in sententiam tractus, vt paucis Monachis litigantibus vniuersus Catholicus Orbis commotus fuisse videatur. Libeat tamen hic Sancti Hormisdæ Papæ iudicium de illis subnectere, vt si fortè nonnulli memoratis Monachis similes quandoque erumpant, nobis cauere possimus, non quòd hæretica, sed quod noua populis obtrudant. Fuere ergo teste Hormisda illi Monachi [Contemptores auctoritatum Veterum, nouarum cupidi quæstionum, solam putantes scientiæ rectam viam qualibet conceptam facilitate sententiam. Eò vsque tumoris elati, vt ad arbitrium suum vtriusque Orbis putent inclinandum esse iudicium. Nec in numero fidelium deputantes sequacem traditionis paternæ, si suæ viderint credere nolle sententiæ. Docti crimina serere, obtrectationum venena componere, integrum corpus Ecclesiæ odisse, seditiones struere, inuidiam concitare, & pro obedientia, quæ in cœnobijs principatum regularis obtinet disciplinæ, obstinationem pertinacis amare superbiæ] Quibus hæc adijcit Sanctissimus Pontifex tantas à Scythicis Monachis molestias passus, quòd eum vellent in suam ipsorum sententiam trahere [Sero probauimus prophetica voce dixisse in nouissimis diebus instare tempora

pora periculosa, & fore homines sui tantum amatores habentes formam pie- "
tatis virtutem autem eius abnegantes, itaque esse vitandos] Hæc ille. Pro- "
cul, ò Superi, à nostris sæculis hocce tumultuantium religiosorum hominum genus, licèt aliàs Catholicorum.

Cæterùm vndenam eruperint isti Monachi, quod priori forsan loco dicendum erat, colligitur ex suggestione Legatorum ad Hormisdam, vbi inquiunt *Isti de sua prouincia Episcopos accusant, inter quos est Paternus Tomitanæ Ecclesiæ Antistes*. Vnde è Ponto illos egressos constat, nam Tomos Ponti Vrbs est, quam exilio suo, & carmine nobilem reddidit Ouidius. *Naso Tomitanæ iam non nouus incola terræ*. Lib. 1. de Ponto. Ille autem Paternus Episcopus primus subscribitur in literis Synodi Constantinopolitanæ ad Hormisdam de ordinatione Epiphanij, & dicitur: *Prouinciæ Scythiæ Metropolitanus*. Hic verò castiganda est palmaris hallucinatio Guesnaij, qui lib. 1. de vita Cassiani cap. 21. pag. 62. hæc scribit: *Alium quendam Thmueos Episcopum Paternum nomine annumerat Baronius ex epistola S. Germani Episcopi Capuani ad Hormisdam Papam, in qua hæc leguntur de Monachis Scethi, seu Scythiæ tumultuantibus*: Isti de sua prouincia Episcopos accusant, inter quos est Paternus Thmuitanæ (*non Tomitanæ, vt deprauatè legitur*) ciuitatis Antistes *&c*. In quibus in spissos errores lapsus est, Thmuim in Ægypto vrbem cum Tomis in Ponto oppido, ac Scethi eremum cum minori Scythia confundens, qui tamen in limine statim libri Scythiam fusiùs describens magnum se Geographum ostentare conatus fuerat. Non ergo *Tomitanæ ciuitatis* in memoratis literis *deprauatè legitur*, sed Guesnaius *Thmuitanæ* deprauatè legit.

CAPVT XXI.

Faustus Reiensis septem libris à S. Fulgentio confutatur. Eiusdem libri tanquam heretici ab Africanis Episcopis condemnantur. Vandalorum in Africa Regum chronologia exactiùs tradita.

MAxentius, ac Scythæ Monachi accepto ab Africanis Patribus libro de Incarnatione, & gratia, quem Legati ipsorum re infecta Roma reuertentes detulerant, cum in dies ob Fausti libros litigia Constantinopoli crescerent, egrè etiam ferentes Hormisdam de eisdem mitiorem sententiam protulisse, insuper intelligentes ex delato ex Sardinia volumine Episcopos Africanos Fausti libros non legisse, communi consilio decreuere iteratò ad eosdem scribere, simulque Reiensis volumina examinanda transmittere. Literarum summa erat: à pluribus absurdas de diuina gratia, & libero arbitrio sententias defendi, nempe posse hominem proprio conatu absque Dei auxilio diuinis præceptis obedire; Dei esse tantùm imperare, nostrum verò imperata exequi; Gratiam omnibus indifferenter dari; Paruulos ob solum originale peccatum non posse damnari. Horum qui prædestinantur, nihil habere supra cæteros Dei gratia collatum; Prædestinationem ex hominum meritis suspendi; Illos esse vasa misericordiæ, qui vel sæcularem habent, vel Ecclesiasticam dignitatem: vasa verò contumeliæ Clericos, Monachos, & Laicos. Hæc quidem literæ non extant, sed ex epistola Synodica, & libris Fulgentij illa colliguntur.

Anno 522.

In fine verò rogabant solutionem illius satis perplexæ disputationis de animæ origine, quæ magna contentione ea in vrbe tunc agitabatur. Librorum Fausti Byzantio ad Africanos transmissorum meminit Author vitæ S. Fulgentij cap. 28.

Anno 523. Nulli vnquam nocentior, quam Fausto Sardinia fuit, ibi enim Episcoporum exulum sententia duo eiusdem libri de gratia, & libero arbitrio tanquam hæretici damnati sunt. Dacianus Byzacenorũ Antistitum Primas de Fausti libris consultatione habita, communi suffragio illorum confutationem Fulgentio iniunxit iubens etiam, vt & de ijs quoque, quæ contra Scythas Monachos Constantinopoli asserebantur, conscriberet. Fulgentius, qui de Arianis tot editis voluminibus, ac tot habitis vel coram barbaro Rege disputationibus triumpharat, in Faustum Reiensem, eiusque sectatores aciem deflectere iussus pro diuina gratia asserenda vniuerso impetu collecto ingenti prorsus labore, diu, noctuque operi intentus decem subtilissimos libros elucubrauit, quorum septem aduersùs duos illos Fausti Reiensis statuit, vniuersa, quæ iste magna arte construxerat, maiori virtute subuertens, reliquos tres ad Fausti sectatores expugnandos Monachis Scythis inscripsit, quorum etiam studium in diuina gratia defendenda initio operis commendauit. Libri illi septem contra Reiensem malo Augustinianæ Scholæ fato interiere, eos quidem Hieronymus Vignierius in præfatione operis imperfecti contra Iulianum cũ blattis luctantes in cuiusdam bibliothecæ angulo scribit se reperisse, sed nobis saliuam mouit, diuque desideratorum voluminum expectatione fatigamur. Eos tamen se legisse testatur S. Isidorus Archiepiscopus Hispalensis in lib. de Illust. Scrip. cap. 14. vbi de Fulgentio loquens ait: *Scripsit multa, ex quibus legimus de gratia Dei, & libero arbitrio libros responsionum septem, in quibus Fausto Galliæ Regiensis Vrbis Episcopo Pelagianæ prauitati consentienti respondens, obnititur eius profundam destruere calliditatem.* Testimonium etiam addam Patrum Africanorum in epistola Synodica, quam vnà cum illis Fulgentij libris ad Scytharum Monachos Constantinopolim misere, in cuius fine hæc scribunt: *Cæterum vnus ex nobis inquantum Dominus seruis suis recti gratiam dignatur donare sermonis, illis omnibus, quæ memoratos Fratres aduersus Gratiam, & Prædestinationem intimastis vel sentire vel dicere, tribus libris vestro nomini dedicatis sufficienti disputatione respondit; Quique aduersus duos libros Fausti Galli septem libros edidit, quos cum recensueritis, agnoscetis protinus, quemadmodum memorati Fausti commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica discussio prodidit, ratio manifesta conuicit, auctoritas diuina compressit, & præcedentium Patrum consona prorsus attestatio confutauit.* In hac verò epistola Synodica, quam publici iuris fecit Sirmondus, & legitur tomo 6. Biblioth. Patrum inter opera S. Fulgentij, plures sententias, quas aduersus Dei gratiam, & prædestinationem apud Byzantium inculcari Scythæ significauerant, solidè reijciunt; titulus epistolæ hic præfigitur: *Dei gratia plurimùm amplectendis Sanctis fratribus Ioanni Presbytero, & Archimandritæ, & Venerio Diacono, & fidelibus viris, quorum in vestra epistola subscriptio continetur, Dacianus, Fortunatus &c.* Duodecim Episcopi nominantur. Ioannem verò Archimandritam esse ipsummet Ioannem Maxentium existimo, erat enim Abbas, vel talem saltem se publicabat ex suggestione Dioscori ad Hormisdam.

Exactioris Chronologiæ studium, quod profitemur exigit, vt quo anno

tum

tum libri contra Faustum à Fulgentio, tum etiam Synodica epistola exarata, sit, exponamus. Baronius cum anno 522. Trasamundo mortuo Hilderici Regis inaugurationem statuat, eo quoque anno libros Fausti septem aduersarijs à Ruspensi Præsule impugnatos arbitratur A. 522. Num. 4. Vossius eadem ratione ductus epistolam Synodicam ante finem anni 522. exaratam scribit lib. 1. hist. Pelag. cap. 52. At Sigonius lib. 16. de imperio Occidentali Hilderici Regis Vandalorum initia ad annum 524. protrahit. Victor Tunonensis in Chronico scribit anno 523. Maximo Consule Trasamundum obijsse, cui Vsserius, Chiffletius, Petauius, alijque credidere. At cum aliorum Regum Vandalorum tempora ibidem Tunonensis præuertat, ac pessimè confundat, eorundem chronologia aliunde nobis est depromenda. Gensericus violata pace anno 439. XV. Kalendas Nouembris Carthaginem occupauit, inde verò Vandalici regni in Africa tempus numerari cœptum est. Porrò captam Carthaginem consulibus Theodosio XVII. & Festo Prosper, ac Idatius, qui tunc viuebant, in Chronicis scripsere. Vixit Gensericus post occupatam eam vrbem annos XXXVII. menses tres ex Victore Vitensi in fine libri primi de persecutione Vandalica, qui cum sub eisdem Vandalis Vitensi Ecclesiæ præfuerit, ac plurima incommoda pro fide Orthodoxa passus sit, optimæ fidei Author venit. Dixi illum Vitensem, non Vticensem Episcopum, vt vulgò nominatus est, quòd in libello notitiæ Episcoporum Africæ, qui sub Hunnerico Genserici successore persecutionem sustinuere, in catalogo Episcoporum Prouinciæ Proconsularis legitur: *Florentinus Vticensis*, at in indice Præsulum Prouinciæ Byzacenæ ita scribitur: *Victor Vitensis non occurrit*. Vticensis igitur Ecclesia spectabat ad Prouinciam Carthaginensem, Vitensis verò ad Byzacenam, & tempore Vandalicæ persecutionis hic Victor noster, illic autem Florentinus sedebat, & quidem hunc Victorem appellant Vitensem Chiffletius, & Holstenius, & codices MSS. laudant, in quibus Vitensis asseritur. Extat nobile fragmentum in appendice Chronici Prosperi ex M. S. Augustano, vbi legitur de Genserico: *Rexit eandem Africam ciuitatem annis XXXVII. mensibus tribus diebus sex*. Ergo moritur Gensericus anno 477. die 25. Ianuarij.

Successit Hunnericus, qui ex eodem Victore Vitensi regnauit annos septem, menses decem, addit laudatum fragmentum dies 18. quare obijt anno 484. Idibus Decembris. Hic cum ad Kalendas Februarias coacta Synodo Arianis suis faueret, ac contra Catholicos vi, ac fraude vteretur, & isti solidè fidem propugnarent, eosdem edicto in exilium misit Ecclesijs clausis. Datum est edictum VI. Kal. Martij, vbi legimus Concilium coactum: *Ad Kalendas Februarias anni VIII. Regni nostri*. Incipiebat annus VIII. die 25. Ianuarij nostræ Epochæ 484. Marcellinus in Chronico ad eundem annum Theodorico, & Venantio Conss. scribit: *Hæc Arianorum crudelitas in religiosos Christi cultores suprascriptis Coss. mense Februario cœpit infligi*. Annum huiusce persecutionis insigni charactere describit Gregorius Turonensis lib. 2. de gest. Franc. cap. 3. dicens *Tunc, & Sol teter apparuit ita, vt vix ab eo pars vel tertia eluceret, credo namq; pro tantis sceleribus, & effusione sanguinis innocentis*. Sethus Caluisius in Chronicis scribit hanc eclypsim, cuius ibi mentionem fecit Turonensis, contigisse anno 485. die 29. Maij feria IV. horis septem p. m. Lutetiæ. At ego verius existimo, indicatam fuisse eclypsim anno superiori 484. die 13. Ianuarij obserua-

uatam, quam ex Marino de vita Procli Lucas Holstenius primus publicauit, *qua*, vt inquit, *dies in noctem versa est, factæ enim sunt profundæ tenebræ, & stellæ visæ sunt*. Græca verba refert Renerius in tabulis Mediceis in catalogo obseruationum cœlestium. Fuit enim die memorata decima tertia eclipsis Solis in signo Capricorni. Erat Anomalia correcta Solis grad. 218. & Lunę 169. atque adeo fuit diameter Solis. 32. 50. & Lunæ 33. 24. Visa est hæc eclypsis Athenis horis p.m. 20. 11. diebus 18. ante edictum contra Catholicos emissum.

Tertius Vandalorum Rex fuit Guntabundus, quem anno 495. decessisse Baronius, Petauius, alijq; scripsere. Addit Baronius eundem duodecimum tantùm annum inchoasse. Cæterùm cum Procopius libro 1. hist. Vandal. Tunonensis, ac Isidorus in Chronicis scribant, duodecim illum annos regnasse, Baronij sententia cadit, neq; enim Historici, aut Chronologi annum vltra vnum, aut alterum mensem tantummodò inchoatum nominare solent. Profectò cum Hunnericus mense Decembri decesserit anno 484. Guntabundus vix paucos dies anni XII. vixisset, si anno 495. fatis concessisset. Ex hoc errore Baronius Hilderici regni initia ad annum 522. collocauit vnius anni prochonismo. Ex recitato fragmento veritas eruitur, ibi enim Guntabundus regnasse dicitur annos XI. menses IX. dies XI. quare diem obijt anno 496. die 24. Septembris. Obiter autem ex eodem fragmento nonnulla, quæ de Guntabundo Baronius tradit, corrigenda sunt. Hic enim ad annum 495. Num. 25. *Moritur*, inquit, *hoc anno eodem Gundabundus Vandalorum Rex in Africa regni sui anno duodecimo inchoato. Abripuit Deus è vita hominem, cum intermissam aliquandiu persecutionem instaurat; Hoc namq; tempore rursus Sanctissimum virum Eugenium Episcopum Carthaginensem exagitat, non ferens tantum virum in locis quibuslibet Vandalorum ditionis licet exulem degere &c. consilium illud inijt, vt trans mare eum in Gallias amandaret, qui illuc delatus Albigensem incoluit ciuitatem*. Sed secus vetustissimus ille codex de eodem Rege narrat his verbis: *Guntabundus tertio anno regni sui cæmeterium S. Martyris Agilei apud Carthaginem Catholicis dari præcipit, Eugenio Carthaginensi Episcopo iam de exilio reuocato. Decimo autem anno regni sui Ecclesias Catholicorum aperuit, & omnes Dei Sacerdotes petente Eugenio Carthaginensi Episcopo de exilio reuocauit*. Postea exactè etiam tempus clausarum Ecclesiarum describitur: *Ex die VII. Idus Februarias vsq; ad X. annum Guntabundi in diem IV. Idus Augusti completi sunt anni decem menses sex*. Et postea: *Qui mmoratus Guntabundus Rex postmodum vixit annos duos, mensem vnum*. Ex quibus postremis verbis mense Septembri mortuum habemus Guntabundum, vt deducebamus, qui tantùm abest, vt Eugenium in exilium miserit, quin illum potius ab exilio reuocauerit, eiusq; petitione cæteros Præsules suis sedibus restituerit. Ex quibus etiam corrigendus est Procopius, qui Guntabundum Christianis infensissimum semper hostem fuisse scribit.

Trasamundus postea regnauit, qui S. Eugenium in exilium detrusit, hic autem in Gallias secedens teste Tunonensi Theodoro Consule nempe anno 505. ad Superos abijt. Trasamundum viginti septem annos imperasse concedunt Tunonensis, eiusq; exscriptor Isidorus. Sed laudatum fragmentum exactiùs tempus designans refert regnasse illum annos XXVI. menses VIII. dies IV. quare decessit hic Rex anno 523. die 28. Maij. Scio Tunonensem, atq; Isidorum scribere Trasamundum regnasse annos solidos viginti septem,

ac menses insuper quatuor, quod falsum esse ex literis Bonifacij Primatis Carthaginensis patet, ex quibus etiam accepti ab Hilderico regni primordia optimè statuuntur. Extat in Bibliotheca Vaticana Synodus Africana celebrata à Bonifacio Episcopo Carthaginensi vnà cum LVIII. Episcopis mense Februario anno secundo Hilderici Carthagine in secretario S. Martyris Agilei; ibi verò recitatur epistola Liberati Episcopi ad Bonifacium Carthaginensem, quæ accepta ponitur: *Idibus Decembris Anno primo*. Respondet Bonifacius epistola: *Data die XVII. kal. Ianuarias Anno primo*. In his autem literis hæc scribit Bonifacius: *Intimamus Resurrectionis Dominicæ Sacramentum VII. Iduum Aprilium adfuturum fore*. Porrò Pascha anno 524. celebratum est VII. Idus Aprilis, qui fuit annus Bissextilis Cyclo Solis I. Lunæ XII. lit. G. F. ergo epistola Bonifacij scripta est anno 523. die 16. Decembris anno primo Hilderici. Hanc Synodum Lucæ Holstenij V. C. manu descriptam nobis legendam exhibuit Carolus Moronus Basilicæ S. Laurentij in Damaso Canonicus, ac celeberrimæ Bibliothecæ Barberinæ Præfectus ob raram eruditionem ab Eminentissimo Barberino tanti thesauri custos designatus, neq; enim sapientissimus Princeps nisi apprimè eruditum totius eruditionis sacrario præfecisset. Legitur eadem Synodus tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 331. sed non integra, eam enim Holstenius ad D. de Marca transmiserat. In ea Synodo anno 525. Carthagine celebrata agitur de exemptione monasterij à potestate Episcopi, ibique recitatur decretum Concilij Arelatensis sub Rauennio in causa Monasterij Lerinensis, quod à Sirmondo inter Gallicana Concilia editum fuit. Interim Hilderici Regis initia citra dubium ex laudatis literis Bonifacij anno 523. statuuntur. Hildericus verò pijssimus Rex antequam publicè inaugurare tur, Episcopos Catholicos ab exilio reuocauit, rem ita narrat Tunonensis: *Hic ergo sacramento à decessore suo Trasamundo obstrictus, ne Catholicis in regno suo aut Ecclesias aperiret, aut priuilegia restitueret, priusquam regnaret, ne sacramenti terminos præteriret, præcipit & Sacerdotes Catholicos ab exilio redire, & Ecclesias aperire* Bonifacio Episcopo ordinato.

Ex longiori hac chronologica digressione habemus libros septem Fulgentij contra Faustum scriptos fuisse anno 523. nam de eisdem loquens Syncellus in vita Fulgentij cap. 28. *Magnus planè*, inquit, *huius operis labor mercedem debitam citò suscepit; Mox enim, vt est dictatio ipsius finita, protinus est longissimæ captiuitatis catena disrupta, mors enim Trasamundi Regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis Ecclesiæ Catholicæ per Africam constitutæ libertatem restituens Carthaginensi plebi proprium donauit Antistitem, cunctisq; in locis ordinationes Pontificum fieri clementissima authoritate mandauit*. Verùm his obstare videtur epistola Synodica Africanorum Patrum in Sardinia exulum, in qua mentio habetur Hormisdæ Papæ veluti iam defuncti, etenim *beatæ memoriæ Hormisdas Sedis Apostolicæ gloriosus Antistes* ibidem appellatur, scriptam verò in exilio epistolam inde constat, quòd initio hæc leguntur: *Accepimus vestræ charitatis epistolam, quæ nostrum ex parte releuauit, ex parte verò mestificauit exilium*. Scio nonnullos apud Baronium scribere obijsse Hormisdam anno 522. sed ex inscriptione reperta in Vaticano anno 1608. quæ habetur in lib. 2. cap. 10. Romæ subterraneæ, refelluntur; anno enim 523. Maximo Consule Hormisda facultatem coniugibus quibusdam concessit, vt in Basilica S. Petri possent sepeliri.

FL. MAXIMO V. C. CON....
CONCESSVM LOCVM
PE..... ROMAE EX TRB.
VOLVP... ET CONIVGI
EIVS IOHAN. PAPA
HORMISDA, ET TRA...
PRAPST. BASC. BEATI
PETRI.

At cum Tunonensis, ac Isidorus Hildericum, antequam Rex inauguraretur, testentur Episcopos ab exilio reuocasse, asserendum est, epistolam Scytharum acceptam quidem ab Episcopis Africanis, dum adhuc exularent, eosdem tamen respondisse postquam ab exilio reuersi sunt illo ipso anno 523. Fulgentius ergo cum reliquis in Africam reuersus alterum pro diuinæ prædestinationis, & gratiæ defensione opus aggressus tres de veritate prædestinationis, & gratiæ libros inscriptos vulgauit. Testem do eundem Fulgentij & exulantis, & redeuntis assiduum comitem cap. 29. hæc dicentem: *Multa iam reuersus de exilio nouem, & decem libris Fabiani mentientis falsa gesta conuincens: De veritate prædestinationis, & gratiæ libellos tres confecit.* Africani etiam Patres in epistola Synodica horum Fulgentij librorum mentionem faciunt: *Cæterùm*, inquiunt, *vnus ex nobis, in quantum Dominus seruis suis recti gratiam dignatur donare sermonis, illis omnibus, quæ memoratos Fratres aduersus gratiam, & prædestinationem intimastis vel sentire, vel dicere tribus libris vestro nomini dedicatis sufficienti disputatione respondit, quique aduersus duos libros Fausti Galli septem libros edidit &c.* Quare si tres Fulgentij libri de veritate prædestinationis, & gratiæ post exilium à Fulgentio in Africam reuerso teste Syncello scripti sunt, cum illos hæc epistola nominet, ipsam quoque ab Episcopis iam ab exilio reuocatis datam fuisse nullus inficias ibit.

Itaque Fulgentius vbi septem illis libris Semipelagianorum Coryphæum expugnauit, vnà cum cæteris Patribus, qui Faustum Synodali sententia damnauerant, postliminio tandem Africæ restitutus fuit; audiatur Syncellus. *Beatus itaq; Fulgentius postquam sapienter expugnasset Pelagianos, lætificatos meruit videre Catholicos. Inde secundùm quòd per eum Spiritus Sanctus prædixerat, reuersus est Carthaginem tum omnibus Consacerdotibus, vnde solus exierat.* Vbi verò eiusdem libri Constantinopolim delati sunt, Fausti sectatores non modò animum demisisse, sed & Reiensis sententias eierasse inde colligo, quòd regiam illam vrbem illis controuersijs in posterum turbatam fuisse nullus prodit. Libeat hic tamen audire nostri Fulgentij Fausto expugnato triumphum, quo à Carthaginensibus exceptus fuit, narrante eiusdem discipulo cap. 29. *Tanta autem fuit deuotio Carthaginensium ciuium Beatum Fulgentium reuisere cupientium, sic vniuersus populus expectabat ardenter, quem viderat in conspectu suo pugnasse viriliter, vt alijs Episcopis ante ipsum descendentibus silens multitudo super litus staret, oculis, & mentibus inter omnes Episcopos beatum Fulgentium (quem familiariter nouerat) quærens, & eum à cunctis nauibus expetens. Vbi verò facies eius apparuit, immensus nascitur clamor altercantibus omnibus, quis primò salutaret agnoscendus, quis caput benedicenti suppone-*

pone-

poneret, quis extremis vel saltem digitis mereretur tangere gradientem, quis videre vel oculis procul stantem. Hæc ille.

Fulgentium Ruspensi Ecclesiæ componendæ intentum Fabianus Arianorum sectator interpellauit, contra quem è vestigio decem ille libros edens furentis hominis audaciam compressit. Latent hi quidem libri, cæterùm Theodulphus Aurelianensis à Sirmondo editus plura illorum fragmenta producit. Interim à Monimo amicissimo viro ad scribendum de diuina prædestinatione iterum compellitur. Hic ex praua intelligentia sententiæ Augustinianæ in eam absurdam opinionem descenderat, vt putaret ex S. Doctoris sententia Deum homines æquè ad bonum, ac ad malum prædestinare, rogauitq; per literas Fulgentium, vt S. Augustini verbis, quibus in eam sententiam propellebatur, expensis, quid sentiendum foret rescriberet. Fulgentius vnum de prædestinatione librum eidem statim procudit, quem vnà cum duobus alijs, quibus reliqua à Monimo dubia proposita soluebat, ad eundem transmisit. Illius scopus est, ostendere, Deum prædestinare homines ad bona, non ad mala perpetranda, ac S. Augustinum intellexisse Dei prædestinationem ad malum pœnæ, non culpæ. In fine verò libri ait: *Nos itaq; charissime hæc interim pauca de libris S. Augustini, & de responsionibus Prosperi ad hoc maluimus huic libello inserere, vt cuncti nouerint, quid debeant de prædestinatione Sanctorum, impiorumq; sentire, simulq; vt appareat eiusdem B. Augustini dictis tenorem nostræ sententiæ conuenire*. Syncellus cap. 26. ait: *Testimonia quoque prædestinationis, & gratiæ differentias cupientem nosse salubriter disputans docuit*. Hic verò appellatum arbitror librum ad Monimum, nam idem Sanctus Episcopus initio libri secundi ad eundem ait, se soluisse quæstionem de diuersitate prædestinationis iustorum, & iniquorum. Istud volumen post reditum ab exilio scriptum ex his Fulgentij verbis colligo in præfatione. *Diuino etenim igne succensus sic nobis iugiter compateris, vt etiam illas tribulationes, quæ licet acciderint nobis, Domino tamen adiuuante fuerunt superatæ. Tu sic eas pro nobis penè semper pateris, vt quoties eas corde reuolueris, toties eas pati quodammodò compellaris &c.* Hosce libros ad Eugippium Abbatem eosdem petentem in Italiam transmisit. Hic ille est Eugippius Abbas Augustinianæ doctrinæ per Italiam propagator, de quo hæc habet Sigebertus lib. de Script. Illust. cap. 39. *Eugippius Abbas hortatu Renducis Neapolitani Episcopi deflorans libros Augustini Episcopi Hipponensis dedit codicem magnæ vtilitatis ad Probam virginem, & per manus eiusdem Renducis Episcopi obtulit Ecclesiæ Neapolitanæ*. Hic liber Eugippij Basileæ, & Venetijs olim editus est, neq; hic prætereundum existimo, quod ille Scriptor in commendationem Augustini aduersus Pelagianos scribentis in præfatione operis exarauit: *Inter magnos*, inquit, *Ecclesiæ Catholicæ Doctores præclarum fuisse, & esse Beatum Augustinum quis ignorat Episcopum? quem diuina eruditione mirabilem tum omnes Orthodoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamen Apostolicæ Sedis Antistes scripta eius sua auctoritate firmantes tanto maiori studio simpliciter amplexi sunt, quanto ampliori solatio eis se vsos esse testantur; nam contra multos hostes Ecclesiæ dimicantes, & maximè contra versipelles inimicos gratiæ Dei doctrina eius instructi, vel potius eadem illustrati gratia, semper extitere victores &c.* Interim viuo Fulgētio nullis de diuina gratia dissensionibus Africa conuulsa est Augustini doctrina ibidem veluti sacra hæreditate summa semper in veneratione habita, quod Fulgentij, Primasij, aliorumq; scripta Augusti-

gustinianis sententijs passim referta indicant. Et hæc de Fausti libris à S.Fulgentio confutatis.

CAPVT XXII.

S. Cæsarius Arelatensis Faustum scriptis impugnat. Aliorum de Cæsario Chronologiæ reiectæ.

DVm hæc Constantinopoli à Scythis Monachis, & ab Africanis in Sardinia contra Faustum Reiensem aguntur, strenuus contra eundem in Gallia hostis insurrexerat Cæsarius Arelatensis, qui vltimo ictu Semipelagianismum confecit. Hic Lerinensis Monachus, dein Arelatensium Antistes, si quid damni in Gallia per Lerinensem Abbatem Faustum, vel Hilarium Augustiniana doctrina passa erat, abundè resarciuit. Iuuenis Monachum professus est in cœnobio Lerinensi sub Abbate Porchario Fausti successore; vnde mirum id negari à Vossio, cum Cyprianus in vita Cæsarij disertis verbis id tradat. In eodem monasterio Lerinensi eundem post Porcharium Abbatem fuisse scribunt Saussaius ad diem 27. Augusti, & Torellus in sæculis Augustinianis ad annum 544. id *extra dubium* asserens, quod tamen prorsus falsum est, nam Cyprianus Cæsarij discipulus apud Surium ad diem 27. Augusti cap. 3. scribens de Eonio Episcopo Arelatensi ait: *Cœpit ergo iuuenem Cæsarium non iam vt peregrinum, vel extraneum, sed attentiori obtutu intimis cordis oculis contemplari, moxq; ab Abbate Porchario illum expetijt, & licèt ab inuito etiam impetrauit. Illicò primum Diaconus, deinde Presbyter ordinatur.* Item. *Defuncto autem in* SVBVRBANA CIVITATIS INSVLA *Abbate ab Episcopo Eonio eò Cæsarius mittitur, vt monasterium Rectore destitutum ipse in eadem reuerentiæ auctoritate succedens monastica disciplina informaret. Itaq; in Suburbano monasterio libens eam complectitur vitæ rationem &c.* Quibus apertè significat, Cæsarium constitutum Abbatem in insula, quæ aduersùs Arelatem Rhodano alluitur, neq; enim Lerina est insula in suburbijs alicuius ciuitatis, multo minùs vrbis Arelatensis, propè quam Abbatem gessit Cæsarius, cum Lerina sit ex altera Prouinciæ parte Mediterraneo circumfusa aduersùs Antipolim. De hoc Monasterio in suburbijs Arelatensium intelligenda est epistola Gelasij ad Eonium data anno 494. quam noster Historicus de Lerinensibus loqui arbitrabatur.

Faustus eo artificio suos de gratia, & libero arbitrio libros adornarat, vt addita viri fama plurimis in Gallia fucum fecerit, & ijs quidem nòn ex vltima literatorum plebe, sed ipsis Vrbium Præsulibus. At post Fausti proscriptionem in Romana Synodo latam non adeo frequens erat Semipelagianorum numerus, sed adhuc tamen in plurimis veteris sententiæ amor obstinatior perdurabat. Horum conatibus se se opposuit Cæsarius iam in Arelatensi Sede Eonio suffectus, quo verò non modò præsentes, sed absentes etiam instrueret, librum edidit de gratia, & libero arbitrio eodem prorsus titulo, quem suo operi Faustus inscripserat, vt præsentissimo antidoto Reiensis venena expelleret, in quo volumine S. Augustini doctrinam aduersùs Fausti insultus solidissimè propugnauit. Hinc celeberrimus ille Ennodius Ticinensis in epistola ad Cæsarium ait: *Tibi debet quicunq; ille* SCRIPTORVM MAXIMVS, *quòd eum dote*

eluem.

elucutionis amplificas. Addit nobile Scholion Baronius ad annum 508. *Sanctum Augustinum videlicet, quem aduersus Faustum eum impugnantem defendit*. Erat Cæsarius ea ætate in Gallia magnæ authoritatis, eumq; Symmachus Papa pallij honore decorauerat, at ex libri huius euulgatione longè maius ipsius nomen euasit; inde etiam Semipelagianorum vires decidebant Augustinianis præualentibus. Hunc librum à Felice IV. Pontifice laudatum, atq; Apostolica authoritate communitum scribit infartor Gennadij cap. 86. his verbis: *Cæsarius &c. de gratia quoq; & libero arbitrio edidit testimonia diuinarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum iudicijs munita, vbi docet nihil hominem de proprio aliquid agere boni posse, nisi cum diuina gratia præuenerit. Quod opus etiam Papa Felix per suam epistolam roborauit, & in latiùs promulgauit*. Verùm & hic liber magno cum Augustinianæ scholæ detrimento ad posterorum manus non peruenit.

De Cæsarij ætate non vna est Scriptorum sententia; nam Baronius anno 453. eius res gestas in quinto Annalium tomo enarrauerat, at accepto postea ab Arelatensi Ecclesia epistolarum codice vetustissimo, ac Cæsarium VI. sæculo floruisse comperiens, mortuumq; ad annum 544. priorem sententiam retractauit in appendice ad tomum 10. Suarius ex Theologo historicum agens Prolegom. 6. cap. 5. plurima de Synodo Arausicana, de Prospero, de Leone Magno comminiscens Baronij palinodiam non admittit. Torellus noster vtramq; Baronij sententiam amplexus supra centesimum annum vixisse Cæsarium scribit anno 544. num. 24. Sed res extra dubiũ ponitur, si Messiani commentaria apud Surium ad diem 27. Augusti legantur, nam ille, qui Cæsarij Notarius fuit, hæc literis mandauit cap. 22. *Cum ergo eum semianimem redderet conspectibus nostris infirmitas, & inter hæc septuagesimum tertium gereret totius vitæ transitis annum, è quibus quadragesimum in Pontificatu verteret circulus gyrum, & animaduerteret per spiritum imminere sibi transitus diem &c.* Quare cum septuaginta tres annos Cæsarius vixerit, quorum XL. in Episcopatu exegit, cum eius natalitium diem nulla Scriptorum monumenta prodiderint, videndum est, quo anno decessit, inde enim retrocedentes primum, & dignitatis, & vitæ annum deducemus. Est epistola Vigilij Papæ, quã ad Cæsarium de pœnitentia incestuoso iniungenda scribit, itemque altera eiusdem Vigilij ad Auxanium data, in qua narrat se intellexisse à Terentio, & Ioanne Arelate ad se delegatis eundem electum illius Vrbis Episcopum. Literæ istæ ad Auxanium à Baronio leguntur scriptæ XV. Kal. Nouemb. post Conf. III. Basilij nempe anno 544. At Bollandus, Vsserius, & Sirmondus ex codicibus vetustioribus legunt *iterum post consulatum Basilij*, nempe anno 543. Bollandus ad diem 12. Ianuarij in vita S. Cæsariæ putat Cæsarium eo anno non decessisse, sed anno 542. neq; enim, inquit, intra breue illud tempus Auxanius potuisset consecrari in Episcopum, & pallium impetrare à Vigilio. Sed cur ista commodè fieri non potuerint spatio 52. dierum à die 27. Augusti, qua Cæsarius obijt, vsq; ad 18. Octobris, qua die literæ Vigilij scriptæ sunt, non satis video; sanè si menses 14. interlabantur, vel Auxanius negligens fuisset in nuncijs de sibi nouiter delata dignitate mittendis, vel lentus fuisset Pontifex seram adeo responsionem dando. Et quidem cum Auxanius esset Metropolita, iuxta Ecclesiastica statuta statim post electionem ad Vigilium, ad cuius Patriarchicam diœcesim pertinebat, de sibi delata dignitate literas eundem misisse non dubito. Quod tamen addit

Bol-

Bollandus de pallij impetratione falsum est, nam Vigilius re priùs cum Iustiniano Imperatore communicata, pallij vsum anno 544. concessit Auxanio, vt ex epistola ad eundem data XII. Kal. Iunias habetur, in qua scribit, etiã Sanctum Cæsarium à Symmacho pallium obtinuisse. Itaq; Cæsarius mortuus est anno 543. die 27. Augusti; quare fit Episcopus anno 503. nascitur verò anno 470. Nescio vndenam Vsserius diuinari potuerit, natum Cæsarium sub initium anni 471. & sub exitum 503. factum illũ Episcopum; nam vt nihil dicam de initio anni 471. S. Eonius Cæsarij decessor obijt die 3. Augusti, vt ex Martyrologio Saussaij colligitur, neq; quatuor menses sedes vacauit, etenim Eonius non multùm ante mortem Arelatensem populum ad Cæsarium sibi substituendum hortatus fuerat, ac populus communi consensu Eonij sententiam approbarat teste laudato Cypriano cap. 5.

Ex his nonnulla in Baronio corrigenda sunt. Ille epistolam Symmachi ad Cæsarium datam VIII. Idus Ianuar. Probo V. C. Cos. non rectè retulit ad annum 502. quo cũ Auieno Iuniore Probus consulatum gessit, sed protrahenda est ad annum 513. quo Probus, & Clementianus Consules fuere ex Chronico Cassiodori, & Marcellini, præsertim cum memoratæ epistolæ alteram Baronius subnectat, in qua delati Cæsario pallij mentio fit, quod post illum annum 502. accidit, cum Cæsarius Romam profectus est, Theodorico Rege Rauennæ prius placato, vt fusiùs Cyprianus narrat. Recitat idem vir insignis ex codice Arelate ad se transmisso epistolam Felicis Papæ ad Cæsarium datam tertio Nonas Februarias Post consulatum Manlij Seuerini Boetij, est annus 488. Ego verò lóco Cæsarij Eonium restituendum putabam; at postea vidi diligentissimum Sirmondum in vetustissimo codice apud Arelatem inuento legere: *Post consulatum Fl. Mauortij* anno 528. Rursus literæ Gelasij, & Symmachi ad Eonium nullum errorem continent, neq; cum Baronio loco Eonij ponendus est Cæsarius, etenim Eonius vsq; ad annum 503. Arelatensem Ecclesiam rexit, ad quem postremæ literæ ab Apostolica Sede datæ leguntur *Iterum post consul. Paulini*, nempe anno 500. Eodem pacto corrigendus est Binius, qui nulla ferè diligentiori cura adhibita Cardinalis Baronij annales suis in Concilia notis inseruit.

Baronius ideo antiquiorem Cæsarium fecit, quòd illum in Gennadij catalogo recensitum legerat cap. 86. his verbis: *Cæsarius Arelatensis Vrbis Episcopus vir sanctitate, & virtute celeber scripsit egregia, & grata valdè, & Monachis necessaria opuscula &c. floruit hic eo tempore, quo & Faustus Anastasio Rempublicam gubernante.* At Gennadius tempore Gelasij Papæ librum de illustribus Scriptoribus composuit. Cum verò Suffridus insertum Gennadio illud caput de Cæsario dixisset, Baronius id vllo absq; fundamento fingi dicit. Verùm Cæsarium esse Gennadij libro infartum, vel inde colligere poterat Baronius, quòd Gennadius Prosperum acriter repræhendit, qui Cassiani libellum de gratia impugnauerat, cur igitur non modò pepercisset Cæsario Faustum eiusdem scholæ Doctorem confutanti, verùm & illius volumen contra Fausti *opus*, vt ille ait, *egregium de gratia Dei* à Sede Apostolica latiùs promulgatum, ac diuinarum scripturarum, & Sanctorum Patrum iudicijs munitum asseuerasset? Gennadius, vt author est idem Baronius ad annum 490. librum de Scriptoribus illustribus edidit anno 493. Quare ergo non dixit, de Cæsario vti de cæteris facit, *viuit*

adhuc

adhuc, vel, *viuere adhuc dicitur* &c. sed ait: *Floruit hic eo tempore, quo & Faustus Anastasio Rempublicam gubernante*, ex quo modo loquendi videntur disertè illa esse scripta post annum 518. quo mortuus est Anastasius Imperator. Immò qui ea scripsit, parùm Cæsarianæ chronologiæ peritus fuit; nam tradit, floruisse eo tempore, quo & Faustus Anastasio Imperatore, quod prorsus falsum est, siquidem Faustus anno 462. Reiensium Episcopus Romanam legationem obiuit, at Cæsarius post octennium natus est, qua igitur ratione simul floruere, si illo in ore famæ versante, iste necdum vitali aura fruebatur? quando verò Cæsarius vicesimum tertium ætatis annum attigerat, Faustus decesserat, neque hic dicendus est floruisse sub Anastasio, sed sub Leone, & Zenone, cum dubium sit, an attigerit primum Anastasij annum, nempe 491. Præterea Cæsarius non solùm prima iuuenta floruit sub Anastasio, sed sub Iustino, & tandem sub Iustiniano, cuius imperij anno XVII. decessit. Hinc in editione librorum Sancti Hieronymi, quibus Gennadij liber insertus fuit, nulla de Cæsario mentio fit, quare additus videtur à pio quidem, sed parùm erudito homine, quasi voluerit Cæsarium Fausto veluti veneno antidotum de proximo opponere.

CAPVT XXIII.

Felix IV. Arausicana Synodus, & Bonifacius II. Semipelagianos damnant. Annus Synodi, & vtriusque Pontificis certus statuitur.

CÆsarius animaduertens Semipelagianorum factionem in Gallijs potentiorem esse, quàm vt suis, ac collegarum viribus superari posset, Felicis IV. auxilium implorauit, quò hostes de superiori loco percuteret, ijsque deiectis Augustiniana æquè, ac Catholica doctrina in nobilissima prouincia sarta, tectaque seruaretur. Felix roganti suppetias tulit; neque illi diu consultandum fuit, vndenam in Gallias auxilia submitterentur. Etenim decessorum vestigijs inhærens ex Ecclesiasticis scrinijs aureas S. Augustini sententias de diuina gratia, & libero arbitrio selectas ad Cæsarium magno cum Augustiniani nominis incremento transmisit. Celeberrimus tunc in vrbe Arausicana conuentus agebatur in dedicatione Basilicæ à Liberio V. C. Ex-Præfecto Prætorio extructæ. Erat hic Cæsario amicissimus, à quo cum lethali vulnere percussus fuisset, sanitati restitutus fuit ex Messiano lib. 2. de vita Cæsarij cap. 5. Arausicam non modò sacri Antistites, sed & nobilissimi quique confluxerant, quare Cæsarius opportunam occasionem nactus coacto Sapientissimorum Patrum, ac virorum illustrium Senatu sententias ab Sede Apostolica ad se transmissas protulit, id enim ex præfatione Synodi colligitur, vbi hæc recitantur. *Peruenit ad nos esse aliquos, qui de gratia, & libero arbitrio minus cautè, & non secundum fidei Catholicæ regulam sentire velint. Vnde id nobis secundum authoritatem, & admonitionem Sedis Apostolicæ iussum, & rationabile visum est, vt pauca capitula ab Apostolica nobis Sede transmissa, quæ ab antiquis Patribus de certis scripturarum voluminibus, in hac præcipuè causa collecta sunt, ad docendos eos, qui aliter ac oportet, sentiunt, ab omnibus obseruanda proferre, & manibus nostris subscribere deberemus; Quibus lectis, qui huc vsque non sicut oportebat de gratia, & libero arbitrio credidit, ad ea, quæ fidei Catholicæ conueniunt animum suum inclinare non differat.* Sequuntur viginti-

quinque canones, quibus Semipelagianorum sententiæ, quæ eò vsque citra læsæ fidei crimen liberè defensæ fuerant, condemnatæ sunt, vt absque hæreseos nota à quouis in posterum propugnari non potuerint. Quæ plerique non animaduertentes magnam Sanctis Patribus Hilario Arelatensi, Vincentio Lerinensi, & vt alij etiam volunt, Ioanni Chrysostomo, alijsque è Græcia Doctoribus iniuriam irrogari conqueruntur, si Semipelagianorum sententias asseruisse dicantur, id enim fecere vel nondum mota, vel pendente lite, sicuti neque quicquam detrimenti subiret S. Thomæ, S. Bonauenturæ, Ægidij, ac tot Patrum, & Scholasticorum gloria, ac fama, si à Sede Apostolica B. Virginis conceptus ab originali noxa immunis decerneretur, cum magni illi viri oppositum defenderint, quando nihil ea de re certi Catholica fides statuisset. Cæterùm in hac Synodo Arausicana II. Cassiani, & Fausti sententiæ damnatæ sunt, cuius canones, cum passim legi possint, haud hoc loco exscribendos duxi. Initium fidei, ipsum etiam credulitatis affectum Dei donum esse decernitur canone V. Gratiam non dari petentibus, quærentibus, pulsantibus, sed dari potius, vt velimus, & petamus, & quæramus, & pulsemus can. VI. Adiutorium Dei etiam Sanctis semper implorandum, quò possint in bono opere perdurare can. X. unde perseuerantia Dei donum esse intelligatur. Omnia hoc canone XX. comprænhenduntur: *Multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo, nulla verò facit homo bona, quæ non Deus præstet, vt faciat homo.* Quam Ecclesiæ Catholicæ definitionem Magnus Augustinus hisce præformarat lib. 2. ad Bonif. cap. 8. in fine: *Quapropter multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo, nulla verò facit homo, quæ non facit Deus, vt faciat homo.* Quibus verbis totum diuinæ gratiæ dandum, idest & initium, & progressum, & perseuerantiam pronunciauit, cum initium, & perseuerantiam in bono opere Semipelagiani diuinæ gratiæ concedere recusarent, vnde contra eosdem ad Prosperum, & Hilarium libros olim S. Augustinus transmiserat. Canone verò XXII. humani arbitrij aduersùs diuinam gratiam tumor eliditur: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum*; quod est S. Augustini theorema ijsdem verbis expressum apud Prosperum sentent. 323.

Et quidem in hac Synodo ex Augustinianis sententijs vniuersos conflatos canones eruditè ostendit Binius in notis ad hoc Concilium. Quòd verò in præfatione dicuntur collecti ab antiquis Patribus, inde est, quòd S. Augustini sententias Bonifacius, Celestinus, Leo, Gelasius, Prosper, & plurimi alij, quorum scripta periere, secuti sunt, vt quæ vnius Augustini voces fuerant, à reliquis Patribus, qui successere, exceptæ communem Ecclesiæ consensum fecerint. Cæsar Cardinalis Baronius vir vltra omnem laudem, satisque suo nomine clarus in appendice tomi 10. in addendis ad tomum 7. ait: *Recitant*, inquit de Patribus Arausicanis, *capita in Gallias ab ipso Romano Pontifice missa, profitentes ea cuncta haud recentem esse Ecclesiæ doctrinam, sed antiquorum Patrum definitionem, eandemque Apostolicæ Sedis authoritate firmatam, quæ Apostolica Sedes, vt suis locis superius est declaratum, S. Augustini se professa est de gratia, & libero arbitrio probare sententiam.* Legantur etiam, quæ habet tomo 6. Anno 463. Iacobus Sirmondus tomo 1. Conciliorum Galliæ in notis ad hanc Synodum Arausicanam scribit: *Cæterū graui, ac diuturnæ contentioni, quæ sanctißimos, & doctißimos vtrinque viros in Gallia centum, & amplius annis exercuit, finem postea randem attulit Synodus*

nodus Arausicana II. quæ totam de gratia, & libero arbitrio controuersiam ex S. Augustini sententia composuit.

Quæ autem post canonem XXV. addita sunt, haud arbitror à Felice IV. transmissa, sed potiùs ab ipsis Arausicanis Patribus adiuncta ad Semipelagianorum tecnas euertendas, ac Fausti Sectatores penitus conuincendos. Nam veluti quatuor alios canones subnectunt. In horum primo statuunt fidem Abel, Noe, & aliorum veteris testamenti Patrum non ex viribus naturæ erupisse, sed Dei dono eisdem attributam fuisse, cuius oppositum docuerat Faustus lib. 2. cap. 6. & 7. Cum verò idem Faustus opponeret, asserere aduersarios, baptizatum non prædestinatum non esse verè sanctificatum, atque homini omnem prorsus solicitudinem salutis auferre, dum gratiam, & gloriam munera facerent otiosi lib. 1. cap. 10. Canone secundo Fausti imposturas reijcientes decernunt, omnibus in baptismo gratiam Dei donari, & omnes Deo auxiliante posse, si fideliter laborare voluerint, diuina mandata adimplere. Rursus, quia idem cum asseclis pronunciauerat, defensores Augustinianæ sententiæ de prædestinatione docere Deum æquè prædestinare hominem ad bonum, ac ad malum, Patres non solùm protestantur se non credere, à Deo quempiam ad malum prædestinari, sed si quis tam impiè de Deo sentire ausus fuerit, eundem anathemate configunt. In postremo canone, quò omne Semipelagianis effugium præcluderent, tradunt nos non incipere bonum, Dei verò gratia adiuvari, vt in bono proficiamus, sed fidem, quæ omne bonum pręcedit, à Deo inspirari, cuius misericordiæ deputandam definiunt fidem Cornelij, Zachæi, & Latronis in cruce, cuius oppositum docuerant duo Semipelagianæ Scholæ Magistri Cassianus collat. 13. cap. 10. & Faustus lib. 2. cap. 8.

Quo anno hæc Synodus peracta fuerit, olim à Baronio erratum est, itidemque Bellarmino, Suario, Vasquio, & alijs, qui tempore Leonis Papæ eum conuentum coactum dixere, quia tempus Cæsarij Arelatensis ignorabant; at ex subscriptione eiusdem res modò certa euasit, ibi enim legimus: *Cæsarius in Christi nomine Episcopus constitutionem nostram relegi, & subnotans subscripsi V. Nonas Iulij Decio Iuniore V. C. Consule.* Hic Decius Iunior consulatum gessit anno 529. Baronius in appendice tomi 10. ad tom. 6. ait errasse se Panuinij fastos secutum pro arbitrio mutantis, vel addentis nomina Consulum; at cur in Panuinium culpa deuoluitur, qui Consules suis nominibus, & agnominibus expressit? Sanè in commentarijs fastorum lib. 3. ad annum 529. ait: *Anno Christi DXXIX. Decius sine collega consul in Occidente fuit.* Inde verò Baronius, atque alij huius Arausicani, & aliorum Conciliorum, quibus Cæsarius præfuit, tempus ex Cypriano Cæsarij discipulo in libro de vita eiusdem cap. 30. deducere poterant, vbi ait: *Quorum intentionibus vir Dei Cæsarius dedit veram, & euidentem ex traditione Apostolica rationem, nam beatæ memoriæ Bonifacius Romanæ Ecclesiæ Papa eadem colluctatione comperta calcata intentione iurgantium, prosecutionem S. Cæsarij Apostolica auctoritate firmauit.* Itaque discipulus ille Cæsarij, qui post annum 531. quo mortuus est Bonifacius II. Papa, testatur gesta Synodalia Cæsarij fuisse ab eodem Bonifacio approbata, qui Pontificatum inijt, vt putant, anno 530. Quare etiamsi literæ Pontificum ad Cæsarium id non demonstrarent, Baronius qui ex Cypriano omnia ferè excerpta suis annalibus inseruit anno 453. pag. 191. adnotare etiam poterat vixisse Cæsarium sub Bonifacio II. Vossius lib.

1. cit. cap. 53. scribit, etiam anno 509. Decium Importunum Consulem fuisse, vnde igitur, inquit, non huius tempore Arausicanam Synodum celebratam nouimus? Nos quidem, vt cætera sileamus, ex Eucherij Episcopi Lugdunensis subscriptione id compertmus, nam Viuentiolus Eucherij decessor subscripsit Synodum Epaunensem, quæ Agapito Consule anno 517. celebrata fuit, quare cum Eucherius Viuentioli successor interfuerit Synodo Arausicanæ, ista haud celebrari potuit Consule Importuno Decio anno 509. Huic verò Concilio subscripti leguntur plures viri nobiles, quorum primus est Liberius Præf. Præt. qui sacrum dedicationis templi celebrabat, de quo viro plura Baronius in appendice citata, & Vossius lib. 1. de Hæresi Pelag. cap. 54. Sed omne dubium de tempore huius Synodi tandem sustulit epistola Bonifacij II. ad Cæsarium, de qua statim dicemus.

Quæri solet, fueritne hæc Synodus ab Apostolica sede specialiter approbata? Negant Suarius, alijque, at in codicibus MSS. Fossatensi, & Laudunensi Synodo huic præponebatur epistola Bonifacij II. ad Cæsarium cum hac adnotatione: *In hoc codice continetur Synodus Arausicana, quam per auctoritatem S. Papa Bonifacius confirmauit &c.* Edita est Bonifacij epistola ad Cæsarium à Sirmondo, & postea ab Holstenio ex emendatiori codice Vaticano, in qua Pontifex hæc scribit: *Quapropter affectu congruo salutantes suprascriptam confessionem vestram consentaneam catholicis Patrum regulis adprobamus.* En aperta sententia Apostolicæ Sedis Arausicana decreta confirmata. Datæ sunt literæ Bonifacij exacto sexto mense à peracta Synodo, vt mox explicabimus.

Verùm neque huius Synodi authoritas Semipelagianorum audaciam infringere poterat, nonnullis Episcopis damnatæ sententiæ astipulantibus. Etenim cum omnes virtutum actus diuino muneri acceptos ferrent, solam fidem ex humani arbitrij viribus prosilire contendebant. Quare Cæsarius Valentiam Synodum postea indixit, vt frequentioribus suffragijs Augustiniana doctrina adprobaretur; nam statuta in Arausicano conuentu minori fortè apud nonnullos authoritate gaudebant, quòd inter templi consecrationem quasi aliud agentes Synodum illi Episcopi habuisse dicebantur. At Cæsarius aduersa valetudine præpeditus adesse non potuit, eius tamen vices pro diuinæ gratiæ defensione sustinuit Cyprianus Episcopus Tolonensis, cuius quidem Synodi acta periere. Author est Cyprianus Sanctum Cæsarium in Gallijs malè apud plures audiuisse, quòd eorum iudicio sinistras de diuina gratia opiniones, ac prauas sententias teneret; & quidem fortè Arausicanis decretis per vicinam Galliam publicatis, nonnullis plus iusto gratiæ vires extulisse videbatur. Quare quò falsò de suamet fide diffamatam opinionem elideret, Valentiæ Synodum cogendam iussit, eius enim erat eos conuentus in Gallicanis Prouincijs indicere ex epistola Ruricij Lemouicensis Episcopi ad eundem Cæsarium lib. 2. epist. 32. Libeat eiusdem Cypriani verbis omnia hæc intelligere: *Multi quidem æmuli surrexerunt, qui eius resisterent doctrinæ de gratia prædicanti. Sed ò felicitas æmulanda! Etenim susurris, & mala interpretatione quorundam oboritur in Galliarum partibus contra prædicationem Dei hominis frustra sinistra suspicio. OB HOC Antistites Christi vltra Isaram consistentes charitatis amore collecti in Valentina ciuitate conueniunt, vbi etiam beatus Cæsarius infirmitatis causa solicitans, sicut disposuerat, properare non potuit. Misit tamen præstantissimos viros de Episcopis cum Presbyteris,*

&c.

& Diaconis, inter quos etiam Cyprianus Tolonensis Episcopus Antistes magnus, & clarus enituit, omnia, quæ dicebat de diuinis vtique Scripturis firmans, & de antiquissimis Patrum institutionibus probans, nihil per se in diuinis profectibus quemquam arripere posse, nisi fuerit primitus Dei gratia præueniente vocatus &c. Quorum intentionibus vir Dei Cæsarius dedit veram, & euidentem ex traditione Apostolica rationem. Nam beatæ memoriæ Bonifacius Romanæ Ecclesiæ Papa eadem colluctatione comperta, calcata intentione surgantium prosecutionem Sancti Cæsarij Apostolica auctoritate firmauit.

Cæsarius, cum Episcopos illos adhuc ea in opinione de fidei initio ex viribus naturæ obstinatiùs persistere animaduerteret, per Armenium Abbatem omnium à se gestorum illa in causa Felicem IV. certiorem fieri curauit, ad quod etiam apud Pontificem promouendum Bonifacij operam deprecatus est, quo cum veterem amicitiam colebat. Verùm Felix Pontifex decessit IV. Idus Octobris, cui suffectus fuit ipse Cæsarij amicus Bonifacius, qui acceptis ab Armenio literis VIII. Kal. Februarias respondit. Ex his literis colligitur nonnullorum Episcoporum sententiam fuisse, fidem esse ex nobis. *Indicas enim, ait, quòd aliqui Episcopi Galliarum, cum cætera iam bona ex Dei acquieuerint gratia prouenire, fidem tantum, qua in Christum credimus naturæ esse velint, non gratiæ, & hominibus ex Adam, quod dici nephas est, in libero arbitrio remansisse, non etiam nunc in singulis misericordiæ diuinæ largitate conferri, postulans, vt pro ambiguitate tollenda, confessionem vestram, qua vos è diuerso fidem rectam in Christo, totiusq; bonæ voluntatis initium iuxta Catholicam veritatem per præuenientem Dei gratiam singulorum definitis sensibus inspirari, authoritate Sedis Apostolicæ firmaremus.* Postea Pontifex Cæsarij sententiam ex S. Augustini præsertim, & Romanorum Pontificum testimonio comprobari asseuerans addit: *Atq; ideo de hac re multi Patres, & præ cæteris beatæ recordationis Augustinus Episcopus, sed & maiores nostri Apostolicæ Sedis Antistites, ita ratione probentur disseruisse latissima, vt nulli vlterius deberet esse ambiguum, fidem quoq; nobis ipsam venire de gratia.* Rursus Synodi à Cæsario peractæ mentionem faciens, eius sanctiones iuxta fidem Catholicam latas adseuerans addit: *Quod etiam Fraternitatem tuam habita collatione cum quibusdam sacerdotibus Galliarum iuxta fidem gaudemus sensisse Catholicam, in his scilicet, in quibus vno, sicut indicasti, consensu definierunt fidem, qua in Christo credimus, gratia diuinitatis præueniente conferri; adijcientes etiam nihil prorsus secundùm Deum boni, quod sine Dei quis gratia aut velle, aut incipere, aut operari, aut perficere possit, dicente ipso Saluatore nostro*: Sine me nihil potestis facere &c. *Quapropter affectu congruo salutantes suprascriptam confessionem vestram consentaneam Catholicis Patrum regulis adprobamus.* Io. 15.
Episcopi etiam cuiusdam epistolam Semipelagianis erroribus refertam Cæsarius ad Pontificem transmiserat, qui illius correctionem ab industria Cæsarij diuino adspirante Numine sperare se dicit. Hæ literæ Bonifacij in antiquis codicibus dicuntur datæ VIII. Kal. Februarias Lampadio, & Oreste Coss. anno scilicet 530. & hoc pacto editæ sunt Romæ anno 1652. in fine Opusculorum S. Augustini de gratia. At Sirmondus Baronij chronologiam secutus legendum putat P. C. Lampadij, & Orestis, qui est annus 531. Cardinalis Baronius Anastasium imitatus Bonifacij initia statuit Lampadio, & Oreste Coss. mense Octobri, finem verò die 17. Octobris P. C. Lampadij, & Orestis anno scilicet 531. sed vtrobiq; eundem errasse certum est. Etenim celebrata anno 529. V. Nonas Iulias Synodo II. Arausicana Cæsarius eiusdem confirmatio-

tionem petijt à Felice Papa misso Romam Armenio Presbytero, & Abbate rogans Bonifacium, quem amicissimum habebat, vt à Pontifice confirmationem impetraret; cæterùm priùs quàm discederet Armenius, moritur Felix, eligiturq; Bonifacius, licèt nonnulli pro Dioscoro Schisma conflassent, qui tamen intra paucos dies moriens alteri citra controuersiam Pontificatum reliquit. Do initium epistolæ Bonifacij ad Cæsarium: *Per filium nostrum Armenium Presbyterum, & Abbatem literas tuæ fraternitatis accepimus, quas ad nos, vt apparet inscius adhuc Sacerdotij mihi commissi* (ita enim ex vetustissimo codice Vaticano legit Holstenius in notis ad Synodum Bonifacij II.) *sub ea, qua in Deo tenemur, charitate direxeras, quibus credideras postulandum, vt id, quod à beatæ recordationis decessore nostro Papa Felice pro Catholicæ fidei poposceras firmitate, mea explicaretur instantia. Sed quia id voluntas superna disposuit, vt quod per nos ab illo speraueras, à nobis potius impetrares &c.* & subscribitur epistola: *Data VIII. Kal. Februarias Lampadio, & Oreste VV. CC. Conss.* Ibiq; mentio habetur Synodi à Cæsario celebratæ. Quis verò existimet Cæsarium post annum scripsisse ad Sedem Apostolicam, se Synodum apud Arausicam coegisse? Quare anno eodem 529. celebrati abs se Concilij Felicem Papam certiorem reddidisse dicendus est, dum verò Armenius literas Romam delaturus esset, mortuo Felice eodem anno 529. successit Bonifacius, qui anno sequenti die 25. Ianuarij respondit Cæsario. Certè subcriptiones epistolarum Felicis, quæ ponuntur datæ Consulibus Lampadio & Oreste, ex hac Bonifacij subscriptione corrigendæ sunt, præsertim cum alteram datam ad Sabinam XII. kal. Nouembris ipse etiam Baronius eadem spongia emendandam dicat. Sed neque finis pontificatus Bonifacij rectè statuitur à Baronio, ac cæteris communiter cum Anastasio die 17. Octobris P.C. Lampadij. Nam apertæ falsitatis conuincuntur ex actis Synodi Romanæ à Bonifacio eodem celebratæ, & à Luca Holstenio editæ, vbi sessio prima ita incipit: *Post consulatum Lampadij, & Orestis VV. CC. sub die VII. Iduum Decembrium in consistorio B. Andreæ Apostoli præsidente venerabili viro Papa Bonifacio &c.* Ex quibus vixisse Bonifacium vsq; ad Decembrem anni 531 euidenter demonstratur. Extat in Ecclesia S. Petri ad vincula Romæ hæc inscriptio.

SALBO PAPA N. IOHANNE COGNOMENTO
MERCVRIO EX SCE ECCL. ROM. PRESBYTERIS
ORDINATO EX TIT. SCI. CLEMENTIS AD GLORIAM
PONTIFICALEM PROMOTO BEATO PETRO
AP. PATRONO SVO A VINCVLIS EIVS SEVERVS
PB. OFRT. ET IT. PC LAMPADI ET ORESTIS
VV. CC. VRBICVLVS CEDRINVS.

Infert Baronius ad annum 531. *Ex his igitur quàm perspicuè vides sedere cæpisse hoc anno 531. post Bonifacij obitum Ioannem cognomentum Mercurium.* Verùm inde tantùm colligitur anno 532. Ioannem Papam fuisse, non verò anno superiori eundem Pontificatum inijsse; ponitur enim in inscriptione *Iterum post consulatum Lampadij, & Orestis*, quo caractere non indicatur annus 531. sed insequens 532. Vir diligentissimus Panuinius scribit 22. Ianuarij anno 532. Ioannem Papam electum,

electum, & sanè ante dies 44. sedebat Bonifacius ex sessione secunda laudatæ Synodi celebrata *Post consulatum Lampadij, & Orestis VV. CC. sub die V. Iduum Decembrium.* Certè rideo legens scholiastem Ciacconij, qui in margine argutulus notat veteres vsos ea nota IT. nempe ITERVM, hoc est, inquit, *anno* 531. ineptè, cum hic annus sit *Post consulatum*, sequens verò *iterum post consulatum* Lampadij.

Felix, eiusq; successor Bonifacius de Augustiniana schola optimè meriti fuere. Ille enim ex vnius Augustini libris sententias deprompsit, quas tanquam fidei oracula fidelibus credendas proposuit, vnius Augustini ore in profligandis diuturnis de diuina gratia litigijs vsus. Hic verò eadem dogmata adprobauit, & ad assequendam perfectiorem diuinæ gratiæ intelligentiam *præ ceteris beatæ recordationis Augustinum Episcopum* tanquam Magistrum optimum proposuit, laudauitque. Hinc factum est, vt horum duorum Pontificum sanctionibus Cassiani, Fausti, ac reliquorum eiusdem doctrinæ hominum errores tanquam hæreses postea ab Orthodoxis omnibus reiecti fuerint, neq; ampliùs inter adiaphora numerari potuerint. Ita longissimo certamini, quod centum annos, & quòd excurrit, Gallias præsertim in partes distraxerat, Augustino causa adiudicata ab vtroq; Pontifice finis tandem impositus fuit.

CAPVT XXIV.

Mors Fulgentij, ac Cæsarij, & vtriusq; comparatio.

ANnum 529. quem victis, ac postremo prælio Semipelagianis profligatis lætum Augustiniani in Gallia celebrabant, eisdem mœstum, ac luctuosum in Africa facit Baronius ob Fulgentij Ruspensis mortem, quam eo anno contigisse tradit ad Annum 504. pag. 561. quòd author vitæ eiusdem scribit, mortuum Fulgentium sub Hilderico Rege in pace Ecclesiæ Africanæ. Sed nusquam, ni mei me oculi fallunt, hæc apud illum leguntur, vnde magis miror, virum amicissimum Aloysium Torellum ad Annum 504. num. 10. scripsisse, id à Baronio egregiè probatum. At Bollandus nihil in re dubia affirmare ausus Fulgentium circa annum 529. obijsse dicit. Verùm ex his, quæ memoratus Scriptor capite vltimo tradit de consecratione Feliciani, qui Fulgentio successit, annum mortis eiusdem colligi existimo. *Nec hoc interim*, scribit ad Felicianum, *prætereundum silentio iudicaui, quòd dum ei successor idoneus quæreretur, discordantibus Laicis, & Clericis annum propè integrum prolixitas contentionis exegit, & illo die Sanctitas tua super Cathedram eius sedit, quo ipse defunctus est. Ornari quippe hoc priuilegio meruit prima solemnitas eius depositionis, vt multo ampliùs venerabilis fieret per gaudia tua ordinationis.* Itaq; Felicianus Fulgentij successor consecratus est Episcopus Kalendis Ianuarijs integro post decessoris obitum anno lapso. Meritò Chifflетius dixit ex his statui certò posse annum, quo mortuus est noster Ruspensis Antistes. Iuxta antiquos canones, ac Latinæ Ecclesiæ ritum Episcopi Dominica tantùm die consecrabantur, quod quia nonnulli apud Dianam par. 12. tract. de consecr. Episc. Resol. 61. rerum Ecclesiasticarum ignari negarunt, paucis stabiliendum est. Omitto Anacletum scribentem epist. 2. ordinandos esse Episcopos *Dominica die hora tertia* hæ siquidem episto-

læ

læ ab eruditis commentitiæ, ac recentiori manu exaratæ iudicantur, S. Leo epist. 87. ad Episcopos per Prouinciam Viennensem: *Nec sibi*, inquit, *constare status sui nouerit firmitatem, qui non die Sabbati vesperè, quod lucescit in primam Sabbati, vel ipso Dominico die fuerit ordinatus. Solum enim maiores nostri Dominicæ diem honore dignum iudicauere, vt Sacerdotes, qui sumuntur, hoc die potissimum tribuantur.* Idem Leo in epistola ad Anastasium Thessalonicensem, quæ recitatur in Synodo Bonifacij II. ab Holstenio edita pag. 143. scribit: *Cognouimus sanè, quod non potuimus silentio præterire, à quibusdam fratribus solos Episcopos tantùm diebus Dominicis ordinari: Presbyteros verò, & Diaconos, circa quos par consecratio fieri debet, passim quolibet die dignitatem officij Sacerdotalis accipere.* Et hæc quidem Latinæ Ecclesiæ consuetudo fuit. Fateor Græcos antiquitus alijs etiam extra Dominicam diebus in Episcopos consecratos. Ioannes Chrysostomus ex Socrate lib. 6. cap. 2. initiatus fuit Antistes 26. Februarij Honorio, & Eutychiano Conss. nempe anno 398. die Veneris Cyclo Solis XV. Lunæ XIX. lit. C. Nestorius ex eodem Socrate lib. 7. cap. 29. inauguratus est ibidem Episcopus die 10. Aprilis Felice, & Tauro Coss. nempe die Martis anno 428. Cyclo Solis XVII. Lunæ XI. lit. A G. Neque in Alexandrina Ecclesia solùm Dominica die Antistites consecrabantur; nam Theophilus obijt anno 412. die 15. Octobris ex Socrate lib. 7. cap. 7. qui ait: *Tertia post obitum Theophili die Cyrillus ordinatus est.* Decessit ergo Theophilus die Martis, nam Idibus Octobris fuit feria tertia Cyclo Solis I. Lunæ XIV. lit. G F. quare eiusdem nepos Cyrillus die Veneris in Cathedra primùm sedit. Leo Magnus egit per literas cum Dioscoro Alexandrino, vt die Dominico tantùm Sacerdotes consecraret hæc scribens: *Et ideo piè, & laudabiliter Apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Ecclesias, quibus Dominus præesse te voluit, etiam ipse seruaueris, vt his, qui consecrandi sunt, nunquam benedictio nisi in die resurrectionis Dominicæ tribuatur, cui à vespera Sabbati initium constat ascribi.* Epistola 79. vel 81. ex cuius initio palam fit, in die consecrationis Episcopi Alexandrinam Ecclesiam cum Romana non conuenisse. At Africani Episcopi, cum essent intra Patriarchicam diœcesim Romani Pontificis, Dominica tantùm die consecrabantur. Hinc Aurelius Episcopus Carthaginensis in Synodo Africana celebrata Attico, & Cęsario Consulibus nempè anno 397. in cod. Africano cap. 39. agens de numero Episcoporum qui ad Antistitis consecrationem necessarij sunt, minimè probans duodecim requiri Episcopos dixit: *Nam & in hac Ecclesia, ad quam dignata est Sanctitas vestra humaniter conuenire, crebro, ac penè per diem Dominicam ordinandos habemus; Nunquid tam frequenter potero duodecim, vel decem, vel multo minus aduocare Episcopos?* Huius autem consuetudinis rationem tradit Albinus Flaccus de offic. tit. Sabbat. in lect. 12. *Episcopi*, inquit, *consecratio, qui est Vicarius Apostolorum, immò & Christi, fit in die Dominica, quia eodem die per donum Spiritus Sancti dignatus est illustrare corda Apostolorum.* Ex his habemus Felicianum ordinatum episcopum Kalendis Ianuarijs die Dominica, at dies Dominica incidit in kalendas Ianuarias anno 534. Cyclo Solis XI. Lunæ III. lit. A. Quare S. Fulgentius anno superiori 533. die Sabbati ad superos transijsse dicendus est Gelimere Vandalorum Rege tyrannidem exercente. Natus est Fulgentius anno 468. Episcopatum suscepit anno 508. ætatis 40. eaq; in dignitate viginti quinque annis exactis obijt cum quintum supra LX.

annum

annum ageret ex Scriptore vitæ eiusdem cap. 30. Putat Chiffletius hunc, qui Magiſtri geſta literis conſignauit, eſſe Ferrandum Diaconum virum ob inſignem eruditionem celeberrimum, addens anno 534. opus illud euulgaſſe. Sed leuibus coniecturis in eam opinionem fertur, quibus tamen pluribus eruditis viris id ſuaſit. Quòd verò res à Fulgentio geſtas idem anno 534. deſcripſerit, planè falſum eſt, nam cap. 29. *Sanctæ memoriæ Bonifacium* Primatem Carthaginenſem nominat, qui ſanè, dum illa ſcribebantur, fatis iam conceſſerat; obijt verò Bonifacius anno 535. Beliſario Conſule, vt teſtatur Tunonenſis Epiſcopus, qui eo tempore viuebat in Aphrica.

Cæſarius diu poſt Fulgentium ſuperſtes fuit, quo annitente Semipelagianorum potentia, quæ maxima in Gallijs fuerat, non modò infirmata, ſed penitus fracta concidit, omnibus Epiſcopis Auguſtino nomen dantibus, quæ Cyprianus cap. 30. his narrat: *Nam beatæ mem. Bonifacius Romanæ Eccleſiæ Papa eadem colluctatione comperta, calcata intentione iurgantium proſecutionem S. Cæſarij Apoſtolica auctoritate firmauit. Idem donante Chriſto paulatim Eccleſiarum Antiſtites præceperunt, quod optauerat Diabolus repentina animoſitate caſſare.* Cæſarius vſq; ad quadrageſimum tertium illius ſæculi annum Arelatenſem catedram periculoſis ſanè temporibus rexit. Inſtante verò morte nouo inſuper teſtimonio ſuum erga Auguſtini perſonam ſtudium confirmauit, dabo hoc ipſius Cæſarij diſcipuli verbis expreſsum cap. 22. de vita Cæſarij apud Surium ad 27. Auguſti: *Inter non modicos, quos patiebatur dolores, ſciſcitatus eſt, quàm proximè eſſet beatiſsimi Auguſtini depoſitionis dies, & cum imminere commemorationem eius didiciſset: Confido, ait, in Domino quod meum tranſitum non longè diuiſurus eſt ab ipſius Patris Auguſtini natali, quia, vt ipſi ſcitis, quantum dilexi eius Catholiciſſimum ſenſum, tantùm me, & ſi diſcrepantem meritis, minimè tamen reor, diſtantia longiore depoſitionis meæ diem ab eius obitus tempore ſequeſtrari.* Voti compos obijt VI. Kal. Septembris pridie feſtum S. Auguſtini, qua die illius nomen Eccleſiæ faſtis inſertum eſt, eidemq; inſignis hæc Patauina Eccleſia, cuius modò ſacra moderatur Eminentiſſimus S. R. E. Princeps Gregorius Barbadicus literarum eruditione, ac morum ſanctitate ſpectandus, ſolemni ritu ſuſcepta à maioribus erga Cæſarium veneratione precum officia quotannis perſoluit.

Hæc ſunt, quæ de ſanctiſſimis, ac doctiſſimis Præſulibus Fulgentio, & Cæſario memoratu digna aduersùs Fauſtum, ac poſtremos Pelagianæ Hæreſis conatus ex antiquorum Scriptorum monumentis eruere potuimus, quorum ſi mutuam comparationem inſtituamus, Caſtorem dixeris, ac Pollucem, adeo in omnibus ferè ſimiles euaſere. Vterq; nobili genere ortus liberalibus diſciplinis ſe erudiendum tradidit. Cæſarius quidem Pomerij Africani ſummi ea tempeſtate in Gallia Rhetoris ſcholam adijt, at nocturno quodam prodigio territus non frequentauit. Fulgentius Græcis literis apprimè eruditus, dum Latinis etiam animum addicit, amiſſo Patre ſcholam imperio matris deſerere coactus, domeſtica negotia curanda ſuſcepit. Ambo iuuenes Eremiticæ vitæ deſiderio exarſere, quò à turbis ſemoti ſibi, Deoq; commodiùs vacarent. Cæſarius Lerinenſe monaſterium Dæmone nequicquam magnis eum vocibus interpellante petijt. Fulgentius verò Auguſtinianum Monachum induit, matre ſuſpirijs, ac clamoribus omnia implente. Vtrumq; Monaſteriarcham cœnobia habuere, vnàq; cum ipſis omnium virtutum choros. Inuitis ſacræ infulæ à po-

Vu pulis

pulis impactæ sunt, frustra ipsis renitentibus. Fulgentius enim fuga sibi consulens, incertis Eremi latebris sese abdidit. Cæsarius sepulchri latibula petijt; sed neuter fuga diuinæ prouidentiæ consilia potuit prævertere. Ambo ab Arianis Regibus Romani imperij domitoribus in exilium deportati sunt. Alaricus Gothorum Rex Cæsarium Arelate expulit. Trasamundus Vandalorum Rex Fulgentium in Sardiniam relegauit. Fulgētius ab exilio reuocatus coram Vandalo Rege stetit: Cæsarius vti læsæ maiestatis reus ad Theodoricum Gothum Rauennam vsq; tractus est. Vterque tamen de Arianis Regibus triumphauit. Hic beneuolum vel solo aspectu Principem sibi fecit, & regijs etiam muneribus decoratus abscessit. Ille subtili adeo disputatione Barbarum turbauit, vt Fulgentium iteratò, ne victus videretur, in exiliū deportandum iusserit. Vnus amoris, alter timoris ab inuitis pectoribus confessionem extorsit. Ambo ab Arianis in Faustum Reiensem pro Augustiniana doctrina sarta tectaque seruanda aciem deflexere. Duo tum temporis Augustinianæ Scholæ Magistri pro eadem strenuè collaborarunt. Vnus septem missis in Orientem libris Faustum eiusque sectatores ibidem profligauit. Alter in Occidente pro Augustino cum eiusdem Fausti discipulis propiùs collato pede certauit, ijsdemq; diuersis quidem locis, sed eadem virtute vincentibus, Semipelagiani fractis viribus, atque in Oriente, & Occidente ingenti clade prostrati, toto Catholico Orbe exacti sunt. Vterque contra eosdem Synodis præfuit, Cæsarius authoritate, Fulgentius doctrina, ambo magisterio. Horum sanè strenuissimorum Augustiniani nominis propugnatorum imagines in secretiori larario S. Augustini doctrinæ cultoribus propè eiusdem magni Doctoris effigiē colendæ sunt; vtriusque enim opera factum est, vt anno trigesimo supra quingentesimum extinctis quaquauersum Pelagiani belli tumultibus, idem annus, qui ab Augustini obitu centesimus numerabatur, ab Augustinianæ Scholæ viris, atq; diuinæ gratiæ defensoribus in pace ageretur, ac seculari pompa more Maiorum D. Augustini ad superos transitus celebraretur, anno à Pelagiana Hæresi primùm in Africa publicata centesimo decimo nono. Hoc sanè fuerat S. Prosperi ante centum annos vaticinium, nam cum plurimos in Gallia contra S. Augustini doctrinam insurrexisse à Rufino accepisset, tale eidem responsum dedit: *Confide ergo in virtute misericordiæ Dei, quoniam hæc contradictio, sicut in alijs mundi partibus, ita & in his regionibus conquiescet, vt prædicatio* SVMMI *hoc tempore in Ecclesia* VIRI *etiam ab his, à quibus ad præsens reuellitur, adiuuetur.* Etenim tota Gallia in Augustini partes transijt, & Ruricio Episcopo Lemouicensi primum in eadem Gallia templum sub S. Augustini nomine dedicante, eiusdem S. Doctoris sanctitas, ac doctrina diuina fauente gratia omnium aduersariorum calumnijs dissipatis, vniuersos & cultores habuit, & defensores.

Ad Maiorem Dei, & S. P. Augustini gloriam.

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

A

ADrumetum metropolis Byzacij in Africa pagina 141. Eadem vrbs dicta noua Iustiniana ibidem.

Adrumetini Monachi V. Monachi.

Adonis sententiæ improbatæ. 261

Ægidius Magister militum in Gallia quando vixerit. 182

Æmilius Episcopus Beneuentanus Iuliano Pelagiano filiam despondet. 114

Africanarum prouinciarum ciuilis, & ecclesiastica diuisio 209. Quot in Africa olim Episcopi fuerint 210. à Vandalis deuastatur 204

Agaunense monasterium V. Monachi.

Agricola Pelagianus in Britannia dogmatizat. 193

Alaricus Rex Gothorum quo anno in Italiam irrupit 12. Vrbem capit 25. Italiā populatur. ibid.

Albinus, seu Albina Melaniæ socrus pro Pelagio scribit ad Augustinum. 94

Alcimus Auitus Antistes Viennensis 261. scribit contra Faustum Reiotum 296. Quo anno celebrarit Synodum Epaunensem. 291

Alipius Tagastensis honorificè loquitur de authoritate Pontificia 105. eius sententia in controuersia de appellationibus Africanis ibid. Accipit literas Hieronymi gratulatorias ob damnatos Pelagianos 118. Rauennam ad Honorium contra Pelagianos pergit 133. agit cum Valerio Comite ibidem. Romæ honorificè à Bonifacio Papa excipitur ibidem. Defert in Africā scripta Iuliani, & duas epistolas Pelagianorum ad Augustinum 134. Iterum in Italiam veniens defert libros Augustini, quibus Pelagianorum obiectis respondet 136. Eiusdem iter à Iuliano horrendis conuicijs infamatur ibid. Scribit plures epistolas contra Pelagianos 222. Tertiò in Italiam venit 156. Nouos Iuliani libros ex Italia ad Augustinum mittit ibid. Fuit Primas Numidiæ 208. Pluribus Synodis contra Pelagianos interfuit 222. Hipponem se recipit 221. Moritur 223. Laudatur 221. & seq. Augustinus illius vitam vsque ad baptismum descripsit 223. Eius memoria in fastis Ecclesiæ, ibid.

Aloysius Torellus laudatur 144. eiusdem sententia de regula Augustiniana in Gallijs reiecta. 176

Anastasius Papa Originem proscribit 13. Rufini interpretationem detestatur 15. Moritur. 16

Annianus Diaconus Pelagianus quinam fuerit: aliorum opiniones reijciuntur 19. 121. Fauet Pelagio in Synodo Diospolitana ibid. Interpretatur septē homilias Chrysostomi de laudibus D. Pauli. Eius epistola ad Euangelum Presbyterum Pelagianum 120. vocat Catholicos *Traducianos* ibid. Interpretatur homilias Chrysostomi in Matthæū iussu Orontij Episcopi Pelagiani 121. scribit contra Epistolam Hieronymi ad Ctesiphontem. 118

Appellationes Africanas Augustinus admisit 111. Lis de ijsdem inter Zosimum, & Africanos 102. Canon de appellationibus non spectat ad Synodum Mileuitanam 103. In causis fidei nunquam negarunt Africani appellationes. 104

Arnobius iunior Prædestinatianæ hæreseos meminit 284. Fuit Semipelagianus. ibid.

Arzugitana regio in Africa 102. pro Tripolitana prouincia quandoque sumitur 210. Limitaneum Africæ tractum includebat. 211

Atticus C-P. inuadit iura Vicarij Apostolici Thessalonicensis 128. Reprehenditur à Bonifacio Papa 129. Damnat Celestium 129. 195. Literas contra eundem ad Episcopos scribit ibid. Lites eiusdem cum Innocentio Papa ob erasum è diptychis Chrysostomum. 201

AVGVSTINVS.

Qua die, atq; anno natus 21. Deflet lites inter Hieronymum, & Rufinum exortas 16. Consulitur à Marcellino contra Pelagianos 31. Indoluit morti Marcellini 37. Publicè Carthagine in Pelagianos declamat 36. Reducit ad rectum dogma nobiles Pelagij discipulos 41. Dubitat de origine animæ 43. Consulit Hieronymum 43. Scribit ea de re ad Optatum 96. item ad alios libros quatuor 123. Augustini Epistola Pelagio obiecta in Synodo Diospolitana 50. Quanto in honore fuerit apud exteros in Asia 46. 50. Interest Synodo Mileuitanæ contra Pelagianos 64. Pergit iubente Zosimo Cæsaream 95. Disputat cum Emerito Episcopo Donatista ibid. Abhorret à nuncupandis libris viris nobilibus 97. Confutauit hæresim Nestorij antequàm oriretur 107. 204. Cur putauerit Synodum Sardicensem fuisse ab Arianis coactam? 110. Admisit Romanas appellationes 111. 226. Irridet Pelagianos appellantes Synodum Oecumenicam 135. Monachatum Africæ inuexit 145. Opposita sententia reijcitur ibidem, & 146. Assumit coadiutorem Eradium 154. Obsidetur à Vandalis 205. Moritur ibidem. Eiusdem elogium ibid. Eius virtus in debellandis Pelagianis 207. Inuitatur à Theodosio iuniore ad Synodum Ephesinam 227. Augustini mors tardiùs C-P. innotuit 234. In sacris diualibus nominatur ante omnes Metropolitas Orientales 234. Laudatur à Celestino PP. 237. Defenditur à Prospero 239. Commendatur à Bonifacio II. 335. Quantum illi Cæsarius detulerit. 337

LIBRI EIVSDEM CONTRA PELAGIANOS.

Scribit libros de pec. mer. & remissione 31. Epistolam ad Honoratum 32. Librum de Spiritu, & litera ibidem. Librum de natura, & gratia 41. Scribit ad Innocentium Papam cōtra Pelagianos 68. ad Ioannem Hierosolymitanum ibidem. Ad Iulianam & Demetriadem 39. Ad Paulinum 74. ad Hilarium 29. ad Dulcitium 107. Librum exa-

Vu 2 rat de

rat de gestis Palæstinis 70. Scribit librum de gratia Christi, & alterum de peccato originali 95. item librum primum de nuptijs, & concupiscentia 97. & Enchiridion 107. Edit alterum lib. de nuptijs, & concupiscentia, & quatuor alios contra duas epistolas Pelagianorum 134. Rursus libros sex contra Iulianum 136. Scribit librum de gratia, & libero arbitrio 142. & de correptione, & gratia 143. Cõplet libros de ciuitate Dei 153. incipit libros Retractationum 155. Scribit opus imperfectum contra Iulianum 157. 205. De prædestinatione Sanctorum & de dono perseuerantiæ 190. In libris contra Pelagianos nullam sententiam retractauit 207. Eius libri contra Pelagianos ab Innocentio I. laudati. Item à Gelasio. Ex eisdem canones Synodi Arausicanæ à Felice IV. excerpti. 330

Aurelius Diaconus dein Carthaginensis Episcopus 124. celebrat Synodum contra Celestium 29. 30. scribit ad Byzarenos, & Arzugitanos contra fautores Pelagij 101. Augustinianos monachos Carthaginem vocat 224. Celebrat Synodum prouincialem, postea duas plenarias contra Pelagianos 225. moritur ibid. Defenditur 112. De eodem elogium. 224

B

Bagai vrbs Numidiæ à Vaga distincta 219. Concilium ibidẽ à CCCX. Donatistis Episcopis celebratur. ibid.

Baptismus tollit peccata, sed non infirmitates ex peccato originali ortas. 135

Baronius Cardinalis defenditur 30. 216. 217. Cyclos non obseruat. 13. 71

Basilica maior Carthagine, in qua Augustinus concionatur. 36

Beda scribit contra Iulianum Pelagianum 268. eiusdem sententia de tempore obitus S. Innocentij Papæ. 71

Benedictus Abbas Anianæ veterum Regularum collector. 177

Beneuentum modò Apuliæ, modò Campaniæ accensetur 114. inscriptiones ibidem Consularibus Campaniæ positæ. ibid.

Bonifacius I. eligitur contra Eulalium 98. mittit per Alipium Pelagianorum literas ad Augustinum 134. quanti faceret S. Doctorem 133. 138. Augustinus quatuor contra Pelagianos libros eidem nuncupat 135. Moritur. 138

Bonifacius II. approbat Synodum Arausicanã 332. scribit contra Semipelagianos 333. laudat Augustini doctrinam ibid. Quo tempore sederit ibid. Eius literæ ad Eulalium Alexandrinum commentitiæ. 112

Britannia Pelagij patria 20. Pelagianismo inficitur 191. mittitur illuc Germanus Antisiodorensis, à quo ab erroribus purgatur 193. Iterum ibidẽ. Pelagiani tumultuantes ab eodem Germano comprimuntur. 260

Byzacium prouincia cõsularis Africæ 210. eius metropolis ciuilis Adrumetum 141. Episcopi Byzaceni exules in Sardinia. 307

C

CÆsarius Arelatensis quo anno natus 328. Pomerij Mauri discipulus 337. Fit Monachus Lerinensis 326. Abbas monasterij propè Arelatum ibid. Succedit Eonio Arelatensi Episcopo 328. Scribit contra Faustum Regensem 327. Insertus est Gennadij catalogo 328. Felicis IV. patrocinium contra Semipelagianos implorat 329. Celebrat Synodum Arausicanam ibid. Indicit Synodum Valentinam 332. Mittit gesta Synodalia ad Felicem IV. 333. Quàm studiosus Augustini. 333

Calama vrbs Numidiæ propè Hipponem 221. Non erat subiecta visitationi Episcopi Hipponensis ibidem.

Candidianus Dux Theodosij contra Ioannem Tyrannum Romam occupat 150. Fauet Nestorio in Synodo Ephesina. 228

Canones Concilij Mileuitani primi 65. Cõcilij Africani contra Pelagianos 84. Fuerint-ne octo, an nouem 86. Canones duo Ephesi contra Pelagianos statuti 229. Nullus ibidem à Schismaticis canon pro Pelagianis assertus 230. & seq. Canones Arausicanæ Synodi II. ex Augustino desumpti. 330.

Caprarienses V. Monachi.

Caprasius Honorati socius 171. quo tempore decesserit. ibid.

Carthaginẽsis Episcopus Primas totius Africæ 212. Carthaginenses quàm honorificè S. Fulgentium exceperint 324. Carthago occupatur a Genserico. 321

Cassianus quam patriam habuerit 159. antilogiæ cuiusdam Scriptoris de eodem 160. Monachus in Syria, & Palæstina ibid. Consecratur Diaconus C P. à Chrysostomo 161. Mittitur legatus ad Innocentium Papam ibid. In Galliam secedit 162. Monasterium Massiliæ extruit ibid. Scribit libros de institutis Monachorum ad Castorem 162. Docet gratiam dari petentibus, quærentibus, pulsantibus ex ingenitis naturæ viribus ibid. Tacitè Augustinum sugillat 162. 164. Quo tempore eos libros ediderit 163. Scribit decem collationes ad Leontium 163. Septem etiam ad Honoratum Abbatem Lerinensem ibid. Errores plurimos in eisdem contra diuinam gratiam tradit 165. Leporium hæresis monet 173. Edit libros septem contra Nestorium 262. Eosdem nuncupat Leoni Archidiacono Vrbis ibid. Quo anno obierit ignoratur ibid. Colitur vti Sanctus Massiliæ 263. Eius doctrina de gratia à Gennadio laudatur 293. sed acriter à S. Prospero impugnatur 238. Illius libri reiecti in Synodo à S. Gelasio Papa 300. Eiusdem pleraq; dicta de gratia damnantur in Synodo Arausicana. 330

Castor Aptensis Cassianum ad scribendum impellit 162. Monasterium Aptæ condit. ibid.

Celestinus Papa 138. Pelagianos ex Italia pellit ibid. Legatos in Britanniam contra Pelagianos mittit 191. Celestio aures dare negat ibid. Accipit literas ab Augustino 220. 237. Increpat Nestorium ob Pelagianos defensos 203. Annuit cogi Synodum apud Ephesum 226. Vicarias vices Cyrillo Alexandrino mandat 203. mittit ad eundem Phrygium 257. Exauctorat in Synodo Romana Episcopos Pelagianos 229. Scribit contra Semipelagianos ad Episcopos Galliæ 236. Insigne eiusdem de S. Augustino elogium 237. scribit contra Pelagianos, & moritur. ibid.

Celestius Eunuchus nobili genere ortus 24. 30. 135.

195. Monachus 24. Romæ auditor Rufini, ac Pelagij ibid. Iuuenis piè scribit ibid. Eiusdem ingenium à Hieronymo deprimitur, ab Augustino commendatur ibid. Carthagine hæresim docet 28. In iudicium ibidem trahitur, & damnatur 29. 195. Quorũ errorum accusatus fuerit ibid. Ephesum secedens fit Presbyter 195. Componit librũ pro libero arbitrio contra gratiam 42. Damnatur à Synodis Africanis 64. Appellat Sedem Apostolicam 76. Romæ à S. Innocentio Papa damnatur 70. Coram Attico C. P. causam dicit, & quare? 129. 195. 199. Apud Zosimum appellationẽ prosequitur 76. Exhibet libellum fidei ibid. Palam negat peccatum originale 77. Scribit Zosimus pro Celestio ad Episcopos Africæ 77. Hæretici doli ab Africanis deteguntur 82. Subtrahit se examini, & damnatur à Zosimo ibid. A Constantio Imperatore Roma eijcitur 125. Edictum Præfecti Pr. contra eundem 126. Petit frustra iterum audiri à Celestino 191. ab eodem Italia pellitur. ibid.

Chromatius Aquileiensis Rufinum Hieronymo conciliare studet 11. Author est Rufino, vt Eusebij historiam interpretetur ibid. Origenem damnat. 13.

Chrysologus Germanum Antisiodorensem Rauennę excipit 260. Quo anno obierit. ibid.

Chrysostomus à Theophilo, & Epiphanio oppugnatur 18. Reprehenditur à D. Hieronymo 19. Eijcitur in exilium ab Arcadio ibid. Moritur ibidem A Pelagianis pro suo Doctore perperam publicatus 120. Eius nomen Diptychis restitutum. 199

Cirta eadem vrbs Numidiæ cum Constantina. 254

Codex Conciliorum Africæ. 196

Codex Theodosianus 8. 35. 97. 126. 130. 151. 152

Codices Vaticani 7. 22. 59. 70. 204. 218. 220.

Collatio Carthaginensis 28. Quot adfuerint Episcopi Catholici, quot hæretici. 210

Concupiscentia vitium naturæ 97. 134. Non esse ex substantia mala 137. Eius reatum tolli in baptismo ibid. Suscepta Pelagianorum 137. est bona in brutis. ibid.

Constantius gente Illyricus Dux Honorij 135. Arelatem expugnat 79. Patroclum ibidẽ Episcopum consecrandum curat ibid. Nuptiæ eiusdem cum Placidia Honorij sorore 135. Quo anno dictus fuerit Imperator 126. Eius electioni resistit Theodosius iunior 127. Celestium persequitur 125. Moritur 129. Septem menses imperauit 130. Eius filij. ibid.

Constantinus tyrannus contra Honorium Erotis Arelatensis, ac Lazari Aquensis Patronus 79. occiditur. ibid.

Constantius Assessor à Pelagianis Romæ vexatus. 80

Cyprianus Carthaginensis olim in Synodo Pelagij futuram hæresim ante damnauerat. 31

Cyrillus Alexandrinus cõsecratur Antistes 336. Accipit literas contra Valerianum Pelagianum 122. Pergit ad Synodum Ephesinam 126. Sedet cum Phrygio 157. Pelagianos ibidẽ damnat 139. Eiusdem epistolæ textus restitutus 108. Annus mortis eiusdem. 256

D

Deus non est acceptator personarum 97. Est author nuptiarum, non peccati originalis 134. Nec concupiscentiæ 137. Eius præcepta probant liberum arbitrium 142. Prædestinat iuxta beneplacitum suæ voluntatis 143. Gratiam quibusdã dat, alijs negat 190. Non esset iniustus, etiamsi neminem saluasset. ibid.

Diospolitana Synodus in Palęstina Pelagium examinat 49. Pelagius Patres decipit ibid. Approbat professionem fidei Pelagij 50. Honorificè ibidem nominatus fuit Augustinus 50. Synodus defenditur ab Augustino 70. At à Hieronymo dicitur miserabilis. 51

Dioscorus Diaconus Legatus Hormildæ C. P. Monachis Scythia aduersatur 302. Antipapa. 334

Donatianus Teleptensis damnat Pelagianos in Synodo 83. celebrat Synodum Zellensem.

Dulcitius ab Honorio contra Donatistas in Africam missus 107. scribit ad Augustinum. ibid.

E

Ebagnius defert literas Imperatoris ad Augustinum. 228

Eclanum Sedes Episcopalis Iuliani 113. Hirpinorum vrbs propè Frequentum. 114

Eclypsis Anni 402. 72. A. 418. ibidem. A. 384 pag. 321. A. 462. & 464. pag. 182.

Emeritus Donatista cum Augustino disputat. 95

Episcopi in Ecclesia Latina antiquitus diè tantùm Dominica ordinati 336. Id moris apud Gręcos non fuit. ibid.

Episcopi decem ex monasterio Augustini assumpti. 146.

Epitaphium Hæresis Pelagianæ, & Nestorianæ. 255

Eradius destinatur Coadiutor Augustini. 154

Eros Episcopus Arelatensis 78. Constantinum tyrannum Presbyterum consecrat 79. expellitur Arelate, ac in Orientem transmittit ibid. Eius opera Pelagius accitur in Synodum Diospoli. 49

Eucherius hortatur Cassianum ad scribendas collationes 163. 264. Septem eidem collationes nuncupantur 165. Num Lerinam inhabitarit? 264. Fuit Episcopus Lugdunensis ibid. Non correxit collationes Cassiani 265. In quæstione de prædestinatione ab Augustino non recessit ibid. Quo anno erat Monachus 265. Moritur. 263

Eugendus Monachus Iurensis quo tempore viuebat 183.

Eugyppius Abbas S. Augustini libros in summam redigit 325. laudat doctrinam Augustini contra Pelagianos. ibid.

Eulalius Antipapa 98. Vrbe pellitur 99. dignitate priuatur ibid. Eulalij schisma obiectum Catholicis à Pelagiania. 100

Eulalius Alexandrinus, itemq; alter Carthaginensis ficti, ac suppositij. 112

Eulogius Primas Palæstinæ Pelagium in iudicium accersit. 47

Eusebius Cremonensis Anniani Pelagiani libros ad Hieronymum mittit 122. à Rufino accusatus à Hieronymo defenditur ibid. Scribit ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum ibid. Eius memoria celebris Cremonæ. ibid.

Euodius ex Monacho Augustiniano Episcopus Vzalensis 68. scribit contra Pelagium, ac Celestium ibidem. Scribit ad Monachos Adrumetinos 142. Eius libri de miraculis D. Stephani. 147.

F

FAstidius in Britannia Episcopus Pelagianizat 124. Eius liber sub Augustini nomine publicatus. ibid.

Faustus Reiensis Episcopus nascitur in Britannia 242. Philosophiæ, ac foro deditus 243. Monachus, dein Abbas Lerinensis ibidem. Nobiles adolescentes instruit 245. Quot annis Lerinam rexit ibid. Fit Reiorum Episcopus 269. Erat magni nominis in Gallia 176. Scribit libros duos contra errores in controuersia de prædestinatione 277. S. Augustini sententiam oppugnat ibid. Monet Lucidum erroris 190. Eundem corrigit ibid. Dicit Augustinum authorem nescio cuius suspecti dogmatis 177. Quando mortuus 296. Putauit animam esse corpoream ibid. Exilium eiusdem 197. Ad Lerinenses sæpè se recipiebat ibid. Inter Diuos relatus est ibidem. Eius libri à Gelasio Papa reprobati 300. Scribunt contra eundem Monachi Scythæ 307. De eiusdem libris Hormisdas consulitur à Possessore 309. mittuntur C-P. in Sardiniam confutandi 319. Impugnatur libris septem à Fulgentio 320. Item à Cæsario Arelatensi 326. Eiusdem errores damnati in Synodo Arausicana. 330

Faustinus Legatus Apostolicus in Africa in causa de appellationibus 103. iterum mittitur in Africam. 110

Felix IV. viginti quinque canones ex S. Augustini libris excerptos Arausicam ad Synodum mittit. 329

Ferrandi Diaconi canones 83. Num scripserit vitam S. Fulgentij Ruspensis & quando. 337

Fides datur sine meritis 96. Eius initium ex Dei gratia 190. 330. Secus Semipelagiani sentiebant. 189.

Firmus Presbyter literarum contra Pelagianos delator. 96

Fl. Dextri pseudo-chronici errores. 42. 149

Florus Episcopus Pelagianus hortatur Iulianum ad scribendum 138. Epistolam Manetis ad eundem mittit 139. Iulianus eidem octo contra S. Augustinum libros nuncupat ibid. C-P. ad Nestorium se recipit 202. Scribit pro eodem, ac collegis Nestorius ad Celestinum. ibid.

Florus Monachus Adrumetinus epistolam S. Augustini ad concellitas mittit 141. Rectè de gratia sentiebat. 280

Florentius Episcopus Hipponis Diarrhytorum quando electus 173. scribit ad Cylinnium Forojuliensem. ibid.

Fortunatus Episcopus Cirtensis Profuturo succedit a t4. Sedit ante Possidium Calamensem in Synodis. ibid.

Fulgentius quo anno natus 336 Latinas, ac græcas literas discit. Fit Episcopus 336. Eminet inter cæteros Byzacenos 307. Scribit de Incarnatione, & gratia 308. Item de regula fidei ad Petrũ Diaconũ 312. Septem libros contra Faustum Reiensẽ 320. Laudantur hi libri à Patribus ibid. Scribit de veritate prędestinationis & gratiæ 324. Redit ab exilio ibid. Quãto honore Carthagine exceptus ibid. Edit libros decem contra Fabianum Arianum, 325. Scribit de prædestinatione ad Monimum ibid. Quo anno mortuus 337. Eiusdem cum Cæsario Arelatensi comparatio. 334

G

GElasius Papa scribit contra Pelagianos ad Honorium Salonitanum 298. Item ad Episcopos Piceni 299. Laudat S. Augustinum ibid. Componit librum contra Pelagianos 300. Approbat in Synodo libros S. Augustini, & Prosperi, & damnat libros Pelagianorum, ac Semipelagianorũ. ibid.

Genethlius Carthaginensis Aurelij decessor quo anno Synodum celebrarit. 105

Gennadius defenditur 267. Augustinum, ac Prosperum perperam carpit 293. Semipelagianus ibid. Author libri de Ecclesiasticis dogmatibus 294. Quo tempore scripsit catalogum Scriptorũ illustrium ibid. Plura eidem catalogo infarta. 128

Gensericus Carthaginem capit 321. Quo anno mortuus. ibid.

Germanus Antisiodorensis mittitur in Britanniam contra Pelagianos 192. tempestate iactatur 193. Disputat cum Pelagianis, eosq; superat ibid. Barbarorum incursiones reprimit 194. iterum contra Pelagianos in Britanniam nauigat 260. Rauennam ad Valentinianum pergit, ibiq; moritur 261. Annus mortis demonstratur. ibid.

Gothi in Italiam irrumpunt. 12

Gratia nulla merita supponit 96. Pelagius illam ponebat in motione externa 94. 274. Nempe in lege, doctrina, & exemplo 5. 23. Dicebat dari ad faciliùs operandum 94. Gratia homo consequitur libertatem, non è contra 143. Gratia alia *qua*, alia *sine qua non* ibid. Gratiam primam dari quærentibus, pulsantibus, & petentibus tradunt Semipelagiani 162. Quibusdam datur, quibusdam negatur 190. Gratia vera intus mouet 274. Quæ gratia pręueniens apud Semipelagianos. 284. 285

Gregorij Magni epistola explicatur 234. alterius textus restituitur. 210

Grinnicenses V. Monachi.

Guntabundus Vandalorum Rex quo tempore regnarit 322. Catholicos ab exilio reuocat, & eorum Ecclesias recludit. ibid.

H

HÆretici V. Donatistæ, Pelagiani, Nestoriani.

Hieronymus vocat Rufinũ Grunniũ pag. 7. Scorpiũ pag. 26. Scribit contra eundẽ apologias 14. Interpretatur literas Theophili 12. Chrysostomum carpit 19. Scribit ad Ctesiphontem contra Pelagianos 33. edit libros dialogorum contra Pelagium 44. Vim patitur à Pelagij amicis 52. Gratulatur Augustino, & Alipio de Pelagianis damnatis 118. impugnatur ab Anniano ibid. Scribente contra Pelagium Augustino recusat quidquam contra eosdem procudere 123. à Theodoro Mopsuesteno perperam reprehenditur 56. à Iuliano Pelagiano 57. 60. item à Gennadio 26. laudatur à S. Prospero 123. Moritur. 122

Hieronymus Casanata Præsul doctissimus. 210

Hierosolymitana Ecclesia olim subdita Cæsareensi in Palæstina. 186

Hilarius Arelatensis quo anno natus 170. Stat pro Cassiani opinionibus contra Augustinum 166. Præcipuus Semipelagianorum ex Prospero 167. Dicebat, se in quæstione tantùm de prædestinatione discedere ab Augustino ibid. Hic Hilarius fuit diuersus ab eo, qui fuit Augustini discipulus 168.

168. & seq. Quo anno electus Episcopus 169. Nunquam fuit in Africa 170. Pergit Arelatum cum Honorato 251. Redit paulò post in suam Lerinam ibid. Deponit in Synodo Celidonium Episcopum 253. Romæ causa cadit 253. Reprehenditur à Leone Magno 254. Celebrat Synodum Reijs ibid. Moritur 263. Quid de eodem dixerit Liuius poeta. ibid.

Hildericus quo anno inauguratus est Rex Vandalorum. 323

Hippo regius in Numidia, & Hippo Diarrhytus vrbs in Proconsulari. 172

Honoratus nauigat in Græciam 171. Lerinam quo tempore ingreditur ibid. Cassianus septem eidem collationes nuncupat 163. Fit Episcopus 165. Quot annos sederit 168. Mors eiusdem. ibid.

Honorius Imperator mittit Marcellinum contra Donatistas 35. Rescriptum eiusdem contra Pelagium, & Celestium 87. Solicitus pro tollendo Schismate Eulaliano 98. Scribit contra Pelagianorum fautores ad Aurelium 101. Item pro Ecclesia Thessalonicensi ad Theodosium 127. Despondet Constantio Placidiam 125. Eundem in collegam assumit ibid. Moritur. 138

Hormisdas Papa iubet pendere causam Monachorum Scytharum 304. Carpit Iustinianum ob defensos eosdem Monachos 305. Libros Fausti Reiensis non approbat 311. Commendat libros S. Augustini ibid. Perperam à Maxentio Pelagianismi incusatur 313. Moritur. 323

Hunnericus Vandalorũ Rex Catholicos persequitur 321. Tempus eiusdem regni statuitur. ibid.

I

IAnsenius Iprensis improbatur. 28. 43. 47. 136. 144. 155. 156.

Ia vxor Iuliani Pelagiani. 116

Ianuarius Aquileiensis agit contra Pelagianos. 258

Innocentius Papa recipit gesta Africana contra Pelagium, ac Celestium 69. vtrumq; damnat 70. Nõ scripsit decretum contra eosdem encyclicum 73. Non approbat gesta Palæstina in causa Pelagij 69. Attico, & Cyrillo indignatus ob erasum è diptychis Chrysostomum 199. 201. Amicus S. Augustini 73. Quo mense mortuus 71. Quot annos sederit. 72

Ioannes Antiochenus Cyrillum deponit 229. In Conciliabulo nõ admittit Pelagianos ad suffragia 230. Nullum Pelagij errorem approbanit 231. Perperam exprobauit Cyrillo collusionem cum Pelagianis ibid. Fuit Orthodoxus 232. eius elogiũ in Synodo Chalcedonensi ibid. Quo tẽpore sederit. 185

Ioannes Cassianus V. Cassianus.

Ioannes Hierosolymitanus Origenis defensor 18. Pelagij amicus ibid. Pelagium in iudicium vocat, nec damnat 36. Eius causam ad Innocentium Papam remittit ibid. Orosio subinfensus 47. 48. Admonetur Pelagij fraudium ab Augustino 68. Reliquias S. Stephani transfert 51. Absoluit Pelagium cum alijs in Synodo Diospolitana. 50

Ioannes Maxentius Scytharum Monachorum primipilus 301. Impudenter epistolam Hormisdæ impugnat 312. Perperam eidem Pelagianismum obijcit 313. Refellit egregiè Faustum ex libris S. Augustini ibid. Quinam fuerit. 314

Ioannes tyrannus imperium in Occidente vsurpat 138. Eo imperante Pelagiani tumultuant 150. Rauennæ capitur, & quando 151. Aquileiæ supplicio afficitur. ibid.

Isichius Viennensis quando sederit. 261

Iurenses Monachi V. Monachi.

Iulianus Pelagianus natus in Apulia 114. Nobili familia patre Memorio, matre Iuliana 115. Græcis, ac Latinis literis vacat ibid. Fit Lector 116. Iam vxorem ducit 116. S. Paulinus Nolanus epithalamium canit ibid. Postea consecratur Diaconus ibid. Quo anno erat Diaconus 268. Carissimus Augustino 116. Ab Innocentio ordinatur Episcopus 117. Eclanum eiusdem Sedes Episcopalis 113. Sub Innocentio Catholicum se fingit 197. Romæ disputat pro Pelagio ibid. Rectè initio sentiebat de immortalitate Adami ibid. Scribit binas epistolas ad Zosimum 76. Recusat subscribere encyclicam Zosimi contra Pelagianos 197. Edit libros quatuor contra vnum S. Augustini 118. Scribit ad Rufum Thessalonicensem 128. Componit libros octo contra alterum S. Augustini 138. 139. Italia eiectus nauigat in Ciliciam ad Theodorum Mopsuestenum ibid. Pergit C.P. cum collegis 194. Theodosij, ac Cleri patrocinium implorat ibid. A Mario Mercatore oppugnatur 195. Scribit pro Iuliano Nestorius ad Celestinum 202. Constantinopoli expellitur 204. Comitatur Nestorium ad Synodum Ephesinam 228. Damnatur in eadem Synodo 229. Simulat pœnitentiam 254. Reijcitur à Sixto Leonis hortatu ibid. Moritur 267. Eiusdem libri 268. Nõ fuit Episcopus Larissæ, nec Eridicæ. 232

Iusta Grata Honoria filia Placidiæ, ac soror Valentiniani. 130

Iustinianus Iustini Imp. nepos Monachis Scythis aduersatur 301. scribit contra eosdem ad Hormisdam 302. mutato consilio Monachis fauet 304. Scribit pro ijsdem ad Pontificem ibid. Consulit Hormisdam de libris Fausti 309. Vitaliano necem machinatur 310. Iustiniani eiusdem Imperatoris error in Nouella improbatur. 327

L

LArissa Metropolis Thessaliæ, alia in Syria 232.

Laurentius Brancatus insignis Theologus, ac Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus. 59

Lazarus Aquensis contra Pelagium in Palæstina 49. Olim Presbyter falsæ delationis conuictus 78. Fit Episcopus Aquensis fauente Constantino tyranno 79. Eo occiso eijcitur ibid. In Orientem pergit, dein in Gallias redit 80. A Zosimo reprehenditur. 78. 79

Leo Magnus olim Archidiaconus Iuliano sese opponit 254. Manichæos damnat ibid. Fit Pontifex 255. Iulianum insequitur ibidem. Pelagianos in Veneta prouincia compescit 260. Duo integra capita ex Enchiridio S. Augustini Epistolæ contra Pelagianos inserit 259. Scribit mirabilem epistolam ad S. Flauianum 265. Damnat Eutychetem ibid. Moritur. 269

Leontius Arelatensis Rauennij successor 291. Synodos quotannis indicere iubetur 290. Non subscribit literas Fausti contra Lucidum 290. eidem Faustus nuncupat librum vtrumq; de gratia, & libero arbitrio.
Leontius Foroiuliensis Cylinnij successor quo tempore sederit 171. Eidem Cassianus decem collationes nuncupat 165. Amicus Honorati Abbatis Lerinensis 171. Eiusdem insigne priuilegium. ibid.
Leporius Monachus docet hæresim Pelagij, ac Nestorij 148. è Gallia pellitur 149. In Africa ab Augustino ad rectum dogma traducitur ibid. Scribit palinodiæ librum ibid. De Leporio aliorum opiniones referuntur ibid. Quo anno illa contigerint. 173
Lerina insula in mari Gallico aduersùs Antipolim 163. Venenatis animalibus olim plena, ac inhabitabilia 51. Ab Honorato, & alijs Monachis illustratur 163. Lerinenses quando inceperint 171. & seq. Viri apud eosdem celebres 165. 351. Cassianus septem eisdem collationes nuncupat 166. Inde Semipelagianismo infecti ibid. Episcopi ex eisdem passim quæsiti 176. non fuere sub Augustini regulam adacti. ibid.
Liberum arbitrium sine gratia non potest legem implere 41. Libertas ad faciendum bonum per peccatum Adæ amissa 134. Eadem sola gratia Seruatoris restituitur. ibid.
Lupicinus Abbas Iurensis 181. Quando floruerit. 182.
Lupus Trecensis è Lerina quando egressus 151. Fit Episcopus Trecensis ibid. Destinatur legatus contra Pelagianos in Britanniam. 192

M

Marcella Romana Origenistas Romæ oppugnat 10. Agit cum Anastasio Papa, vt Origenes damnetur. 12
Marcellinus missus ab Honorio contra Donatistas in Africam 31. Celebrat collationem inter eosdem, & Catholicos ibid. A Pelagianis tentatur 31. Rogat Augustinum vt in Pelagianorum causa scribat ibid. Eidem quatuor libros contra Pelagium, ac sectatores S. Doctor inscribit 32. A Marino in carcerem truditur 34. Frustra pro eodem Augustinus intercedit 35. Insidijs hæreticorum occiditur ibid. Dies mortis ex Augustino traditur cum eiusdem elogio. 36
M. Antonij de Dominis impostura de Augustino eiusdem. ignorantia eiusdem. 207
Marius Mercator S. Augustini amicus 56. scribit ad eundem Augustinus 107. Theodorum Mopsuestiæ Pelagianorum Patronum prodit 56. Tradit Commonitorium contra Pelagianos Imperatori, ac Clero C.P. 194. Eiusdem Commonitorium recitatur 195. Iulianum ad disputandum prouocat 202. Quam studiosus fuerit Augustini 201. Eius opera Pelagiani Constantinopoli expulsi 204. laudat opus imperfectum S. Augustini. 205
Mauritaniæ duæ 209. Sitifensis olim vnam prouinciam componebat cum Numidia 210. Habuit suos Primates 216. Distincta a Tingitana. 209
Maximus Abbas Lerinensis quando electus Reiorum Episcopus. 244
Maximianus Syracusanus Vicarius Sedis Apostolicæ in Sicilia. 132
Melania senior cum Rufino in Ægyptum nauigat 8. Redit ex Oriente in Italiam 9. Origenis errores Romæ disseminat. 10
Melania iunior Roma euadit 14. in Siciliam, deinde Tagastem se recipit ibidem. Eius diuitiæ 93. Scribit pro Pelagio ad Augustinum ibidem. S. Doctor eidem Pelagij dolos detegit. 94
Megalius Primas Numidiæ Augustinum Episcopum consecrat 213. Quando mortuus. ibid.
Memorius Episcopus Iuliani Pelagiani pater 115. amicissimus S. Augustini. ibid.
Mensium Ægyptiorum cum Latinis comparatio. 109.
Miseriæ humanæ vitæ ex peccato ortæ. 137
Monachatus in Italiam ab Athanasio illatus 173. Africæ ab Augustino inuectus. 145
Monasterium *Adrumetinum* V. *Adrumetum*. *Agaunense* Augustinianam regulam seruabat 179. *Aptense* à Castorio extructum 174. *Carthaginense* Augustinianum 224. *S. Cæsarij* 177. *S. Ferreoli* ibidem. *Hipponense* 146. *Iurense* sub regula Augustiniana 181. *S. Martini* 173. *Massiliense* à Cassiano conditum 158. *Tarnatense* 178. Fuit institutionis Augustinianæ 179. à Sigismundo Rege locupletatum ibidem. *Vzalense* Augustinianum. 147
Monachi Scythæ litigant pro hac propositione: *Vnus è Trinitate passus est carne* 301. Exhibent libellum fidei legatis Papæ ibidem. Romam ad Hormisdam Oratores destinant ibidem. Oratores ijdem Romæ sub custodia detenti 304. Scribunt ad Afros in Sardiniam 306. Defenduntur 306. 307. Damnant Fausti, ac Semipelagianorum opiniones 307. Clam Roma euadunt 308. Non fuere Eutychiani 315. & seq. Laudati à S. Fulgentio 317. Eorundem descriptio ex Hormisda 318. Fuere è diœcesi Tomitana in Ponto. 319
Mopsuestia vrbs Ciliciæ secundæ dicta Mopsus 54. Erat è tribus primarijs prouinciæ vrbibus ibid. Dicta fuit Hadriana ibid. Distincta à Mopsucrine. ibid.

N

Nestorius natus Germaniciæ 188. Eiusdem vitæ institutũ ibidem. Discipulus Theodori Mopsuesteni 187. Eligitur Antistes C.P. die 1. Aprilis ex Liberato 188. Ex Socrate die 10. Aprilis 336 Scribit pro Pelagianis ad Celestinum Papam 202. Increpatur ab eodem 203. Admittebat peccatum originale 188. Ephesum cum Pelagianis Ex-Episcopis ad Synodum pergit 228. Ter vocatus non accedit 229. Deponitur ibid. Relegatur in Monasterium Antiochenum, dein Oasim 236. Quo anno viuebat. ibid.
Notarij, & Tribuni erant Imperatoribus à secretis 35.
Numidia prouincia Africæ 209. Eius limites ibid. Numidiæ duæ 217. Quæ earundem confinia 216. Eiusdem Primates viuente Augustino recensentur. 213. & seq.
Nuptiæ bonæ sunt, sed mala est concupiscentia, qua illæ bene vtuntur 95. 97. Remedium concupiscentiæ. 137

O

Onuphrius Panuinius defenditur. 331
Origenes Pelagiani erroris Princeps 2. docet Angelos ex meritis nobiliores Hierarchias sortitos

tos 3. Dæmones posse pœnitentiam agere ibid. Negat gratiam actualem 5. Fingit merita, & demerita hominum ante natiuitatem. ibid.

Orosius ad Augustinum venit 41. Mittitur in Asiam ad Hieronymum 45. Accitur ad Synodum Hierosolymitanam 46. Pelagium accusat ibid. In Ioannis Episcopi suspicionem cadit 47. Scribit apologiam de libertate arbitrij ibid. Defert literas contra Pelagium ad Patres Africanos. 64

P

PAllij donatio non infert Vicariatum Apostolicæ Sedis. 132

Paschasini Lilybetani epistola de Paschate quando scripta. 71

Paulinus Nolanus Pelagij amicus 17. Admonetur ab Augustino errorum Hæretici 74. Scribit epithalamium in nuptijs Iuliani Pelagiani. 116

Paulinus Diaconus S. Ambrosij discipulus Celestium accusat 29. 195. Romam contra eundem appellantem pergit 31. Romam euocatur à Zosimo. 78

Pelagius patria Britannus 20. Monachus ibid. Romæ à Rufino in errores trahitur 7. 21. Negat auxilium actuale ad benè operandum 5. Non distinguit Gratiam à lege, Euangelio, & exemplo Christi 33. Vult Adamum exemplo tantùm posteris nocuisse 49. Nomine tenus Gratiam fatebatur 94. Dixit Gratiam requiri ad faciliùs benè operandū 94. Quam Gratiam tunc intelligeret ibid. Scribit librum ad Melaniam 17. Paulini Nolani amicus ibid. Item & Ioannis Hierosolymitani 18. Scribit ad Paulinum 22. ad Augustinum 38. ad Demetriadem ibid. Edit commentarios in Epistolam Pauli ad Romanos 22. 196. fragmenta eorundem recitantur ibid. Pergit in Africā 28. Ab Augustino de facie cognoscitur ibid. Hierosolymam se confert 29. Liber Pelagij à discipulis ad Augustinum mittitur 40. Impugnatur ab Augustino ibid. Scribit contra Hieronymum ibid. Examinatur in Synodo Hierosolymitana 46. Eiusdem causa ad Innocentium remittitur ibid. Decipit Synodum Diospolitanam 49. Iactat suam fidem ab eadem Synodo approbatam 51. Hieronymum per emissarios persequitur ibid. Clanculum hæresim docet 44. Publicat literas sibi ab Episcopis scriptas 50. Damnatur in Africa 64. Item Romæ ab Innocentio Papa 70. Scribit ad Innocentium symbolum fidei transmittens 75. Eiusdem literis Zosimus initio credit 78. At dolis detectis ab eodem Zosimo damnatur 82. 196. Lex Honorij contra eundem 87. Damnatur à Theodoto Antiocheno 186. Eijcitur Hierosolymis à Praylo Episcopo. ibid.

Pelagiani volunt Adam mortalem factum 55. Publicant Hieronymum authorem quinti Euangelij 57. Dogmatizant Nolæ 74. Syracusis 28. Carthagine 29. 31. Romæ 22. 117. Constantium V. C. vexant 81. Promittunt paruulis sine baptismo quietis locum 86. Imò vitam æternam 198. Fingunt Catholicos nuptias damnare, filios à Dæmone produci, ac liberum arbitrium fato subdi 118. 129. 134. Tentant Atticum C.P. & Rufum Thessalonicensem 128. Damnantur ab vtroque 129. Appellantes Synodum Oecumenicam irridentur ab Augustino 135. ex Italia pulsi 138. Nauigant in Ciliciam ad Theodorum Mopsuestenū 139. Implorant patrocinium Nestorij 202. Theodosio iuniori, ac Clero C.P. causam commendant ibid. E' regia vrbe à Theodosio eijciuntur 204. Nestorium comitantur ad Synodum Ephesinam 229. Damnantur ab Innocentio 69. 70. à Zosimo 82. à Bonifacio 138. à Celestino 229. ab Africanis Carthagine 64. in Numidia 65. Romæ 82. Ephesi 229. Non admissi in Conciliabulo Ephesino 230. Apud Venetos à Leone Magno repressi 258. E' Britannia expelluntur. 261

Perigenes Corinthius Vicariatum in Græcia affectat 131. Reprehenditur à Sixto Papa. ibid.

Photij error de libris Theodori Mopsuestiæ 56. 59. item de scriptis Theophili contra Pelagianos 73. Emendatur 83. 126. Nouem canones Concilij Africani contra Pelagianos numerat. 86

Phrygium mitra 257. vnde ita dictum. ibid.

Placidia Augusta Honorij soror scribit ad Augustinum 99. Vxor Constantij Magistri militum 125. Italia pellitur ab Honorio 138. Redit cum classe in Italiam contra Ioannem tyrannum 150. Iactatur tempestate 151. Religionis studiosa ibid. Lex eiusdem sub Valentiniani filij nomine contra Pelagianos 152. Moritur. 260

Pinianus Melaniæ iunioris coniux Rufini amicus 15. fugit in Siciliam, dein Tagastem 25. Scribit pro Pelagio ad Augustinum 93. Augustinus eidem libros contra Pelagianos nuncupat. ibid.

Possidius quo anno Calamæ sedere cœperit. 214

Praylus Hierosolymitanus scribit ad Pontificem pro Pelagio 76. Postea hæreticum è diœcesi pellit. 186

Prædestinatiani. Quinam horum primus meminerit 278. Monachi Adrumetini in horum errore non fuere 279. & seq. Non fuere viuente Augustino 282. De illis nihil scripsit Prosper 283. Augustinus, ac discipuli à Semipelagianis Prædestinatiani nuncupati 283. Quinam dicantur illorum errores 285. Illi ijdem errores olim S. Augustino obiecti 286. Illorum dicta in varios sensus distracta. hi possunt 287. Lucidus, ac Monimus in Prædestinatiano errore fuere 288. Lucidus palinodiæ libellum conficit. 291

Præfecti Prætorio publicant edictum contra Pelagianos 88. De eisdem error Salmasij. 89

Primates in Africa seniores Episcopi 212. In vili quandoque oppido residebant 218. Primates Numidiæ viuente Augustino recensiti. 213

Profuturus ex monacho Augustiniano Episcopus Cirtensis 213. 214. Quo anno mortuus. ibid.

Prosper Aquitanus in Gallia tuetur doctrinam Augustini 189. Scribit ad Augustinum 190. ad Rufinū 191. Pro Augustini defensione Romam pergit ad Celestinum 236. insigne rescriptum à Celestino impetrat ibid. Scribit contra collationes Cassiani 238. Hortatur Sixtum contra Augustini obtrectatores ibid. Scribit contra capitula Gallorum 239. Respōdet obiectionibus Vincentij 250. Ab epistolis Leoni Papæ 265. Dictat epistolam ad Flauianum C.P. ibid. Non fuit Reiorum Episcopus 270. Et fortè nusquam Antistes sedit ibidem. Quo anno mortuus 271. Eiusdem libri recensentur ibid. Non videtur author fuisse librorum de promissionibus &c. 272. Neque librorum de vita contemplatiua 273. Nec voluminis de vocatione gentium 274. 275. Quorundam Scrip-

torum

torum de eodem dicta refelluntur 176. Eiusdem elogium in fastis Ecclesiæ ibid. A Gennadio perperam sugillatur 293. Eiusdem libri à Gelasio Papa approbati. 300
Prosper Tiro primus nominat Prædestinatianos 278. Eiusdem anachronismi. 278.279
Pudor nullus Adamo non peccante. 137

R

Regulę Monachorum in Oriente plures 175.item in Gallijs ibid. Regula S. Pachomij à Hieronymo translata 176. Lerinensium, & Grinnincensium diuersæ 175. Cæsarij, Aureliani, Ferreoli, Columbani 177. Regula Tarnatensis eadem cum Augustiniana. 179
Romanus Monasterij Inrensis institutor. 181
Rufinus natus in territorio Aquileiæ 7. Cum Melania in Ægyptum nauigat 8. Origenis errores à Didymo discit 9. Redit in Italiam ibid. Romæ Origenis libros Peri-archon interpretatur ibid. Pelagij, ac Celestij Magister 7. Impetrat formatam à Siricio 10. Interpretatur historiam Eusebij 11. Scribit contra Hieronymum ibid. Reprehenditur ab Anastasio Papa 15. Scribit ad eundem 13. Romam à Pontifice euocatur 14. Mortuo Anastasio Romam petit 19. Secedit in Siciliam cum Piniano, & Melania 25. Moritur 26. Eius palinodia è MS. Vaticano recitatur 26. 27. Laudatur à Gelasio 28. Perperam à Gennadio Hieronymo præfertur. 26
Rufus Thessalonicensis Apostolicæ Sedis Vicarius per Illyricum 127. tentatur per literas à Pelagianis ibid. Litigat cum Attico C.P. 128. Schismatici apud Ephesum ad eundem scribunt 131. Damnat Pelagianos, & Nestorianos. 129.233

S

Salmasij error corrigitur. 89.215
Semipelagiani in Gallijs insurgunt contra Augustini doctrinam 188. Quæ eorundem dogmata 189. Augustinum calumniantur 235. Dicunt posteriores libros S. Doctoris non fuisse ab Apostolica Sede approbatos 238. Non fuere heretici, sed Catholici 239. Scientiæ, & pietatis opinione illustres ibid. Quàm honorificè de iisdem S. Augustinus locutus sit 240. Obijciunt Augustino excessus ibid. Eorundem ex S. Prospero descriptio 241. 242. Contendunt Gratiam dari pulsantibus, petentibus, petentibus ex viribus naturæ 246. Negant dari specialem gratiam Dei circa aliquos ibid. Initium fidei esse ex nobis 333. Non admittunt distinctionem auxilij *sine quo non* in statu innocentiæ, & auxilij *quo* in natura lapsa 189. Accusant doctrinam S. Augustini nouitatis 247. Imponunt eidem absurdas opiniones 239. A Celestino reprehenduntur 236. Damnantur illorum sententiæ ab Arausicana Synodo. 330
Senex Episcopus apud Afros idem ac Primas. 210
Sethus Caluisius corrigitur. 51.321
Siricius Papa Rufini dolos non sensit 10. eidem formatam tradidit. ibid.
Sixtus Papa olim Presbyter primus anathema in Pelagianos dicit 82. Scribit ad Alipium, & Augustinum de Pelagianis Romæ damnatis ibid. Augustinus eidem doctissimam epistolam mittit ibid. Fit Pontifex 238. Reijcit Iulianum Pelagianum 254. Synodum celebrat contra Pelagianos. 255
S. Stephani reliquiæ inuentæ. 51
Stoici Pelagianorum præcursores. 1.2
Syluanus Zummensis Primas Numidiæ celebrat Synodum contra Pelagianos 210. Tempus Primatus eiusdem. 218
Synodus *Africana* V. Carthaginensis plenaria. *Antiochena* sub Theodoto contra Pelagianos 186. *Arausicana* II. contra Semipelagianos 327. quo anno coacta 331. Canones eiusdem ex libris Sancti Augustini excerpti 330. fuit specialiter approbata à Bonifacio II. 332. *Arelatensis* contra Prædestinatianos 291. *Byzacenorum* Patrum in Sardinia contra Semipelagianos 320. *Carthaginensis* plenaria ex Africæ prouincijs contra Pelagianos 81. Item altera 82. recitantur canones huius Concilij 84. Octo-ne, an nouem canones editi fuerint 86. Rursus Synodus in causa de appellationibus 102. V. Appellatio. *Carthaginensis* prouincialis contra Celestium 29. contra eundem, ac Pelagium 64. Nulli canones in hac Synodo statuti fuere 67. Synodus *Carthaginensis* sub Genethlio 105. *Chalcedonensis* contra Eutychetem 266. *Diospolitana* in Palæstina contra Pelagium 49. Eidem Pelagius imponit ibid. Absoluit Pelagium 50. Hinc dicitur à Hieronymo *miserabilis* 51. at ab Augustino defenditur ibidem. *Ephesina* contra Nestorium 126. Quot in eadem Episcopi fuerint 194. duos contra Pelagianos canones publicat 229. *Gallicana* contra Pelagianos in Britanniam legatos destinat 192. *Hierosolymitana* contra Pelagium 46. *Lugdunensis* contra Prædestinatianos 291. *Mileuitana* 66. plures eidem canones perperam attributi ibid. *Mileuitana* II. nullos canones contra Pelagianos statuit 67. Eiusdem literæ ad Innocentium 65. *Reiensis* in Gallia nihil contra Pelagianos decreuit 254. *Romana* contra Pelagianos 255. *Altera* ibid. sub Gelasio Pelagianos, ac Semipelagianorum libros damnat 300. *Sardicensis* ab Africanis eum conuenticulo Philippopolitano confusa 110. *Thelensis*, seu *Zellensis* à Donatiano in Byzaeio celebrata 83. *Valentina* à Cæsario indicta contra Semipelagianos. 333

T

Tarnata oppidum 178. Tarnatense monasterium V. monasterium, & Regula.
Theodorus Forouliensis succedit Leontio 171. Litigat cum Fausto Abbate Lerinensi 245. Interuenit morti Caprasij. 171. 243
Theodorus Episcopus Mopsuestiæ natus Antiochię 53. Chrysostomi sub Libanio condiscipulus ibid. Nuptias parans à Chrysostomo ad amorem sapientiæ reuocatur ibid. Fit Episcopus 54. quo anno 55. Pelagianorum, ac Nestorianorum Magister ibid. Scribit quinque libros pro Pelagiano errore contra Catholicos 56. Hieronymum carpit 57. 60. Accusat eundem vti quinti Euangelij authorem 56. vt imperitum sacrarum literarum 56.57. Illius errores ex Bibliot. Photij recitantur 58. Fragmenta librorum eiusdem ex codice Vaticano 59. Tradit hominem, etiamsi non peccasset, moriturum fuisse 60. Negat peccatum originale 60. 61. Putat supplicia inferorum aliquando finienda 62. Cur illi errores non fuere cum reliquis eiusdem Theodori damnati in Synodo V.

61. Ex-

63. Excipit honorificè Pelagianos Ex-episcopos Italia pulsos 139. Instruit Iulianum contra Augustinum ibid. Illius authoritatem, & sententias Iulianus inculcat 140. Peiùs, quàm Nestorius, de Christo scripsit 188. Eiusdem mors 185. Quot annos sederit 186. Libros decem mille scripsisse fertur ibidem. Occultè docebat 187. Plus nocuit mortuus, quàm viuus. ibid.
Theodoretus quando docuerit Antiochiæ catechesim 185. Laudat Theodorum Mopsuestenum. ibid.
Theodosius iunior Imperator Honorio ob Constātium renunciatum Imperatorem indignatus 127. Effigiem Constantij reijcit ibid. Exercitus contra Ioannem tyrannum mittit 150. Valentinianum Cæsarem, dein Augustum designat 150. 151. Pelagiani Ex-Episcopi eiusdem patrocinium implorant 202. Eoidem Theodosius ex vrbe regia deturbat 226. Nestorium C-P. Episcopum consecrandum curat 187. Agit cum Celestino de Synodo in causa Nestorij 226. Ephesum indici iubet 227. Inuitat ad eandem S. Augustinum 228. Leoni de abroganda latrocinali Synodo Dioscori non consentit. 227
Theodotus quo tēpore sederit Antiochiæ 185. Celebrat Synodum contra Pelagianos. 186
Theophilus Alexandrinus Origenem damnat 12. Eius literæ Paschales à Hieronymo translatæ 13. In causa Chrysostomi ab Innocentio Papa reprehenditur 18. Moritur 33. Appellatur *sanctus* ab Apostolica Sede 33. Eiusdem libri ab eadem approbati. 34
Thessalonicensis Metropolitæ Vicariatus antiquitas 127. Quando intercidit 133. Thessalonicensis Ecclesiæ iura ab Attico inuasa 128. Metropolitæ Thessalonicenses infecti schismate Acaciano. 133
Timasius, & Iacobus Pelagij discipuli librum magistri Augustino produnt 40. à S. Doctore ad bonam frugem conuersi. 41
Thrasamundi Vandali regni initium 322. finis. 323

V

VAlentinianus III. quo anno natus 267. Cęsar designatur 150. item Augustus 151. legem in Pelagianos publicat 152. Occiditur. 266
Valentinus Abbas Adrumetinus scribit ad Augustinum. 143
Valentinus Baianensis primas Numidiæ 219. Defendit Antonium Fussalensem. 220
Valerius Comes Dux Honorij Pelagianis resistit 98. Eiusdem dignitates 98. Patronus Augustini dicitur à Iuliano ibid. Scribit ad Augustinum 95. Mittit ad Alipium excerpta librorum Iuliani 134. Augustinus librum primū de nuptijs, & concupiscentia eidem nuncupat 97. & postea alterum. 134
Venerius Mediolanensis accipit literas ab Anastasio Papa contra Origenem 10. Damnat Origenē 13.
Victor Diaconus C-P. litigat cum Monachis Scythis 301. auditur à Legatis Pontificijs 302. Romam ab Hormisda euocatur. 305
Victor Vitensis author librorum de persecutione Vandalica. 321
Vincentius Lerinensis scribit commonitorium contra noua dogmata 245. De eodem libro elogia 246. Negat dari gratiam specialem, & personalem 247. Vult gratiam dari petentibus, pulsantibus, quęrētibus ibid. Retorquet literas Celestini i Prosperum, & Hilarium 248. Vocat eosdem criminatores vrbium, & prouinciarum ibid. Imponit horrēda paradoxa Augustino, eiusq; discipulis 250. Confutatur à Prospero ibidē. Nō fuit Monachus apud Lerinam cum scripsit commonitorium. 251
Vincentius Victor scribit contra Augustinum 123. Peiùs loquitur, quàm Pelagius 124. Impugnatur, & corrigitur à S. Doctore. ibid.
Volusianus Præfectus Vrbi publicat edictum contra Celestium. 126
Vossij sententiæ reiectæ 16. 73. 90. 92. 95. 165. 168. 238. 244. 255. 321. 326. 332. Eius sententia de commonitorio Vincentij Lerinensia. 246
Vvandali Africam vastant 204. Hipponem obsident 221. Vvandalorum Regum chronologia. 322

X

XAntippus Numidiæ primas 215. Fuit Primas ante Syluanum 217. Non fuit Episcopus Tagastensis, nec Constantinensis, sed Tagotensis. 218

Z

ZEno Eremita Antiochenus quo tempore vixit 185.
Zosimus Papa recognoscit causam Pelagij, ac Celestij 76. Credit initio hæreticis 78. acres ad Africanos literas scribit ibidem. Admonitus ab Africanis Patribus Pelagianos damnat 82. Eius literæ ad Africanos non sunt supposititiæ 236. Encyclica contra Pelagianos quid contineret 92. 196. Ab omnibus Patriarchis, & Primatibus subscribitur 93. Moritur 98. Sub Zosimo lis de appellationibus Africanis inchoata 103. Eodem Pontifice erratum est in die Paschatis celebrando 71. Communicauit cum Attico, & Cyrillo. 201

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGE

Prior numerus paginam, alter lineam designat.

53. 34. & 73. 15. XV. Kal. Oct.	XV. die Oct.
84. 14. Quadringentesimus tertiu:	Quadringentesimus decimus tertius;
96. 35. S. Cypriani	Cypriani.
56. 42. & 58. 1. Haram	Aram.
58. 12. effectus	effectos.
69. 32. 33. 425. nouennium.	426. decennium;
83. 23. Vicarij	Consularis
99. 28. *solummodò*	solummodò.
104. 11. quorum	quarum.
108. 27. deferendas	deferendis;
119. 36. pag. sup.	pag. 214.
122. 13. excubauit	excubuit.
133. 40. sæpius frequens	*dele* sæpius.
141. 6 excusso	excuso.
151. 22. objeceras	obieceras.
153. 33. vt vt	*dele alterutrum*.
164. 21. ilud	illud
171. 14. Hilario	Hilarij
177. 4. postponatur	præponatur.
185. 29. catachesim	catechesim.
190. 5. in fine præcedentis	initio præsentis:
210. 23. Tingineani	Tingitani.
212. 38. *Valentinum*	*Valentinum*:
214. 36. Cresconiani	Crescentiani.
218. 31. quingenti, ac sexaginta septem	quingenti, ac sexaginta sex:
230. 19. indubijs	dubijs.
242. 11. REPRÆNSORES	REPREHENSORES:
243. 43. termini	terminis.
233. vlt. numero 84	numero 85.
268. 39. emisit	omisit.
298. 3. eo ex	ex eo.
316. 21. facerent	fecerunt:
319. 41. Hæc	Hæ.
329. 38. *insfans*	*infans*:
334. 20. subcriptiones	subscriptiones:

A D D E N D A
Ad Historiam Pelagianam.

COmmentarios de rebus Pelagianis inter scholæ disputationes furtiuis horis, ac calamo ad alia properanre conscripsi, vnde rudem, ac depressum stylum deprecor. Eosdem autem non in nonum annum premere, non ad incudem reuocare, sed nec lima expolire licuit; nam importunis, vt ita dixerim, amicorum precibus memorata scripta festinatò edere coactus sum, in quibus plura sanè expungenda, multa addenda postea cognoui. Paucis insigniora indicabo. *Pag.* 83. *versu* 28. ita lege. Videtur autem Mizonius fuisse Episcopus Tzellensis; nam in Collat. 1. Carthagin. cap. 163. hæc recitantur: *Natalicus Episcopus Tzellensis, & cum recitasset, idem dixit, mandaui, & subscripsi.* Statim verò Maximinus Episcopus Catholicus dixit: *Diœcesis est Mizoni Episcopi. Presbyteros habet, & abundantem populum, quàm ipse.* Verùm cap. 135. eiusdem collationis hæc scribuntur: *Donatianus Episcopus plebis Zellensis præsente V. C. Tribuno, & Notario Marcellino superiùs mandaui, & subscripsi: E diuerso habeo Natalicum. Et accedente Natalico Episcopo, idem dixit: Agnosco illum.* Quare Naralicus fuit Episcopus Zellensis Donatista, Catholico Episcopo Donatiano ibidem sedente. Cur autem Maximinus dixerit, in Natalici diœcesi sedisse Mizonium Episcopum, quod à nemine negatum fuit, ex eo arbitror, quia in vna diœcesi spectante ad vnicum Episcopum Donatistam sedebant plures Episcopi Catholici, quòd his visum fuerat, amplas diœceses diuidere, ac plures inibi cathedras erigere. Etenim in diœcesi Mileuitana ex parte Donatistarum vnus aderat Episcopus Adeodatus, at Catholici Antistites in tota ea diœcesi tres numerabantur, Seuerus Monachus olim Augustinianus, qui Mileui sedebat, & duo alij, quorum vnus in Tuncensi oppido, alter Ceramussæ residebat, vt colligitur ex cap. 65. collat. 1. Carthaginensis. Constantinæ sacris ex parte Donati vnus præerat Petilianus; at apud Catholicos Fortunatus, & Delphinus Episcopi eádem diœcesim diuisam moderabantur. Et ex cap. 117. eiusdem collationis in diœcesi Ianuarij Casensis Primatis Donatistarum in Numidia quatuor Episcopi Catholici numerabantur, Itaque in Natalici Donatistæ diœcesi Donatianus, & Mizonius Episcopi Catholici residebant. Vti verò certum est, Donatianum sedisse Zellæ, ita incertum est, in quonam eiusdem diœcesis oppido Mizonius sedem haberet. Non tamen dici possunt duo eodem tempore Natalici fuisse, quorum vnus Tzellæ contra Mizonium, alter verò Zellæ contra Donatianum sederet; nam à cap. 157. iterum omnium Donatistarum Episcoporum nomina recensentur, & vnus tantùm cap. 163. inter eosdem Natalicus & hic quidem Tzellensis nominatur. At Tzellam dictam fuisse etiam Thelam, patet ex Augustino conc. 2. in psal. 36. vbi inter Donatistas nominatur idem *Natalicus Thelensis.* Forrè apud Afros vti à Grecis θ, seu t, & h, pronunciantur, ac si essent t, & z. Ex his tamen habemus, errasse Chiffletium in notis ad can. Ferrandi pag. 279. dum Thelam, seu Tzellam cum Vsula Antonini, seu Οὔσιλλα Ptolomæi confundit, nam apud

Xx Augu-

Augustinum laudatum nominantur in Synodo Donatistarum *Natalicus Thelensis*, *& Theodorus Vsulensis*. Et in collat. Carthag. cap. 125. sedebat Vsulæ Priuatus Antistes Catholicus, qui ibidem dixit: *Non contra me habeo Episcopum* nempe Donatistam. Igitur Natalicus Donatista non fuit Vsulæ Episcopus, ac proinde Vsula à Thela, seu Tzella distinguenda est.

Pag. 116. *versu* 41. post illa *fortiore te vinceres*. Iulianum verò ante hæresim in Africam transfretasse patet ex lib. 5. oper. imperf. cap. 26. vbi hæc eiusdem verba leguntur: *Nam cum ante hos annos essemus Carthagini, à quodam mihi honorato homine necessario tuo Manichæo æquè, sicut epistolæ nostræ indicant, idipsum propositum est &c.* Hic tamen textus ita restituendus est: *à quodam mihi Honorato homine necessario tuo Manichæo æquè, sicut epistolæ vestræ indicant.* Hic enim est ille Honoratus, ad quem Augustinus scripsit librum de vtilitate credendi, vt eundem à Manichæo ad verum dogma reuocaret. Appellat autem Iulianus etiam epistolam Augustini 120. ad eundem Honoratum iam Catechumenum, in qua fusè contra Pelagianos disputat.

Pag. 130. *versu* 24. post illa verba *non esse fictitium*. Quod enim ait vir eruditissimus in appendice tomi noni pag. 869. nullum fuisse eidem *maternum cognomen, vt dicta sit Galla, vel Placidia, sed Grata*, ex Socrate lib. 4. cap. 26. reijcitur. Etenim scribit Valentinianum I. ex Iustina Augusta *Valentinianum iuniorem, & tres filias, Iustam, Gratam, & Gallam suscepisse.* Gallam duxit Theodosius Imperator, è qua illi nata est Placidia, Arcadius, & Honorius. Placidia autem iuncta Constantio filiam ab vtriusque materteræ nomine Iustam, & Gratam, à fratre verò Augusto Honoriam nuncupauit. Minùs etiam rectè de eodem numismate dubitat, quòd sorores Imperatorum Augustæ non dicebantur, nam id planè falsum esse constat ex epist. 24. S. Leonis, in qua Pulcheria Theodosij adhuc viuentis soror Augusta appellatur, itemque ex laudata inscriptione Rauennate, vbi Honoria dicitur Augusta. Illustrissimus D. Comes Ioannes de Lazara Patricius Patauinus, & Eques inter rara, ac singularia numismata, quæ supra nouem millia ingenti labore, ac sumptu comparauit, aureum numisma mihi ostendit eiusdem Honoriæ inscriptum. *D. N. Iust. Grat. Honoria P. F. Aug.* ex aduerso Cruce coronata signatum. Duo insuper alia exhibuit, quorum vnum ita inscriptum est. *Diua Iulia Aug. Diui Titi F. S. P. Q. R.* Alterum verò cum epigraphe: *Diua Augusta Marciana*. Fuit hæc soror Traiani, illa verò Titi filia.

Pag. 187. *versu* 22. post illa verba *posse appellari*. Ea verò die Nestorium inauguratum Antistitem scribit Liberatus Diaconus cap. 4. sui Breuiarij. Socrates autem tradit die 10. Aprilis eundem consecratum, vt dicemus cap. 24. Porrò si Kalendis Aprilis consecratus fuit, cum eo anno 428. Kalendæ Aprilis inciderint in diem Dominicam Cyclo Solis XVII. Lunæ XI. litt. A G. videtur Ecclesia C-P. quod diem attinet, in consecrandis Episcopis cum Romana cōuenisse, nam Sisinnius anno 426. die 28. Februarij, Maximianus verò anno 431. die 25. Dominica die consecrati sunt, vnde Nestorius, qui inter vtrumque sedit, eadem die resurrectionis Domini ad sacrum thronum euectus videtur.

Pag. 211. *versu* 17. post illa verba *superius laudata*. In collat. 1. Carthaginensi cap. 107. hæc leguntur: *Asellicus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ municipij Tufurri-*

Jurritensis dixit: sub testificatione omnipotentis Dei, & Iesu Christi Saluatoris nostri dico, nos sic esse de Arzugibus profectos die tertia Kal. Maiarum. At Ecclesia Tusurritensis spectabat ad prouinciam Byzacenam, vnde in notitia Episcoporum Africæ inter Byzacenos numeratur *Florentius Tuzirritanus*. Erat autem Tusurrus vrbs mediterranea Byzacij ad radices montis Mampsari in regione Giplōsiorum versus meridiem. Tisurus à Ptolomæo nuncupatur. Itaque Asellicus erat Episcopus in Arzugibus, Donatiano Primati Byzaceno subiectus, quod colligitur etiam ex epistola 200. S. Augustini ad eundem Asellicum, cuius est exordium: *Literas sanctitatis tuæ, quas ad venerabilem senem Donatianum de cauendi Iudaismi disceptatione misisti, ad me ipse dignatus est mittere*. Vbi etiam scribit Pelagium, ac Celestium *recenti iudicio Dei per diligentes, & fideles seruos eius etiam Catholica communione priuatos*. Ex quibus intelligitur quanta in æstimatione erat Augustinus, cum Primates aliarum prouinciarum dubiorum solutionem ab ipso peterent.

Pag. 321. *versu* 44. Sethi Caluisij sententiam de eclypsi à Gregorio Turonensi indicata minùs probabilem dixi, Holstenij, ac Chiffletij sententiam secutus; at re diligentiùs considerata, ac per literas cum illustrissimo D. Francisco Naldino Equite Florentino rerum Astronomicarum studiosissimo communicata, cuius mihi amicitiam conciliauit Antonius Magliabechius V. C. ob omnigenam eruditionem literatis omnibus notus, Caluisij sententiam præponendam video. Quòd autem ibidem Marini Philosophi textum ex Ricciolij interpretatione lib. 2. Astronomiæ Ref. pag. 143. deprauatè exhibui, idemquè erroribus scateat, provt à Renerio in tabulis Mediceis Græcè recitatur, illum ita restituo. Ἐγένοντο δὲ διοσημεῖαι πρὸ ἐνιαυτοῦ τῆς τελευτῆς, ὡς ἡ ἔκλειψις ἡ ἡλιακὴ οὕτως ἐναργής, ὥστε καὶ νύκτα, καὶ μεθ' ἡμέραν γενέσθαι: σκότος γὰρ ἐγένετο βαθύ, καὶ ἀστέρες ὤφθησαν, αὕτη μὲν ἐν αἰγοκέρωτι ἐγένετο κατὰ ἀνατολικὸν κέντρον. *Apparuerunt autem antè finem anni prodigia, veluti Solis defectus adeò perspicuus, vt nocte, atq; interdiu perdurauerit. Obscuritas enim profunda ingruit, & Stellæ conspectæ sunt. Defectus autem iste contigit in Capricorno plagam versus Orientalem*. Et quidem die 13. Ianuarij A. 484. iuxta meridianum Byzantij vera luminarium Solis, & Lunæ coniunctio contigit horis post meridiem 20.12'.47". apparens verò H.19.18'.13".in signo Capricorni. At cum die 14. vulgari Ianuarij Sol oriatur Byzantij horis 19. 24'. post meridiem diei 13. patet maximam luminarium coniunctionem contigisse aliquot minutis ante ortum Solis nempe H.4.41'.47". ante meridiem diei 14. Digiti diametri Solis obscurati sunt 11. 52'. 24". Quare ferè totus Sol defecit. Itaque cum Gregorius de eadem eclypsi scribat, tertiam Solis partem non fuisse obscuratam, nequaquam locutus est de eclypsi anni 484. His accedit, in Gallia, vbi Turonensis scribebat, eandem Eclypsim non apparuisse, in quo etiam deceptus est Chiffletius in notis ad historiam Victoris Vitensis cap. 11. pag. 12. vbi ait: *potuit spectari Carthagine horis antemeridianis*. Etenim iuxta meridianum Parisinum memorata Eclypsis accidit die 13. horis post meridiem 18. 12'. 49". quo tempore Sol erat subtus horizontem. Sed nec Carthagine medium illius eclypsis videri potuit. Altitudo poli Carthaginis est gr. 35. 10'. Tempus apparens veræ coniunctionis luminarium iuxta eiusdem vrbis meridianum fuit die 13. H. post meridiem 18. 53'. 17". Sole in gr. Capricorni 23. 2'. 42". Locus autem verus Solis, & Lunæ erat gr. 25. 43'. 23". Quare luminaria

erant

erant subtus terram. Hinc Marinus, qui id temporis Athenis Procli successor morabatur, ex Photio Cod. CCXLII. (vnde iuxta meridianum Atheniense eandem eclypsim ibidem descripsimus) rectè dixit, apparuisse eclypsim illam versus Orientem. Ex his deducitur Gregorium Turonensem intellexisse eclypsim insequentis anni 485. die 29. Maij feria 4. horis 7. post meridiem, vel iuxta tabulas Britannicas 6. 51'. 53". Lutetiæ, cum tertia tantùm pars Solis non defecerit, vt rectè Caluisius ostendit, de qua etiam postea loquitur idem Marinus in libello laudato de vita Procli.

Pag. 331. *in fine* post illa verba *sub Bonifacio II.* adde. Illud verò maximè displicet, quod ibidem Baronius scribit, nempe pœnitere se Panuinij fastos *secutum fuisse*. Etenim huius celeberrimi Scriptoris fasti adeo exactè descripti sunt, vt iure, ac merito à Lipsio dictus fuerit *Pater Fastorum*. Cæterùm Baronius in tribus prioribus tomis annalium frequenter Panuinij fastos relinquit, ac longè diuersa paria Consulum statuit, in quibus tamen semel tantùm iure meum Panuinium corrigit, nempe ad annum nostræ Christianæ epochæ 277. quo anno statuit consules ordinarios Probum, & Paulinum, quos Panuinius consules suffectos existimauit. Sed ipse quoque Baronius labitur, dum scribit eo anno Probum nondum Imperatorem fuisse. Est insigne rescriptum eiusdem Probi Imperatoris lib. 8. Cod. Iustin. *L.* 2. *de reuoc. donat.* ad Felicem *Dat. III. Non. Maij Sirm ij Probo Aug. & Paulino Coss.* Præterea S. Leo ser. 12. Pentec. ait, hæresim Manetis innotuisse *Probo Imperatore, Paulinoque consulibus*. Eusebius etiam in Chronico scribit: *Secundo anno Probi iuxta Antiochenos* 325. *iuxta Tyrios* 402. *&c. insana Manichæorum hæresis in commune humani generis malum exorta*. Epocha Antiochena 48. annis Christianam anticipat; igitur his detractis annus secundus Probi est 277. Item Epocha Tyriorum est ante nostram vulgarē annis 125. nam act. 10. Synodi Chalcedonensis initio libelli Ibæ Edesseni annus post consulatum Fl. Zenonis, & Posthumiani, nempe 449. dicitur apud Tyrios 574. Quare detractis annis 125. ab epocha Tyriorum ab Eusebio recitata, regrediemur ad annum 277. Errauit autem Reformator Chronologiæ Ricciolius, dum anno eodem 277. ponit consules *Probum Imp. & M. Furium Lupum*. Probus enim anno insequenti collegam eundem Lupum habuit ex omnibus fastis, & laudatur rescriptum Probi Imperatoris lib. 2. eiusdem Cod. tit. 17. ad Octauium *Dat. IV. kal. Iulias Probo A. & Lupo Coss.* Exactam fastorum nostri Panuinij defensionem concinnaui, quam alia occasione publicabo.